art
educațional

Mihail Stan
Florin Ioniță
Marilena Lascăr

EVALUARE NAȚIONALĂ

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

2017

Mihail Stan
Florin Ioniță
Marilena Lascăr

Limba și literatura română

Evaluare Națională 2017

Scanned with OKEN Scanner

Mihail Stan
Florin Ioniță
Marilena Lascăr

Limba și literatura română

Evaluare Națională 2017

ART
Grup Editorial

Scanned with OKEN Scanner

lucrare în conformitate cu programa şcolară de limba şi literatura română pentru Evaluarea Națională 2017

avizată cu Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 4431/29.08.2014

Copyright © 2016

EDITURA ART

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin editurii.
Reproducerea integrală sau parțială a conținutului lucrării este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii.

Redactori: Ioana Săndulescu, Ştefania Dragoman
Tehnoredactor: Angela Ardeleanu
Coperta: Alexandru Daş

ISBN 978-606-710-398-4

Grup Editorial Art
Telefoane:
0756.166.770
0744.634.719

CNI CORESI

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt-înainte

Prezenta carte este distinctă pe piața cărții de profil, prin metoda de învățare pe care o propune, adaptată literei și spiritului programei școlare în vigoare pentru Evaluarea Națională 2017. Metoda este proiectată să răspundă eficient celor două întrebări esențiale pe care și le pune fiecare candidat care susține un examen: *„Ce trebuie să știu?"* și *„Cum trebuie să fac?"*.

Aceasta se bazează pe esențializarea unor tehnici și metode de învățare, curente în practica școlară (modelare, descoperire, gândire critică), păstrând un necesar echilibru între învățarea reproductivă (norme, reguli, structuri-tip) și învățarea creativă (care pune accentul pe aplicarea creativă/personalizată a celor învățate în condițiile unui text-suport nou).

Astfel, cartea noastră este *un ghid complet de pregătire individuală sau de grup.* Partea I a cărții (*„Ce trebuie să știu?"*, *„Cum trebuie să fac?"*) conține sintezele conținuturilor fundamentale (noțiuni de construcție a comunicării/gramatică, noțiuni de teorie literară), structurile-tip ale unor răspunsuri complexe, modele de rezolvare și peste 100 de aplicații pe texte-suport diverse: literar (cult/popular) și nonliterar, precum și răspunsurile, explicațiile și baremele aferente acestora. Partea a II-a conține 40 de modele de teste pentru proba scrisă (după modelele oferite de C.N.E.E,), precum și baremele și sugestiile de răspuns ale acestora.

Autorii, specialiști cu vastă experiență în proiectarea și administrarea Evaluării Naționale, vă urează, dragi elevi, mult succes în pregătirea voastră adecvată, riguroasă și eficientă pentru susținerea în 2017 a probei scrise de limba și literatura română.

Scanned with OKEN Scanner

CALENDARUL

de desfăşurare a Evaluării Naţionale pentru absolvenţii clasei a VIII-a în anul şcolar 2016 – 2017

7 – 9 iunie 2017	Înscrierea la Evaluarea Națională
9 iunie 2017	Încheierea cursurilor pentru clasa a VIII-a
19 iunie 2017	Limba şi literatura română – probă scrisă
21 iunie 2017	Matematica – probă scrisă
22 iunie 2017	Limba şi literatura maternă – probă scrisă
26 iunie 2017	Afişarea rezultatelor (până la ora 16.00)
26 iunie 2017	Depunerea contestațiilor (orele 16.00 – 20.00)
27 – 29 iunie 2017	Rezolvarea contestațiilor
30 iunie 2017	Afişarea rezultatelor finale după contestații

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I

- „CE TREBUIE SĂ ȘTIU?“, „CUM TREBUIE SĂ FAC?“– sinteze şi aplicații
- BAREME ŞI RĂSPUNSURI

Scanned with OKEN Scanner

„CE TREBUIE SĂ ȘTIU?“, „CUM TREBUIE SĂ FAC?“– sinteze şi aplicații

I. FONETICĂ

A. SUNET. LITERĂ. CORESPONDENȚA DINTRE LITERE ȘI SUNETE

1. Alfabetul limbii române are 31 de litere (9 litere-vocale: *a, ă, â, e, i, î, o, u, y,* dintre care literele-vocale: *e, i, o, u, y* pot fi și semivocale, şi 22 de litere-consoane).

2. Litera *e* poate fi vocală, semivocală sau literă ajutătoare:
– când este vocală, se scrie și se pronunță ca atare (*elev, element, electoral, eminent...*) sau transcrie diftongul *ie* (se scrie *e* și se pronunță *ie* în cuvinte de tipul: *el, ele, este, ești...*);
– când este semivocală, se scrie și se pronunță *e* (*avea, beat, citea...*) sau se scrie *e* și se pronunță *i* (*aceea, ea, insinuează...*);
– ca literă ajutătoare/cu valoare fonetică zero, apare în grupurile: *ce, ge, che, ghe* + vocala *a* (*ceapă, geam, cheamă, veghea...; e + a* nu formează un diftong).

3. Litera *i* poate fi vocală, vocală nesilabică/*„i“ șoptit*, semivocală sau literă ajutătoare:
– când este vocală, se scrie și se pronunță ca atare (*aripă, binoclu, diplomat...*);
– este vocală nesilabică/*„i“ șoptit* atunci când este folosită ca literă finală: *azi, beri, cărți, câți, însuși, însuți, totuși* etc. sau când apare în elementele de compunere: *câteși-, fieși-, oareși-, ori-* + consoană: *câteșitrei, fieșicare, oareșicare, orice, oricând, oricui...*);
– când este semivocală, apare în diftongi (*iar, ied, iubesc, ai, copii, văzui...*) sau în triftongi (*creioane, mi-au trimis…*);
– ca literă ajutătoare/cu valoare fonetică zero poate apărea în grupurile: *ci, gi, chi, ghi,* când grupurile sunt urmate de o vocală (*ciot, ciur, Giurăscu, chiar, ghiul…; i + vocală* nu formează un diftong) sau când acestea se află la sfârșitul unui cuvânt și nu formează o silabă distinctă (*duci, dragi, unchi...*).

4. Litera *h* poate fi consoană (*haz, har, horă, șah...*), dar și literă ajutătoare/cu valoare fonetică zero, în combinațiile: *che, chi, ghe, ghi* (*chemare, chinuit, veghe, ghicitoare...*).

5. Litera *x* transpune următoarele grupuri de sunete: *cs* (*axă, boxer, fix, taxi...*) sau *gz*: (*examen, exercițiu, exemplu, exil...*); a nu se confunda cu situația în care apare scris grupul *cs* (*catadicsi, cocs, îmbâcsit, rucsac...*) sau cu ortografierea diferită la singular și plural *x/cș* (*complex/complecși, fix/ficși, ortodox/ortodocși, prolix/ prolicși...*).

6. Literele *k, q, w, y* apar, de obicei, în cuvinte străine sau în compuse (*kilogram, kilocalorie, kitsch, quasar, weekend, whisky, yankeu, yoga...*).

Scanned with OKEN Scanner

7. Grupurile de litere *ce, ci, ge, gi* transcriu un singur sunet (generic denumit *„i" consonantic*) când sunt urmate de o vocală (*ceapă, ciorbă, geam, giuvaier...; e* sau *i* + *vocală* nu formează diftong) sau când se află la sfârșitul cuvântului și nu formează singure o silabă distinctă (*atunci, bici, ajungi...*); dacă formează singure o silabă distinctă, grupurile nu mai sunt *„i" consonantic* (*ajunge* = *a-jun-ge* = 6 litere + 6 sunete).

8. Grupurile de litere *che, chi, ghe, ghi* transcriu un singur sunet (generic denumit *„i" consonantic*) când sunt urmate de o vocală (*cheamă, chiar, gheață, ghiozdan...; e* sau *i* + *vocală* nu formează un diftong, iar *h* este literă ajutătoare) sau când se află la sfârșitul cuvântului și nu formează singure o silabă distinctă (*trunchi, unchi, urechi...*); dacă formează singure o silabă distinctă, grupurile nu mai sunt *„i" consonantic* (*veghe* = *ve-ghe* = 5 litere + 4 sunete, întrucât *h* este literă ajutătoare).

Atenție! Situația specială a grupurilor *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* poate provoca nedorite confuzii în stabilirea unor diftongi sau triftongi și în identificarea tipului conjugării unor verbe:

– *Gheorghe* = *Gheor-ghe* = 8 litere + 5 sunete (grupul *ghe* din prima silabă transcrie un singur sunet, denumit generic *„i" consonantic, h* și *e* sunt litere ajutătoare, iar *e* + *o* nu formează un diftong; grupul *ghe* din a doua silabă nu mai este *„i" consonantic, h* rămâne literă ajutătoare, iar *e* este vocală);

– *vegheau* = *ve-gheau* = 7 litere + 5 sunete (grupul *ghe* formează un singur sunet, denumit *„i" consonantic*, în care *e* și *h* sunt litere ajutătoare; în cuvânt nu există un triftong, ci diftongul *au*);

– *a veghea, a îngenunchea...* nu sunt verbe de conjugarea a II-a (conțin grupul *ghe* în situația amintită), ci de conjugarea I, ca și verbele de tipul *a lucra.*

B. VOCALE. SEMIVOCALE. DIFTONGI. TRIFTONGI. HIAT

1. ***Vocalele*** sunt sunetele care se pronunță independent (*a, ă, â, e, i, î, o, u, y*) și care formează o silabă singure (*a-er*), dar și însoțite de una sau mai multe consoane (*con-struc-tor*), de o semivocală (diftong: *oa-ie*), de două semivocale (triftong: *cre-ioa-ne*) sau de combinația consoană/consoane + semivocală (*mai-că, leoar-că*); sunetele *a, ă, â, î* sunt, totdeauna, vocale, iar sunetele *e, i, o, u* sunt vocale sau semivocale, în funcție de combinațiile existente în cuvânt (*e-lev* = *e* vocalic; *bea* = *e* semivocalic).

2. ***Semivocalele*** (*e, i, o, u, y*) sunt sunetele pronunțate cu jumătate din durata și intensitatea unei vocale; nu pot forma singure o silabă, ci numai împreună cu o vocală (obținându-se diftongi sau triftongi: *moa-ră, le-oai-că*).

3. ***Diftongii*** sunt grupurile de sunete formate dintr-o semivocală + o vocală (ascendenți sau crescători: *bia-tă*) sau dintr-o vocală + o semivocală (descendenți sau descrescători: *câi-ne*), care nu se despart în silabe diferite; pot apărea în același cuvânt (*dia-vol*) sau între două cuvinte alăturate, scrise cu cratimă și pronunțate legat, mai ales datorită ritmului rapid al vorbirii (*de-abia* = *de-a* + *bia* = 2 silabe, iar *e-a* este diftong ascendent).

Scanned with OKEN Scanner

4. ***Triftongii*** sunt grupurile de sunete formate dintr-o vocală + două semivocale (*a-veau, ci-teai, tă-iai*...), care nu se despart în silabe diferite; pot apărea în același cuvânt (*le-oai-că*) sau între două cuvinte alăturate, scrise cu cratimă și pronunțate legat, mai ales datorită ritmului rapid al vorbirii (*de-au venit* = *de-au* + *ve-nit* = 3 silabe, iar *e-au* este triftong).

Atenție! Conform regulilor pronunțării (**DOOM²** – „în pronumele personale și în formele verbului *a fi* se scrie *e*, dar se pronunță [ĭe]"), cuvinte de tipul: *eu, el, ele, ești, este, e, eram, erai, era, erați*... conțin diftongi, iar pronumele *ei, dumneaei*... conțin triftongi.

5. ***Hiatul*** este grupul de sunete format din două vocale alăturate, care se despart în silabe diferite (*a-e-ri-an, bac-te-ri-e, al-co-ol, i-de-e, po-et*...); în pronunțarea și în scrierea neîngrijită există o tendință de evitare a hiatului prin eliminarea unei vocale (*alcol, zologie*...) sau prin intercalarea unei semivocale (*ideie, poiet*...), ambele procedee fiind greșite; este corect însă procedeul pronunțării legate, în ritm rapid, a cuvintelor, ceea ce conduce la scrierea cu cratimă și la transformarea unei vocale în semivocală (*de aceea* = *de* + *a-ce-ea*, în care *e* + *a* sunt vocale, față de *de-aceea* = *de-a* + *ce* – *ea*, situație în care *e-a* este un diftong, rezultat din transformarea vocalei *e* în semivocală).

Atenție! Folosirea cratimei (semn de ortografie) în asemenea situații poate avea mai multe consecințe:

– pronunțarea legată a două cuvinte diferite (datorită ritmului rapid al vorbirii: *de abia* = *de-abia*);

– transformarea unei vocale în semivocală (*de a venit* = *de-a venit*);

– eliminarea/elidarea unei vocale (*de ar da* = *de-ar da/d-ar da*);

– dispariția unei silabe (*se aduce* = *se* + *a-du-ce* = 4 silabe; *se-aduce* = *se-a* + *du-ce* = 3 silabe);

– în poezie, procedeul este folosit pentru conservarea metricii (păstrarea măsurii versului și menținerea aceluiași ritm).

C. SILABA. DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE

Silaba este sunetul sau grupul de sunete pronunțat printr-un singur efort de respirație. Obligatoriu, o silabă are în componența sa o vocală și numai una (*a-cum*), la care se pot adăuga o semivocală (obținându-se un diftong: *oa-lă*), două semivocale (rezultând un triftong: *ve-deai*), de la una la patru consoane (*opt-spre-ze-ce*) sau combinații de una-două semivocale + de la una la patru consoane (*struc-tu-rii*).

Despărțirea cuvintelor în silabe are loc în conformitate cu regulile pronunțării (*silabație fonetică*) – recomandată de **DOOM²**, ediția 2005 și următoarele —, dar și în raport cu elementele constituente ale cuvântului, în situația cuvintelor compuse și a unor derivate (*silabație morfologică*). Pentru practica școlară, este necesară cunoașterea și aplicarea corectă a principalelor reguli ale *silabației fonetice* (despărțirea conform regulilor pronunțării cuvintelor).

Scanned with OKEN Scanner

Conform **DOOM²**, *nu se vor despărți* la capăt de rând, ci se vor trece integral pe rândul următor:

– abrevierile care sunt scrise „legat", prin blancuri, prin puncte sau prin cratimă: *a.c., d-ta, RATB/R.A.T.B., S-E...;*

– derivatele scrise cu cratimă de la abrevieri: *PNL-ist, X-ulescu...;*

– numele proprii de persoane: *Ionescu* (nu: *Io-nes-cu / Io-nescu / Iones-cu*);

– numeralele cardinale scrise cu cifre și litere: *al XX-lea, a 5-a...*

De asemenea, se recomandă *să nu se separe* la capăt de rând, ci să se treacă pe rândul următor:

– prenumele sau abrevierile acestora: *dumneata/d-ta, dumitale/d-tale, dumneavoastră/dv./dvs./d-voastră...*);

– numele de familie: *Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, B.P. Hasdeu...;*

– notațiile care au abrevieri în componența lor: *5 km, art. 3* etc.

Prezentăm mai jos ***principalele reguli de despărțire a cuvintelor la capăt de rând,*** într-o formă simplificată, adaptate obiectivului de învățare școlară:

1. Vocalele în hiat se despart în silabe diferite; vocalele pot fi identice: *a-**le**-e, al-**co**-ol, co-**op**-ta, re-**e**-va-lu-a, am-bi-**gu**-**u**...* sau diferite: *an-**ti**-**a**-**e**-**ri**-an, re-**le**-ul, e-du-ca-**ți**-e...*

2. Doi diftongi alăturați în cuvânt se despart în silabe diferite: *dum-nea-ei, **oa**-ie, plo**a**-ia, stea-ua...*

3. Diftongul sau triftongul se despart de vocala precedentă: *a-ce-**ea**, ba-**ie**, du-**io**-și-e, gă-**oa**-ce...; cre-**ioa**-ne, în-șe-**uea**-ză, le-**oai**-că, ma-**iou**, tă-**iai**...*

4. O consoană între litere-vocale trece la secvența (silaba) următoare; regula se păstrează și atunci când în fața consoanei sau după ea se află un diftong sau triftong: *a-bia, a-ce-to-nă, bă-ie-ții, ce-reau, oa-lă, lu-poai-că, i-ra-ki-an, ta-xi...*

Se procedează în mod similar și când în cuvânt se întâlnesc următoarele situații:

– ***ch, gh*** + ***e*** sau ***i*** în cuvinte românești: *a-**chi**-tat, un-**ghi**-e-ră...;*

– grupul ***qu*** în împrumuturi, care se pronunță [kv]: *se-**quo**-ia, qui-pro-quo;*

– două sau trei litere-consoane din cuvinte scrise cu grafii străine, care notează un singur sunet: *A-zer-bai-**djan*** (pron. *azerbaiğan*), *jiu-ji-**tsu*** (ortografiat *jiu-jițsu;* pron. *jiujițu*), *ke-**tchup*** (pron. *cheçap*), *Me-**dgi**-di-a* (pron. *meğidia*), *ro-**cker*** (pron. *roḳăr*), *Sa-li-**gny*** (pron. *saliñi*)...

5. Două litere-consoane (identice sau diferite) între litere-vocale se despart în secvențe separate; regula se păstrează și atunci când în fața celor două litere-consoane sau după ele se află un diftong sau triftong: *ac-**cent**, ac-**tiv**, as-**cet**, bar-**că**, kib-**butz*** (pron. *chibuț*), *în-**nop**-ta, os-**cior**, ar-**zoai**-că, boj-**deu**-că, (să) mear-**gă**, (să) piar-**dă**, trais-**tă**, leoar-**că**...*

Literele-consoane duble care notează un singur sunet se despart conform regulii de mai sus: *bu-si-**ness**-man, watt-me-**tru**.*

Nu se despart în secvențe separate literele-consoane urmate de *-i „șoptit"* (*albi, bani, cerbi, verzi* ...) sau literele-consoane duble din cuvinte cu grafii străine, care se pronunță diferit: *ca-u-di-**llo*** (*nobil spaniol*; pron. *caudil'o*).

6. Excepție de la regula generală a despărțirii celor două litere-consoane:

Scanned with OKEN Scanner

Dacă *prima literă-consoană* este ***b, c, d, f, g, h, p, t, v,*** iar *a doua* este ***l*** sau ***r,*** ambele consoane trec la secvența următoare: *a-**bre**-vi-a, a-**bla**-tiv, a-**cla**-ma, a-**cru**, a-**dre**-sare, a-**fla**, a-**fri**-can-că, a-**glu**-ti-na, a-**gro**-nom, pe-**hli**-van, ne-**hră**-nit, su-**plu**, su-**pra**-fa-ță, a-**tlet**, a-**tri**-but, co-**vrig**, de-**vre**-me.*

7. În cazul a trei sau mai multe litere-consoane aflate între litere-vocale, despărțirea se face după prima literă-consoană; regula se păstrează și atunci când în fața literelor-consoane sau după ele se află un diftong sau triftong: *an-**ces**-tral, as-**pru**, as-**tru**, cin-**stea**, con-**tra**, dez-**gro**-pa-re, de-**lin**-cven-tul, lin-**gvist**, fil-**tru**, noas-**tră**, voș-**tri**...; ab-**strac**-ți-u-ne, con-**struc**-tor, în-**zdră**-ve-ni* etc.

8. Excepții de la regula anterioară, despărțirea făcându-se după a doua literă-consoană:

a. dacă în grupul de trei litere-consoane există vreunul dintre grupurile ***-ct-, -cț-, -pt-, -pț-,*** despărțirea se face între consoanele componente ale acestuia din urmă (respectiv între ***c*** și ***t/ț*** sau între ***p*** și ***t/ț***): *arc-**tic**, con-**junc**-tiv, con-**junc**-ți-e, **punc**-taj, re-**demp**-ți-u-ne, **sculp**-tor, **somp**-tu-os...*; la fel se procedează și în situația unor grupuri similare: *ast-**mul**, linc-**șii**, jert-**fă**, sand-**vici**...;*

b. despărțirea după a doua literă-consoană se face și în situația:

– compuselor din cuvinte întregi: *ast-**fel**, alt-**ce**-va, fi-**ind**-că, hand-**ba**-list;*

– compuselor cu elementul de compunere ***port-***: *port-**ba**-gaj, port-**jar**-ti-er, port-**mo**-neu, port-**man**-tou, port-**vi**-zit, port-**dra**-pel, port-**stin**-dard, port-**schi**...;*

– derivatelor cu prefixele ***post-*** sau ***trans-***: *post-**be**-lic, post-**tra**-u-ma-tic, post-**re**-vo-lu-ți-o-nar, post-**șco**-lar, post-**șco**-la-ri-za-re...; trans-**bor**-da, trans-**car**-pa-tic, trans-**mi**-si-bil, trans-**fron**-ta-li-er, trans-**plan**-ta...;*

– derivatelor, de la cuvintele de bază terminate în grupuri de consoane, cu vreunul dintre sufixele care încep cu o literă-consoană (***-lâc, -nic, -șor***): *savant-**lâc**, pust-**nic**, târg-**șor** ...;* la fel se desparte cuvântul *vârst-**nic**;*

– unor împrumuturi specializate, mai vechi sau mai noi: *gang-**ster**, feld-**spat**, horn-**blen**-dă, tung-**sten*** (dar: ***ångs-tröm***).

Notă! La cuvintele scrise (obligatoriu sau facultativ) cu cratimă sau cu linie de pauză, se admite, la capăt de rând, și despărțirea la locul cratimei sau al liniei de pauză, în situația:

– cuvintelor compuse/derivate și a locuțiunilor: *floarea-soarelui, ex-președinte, aducere-aminte...;*

– împrumuturilor la care articolul și desinențele se leagă prin cratimă: *acquis-ul, bleu-ul, show-uri...;*

– cuvintelor compuse complexe: *anglo – nord-american, nord – nord-est;*

– grupurilor ortografice scrise cu cratimă: *cerându-mi-le, fir-ar...*

Pentru această ultimă situație (grupurile ortografice scrise cu cratimă), **DOOM**[2] recomandă să se evite despărțirea când rezultă secvențe care nu sunt silabe (*dintr/-însul, într/-însa ...*), când ar rezulta o singură literă (*vrându/-l, du/-o, aruncă/-i, s/-a ...*) sau o consoană + *i „șoptit"* (*dă/-mi, ia/-ți ...*).

De asemenea, la grupurile ortografice mai scurte trebuie evitată despărțirea după pronunțare, întrucât s-ar mări nejustificat numărul cratimelor (*fi/r-ar, din/tr-un, în/tr-în/sul*).

Trebuie evitată și despărțirea la locul apostrofului, pentru păstrarea unității cuvântului (*al'/fel, săru'/mâna ...*).

Scanned with OKEN Scanner

APLICAȚII I. FONETICĂ

1. Precizează ce valori fonetice (vocală, semivocală, literă ajutătoare/cu valoare fonetică zero, vocală nesilabică/„*i*" *șoptit*) au literele subliniate în cuvintele/grupurile de cuvinte: *licean, frați, ceară, chemare, cheamă, a chinui, chinuială, chiar, a chiorî, chiulangiu, cianură, nuci, a munci, ciot, ciudat, nicicând, deal, tragi, trage, gheară, ghemuit, triunghiul, totuși, ulmi, iepuri.*

2. Scrie numărul de litere și de sunete pe care îl conțin următoarele cuvinte: *gheață, Gheorghiță, unghi, geologie, giardia, giulgiu, excursie, weekend, hobby, show.*

3. Selectează, din cuvintele/grupurile de cuvinte de mai jos, diftongii, triftongii și vocalele în hiat: *ieșean, urecheau, vegheai, voiai, cioară, chioară, georgian, deodorant, leoarcă, două, aisberg, licee, perpetuu, vasluian, creează, ghioagă, ucrainean, fiică, duios, înșeuează, dumneaei, ești, ianuarie, mafiot, magazioner.*

Model: *continuarea* (*u-a* – vocale în hiat, *ea* – diftong ascendent)

4. Motivează, din perspectivă fonetică, folosirea cratimei în textele de mai jos:

a. *Mâna ta să le culeagă / Și să ni le-mpartă-n doi. / E povestea noastră-ntreagă / Scrisă-n veștedele foi...* (Octavian Goga, *Amurg*)

b. *El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre ziori / C-un văl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.* (Vasile Alecsandri, *Gerul*)

c. *Casele-adunate, ca niște urcioare / Cu vin îngroșat în fundul lor de lut, / Stau în țărmu-albastru-al râului de soare, / Din mocirla cărui aur am băut.* (Tudor Arghezi, *Niciodată toamna*)

5. Desparte în silabe, conform regulilor pronunțării/silabației fonetice, următoarele cuvinte: *a abroga, acuarelă, adițional, adsorbție, austriac, bielorus, beneficiu, bestseller, bikini, casierie, câteodată, conjunctură, conștiincios, croazieră, deasupra, deficient, delincvent, demachiere, deodorant, fiasco, fițuică, fluorescent, fotoobiectiv, gaiță, gangster, genunchieră, geografie, gheizer, hacker, hertzian, hibrid, holocaust, impropriu, inversiune, înjunghietură, laitmotiv, leucoplast, machiaj, maiestuos, maiou, maseur, metrou, moșierime, național, obiecție, pionier, proprietar, pustnic, service, subiectiv.*

II. LEXIC/VOCABULAR

A. CUVÂNTUL

În principiu, *cuvântul* este *elementul de bază al vorbirii, alcătuit dintr-un sunet sau un grup de sunete, având un sens actualizat într-un enunț și o întrebuințare gramaticală.*

În practica școlară, cuvântul, ca element fundamental de construcție a comunicării, poate fi analizat din mai multe perspective:

Scanned with OKEN Scanner

a. din ***perspectivă fonetică*** – înveliș sonor (sunete, vocale, semivocale, diftongi, triftongi, vocale în hiat, accent...), transpus în scriere/în grafică (corespondența literă-sunet: litera *x*, grupurile *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* etc.);

b. din ***perspectivă morfematică*** sau din punctul de vedere al ***alcătuirii cuvântului*** (rădăcină/radical, sufixe, prefixe..., cuvinte de bază, cuvinte derivate, cuvinte compuse..., formă-tip/formă de dicționar, forme flexionare, locuțiuni...);

c. din ***perspectivă semantică*** și ***stilistică*** – sens/înțeles (cuvinte monosemantice și polisemantice, sens propriu, sens figurat..., categorii semantice: *sinonime, antonime, omonime, paronime*...) și semnificație într-un context dat (expresivitatea cuvântului în context, figuri de stil/procedee artistice...);

d. din ***perspectivă morfologică*** – drept parte de vorbire (*substantiv, articol, adjectiv, pronume, numeral, verb, adverb, prepoziție, conjuncție, interjecție,* raportate la categoriile gramaticale: *gen, număr, caz, persoană, mod, timp, grad de comparație*...);

e. din ***perspectivă sintactică*** – drept parte a unui enunț (părți de propoziție: *subiect, predicat, nume predicativ, atribut și complement de diferite tipuri,* presupunând diferite raporturi sintactice: *de coordonare, de subordonare, de interdependență, de apoziționare*...);

f. din ***perspectivă ortografică*** – scrierea corectă a formei-tip (*conform*, nu *comform*), a formelor flexionare (g.-d. art. *popii*, nu *popei*), a cuvintelor compuse (*mai-mult-ca-perfectul*, nu *mai mult ca perfectul*) etc.

B. SENSUL CUVÂNTULUI ȘI CONTEXTUL

Sensul propriu trezește în mintea vorbitorului imaginea obișnuită, curentă, a unui obiect, a unor acțiuni sau însușiri, pe când *sensul figurat* presupune un transfer de expresie pe baza unor procedee de expresivitate artistică: metafora, personificarea, hiperbola...

Pe de altă parte, *sensul propriu de bază* este dat de înțelesul cu care cuvântul a intrat în limbă, iar *sensul propriu secundar* este reprezentat de o extensie a semnificației principale, pe baza unor analogii, asupra unor alte obiecte, acțiuni sau însușiri. Dacă *sensul propriu* poate fi înțeles și în afara unui context, *sensul figurat* nu poate fi înțeles în afara contextului care are o valoare expresivă:

Afară plouă *foarte tare* (sens propriu de bază = acțiunea de *„a ploua"*).

Plouă *cu reclamații* (sens figurat, implicând o personificare subînțeleasă; enunțul sugerează imaginea plastică a unei avalanșe de reclamații...).

Coama *calului flutura în vânt* (sens propriu de bază: *părul de pe frunte și de pe ceafă*).

Se urcase tocmai pe coama *dealului* (sens propriu secundar: *creastă, muchie*...).

Părea că plutește pe coamele *visului* (sens figurat, metaforic, implicând o metaforă; enunțul sugerează imaginea plastică a unui tip visător, rupt de realitatea înconjurătoare).

Totodată, se poate vorbi de *sensul concret al unui cuvânt* (obiectul denumit poate fi receptat în mod concret, materializat – poate fi numărat, pipăit, cântărit etc.) și de un *sens abstract* (obiectul denumit nu poate fi materializat în ceva anume – nu poate fi numărat, cântărit, pipăit etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Am de rezolvat trei probleme *la matematică* (sens concret, problemele pot fi precis identificate/materializate: *Rezolvați* problemele *12-14, de la pagina 25!*).

Dacă nu ești cuminte, vei avea probleme *cu ai tăi* (sens abstract; cuvântul nu denumește un obiect precis identificat, materializat în ceva anume).

C. MIJLOACELE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI

— **interne (*derivarea, compunerea, conversiunea*);**
— **externe (*împrumuturile, calcul lingvistic*).**

C.1. DERIVAREA

Derivarea presupune adăugarea (uneori eliminarea) unor sufixe lexicale sau a unor prefixe, la un cuvânt sau la o bază, pentru a se obține cuvinte noi sau cu sens modificat. Derivarea poate fi:

a. *progresivă* presupune adăugarea consecutivă a *afixelor* (sufixe, prefixe): *Mureș* + *-ean* → *mureșean* (derivat primar) + *-că* → *mureșeancă* (derivat secundar); *lin* + *-iște* → *liniște* + *-i* → *a liniști* + *-tor* → *liniștitor* + *ne-* → *neliniștitor*;

b. *regresivă* presupune eliminarea/suprimarea:

– unui sufix: a vedea → *văz*, a auzi → *auz*, a dezgheța → *dezgheț*, a descânta → *descânt*, a se avânta → *avânt*, a înota → *înot*...;

– desinenței (mai ales în cazul numelui pomilor obținut de la numele fructului): prună → *prun*, caisă → *cais*, portocală → *portocal*...;

Notă! O situație specială o au verbul *a deosebi* și verbele negative: *a nesocoti, a nedumeri, a nemulțumi, a necinsti, a neferici, a nedreptăți*... provenite din adjective interpretate ca participii negative: *deosebit* → *deosebi*, nemulțumit → *a nemulțumi*, nesocotit → *a nesocoti*, nedumerit → *a nedumeri* etc.

c. *parasintetică* – presupune adăugarea, în același timp, a *afixelor* (sufixe, prefixe): *în-* + verde + *-i* → *înverzi*, *în-* + chip + *-ui* → *închipui*...

Ca mijloc intern de îmbogățire a vocabularului, derivarea stă la baza formării ***familiei lexicale.***

1. Familia lexicală este un grup de cuvinte cu sens înrudit, format prin derivare, compunere sau schimbarea valorii gramaticale (conversiune) de la un termen comun, denumit ***cuvânt de bază.***

Spre exemplu, familia lexicală a termenului *vânt* este formată din următoarele cuvinte: *vânt* – cuvânt de bază cu desinență zero (=fără desinență); *vânticel* – derivat cu sufixul substantival diminutival *–icel* (format din două sufixe diminutivale: *-ic* + *-el*); *vântișor* – derivat cu sufixul substantival diminutival – *ișor; vântuț, vânticuț* – derivate populare cu sufixele substantivale diminutivale *–uț/-icuț; a vântura* – derivare + conversiune; verb obținut de la forma de plural *vânturi*, cu sufixul verbal pentru conjugarea I *–a; vânturare* – conversiune; infinitiv lung substantivizat, obținut de la verbul *a vântura* cu sufixul substantival abstract *–re* (unii lingviști îl consideră derivat lexical); *vânturat, -ă* – conversiune; adjectiv provenit din participiu, cu sufixul adjectival pentru participii/ sufix morfologic *–at; vânturător, vânturătoare* – derivate cu sufixele substantivale de agent *–(ă)tor/-(ă)toare;*

Scanned with OKEN Scanner

vânturabil, -ă – derivat cu sufixul adjectival *–bil*; în anumite contexte, mai pot apărea derivatele *nevânturat, a revântura…* sau compusele *Vânt de Seară, Vânt de Zori…* (în basmele populare).

2. *Rădăcina* este segmentul comun al tuturor cuvintelor derivate care formează o anumită familie lexicală, având următoarele caracteristici:

– se obține direct de la ***cuvântul de bază*** (cuvântul de la care se pornește în formarea familiei lexicale), eventual prin eliminarea ultimei vocale (desinență, sufix verbal), după modelul: *om* (cuvânt de bază cu desinență zero și rădăcina *om*) + *ușor* (sufix substantival diminutival) = *omușor; frunză* (cuvânt de bază cu desinența *–ă* și rădăcina *frunz-*, obținută prin eliminarea desinenței) + *ucă* (sufix substantival diminutival) = *frunzucă*;

– poate conține ușoare modificări de sunete, denumite alternanțe fonetice (vocalice sau consonantice), după modelul: *carte* (cuvânt de bază cu desinența *e*) > *cărț* (rădăcină obținută prin eliminarea desinenței, cu alternanța vocalică *a/ă* și consonantică *t/ț*) + *-oi/ -oaie* (sufix substantival augmentativ) = *cărțoi/ cărțoaie*;

– în ***derivatele primare*** (cuvintele derivate obținute direct de la cuvântul de bază, prin alipirea unui singur sufix sau a unui prefix), *rădăcina este și radical*: *om* – *omuleț/ neom…* (*om* = rădăcină și radical, la care se alipește sufixul substantival diminutival – *uleț*/ prefixul *ne-*).

3. *Radicalul* (sau tema lexicală/secvența purtătoare a înțelesului cuvântului) este segmentul comun tuturor cuvintelor derivate ale unei familii lexicale, care rămâne același pe parcursul flexiunii cuvântului (declinare și conjugare).

În ***derivatele secundare*** (cuvintele derivate obținute de la un cuvânt el însuși derivat sau de la un segment care este mai mare sau mai mic decât rădăcina), radicalul este diferit de rădăcină, fiind format din:

– rădăcină + sufix: *a munci* + *-tor* (sufix substantival/ adjectival de agent) = *muncitor;* de la acesta se va obține radicalul *muncitor,* format din rădăcina *munc*(i) + sufixul *–tor,* la care se pot adăuga sufixe sau prefixe, pentru a se forma alte cuvinte derivate/ derivate secundare („lanț derivativ"): *muncitoresc, antimuncitoresc…;*

– rădăcină + prefix: *ne-* + *bun* = *nebun* (substantiv/ adjectiv derivat); de la acesta se va obține radicalul *nebun* (rădăcina *bun* + prefixul negativ *ne-*), la care se pot adăuga alte sufixe sau prefixe, pentru obținerea unor derivate secundare *nebunie, înnebuni…;*

– prefix + rădăcină + sufix: de la *verde* (cu rădăcina *verd-/ verz-)* se va obține verbul derivat *în* + *verde* + *i* = *a înverzi;* de la radicalul *înverz(i),* prin adăugarea altor sufixe sau prefixe, se formează derivatele secundare de tipul *înverzibil, neînverzit…;*

– rădăcină + grup de sunete fără un înțeles anumit (afix propriu-zis): de la cuvântul de bază *babă* se va obține radicalul *baborn-* (rădăcina *bab-* + afixul *–orn,* care seamănă cu un sufix, dar nu are și un sens bine precizat), la care se poate adăuga sufixul *–iță,* pentru a se forma derivatul secundar *babornița* (contaminare populară: *babă* și *bahornița*);

Scanned with OKEN Scanner

4. *Sufixul* (sunetul sau grupul de sunete care se alipește la sfârșitul unei rădăcini sau al unui radical, pentru a se forma cuvinte cu sens nou sau modificat) poate fi ***gramatical*** sau ***lexical.***

a. sufixul gramatical (sau **morfologic**) este sunetul sau grupul de sunete care se alipește la sfârșitul rădăcinii sau al radicalului pentru ca, singur sau împreună cu desinența, să indice diferitele categorii gramaticale (genul și numărul la substantive și adjective, persoana și numărul la verbe), după modelele:

– *citit, -ă* – rădăcina/radicalul *cit-* de la verbul *a citi* + sufixul adjectival pentru participii/sufix morfologic *–it;*

– *aducând* – rădăcina/radicalul *aduc-* de la verbul *a aduce* + sufixul verbal (morfologic) *–ând;*

– *lucram* – rădăcina/radicalul *lucr-* de la verbul *a lucra* + sufixul morfologic *–a-* + desinența verbală *–m* pentru persoana I singular.

Cuvintele care conțin sufixe gramaticale (morfologice) nu sunt considerate ca derivate. De exemplu, *a albi* este cuvânt derivat (de la *alb* + sufixul lexical, dar și morfologic *–i*), iar *a citi* este cuvânt de bază, în care sufixul *–i* este doar morfologic (marcă a conjugării a IV-a).

b. *sufixul lexical* are un sens bine precizat, iar prin adăugarea lui la o rădăcină sau la un radical se obțin cuvinte cu sens nou sau modificat (derivate lexicale).

În funcție de partea de vorbire care se obține cu ajutorul lor, sufixele lexicale se pot grupa în:

b.1. *sufixe substantivale*:

– *diminutivale* (care micșorează): *fetiță, tătic, copăcel, cărticică, frățior…;*

– *augmentative* (care măresc): *măturoi, copilandru, băietan…;*

– *moționale* (indicând genul natural): *rață – rățoi, gâscă – gâscan, român – româncă, rus – rusoaică, bucătar – bucătăreasă…;*

– *de agent* (indicându-l pe autorul acțiunii): *moară – morar, pompă – pompier, a învăța- învățător, a cânta – cântăreț…;*

– *colective* (indicând grupări): *frunziș, frunzet, frunzărie, frunzăraie…;*

– *indicând proveniența*: Iași – *ieșean*, Buzău – *buzoian*, *Huși – hușean;*

– *generale/abstracte*: *uzură, ferealã, posibilitate, bărbăție, tâmpenie, goliciune…*

b.2. *sufixe adjectivale* (uneori apar ca diminutivale, de agent, indicând proveniența sau pot avea un sens peiorativ/depreciativ): *leneș, rubiniu, tinerel, căldișor, digerabil, frumușică, muncitor, dunărean, osos, tuciuriu, gălbior, lumesc, dornic…*

b.3. *sufixe verbale* (apar la forma de infinitiv prezent, dând tipul conjugării, și la anumite forme verbale compuse cu infinitivul: *voi lucra, ar părea, nu cere!*);

Notă! Ele sunt considerate deopotrivă sufixe lexicale și sufixe gramaticale/morfologice (în verbele derivate, în care se poate identifica baza/cuvântul la care s-au alipit: *a cârâi, a behăi, a văruí, a măcăni, a călări, a silabisi, a bagateliza, a radiofica…*) sau numai sufixe gramaticale/morfologice (când nu se poate identifica baza/cuvântul: *a avea, a părea, a putea* etc.):

– pentru conjugarea I: ***-a, -isa, -iza, -fica*** (*a valsa, a veghea, a finisa, a bagateliza, a radiofica…*);

– pentru conjugarea a II-a: ***-ea*** (*a avea, a părea, a putea…*);

– pentru conjugarea a III-a: ***-e*** (*a cere, a culege, a duce…*);

Scanned with OKEN Scanner

– pentru conjugarea a IV-a: ***-i, -î, -âi, -ăi, -ui, -ăni, -ări, -isi*** (*a iubi, a coborî, a cârâi, a behăi, a vărui, a măcăni, a călări, a silabisi…*).

b.4. ***sufixe adverbiale***: *bărbătește, realmente, târâș, grăpiș…*

5. ***Prefixul*** este sunetul sau grupul de sunete, purtător de sens, care se alipește înaintea unui cuvânt (dar și înaintea unei rădăcini sau a unui radical), pentru a se obține cuvinte cu sens nou sau modificat.

În categoria prefixelor, alături de prefixele propriu-zise ale limbii române (***a-, co-, com-, con-, de-, des-, dez-, dis-, diz-, i-, in-, im-, îm-, în-, ne-, pre-, ră-, răs-, răz-, re-, sub-…***), apar și prefixoidele (sau falsele prefixe, provenite din greacă sau latină și având un sens mai bine precizat decât prefixele propriu-zise: ***ante-, anti-, arhi-, extra-, hiper-, inter-, intra-, între-, post-, super-, supra-, ultra-, trans-…***).

Prefixele (și prefixoidele) pot fi alipite:

– înaintea unui cuvânt (de bază sau derivat): *nebun, neîmblânzit, reciti, prelua, transport…*;

– înaintea unui radical (obținându-se așa-numitele formații derivative paralele): *a îmbrăca – a dezbrăca, implicit – explicit, intrinsec – extrinsec…*

În funcție de sensul pe care îl conferă cuvintelor, prefixele se pot grupa în următoarele categorii:

a. prefixe negative: *anormal, analfabet, imoral, incert, imposibil, nedemn…*;

b. prefixe antonimice (fixate pe serii antonimice):

– zero/ prefixe negative: *moral – amoral, material – imaterial, corect – incorect, posibil – imposibil, demn – nedemn…*;

– zero/ *de-, des-, dez-, dis-*: *săra – desăra, coase – descoase, amăgi – dezamăgi, plăcea – displăcea*;

– *sub-*/ prefixe superlative: *subdezvoltat – superdezvoltat, supradezvoltat, subsonic – hipersonic, supersonic…*;

– *de-, des-, dez-, dis-*/ *in-, îm-, în-*: *inculpa – disculpa, înșuruba – deșuruba, îmbrăca – dezbrăca…*;

– alte serii antonimice: *interior – exterior, intracarpatic – extracarpatic, prenatal – postnatal, profascist – antifascist...*;

c. prefixe indicând superlativul – mai vechi: *străvechi, preaînălțatul* (împărat), *arhicunoscut*; sau neologice: *extrafin, hipersensibil, superdezvoltat, supraetajat, ultraaglomerat….*;

d. prefixe indicând reciprocitatea: *cooperare, concetățean, compatriot*;

e. prefixe indicând repetarea: *a reciti, a relua, a rememora…*;

f. prefixe indicând calitatea situată sub o limită convențională (uneori, cu sens depreciativ): *subsumat, subdezvoltat, subnutrit…*;

g. prefixe indicând operația inversă celei de bază (eventual modificarea ei): *desăra, deshăma, dezbate, dizarmonic…*;

h. prefixe indicând intensificarea (uneori, modificarea sensului): *răsuci, răscumpăra, răzbate…*;

i. prefixe indicând interiorul/exteriorul: *intrinsec – extrinsec, intracelular – extracelular…*;

j. prefixe cu sens temporal: *preuniversitar – postuniversitar, antebelic – postbelic…*

Atenție la ortografierea prefixelor și a sufixelor!

Scanned with OKEN Scanner

Regula 1. Sufixele *–ean, -eală, -eață* se scriu cu *–ea-* după consoanele *–ș/-j*: *clujean, oșean, roșeală, oblojeală, roșeață*... (a nu se confunda cu scrierea verbelor nederivate: *a așeza – așază, a înșela – înșală*, în care nu există sufix lexical, ci desinență verbală pentru persoana a III-a).

Regula 2. În scrierea sufixelor *–(ț)ie/-(ț)iune* se va ține seama de criteriul istoric (de momentul când au intrat cuvintele în limbă) și de criteriul semantic (de sensul pe care îl au cuvintele derivate într-un context), existând:

– forme duble ale aceluiași cuvânt (o formă arhaică și o formă acceptată de normele limbii literare, subliniată în exemplele următoare): *nație – <u>națiune</u>, <u>meditație</u> – meditațiune...*;

– forme diferite, denumind obiecte diferite: *funcție* (rang) – *funcțiune* (stare de funcționare), *fracție* (matematică) – *fracțiune* (politică), *porție* (de mâncare) – *porțiune* (de teren), *rație* (de mâncare) – *rațiune* (judecată), *reacție* (chimică) – *reacțiune* (politică), *stație* (de autobuz) – *stațiune* (balneară).

Regula 3. Prefixul *des-* devine *dez-* înaintea unui cuvânt care începe cu vocală sau cu vreuna dintre consoanele ***b, d, g, v, m, n, l, r***: *dezamăgi, dezechipa, dezinforma, dezordonat, dezumanizare, dezbate, dezdoi, dezgoli, dezvălui, dezmoșteni, deznoda, dezlega, dezrădăcina*...

Regula 4. Prefixul *răs-* devine *răz-* înaintea unui cuvânt care începe cu una dintre consoanele ***b, d, g, j, n***: *răzbate, răzda, răzgândi, răzjudeca, răznepot*...

Regula 5. Prefixele *con-, in-, în-* se scriu *com-, im-, îm-* înaintea consoanelor ***p*** și ***b***: *complăcea, combate, imposibil, improbabil, îmbărbăta, împăciuitor*...

Regula 6. Prefixul *con-* devine *co-* înaintea unor cuvinte care încep cu vocala ***o***: *cooperare, cooperativă, coordonare* sau în cuvintele: *colaborare, colaborator, comesean.*

Regula 7. Prefixele *des-, răs-, trans-* pierd consoana finală ***–s*** când se alipesc unor cuvinte care încep cu aceeași consoană (*des-* devine *de-* și înainte de *ș* sau *j*): *desăra, desărcina, deșuruba, dejuca, dejuga, răsufla, răsuci, transcrie*... (excepții: *transsaharian, transsiberian*...).

C.2. COMPUNEREA

Compunerea este mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului pe baza unor cuvinte întregi, a unor fragmente de cuvinte, a unor elemente de compunere, prin următoarele procedee (conform **DOOM²** și **Dicționarului de științe ale limbii – DSL,** 2001, 2005):

1. Compunerea prin alăturare (parataxă sau juxtapunere):

– substantiv + substantiv (ambele cu formă de nominativ): *pușcă-mitralieră, mobilă-tip, artist-cetățean, navă-satelit, situație-tip, plan-cadru, zi-muncă, zi-lumină, ani-lumină, bloc-turn, cal-putere, câine-lup, contabil-șef, formular-tip, nord-est, sud-vest, mamă-soacră, situație-limită, zi-lumină* etc.;

– adjectiv + adjectiv (scrise cu cratimă), de tipul: *anglo-american, româno-englez, româno-ruso-turc* etc.;

Scanned with OKEN Scanner

– toponime/nume de locuri (scrise cu cratimă, al doilea termen apărând cu formă de nominativ), de tipul: *Târgu-Jiu, Târgu-Ocna, Sângeorz-Băi, Bolintin-Deal, Bolintin-Vale, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Cluj-Napoca, Baia-Sprie* etc.;

– compusele cu particule de compunere, de tipul: *cestălalt, celălalt, altceva, fiecare, fiștecine, orice, orișicui, oarecare, oareșicare, dânsul, dânsa, dumneata, dumnealui, dumneavoastră, vreun, vreo, cumva, cândva, oricum, orișicând, altcândva, uneori* etc.

2. Compunerea prin subordonare presupune:

a. *subordonare atributivă*:

– substantiv + adjectiv: *botgros, coate-goale, vorbă-lungă, acid clorhidric, Almașul-Mare, june-prim, Făt-Frumos*;

– adjectiv + substantiv (în unele formații mai vechi): *bună-credință, bună-cuviință, bunăvoință, rea-credință, rea-voință* etc.;

– substantiv + substantiv în genitiv: *Calea Laptelui, ciuboțica-cucului, gura-leului, floarea-soarelui, ochiul-boului, Gura Ocniței, Neagra Șarului…*;

– substantiv + substantiv cu prepoziție: *apă de plumb, bou-de-baltă, floare-de-colț, Roșiori de Vede, Baia de Aramă* etc.;

b. *subordonare completivă* (rezultatul unor izolări): *fluieră-vânt, încurcă-lume, pierde-vară, zgârie-brânză, papă-lapte, ducă-se pe pustii…*;

c. *subordonare față de un adjectiv*, având ca rezultat un alt adjectiv:

– adjectiv nume de culoare combinat cu determinanții *deschis, închis: roșu-închis, galben-deschis;*

– două adjective nume de culoare: *galben-portocaliu, galben-verzui;*

– adjectiv verbal precedat de un circumstanțial: *bine-venit, bine-crescut, bine-cunoscut, așa-numit, așa-zis, propriu-zis…*;

– adjectiv derivat precedat de un circumstanțial: *bine-credincios, rău-platnic.*

d. *subordonare eterogenă* prin care se formează numeralele:

– subordonarea circumstanțială de la 11 la 19: *doisprezece (doi „peste" zece)*;

– subordonarea atributivă de la 20 la 90, unde numerele ca 2, 3, 4… sunt atributele lui zece (22, 23, 24 etc.). (cf. art. *Compunere*, semnat de Angela Bidu-Vrănceanu, în *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, 2001, p. 124-125).

3. *Compunerea prin abreviere (prescurtare)*:

a. c. = anul curent, etc. = et cetera, id. = idem, nr. = numărul, dr. = doctor, cca = circa, d-ta = dumneata, D-sa = Domnia sa, Cl = clor, n = număr întreg, cm = centimetru, Kg = kilogram, C.E.C. sau *CEC = Casa de Economii și Consemnațiuni...*

C.3. CONVERSIUNEA

Conversiunea (schimbarea valorii gramaticale) înseamnă trecerea, în anumite condiții, a unei părți de vorbire în altă parte de vorbire, cu schimbarea totală sau parțială a categoriilor gramaticale (gen, număr, caz, diateză, conjugare, mod, timp, grad de comparație).

Transferul dintr-o parte de vorbire în alta se poate realiza *cu* **modificarea** sau **fără modificarea formei-tip a cuvintelor** și are implicații nu numai **lexico-semantice** (cuvântul nou obținut poate avea sens nou sau parțial modificat), ci și **morfosintactice** (partea de vorbire nou obținută are alte categorii gramaticale

Scanned with OKEN Scanner

și alte funcții sintactice decât partea de vorbire din care provine). De aceea conversiunea interesează deopotrivă *lexicul* și *morfosintaxa*.

1. Conversiune fără modificarea formei-tip a cuvintelor:

– substantiv devenit prepoziție a dativului: *A reușit* grație *talentului său.*

– substantiv devenit adverb de timp sau de mod: Marți *pleacă la Iași. Doarme* buștean. *Rămăsese singur* cuc. *A făcut curat* lună. *Este beat* turtă. *S-a supărat* foc și pară.

– adjectiv devenit adverb: *Afară este* cald *(„căldură") sau* rece *(„răcoare")?*

– pronume devenit adjectiv (pronominal) de întărire/demonstrativ/posesiv/interogativ/relativ/nehotărât: *Eu* însumi *i-am spus asta. Fata* aceea *a cântat foarte bine.* Ale sale *culori sunt mai vii.* Care *coleg ți-a telefonat? Nu știu* care *coleg ți-a telefonat.* Orice *carte merită prețuită.*

– pronume relativ-interogativ devenit adverb de mod (*ce = cât de, foarte*): Ce *frumos e afară!*

– verb devenit adjectiv: *Îmi place acest pom* înflorit. *Ion este om* instruit.

– adverb de mod devenit adjectiv: *Tatăl lui este un domn* bine. *Un* așa *coleg întâlnești mai rar!;*

– prepoziție devenită conjuncție coordonatoare (*cu = și*): *Mama* cu *tata au plecat în concediu.*

– numeral devenit adverb: Întâi *citește, apoi scrie.*

2. Conversiune cu modificarea formei-tip a cuvintelor (în situația părților de vorbire flexibile, modificarea formei cuvintelor se face prin *desinențe*, prin *articole*, cu ajutorul *prepoziției* sau prin *determinare adjectivală*, de la caz la caz; uneori, sunt asociate două sau mai multe asemenea modalități de modificare a formei-tip a cuvintelor):

– adjective devenite substantive: *Acești* nevinovați *merită respect.* Tânărul (un tânăr/cel tânăr/ăl tânăr) *a căzut. Se gândește toată ziua* la frumoasa *lui. Tabla aceasta este prelucrată* la cald. *Palidul* bătrân *gemea ușor.* (*palidul* = adjectiv calificativ care preia articolul hotărât *–l* de la adjectivul substantivizat *bătrân*).

– pronume devenite substantive: Eul *poetic era evident. Avea* un eu *exagerat.* În sinea *mea nu sunt mulțumit. Ion e* un ăla *în care nu te poți încrede. Este* un ce *în întrebarea lui.* O alta *ca ea este greu de găsit. În ochii mei, Vasile era* un nimic. *Unicul* ce *din frază era folosit cu rol adverbial.* (pronume relativ-interogativ substantivizat; *unicul* = adjectiv calificativ care preia articolul hotărât *–l* de la pronumele substantivizat *ce*). *A cumpărat câteva* nimicuri. (pronume negativ substantivizat prin determinare adjectivală și prin desinența neutrelor *–uri; câteva* = atribut adjectival, adjectiv pronominal nehotărât).

– numeral devenit substantiv: *Am luat* un zece *la fizică.* Zecele *luat m-a mulțumit. Alt* zece *nu s-a mai acordat la examen.* (numeral substantivizat; *alt* = atribut adjectival, adjectiv pronominal nehotărât).

– verb devenit substantiv: Scrierea *cu majusculă a cuvântului era corectă.* (infinitiv lung substantivizat). *Rămăsese* în intrândul/în ieșindul *ușii.* (gerunziu substantivizat). Răniții *gemeau.* (participiu substantivizat; are forme distincte de gen și număr: *rănitul, rănita...*). Mersul *pe jos îl obosea. Avea* un mers *ciudat.* (supin substantivizat; nu este diferențiat de gen și număr).

– adverb devenit substantiv: Binele *învinge* răul. *Mi-a făcut* un bine. *Familia este alături de tine* la bine *și* la rău.

Scanned with OKEN Scanner

– conjuncție/prepoziție devenită substantiv: *La recopierea textului, am omis* un „și"/un „pe". (conjuncție/prepoziție substantivizată prin articulare și scriere marcată). *Acest „și"/„pe" a fost incorect folosit.* (conjuncție/prepoziție substantivizată; *acest* = atribut adjectival, adjectiv pronominal demonstrativ).

– interjecție devenită substantiv: *Avusese* un of *la inimă. Acesta fusese* oful *lui dintotdeauna. Singurul lui* of *era examenul.* (interjecție substantivizată; *singurul* = atribut adjectival, adjectiv calificativ care preia articolul hotărât *–l* de la interjecția substantivizată *of*).

Interjecțiile pot proveni și din substantiv în cazul vocativ: *Doamne!, mamă!, soro!, nene!, dom'le*!, din verb la modul imperativ: *uite!, păzea*! sau din numeral (argotic): *șase!*

Trecerile de la o parte de vorbire la alta pot fi uneori doar ocazionale sau limitate contextual. De exemplu, adverbul *binișor* devine substantiv numai în locuțiunea: *cu binișorul,* după cum adjectivul și adverbul *clar* este substantiv doar în *clar de lună.*

Notă! Oricare cuvânt se substantivizează dacă într-un enunț necesită **scrierea marcată** (prin subliniere sau prin folosirea ghilimelelor, în scrierea de mână; prin alte procedee nerecomandate în lucrarea elevului: folosirea altui caracter/corp de literă, scrierea spațiată…; uneori, scrierea marcată a cuvântului apare alături de alte procedee). Exemple:

„Care" *îndeplinește funcția sintactică de subiect.* (pronume relativ-interogativ substantivizat, nominativ, subiect).

A lucra *este un verb de conjugarea I.* (verb substantivizat, subiect).

D. SINONIME, ANTONIME, OMONIME, PARONIME

O *relație semantică* (*sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie*) presupune, obligatoriu, legătura/raportul/conexiunea între două elemente diferite:

a. *elementul dat* (cuvânt, expresie/ locuțiune, structură morfosintactică), cu forma-tip și cu sensul de bază sau cu forma și înțelesul din context;

b. identificarea ***sinonimelor, antonimelor, omonimelor*** și/sau ***paronimelor*** acestuia, conform cerinței date.

În general, în relația sinonimică sau antonimică se respectă *principiul identității morfologice* (spre exemplu, un verb poate avea ca sinonim un alt verb sau o locuțiune verbală, nu un substantiv, un adjectiv etc.: *a muri* = a deceda, a răposa, a trece în neființă, a da ortul popii…). Cu valoare expresivă, pot fi admise și trecerile de la o parte de vorbire la alta, de tipul: soare *de primăvară* (substantiv cu prepoziție) – soare *primăvăratic* (adjectiv) etc.

D.1. SINONIME

Sinonimele sunt cuvinte și structuri cu *formă diferită* și cu *înțeles identic sau asemănător* într-un context dat (context = circumstanță, situație, împrejurare).

În privința limitelor relației de sinonimie, se consideră că unui cuvânt sau unei expresii/locuțiuni îi corespund ca sinonime alte cuvinte sau expresii/ locuțiuni (*a aminti* = a pomeni, a aduce aminte…), iar unei structuri morfosintactice îi poate corespunde o altă structură morfosintactică, identică sau asemănătoare ca sens

Scanned with OKEN Scanner

(fata frumoasă = frumoasa fată = fata cea frumoasă; Vasile citește această carte. = Cartea aceasta este citită de Vasile; Mihai și Petre s-au întâlnit. = Mihai s-a întâlnit cu Petre.).

Sinonimele pot fi clasificate și prin raportare la gradul de acoperire a sensului/a sensurilor cuvântului dat, astfel:

a. sinonime totale (când sensurile sinonimului sunt identice cu sensul/cu sensurile cuvântului dat, ca în situația abrevierilor: *R.A.T.B./RATB = Regia Autonomă de Transport București* sau a cuvintelor cu același sens în limbaje diferite: *porumb* = păpușoi, cucuruz, *cancer* = rac, neoplasm);

b. sinonime parțiale (numai unul sau unele dintre sensurile cuvântului dat sunt acoperite de sinonimul găsit, pentru alt/alte sensuri fiind potrivite alt sinonim/ alte sinonime), fapt întâlnit mai ales în situația cuvintelor polisemantice (= cu mai multe sensuri):

- *a ridica* (a lua de jos) = a sălta, a sui...;
- *a ridica* (o casă) = a construi, a clădi...;
- *a ridica* (în rang pe cineva) = a promova, a grada...;
- *a ridica* (o pretenție) = a pretinde, a solicita...

c. sinonime contextuale (potrivite numai pentru un anumit context, în general legate de valoarea expresivă a cuvântului, materializată prin procedee artistice): *„Doamna mărilor și-a nopții varsă liniște și somn."* = Luna revarsă/ trimite *liniște și somn.*

D.2. ANTONIME

Antonimele sunt cuvinte și structuri cu *formă diferită* și cu *înțeles total opus, presupunând excluderea reciprocă* fie a sensului de bază al formei-tip, fie a sensului unui cuvânt dintr-un context dat. Drept urmare, antonimele presupun obligatoriu aceeași clasă lexicală (substantiv ≠ substantiv, verb ≠ verb etc.) și o relație contrară (sensul/sensurile cuvântului dat exclud sensul/sensurile antonimului său): *sus ≠ jos, bine ≠ rău, concret ≠ abstract...*

Atenție! Nu sunt antonime:

– cuvintele al căror sens se află „în prelungire", având o zonă comună (al doilea cuvânt desemnează un stadiu de evoluție a obiectului desemnat de primul cuvânt, de tipul: *tânăr – matur, dimineață – prânz*; în situația dată, antonimele sunt *tânăr ≠ bătrân, moșneag, dimineață ≠ seară, amurg*);

– cuvintele care, deși au sensuri opuse, nu se referă la același domeniu, de tipul: *lung – lat* (antonime: *lung ≠ scurt, lat ≠ îngust*);

– cuvintele care desemnează perechile de animale, acestea având cel puțin o trăsătură comună, astfel nepresupunând excluderea reciprocă, de tipul: *rață – rățoi, gâscă – gâscan, bou – vacă* etc.

Ca și în situația sinonimelor, ***antonimele*** pot fi ***parțiale*** (potrivite doar pentru unul/unele dintre sensurile cuvântului dat, pentru alte sensuri fiind indicate alte antonime):

- *a ridica* (a lua de jos) ≠ a trânti, a coborî...;
- *a ridica* (o casă) ≠ a dărâma, a demola...;
- *a ridica* (în rang pe cineva) ≠ a degrada, a demite...;
- *a ridica* (o pretenție) ≠ a accepta, a renunța...

În operele literare, antonimia este contextuală, stând la baza ***antitezei***: *„Stăpânul vitreg vă lovește / Când cerul bine-vă-cuvântă."* (Octavian Goga, ***Plugarii***)

Scanned with OKEN Scanner

D.3. OMONIME

Omonimele sunt cuvintele *cu aceeași formă* (scrise la fel/*omografe* și pronunțate la fel/*omofone*), dar *cu sensuri diferite*, de obicei pentru domenii diferite (nu pentru același domeniu, ceea ce implică polisemia).

În principiu, omonimele au apărut în limbă pe două căi:

– prin diferențierea/divergența semantică a unui cuvânt inițial polisemantic (**DSL**, p. 358: din latinescul *calculus* = *pietricică* și *socoteală*, la început socotelile făcându-se cu pietricele, s-au format omonimele parțiale: *calcul*$_1$, *-i* = *pietricică formată în anumite organe anatomice* – calcul biliar, calcul renal... și *calcul*$_2$, *-e* = *socoteală, operație logică* —calcul matematic...);

– prin originea diferită (**DEX**, p. 574): *lin*$_1$, *-ă* (din latină, *lenis*) = *ușor, lent, agale...*, *lin*$_2$, *-i* (din bulgară, *lin*) = *pește cu solzi mărunți* ... și *lin*$_3$, *-uri* (din neogreacă, *linós*) = *vas în care se adună și se storc strugurii.*

Omonimele lexicale pot fi:

a. omonime totale (cu forme identice pentru toate categoriile gramaticale: gen, număr, caz...): *bancă*$_1$, *-i* (mobilier) și *bancă*$_2$, *-i* (instituție financiară);

b. omonime parțiale (cu forme diferite pentru unele categorii gramaticale: gen, număr, caz...): *bandă*$_1$, *-e* (grupare de răufăcători) și *bandă*$_2$, *-i* (fâșie);

c. omonime lexico-gramaticale (formate din părți de vorbire diferite sau la categorii gramaticale diferite): *cer*$_1$, *-uri* (subst., boltă cerească) și *cer*$_2$ (verbul *a cere*, ind. prez., I, sg.); *Cartea ei*$_1$ *este nouă.* (pron. pers., f., sg., genitiv) și *Ei*$_2$ *au plecat în excursie.* (pron. pers., m., pl., nominativ).

Notă! În ultima vreme, în diferite manuale școlare, auxiliare şi teste, există tendința de a asimila omonimelor chiar și omografele neomofone, respectiv cuvintele scrise la fel, dar pronunțate diferit, din cauza accentului (situație pe care noi nu o recomandăm): *veselă* (văsăraie) vs. *veselă* (radioasă), *haină* (îmbrăcăminte) vs. *haină* (cu suflet rău), *ochi* (organ anatomic) vs. *ochi* (a ținti), *companie* (formație militară) vs. *companie* (însoțire a unei persoane) etc.

D.4. PARONIME

Paronimele sunt cuvinte *cu formă asemănătoare* (diferind între ele prin 1–2 sunete), *cu sensuri și origini cu totul diferite*, putând provoca confuzii în vorbire prin folosirea unuia în locul celuilalt.

Asemenea diferențe de sunete pot fi întâlnite:

– la începutul cuvintelor: *eminent* (excepțional, genial) – *iminent* (pe cale de producere, potențial);

– în interiorul cuvintelor: *complement* (parte de propoziție) – *compliment* (cuvânt de laudă);

– la sfârșitul cuvintelor: *atlas* (colecție de hărți) – *atlaz* (țesătură lucioasă).

De obicei, paronimele sunt perechi de cuvinte: *oral* (prin viu grai) – *orar* (program), rareori fiind înregistrate și în grupuri de câte trei: *literar* (aparținând literaturii) – *literat* (om care se ocupă cu literatura, specialist) – *literal* (întocmai/nemodificat, literă cu literă).

Scanned with OKEN Scanner

Atenție! Nu sunt considerate paronime cuvintele care, în mod normal, nu pot să provoace confuzii în vorbire, de tipul: *casă* (locuință) – *masă* (mobilier).

De asemenea, nu se recomandă să fie tratate drept paronime cuvintele derivate cu sufixele *–ție* și *–țiune*, între ele existând diferențe de mai multe sunete: *rație* (porție) – *rațiune* (gândire), *stație* (loc de oprire) – *stațiune* (localitate pentru odihnă și tratament) etc., precum și „cuvintele derivate de la aceeași rădăcină" (Gh. Bulgăr, **Dicționar de paronime**, Editura *LUCMAN*, p.7)., de tipul: *executat* (efectuat, ucis) – *executant* (individ care a executat sau trebuie să execute), *deformabil* (care poate fi deformat) – *deformat* (care a fost supus deformării, îndoit, curbat) etc.

E. GREȘELI DE EXPRIMARE. CACOFONIA. PLEONASMUL

1. Cacofonia este o greșeală de exprimare cu efect acustic dezagreabil, rezultat din asocierea sunetelor/a silabelor dintre două cuvinte alăturate: *Aleargă* ca ca*lul. Am fost* la La*ura. Cântă* ca cio*cârlia. Se îndepărta* cu re*peziciune.*

Atenție! Intonația și pauza (în vorbire) sau virgula (în scris) nu anulează cacofonia. Aceasta se înlătură prin următoarele modalități:

a. prin inversiune/reorganizare topică: – *Florico, coboară repede!* / – *Coboară repede, Florico!*

b. prin intercalarea unui cuvânt/unui grup de cuvinte între formanții cacofoniei: *Se îndepărta* cu *repeziciune.* / *Se îndepărta cu* multă *repeziciune.*

c. prin substituția sinonimică a unuia dintre termeni: *E rotund* ca co*vrigul.* // *E rotund* precum *covrigul/un covrig.*

Notă! Norma gramaticală și, uneori, uzul limbii au determinat să nu fie considerate cacofonii structuri/formulări de tipul: *Ion Luca Caragiale, tactica cavaleriei, biserica catolică, teza la limba română, de demult, la limită* etc.

2. Pleonasmul este o abatere de la exprimarea corectă, constând în repetiția inutilă de sens, în anumite condiții sintactice.

De obicei, pleonasmul implică un *raport de subordonare* a celui de al doilea cuvânt/a celei de a doua structuri față de primul cuvânt/prima structură care îl înglobează ca sens (incluziune semantică): *avansați* înainte, *coboară* în jos, *urcă* sus, *se menține* în continuare, aversă *de ploaie, a se bifurca* în două, *a reveni* din nou, *a conviețui* laolaltă/împreună, *a-și aduce* aportul/contribuția, *autobiografia* mea etc. Uneori, al doilea cuvânt/a doua structură se află în vecinătate: *adunarea* festivă, *consacrată* sărbătoririi *lui Eminescu, articole de lege care* urmează *să fie abrogate* în urma *inițiativei grupului parlamentar…*, poate *la următoarea sesiune* să fie posibilă *renunțarea la această lege…*

Atenție! La fel ca pleonasmul, **tautologia**, ca abatere de la exprimarea corectă, presupune:

a. raportul de coordonare între elementele care o formează: *Să nu ai* milă și compasiune *pentru nimeni!* (*compasiune* = *milă…*);

Scanned with OKEN Scanner

b. repetarea nejustificată a unui cuvânt cu funcții sintactice diferite: Poezia *aceasta este* o poezie *care...*;

c. folosirea supărătoare, în contexte apropiate, a unor cuvinte aparținând aceleiași familii lexicale: Cererile *cetățenilor* se cer *rezolvate neîntârziat!*

APLICAȚII II. LEXIC/VOCABULAR

1. Alcătuiește enunțuri în care cuvintele: *coadă, deget, gât, gură, inimă, lac, limbă, nas, păr, picior, piele, spate, umeri, unghie, umeri, ureche* să fie folosite mai întâi cu sens propriu (de bază și/sau secundar) și apoi cu sens figurat.

Model de rezolvare:

– sens propriu de bază: *Porumbelul era rănit la o* aripă (membru superior al unei păsări).

– sens propriu secundar: *Intrase în* aripa *dreaptă a clădirii* (parte componentă a unei construcții).

– sens figurat: *Vestea primită îi dăduse* aripi (a entuziasma).

2. Scrie separat cuvântul de bază, rădăcina (unde este cazul, și radicalul), sufixele și prefixele identificate în următoarele cuvinte derivate: *falnic, falimentar, flecăreală, a înfrumuseța, îngrămădeală, împăciuitor, a împământeni, a împărtăși, a împuternici, a se încețoșa.*

Model de rezolvare:

– *a îmbunătăți* (cuvânt de bază: *bun*, rădăcină: *bun-* + sufix: *-ătate = bunătate;* radical: *bunătat-/bunătăț-* + prefix: *în-* + sufix: *-i = a îmbunătăți*).

3. Precizează mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (derivare, compunere, conversiune), prin care s-au format cuvintele/locuțiunile de mai jos: *adăpostire, adeverință, adunător, adunat, adunătură, aducere aminte, afinată, ambiguizare, băcăuan, ieșean, bărbie, biciuire, binecuvântare, binevoitor, bucătăreasă, călătorie, depărtare, desființat, despăgubire, îmbogățit.*

Model de rezolvare:

– *îngrămădire* (derivare: *în-* + *grămadă* + *-i*; conversiune: *a îngrămădi* + *-re*).

4. Transcrie, dintre variantele de mai jos, forma corectă a cuvintelor compuse: *binefacere/bine-facere, binemeritat/bine-meritat, bunăcuviință/bună-cuviință, bunăstare/bună-stare, bun plac/bun-plac, bunplatnic/bun-platnic, bunrămas/bun-rămas, clarvăzător/clar-văzător, după amiază/după-amiază, fărădelege/fără-de-lege, formular tip/formular-tip, fotosensibil/foto-sensibil, galben închis/galben-închis, Lacul Roșu/Lacul-Roșu, lungmetraj/lung-metraj, mamă soacră/mamă-soacră, pursânge/pur-sânge, răufăcător/rău-făcător, răuvoitor/rău-voitor, reavoință/rea-voință, situație limită/situație-limită, teleconferință/tele-conferință, triplusalt/triplu-salt, Vălenii de Munte/Vălenii-de-Munte, viceprim-ministru/vice-prim-ministru.*

Scanned with OKEN Scanner

5. Extrage, din textele de mai jos, cuvintele obținute prin conversiune, precizând partea de vorbire în care s-au convertit/valoarea morfologică actuală:

a. *Așa-s în clipa asta toate, dar mâine albii cavaleri,*
Despodobiți de-atâtea grații, ce le-mprumută luciul lunii,
Vor deveni ce-au fost de-a pururi: caișii, zarzării și prunii,
Banalii pomi din fața casei, ce-i știu de-atâtea primăveri.
(Dimitrie Anghel, ***Balul pomilor***)

b. *Zadarnic după umbra ta dulce le întind:*
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.
(Mihai Eminescu, ***Din valurile vremii...***)

c. *Mingea sare până la policandrul din tavanul salonului, unde turbură grozav liniștea ciucurilor de cristal.*
– Ionel! astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva... Vrei să mă superi? Vrei să moară mama?
(I.L. Caragiale, ***Vizită...***)

Model de rezolvare:
– (în clipa) *asta* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere.

6. Scrie câte un sinonim neologic pentru fiecare dintre cuvintele: *acord, adjunct, ajutător, analog, a alătura, anterior, antipatie, apreciabil, candid, captivant, carență, celebritate, ceremonios, clarviziune, coerent, colosal, compact, competent, concis, consecință, contemplativ, credibil, crucial, cumplit, debutant, defectuos, definitoriu, definitiv, a denigra, a deranja, deziluzie, dezolant, discutabil, divers, eficace, elocvent, eminent, a evolua, fanatic, favorabil, fluent, fortuit, fraudă, inimă, împrejurare, înflăcărare, însuflețit, lacom, năzuință, obișnuit.*

7. Menționează câte un antonim pentru fiecare dintre cuvintele: *ghinion, glacial, haos, ilicit, imparțial, inabordabil, a incita, integru, lucid, malefic, majoritar, mărinimos, merit, modestie, natural, obiectiv, onest, optimism, oriental, pentru, permanent, persistent, privat, profund, progres, a proteja, rapid, răsplată, realist, recent, a reliefa, respect, riguros, sacru, simpatic, solid, spre, stătător, strângător, șef, tandrețe, total, transparent, trudă, uniform, ușurință, veritabil, virtuos, zăpușeală, zvelt.*

8. Alcătuiește câte un enunț în care să utilizezi forma de plural a următoarelor omonime parțiale, precizându-le sensul: arc – *arcuri/arce,* acces – *accesuri/accese,* activ (substantiv) – *activuri/active,* bandă – *bande/benzi,* bob – *boabe/bobi/boburi,* bun (substantiv) – *buni/bunuri,* calcul – *calculi/calcule,* cap – *capete/capi/capuri,* car – *cari/care/caruri,* cămin – *cămine/ cămînuri,* centru – *centri/centre,* colț – *colți/colțuri,* corn – *coarne/corni/cornuri,* creier – *creieri/creiere,* cristal – *cristale/cristaluri,* curent – *curenți/curente,* fus – *fuse/fusuri,* ghid – *ghizi/ghiduri,* ghiveci – *ghivece/ghiveciuri,* glob – *globi/globuri.*

Model de rezolvare (han – *hani/hanuri*):

Hanii mongoli purtaseră dese războaie de cucerire (conducătorii).
În Maramureș poți găsi câteva hanuri vestite (locuri de popas pentru călători).

Scanned with OKEN Scanner

9. Alcătuiește câte un enunț în care să folosești următoarele paronime, precizându-le sensul: *alamă – aramă, alineat – aliniat, anual – anuar, a apropia – a apropria, arbitral – arbitrar, arterită – artrită, a asculta – a ausculta, atitudine – aptitudine, balansor – balansoar, baretă – beretă, blazon – bluzon, bulin – bulină, calitate – caritate, capitol – capitul, carbonier – carbonifer, caro – carou, cauză – clauză, cazual – cauzal, cenzură – cezură, clamă – clemă, constituant – constituent, contor – contoar, crab – crap, cunoștință – conștiință, a datora – a datori, deferență – diferență, delicatese – delicatețe, a depana – a depăna, deprins – desprins, a desena – a desemna, destins – distins, dezinfecție – dezinsecție, donatar – donator, doză – duză, a elida – a eluda, emigrant – imigrant, eminent – iminent, eroare – oroare, a exalta – a exulta, familial – familiar, fascicul – fasciculă, filet – fileu, fragrant – flagrant, florescență – fluorescență, gerant – girant, glacial – glaciar, a insera – a se însera, a investi – a învesti, a înflora – a înflori, libret – livret, lineal – liniar, maestru – maistru.*

10. Explică de ce următoarele construcții sunt pleonastice: *jambon de porc, a înfuleca lacom, a îngrămădi la un loc, întrajutorare reciprocă, jerbă de flori, un lapsus momentan, lătrat de câine, lăutar popular, limuzină de lux, măcel sângeros, mit legendar, a murmura încet, nucleu central, oprobriu public, oțet acru, peisaj natural, puci militar, pubelă de gunoi, rang ierarhic, record maxim, santinelă de pază, a reproduce exact, sobor de preoți, transfuzie de sânge, a drămui cu precizie, ecranizare a unui film, etnogeneza poporului român, a excela în mod deosebit, fizionomia feței, gamă variată, hotărâre fermă, a intona un cântec, a izvorî din pământ, o julitură ușoară, mentor spiritual, ofensă jignitoare, a orbecăi prin întuneric, a persista încă, poantă de efect, pom fructifer, premisă de bază, a se zvânta puțin, a se volatiliza fără urmă, vernisaj oficial al expoziției, undiță de pescuit, a trăncăni vrute și nevrute, a transcrie exact, un top al preferințelor muzicale, toată mass-media, știulete de porumb.*

III. MORFOSINTAXĂ

Din aceste două mari domenii ale gramaticii au fost selectate, pentru prezentul volum, doar acele aspecte care au un grad ridicat de dificultate pentru elevul care se prezintă la Evaluarea Națională.

A. OBSERVAȚII ASUPRA SUBSTANTIVULUI

Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului (pronumele și numeralul cu valoare substantivală se comportă în mod similar)

1. Nominativul este cazul denumirii obiectului văzut ca autor al unei acțiuni și poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

– **subiect** (întrebare-tip: *cine?*; pentru a se evita confuzia cu un complement direct, întotdeauna întrebarea *ce?*, specifică acestuia, se verifică dacă nu este greșit pusă, în locul întrebării *cine?*, specifică subiectului): Elevul *citește*. *Îmi place* cartea *aceasta*. *Nu-mi convine* plecarea *lui la mare*. *Mă interesează mult* reușita *ei*. *Mi-e* teamă *de acel câine*. *Seara e* frig *la munte*.

Scanned with OKEN Scanner

– **nume predicativ:** *Vasile este* elev *silitor. Părea* un om *întreg la minte. A rămas* omul *pe care îl știi. Numai Andrei a ajuns* medic.

– **apoziție,** acordată cu regentul în nominativ (*Maria,* fiica *vecinilor, este studentă.*) sau neacordată (*I-am dat lui Andrei,* prietenul *tău, un stilou.*).

Funcția sintactică specifică nominativului este cea de subiect.

2. Genitivul este cazul posesiei sau al apartenenței și are funcția specifică de atribut pe lângă un substantiv articulat sau precis identificat prin determinare adjectivală: *Cartea* elevului/*O carte* a *acestui* elev/*Cartea nouă* a *acestui* elev *este pe bancă. Doi colegi* ai prietenului *meu au plecat la mare.*

a. fără prepoziții, poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

– **atribut substantival genitival**: *Datoria* elevului/*acestui* elev *este să învețe. Cei trei prieteni* ai fratelui *meu cântă într-o formație.*

– **nume predicativ:** *Haina este* a colegei *de bancă*/a *acestei* colege.

– **complement indirect** al unui adjectiv de proveniență verbală: *S-au arătat semne prevestitoare* ale furtunii.

– **apoziție acordată:** *Teza lui Mihai,* a colegului *tău, este de nota 10.*

b. genitivul prepozițional, cerut de unele prepoziții sau locuțiuni prepoziționale (*asupra, contra, deasupra, împotriva, împrejurul, înaintea, îndărătul…; în fața, în spatele, în dreptul, în jurul, în mijlocul, din cauza…*), poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

– **atribut substantival prepozițional**: *Lupta* împotriva răului *este o datorie.*

– **complement indirect** (*contra cui?, împotriva cui?, asupra cui?*): *A triumfat* contra naturii *dezlănțuite.*

– **nume predicativ:** *O asemenea atitudine este* împotriva convingerilor *lui.*

– **complement circumstanțial** de diverse tipuri:

- **de loc** (*unde?*): *S-a așezat* în fața colegului/înaintea liniei *galbene.*
- **de timp** (*când?*): *A ajuns* înaintea plecării *trenului.*
- **de mod** (indică felul acțiunii sau al procesului reprezentat de verb: *cum?, în ce fel?, în ce mod?*): *Va primi bani* pe măsura eforturilor *depuse.*
- **de cauză** (*din ce cauză?, din ce pricină?, de ce? = din ce cauză?*): *A întârziat* din cauza vremii/din pricina vremii *nefavorabile.*
- **de scop** (*cu ce scop?, în ce scop?, pentru ce?/de ce? = în ce scop?*): *A venit* în scopul pregătirii/în vederea pregătirii *examenului.*

3. Dativul, cazul destinației și atribuirii unei acțiuni, are funcția sintactică specifică de **complement indirect** (*cui?*; prepoziție + *cui?*), determinând un verb (*Vorbesc* oamenilor.), un adjectiv (*E un câine credincios* stăpânului.) sau o interjecție (— *Bravo* câștigătorilor!).

În dativ, substantivul poate apărea fără prepoziție (*Le scriu* prietenilor.), cu una dintre prepozițiile: *mulțumită, grație, datorită, potrivit, conform, contrar* (*A câștigat* datorită perseverenței.) sau cu prepoziție provenită din adverb de mod de comparație: *asemenea, asijderea, aidoma, întocmai* (*Nu învăța* aidoma colegului *său.*).

În afară de funcția de **complement indirect,** dativul mai poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

– **nume predicativ:** *Fiul era* asemenea tatălui; *Teza era* conform indicațiilor *primite de la profesor.*

Scanned with OKEN Scanner

– **atribut substantival** al unor substantive nearticulate sau provenite din verbe: *Vasile este prieten* colegului *meu; Acordarea de burse* elevilor *este binevenită.*

– **apoziție** acordată cu elementul regent/la care se referă: *I-am telefonat Mariei, (adică/respectiv)* prietenei *mele.*

– **complement circumstanțial de loc** (*unde?, încotro?*), numit și *dativul locativ*: *Stai* locului! *Ducă-se* pustiului! *Așterne-te* drumului!

– **complement circumstanțial de mod** (*cum?, în ce fel?, în ce mod?*): *A acționat* conform indicațiilor/contrar previziunilor *noastre.*

Notă! Prepozițiile: *mulțumită, grație, datorită* se folosesc numai în contexte pozitive, iar substantivul/pronumele/numeralul precedat de acestea au, de obicei, funcție sintactică de *complement, dar nu cauzal.* Pentru exprimarea cauzei, se folosesc locuțiunile prepoziționale ale genitivului: *din cauza, din pricina,* obligatoriu presupunând un context negativ (*A pierdut examenul* din cauza nepăsării.). În limba română actuală există tendința de exprimare a unei cauze negative și prin prepoziția dativului *datorită,* în această situație recomandându-se întărirea sensului cauzal printr-o locuțiune adverbială de cauză: Datorită lenei, de aceea *n-a reușit la examen.*

4. Acuzativul este cazul **complementului direct** cerut de un verb tranzitiv: *Citesc* o carte. L-*am văzut* pe Mihai.

Se folosește mai ales însoțit de prepoziții propriu-zise (*cu, de, fără, în, la, lângă, pe, pentru, sub, către, …; de la, de pe la, de prin, de lângă, despre, dintre, dinspre, înspre* etc.), de prepoziții provenite din adverbe de mod de comparație (*ca, decât, cât, precum*) sau de locuțiuni prepoziționale (*față de, față cu, fără de, împreună cu, afară de, alături de, dinainte de, relativ la, începând cu, privitor la, referitor la, potrivit cu, indiferent de, odată cu, pe motiv de, în loc de* etc.).

Substantivul în acuzativ poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

– **nume predicativ**: *Florile sunt* pentru mama. *Doar eu sunt* precum fratele *meu. Discuția rămăsese* privitor la plecarea *lui;*

– **atribut substantival prepozițional** (*care?, ce?, ce fel de?*): *Cartea* de chimie *era pe bancă. Mașina* de pe trotuar *este a fratelui meu. Mersul* ca piticul *îl obosea. Îi convenea plecarea* odată cu părinții.

– **atribut apozițional,** apoziție acordată: *L-am întâlnit pe Ion, (adică/anume/respectiv…)* pe fratele *tău.*

– **complement direct** (*pe cine?, ce?*): *Mi-am scris* temele *la fizică.* Îl *cunosc* pe colegul *tău.*

– **complement indirect** (*de cine?, de ce?, despre cine?, despre ce?, cu cine?, cu ce?, pentru cine?, pentru ce?...*): *Se teme* de câine. *Se îndoiește* de reușita *la examen. Vorbeam* despre colegi. *Discutasem* despre absențele *lui.* (**Atenție** la complementul indirect format cu prepoziția *pe,* care nu admite reluarea/anticiparea printr-un pronume personal: *Mă bazez* pe Vasile. *Nu dau doi bani* pe Vasile. Se poate confunda cu un complement direct, care, obligatoriu, presupune reluarea/anticiparea: Pe Vasile L-*am întâlnit ieri.* L-*am văzut* pe Vasile.).

– **complement de agent** (*de către cine?*): *Ion este ajutat* de Vasile.

Scanned with OKEN Scanner

– **complement circumstanțial de loc** (*unde?, încotro?, dincotro?*): *A plecat* la Iași. *Merge* către/spre casă. *S-a așezat* lângă colegul *tău. Ploaia venea* dinspre Bărăgan.

– **complement circumstanțial de timp** (*când?, cât timp?, câtă vreme?, cât = cât timp?*): *A stat la mare* zile *întregi.* După plecarea *lui s-a întristat.* Vara *viitoare plec la mare. A început să plouă* de săptămâna *trecută. Mi-a telefonat* înainte de Crăciun. Până la Paște *mai este puțin.*

– **complement circumstanțial de mod** (arată felul acțiunii verbului: *cum?, în ce fel?, în ce mod? = cumva*; măsura acțiunii: *cât? = câtva*; comparația: *ca/decât/cât/precum + cineva/ceva*): *Vorbea* fără convingere. *Ion este mai deștept* decât Vasile. *Este înalt* cât casa. *Bea* fără *nicio* măsură.

– **complement circumstanțial de cauză** (*din ce cauză?, din ce pricină?, de ce? = din ce cauză?*): *Moare* de dragul *ei. Tremura* de frig. *A fost penalizat* pe motiv de indisciplină.

– **complement circumstanțial de scop** (*cu ce scop?, în ce scop?, de ce? = în ce scop?*): *Se pregătește* de/pentru examen. *A plecat* la cumpărături.

5. Vocativul este cazul chemării sau al adresării. Substantivul în vocativ poate apărea independent, și atunci formează o propoziție de sine stătătoare, neanalizabilă (*Marie!/Maria!/Mario!*), sau ca un element incident într-o propoziție (Ce faci, *tinere*?).

Singura funcție sintactică pe care o poate avea un substantiv în vocativ este cea de **apoziție** (*Ioane*, prietene, *ai depășit măsura!*; *Tu*, fetițo, *ai întârziat!*).

Au formă de vocativ numai substantivele animate, dar, prin personificare, și substantivele inanimate pot fi folosite la vocativ (Oltule, *râu blestemat!*; Codrule, codrușule...).

B. CONVERSIUNEA PRONUMELUI ÎN ADJECTIV PRONOMINAL

1. Pronumele personal (inclusiv *lui, ei, lor*), **pronumele de politețe** și **pronumele reflexiv** nu se convertesc în adjective pronominale, chiar dacă, întâmplător, au același gen, număr și caz cu regentul:

Îmi place culoarea hainei ei. (*hainei* = feminin, singular, genitiv...; *ei* = pronume personal de persoana a III-a, feminin, singular, genitiv, atribut pronominal).

2. Pronumele de întărire devine **adjectiv pronominal de întărire** când determină un substantiv sau un înlocuitor (pronume, în special personal și demonstrativ, sau numeral); de fapt este suficientă simpla însoțire a unui substantiv, pentru a deveni adjectiv pronominal având, drept caracteristici, acordul în gen, număr, caz și funcția sintactică (obligatorie) de atribut adjectival:

Pentru el însuși *fusese mai greu la concurs.* (*însuși* = adjectiv pronominal de întărire, compus prin contopire – din pronumele personal cu formă arhaică *însul* și din pronumele reflexiv *și* –, acordat în gen, număr și caz cu pronumele regent *pentru el*, masculin, singular, acuzativ, atribut adjectival).

3. Pronumele posesiv se transformă în **adjectiv pronominal posesiv** în câteva situații distincte:

Scanned with OKEN Scanner

a. când determină un substantiv (obiectul posedat) și indică persoana și numărul posesorului; rezultatul acestei transformări este acordul în gen, număr, caz cu regentul și funcția sintactică (obligatorie) de atribut adjectival:

Caietele tale *sunt pe bancă.* (*tale* = adjectiv pronominal posesiv, indicând persoana a II-a singular a posesorului, acordat în gen, număr și caz cu substantivul indicând obiectul posedat *caietele*, neutru, plural, nominativ, atribut adjectival);

b. formele de genitiv-dativ: *alor mei* (*alor tăi/ săi/ noștri/ voștri...*) devin adjective pronominale numai când se află înaintea substantivului determinat:

Alor săi *colegi le place muzica* (*alor săi* = adjectiv pronominal posesiv, indicând persoana a III-a singular a posesorului, acordat în gen, număr și caz cu substantivul regent *colegi*, masculin, plural, dativ, precedat de articolul posesiv *alor*, atribut adjectival).

Mașina alor săi *este în parcare* (*alor săi* = pronume posesiv de persoana a III-a, indicând un posesor și mai multe obiecte posedate, masculin, plural, genitiv, precedat de articolul posesiv *alor*, atribut pronominal; *alor săi* = *părinților*).

Notă! În analiza gramaticală curentă, structuri de tipul celor de mai jos se interpretează ca având *pronume posesiv*, nu *adjectiv pronominal posesiv* (chiar dacă există un acord gramatical intern al formei posesivului):

Cărțile acestea sunt ale mele. (*ale mele* = pronume posesiv, ..., nominativ, ... nume predicativ...).

Tocmai în fața mea *s-a produs acel accident.* (*în fața mea* = pronume posesiv, ..., genitiv cu locuțiune prepozițională, ... , complement circumstanțial de loc).

4. Celelalte pronume (demonstrativ, relativ-interogativ, nehotărât, negativ) devin adjective pronominale când determină un substantiv, respectiv când îl însoțesc și se referă la acesta, putând fi înlocuite de către un adjectiv similar ca sens. În această situație, se acordă obligatoriu în gen, număr, caz cu regentul și au funcția sintactică de atribut adjectival. Dacă doar însoțesc substantivul, dar nu se referă la acesta, rămân pronume (în principiu, substituie un substantiv de la care preiau genul, numărul, cazul și funcția sintactică de atribut pronominal):

Lucrarea acestei *colege a fost apreciată cu nota 10.* (*acestei* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr și caz cu substantivul regent *colege*, feminin, singular, genitiv, atribut adjectival; *acestei* = *frumoasei, bunei...*);

Lucrarea acesteia *nu a fost corectată.* (*acesteia* = pronume demonstrativ de apropiere, feminin, singular, genitiv, atribut pronominal; *acesteia* = *colegei, fetei...*).

Notă! Pronumele relativ devine adjectiv pronominal relativ numai dacă determină un substantiv din subordonata pe care o introduce în frază pe lângă regenta ei:

Nu știu[1]*/ cu* ce *haină să mă îmbrac*[2]*/.* (*ce* = adjectiv pronominal relativ, simplu, invariabil, în frază cu rol de conjuncție subordonatoare pentru subordonata P_2, în propoziție: acordat în gen, număr și caz cu substantivul regent *cu* [...] *haină*, feminin, singular, acuzativ, atribut adjectival; *ce* = *noua, frumoasa...*);

Scanned with OKEN Scanner

Elevul[1]*/* ai cărui *părinți veniseră la serbare*[2]*/ era fericit*[1]*/*. (*ai cărui* = pronume relativ simplu, masculin, singular, genitiv, precedat de articolul posesiv genitival *ai*, atribut pronominal; *ai cărui* = *ai elevului*).

C. NUMERALUL. VALORI DE ÎNTREBUINȚARE MORFOLOGICĂ

În enunțuri, numeralul se folosește cu valoare adjectivală, cu valoare substantivală sau cu valoare adverbială, comportându-se ca respectivele părți de vorbire, fapt care are influență asupra categoriilor gramaticale (gen, număr, caz) și asupra funcției sintactice.

1. Numeralul are **valoare substantivală** atunci când:

a. nu determină un substantiv, exprimând valoarea numerică, ordinea, distribuția, multiplicarea...; în principiu, ține locul unui substantiv absent (are genul, numărul cazul și funcția sintactică a acestuia):

Numai doi *au venit la film* (*doi* = numeral cardinal simplu, masculin, plural, nominativ, subiect; *doi* = *colegii, prietenii...*).

b. însoțește un substantiv, dar nu se referă la acesta, ci ține locul unui substantiv absent, de la care preia genul, numărul, cazul, având obligatoriu funcția sintactică de atribut substantival:

Reușita celor doi *m-a bucurat* (*celor doi* = numeral cardinal simplu, masculin, plural, genitiv, precedat de articolul demonstrativ *celor*, atribut substantival; *celor doi* = *colegilor, băieților, prietenilor...*).

2. Numeralul are **valoare adjectivală** atunci când determină un substantiv (îl însoțește și se referă la acesta), rezultatul fiind acordul în gen, număr, caz și funcția sintactică obligatorie de atribut adjectival; proba se poate face prin înlocuirea numeralului cu un adjectiv corespunzător ca sens:

A mâncat doar două *bucăți de ciocolată* (*două* = numeral cardinal simplu, folosit cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul regent *bucăți*, feminin, plural, acuzativ, atribut adjectival; *două* = *puține, bune...*).

Notă! Structura *numeral cardinal* + *„de"* + *substantiv* este obligatorie pentru numeralele cardinale de la *douăzeci* în sus (*douăzeci și una de zile, 3.458 de lei, un milion de oameni...*). Prepoziția „de" nu se folosește după numeralele zecimale, indiferent de cantitatea pe care o indică acestea (48 de lei, dar 48,05 lei) și nici înaintea substantivelor abreviate sau a simbolurilor (4.478 RON, 4.478 €). În practica școlară curentă se recomandă ca structura *numeral cardinal* + *„de"* să fie tratată ca o unitate funcțională, și anume ca determinant al substantivului, prepoziția neavând niciun rol în formarea cazului:

La film au venit douăzeci de *elevi*. (*douăzeci de* = numeral cardinal compus, folosit cu valoare adjectivală, acordat în gen număr și caz cu substantivul determinat *elevi*, masculin, plural, nominativ, atribut adjectival).

3. Numeralul se folosește și cu **valoare adverbială**, în acest caz fiind sinonim al unui adverb de mod (se recunoaște prin forma fixă în context și prin regentul verbal):

Anul acesta câștigă înmiit. (*înmiit* = numeral multiplicativ folosit cu valoare adverbială, complement circumstanțial de mod; *înmiit* = *mult, enorm...*).

Scanned with OKEN Scanner

D. VERBELE COPULATIVE

Numărul verbelor copulative variază în gramatica limbii române. În general, în practica școlară curentă se operează cu un număr de opt astfel de verbe: ***a deveni, a fi, a părea, a însemna, a ajunge, a rămâne, a ieși, a se face*** (alte verbe controversate, de tipul: *a constitui, a reprezenta, a se numi, a se chema...*, nu fac obiectul studiului școlar).

Cu excepția lui *a deveni*, toate celelalte verbe amintite mai sus sunt fie predicative, fie copulative, prin raportare la context.

1. În principiu, verbele respective sunt **predicative** (au capacitatea de a forma singure predicatul, respectiv predicatul verbal), atunci când sunt folosite cu sensul de bază; în acest caz, au ca sinonime în context diferite alte verbe predicative și cer o raportare circumstanțială de timp sau de loc, (verb + *undeva/ cândva*), după modelele:

Unde e *cartea de fizică?* (*e = se află, se găsește... + undeva*);
Până la Iași am fost *cu trenul.* (*am fost = am călătorit...*);
Asemenea grozăvii au fost *demult.* (*au fost = s-au petrecut, au avut loc, s-au întâmplat...*);
A însemnat *totul pe o foaie de hârtie.* (*a însemnat = a notat*);
N-a *mai* ajuns *unde l-ai trimis.* (*n-a ajuns = n-a sosit ...*);
Ion a rămas *la Sinaia.* (*a rămas = a stat, s-a oprit...*);
Toți copiii au ieșit *la joacă.* (*au ieșit = au plecat, au părăsit un interior...*);
Automobilul „Dacia" se face *la Pitești.* (*se face = se produce, se fabrică...*).

2. Aceleași verbe sunt **copulative** când nu se folosesc cu sensul de bază și când sunt sinonime între ele (*a fi = a deveni, a părea...; a ajunge = a deveni, a se face etc.*); într-o asemenea situație formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ sau cu o subordonată predicativă (ambele înlocuibile în context prin *cumva, ceva, prepoziție + cineva/ ceva, al cuiva...*), după modelele: *Creionul* este[1]*/ al cui știu eu.*[2]*/* (*este* = predicat nominal incomplet + subordonata predicativă P_2; verb + *al cuiva*);

Fratele meu a rămas[1]*/ cum îl știi.*[2]*/* (*a rămas* = predicat nominal incomplet + subordonata predicativă P_2; verb + *cumva*);

Fostul meu coleg a ajuns medic. (*a ajuns* = verb copulativ, formând cu numele predicativ *medic*, predicatul nominal complet; verb + *cineva*).

3. Atenție la valorile de întrebuințare morfologică ale unor asemenea verbe!

a. verbul *a părea/ a se părea*, precedat sau nu de pronume personal, este predicativ când este folosit ca impersonal (cere ca subiect o subordonată subiectivă) și este copulativ când este folosit ca personal (are subiect și cere nume predicativ sau subordonată predicativă):

(Îi) părea / *(I)* se părea[1]*/ că va ploua.*[2]*/* (*părea/* îi *părea/ se părea/* i *se părea* = verb predicativ impersonal, predicat verbal; *că va ploua* = subordonată subiectivă);

Maria părea[1]*/ că nu te mai cunoaște.*[2]*/* (*părea/* îmi *părea/* mi *se părea...* = verb copulativ, predicat nominal incomplet; *că nu te mai cunoaște* = subordonată predicativă).

b. un predicat format din *a fi + participiu* poate fi verbal sau nominal, în funcție de posibilitatea de a accepta sau nu pe lângă el un complement de agent:

Scanned with OKEN Scanner

– dacă acceptă complementul de agent (= *de către cineva*), predicatul este verbal, verb la diateza pasivă (*a fi* este auxiliar morfologic, indicând modul, timpul, persoana și numărul verbului la diateza pasivă, iar verbul de conjugat la această diateză apare cu forma de participiu):

Crengile erau aplecate *de greutatea roadelor*. (*erau aplecate* = verbul *a apleca*, predicativ, personal, intranzitiv, diateza pasivă, conjugarea I, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a plural, predicat verbal; *de greutatea* = complement de agent);

– dacă nu acceptă complementul de agent, predicatul este nominal (verbul *a fi* este copulativ, la diateza activă, iar numele predicativ este exprimat prin adjectiv participial, acordat în gen, număr și caz cu subiectul):

Bătrânul era *ușor* aplecat *de spate*. (*era aplecat* = verbul copulativ *a fi*, personal, intranzitiv, diateza activă, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a singular, fără funcție sintactică proprie; *aplecat* = adjectiv provenit din participiu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul-subiect *bătrânul*, masculin, singular, nominativ, nume predicativ, formând cu verbul copulativ predicatul nominal complet).

E. PREPOZIȚIA ȘI LOCUȚIUNEA PREPOZIȚIONALĂ

Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale au următorul regim cazual:

1. Cazul **nominativ:**

– nu admite prepoziția.

– în construcțiile de tip popular, *și cu* poate fi locuțiune conjuncțională coordonatoare, echivalenta lui **și** *copulativ*; a se compara:

Mama și cu *tata sunt la film*. (*mama și cu tata* = subiect multiplu, acordat la plural cu predicatul *sunt*; *și cu* = *și* copulativ).

Mama și cu *tata este la film, nu numai cu fratele meu*. (*mama* = subiect simplu/unic, acordat la singular cu predicatul *este*; *și* = adverb de mod = *chiar și, până și*; *cu tata* = substantiv cu prepoziție în acuzativ = complement...).

2. Cazul **acuzativ** este cerut/impus de următoarele prepoziții/locuțiuni prepoziționale:

– prepoziții simple: *cu, de, pe, la, în, sub, spre, către, pentru, fără, din...*;

– prepoziția simplă, invariabilă *a* (*a* = *ca, ca de*):

În încăpere mirosea a fum. (*a fum* = *ca fumul/ ca de fum*);

– prepoziția simplă *contra*, când are sensul *pentru / cu:*

Schimb apartament contra garsonieră. (*contra garsonieră* = *pentru/ cu garsonieră*);

– prepoziția simplă *drept*: *L-a luat* drept prost. (*ca de prost*);

– prepoziții compuse (toate elementele componente sunt prepoziții cu regim de acuzativ): *de pe, de la, de către, de sub, de prin, până la, ..., despre, înspre, dinspre, dintre, dintru...*;

– prepoziții simple sau compuse, provenite din adverbe de mod de comparație, când însoțesc un substantiv / pronume / numeral care poate avea funcție sintactică în acest caz: *ca, decât, cât, precum*:

Ion este mai bun ca tine. *Ana a desenat mai bine* decât tine. *Este înalt* cât casa. *Aleargă* precum iepurele.

– locuțiuni prepoziționale (formate din adverb sau altă parte de vorbire cu valoare de adverb + prepoziție cu regim de acuzativ): *odată cu, înainte de, aproape de, dincolo de, dincoace de, față de, de față cu, împreună cu, referitor la, în ceea ce privește...*

Scanned with OKEN Scanner

3. Cazul **genitiv** este cerut/impus de următoarele prepoziții/locuțiuni prepoziționale:

– prepoziții propriu-zise: *asupra, contra, împotriva;*

– prepoziția simplă invariabilă *a*:

Cărțile erau a doi *dintre ei.* (*a doi = ale celor doi*).

– prepoziții simple sau compuse, provenite din adverbe de loc, folosite articulat hotărât: *înaintea, înapoia, îndărătul, împrejurul, deasupra, dedesubtul, înăuntrul, dinaintea, dinapoia, dindărătul, dimprejurul, primprejurul…*

A venit acasă înaintea mamei; (*înaintea mamei* = complement circumstanțial de timp);

Venea în fugă înaintea mamei (*înaintea mamei = în fața mamei* = complement circumstanțial de loc), *ca s-o ajute la cărat sacoșele.*

– locuțiuni prepoziționale, provenite din locuțiuni adverbiale de loc, folosite articulat hotărât: *în fața, în spatele, în susul, în josul, în dreapta, în stânga, în jurul, în preajma, în lungul, în latul… + de dinaintea, de dinapoia, de dindărătul, de deasupra… + din susul, din josul, din jurul, din dreapta… + prin fața, prin spatele, prin jurul, prin preajma… + de prin josul, de prin fața, de prin lungul…* sau folosite numai cu sens figurat: *în fundul* (sufletului), *în adâncul* (inimii), *în mijlocul* (evenimentelor), *la marginea* (revoluției)…

– locuțiuni prepoziționale de cauză: *din cauza, din pricina.*

– locuțiuni prepoziționale de scop: *cu scopul, în scopul, în vederea.*

Atenție! Asemenea prepoziții/ locuțiuni prepoziționale pot avea regim de:

– **genitiv** (când însoțesc un substantiv/pronume/numeral):

A venit acasă înaintea alor mei/ înaintea colegilor/ înaintea celor doi.

– **dativ posesiv** (când sunt legate prin cratimă de un pronume personal sau reflexiv cu formă neaccentuată de dativ și cu înțeles de genitiv):

A venit acasă înaintea-mi. *A plecat* în locu-ți.

4. Cazul **dativ** este cerut/ impus de următoarele prepoziții:

– prepoziții, provenite din alte părți de vorbire, când însoțesc un substantiv/ pronume/numeral: *mulțumită, grație, datorită, potrivit, conform, contrar.*

– prepoziția simplă invariabilă *a*:

Aparținând a doi *dintre ei, casa nu putea fi vândută. (a doi = celor doi).*

– prepoziții provenite din adverbe de mod: *asemenea, aşijderea, aidoma, întocmai*:

A desenat întocmai. (adverb de mod, complement circumstanțial de mod).

A desenat întocmai colegului. (substantiv în dativ cu prepoziție, complement circumstanțial de mod).

5. Cazul vocativ **nu admite prepoziția.**

F. CONJUNCȚIA ȘI LOCUȚIUNEA CONJUNCȚIONALĂ

F.1. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale coordonatoare

a. copulative (leagă elemente de același fel sau situate pe același plan valoric/ sintactic): *și, nici, și nici, nu numai, ci și, dar și, cât și, cum și, precum și.*

Scanned with OKEN Scanner

– înaintea lor nu se pune virgulă, decât atunci când se folosesc drept corelative gramaticale:

Ion și *Petre citesc*[1]/ și *scriu.*[2]/ – coordonare prin *joncțiune* (*și* copulativ);

Și *citesc,*[1]/ și *scriu.*[2]/ – dublu raport de coordonare: prin *joncțiune* (*și..., și...* = corelativ gramatical provenit din *și* copulativ) și prin *juxtapunere* (virgula = *și* copulativ).

b. adversative (leagă elemente care se opun ca sens, dar nu se exclud reciproc): *dar, iar, însă, ci, ba, or* (*or = dar, iar, însă* – adversativ; *ori = sau, fie* – disjunctiv), *în schimb, decât că, numai că.*

– înaintea lor se pune, obligatoriu, virgulă: *L-am căutat*[,] dar *nu l-am întâlnit.*

– conjuncția *însă* are virgulă înaintea sa numai când se află în fața propoziției pe care o introduce:

Eu i-am telefonat[,] însă *nu l-am găsit acasă.*

– când conjuncția *însă* e situată în interiorul sau la finalul propoziției introduse, (ba chiar intercalată într-o subordonată anterioară / ulterioară acesteia), înaintea ei nu se pune virgulă; virgula apare numai în fața propoziției în care conjuncția *însă* ar trebui să stea:

Cumpără cărți[,][1]/ *pe care*[2]/ însă[1]/ *nu le citește.*[2]/ // Însă *cumpără cărți,*/[1]*pe care nu le citește.*[2]/

– conjuncția *și* are valoare adversativă când e sinonimă cu *dar, iar, însă, ci, ba, or:*

L-am căutat mereu, și *tot nu l-am găsit* (*și = dar, însă...*).

c. disjunctive (leagă elemente care se exclud reciproc, după principiul alternanței): *ori, sau, sau că, fie că, ori că.*

– înaintea lor nu se pune virgulă, decât dacă se folosesc drept corelative gramaticale:

Citești[1]/ sau *scrii?*[2]/ – raport de coordonare prin *joncțiune* (*sau* disjunctiv);

Sau *citești,*[1]/ sau *scrii.*[2]/ – dublu raport de coordonare: prin *joncțiune* (corelative gramaticale provenite din *sau* disjunctiv) și prin *juxtapunere* (virgula = *și* copulativ/ *sau* disjunctiv).

d. conclusive (cel de al doilea termen reprezintă o concluzie a primului): *deci, așadar, și* conclusiv (*și = deci, așadar:* Am învățat atât, *și* voi lua notă mare.), *prin urmare, în concluzie, în consecință, așa că, ca atare, cu alte cuvinte, vasăzică, care va să zică.*

– înaintea lor se pune, obligatoriu, virgulă; *așadar* se izolează între virgule, indiferent de locul pe care îl are în text: *Vom spune*[,] *așadar*[,][1]/ *că totul e bine.*[2]/

– conjuncțiile: *deci, așadar* se comportă, în frază, precum conjuncția adversativă *însă: A rezolvat multe probleme,*[1]/ *pe care*[2]/ deci[1]/ *le-a înțeles bine.*[2]/ // Deci *a rezolvat multe probleme,*[1]/ *pe care le-a înțeles bine*[2]/.

F.2. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare

1. Conjuncții subordonatoare cu întrebuințare universală (introduc o diversitate de propoziții subordonate): *să, că, ca să* (conjuncție subordonatoare compusă), *dacă, de* (*de = să, dacă, chiar dacă, încât...*): De *vrei,*[1]/ *vii la film.*[2]/ (*de = dacă*). // *Du-te*[1]/ de-*mi adu cartea!*[2]/ (*de = să, ca să*). // De *vrei,*[1]/ de *nu vrei,*[2]/ *dai examen.*[3]/ (*de = chiar dacă*). // *Atât de tare l-a bătut,*[1]/ de *l-a învinețit.*[2]/ (*de = încât*).

Scanned with OKEN Scanner

Atenție! A nu se confunda ***de*** – conjuncție subordonatoare (*de = să, dacă, chiar dacă, încât*) cu ***de*** – pronume relativ: *Casele*[1] de *le vezi*[2] *sunt de vânzare.*/[1] (*de = pe care* = complement direct în acuzativ).

2. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare specializate (introduc numai anumite tipuri de subordonate):

– **temporale**: *până ce/când/să/ca să, (mai) înainte să/ca să, după ce, (de) îndată ce, imediat ce, o dată ce, pe dată ce, de pe când, de cum, în timp ce, în vreme ce, cât timp, câtă vreme...*;

– **modale**: *după cum/cât, fără să/ca să, cu cât, pe cât, pe măsură ce, față de cum/cât/când/unde, ca și cum/când/unde/cât, decât să, de parcă*;

– **cauzale** – conjuncții subordonatoare: *căci, fiindcă, deoarece, întrucât*; locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *pentru că, din cauză că, din pricină că, pe motiv că, de vreme ce, din moment ce, odată ce*;

– **de scop / finală:** *pentru ca să*;

– **concesive** – conjuncție subordonatoare: *deși*; locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *măcar că/să/dacă/de, chiar dacă/de/să/că, chit că/să/dacă/de, fără să/ca să*;

– **consecutive** – conjuncții subordonatoare: *încât, încât să*; locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *așa încât, astfel încât, așa încât să, astfel încât să, de să, cât să.*

Atenție! Pentru a exprima raportul de subordonare în frază, mai pot fi folosite:

– **adverbele relative:** *unde, când, cum, cât, încotro, dincotro...*; unele dintre ele pot căpăta valoare conjuncțională subordonatoare, neavând funcție sintactică în subordonata introdusă: Unde/Cum/Cât... *a întârziat,*[1]*/ nu-l mai aștept.*[2]*/* (*unde/cum/cât... = deoarece, fiindcă, întrucât, pentru că...* = fără funcție sintactică);

– unele **adverbe nehotărâte folosite ca relative**: *oriunde/orișiunde, oricând/orișicând, oricum/orișicum, oricât/orișicât...*: Oricum *ar cânta,*[1]*/tot nu mă impresionează.*[2]*/*;

– **pronumele și adjectivele pronominale relative:** *care, cine, ce, cui, cât, câtă, câți, câte..., a cui, a câta, al câtelea, câtora..., ceea ce...*;

– **locuțiunea adjectivală pronominală relativă** *ce fel de.*

– unele **pronume și adjective pronominale nehotărâte folosite ca relative:** *oricare/orișicare, oricine/orișicine, orice/orișice, oricui...*: *Va fi câștigător*[1]*/* oricare *dintre ei va concura.*[2]*/*

G. ADVERBELE ȘI LOCUȚIUNILE ADVERBIALE PREDICATIVE

Adverbele și locuțiunile adverbiale de mod, care exprimă probabilitatea sau îndoiala, pot deveni *adverbe predicative/locuțiuni adverbiale predicative* (nu acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi*, formând predicatul verbal), sau pot rămâne *adverbe de mod/locuțiuni adverbiale de mod* cu funcție sintactică de nume predicativ (se pot asocia cu verbul copulativ eliptic *a fi*) în următoarele situații:

a. când sunt urmate de un element de relație subordonator (*că, să, ca să, ca... să, dacă, ce*), caz în care devin regente pentru o subordonată subiectivă:

Firește[1]*/ că va ploua.*[2]*/* (*firește* = adverb predicativ, predicat verbal, întrucât nu acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi*; P_2 = subordonată subiectivă).

Scanned with OKEN Scanner

Sigur[1]/ *că va ploua.*[2]/ (*sigur* = adverb de mod, nume predicativ, întrucât acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi: sigur = e sigur;* P_2 = subordonată subiectivă).

b. când se află izolate între virgule (sau între virgulă și un alt semn de punctuație), caz în care formează *propoziții incidente* (independente din punctul de vedere al legăturilor sintactice cu restul enunțului):

Va veni,[1]/ pesemne,[2]/ *și mâine la film.*[1]/ (*pesemne* = adverb predicativ, predicat verbal, întrucât nu acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi;* P_2 = propoziție incidentă).

Va veni,[1]/ probabil,[2]/ *și mâine la film.*[1]/ (*probabil* = adverb de mod, nume predicativ, întrucât acceptă asocierea cu verbul copulativ *a fi = e probabil;* P_2 = propoziție incidentă).

c. când nu se află în niciuna dintre situațiile de mai sus, respectivele adverbe/ locuțiuni adverbiale nu mai formează predicatul verbal sau predicatul nominal complet (exprimat doar prin numele predicativ al verbului copulativ eliptic *a fi*), ci rămân *adverbe/ locuțiuni adverbiale de mod* cu funcția sintactică de complement circumstanțial de mod:

Probabil *va întârzia prea mult.* (*probabil* = adverb de mod, complement circumstanțial de mod).

Redăm mai jos o listă incompletă a unor asemenea adverbe/locuțiuni adverbiale:

a. adverbe de mod ce pot deveni *adverbe predicative* (PV) sau care pot îndeplini funcția sintactică de *nume predicativ* (al unui PN complet cu verb copulativ eliptic): *firește, desigur, sigur, pesemne, poate* (= probabil/ posibil), *probabil, posibil, îndeajuns, destul, suficient, adevărat, negreșit, bineînțeles, evident…,* (mai) *bine,* (mai) *rău,* (mai) *greu,* (mai) *complicat…, noroc, păcat…, aproape* (că/să), *mai* (că/să) etc.

b. locuțiuni adverbiale de mod care pot deveni *locuțiuni adverbiale predicative* (PV) sau care pot îndeplini funcția sintactică de *nume predicativ* (al unui PN complet cu verb copulativ eliptic): *cu siguranță, cu neputință, nici vorbă, nici discuție, fără îndoială, fără doar și poate, de bună seamă, cât pe ce* etc.

H. FUNCȚIILE SINTACTICE ALE VERBELOR LA MODURI NEPERSONALE

a. subiect: A citi *este o plăcere.* (infinitiv prezent); *Trebuie* citite *aceste cărți.* (participiu pasiv). *Este bine* de citit *în timpul acesta.* (supin).

b. nume predicativ: *Plăcerea lui era* de a scrie *cu pixul.* (infinitiv prezent); *Chestiunea esențială a rămas* de a fi primit *într-o asemenea asociație.* (verb predicativ la infinitiv prezent, diateza pasivă); *Problema lui era* de a fi fericit. (verb copulativ la infinitiv prezent, diateza activă, fără funcție sintactică proprie + propriul nume predicativ adjectival în nominativ); *Creionul acesta este* pentru desenat. (supin).

c. atribut verbal: *Era mare satisfacția* de a cânta *la un asemenea concurs.* (infinitiv prezent); *Îmi plac oamenii* plimbându-se *prin parc.* (gerunziu, diateza reflexivă); *Cheful* de învățat *vine învățând.* (supin).

Scanned with OKEN Scanner

d. complement direct: *Ar putea* merge *și el la mare.* (infinitiv prezent); *În unele ziare am văzut* scriindu-se *și cu greșeli.* (gerunziu, diateza reflexivă); *Avea* de învățat *la fizică.* (supin).

e. complement indirect: *Era dornic* de a pleca *în excursie.* (infinitiv prezent); *Se plictisise* citind. (complement indirect cu nuanță de cauză, verb la gerunziu); *Ai timp* de mers *la film?* (supin).

f. complement circumstanțial de timp: Înainte de a pleca *a încuiat ușa.* (infinitiv prezent cu locuțiunea prepozițională *înainte de*; se poate interpreta și drept structură formată din adverbul de timp *înainte*, complement circumstanțial de timp + verb la infinitiv prezent cu prepoziția *de*, complement indirect al adverbului); Scriind, *atunci a văzut că a greșit.* (gerunziu; întărirea nuanței circumstanțiale de timp este realizată prin adverbul de timp *atunci*, care joacă rolul unui corelativ gramatical); După înotat, *a adormit.* (supin; poate fi interpretat și ca un supin substantivizat semantic).

g. complement circumstanțial de mod: *E mai plăcut a citi*, decât a scrie. (infinitiv prezent, precedat de adverbul de mod de comparație *decât*); *Mergea* șchiopătând. (gerunziu); *E mai bine de acționat*, decât de așteptat. (supin, precedat de adverbul de mod de comparație *decât*).

h. complement circumstanțial de cauză: Pe motiv de a fi plouat, *n-a mai mers la munte.* (infinitiv perfect, precedat de locuțiunea prepozițională *pe motiv de*); Scriind *prea mult, de aceea a obosit.* (gerunziu; sensul cauzal este întărit de prezența locuțiunii adverbiale de cauză *de aceea*, complement circumstanțial de cauză, care joacă rolul unui corelativ gramatical). *Obosise* de mers *pe jos.* (supin).

i. complement circumstanțial de scop: *Se pregătise* pentru a da examen. (locuțiune verbală la infinitiv prezent cu prepoziția *pentru*); Pentru citit *și-a cumpărat altă pereche de ochelari.* (supin).

I. EXPANSIUNEA ȘI CONTRAGEREA

În limba română, există o *corespondență de sens și de funcție sintactică* între părțile de propoziție utilizate într-o propoziție (subiectul, numele predicativ, atributul, complementul de diferite tipuri) și propozițiile subordonate utilizate în frază (subiectiva, predicativa, atributiva sau completiva de același tip).

Drept urmare, în principiu, o propoziție se poate transforma într-o frază prin *expansiunea/dezvoltarea* părților de propoziție pe care le conține în propoziții subordonate cu același sens și cu aceeași funcție sintactică, iar o frază poate fi *redusă/contrasă* într-o propoziție prin transformarea propozițiilor subordonate în părți de propoziție de același tip.

1. Expansiunea (extensia sau dezvoltarea) înseamnă trecerea unei unități sintactice de rang inferior (o parte de propoziție: *subiect, nume predicativ, atribut, complement...*) în unitate sintactică de rang superior (o propoziție subordonată: *subiectivă, predicativă, atributivă sau completivă de tipul corespunzător*), cu păstrarea obligatorie a sensului general al enunțului. Expansiunea presupune modificări de

Scanned with OKEN Scanner

natură sintactică (*introducerea unui predicat și a unui element de relație subordonator/ a unui conectiv subordonator*):

– subiect – subiectivă: *Îl obosește* ***înotatul.*** = *Îl obosește*[1]/ *să* ***înoate.***[2]/;

– nume predicativ – predicativă: *Cuptorul este* ***fierbinte.*** = *Cuptorul este*[1]/ *cât* ***se poate de fierbinte.***[2]/;

– atribut – atributivă: *Citesc o carte* ***interesantă.*** = *Citesc o carte*[1]/ *care* ***este interesantă.***[2]/;

– complement direct – completivă directă: *Pot* ***pleca*** *la mare.* = *Pot*[1]/ *să* ***plec*** *la mare.*[2];

– complement indirect – completivă indirectă: *Mă tem* ***de eșec.*** = *Mă tem*[1]/ *să* ***nu am*** *un eșec.*[2];

– complement circumstanțial de loc – circumstanțială de loc: *Înaintează* ***până la gard.*** = *Înaintează*[1]/ ***până unde*** ***începe*** ***gardul.***[2]/;

– complement circumstanțial de mod – circumstanțială de mod: *Dansează* ***foarte frumos.*** = *Dansează*[1]/ ***cât*** ***se poate*** ***de frumos.***[2];

– complement circumstanțial de timp – circumstanțială de timp: *Vine* ***spre seară.*** = *Vine*[1]/ ***când*** ***se va face*** ***seară.***[2]/;

– complement circumstanțial de cauză – circumstanțială de cauză: *Plângea* ***de durere.*** = *Plângea*[1]/ ***fiindcă*** ***îl*** ***durea*** ***(capul).***[2]/;

– complement circumstanțial de scop – circumstanțială de scop: *A plecat* ***la fotbal.*** = *A plecat*[1]/ *să* ***joace*** ***fotbal.***[2]/

2. Contragerea presupune trecerea unei unități sintactice de rang superior (propoziție subordonată inclusă în structura unei fraze) în unitate sintactică de rang inferior (parte de propoziție corespondentă ca sens și ca funcție sintactică), cu păstrarea obligatorie a sensului general al enunțului. Ea presupune însă modificări de natură sintactică (*pierderea unui predicat și a unui element de relație subordonator/a unui conectiv subordonator*), astfel:

a. dacă elementul de relație subordonator este conjuncție subordonatoare/ locuțiune conjuncțională subordonatoare, prin contragere dispare fără urmări în noul enunț (întrucât nu are funcție sintactică proprie):

Pot[1]/ *să* ***citesc.***[2]/ ↔ *Pot* ***citi.*** (P_2 = subordonată completivă directă s-a contras în complementul direct, verb la infinitiv prezent, „*citi*").

b. dacă elementul de relație subordonator este adverb relativ sau pronume relativ, cu funcție sintactică proprie în subordonata pe care o introduce, în contragere putem avea următoarele situații:

– fie se elimină, sensul său inițial fiind preluat de un cuvânt din fosta propoziție regentă:

Am cumpărat o carte[1]/ *care* ***este interesantă.***[2]/ ↔ *Am cumpărat o carte interesantă.* (*care* = pronume relativ simplu cu rol de element de relație subordonator în P_2 = AT, în propoziție: feminin, singular, nominativ, subiect al verbului „este interesantă" – dispare în noul enunț, sensul său fiind preluat de substantivul „carte" din fosta regentă P_1);

– fie se transformă într-un cuvânt cu sens similar, păstrând sau nu vechea funcție sintactică:

Scanned with OKEN Scanner

Nu știu[1]*/* **când** ***va veni.***[2]*/* ↔ *Nu știu ora (ziua, clipa, momentul...) venirii sale.* (*când* = adverb relativ de timp cu rol de element de relație subordonator în P_2 = CD, în propoziție: complement circumstanțial de timp al verbului „va veni" – se transformă, în noul enunț, într-un substantiv de tipul: *„ora, ziua, clipa, momentul..."*, complement direct al verbului *„nu știu"*, preluând deci vechea funcție a propoziției subordonate contrase).

c. verbul-predicat al propoziției subordonate care se contrage va suferi următoarele modificări:

– dacă este verb copulativ, poate dispărea sau se poate transforma în verb la moduri nepersonale/în adjectiv la participiu, păstrându-se însă obligatoriu fostul nume predicativ:

El este elevul[1]*/* ***care a rămas repetent.***[2]*/* ↔ *El este elevul repetent/rămas repetent.*

– dacă este verb predicativ, acesta se transformă în verb la moduri nepersonale (infinitiv, gerunziu, supin...), în substantiv, în adjectiv sau chiar în adverb cu sens similar, preluând sau nu vechea funcție a subordonatei contrase:

Îmi place[1]*/* ***să cânt.***[2]*/* ↔ *Îmi place cântecul/cântatul/cântarea/a cânta.* (verbul-predicat *„să cânt"* s-a transformat într-un substantiv de tipul: *„cântecul/cântatul/cântarea"* sau într-un verb la infinitiv prezent *„a cânta"*, păstrând vechea funcție de subiect a fostei propoziții subordonate);

Primăvara este anotimpul[1]*/* ***când înfloresc toți pomii.***[2]*/* ↔ *Primăvara este anotimpul înfloririi tuturor pomilor.* (verbul-predicat *„înfloresc"* s-a transformat în substantivul *„înfloririi"*, atribut substantival genitival, preluând vechea funcție de atribut a subordonatei sale);

Mă interesează[1]*/* ***încotro va pleca.***[2]*/* ↔ *Mă interesează direcția/locul plecării sale.* (verbul-predicat *„va pleca"* s-a transformat în substantivul *„plecării"*, atribut substantival genitival; pierde funcția sintactică de subiect, pe care o preia adverbul relativ *„încotro"*, transformat într-un substantiv de tipul *„direcția/locul"*.

J. OBSERVAȚII ASUPRA SUBIECTULUI

Subiectul este partea principală de propoziție care indică obiectul despre care se comunică ceva cu ajutorul predicatului. Într-o propoziție, subiectul poate arăta:

a. cine face acțiunea exprimată de un verb: Ana *scrie un text. Plecând și* Maria, *n-a mai rămas* nimeni *în sala de clasă. Înainte de a veni* mama, Petre *asculta muzică. Numai* tu *îți imaginezi așa ceva.* Ion *se temea, dându-și și* el *seama că toți* ceilalți *și-au rezolvat problemele.*

b. cine suferă acțiunea exprimată printr-un verb: Ion *este bătut de Vasile.* Textul *se citește cu atenție. Trebuie* citită *această* carte. *Făcându-se* frig, *am plecat acasă.*

c. cui i se atribuie o însușire sau o caracteristică exprimată de predicatul nominal sau de o construcție cu verb copulativ: Sergiu *este premiant.* Copacii *păreau desfrunziți, chiar înainte de a se face* timpul *urât. Rămânând și* el *corigent, toți* colegii *păreau supărați.*

d. obiectul a cărui existență se afirmă: *Afară e* frig. *Până ieri, fusese* soare. *De mâine, se va face* vară. *Mi-e* frică *de câine. După meci, mi se făcuse* sete. *Mi-e* cald (bine, rău, rece...) *cu haina aceasta.*

Scanned with OKEN Scanner

Într-o propoziție, subiectul poate fi *exprimat: simplu* (Ion *citește.*) sau *multiplu* (El și ea *au plecat.*) sau *neexprimat.*

J.1. Subiectul poate fi **exprimat** prin următoarele părți de vorbire:

a. substantiv, locuțiune substantivală sau alte părți de vorbire substantivizate în nominativ: Mihai *este colegul meu.* Ștefan cel Mare *a domnit în Moldova. Iată ce-mi spune* frate-meu și moșul *vostru.* Binele *nu se face cu forța.* Leneșul *nu reușește în viață.* Eul *poetic era evident.* Totul *s-a terminat repede.* Zecele *luat m-a mulțumit.* Cea mare *era mai frumoasă.* Ăl bătrân *adormise. Mă incomoda* întrândul *ușii. Îmi plăcea* mersul *pe jos.* Oful *ei era la fizică. Acest* cenușiu *mă deranjează.* Aducerile aminte *îl copleșeau. Nu-i convenea* ducerea cu vorba. Datul cu părerea *e sport național.*

b. pronume în nominativ: personal (El *citește.*); de politețe (Dumnealui *n-a venit.*); demonstrativ (*Toți* ceilalți *au rămas la film.*); posesiv (Ai mei *sunt plecați.*); interogativ (Cine *ți-a telefonat?*); relativ (*Nu știu* care *este vinovat.*); nehotărât (Alții *au știut lecția.*); negativ (Niciunul *n-a venit la timp.*).

c. numeral cu valoare substantivală în nominativ: cardinal (Cei doi *au ieșit.*); ordinal (Al doilea *reușise la examen.*); colectiv (Amândoi *erau frumoși.*); distributiv (Câte doi *dintre ei vor participa la concurs.*).

d. verb și locuțiune verbală la moduri nepersonale/nepredicative: infinitiv (A cânta *e o plăcere.* A fi fericit *este o condiție.* A nu părea supărat *este un mod de a te comporta. Nu e prea indicat* a-ți aduce aminte *de acest lucru.*), gerunziu (*De afară, se auzea* lătrând.), participiu (pentru verbul impersonal *a trebui*: *Trebuie* citit *acest roman.*) sau supin (*E ușor* de învățat *la chimie. Nu e greu* de luat la sănătoasa.).

e. interjecție: *Afară e* vai și amar. (interjecție substantivizată). *De sus se auzea numai* tot-toc!

J.2. Subiectul **neexprimat** poate fi *inclus, subînțeles, inexprimabil, nedeterminat.*

a. subiectul inclus este conținut de persoanele I și a II-a ale verbului-predicat (Citesc și scriu. Mergeți la film!) sau ale interjecțiilor predicative (*iată, iacătă, iaca, iacă-ne, iacă-vă, hai, haidem, haideți, uite, bravo, na, poftim, zău…*).

b. subiectul subînțeles este conținut de persoana a III-a a verbului-predicat, cu minima condiție de fi, anterior sau ulterior, clarificat de context (Ana *citește și scrie. Citește și scrie numai* Ana.) sau foarte clar reductibil la o persoană a III-a care face acțiunea (*Au citit și au scris exercițiile date ca temă.*).

c. subiectul inexprimabil apare în cazul *propozițiilor fără subiect,* respectiv în situația verbelor și a locuțiunilor verbale care exprimă fenomene ale naturii (*Ninge. Plouă. Tună des. Se pune pe viscol. Se crapă de ziuă.*), precum și a verbului *a-i păsa* sau a locuțiunilor verbale *a-i părea bine* (= a se bucura) și *a-i părea rău* (= a se întrista), care, prin chiar sensul lor, nu admit construcția cu un subiect gramatical, ci cu un complement indirect (*Nu-mi pasă* de el.) sau cu un circumstanțial de cauză (*Îmi pare rău* de insuccesul *lui.*).

d. subiectul nedeterminat apare în două cazuri:

– când acțiunea verbului nu se referă la o persoană concretă (chiar dacă, aparent, aceasta este reductibilă la una dintre persoanele la care verbul se conjugă): *Au anunțat data examenului. Aici nu se fumează. Să păstrăm curățenia! Nu te pune la mintea prostului! N-ai ce face când plouă.*

Scanned with OKEN Scanner

– când acțiunea verbului e generală și poate fi atribuită oricui: *La restaurantul acesta se mănâncă bine. Vara, se stătea mai mult la plajă. La spectacol, se vorbește în șoaptă. Nu se aude deloc în spatele clasei? – Ssst! Sună la ușă!*

J.3. Dificultăți ale subiectului exprimat

1. Subiectul exprimat prin substantiv, pronume, numeral stă totdeauna în cazul nominativ, cu excepția subiectului exprimat prin pronume relativ, care stă și în alte cazuri, din cauza formei gramaticale impuse de context:

– în nominativ: *La film vine*[1]*/* *care* *vrea.*[2]*/*

– în acuzativ: *Vom discuta*[1]*/* *despre ceea ce* *ce s-a întâmplat.*[2]*/*

– în genitiv: *Vom lua măsuri*[1]*/* *contra căruia* *copiază.*[2]*/*

– în dativ: *Nu da atenție*[1]*/* *căruia* *te ceartă!*[2]*/*

2. Alte situații care implică, aparent, genitivul sau acuzativul prepozițional se interpretează astfel:

a. construcții cu *articol posesiv pronominalizat* (articol devenit pronume, prin faptul că substituie logic un obiect/un substantiv): Ai *casei sunt plecați* (*ai* = *locatarii, stăpânii, chiriașii…*). *Lucrarea mea e mai proastă, dar a colegei este mai bună* (*a* = *lucrarea*). Ale *mamei sunt totdeauna mai reușite* (*ale* = *plăcintele, prăjiturile…*). Al *celorlalți jucători era mai nou* (*al* = *echipamentul…*).

Model de analiză: *ai* = articol posesiv pronominalizat („*ai*" pronominalizat, substituind un substantiv de tipul: *locatarii, stăpânii, chiriașii…*), masculin, plural, nominativ, subiect simplu + *casei* = substantiv comun, simplu, feminin, singular, genitiv, articulat hotărât, atribut substantival genitival.

Atenție! După același tipar se interpretează construcțiile de tipul:

Ai *lui/ei/lor n-au mai venit.* (*ai* = *prietenii…* = subiect simplu + *lui/ei/lor* = atribut pronominal genitival). Ale *celor doi/celor două erau scrise mai citeț* (*ale* = lucrările… = subiect simplu + *celor doi/celor două* = atribut substantival genitival).

A nu se confunda cu situația în care articolul posesiv (dar nu și genitival) intră ca formant al pronumelor posesive sau al numeralelor ordinale:

Ai mei *au plecat.* (*ai mei* = pronume posesiv în nominativ = *părinții, prietenii…* = subiect simplu).

Ale noastre *au fost mai bune.* (*ale noastre* = pronume posesiv în nominativ = *lucrările…* = subiect simplu).

A doua *a venit mai târziu.* (*a doua* = numeral ordinal cu valoare substantivală în nominativ = *colega…* = subiect simplu).

b. construcții cu *atribut prepozițional al unui subiect subînțeles printr-un nominativ nehotărât* (*unii, mulți, câțiva, puțini…*):

Dintre colegi *vor reuși la facultate.* = *Unii/mulți/câțiva/puțini dintre colegi vor reuși la facultate.* (*dintre colegi* = substantiv comun, simplu, masculin, plural, acuzativ, precedat de prepoziția compusă *dintre*, nearticulat, atribut substantival prepozițional al subiectului subînțeles printr-un pronume nehotărât (*unii/mulți/câțiva/puțini*).

Dintre ei *vor ajunge și pe aici.* (subiect subînțeles printr-un pronume nehotărât = *unii/mulți/câțiva/puțini* + *dintre ei* = atribut pronominal prepozițional);

Scanned with OKEN Scanner

Au mai fost pe lume ca acestea/de acestea. (subiect subînțeles printr-un pronume nehotărât = *unele/multe/câteva/puține* + *ca acestea/de acestea* = atribut pronominal prepozițional).

c. construcții cu *adjectiv pronominal nehotărât al unui subiect inclus sau clar subînțeles*:

Vom merge cu toții *la film.* [*cu toții* = adjectiv pronominal nehotărât acordat în gen, număr și caz cu subiectul inclus (*noi cu toții* = *noi toți*), masculin, plural, nominativ, *atribut adjectival.* În acest caz, prepoziția *cu* se desemantizează, exprimând stilistic asocierea în vederea îndeplinirii unei acțiuni și pierzându-și statutul de marcă a acuzativului.].

d. construcții cu *prepoziția „la" cu valoare partitivă, adjectivală* (*la* = *foarte mulți/foarte multe...* = atribut adjectival al subiectului în nominativ):

Au venit la oameni *în târg!* [*oameni* = substantiv comun, simplu, masculin, plural, nominativ, nearticulat, subiect simplu + *la* = prepoziție cu valoare partitivă adjectivală (*la* oameni = *foarte mulți* oameni), atribut adjectival. În acest caz, neexistând mărcile formale ale acordului în gen, număr și caz cu substantivul regent, nu se analizează aceste categorii gramaticale].

e. construcții cu *locuțiuni pronominale nehotărâte* sau *negative,* atribute pronominale prepoziționale ale unui subiect subînțeles:

Din magazin s-au vândut de toate (cele). [*de toate (cele)* = locuțiune pronominală nehotărâtă (*de toate* = *multe, diverse...*), acuzativ, plural, feminin/neutru, atribut pronominal prepozițional al subiectului subînțeles (*mărfuri, produse...*)].

Aici nu se mai găsesc de niciunele. [*de niciunele* = locuțiune pronominală negativă (*de niciunele* = *nimic*), acuzativ, plural, feminin/neutru, atribut pronominal prepozițional al subiectului subînțeles (*mărfuri, produse...*)].

K. OBSERVAȚII ASUPRA ATRIBUTULUI

Atributul este partea secundară de propoziție care determină ***un substantiv/o locuțiune substantivală*** sau substitut (***pronume, numeral***), indicând diferite caracteristici ale acestuia.

Atributul răspunde la întrebările: ***care?, ce fel de?, a cui?/al cui?/ai cui?/ale cui?, câți?/câte?, al câtelea?/a câta?...,*** adresate substantivului, pronumelui sau numeralului determinat/regent.

În funcție de partea de vorbire prin care se exprimă, există mai multe tipuri de atribute: ***atributul adjectival, atributul substantival, atributul pronominal, atributul verbal, atributul adverbial***; o categorie specială o reprezintă ***atributul apozițional/apoziția.***

După gradul de legătură cu regentul, se întâlnesc ***atribute izolate*** (Nepăsător, *băiatul continuă să scrie. Fata,* serioasă, *învăța la chimie. „Soarele,* rotund și palid, *se prevede printre nori." Locuia într-o impunătoare vilă, dar* cu ferestrele *spre nord.* Cu inima *fremătând de bucurie, el alerga către colegi.*) și ***atribute neizolate*** (*Cumpărase o* nouă *carte* de teste.).

După structură, ***atributul*** poate fi ***simplu*** (*Cartea* ei *e nouă.*) sau ***multiplu*** (*Îmi plac florile* albe și roșii.).

K.1. Atributul adjectival este exprimat prin ***adjectiv calificativ***/propriu-zis (*om* bătrân..., *femeie* frumoasă..., *măr* verde... etc.) sau prin ***adjectiv determinativ/***

Scanned with OKEN Scanner

provenit din altă parte de vorbire, prin conversiune (**a.** adjectiv provenit din participiu activ: *lapte* bătut... sau pasiv: *copil* bătut...; **b.** adjectiv provenit din gerunziu acordat: *mâini* tremurânde..., *lumini* arzânde...; **c.** adjectiv pronominal ↔ posesiv: *caietul* tău..., demonstrativ: *casa* aceasta..., de întărire: *eu* însumi/însămi..., *mie* însumi/însemi..., interogativ: Ce *carte* citeşti?, relativ: *Nu ştiu* ce *carte* citeşti., nehotărât: fiecare *om*..., alţi *băieţi*..., toţi *elevii*... sau negativ: nicio *colegă*...; **d.** adjectiv provenit din numeral/numeral cu valoare adjectivală ↔ cardinal: doi *pomi*..., ordinal: al doilea/cel de al doilea *bloc*..., colectiv: ambii *părinţi*..., distributiv: câte trei *fete*... sau multiplicativ: *câştigul* înzecit...; **e.** adjectiv invariabil provenit din adverb: *femeie* bine..., aşa *om*..., *copiere* întocmai... etc.).

> **Regulă!** Obligatoriu, ***adjectivul*** cu funcţia sintactică de ***atribut adjectival*** se acordă *în gen, număr şi caz* cu regentul (locuţiunea substantivală/substantivul, locuţiunea pronominală/pronumele sau locuţiunea-numeral/numeralul pe care o/îl determină).

a. nominativ: *Mă impresionează un film* bun. *Îmi place* acest *lapte* bătut. *În zare, se vedeau* mari *valuri* spumegânde. *Pantofii* tăi/Ai tăi *pantofi sunt noi. Ele* însele/înseşi *au cântat. Un* alt *coleg a plecat.* Toţi *ceilalţi au plecat.* Toţi foştii săi *vecini îl regretă. S-a cumpărat doar/numai* un *caiet.* Câte asemenea *aduceri-aminte te-au marcat? Ştii* ce nouă *melodie s-a impus în concurs?* Amândoi *colegii* mei *au câştigat.* Nicio altă *fată* blondă *nu-l interesa. O* aşa *faptă* rea *nu este posibilă!* Singurii săi *prieteni au rămas nişte* bieţi bătrâni *câini* muribunzi.

b. acuzativ: *Mergea pe* unicul *drum* posibil. *Citea cu* deosebită *băgare de seamă. Pentru* un singur *om mă zbat atât! Cu* ce nouă *haină te îmbraci? Nu-ţi voi reaminti* ce *promisiune ai făcut! Strâng date despre* câţiva alţi *oameni* interesanţi. *Florile sunt pentru colega* mea. *Pentru voi* înşivă/însevă *va fi mai greu. Vara* viitoare *plec într-o* nouă şi interesantă *excursie. Pentru* câteşitrei *colegii fusese dificil la* acest *examen. Şi-a dat* tot *interesul la meci.*

c. genitiv: *Era supărat din cauza* singurului *subiect* greu dat *la examen. Cartea este a* acestei *fete/a fetei* acesteia. *Maşina* alor mei *părinţi/părinţilor* mei *este în garaj. Contra* cărei *cărţi s-a obiectat? Nu mă interesează împotriva* cărui *coleg ai votat. În jurul ei* înseşi *se făcuse linişte. Se strânseseră toţi împrejurul* celor trei *fete. Din partea unei* asemenea *colege mă aşteptam la orice. Reflectează, înaintea* oricărui *gest* impresionant!

d. dativ: *Am reuşit mulţumită* acestei bune *colege.* Singurei mele *prietene îi pare rău de cele întâmplate soţului* său. *Desenez asemenea unui* bun *arhitect. Aparţinând* celor doi *vecini, casa nu putea fi vândută. Îi este profesor* unicului meu *văr.* Alor mei *părinţi le place teatrul. Graţie* cărei *realizări te-ai făcut remarcat? Nu ştiu* căror *elevi li se cuvine premiul.* Niciunei *fete nu-i place vulgaritatea.* Multor altor *oameni li se pare ciudat acest lucru.*

e. vocativ: — *Fata* mea blondă, *de ce ai întârziat?* // — Simpaticii mei *elevi, când veţi începe să învăţaţi?*

K.2. Atributul substantival este exprimat prin ***substantiv propriu-zis*** (*banca* din parc...), prin ***substantiv obţinut din conversiunea altei părţi de vorbire*** (*efectele* răului..., *discuţia* despre nimicul *cumpărat..., durata* mersului *pe jos..., obţinerea* zecelui..., *rezistenţa acestui* intrând *al uşii...*), prin ***locuţiune substantivală*** (*vremea*

Scanned with OKEN Scanner

băgării de seamă..., *dificultatea* luării la rost..., *obiceiul* datului cu părerea...), precum și prin ***numeralul cu valoare substantivală*** (numeralul înlocuind un substantiv potrivit sensului din context, de la care preia genul, numărul, cazul și funcția sintactică: *opinia* celor doi = *opinia* băieților..., *discuția* despre cel de al doilea = *discuția* despre coleg..., *de la întâlnirea* cu amândoi = *de la întâlnirea* cu prietenii...).

a. nominativ (nu apare decât ***atributul apozițional***): *Fratele meu* Ion *este plecat. Pentru ei,* cei doi *din dreapta mea, era mai bine. Nota* nouă *nu l-a mulțumit. Întâlnirea a avut loc la restaurantul* „Potcoava".

b. acuzativ: *Discuția* cu doi dintre colegi *a fost liniștită. Vizita* la cel de al doilea *a durat puțin. Venise vremea* pentru culesul *strugurilor. Se pregătise pentru plecarea* la mare. *Distanța* până la Iași *nu-l speria. Luase mătura* de lângă intrândul *ușii. Îl enerva atitudinea* de băgător de seamă. *Place oricui lucrul* cu tragere de inimă.

c. genitiv: *Plecarea* celui de al doilea *l-a nemulțumit. Cel mai frumos caiet* al *acestei* colege *este aici. Votul* împotriva celor doi *a fost legal. Îl speria alunecușul* din fața porții. *Durase destul pregătirea* în vederea examenului. *E dificilă orice coborâre* în josul văii. *Reacția* contra *oricărei* bătăi de joc *trebuie să fie fermă.*

d. dativ (regim impus fie de prepoziție, fie de determinarea unui substantiv neindividualizat/nearticulat): *O reușită* asemenea colegului *meu mă încânta. A luat notă maximă desenul* întocmai modelului *arătat. Îi este medic/profesor* vecinului *meu. Este prieten/amic/dușman...* celui de al doilea.

e. vocativ (nu apare decât ***atributul apozițional,*** acordat cu un regent în vocativ): — *Ioane,* băiete/băiatule, *învață!*

K.3. Atributul pronominal este exprimat prin pronume (în principiu, substituind un substantiv), în aceleași condiții ca și substantivul.

a. nominativ (nu apare decât ***atributul apozițional***): *Fratele meu,* acela *cu bluză roșie, este student.*

b. acuzativ: *Fusese fructuoasă discuția* despre dânsul. *A decurs normal întâlnirea* cu dumnealui. *M-a emoționat întâlnirea* cu ai tăi. *Orice negociere* cu unul dintre ei *este permisă. Sunt frumoase florile* pentru aceasta.

c. genitiv: *Nu fusese planificată plecarea* lor. *Casa* alor mei *este pe deal. Zarva* din jurul său *nu-i convenea. El este omul* ai cărui *copii sunt premianți. Reacția* împotriva aceluia *m-a revoltat. Meciul* contra celorlalți *a fost mai bun.*

d. dativ (regim impus fie de prepoziție, fie de determinarea unui substantiv neindividualizat/nearticulat): *Îi era bunic* unuia *dintre colegi. Le fusese meditator* multora *dintre ei. Se sărbătorește o izbândă* mulțumită ei. *Un scris* asemenea acestuia *este foarte apreciat.* — *Nu-ți mai roade unghiile! Fața-i palidă/palida-i față mă îngrijora. Nu-și cunoaște colegii. Toate florile* din juru-mi *erau proaspăt răsărite.*

K.4. Atributul verbal este exprimat prin verb sau prin locuțiune verbală la un mod nepersonal/nepredicativ.

a. infinitiv: *Plăcerea* de a cânta/de a fi cântat *era mare. Nu-i dădea pace gândul* de a fi cu băgare de seamă. *O marcase reușita* de a fi premiantă. *Îi convenea ideea* de a da o mână de ajutor.

Scanned with OKEN Scanner

b. gerunziu: *Din depărtare, se auzea un câine* lătrând. *Am întâlnit oameni* muncind *cu plăcere. Orice om* părând binevoitor *este apreciat. Nu faci nimic cu asemenea viteji* luând-o la fugă.

c. supin: *Am o carte* de citit *până mâine. Nu este nimic* de povestit *despre tine.*

> **Regulă! Atributul** exprimat prin participiu, activ sau pasiv, este totdeauna **adjectival**: *Îmi place laptele* bătut. *Nu-mi trebuie oameni* demotivați. *Nu-i convin situațiile* complicate. *Se supărase omul* luat la trei-păzește.

K.5. Atributul adverbial este exprimat prin adverb cu sau fără prepoziție (*Îl obosea* cărat*ul* sus *al găleții. M-a întristat plecarea ei* de acasă.) sau prin locuțiune adverbială (*Nu-i plăcea plimbarea* de colo-colo.).

K.6. Atributul apozițional dă o explicație în plus regentului, în absența acestuia preluându-i rolul: *El este profesorul* Ionescu. (*Ionescu* – apoziție simplă, în nominativ, dând o explicație suplimentară regentului *profesorul*). A se compara cu: *El este Ionescu.* (*Ionescu* – nume predicativ în nominativ, luând locul vechiului nume predicativ *profesorul*). Mijloc suplimentar de recunoaștere: ***apoziția/ atributul apozițional*** se poate recunoaște și prin posibilitatea asocierii cu unul dintre adverbele de mod explicative, fără funcție sintactică: *adică, anume, respectiv, bunăoară…* (*El este profesorul* Ionescu. – *El este profesorul,* adică Ionescu.).

> **Regulă! Apoziția** exprimată prin substantiv/pronume/numeral, neacordată cu regentul, stă totdeauna în cazul nominativ (*L-am văzut pe profesorul* Ionescu – nominativ.), iar apoziția acordată cu regentul stă în cazul cerut de acord (*L-am văzut pe profesor,* pe Ionescu – acuzativ. // *Cartea este a profesorului,* a lui Ionescu – genitiv. // *I-am cerut o carte profesorului,* lui Ionescu – dativ.).

1. Apoziție exprimată prin substantiv/pronume/numeral:

a. apoziție izolată sau neizolată, acordată sau neacordată, în **nominativ:** *Fotbalistul* Hagi *este cel mai bun. Nota* zece *îl mulțumea. Sora mea,* aceea *din dreapta, este în clasa întâi. M-am întâlnit cu fratele tău,* Ion. *Ei,* cei doi, *sunt mai cuminți. Ele,* câteva, *au plecat la mare. Munții* Bucegi *sunt înalți. Îmi place parcul* Herăstrău.

b. apoziție acordată cu regentul în **acuzativ:** *L-am votat pe el,* pe frate-tău. *Discutam despre colegul tău,* despre acela *mai indisciplinat. Venise la film cu soțul,* cu cel de al doilea.

c. apoziție acordată cu regentul în **genitiv:** *Cartea ei,* a colegei, *este pe masă. Lupta contra lor,* a celor doi, *a fost încununată de succes. Casa din dreapta drumului, respectiv* din dreapta ta, *este nouă.*

d. apoziție acordată cu regentul în **dativ:** *Lui,* colegului, *i se cuvin toate laudele. Mulțumită mamei,* ei *care m-a ajutat, am reușit. Îi este unchi lui Ion, adică* prietenului *meu. Le ofer scuze colegelor,* acelora *care m-au văzut nervos după meci. Ei,* celei de a doua, *îi datorez recunoștință.*

e. apoziție acordată cu regentul în **vocativ:** — *Ioane,* băiete/băiatule, *învață!*

Scanned with OKEN Scanner

2. În mod excepțional, **apoziția** poate fi exprimată și prin ***adjectiv*** sau prin ***verb***, dar numai dacă sensul explicativ din context este evident:

– ***apoziție*** exprimată prin ***adjectiv***: *Cartea aceasta este interesantă, respectiv recomandată pentru citit.*

– ***apoziție*** exprimată prin ***verb***: *Plăcerea de a juca fotbal adevărat, adică de a înscrie goluri, este mare.*

L. OBSERVAȚII ASUPRA SUBORDONATEI PREDICATIVE

Subordonata predicativă (abreviată **PR**) ține locul numelui predicativ (absent sau incomplet) pe lângă verbul copulativ ***a deveni*** din propoziția regentă sau pe lângă alte verbe cu valoare copulativă (***a fi, a însemna, a părea/a se părea, a ajunge, a rămâne, a ieși, a se face***, când acestea sunt sinonime între ele sau cu ***a deveni***). Aceste verbe copulative pot avea în propoziția regentă:

a. funcția sintactică de *predicat nominal incomplet* (când se află la modurile predicative/personale: indicativ, conjunctiv, condițional-optativ, imperativ):

Obiceiul lui era[1]/ *să vorbească cu voce tare.*[2]/ [*era* = PN incomplet; P_1 = PP; P_2 = PR (1)];

Nu e dificil[1]/ *să pară*[2]/ *că e om cumsecade.*[3] / [*să pară* = PN incomplet; *e om* = PN complet; P_1 = PP; P_2 = SB (1); P_3 = PR (2)];

Dacă ar fi învățat,[1]/ *băiatul acesta ar fi ajuns*[2]/ *orice și-ar fi dorit.*[3]/ [*ar fi ajuns* = PN incomplet; P_1 = COND/CȚ (2); P_2 = PP; P_3 = PR (2)];

— *Fii*[1]/ *cum ai fost mereu!*[2]/ [*fii* = PN incomplet; *cum ai fost* = PN complet; P_1 = PP; P_2 = PR (1)].

b. alte *funcții sintactice*, respectiv de subiect, nume predicativ, atribut sau complement (când se află la moduri nepersonale/nepredicative: infinitiv, participiu, gerunziu, supin):

E o datorie a fi[1]/ *ce au fost și părinții tăi.*[2]/ [*e o datorie // ce au fost* = PN complete; *a fi* = subiect simplu în P_1, verb copulativ la infinitiv prezent; P_1 = PP; P_2 = PR (1)]

Pentru el, a fi premiant *înseamnă a rămâne*/[1] *cum a fost până acum./*[2] [*a fi premiant* = subiect al verbului copulativ *înseamnă* (format din verbul copulativ la infinitiv *a fi* + propriul nume predicativ *premiant*); *înseamnă a rămâne* = PN cu nume predicativ incomplet (verbul copulativ la infinitiv *a rămâne*); P_1 = PP; P_2 = PR (1)];

Îmi place omul devenind[1]/ *ceea ce a visat.*[2]/ [*devenind* = atribut verbal, verb copulativ la gerunziu; P_1 = PP; P_2 = PR (1)];

— *Învață,* pentru a ajunge[1]/ *ce dorești!*[2]/ [*pentru a ajunge* = complement circumstanțial de scop, verb copulativ la infinitiv; P_1 = PP; P_2 = PR (1)].

Subordonata predicativă (PR) poate fi introdusă în frază prin următoarele *elemente de relație subordonatoare*:

a. conjuncții subordonatoare cu valoare universală (*că, să, ca să, dacă, de*):

Problema lui era[1]/ *că întârzia la ore.*[1]/ *Visul meu părea*[1]/ *să se realizeze.*[2]/ *Întrebarea aceasta rămâne*[1]/ *ce să fie pusă cândva.*[2]/ *Nedumerirea mea este*[1]/ *dacă/de va reuși la concurs*[2]/ *sau nu.*[3]/

Scanned with OKEN Scanner

b. locuțiuni conjuncționale subordonatoare (*ca și cum, ca și când, de câte ori, cât timp, câtă vreme, de parcă, după cum…*): *Totul mi se părea*[1]/ *ca și cum ar fi fost nou.*[2]/ *Școala noastră a rămas*[1]/ *după cum o știi.*[2]/ *Întrebarea era*[1]/ *cât timp durează refacerea drumului.* /[2]

c. adverbe relative (*unde, când, cum, cât, încotro, dincotro*): *Chestiunea rămăsese*[1]/ *unde punem mobila nou cumpărată.*[2]/ *Nedumerirea lui era*[1]/ *când ajunge la capătul drumului.*[2]/ *Totul a ieșit*[1]/ *cât se poate de bine.*[2]/ *Singura întrebare rămâne*[1]/ *încotro ne îndreptăm.*[2]/

d. pronume relative și adjective pronominale relative (*care, cine, cui, ce, cât/câtă/câți/câte, ceea ce, al cui, cărora…*), sau locuțiunea adjectivală pronominală relativă (*ce fel de*): *Câștigul înseamnă*[1]/ *ce muncești.*[2]/ *La terminarea școlii, a ieșit*[1]/ *ceea ce și-a dorit.*[2]/ *Discuția rămăsese*[1]/ *ce fel de vopsea cumpărăm.*[2]/

e. adverbe nehotărâte compuse, folosite ca relative (*oricum, orișicum, oricât, orișicât…*): *Comentariul acesta poate* fi[1]/ *oricât de mare îl dorești.*[2]/ *Aprecierea lui poate* rămâne[1]/ *oricum ar vrea.*[2]/

M. OBSERVAȚII ASUPRA UNOR COMPLEMENTE

Complementul este parte secundară de propoziție care determină un verb (Citește *o carte.*), un adjectiv (*Filmul este* frumos *de tot.*), un adverb (*Dacă e* bine *pentru mine, e* bine *și pentru tine.*), o interjecție (Iată *cartea!*), precum și locuțiunile care corespund acestor părți de vorbire (Mi-am dat seama *de acest lucru. Acest băiat este din cale-afară de* plin de sine.).

Complementele pot fi ***necircumstanțiale*** (nu arată împrejurările în care se desfășoară o acțiune: *complementul direct, indirect, de agent*) sau ***circumstanțiale*** (arată împrejurările în care se desfășoară o acțiune: *complementul circumstanțial de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop;* alte complemente circumstanțiale care nu se studiază în gimnaziu: *condițional, concesiv, consecutiv, instrumental, sociativ, de relație, opozițional, cumulativ, de excepție*).

M.1. Complementele necircumstanțiale

1. Complementul direct (*pe cine?, ce?*) arată obiectul asupra căruia se exercită direct acțiunea sau procesul reprezentat de verbul determinat/regent: *Am scris o compunere. Pe Ana am văzut-o la film.* Poate fi exprimat prin:

a. substantiv, pronume sau numeral cu valoare substantivală în cazul acuzativ fără prepoziție (*Cumpăr un caiet.*) sau cu prepoziția ***pe*** (în acest caz fiind obligatorie reluarea/anticiparea printr-un pronume personal, formă neaccentuată de acuzativ: *L-am întâlnit pe Andrei în parc. Pe cei doi i-am văzut ieri.*; în situația substantivului /pronumelui/numeralului cu prepoziția ***pe***, dacă anticiparea/reluarea nu este posibilă în context, funcția sintactică îndeplinită este de complement indirect: *Mă bazez pe Vasile/pe ei/pe cei doi. Nu dau doi bani pe Vasile/pe ei/pe cei doi.*).

b. verb la moduri nepersonale/nepredicative (infinitiv: *Pot scrie cu pixul. Mă pot duce la film. Nu pot fi gata la timp. Nu-și poate aduce aminte de nimic.*; gerunziu: *Am auzit lătrând un câine.*; supin: *Am de scris la matematică.*).

Scanned with OKEN Scanner

Notă$_1$! În interpretarea funcțiilor sintactice a cuvintelor din structura ***gerunziu + substantiv*** se va ține seama *de natura regentului, de topică și de eventualul acord între cele două părți de vorbire:*

S-a auzit lătrând un câine (*lătrând* = verb la gerunziu, subiect al verbului *s-a auzit* + *un câine* = substantiv comun, nominativ, subiect al verbului *lătrând*).

S-a auzit un câine lătrând (*un câine* = substantiv comun, nominativ, subiect al verbului *s-a auzit* + *lătrând* = verb la gerunziu, atribut verbal al substantivului *câine*).

Am auzit lătrând un câine (*lătrând* = verb la gerunziu, complement direct al verbului *am auzit* + *un câine* = substantiv comun, nominativ, subiect al verbului *lătrând*).

Am auzit un câine lătrând (*un câine* = substantiv comun, acuzativ, complement direct al verbului *am auzit* + *lătrând* = verb la gerunziu, atribut verbal al substantivului *câine*).

Am văzut coșuri fumegânde/fumegânde coșuri (*coșuri* = substantiv comun, acuzativ, complement direct al verbului *am văzut* + *fumegânde* = adjectiv provenit din gerunziu acordat (neutru, plural, acuzativ), atribut adjectival al substantivului *coșuri*).

Notă$_2$! În diferențierea funcțiilor sintactice de **subiect** sau de **complement direct** (răspunzând la întrebarea *ce?*, adresată unui verb sau unei locuțiuni verbale), fundamentală este natura personală sau impersonală a regentului.

Dacă regentul este impersonal sau perceput ca atare, funcția sintactică va fi cea de **subiect** (*Îmi place laptele bătut. Nu-mi convine locul ocupat. Nu mă interesează cariera lui. Nu este acceptată opinia lui. Se va avea în vedere întreaga ta activitate.*).

Dacă regentul este personal, funcția sintactică este de **complement direct** (*Citește o carte. Are în vedere progresul tău. Am acceptat pretențiile ei. Toți am convenit acest lucru.*).

2. Complementul indirect (*cui?, despre cine/despre ce?, de cine/de ce?, pentru cine/pentru ce?, cu cine/cu ce?* etc.) arată obiectul asupra căruia se răsfrânge indirect acțiunea sau procesul reprezentat de verbul determinat/regent. Poate fi exprimat prin:

a. substantiv, pronume sau numeral cu valoare substantivală în cazurile:

– dativ fără prepoziție (fiind obligatorie reluarea/anticiparea printr-un pronume personal, formă neaccentuată de dativ: *Fetelor le-am oferit flori. Celor două le-am dat câte o carte. I-am cerut colegului un creion.*);

– acuzativ cu prepoziție (*Discutam despre colegi. M-am întâlnit cu cei doi. S-a plictisit de ei. Mă bazez pe Vasile. M-am întâlnit cu ai mei. S-a luat și el după alții. Totul i se trage de la o răceală.*)

– genitiv cu prepozițiile: *asupra, contra, împotriva* (*Am jucat contra echipei X. S-au năpustit asupra lor. A luptat contra fasciștilor.*).

b. verb la moduri nepersonale/nepredicative (infinitiv: *Se temea de a scrie cu un asemenea stilou.*; supin: *S-a săturat de dansat.*).

Notă$_1$! În diferențierea funcțiilor sintactice de **complement direct** sau de **complement indirect**, fundamentală este natura regentului.

Astfel, dacă regentul este verb la diateza reflexivă (sau verb activ-pronominal) cu pronume reflexiv în dativ (*a-și aminti, a-și închipui, a-și imagina…, a-și scrie, a-și desena, a-și învăța…*) sau dacă este locuțiune verbală cu ultimul element precedat de prepoziție (de tipul: *a avea de gând, a lua la rost, a lua peste picior, a da în vileag, a băga pe gât, a o lua de la cap…*), **complementul este direct**: *Mi-am amintit numele*

Scanned with OKEN Scanner

filmului văzut ieri. Ți-ai învățat lecțiile? A luat peste picior toate replicile noastre. Încearcă să-mi bage pe gât toate prostiile.

Dacă regentul este verb la diateza reflexivă (sau verb activ-pronominal) cu pronume reflexiv în acuzativ (*a se gândi, a se teme, a se sfii..., a se sătura, a se mulțumi, a se plictisi...*) sau dacă este locuțiune verbală cu ultimul element fără prepoziție (de tipul: *a-și aduce aminte, a-și da seama, a ține cont, a lua seama...*), atunci **complementul este indirect**: *M-am gândit mult la ea. Nu mă tem de cei doi. Mă mulțumesc cu nota primită. Nu-mi dau seama de prostia făcută. Mi-am adus aminte de clipele fericite de altădată.*

Notă! În diferențierea funcțiilor sintactice de **atribut** sau de **complement indirect** pe lângă un grup format din *verb + substantiv* (*a avea timp, a avea vreme, a-i fi frică/teamă...*) se va ține seama de statutul substantivului.

Dacă substantivul este precis identificat (prin articulare și/sau prin determinare adjectivală), funcția sintactică a subordonatului este cea de **atribut**: *A venit vremea de citit* (atribut verbal). *Am **tot** timpul de citit* (atribut verbal). *Venise vremea de cules* (atribut verbal)/*culesului* (atribut substantival genitival).

Dacă substantivul din grup este nearticulat sau neidentificat prin determinare adjectivală, funcția sintactică a subordonatului este cea de **complement indirect** (determinând nu substantivul, ci întregul grup format din verb + substantiv): *Am **timp** de citit* (complement indirect). *N-am **vreme** de stat degeaba* (complement indirect). *Mi-e **teamă** de câine* (complement indirect).

M.2. Complementele circumstanțiale

1. Complementul circumstanțial de loc arată locul acțiunii verbului (*unde? ↔ Îl întâlnești la film.*), limita de loc/intervalul de loc (*de unde?/până unde? ↔ De la Iași la Cluj este distanță mare.*) sau direcția (*încotro?/dincotro?/către cine?/înspre ce?... ↔ Pleacă spre librărie. Vine dinspre cei doi. Se îndreaptă către ușă.*). Poate fi exprimat prin:

a. substantiv, pronume sau numeral cu valoare substantivală în cazurile:

– acuzativ cu prepoziție/locuțiune prepozițională (*A plecat la mare. „La mijloc de codru des / Toate păsările ies." Alerga înspre cel de al doilea. Se așezase lângă ei.*);

– genitiv cu prepoziție/locuțiune prepozițională provenită din adverb de loc/locuțiune adverbială de loc folosit/ă articulat hotărât: *înaintea, îndărătul, împrejurul..., în fața, în dreptul, de jur împrejurul...* (*Soarele apusese îndărătul munților. Ceața persista în josul văii. Se oprise chiar în dreptul alor mei.*).

b. adverb de loc, cu sau fără prepoziție (*Priveam, aici, munții. De acolo până departe se vedeau pădurile.*), sau locuțiune adverbială de loc (*„E noapte-n jur, de-a lungul și de-a latul."*).

2. Complementul circumstanțial de timp arată timpul acțiunii verbului – momentul/epoca/durata/frecvența...: *când?/cât timp?/câtă vreme?/cât? = cât timp? ↔ Vineri plec la Iași. La mare am stat trei săptămâni. Atunci era mai bine. Pe la 1848 s-au întâmplat astea.*) sau limita de timp/intervalul de timp (*de când?/până când? ↔ De atunci până acum au trecut mulți ani.*). Poate fi exprimat prin:

Scanned with OKEN Scanner

a. substantiv în cazul acuzativ fără prepoziție (*Vara aceasta plec la mare. Am stat aici doar trei seri.*) sau cu prepoziție/locuțiune prepozițională (*Ploua de vreo câteva săptămâni. M-am sculat înainte de răsăritul soarelui.*);

b. substantiv în genitiv cu prepoziție (*Am sosit acasă* înaintea mamei.);

c. adverb de timp, cu sau fără prepoziție (*Vara plec în concediu. „A fost odată un moș și o babă." De atunci până acum s-au schimbat multe.*), sau locuțiune adverbială de timp (*Pe urmă vom merge la teatru.*);

d. adjectiv referitor la vârstă, în acuzativ cu prepoziția *„de"* (*Pe Bianca o cunosc de mică. Pe Andrei îl știu de tânăr.*);

e. verb la gerunziu (*Ajungând la școală, am început teza.*) sau la infinitiv cu prepoziție/locuțiune prepozițională (*Intrase în sală până a începe spectacolul. A plecat înainte de a veni el.*).

3. Complementul circumstanțial de mod exprimă:

a. felul acțiunii sau al procesului desemnat de verbul determinat (*cum?, în ce fel?, în ce mod? = cumva*: *Învață* cu pasiune. *Cântă* cu ușurință. *Desenează* cu talent. *Se mișcă* lent. *Vorbește* întruna. *Joacă* frumos.), precum și felul caracteristicii desemnate de un adjectiv participial (*carte dăruită* cu dragoste, *mașină reparată* cu pricepere, *problemă rezolvată* cu inteligență).

b. măsura acțiunii sau a procesului desemnat de verbul determinat (*cât? = câtva*: *Învață* mult/puțin), precum și măsura (aproximația, gradul de comparație) în cazul unui adjectiv: *carte* deosebit de *frumoasă..., om* extraordinar *de bun..., lună* teribil de *călduroasă..., fată isteață* foc.., *om beat* criță..., *copil sănătos* tun... sau al unui adverb care, el însuși, poate avea funcția sintactică de complement circumstanțial de mod (*Înoată* destul de *bine. A citit* atât de *mult! Aleargă* nemaipomenit de *iute. Pricepe* grozav de *repede.* Cât de *frumos este acest film!*).

c. comparația (*ca/decât/precum/cât... + cineva* sau *ceva*): *E înalt* cât casa. *E mai deștept* decât Petre. *Înoată* ca un pește. *Se îmbracă* precum marinarii.

Notă$_1$! Verbele copulative nu pot fi regente pentru un complement circumstanțial de mod, indiferent de structura acestuia. A se compara: *Bianca este* ca o zână. (nume predicativ) cu *Bianca este frumoasă ca o zână.* (complement circumstanțial de mod).

Notă$_2$! Adjectivul nu poate îndeplini funcția sintactică de complement circumstanțial de mod (chiar dacă, aparent, răspunde la întrebarea *cum?* adresată verbului regent, pentru motivul că nu arată și felul acțiunii sau al procesului desemnat de verbul regent; în această situație, adjectivul are altă funcție sintactică, ce nu se studiază în școală): *Mama venise* voioasă *de la spectacol* (altă funcție sintactică).

O situație similară apare și pentru unele verbe la gerunziu, care, deși răspund la întrebarea *cum?* adresată verbului regent, nu indică și felul acțiunii acestuia. A se compara: *Omul mergea* șchiopătând. (complement circumstanțial de mod, indicând felul de *a merge*) cu *Omul mergea* fluierând. (altă funcție sintactică, întrucât nu indică și felul de *a merge*).

Scanned with OKEN Scanner

N. CONSTRUCȚII DE FRAZE

Element de relație	Felul subordonatei				
	SB	PR	AT	CD	CI
1. că	Desigur/¹ [că] citești./²	Problema lui este/¹ [că] nu a scris bine./²	Gândul/¹ [că] vei pleca/² e stresant./¹	Nu știam/¹ [că] nu vine la film./²	Mi-am dat seama/¹ [că] ai întârziat./²
2. să	Trebuie/¹ [să] cânte./²	Teama mea a rămas/¹ [să] nu greșesc./²	A avut ideea/¹ [să] vadă acest film./²	Mi-a spus mereu/¹ [să] învăț./²	Are timp/¹ [să] rezolve tema./²
3. dacă	E discutabil/¹ [dacă] va veni la meci./²	Întrebarea ei este/¹ [dacă] plec la mare./²	Nu s-a luat hotărârea/¹ [dacă] vom continua./	Nu mi-a zis/¹ [dacă] va veni la școală./²	Nu și-a adus aminte/¹ [dacă] a scris corect./²
4. unde	Nu se știe/¹ [unde] a plecat./²	Chestiunea dificilă părea/¹ [unde] vom dormi diseară./²	S-a pus întrebarea/¹ [unde] vom merge în excursie./²	Nu știe/¹ [unde] ai plecat./²	Ana va ține cont/¹ [unde] ai să dai examen./²
5. când	S-a presupus/¹ [când] are loc excursia./²	Marea grijă a mamei rămășese/¹ [când] voi ajunge acasă./²	Va veni ziua/¹ [când] va pleca de aici./²	Am anunțat/¹ [când] venim la Iași./²	Nu și-a dat seama/¹ [când] a greșit./²
6. cum	E greșit/¹ [cum] ai scris./²	Andrei s-a făcut/¹ [cum] e tatăl său./²	E interesant modul/¹ [cum] a rezolvat rapid totul./²	Mi-a comunicat/¹ [cum] au decurs lucrurile./²	Se miră/¹ [cum] a ajuns aici./²
7. cât (adv. rel.)	E uimitor/¹ [cât] de frumos e timpul./²	Desenul a ieșit/¹ [cât] de frumos se poate./¹	Problema/¹ [cât] de frumos e timpul/² mă interesează./¹	Nu și-a amintit/¹ [cât] de rău s-a simțit atunci./²	Și-a dat seama/¹ [cât] de mult muncea sora lui./²
8. cât (pron. rel.)	E păcat/¹ [cât] din tort se aruncă./²	Discuția a ajuns/¹ [cât] din teză a rezolvat./²	Aceasta era decizia/¹ despre [cât] din pământ se vinde./¹	Mi-am închipuit/¹ [cât] din materia aceasta ai învățat./²	Nu-și dă seama/¹ [cât] din lucrare ai scris corect./²
9. cât (adj. pron. rel.)	Nu se vede/¹ [cât] efort s-a depus./²	Toată problema este/¹ [cât] fân a mai rămas neconsumat./²	Nu mi-a venit ideea/¹ [cât] porumb să cumpăr./²	Nu-și imaginează/¹ [cât] pește ai prins în Deltă./²	Se mulțumește/¹ cu [cât] talent a avut. /²
10. ce (adv. rel.)	S-a cunoscut/¹ [ce] grozav a învățat. /²	Nedumerirea mea este/¹ [ce] ușor se dă la concurs./²	Mă și cuprinsese îndoiala/¹ [ce] greu îmi va fi în excursie./²	Știe și Maria/¹ [ce] mult contează pentru tine./²	Nu va ține seama/¹ [ce] puțin contezi pentru el./²
11. ce (pron. rel.)	Nu s-a anunțat/¹ [ce] vom face aici. /²	Lucrul important mi se pare/¹ [ce] faci în vizită la bunici./²	Toată lucrarea/¹ [ce] am scris-o/² era foarte bună./¹	Nu poate rezolva/¹ [ce] i-ai cerut./²	E fericit/¹ cu [ce] a învățat cândva./²

Scanned with OKEN Scanner

12. **ce** (adj. pron. rel.)	E evident/[1] *ce* haină porți. /[2]	Totul este/[1] *ce* carte citești./[2]	Îmi venise ideea/[1] cu *ce* haină să mă îmbrac./[2]	Ține minte/[1] *ce* roman citești. /[2]	Se temea/[1] de *ce* urmări poate avea fapta sa. /[2]
13. **care** (pron. rel.)	Se va afișa/[1] *care* a promovat clasa. /[2]	Problema rămâne/[1] *care* dintre voi vine la teatru./[2]	S-a anunțat concursul/[1] *care* mă interesează./[2]	N-am înțeles/[1] *care* va veni pe la noi./[2]	Se gândea/[1] la *care* dintre ei va câștiga meciul./[2]
14. **care** (adj. pron. rel.)	E bine înțeles/[1] *care* elev ia premiul./[2]	Înțelegerea lor era/[1] *care* cărți să fie citite în vacanță./[2]	A venit propunerea/[1] *care* elev să fie premiat./[2]	A intuit/[1] *care* echipă va câștiga meciul./[2]	Fii atent/[1] la *care* stație cobori! /[2]
15. **cine** (pron. rel.)	Nu s-a văzut/[1] *cine* a spart geamul./[2]	Problema a devenit/[1] *cine* se face vinovat de acest lucru./[2]	S-a făcut propunerea/[1] *cine* va arbitra la concurs./[2]	N-a aflat/[1] *cine* i-a telefonat. /[2]	Mi-am adus aminte/[1] *cine* te-a căutat. /[2]
16. **cui** (pron. rel.)	Mă interesează/[1] *cui* i se va da medalia./[2]	Toată frica lui era/[1] *cui* să-i dea cheile de la casă./[2]	Nu-s prea bune notele/[1] *cui* nu învață./[2]	Am văzut/[1] *cui* ai dat florile./[2]	Cartea am dat-o/[1] *cui* are nevoie de ea. /[2]

APLICAȚII III. MORFOSINTAXĂ

1. Precizează cazul și funcția sintactică pentru substantivele din textul nonliterar folosit ca suport pentru *Subiectul al II-lea* de la *Varianta 6* din prezenta carte.

Notă! ***Alternative ale textului-suport dat:*** **a.** *Varianta 8;* **b.** *Varianta 12;* **c.** *Varianta 23;* **d.** *Varianta 25;* **e.** *Varianta 37.*

2. Precizează felul, cazul și funcția sintactică pentru pronumele din textul nonliterar folosit ca suport pentru *Subiectul al II-lea* de la *Varianta 1* din prezenta carte.

Notă! ***Alternative ale textului-suport dat:*** **a.** *Varianta 12;* **b.** *Varianta 17;* **c.** *Varianta 20;* **d.** *Varianta 25;* **e.** *Varianta 26.*

3. Transcrie atributele identificate în textul nonliterar folosit ca suport pentru *Subiectul al II-lea* de la *Varianta 12* din prezenta carte, precizându-le felul.

Notă! ***Alternative ale textului-suport dat:*** **a.** *Varianta 27;* **b.** *Varianta 29;* **c.** *Varianta 30;* **d.** *Varianta 31;* **e.** *Varianta 33.*

4. Transcrie subiectele identificate în textul nonliterar folosit ca suport pentru *Subiectul al II-lea* de la *Varianta 2* din prezenta carte, precizând partea de vorbire prin care sunt exprimate.

Notă! ***Alternative ale textului-suport dat:*** **a.** *Varianta 3;* **b.** *Varianta 29;* **c.** *Varianta 30;* **d.** *Varianta 31;* **e.** *Varianta 32.*

Scanned with OKEN Scanner

5. Precizează felul predicatelor identificate în textul nonliterar folosit ca suport pentru *Subiectul al II-lea* de la *Varianta 7* din prezenta carte.

Notă! ***Alternative ale textului-suport dat:*** **a.** *Varianta 12;* **b.** *Varianta 13;* **c.** *Varianta 15;* **d.** *Varianta 28;* **e.** *Varianta 30.*

6. Extrage cinci propoziții subordonate din textul nonliterar folosit ca suport pentru *Subiectul al II-lea* de la *Varianta 4* din prezenta carte, precizându-le felul.

Notă! ***Alternative ale textului-suport dat:*** **a.** *Varianta 24;* **b.** *Varianta 28;* **c.** *Varianta 35;* **d.** *Varianta 37;* **e.** *Varianta 38.*

7. Transformă partea de propoziție subliniată în enunțurile de mai jos în propoziție corespondentă ca sens și funcție sintactică, precizând două dintre modificările apărute în expansiune:

- *Cartea aceasta trebuie <u>citită</u> cu mare atenție.*
- *Sunt foarte <u>convins</u> de reușita voastră la examen.*
- *A sosit momentul <u>rezolvării</u> definitive a acestor probleme.*
- *Nu <u>mă</u> pot <u>duce</u> în vizită cu mâna goală.*
- *Mi-am dat imediat seama <u>de greșeala</u> făcută.*
- *Să ne revedem cu bine <u>după vacanța</u> de vară!*
- *Bianca a desenat <u>cu atenție</u> acest chip.*
- *<u>Dinspre curtea</u> școlii se auzeau glasuri vesele de copii.*
- *Se speriase <u>de lătratul</u> câinelui.*
- *Numai mama a plecat <u>la cumpărături</u>.*

8. Contrage propozițiile subordonate din textele de mai jos în părți de propoziție corespondente ca sens, precizând două dintre modificările apărute în această transformare:

- *Să fii performant înseamnă să te pregătești tot timpul.*
- *Cine nu are timp să învețe să nu aibă speranța că va reuși la examen.*
- *Va veni și ziua când vei fi recompensat pentru ce ai făcut.*
- *Este posibil să rezolve repede această problemă cine este atent.*
- *Oriîncotro te vei uita, vei vedea ce frumoși sunt acești munți.*
- *Se îndrepta cât putea de repede spre ce vedea la capătul podului.*
- *Îi plăcea să înoate în apa care era atât de limpede.*
- *Întrucât cerul e cam înnorat, n-ar fi rău să îți grăbești plecarea.*
- *Când te trezești din somn, se recomandă să faci exerciții de înviorare.*
- *Dacă treci pe la piață, nu uita să cumperi și niște fructe.*

Scanned with OKEN Scanner

IV. LECTURĂ ŞI NOŢIUNI DE TEORIE LITERARĂ

A. TEXTUL LITERAR ŞI TEXTUL NONLITERAR

În testele pentru Evaluarea Naţională, textul literar şi textul nonliterar au pondere egală în economia subiectelor, deoarece în clasele gimnaziale se studiază atât texte literare (lirice, dramatice, epice/narative), cât şi texte nonliterare (reclama, anunţul, ştirea, mersul trenurilor, textul publicitar etc.).

Un text nonliterar are ca scop transmiterea de informaţii către cititor şi cunoaşte o mare varietate de forme: *articolul de ziar sau de revistă, reclama, instrucţiunile de folosire a unui aparat, enunţul unei probleme la matematică, o schemă sau o descriere ştiinţifică* (la biologie, la geografie, la istorie...), *anunţul, textul unei legi, un text ştiinţific incluzând grafice, tabele, ilustraţii* sau *o adeverinţă, o cerere, interviul* etc.

TEXTUL LITERAR	TEXTUL NONLITERAR
1. Conţine *o **situaţie de comunicare*** în care sunt prezente *mijloacele artistice* (figuri de stil, procedee artistice, imagini artistice); comunicarea se bazează mai cu seamă pe *sensul figurat* al cuvintelor, în stare să sugereze acţiuni, stări, atitudini, trăiri etc. ale unui personaj/ ale eului liric.	1. Conţine *o **situaţie de comunicare*** din care lipsesc *mijloacele artistice* (pot fi folosite repetiţii, enumeraţii, comparaţii etc., dar acestea nu sunt utilizate cu intenţie artistică); se bazează pe *sensul propriu* al cuvintelor, menit să exprime date, idei şi informaţii despre realitate.
2. ***Emiţătorul*** este, în general, subiectiv, creând o lume fictivă; acesta poate fi naratorul, personajul, eul liric etc., deci o convenţie/ o ficţiune; deşi uneori mimează obiectivitatea (relatarea la persoana a III-a), în realitate emiţătorul este subiectiv, prin viziunea despre tema tratată, prin intervenţii afective în text sau prin situarea de partea unor personaje etc.	2. ***Emiţătorul*** este, în general, obiectiv, prezentând realitatea în datele ei generale şi/ sau particulare; poate fi autorul textului sau o persoană, de obicei identificabilă cu nume şi/ sau cu statut real; atunci când este cazul, subiectivitatea se referă mai ales la modul în care se exploatează datele, informaţiile, evenimentele etc. şi la poziţia (ideologia, norma, legea, regula...), explicită sau implicită, pe care autorul o apără.
3. ***Receptorul*** poate fi cititorul sau chiar un personaj al operei literare.	3. ***Receptorul*** poate fi cititorul sau o persoană reală, identificabilă.
4. ***Contextul*** în care are loc comunicarea se raportează la elemente cu care se operează în literatură: *acţiune, narator, personaje, conflicte, naraţiune, eu liric, indici spaţio-temporali, viziune poetică, perspectivă poetică, imaginar poetic* etc.	4. ***Contextul*** în care are loc comunicarea diferă în funcţie de ideile autorului, de tipul de text nonliterar şi de factori din afara sferei literaturii (*date, fapte, evenimente, concepte, demonstraţii, idei, ipoteze, raţionamente, cauze, efecte, determinări, analogii* etc.).

Scanned with OKEN Scanner

5. ***Subiectul,*** aparținând *ficțiunii,* privește semnificația acțiunii/a conflictelor, statutul, psihologia și destinul personajelor, ideile poetice, valorile etice și culturale; *conținutul de idei* se adresează *emoției estetice* a cititorului, *sensibilității și imaginației* sale.	5. ***Subiectul,*** aparținând *lumii reale,* fără apel la ficțiune, este, de obicei, neutru și privește ideile și opiniile autorului, semnificația informațiilor, a datelor, a faptelor și a evenimentelor prezentate; *conținutul de idei* se adresează mai ales *rațiunii/ gândirii* cititorului.
6. ***Mesajul*** poate fi interpretat în mai multe feluri sau din mai multe perspective, în funcție de vârsta cititorului, de cultura acestuia, de momentul receptării etc.	6. ***Mesajul*** este unic, neutru, rareori putând fi interpretat în mai multe feluri sau din mai multe perspective.
7. Întrucât comunicarea pune în relief acțiunea și personajele sau sugerează stări, atitudini, trăiri ale eului liric, ***organizarea textului*** (structura și compoziția) este destinată *obținerii expresivității*: capitole, secvențe, acte, scene, tablouri, strofe, versuri...; moduri de expunere (*narațiunea, dialogul/monologul, descrierea, evocarea...*); text *liric, epic/narativ, dramatic.*	7. Întrucât comunicarea se referă la persoane, date, informații, evenimente reale etc., ***organizarea textului*** este astfel aleasă, încât să permită informarea rapidă și complexă a cititorului: *studiul științific cu structură arborescentă* (părți, capitole, subcapitole...), *articol, text publicitar, știre...*; inserția unor fototipii/imagini, tabele, grafice...; text *memorialistic, publicistic, științific, argumentativ, demonstrativ...; știre, reclamă, slogan, anunț.*
8. ***Limbajul*** este caracterizat de *expresivitate,* de *unicitate* și de capacitatea de a *sensibiliza* cititorul (dominanța *sensurilor figurate, bogăție/diversitate lexicală, polisemantism, sensuri noi în context, ambiguitate și sugestie, reflexivitate* etc.	8. ***Limbajul*** are, ca scop principal, transmiterea de informații și presupune *exactitate, precizie, claritate,* obținute prin utilizarea *sensurilor proprii* ale cuvintelor, a termenilor tehnici și științifici specifici domeniului, a neologismelor, a unor formule și construcții fixe, ca și prin concentrație lexicală.

Pentru înțelegerea aprofundată a unui text literar narativ se răspunde la câteva întrebări fundamentale. Aceleași întrebări se adresează și pentru textul nonliterar, dar răspunsurile vor fi diferite:

ÎNTREBĂRI	TEXTUL LITERAR	TEXTUL NONLITERAR
– „cine" povestește/ prezintă?	– naratorul sau unul dintre personaje	– autorul sau o persoană reală, identificabilă
– „ce" se povestește/ se prezintă?	– fapte și întâmplări imaginare (acțiunea relatată)	– date, idei, informații, evenimente, întâmplări reale
– „cine" ia parte la acțiune/ este implicat?	– personajele, cărora li se relevă trăsături fizice și morale	– autorul însuși, persoane reale, instituții, organizații

Scanned with OKEN Scanner

– „unde" și „când" se întâmplă?	– indicii spațio-temporali ai acțiunii	– indicii spațio-temporali ai situației prezentate
– „cum" și „în ce context/ împrejurare"?	– descrierea sau sugerarea situației în care acționează personajele	– descrierea științifică a situației în care au loc evenimentele și întâmplările reale
– „ce semnificație au faptele prezentate"/ „pentru ce"?	– mesajul este interpretat în mai multe feluri sau din mai multe perspective	– mesaj unic, neutru

B. DESPRE CUM SE CITEȘTE UN TEXT LITERAR SAU NONLITERAR

În pregătirea pentru Evaluarea Națională, trebuie să te pui în ipostaza unui cititor avizat, capabil de a răspunde unor cerințe care presupun înțelegerea în profunzime a textului dat. Pentru a se realiza acest lucru în condiții optime, se recomandă citirea atentă a oricărui text dat, în trei faze, fiecare dintre acestea având obiective clar delimitate:

Faza I constă într-o primă lectură, în care descifrezi *aspectele generale ale textului*: autorul, titlul, organizarea conținutului, tema, personajele, faptele, ideile esențiale etc. Această fază, echivalentă cu *înțelegerea elementară a textului*, preponderent emoțională, este comună tuturor cititorilor obișnuiți, care lecturează un text pentru propria plăcere sau pentru a-și satisface nevoia de informare asupra unei probleme oarecare.

Faza a II-a constă într-o *lectură direcționată*, vizând explorarea și interpretarea textului, potrivit unor intenții sau sarcini de lucru, astfel:

– descifrarea sensului din context al unor cuvinte/ expresii/ locuțiuni/ cuvinte-cheie etc.;

– identificarea ipostazelor naratorului/ ale eului liric/ ale autorului;

– clarificarea sensurilor relaționale ale textului, care sunt răspunsuri la întrebări de genul: *cine?, ce?, unde?, când?, cum?/ în ce context?, pentru ce?*;

– identificarea modurilor de expunere dominante și a caracteristicilor acestora în textul dat; în textul poetic: identificarea elementelor de versificație;

– delimitarea unor idei principale/ a unor idei poetice;

– identificarea modalităților de caracterizare a personajului;

– identificarea unor *semnificații specifice* (având ca bază expresivitatea în context sau capacitatea de sugestie a unor cuvinte și construcții, figuri de stil, imagini și procedee artistice, idei etc.).

Faza a III-a presupune o *lectură selectivă*, în care se realizează o *privire sintetică* asupra textului ca întreg. Acum se pătrunde în *structurile de adâncime* ale textului,

Scanned with OKEN Scanner

când are loc *interpretarea*, aceasta presupunând, în funcție de cerințele la care trebuie să răspunzi, diferite sarcini de lucru:

– stabilirea semnificației/ semnificațiilor titlului;

– rezumarea textului;

– punerea în relație a ideilor textului cu mijloacele artistice;

– interpretarea semnificațiilor textului/ale unor idei ale textului și exprimarea unor opinii despre acestea;

– motivarea/ argumentarea unor idei sau a unor situații, comportamente, atitudini și reacții ale personajelor;

– caracterizarea sumară a personajelor;

– descifrarea și interpretarea mesajului operei/ al fragmentului etc.

C. CERINȚE ȘI RĂSPUNS. ÎNȚELEGEREA BAREMULUI

Un barem de evaluare și de notare nu este nimic altceva decât o grilă, în care apar criteriile după care se judecă răspunsul dat de tine și punctajul acordat. În alcătuirea lui, specialiștii țin seama de o serie de principii, dintre care cele ce te interesează pe tine, în mod direct, sunt următoarele:

– un răspuns foarte bun la o cerință dată primește punctajul maxim, dar aceasta nu înseamnă că, pentru un alt răspuns, mai slab sau incomplet, vei primi un punctaj mai mare decât meriți (*principiul noncompensării*); pentru a primi punctajul maxim, toate răspunsurile trebuie să fie corecte și complete;

– un răspuns corect și complet, dar care nu este identic sau similar soluțiilor din barem, primește punctajul maxim (*principiul echivalenței soluțiilor*);

– un răspuns parțial corect sau incomplet primește un punctaj inferior (*principiul diferențierii în aprecierea răspunsurilor*);

– primește punctajul stabilit doar răspunsul dat, nu cel intenționat sau considerat ca implicit, printr-o formulare accidentală (*principiul cotării răspunsului dat*);

– între cerința subiectului și criteriul după care se judecă răspunsul dat este o corespondență (*principiul corespondenței*); cu alte cuvinte, criteriul de judecată a răspunsului dat respectă specificul cerinței propuse spre rezolvare;

– un răspuns care depășește cadrul de rezolvare corectă a unei cerințe nu primește niciun punctaj (*principiul necotării răspunsului care depășește cadrul cerinței*).

– un răspuns asupra căruia evaluatorul are îndoieli primește nota corespunzătoare, ca și cum acestea nu ar exista (*principiul dubiului în favoarea celui evaluat*).

Sfatul nostru este să se alăture modelele oficiale ale subiectelor pentru Evaluarea Națională și baremele de evaluare și notare și să se observe cum se reflectă aceste principii în barem. Totodată, pentru fiecare dintre testele din această carte vei găsi un barem detaliat sau schematizat de evaluare care respectă în totalitate principiile enunțate. În acest fel vei vedea cum este cotat răspunsul tău.

În cele ce urmează, prezentăm câteva dintre cerințele subiectului și modul adecvat de răspuns, pentru obținerea performanței.

1. Cerința trebuie citită foarte atent, în întregul ei, până când este înțeleasă corect și complet. Pentru a o înțelege corect, procedează astfel:

– descompune cerința în elemente distincte (unități informaționale de bază);

Scanned with OKEN Scanner

– reflectează asupra sensului pe care îl are în context verbul de „comandă" (*transcrie, scrie, precizează, prezintă, alcătuiește un enunț, explică, motivează* etc.);

– continuă, pas cu pas, cu elementele rămase ale enunțului, până ești convins că le-ai înțeles;

– recitește cerința, pentru a-i reconstitui sensul global.

Abia după acești pași necesari poți trece la redactarea răspunsului. Este logic faptul că mai întâi trebuie să știi *ce răspunzi*, apoi *sub ce formă o faci* și, în sfârșit, *să formulezi corect răspunsul așteptat*.

2. Răspunsul nu trebuie să fie „telegrafic", ci trebuie să aibă o structură, fie ea și minimală, a unui enunț corect alcătuit sub aspect logic și gramatical.

Spre exemplu, pentru cerința următoare: *Desparte în silabe cuvintele: „poiana", „departe", „duios", „deschide"*, răspunsul corect și complet este de tipul: *Despărțirea cuvintelor în silabe: „po-ia-na", „de-par-te", „du-ios", „des-chi-de"*.

3. În situația în care se cere *transcrierea unor cuvinte/sintagme/locuțiuni/ propoziții* etc., punctajul se acordă numai dacă transcrierea este exactă, limitată strict la cerința formulată.

Nu se acordă niciun punctaj pentru transcrierea incompletă sau pentru cea care depășește cadrul cerinței, uneori chiar și cu un singur cuvânt.

Dacă se respectă prima parte a cerinței (de exemplu: *Transcrie din text două substantive...*), dar nu se îndeplinește și a doua parte (de exemplu: *...în cazul nominativ*), ci se transcriu substantivele care sunt în alt caz decât nominativul, răspunsul va fi considerat greșit și nu se va acorda niciun punctaj parțial.

4. Atenție la răspunsul care privește *precizarea valorii morfologice sau a funcției sintactice* a unui cuvânt dintr-un context dat! Este posibil ca, pentru identificarea la nivel primar a valorii morfologice sau a funcției sintactice (*pronume..., conjuncție..., atribut..., complement...*), fără determinanți (*pronume relativ, pronume personal..., conjuncție subordonatoare..., atribut adjectival, complement circumstanțial de timp...*), să nu se acorde punctaj intermediar, cu atât mai puțin punctajul maximal, stabilit pentru răspunsul corect.

5. Dacă se cere *precizarea/ transcrierea/ menționarea/ stabilirea unui număr X de sinonime/ antonime/ omonime/ derivate* etc. ale unui cuvânt oarecare, în evaluarea răspunsului se va respecta *principiul ordinii exemplelor, în limita numărului X*.

De pildă, dacă la cerința: *Menționează doi termeni din familia lexicală a adjectivului „blând"* răspunsul va conține trei sau mai multe exemple, vor fi luate în considerare numai primele două exemple și nu va acționa principiul compensației. Dacă unul dintre cele două exemple este greșit, se va obține numai jumătate din punctajul stabilit, nefiind evaluate și celelalte răspunsuri.

Drept urmare, limitează-ți răspunsurile la numărul pe care ți-l impune cerința, respectă întocmai ordinea răspunsurilor pe care, explicit sau implicit, o stabilește cerința respectivă.

6. În cazul unei cerințe de tipul: *Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să prezinți semnificația titlului poeziei X, prin raportare la conținutul fragmentului citat*, dacă în reperele cerinței este prevăzută, în mod expres, specificația *încadrarea în limita de spațiu prevăzută –Y puncte*, un răspuns scris sub sau peste numărul de cuvinte prevăzut nu primește punctajul alocat. Respectă condițiile impuse de cerință!

Scanned with OKEN Scanner

7. Atunci când cerința este de tipul *Scrie/ Alcătuiește o frază în care să existe și o subordonată completivă indirectă, având ca regent verbul Z*, răspunsul corect va implica efectuarea tuturor operațiilor obișnuite de analiză sintactică a frazei: sublinierea predicatelor, marcarea elementelor de relație, delimitarea textului în propoziții, precizarea felului propozițiilor, precizarea raporturilor sintactice în frază, în formă simplificată/ schematizată. Neefectuarea unor asemenea operații riscă depunctarea. Concluzionând, toate cerințele legate de sintaxa frazei presupun implicit efectuarea operațiilor de analiză, amintite mai sus.

8. În principiu, pentru orice răspuns care nu este punctual (format dintr-un cuvânt, grup de cuvinte, structură...), se acordă punctajul pe baza a două criterii de notare: *corectitudinea enunțului/a răspunsului formulat* și *respectarea întocmai a condițiilor stabilite prin cerință*. Nu se va acorda punctaj intermediar pentru respectarea doar a unuia dintre cele două criterii amintite. Regula de care trebuie să ții seama în asemenea situații este aceea că răspunsul dat trebuie *să fie adecvat cerinței stabilite și corect alcătuit, prin respectarea normelor de exprimare, de ortografie și de punctuație.*

9. În cazul explicării semnificației unui vers (sau a unei imagini artistice, a unei figuri de stil etc.), *punctajul maxim* se acordă pentru un răspuns nuanțat (conținând toate informațiile necesare și suficiente, raportate la contextul din care versul a fost extras), convingător/persuasiv, redactat corect, într-un registru stilistic adecvat.

Punctajul parțial se acordă dacă răspunsul este corect, dar incomplet, sau dacă este complet, dar conține greșeli de exprimare, de ortografie și de punctuație. Este imperios necesar ca *afirmațiile să fie confirmate de argumentație* (prin exemplificare, prin dezvoltare/comentare, prin comparare etc.). Simpla afirmație, lipsită de argumentare/de motivare, este interpretată ca un răspuns incomplet.

10. În redactarea unor compuneri cu cerințe date (Subiectul I-B, Subiectul al II-lea-B), răspunsul trebuie să respecte principiul *unității de conținut și de formă*, ceea ce presupune asumarea obligatorie a următorilor indicatori de bază, indiferent cum sunt ei distribuiți și cotați în barem:

– conținut adecvat cerinței subiectului;

– respectarea convențiilor de redactare a tipului de text cerut (organizarea textului, moduri de expunere, registrul stilistic adecvat etc.);

– respectarea unității introducere-cuprins-încheiere (exceptând *rezumatul*, care presupune un alt tip de organizare);

– așezarea corectă a textului în pagină;

– respectarea normelor de exprimare, de ortografie și de punctuație (instrument normativ: **DOOM²**).

D. DESPRE PRINCIPALELE MODURI DE EXPUNERE

Știm, pe baza unei îndelungate experiențe, că modurile de expunere într-un text literar sau nonliterar ți-au creat totdeauna probleme, mai ales în situația identificării trăsăturilor acestora și a redactării unei compuneri în care să motivezi prezența sau semnificația utilizării lor în textul dat.

Scanned with OKEN Scanner

Faptul are mai multe cauze, între care cea mai importantă ni se pare aceea legată de absența unei sistematizări a trăsăturilor generale și specifice ale acestor moduri de expunere. De aceea, în rândurile de mai jos, ți le vom prezenta sintetic, acolo unde este cazul, cu indicații de rezolvare a cerințelor diverse, care le vizează.

D.1. DESCRIEREA

Prin *descriere* – fie *științifică*, întâlnită în textul nonliterar, fie *literară/ artistică*, întâlnită în opera literară în proză sau în versuri – se înțelege:

– un *mod principal de expunere* (de organizare a conținutului) într-un text, literar sau nonliterar;

– o *tehnică de construcție* a textului nonliterar, ce constă în „zugrăvirea" trăsăturilor generale și particulare/ specifice ale unei situații, ale unui lucru, fapt, fenomen etc., pe baza unui *limbaj științific*, exact, lipsit de culoare artistică;

– o *tehnică artistică*, în textul literar în proză sau în versuri, prin care se prezintă *cum este* un personaj, un peisaj, un comportament, o situație etc., pe baza unor *mijloace artistice* (figuri de stil, procedee artistice, imagini artistice);

– un *text nonliterar descriptiv* sau un *text literar descriptiv* (*opera literară*, în proză sau în versuri, care se bazează pe acest mod de expunere/ pe această tehnică artistică, de obicei denumită *descriere literară* sau *descriere artistică*).

În raport cu subiectul pe care îl prezintă, descrierea literară sau artistică poate fi:

– *de tip tablou* (tabloul unei lupte, tabloul desfășurării unei furtuni, tabloul iernii etc.);

– *de tip portret* (axată pe o prezentare sumară sau amănunțită a trăsăturilor fizice și/ sau morale ale unui personaj, reunite într-un *portret literar*, ce poate fi complex realizat sau doar o schiță de portret).

De asemenea, descrierea, științifică și literară/ artistică, prin raportare la ceea ce prezintă în textul dat, poate fi:

– *statică* (picturală, o prezentare în imagini a unui tablou tip „carte poștală ilustrată", în care apar și verbe ce exprimă stări, existențe etc.);

– *dinamică* (surprinzând un fenomen/ un eveniment în plin proces, verbele folosite fiind de mișcare, uneori accelerată);

– *combinată*, bazată pe *alternanța static-dinamic* (mai întâi, descrierea este statică, apoi dinamică sau invers, implicând o *gradație ascendentă, descendentă* sau *completă*).

Într-o operă literară bazată pe descrierea artistică, *emițătorul*, respectiv cel care privește și „vorbește" (reprezentat de *narator* sau de *personaje* – în opera epică –, de *eul liric* – în opera lirică – sau de *autor* și de *personaje* – în opera dramatică), se situează, de obicei, în diferite ipostaze:

– *contemplativul* care privește și meditează la ceea ce vede, simte și îl impresionează;

– *observatorul*, neutru sau implicat, aflat în interiorul sau în exteriorul cadrului, al peisajului, al fenomenului descris;

– *martorul ocular* al unui eveniment, fapt, fenomen etc.

În textul nonliterar bazat pe descriere, ipostaza autorului sau a unei persoane este, mai ales, cea de *observator*, neutru sau implicat, de *martor ocular*, de *purtător*

Scanned with OKEN Scanner

al unei calități/ al unui statut: publicist, persoană oficială, călător, turist etc.; uneori, din fragmentul dat spre analiză, pur și simplu nu se poate identifica ipostaza celui care recurge la descriere, decât în date generale.

Când este integrată într-o ***operă epică*** (pentru că *nu există narațiune fără descriere, cum nu există descriere fără narațiune*), descrierea are și alte roluri decât pe cel de *a arăta cum este cineva sau ceva*, respectiv un rol *informativ* și/ sau unul *explicativ*: de a încetini ritmul acțiunii, de a amâna desfășurarea unor evenimente, de a crea suspansul etc.

Într-o ***operă lirică***, descrierea artistică, pe lângă rolurile amintite, îl mai are și pe acela de *a sugera*, prin intermediul *figurilor de stil* și al *imaginilor artistice* (care devin dominante), trăsături/ caracteristici, detalii, viziuni și percepții subiective etc.; așadar, un marcat *rol persuasiv* (de convingere) și *estetic* (de a impresiona și a trezi în cititor emoția artistică).

Când se citește/se analizează oricare tip de descriere, este indicat să se urmărească:
– cine face descrierea;
– din ce perspectivă (cum privește/consideră cele descrise) și ce percepe;
– care sunt aspectele descrise și contextul lor spațio-temporal;
– cum se oglindesc în text cele percepute;
– ce sugerează imaginile artistice (în cadrul textului literar descriptiv);
– ce este particular/specific în descrierea respectivă etc.

D.2. NARAȚIUNEA. OPERA EPICĂ

Narațiunea este un *mod principal de expunere* și *de organizare compozițională* în *opera epică* în versuri sau în proză: *basm, baladă, fabulă, schiță, nuvelă, roman* etc. Accentul într-o narațiune cade pe *ce se întâmplă*.

Drept urmare, există și multe *texte nonliterare* care au ca mod de expunere narațiunea, numai că aceasta nu are valoare artistică, ci este o simplă înșiruire de fapte, de întâmplări, de evenimente, la care autorul sau o persoană reală este prezent sau participă.

Dacă într-o descriere accentul cade pe grupul nominal (substantiv + adjectiv, cu rol de epitet), într-o narațiune, accentul se deplasează către grupul verbal (al cărui nucleu este reprezentat de verb).

Textul narativ sau ***opera epică*** se definește prin situația în care există *narator, acțiune și conflict, subiect, personaje, narațiune* ca mod principal de expunere, precum și *un mesaj* care promovează valori etice și culturale.

a. ***Naratorul*** (povestitorul) relatează faptele și întâmplările în care sunt implicate personajele.

Schema următoare te va ajuta să identifici ipostazele naratorului într-o operă epică:

– naratorul *subiectiv* (implicat afectiv, marca definitorie a implicării fiind relatarea la persoana I singular, ceea ce presupune perspectiva/ viziunea proprie asupra evenimentelor relatate);

Scanned with OKEN Scanner

– naratorul *obiectiv* (detașat/ neimplicat afectiv, relatarea se face la persoana a III-a singular);

– naratorul *omniscient* (singurul care „știe" cum gândesc și acționează personajele, în spatele cărora se află și pe care le prezintă în diferite ipostaze și situații);

– *naratorul-personaj* în propria narațiune (care relatează la persoana I, narațiunea fiind marcat subiectivă);

– uneori este o *„voce"* care nu poate fi identificată.

Uneori, în aceeași creație literară pot exista mai mulți naratori, care prezintă din perspective diferite același eveniment.

b. *Subiectul* unei narațiuni/ al unei opere epice presupune, de cele mai multe ori:

– plasarea într-un *context spațio-temporal*;

– organizarea într-o succesiune de *momente* (expozițiune, intrigă, desfășurarea/ dezvoltarea acțiunii, punct culminant, deznodământ) sau pe baza relației *situație inițială – transformare/ evoluție – situație finală*;

În unele creații literare, mai ales în cele moderne, nu pot fi identificate momentele subiectului, accentul fiind pus pe relatarea unor fapte, situații, comportamente ș.a.m.d. Aici, subiectul este alcătuit dintr-o multitudine de aspecte/de detalii care sunt menite să oglindească psihologia unui personaj, atmosfera unei epoci, viziunea subiectivă asupra unor teme precum viața, moartea, dragostea, timpul etc.

Reține faptul că modul de construire a subiectului este propriu fiecărui autor, acesta având propria concepție asupra modului de scriere a operei și, în consecință, va respecta sau nu anumite reguli încetățenite pentru o specie literară sau pentru un anume tip de personaj.

c. Totalitatea faptelor și a întâmplărilor dintr-o operă epică formează ***acțiunea***, care poate fi:

– *simplă, liniară, cu un singur fir narativ* (întâmplările se înșiruie unele după altele și decurg unele din celelalte, de obicei pe baza unei relații de tip cauză-efect, precum în schița *D-l Goe...*);

– *complexă, ramificată, cu diferite planuri narative care se întrepătrund* (are aspectul grafic al coroanei unui arbore, ca într-un roman, unde există mai multe planuri narative, care se intersectează, se despart, capătă o importanță mai mare sau devin secundare etc.).

Nu putem vorbi de acțiune în absența unui *context spațio-temporal*. Uneori acțiunea este limitată, ca în schiță, sau capătă amploare în timp și în spațiu, ca în roman. *Indicii spațio-temporali* fixează cadrul acțiunii, permit raportarea înțelegerii cititorului la o experiență și cunoaștere proprie, facilitează înțelegerea atmosferei unei epoci etc.

Reține faptul că în acțiunea unei opere, în *narațiunea propriu-zisă* sau în *relatare/* în *povestire*, din rațiuni de construcție a subiectului sau a personajelor, pot fi intercalate:

– *secvențe descriptive*;
– *secvențe dialogate*;
– *secvențe evocative*;
– *secvențe meditative*.

d. *Conflictele* pun în mișcare acțiunea și determină comportamentul, reacțiile, atitudinile și gândurile personajelor. Simplificând, se poate afirma că un conflict reprezintă „ciocnirea" de pasiuni și de interese dintre personaje, într-un context dat.

Scanned with OKEN Scanner

Într-o operă literară, conflictele pot fi privite din mai multe perspective:

– în funcție de numărul de personaje implicate, conflictul poate fi *individual/ individualizat* (legat de un singur personaj și, în general, axat pe reliefarea trăirilor personajului, pe evoluția comportamentului, a atitudinilor și reacțiilor acestuia) sau *colectiv* (între două sau mai multe colectivități, una dintre ele putând fi întruchipată de un singur personaj, care, în acest caz, devine *exponent/reprezentant* al respectivei colectivități, în numele căreia vorbește și acționează);

– în funcție de domeniul la care se referă, conflictele pot fi *sociale, istorice, morale, psihologice* etc.

– în funcție de relațiile dintre personaje și de specificul acțiunii, conflictele pot fi *în stare latentă* (potențiale/pe cale de a izbucni), *evolutive* (ascendente/în plină desfășurare, uneori conducând la o situație explozivă), *principale/centrale* sau *secundare, simple* (liniare, în desfășurare continuă) sau *ramificate* (împletite, imprevizibile, complicate, cu structură arborescentă) etc.

e. ***Personajele*** participă la *acțiune* în diferite grade (personaje *principale, secundare, episodice*). Personajele pot fi *individuale/individualizate, colective, exponențiale/ reprezentative*, iar din perspectiva construcției subiectului pot fi *simple* (schematizate, axate pe o singură trăsătură de caracter, precum în schiță) sau *complexe* (cu o varietate de trăsături de caracter, cu o psihologie complexă, precum în roman) etc.

Într-o operă epică (sau dramatică) personajul poate fi situat într-o singură *ipostază* (de exemplu, Goe întruchipează imaginea copilului răsfățat și needucat) sau în *ipostaze diferite* (complementare, care contribuie la conturarea unei personalități complexe). Spre exemplu, părintele Trandafir, personajul principal al nuvelei *Popa Tanda* de Ioan Slavici, se află în diferite ipostaze: preot de țară, întâiul gospodar al satului, soț și tată.

Atunci când ai de redactat o compunere care presupune caracterizarea unui personaj, fie ea și sumară, trebuie mai întâi să identifici modalitățile/ procedeele de caracterizare, orientându-te după schema de mai jos:

MODALITĂȚI DIRECTE DE CARACTERIZARE	MODALITĂȚI INDIRECTE DE CARACTERIZARE
Caracterizare directă efectuată de către: – narator (trăsături fizice și/ sau morale; statutul inițial al personajului); – alte personaje (caracterizare subiectivă, în funcție de relațiile dintre personaje); – personaj însuși (autocaracterizarea/ autoportretul; definește modul subiectiv în care personajul se definește pe sine sau în raport cu lumea, faptele, întâmplările etc.).	Caracterizare desprinsă, prin interpretare, din: – gânduri, fapte, atitudini, comportament; – relațiile cu celelalte personaje; – limbaj (al personajului însuși sau al personajelor/ al naratorului, care vorbesc despre personajul dat; important este și *ce se spune* despre personajul dat și *cum se spune*); – mediul în care personajul este situat (societatea, epoca istorică, împrejurările concrete ale conflictului); – nume; – alte procedee: descrierea, antiteza, analiza psihologică etc.

Atunci când alcătuiești o caracterizare, fie și sumară, a unui personaj, trebuie să scrii în partea introductivă una-două fraze prin care să precizezi modalitățile/ procedeele de caracterizare a personajului, identificate în textul dat.

Scanned with OKEN Scanner

În partea de conținut a lucrării, vei sublinia trăsăturile personajului, începând cu cele fizice și continuând cu cele morale, identificate prin modalitățile/ procedeele enunțate de tine în introducere. Există două moduri consacrate de a sublinia trăsăturile:

– prin raportarea la ordinea modalităților/a procedeelor de caracterizare (de exemplu, te referi, mai întâi, la caracterizarea directă, efectuată de către narator și prezinți trăsăturile identificate, apoi la caracterizarea directă efectuată de către alte personaje ș.a.m.d.);

– prin sublinierea unor trăsături pe care le ierarhizezi în funcție de importanța lor pentru evoluția personajului (dar atunci trebuie să menționezi separat și modalitatea sau modalitățile de caracterizare prin care trăsătura respectivă este reliefată în text).

Reține că nu este indicat să combini, în același text, cele două moduri de organizare a lucrării, pentru că, aproape sigur, calitatea compunerii scade.

Exersează, pe rând, ambele moduri de organizare, vezi care dintre ele este mai potrivit pentru maniera ta de a redacta și perfecționează-l!

D.3. DIALOGUL

Dialogul este *modul principal de expunere* care constă în succesiunea/în totalitatea replicilor din convorbirea a două *persoane* (în viața reală) sau a două *personaje* (în opera literară epică sau dramatică). Prin dialog, se comunică, în modul cel mai direct cu putință, idei, informații, opinii, explicații etc.

Acest fapt se face prin următoarele mijloace:

– prin cuvinte (*componenta verbală*);

– prin elemente care exprimă atitudinea: gesturi, mimică, poziții corporale, intonația/ accentuarea unor cuvinte, ritmul și intensitatea vorbirii etc., care însoțesc sau înlocuiesc cuvintele (*componenta nonverbală și paraverbală*).

În opera literară, asemenea elemente care exprimă atitudinea pot fi:

– *redate* prin notații ale naratorului: *Așa o fi, răspunse Ghiță hotărât, dar eu nu-ți pot spune...*;

– *sugerate* prin semnele de punctuație din dialog/din replică: – *M-oi duce, dacă spui; dar e bine să-mi arăți ce și cum; ca să știu ce să fac!*

De aceea, când analizezi un dialog dintre două personaje, trebuie să scoți în evidență:

– atât *ce se spune*, respectiv *ce semnificație au* cele spuse (*componenta verbală*);

– cât și *cum se spune*, respectiv *ce semnificație are acest fapt* (*componenta nonverbală* și *paraverbală*).

Trebuie să ai în vedere faptul că, prin dialog, personajele (din opera literară) și persoanele (din textul nonliterar) *comunică* un conținut oarecare și *se comunică*, își manifestă atitudinea/reacțiile/stările sufletești... și astfel se trădează mai mult decât o arată cuvintele rostite.

Dialogul este astfel *o modalitate de caracterizare*, fie că pune în lumină relațiile dintre două personaje, fie prin conținutul său, fie prin ceea ce sugerează (detalii de comportament, de atmosferă, intenții etc.).

Scanned with OKEN Scanner

În *opera dramatică*, dialogul (*dialogul dramatic* sau schimbul de replici dintre personaje, pe baza căruia se încheagă acțiunea) are o serie de caracteristici care îl particularizează față de cel din opera epică:

– este o *formă mascată de narare*, care face să avanseze acțiunea;

– este *mijlocul esențial* prin care se pun în evidență atitudinea, mentalitățile, psihologia personajelor dramatice;

– este *principala modalitate de caracterizare a personajelor dramatice*;

– are, obligatoriu, un *dublu rol*: de *comunicare* între personajele de pe scenă (intrafictional) și de *transmitere* către spectatori a gândurilor, a faptelor, a intențiilor și a aspirațiilor acestora (extrafictional).

Uneori dialogul își găsește reprezentarea chiar și în *opera lirică* (de exemplu, *Revedere* de Mihai Eminescu), atunci când aceasta are conținutul organizat pe baza relației *întrebare-răspuns* (*structură dialogică*). Rolurile se distribuie între *eul liric* și un *„personaj liric"* (în poezia eminesciană, codrul).

Dacă într-o operă lirică întregul conținut reprezintă o adresare a eului liric ce nu primește răspunsul sau „replica" așteptată (ca în poezia *Izvorul nopții* de Lucian Blaga), atunci vorbim de *monolog adresat* (mărcile lexico-gramaticale ale acestuia fiind cele specifice adresării: verbe, pronume și adjective pronominale de persoana a II-a singular, vocative, imperative, interjecții etc.).

E. DESPRE EUL LIRIC

Eul liric/eul poetic este acea *instanță* (acel *cineva*, mai mult sau mai puțin identificabil) care comunică – prin textul poetic – idei, gânduri, sentimente (similar naratorului dintr-o operă epică), reprezentând un fel de „voce" a *emițătorului*, care este o abstracțiune și care nu trebuie confundată cu persoana fizică, respectiv cu poetul/cu scriitorul/cu autorul în carne și oase.

Simplificând lucrurile, *eul liric* este un alt chip al poetului (transpus într-o anumită ipostază: *contemplativul, meditativul, nostalgicul, observatorul, îndrăgostitul* etc.) și care comunică, prin textul poetic (ce se caracterizează prin sens figurat, prin varietatea figurilor de stil și a imaginilor artistice și prin marea capacitate de sugestie a unor idei, gânduri, sentimente), cu un potențial cititor.

Mărcile lexico-gramaticale (însemne/embleme, formate din cuvinte și din structuri morfologice și sintactice) ale prezenței eului liric într-un text poetic pot fi următoarele:

a. dacă apar *verbe, pronume și adjective pronominale de persoana I singular*, în situația în care acestea sunt dominante, se poate vorbi de o *confesiune lirică/un monolog confesiv* (destăinuire/mărturisire directă a gândurilor și a sentimentelor) sau de elemente de *confesiune lirică*, când acestea apar în mod sporadic; un asemenea text poetic este obligatoriu marcat de *perspectiva subiectivă* (mod propriu de a privi lucrurile, de a gândi și de a simți), ce se reflectă în ideile poetice exprimate sau sugerate, în conturarea atmosferei poetice, în preferința pentru anumite figuri de stil și imagini artistice, chiar în specificul elementelor de versificație (strofă, vers, ritm, rimă, măsură) etc.;

b. dacă apar *verbe, pronume și adjective pronominale de persoana a II-a singular, verbe la imperativ, substantive în vocativ, interjecții exclamative*, atunci se poate vorbi de un *discurs liric* (de un *monolog adresat*, când nu există replică de răspuns la

Scanned with OKEN Scanner

ideile/ întrebările/ gândurile și sentimentele exprimate), respectiv de o *adresare directă* către un *„personaj liric"* (*structură dialogică a discursului liric*, precum în poezia *Ce te legeni...* de Mihai Eminescu, în care codrul joacă rolul unui asemenea *„personaj liric"*); *perspectiva subiectivă* este identificabilă prin aceleași elemente ca mai sus, cu observația că, mai ales în intervenția eului liric, pot apărea și elemente de *confesiune*, de *descriere* sau de *evocare* (prezentare a *ceea ce a fost* și *cum a fost cândva/undeva*); de obicei, *discursul liric* presupune o organizare a conținutului pe o relație de tipul: *eu-tu*, *eu-voi*, *atunci-acum* etc.;

c. dacă apar *verbe, pronume și adjective pronominale de persoana I plural*, atunci ipostaza eului liric este cea de *exponent*/de *reprezentant* al unei colectivități, în numele căreia „vorbește"; aparent, eul liric nu este decât un *transmițător*, cel mult un *interpret*, al ideilor/al idealurilor/al aspirațiilor colectivității, ca atare *perspectiva subiectivă* în *discursul liric* (ceea ce presupune o relație de tipul: *noi-voi*, *ale noastre-ale voastre*) pare că aparține doar respectivei colectivități (de fapt, perspectiva subiectivă implică însuși eul liric, prin selecția și organizarea ideilor în textul poetic, prin mijloacele artistice prin care se susțin aceste idei, prin mesajul transmis);

d. dacă apar *verbe, pronume și adjective pronominale de persoana a III-a* (singular sau plural), eul liric nu se mai resimte ca implicat afectiv (adoptă masca unei *„voci" impersonale, obiective*, care emite idei și/ sau descrie un peisaj, un cadru, o situație etc.); într-un asemenea caz, se vorbește despre *lirism obiectiv* (spre deosebire de *lirismul subiectiv*, din situațiile precedente); și aici se poate vorbi despre o *perspectivă subiectivă*, numai că aceasta este *implicită* (ascunsă/ mascată/disimulată), dar având trăsături similare celor precizate mai sus, prin care poate fi identificată (perspectivă subiectivă identificabilă prin viziunea poetului asupra temei/temelor textului, prin felul în care își organizează ideile în textul poetic, prin specificul utilizării mijloacelor artistice prin care se susțin aceste idei, prin mesajul transmis etc.).

În unele texte lirice, pot apărea diferite combinații de ipostaze ale eului liric, astfel încât se pot împleti elemente de confesiune cu cele de descriere, de meditație sau de evocare, interferențe între persoanele I, a II-a și a III-a ale verbelor etc. În concluzie, *lirismul marcat subiectiv* implică persoana I și a II-a, iar *lirismul obiectiv* presupune persoana a III-a.

Iată o schemă recapitulativă a principalelor **tipuri de text liric**:

a. ***confesiune lirică/monolog confesiv*** (mărci lexico-gramaticale: verbe, pronume și adjective pronominale de persoana I singular);

b. ***adresare directă*** către un „personaj liric"/***monolog adresat*** **sau** ***autoadresat***, uneori ***structură dialogică*** (mărci lexico-gramaticale: verbe, pronume și adjective pronominale de persoana a II-a singular/plural, verbe la imperativ, substantive și formule de adresare în vocativ, interjecții de tipul: *iată, hai, uite, na, poftim...*);

c. ***descriere artistică de tip tablou*** (deseori, *pastel*) sau ***de tip portret*** (*descriere* = „cum este cineva sau ceva"; procedee artistice favorite: insistența pe grupul nominal format din substantiv și adjectiv cu valoare stilistică de epitet, tehnica asamblării detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză/pluridimensională, preponderența imaginilor vizuale și auditive, ipostaza poetului de martor/observator care notează ceea ce vede, simte și îl impresionează în jur etc.);

d. ***evocare*** (*evocare* = „ce și cum a fost odată"; procedee artistice favorite: frecvența verbelor la imperfect, perfectul compus și mai-mult-ca-perfect, timpuri

Scanned with OKEN Scanner

verbale prin excelenţă ale evocării în plan îndepărtat, tehnica planurilor paralele presupunând o relaţie de tipul: *atunci-acum, aici-acolo, terestru-cosmic, timpul trăirii-timpul mărturisirii* etc.);

e. ***meditaţie lirică*** (*meditaţie* = „poetul, într-o ipostază anumită, îşi exprimă propriile consideraţii/reflecţii, idei, opinii... cu privire la ceva sau la cineva"; procedee artistice favorite: construcţii exclamative sau interogative, marcate sau nu de semnul exclamării/al întrebării...).

Tema unui text (liric, epic sau dramatic) se obţine prin răspunsul logic, esenţializat/concis, la întrebarea: *Despre ce este vorba în acest text?*

APLICAŢII IV. NOŢIUNI DE TEORIE LITERARĂ

Scrie o compunere, de 5 – 8 rânduri, în care să precizezi *tipul de text* dat, *tema* textului şi *ipostaza poetului/a naratorului* în textul dat:

1.

Gerul vine de la munte, la fereastră se opreşte,
Şi, privind la focul vesel care-n sobe străluceşte,
El depune flori de iarnă pe cristalul îngheţat,
Crini şi raze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face c-o suflare pod de gheaţă peste maluri,
Pune streşinilor casei o ghirlandă de cristaluri,*
Iar pe feţe de copile înfloreşte trandafiri,
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

(Vasile Alecsandri, ***Gerul***)

* *ghirlandă* = împletitură decorativă în formă de lanţ sau de cunună

Model:

Textul dat aparţine genului liric, fiind o descriere artistică de tip tablou a unui peisaj din natură (un fragment de pastel), pe tema apogeului iernii, al cărei simbol este gerul năprasnic. Descrierea se face dinspre interior către exterior, iar apoi panoramic, din perspectiva privitorului, care notează ceea ce vede, simte şi îl impresionează: „focul vesel", „cristalul îngheţat", „pod de gheaţă peste maluri"...

2.

Sub paltin aici e răcoare.
S-aud rândunele pe sus
Cântând şi jucându-se-n soare.
Tăcută e valea-nflorită
Şi-un nor ca o pânz-aurită
Se duce spre-apus.

Pădurea, pe culme, mai tace,
Mai cântă cu freamăt încet;
Iar uneori vârfu-şi desface,
Dând vântului loc să colinde.
Un grangure puii-şi deprinde*
Să cânte-n făget.

(George Coşbuc, ***În miezul verii***)

* *grangure* = graur; pasăre migratoare

Scanned with OKEN Scanner

3. *Atât de tristă-i dimineața*
Acum când plânge-o toamnă nouă,
Când cade din copaci viața
Și frunze galbene mă plouă.

O lume-ntreagă simți cum moare
Într-o tulpină ce se-ndoaie,
În orice zvon e-o așteptare
Și-un vis în fiecare foaie.

Abia o brumă fără milă
Și vara mi-a fugit departe,
Răsar, movilă de movilă,
În jur de mine frunze moarte.

Ce taină le-a desprins în șoapte
Mai multe azi ca altădată,
Ce visuri au murit azi-noapte
Cu-atâta frunză spulberată?

(Octavian Goga, ***Toamnă nouă***)

4. *Cât aș fi vrut să fie*
Totul perfect ca o plantă
Pe care doar toamna târzie
Are puterea să o stingă
Și peste care ninsoarea
Are norocul să ningă
Viața cealaltă.

Să nu semănăm nimănui
Frumoși și curați.
Să nu știm lupta niciodată,
Să trecem prin lume
Străini de minciună,
De durere mirați
Fericiți de-a ajunge împreună
În viața cealaltă.

Cât aș fi vrut
Să fim egali totdeauna,
Tineri mereu alunecând pe-o pantă
La capătul căreia umed, adânc
Răsfrânge-se luna
În viața cealaltă.

(Ana Blandiana, ***Cât aș fi vrut***)

5. *Cu părul nins, cu ochii mici*
Și calzi de duioșie,
Aieve parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie.

Torcea, torcea, fus după fus,
Din zori și până-n seară;
Cu furca-n brâu, cu gândul dus,
Era frumoasă de nespus
În portu-i de la țară...

Căta la noi așa de blând,
Senină și tăcută;
Doar suspina din când în când
La amintirea vreunui gând
Din viața ei trecută.

(St.O. Iosif, ***Bunica***)

6. *E mare, negru ca întunericul; numai vârfurile labelor sunt albe, ca și când lumina zilei i le-ar fi pătat într-adins. Din capul cu fruntea puternică, mare, ochii verzi înfloresc noaptea ca două scântei. E cel mai frumos motan al târgului. Dar de frumusețea lui nu-și dă seama; în ceasurile de veghere, când i se pare că-și zărește chipul în talerul lunii și-și vede înfățișarea bărbătească, simte un fior ce-i străbate prin spate și-l ondulează, de mândrie, până-n vârful*

Scanned with OKEN Scanner

cozii. Trăiește singur. Ziua stă ascuns cum poate și unde poate. Ziua doarme; numai când sosește ceasul prânzului, care vine singur în labă, se trezește morocănos.

(Emil Gârleanu, ***Filozoful***)

7.

Lumină, lumină, de ce
În toamnă târzie te duci?
Amară e coaja de nuci
Și floarea-soarelui e
Tăciune când tu ne-o usuci.

Lumină, lumină, mai stai,
Spre iarnă nu te grăbi!
Ce-or face în vânturi pustii
Foșnitele frunze și mai
Mâhnite de nu le mângâi?...

(Ion Pillat, ***Cântec pentru lumină***)

8.

De-abia plecaseși. Te-am rugat să pleci.
Te urmăream de-a lungul molatecii poteci,
Pân-ai pierit, la capăt, prin trifoi.
Nu te-ai uitat o dată înapoi!

Ți-aș fi făcut un semn, după plecare,
Dar ce-i un semn de umbră-n depărtare?

Voiam să pleci, voiam și să rămâi.
Ai ascultat de gândul cel dintâi.
Nu te oprise gândul fără glas.
De ce-ai plecat? De ce-ai mai fi rămas?

(Tudor Arghezi, ***De-abia plecaseși***)

9.

Când însuși glasul gândurilor tace,
Mă-ngână cântul unei dulci evlavii,
Atunci te chem; chemarea-mi asculta-vei?
Din neguri reci plutind te vei desface?

Puterea nopții blând însenina-vei
Cu ochii mari și purtători de pace?
Răsai din umbra vremilor încoace
Ca să te văd venind... ca-n vis, așa vii!

Cobori încet... aproape, mai aproape,
Te pleacă iar zâmbind peste-a mea față,
A ta iubire c'un suspin arat-o,

Cu geana ta m-atinge peste pleoape,
Să simt fiorii strângerii în brațe,
Pe veci perduto, vecinic adorato!

(Mihai Eminescu, ***Când însuși glasul...***)

10.

Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cireș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieții mele ieși.

Abia atingi covorul moale,
Mătasa sună sub picior,
Și de la creștet pân-în poale
Pluteși ca visul de ușor.

Din încreștirea lungii rochii
Răsai ca marmura în loc —
S-atârnă sufletu-mi de ochii
Cei plini de lacrimi și noroc.

Scanned with OKEN Scanner

O, vis ferice de iubire,
Mireasă blândă din poveşti,
Nu mai zâmbi! A ta zâmbire
Mi-arată cât de dulce eşti,

Deodată trece-o cugetare,
Un văl pe ochii tăi fierbinţi:
E-ntunecoasa renunţare,
E umbra dulcilor dorinţi.

Că te-am zărit e a mea vină
Şi vecinic n-o să mi-o mai iert,
Spăşi-voi visul de lumină
Tinzându-mi dreapta în deşert.

Cât poţi cu-a farmecului noapte
Să-ntuneci ochii mei pe veci,
Cu-a gurii tale calde şoapte,
Cu-mbrăţişări de braţe reci.

Te duci, ş-am înţeles prea bine
Să nu mă ţin de pasul tău,
Pierdută vecinic pentru mine,
Mireasa sufletului meu!

Şi-o să-mi răsai ca o icoană
A pururi verginei Marii,
Pe fruntea ta purtând coroană—
Unde te duci? Când o să vii?

(Mihai Eminescu, ***Atât de fragedă...***)

F. REDACTAREA DIFERITELOR TIPURI DE TEXTE. REZUMATUL. CARACTERIZAREA UNUI PERSONAJ. TEXTUL DESCRIPTIV. TEXTUL NARATIV. TEXTUL DE TIP ARGUMENTATIV

Redactarea (compunerea) unui text conform unor cerinţe date este una dintre sarcinile de lucru comune în învăţarea şcolară, încă din clasele primare. Programa şcolară pentru Evaluare Naţională prevede *redactarea diferitelor texte, cu scopuri şi destinaţii diverse, adaptându-le la situaţia de comunicare concretă* (competenţa specifică 2.1.). În sinteză, asemenea tipuri de texte sunt *rezumatul, caracterizarea de personaj, textul descriptiv, textul narativ, textul de tip argumentativ* (propriu-zis: *exprimarea propriilor opinii despre...* sau demonstrativ: *motivarea/ argumentarea apartenenţei unui text la un gen literar/la o specie literară...*), la care se poate adăuga *comentariul literar.*

Atenţie! Redactarea oricărui text propriu presupune respectarea obligatorie a unor convenţii implicite (care nu apar în formularea cerinţei subiectului):

a. *convenţii privind caligrafia:*

– păstrarea distanţei de un spaţiu între cuvinte;
– scrierea legată a literelor, uşor aplecate spre dreapta (circa 15°);
– menţinerea unei distanţe egale între literele aceluiaşi cuvânt;
– punerea semnelor diacritice;
– păstrarea formei-standard a literelor şi a dimensiunilor optime, pentru obţinerea unui scris lizibil etc.

b. *convenţii privind aşezarea textului în pagină:*

– titlul compunerii trebuie marcat prin subliniere (după titlu nu apare niciodată punctul);
– începutul lucrării trebuie scris cu alineat (marginea din stânga – 2–2,5 cm + alineat – circa 2 cm);
– fiecare idee principală/ esenţială trebuie marcată prin alineatul corespunzător;
– sfârşitul fiecărui enunţ va fi marcat prin semnul de punctuaţie impus de context (de obicei prin punct, întrucât majoritatea construcţiilor sunt enunţiative);
– scrierea până la marginea din dreapta a lucrării, cu despărţirea cuvintelor în silabe, acolo unde situaţia o impune (dacă rândul nu este scris până la capăt, se

Scanned with OKEN Scanner

presupune că nu știi să așezi textul în pagină sau că nu știi să desparți cuvintele în silabe);

– se lasă necompletat numai rândul care conține finalul unui enunț și se trece la paragraful următor prin alineat.

c. *convenții privind exprimarea corectă* (instrument normativ **DOOM**[2]):

– eliminarea formulărilor pleonastice și tautologice, a cacofoniei, ca și a repetițiilor care nu sunt strict necesare clarificării unei idei (acolo unde nu este posibilă eliminarea repetiției, se va face substituirea unor termeni prin sinonime);

– evitarea clișeelor verbale și a locurilor comune în exprimare;

– folosirea adecvată a termenilor, cu sensul lor propriu (pot apărea și termeni cu sens figurat, de exemplu, în redactarea unei descrieri);

– evitarea abuzului de neologisme; interdicția de folosire a regionalismelor, a arhaismelor, a termenilor și a construcțiilor populare sau de argou etc.;

– folosirea cu măsură a adjectivelor (mai ales în postura dublului și a triplului epitet), ca și a superlativelor;

– în general, relatarea se face la persoana a III-a, pe un ton neutru, lipsit de efuziuni lirico-afective; în anumite situații, folosirea formelor pronominale, adjectivale și verbale de persoana I și a II-a este însă impusă de chiar cerințele subiectului dat (într-o descriere marcat subiectivă, într-o narațiune cu personaj-narator, în exprimarea proprilor opinii etc.);

– evitarea construcțiilor echivoce, pleonastice și a ambiguităților.

F.1. REZUMATUL

Rezumatul este o compunere care se bazează pe reducerea/restrângerea textului dat (epic, dramatic) la elementele sale esențiale, fără utilizarea citatului sau a unor aprecieri care vizează analiza/comentarea textului inițial.

Didactic, rezumarea unui text presupune respectarea următorilor pași: **a.** *citirea atentă a textului dat*; **b.** *împărțirea textului în momente/fragmente care delimitează câte o idee principală/esențială (deseori evidențiată printr-un nou paragraf)*; **c.** *formularea ideii principale/esențiale din fragmentul delimitat*; **d.** *redactarea rezumatului, prin înlănțuirea ideilor principale/esențiale într-un text unitar/coerent și corect ca exprimare, ortografie și punctuație.*

În funcție de spațiul alocat rezumatului, înlănțuirea („legarea") ideilor principale/esențiale se poate face prin inserția (adăugarea) adecvată a unor idei secundare, care însă nu „diluează" conținutul.

Atenție! Rezumatul nu presupune simpla repovestire a faptelor, a întâmplărilor, a evenimentelor... existente în text și nici interpretarea lor, ci, pur și simplu, o reducere la elementele esențiale, prin eliminarea detaliilor/a aspectelor secundare. Ca atare, rezumatul începe cu scrierea primei idei esențiale identificate în textul dat și se finalizează cu scrierea ultimei idei a acestuia.

Scanned with OKEN Scanner

Convențiile specifice redactării rezumatului:
- respectarea fidelității rezumatului față de textul dat (conținut, succesiunea ideilor, semnificații...);
- utilizarea modurilor și a timpurilor verbale potrivite (dominanța perfectului compus, corelația cu prezentul, evitarea folosirii perfectului simplu...);
- trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, fără dialog inserat;
- relatarea obiectivă, fără intervenții emoțional-subiective și fără citate;
- respectarea normelor de exprimare, de ortografie și de punctuație;
- încadrarea în limita de spațiu stabilită.

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***Vizită...***, de I.L. Caragiale)

Personajul-narator a venit în vizită la doamna Maria Popescu, o veche prietenă, cu ocazia onomasticii fiului acesteia, Ionel, căruia i-a adus în dar o minge. Copilul, în vârstă de opt ani, a apărut îmbrăcat ca un maior de roșiori.

Doamna Popescu și personajul-narator poartă o conversație comună pentru relația gazdă-musafir, femeia explicându-i faptul că nu mai are timp de petreceri, deoarece e foarte ocupată cu educația copilului.

Din bucătărie s-au auzit țipetele servitoarei, speriată de faptul că Ionel poate răsturna mașina de gătit, dar intervenția mamei a salvat aparențele.

Revenit în salon, copilul și-a ales, dintre jucăriile înșirate peste tot, o tobă și o trâmbiță, apoi, cocoțat pe un cal de lemn, a perturbat conversația celor doi, făcând o gălăgie insuportabilă.

Când a intrat servitoarea cu dulciuri și cafele, Ionel s-a năpustit asupra ei, dar mama l-a oprit, primind o lovitură de sabie în obraz. Copilul a fost iertat și de această dată, sărutat și dojenit blând.

Musafirul a cerut permisiunea de a fuma, iar Ionel s-a furișat în vestibul cu cheseaua de dulceață. Copilul s-a întors în salon cu cheseaua goală și, cu aprobarea mamei, a fumat o țigară dintre cele ale musafirului.

Conversația a continuat, dar Ionel a trântit mingea și a vărsat ceașca de cafea pe pantalonii musafirului. În timp ce doamna Popescu i-a explicat musafirului cum se curăță petele de cafea, Ionel a leșinat, spre disperarea mamei.

Musafirul l-a ajutat pe copil să-și revină și i-a atras atenția că ar fi bine ca altă dată să nu mai fumeze.

Vizita s-a sfârșit, iar personajul-narator, ajuns acasă, a constatat că Ionel i-a turnat dulceață în șoșoni.

APLICAȚII IV. REZUMATUL

Scrie un *rezumat* de 150 – 250 de cuvinte al textului-suport dat, respectând regulile de alcătuire a unui asemenea tip de compunere.

În redactarea rezumatului, trebuie:
- să păstrezi fidelitatea față de textul dat (4p/3p/2p/1p/0p);
- să respecți convențiile specifice *rezumatului* (4p/3p/2p/1p/0p);

Scanned with OKEN Scanner

– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate (2p/1p/0p);
– să respecți limitele de spațiu indicate (2p/0p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:
a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);
b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);
c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25) x 4}}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *Un biet iepure odată, împuşcat de vânător şi nefiind atins de multe alice, ca să cază mort îndată, se târî cum putu şi se ascunse într-un hăţiş de tufe. El socotea să scape cu viaţă; dar aci îl ajunse ceasul lui cel din urmă şi muri.*

Ariciul, sfredeluş cum l-a lăsat pe el Dumnezeu, dete peste acest iepure mort. Ariciul mic, iepurele mare, nu putea, vedeţi d-voastră, să înceapă dintr-un tot întreg să mănânce; dete el târcoale iepurelui, şi de unde voia să apuce, îi scăpa. Îşi lingea buzele, bietul arici, se uita cu jind, şi ca să îmbuce şi el măcar odată, era peste poate.

Ariciul se mulţumea cu puţin, ca să se sature, dară trebuia ca altul să înceapă. Ce să facă? Se gândi el, se mai răzgândi, şi iată că o luă papuc la drum, să caute, doar ar găsi pe cineva, cu care să-şi împartă norocul.

Şi mergând ce merse, întâlni o vulpe. Ariciul prinse a zice:

— Bine te-am găsit, cumătră vulpe, am dat de un chilipir, şi aş vrea să-l împart cu un creştin al lui Dumnezeu. Mie îmi ajunge te miră ce. Numai să fie cineva care să-l fărâmiţeze.

—Bună să-ţi fie inima, cumetre arici. Mulţumesc Domnului că mi te scoase în cale. E, ce mai ala-bala. Pare-mi-se că vorbeai de-un chilipir. Bine ai făcut că te-ai gândit la mine. Aidem mai curând, şi voi face împărţeala dreaptă.

Ariciul mirosi că n-o să iasă bine la vopsea, după graiul şi foamea ce vedea el că arăta vulpea. Dar vulpea ştiu să-l încredinţeze, şi el, înduplecându-se, o luă, tipa-tipa, înainte, şi vulpea după dânsul.

Ajungând la locul cu pricina, ariciul arătă vulpei chilipirul peste care dase el şi o rugă să-l împărţească, precum fusese vorba.

Vulpea, cum văzu iepurele, se repezi ca un găman, începu a sfâşia dintr-însul şi a

Scanned with OKEN Scanner

înghiți haltacele pre nemestecate. Își uitase de împărțeală.

Ariciul se întorcea pe lângă vulpe și voia să se apropie, să apuce și el o dată măcar; vulpea îi arăta colții și se întorcea cu coada spre dânsul.

— Așa ne fu vorba, cumătră vulpe? Asta ți-e dreptatea?

Dară vulpea n-avea timp de vorbă. Rupea și înghițea ca de frica morții.

După ce isprăvi, începu a-și linge mustățile, și întorcându-se către arici, îi zise:

— Ce ziseși, ce ziseși, cumetrele, că n-auzii bine?

— Așa dreptate făcuși?

— Eu am făcut dreptatea burții. Așa se cuvinea.

— Dar dreptatea cerească, care s-a pogorât din cer pe pământ, așa zice?

— Eu nu cunosc altă dreptate decât dreptatea pântecului.

— Eu cunosc și o dreptate a dreptății, răspunse ariciul; și dacă vrei să te crez că ai urmat, după cum mi-ai făgăduit, să mergi să pui laba pe dânsa și să juri. Altfel nu te crez.

Vulpea, care nu știa altă dreptate decât ceea ce o spusese dânsa, și voind să fie crezută de arici că spusele ei erau curatul adevăr, primi să meargă cu dânsul să jure.

Ea habar n-avea de cele ce umbla să facă ariciul; știindu-l și puțintel la trup, și fără putere, nu se îngriji de nimic și merse după dânsul.

Ajunseră. Ariciul, arătând tulpina unui copaci, zise:

— Aci la rădăcina ăstui copaci este culcușul sfintei dreptăți. Tu pune laba aici și jură pe pielea ta de vulpe că tot ce ai făcut, cu dreptul fu să faci așa.

Vulpea rânji de prostia ariciului, cum de nu știa el că dreptatea este cu cel mai mare și mai tare, și ca să-i arate că așa a fost cu dreptul să facă, și fără a bănui ceva, puse laba acolo.

Ea, vezi, nu credea în altă dreptate: dreptatea istețimei.

Ariciul, cum văzu, sări și el pe laba vulpei și zise:

— Apasă bine și jură.

N-apucă să isprăvească vorba, și clapc! Vulpea se simți apucată de labă.

Ce era? Iacă o cursă. Ariciul ochise cum în revărsatul zorilor un vânător așezase cursa la rădăcina acelui copaci mare, cum o acoperise cu frunze, și acolo duse pe vulpe.

Ea începu a se zvârcoli, a chelălăi de durere și se rugă de arici să o scape de mâna dreptății. Ariciul acum se făcea și dânsul că n-aude, nu vede. În cele din urmă zise:

— Așa cere dreptatea.

Vulpea începu să o croiască la șiretlicuri și se rugă de arici să facă ce o face, să-i dea drumul, să-și facă neputințele trupești, căci nu voiește să întineze locul unde se află sfânta dreptate și că apoi va veni să se supuie orândei ei. Înțelesese și vulpea acum ce era cu sfânta dreptate; dară era prea târziu. Ariciul îi răspunse:

— Tu vezi acum de te căiește de faptele ce ai făcut în lume, și lasă șiretlicul: iată, vine duhovnicul să te spovedească.

Păsămite văzuse pe vânător că se apropia, ca să-și cerceteze cursa. Iară el, ariciul, se duse p-aci încolo.

(***Ariciul și vulpea***, snoavă publicată de Petre Ispirescu, în volumul ***Povești morale***, 1881)

2. *Sfânta Duminică i-a deschis și a cunoscut-o:*

— Tu ești fata de împărat blestemată de bărbat să mergi peste nouă țări și nouă mări, unde-i apa lină, câmpul alămâie și iarba mătase?

Scanned with OKEN Scanner

— Eu sunt!

— Intră să te vadă mătuşa, că de auzit am auzit, iar de văzut nu te-am văzut.

Fata a intrat, a poposit. Sfânta Duminică i-a dat un urcior cu apă să cinstească şi o prescură să se ospăteze. Urciorul şi prescura erau fermecate, de unde bea – se umplea, de unde mânca – se vindeca. Când a fost să plece, i-a dăruit Sfânta Duminică o năframă de mătase împrejur cu aur trasă, a petrecut-o până la poartă şi fata a spus:

— De aici încolo nu mai ştiu unde să merg să nimeresc.

Sfânta Duminică a luat o frunză şi, când a suflat-o, s-a dus frunza din plai în plai, din vale în vale şi a făcut o cărare până la locul unde se găsea voinicul.

— Uite, acolo sunt curţile bărbatului. El a venit aici în împărăţia zânelor, zânele i-au dat mâncare uitată, băutură uitată şi a uitat de tine. Tu du-te, dar nu intra în casă, căci el e dus în toate zilele la vânătoare, opreşte-te la fântână şi prima zi scoate merele de aur la soare [...]. Ziua o să vină zânele la apă, o să le vadă şi o să vreie să le cumpere, dar tu să nu le vinzi nici pe bani, nici pe pietre scumpe, nici pe alte lucruri, ci să le dai aşa, dacă te-or lăsa să dormi o noapte în odaia voinicului. Acum mergi cu bine, fie-ţi drumul cu folos!

(*, *Voinicul-Şarpe şi fata de împărat*)**

3. *În ziua cununiilor veniră toţi musafirii la nuntă. Seara se întinse o masă d-alea împărăteştile, cu fel de fel de mâncări, de băuturi, de plăcinte şi de alte bunătăţi, de să-ţi lingi şi degetele când le vei mânca.*

Mireasa poruncise bucătarilor ce bucate să gătească. Ea însă cu mâna ei găti deoparte toate acele feluri de mâncare numai pentru un musafir. Apoi dete poruncă unei slugi credincioase ca să bage bine de seamă ca, aducând la masă bucatele gătite de dânsa, să le puie dinaintea împăratului poftit după rugăciunea ei.

Împăratul cel poftit, adică tatăl miresei, mânca şi nu prea. Sluga care îi aducea bucatele le ridica întregi, neatinse.

Răbdă ce răbdă; de ruşine lua el câteodată şi din bucatele ce i se aduceau, ca să nu se facă de râs între meseni, dar încolo nimic. În cele din urmă, nu se mai putu opri, şi ridicându-se în sus, zise cu glas mare

— Bine, împărate, m-ai chemat la nunta fiului tău ca să-ţi baţi joc de mine?

— Vai de mine, Măria-Ta! Cum se poate să-ţi treacă prin gând una ca aceasta? După cum vede toată adunarea, te cinstesc şi pe dumneata ca pe toţi ceilalţi împăraţi, fără deosebire.

— Ba să mă ierţi, împărate, bucatele tuturor mesenilor sunt bune de mâncat, numai ale mele nu. [...]

Ştiţi ce era? Iaca mireasa gătise toate bucatele pentru tată-său fără sare, ci numai cu miere şi cu zahăr. Atunci se ridică mireasa în sus şi zise împăratului socru:

— Eu am gătit bucatele pentru împăratul ce s-a supărat, şi iată pentru ce am făcut-o: Acest împărat este tată-meu. Noi eram trei surori în casa părintească. Tata ne-a întrebat într-o zi cum îl iubim noi. Surorile mele cel mai mari, una îi răspunse că îl iubeşte ca mierea, alta ca zahărul. Eu îi zisei că îl iubesc ca sarea în bucate. Aşa am socotit eu că nu se poate mai multă iubire decât aceasta! Tata s-a supărat pe mine şi m-a gonit din casă. Dumnezeu nu m-a lăsat să piei şi, prin muncă, cinste şi hărnicie, am ajuns unde

Scanned with OKEN Scanner

mă vedeți. Acum am vrut să dovedesc tatei că, fără miere și fără zahăr, poate omul să trăiască, dar fără sare nu, d-aia i-am gătit bucatele fără sare. Judecați dumneavoastră cu minte împărătească cine a avut dreptate.

Toți mesenii într-o glăsuire găsiră cu cale că pe nedrept a fost fata gonită din casa părintească. Atunci tatăl fetei mărturisi că n-a știut să prețuiască duhul fetei sale și și-a cerut iertăciune. [...]

Eram și eu la nuntă. Și încălecai p-o șa, și v-o spusei d-voastră așa.

(***, ***Sarea în bucate***)

NOTĂ! ***Alternative ale textelor-suport date pot fi și textele literare ale următoarelor teste:*** **a.** *Varianta 12;* **b.** *Varianta 20;* **c.** *Varianta 22;* **d.** *Varianta 37;* **e.** *Varianta 40.*

F.2. CARACTERIZAREA UNUI PERSONAJ

Structura-tip a unei compuneri cu tema *caracterizarea personajului* are două variante de realizare, în funcție de accentul pus pe una sau alta dintre componentele relației *portret fizic și/sau moral – modalități/procedee de caracterizare.* În funcție de specificul textului dat, se poate opta pentru varianta convenabilă realizării compunerii.

<table>
<tr><th colspan="2">INTRODUCERE</th></tr>
<tr><td colspan="2">– date generale/esențializate despre operă/text (apartenența la gen/specie, tema, viziunea și/sau perspectiva naratorului sau a autorului, momentul subiectului identificat în textul dat etc.);
– prezentarea sintetică a tipologiei personajului (principal/ secundar..., personaj-narator, personaj alegoric..., pozitiv/negativ...), a statutului moral, social, psihologic..., precum și a tipului uman sau a a ideii pe care o întruchipează (țăranul, intelectualul, haiducul, preotul de țară, copilul răsfățat și obraznic, avarul, demagogul, eroul/răufăcătorul...);
– enunțarea modalităților/a procedeelor de caracterizare identificate în text (directe și indirecte).</td></tr>
<tr><th colspan="2">CUPRINS</th></tr>
<tr><td>a. prezentarea (cu exemple, comentarii, dezvoltări....) a modalităților directe de caracterizare (în ordinea: trăsături fizice, trăsături morale);
b. prezentarea (cu exemple, comentarii, dezvoltări....) a modalităților indirecte de caracterizare (în ordinea: trăsături fizice, trăsături morale).</td><td>a. prezentarea (cu exemple, comentarii, dezvoltări....) a portretului fizic (fizionomie, vestimentație, vârstă, mimică, gestică etc., în ordinea: prin modalități directe și apoi indirecte);
b. prezentarea (cu exemple, comentarii, dezvoltări....) a portretului moral (în ordinea: modalități directe, modalități indirecte).</td></tr>
<tr><th colspan="2">ÎNCHEIERE</th></tr>
<tr><td colspan="2">– fie o apreciere asupra locului și rolului personajului în operă/în text;
– fie o apreciere asupra mesajului transmis de statutul și de comportamentul personajului.</td></tr>
</table>

Scanned with OKEN Scanner

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***Vizită...***, de I.L. Caragiale)

Vizită...**, de I.L. Caragiale, este o schiță care deschide seria dedicată educației copiilor și adolescenților, temă abordată de scriitor și în **D-l Goe..., Un pedagog de școală nouă, Lanțul slăbiciunilor, Bacalaureat...

Ionel, personajul principal al operei, întruchipează imaginea copilului răsfățat și obraznic dintr-o familie cu pretenții, admirat necondiționat de mamă, dar cu un comportament vizibil deranjant pentru cei din jur.

Copilul este prezentat deopotrivă prin modalități de caracterizare directe (de către narator și de către mamă) și indirecte (desprinse din fapte, atitudini și comportament, din relația cu mama, cu musafirul și cu servitoarea, prin vorbire, din mediul în care este situat, din vestimentație, prin descriere, prin utilizarea resurselor comicului etc.).

***Portretul fizic** este creionat de personajul-narator în două situații total diferite: inițial, drept „un copilaș foarte drăguț de vreo opt anișori", „îmbrăcat ca maior de roșiori în uniformă de mare ținută", iar în scena leșinului, într-o ipostază dramatică („alb ca varul, cu ochii pierduți și cu drăgălașa lui figură strâmbată").*

***Portretul moral**, centrat pe evidențierea unei trăsături dominante de caracter – obrăznicia ca urmare a unei greșite educații în familie —, este văzut din perspective diferite, în oglinzi paralele.*

În viziunea admirativă a mamei, Ionel, asupra căruia și-a exercitat „părerile ei sănătoase în privința educației", este „băiat mare", „ștrengar" și „deștept". Orice ar face „dumnealui", mama îl iartă, îl sărută „dulce", îl scuipă „să nu-l deoache" și îl dojenește blând și inutil. De fapt, în relația mamă-fiu totul este inversat: mama se comportă infantil, iar copilul pozează ridicol în adult.

Pentru ceilalți, faptele, atitudinile, vorbele și comportamentul personajului evidențiază obrăznicia cu multiplele ei înfățișări, asociată cu violența (atacul asupra servitoarei), cu absența măsurii, cu nerușinarea și sfidarea (tutuiește musafirul, ia fără voie o țigară din tabachera acestuia, îi varsă cafeaua pe pantalonii „de vizită", totul culminând cu turnarea dulceții în șoșoni).

Mesajul transmis de comportamentul personajului pune în discuție rolul părinților în formarea caracterului copiilor, promovând bunul-simț și politețea și respingând tot ceea ce ține de proasta-creștere: răsfățul, obrăznicia, violența etc.

APLICAȚII IV. CARACTERIZAREA PERSONAJULUI

Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să caracterizezi *un personaj/ personajul principal*, folosind numai informațiile din textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi modalitățile/procedeele de caracterizare utilizate în text; (4/3/2/1/0p)

– să indici cel puțin două trăsături ale personajului, pe care să le ilustrezi cu exemple din text; (4/3/2/1/0p)

– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate; (2/1/0p)

– să te înscrii în limita spațiului indicat. (2/1/0p)

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:
a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);
b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);
c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *Odată, Nastratin se duse la o petrecere oferită de un prieten, însă îmbrăcat în haine simple, de om sărac, cum era. Gazda îl dădu afară, temându-se să nu se facă de râs în fața lumii, pentru că avea un prieten așa de sărac. Nastratin se întoarse acasă, se îmbrăcă cu un costum nou și merse iarăși la petrecerea la care fusese invitat. Cum îl văzu, gazda îl întâmpină cu cinste și îl puse tocmai în fruntea mesei. Îi spuse lui Nastratin cu multă amabilitate:*

– Poftim, poftim, bunul meu prieten, servește-te!

Nastratin își înmuie mâneca în mâncare, zicând:

– Poftim, poftim, buna mea haină, servește-te!

Gazda, tare curioasă, îl întrebă:

– Bunul meu Nastratin, de ce faci așa?

– Bunul meu prieten, îl lămuri Nastratin, eu poftesc haina să mănânce, căci pe ea se vede treaba că o cinstești cel mai mult.

(***, *Snoave*)

2. *Ei nu vorbiseră niciodată despre Iorgovan; așa, pe nesimțite, luaseră înțelegere între dânșii ca lucrul acesta să-l lase neatins. Acum el o prinse de mână și se uită lung la fața ei.*

— Crezi tu — îi zise apoi — că Iorgovan o să te ieie de nevastă?

Simina își opri răsuflarea, și bătăile inimii îi slăbiră: îi era greu să răspundă, dar îi părea bine că e cineva în lume căruia poate să-i vorbească și despre aceasta.

— Nu cred, răspunse ea.

— Ești cuminte, fata mea, grăi tatăl. Rău ar fi dac-ai crede, și mai rău ar fi dacă s-ar întâmpla una ca asta.

— De ce, taică? îl întrebă ea uimită.

Scanned with OKEN Scanner

— Pentru că însoțirea făcută fără de voie nu-i pentru oamenii plămădiți ca noi, îi răspunse el. [...]

— Nu-mi pasă, taică!

— Poate că nu-ți pasă acum, zise el, dar o să vie vremea când o să-ți pese. Tu nu știi să ședzi la masa lor, nici să mănânci cu lingura lor, nici nu știi să te îmbraci în portul lor, nici să vorbești în limba lor.

N-a crezut Simina niciodată că Iorgovan o va lua de nevastă, cel puțin așa zicea, că nu crede; acum însă, când îl vedea pe părintele ei atât de îngrijat, ea începu a se teme că tot o va lua Iorgovan și ar fi voit să-i arate bătrânului că n-ar fi o nenorocire pentru dânsul, nici pentru dânsa.

— Taică, — îi zise ea — m-am gândit și eu la toate; dar, vezi, slujnică să-i fiu, tot m-aș simți fericită: e un om cuminte și cu inima bună.

— Dar e slab de înger, îi răspunse bătrânul. Dac-ar fi om ca Sofron, ai putea să treci și prin foc și prin apă alăturea cu dânsul; dar e grea tovărășia cu un om care nu se uită mereu înainte, ci caută la tot pasul în dreapta și în stânga, ca să vadă cum vor alții să-l ducă. Dar ce vorbesc eu?! adăugă peste puțin. Cum ți-a fi data, așa-ți va fi norocul. Dar tot aș vrea să știu cum o să-ți fie!

Ce să vorbească mai departe?

Știau ei oare care este și care nu este adevărul, ca să stăruiască asupra lui?!

(Ioan Slavici, ***Pădureanca***)

3. *Au fost odată-ntr-o şcoală de provincie doi buni camarazi – Niță Ghițescu şi Ghiță Nițescu. Amândoi erau potriviți la-nvățătură şi la purtare. Niță însă se deosebea, şi nu numai de Ghiță, dar chiar de toți copiii ceilalți, prin talentul lui la scris, de care se minuna cu drept cuvânt toată lumea. În anul al patrulea de şcoală primară, Niță ajunsese să scrie aşa de frumos, încât, adesea, puse alături, caietul lui ai fi zis că este modelul de caligrafie tipărit, iar modelul de caligrafie, scris de mână; pe câtă vreme, Ghiță scria nu se poate mai urât, pentru că-i era mâna dreaptă şubredă, fiindcă-i degeraseră degetele de mic, n-avea băiatul nici apucătură din ochi la lucru de piguleală. Aşa, isprăvind clasele primare, s-au despărțit cei doi buni camarazi, ca să meargă fiecare după norocul lui. Ghiță s-a dus la țară pe lângă tată-său, care era negustor cu dare de mână; iar Niță, copil sărman, a apucat spre Capitală, ascultând de sfatul dascălului său:*

– Fătul meu, tu părinți n-ai, carte multă nu ți-e dat să-nveți că nu prea eşti deştept, slugă nu te poți face, că eşti cam leneş... Ție şi-a dat Dumnezeu un dar; ai icoană la scris; ție cu condeiul ți-e dat să te hrăneşti. Du-te la Bucureşti, acolo ai să intri copist în vreo cancelarie şi-ncet-ncet, cum te ştiu că n-ai purtări prea rele, cu vremea ai să-naintezi.

(I.L. Caragiale, **Triumful talentului**)

F.3. REDACTAREA UNUI TEXT DESCRIPTIV

În redactarea unui text descriptiv, trebuie avută în vedere o analiză sumară a temei date, pentru stabilirea, fie ea și minimală, a unui plan al compunerii. Mai întâi, ținând cont de faptul că o descriere este centrată pe o prezentare cu detalii

Scanned with OKEN Scanner

expresive a „cum arată cineva sau ceva", trebuie să răspunzi la următoarele întrebări:

- în ce ipostază te situezi când faci descrierea (*privitor oarecare, martor, copil în vacanță la bunici, excursionist*...), ceea ce determină perspectiva (*marcat subiectivă*, prin folosirea unor forme verbale, adjectivale și pronominale de persoana I, *aparent obiectivă*, prin folosirea persoanei a III-a sau *combinată*);
- care este contextul spațio-temporal al descrierii (*dimineața de vară în munți, toamna în grădina bunicilor, chipul colegei de bancă în diferite împrejurări*...);
- care sunt elementele cadrului/obiectele sau trăsăturile persoanei care apar în descriere și cum sunt organizate acestea (în relații de tipul: *terestru-cosmic, plan apropiat-plan îndepărtat, atunci-acum, fizic-moral*..., în evoluție temporală sau static);
- cum se oglindesc în text cele percepute și ce poate fi particular/ specific în descrierea respectivă;
- ce stare de spirit sugerează imaginile artistice utilizate.

EXEMPLIFICARE (titlul concentrând tema: ***Dimineață de vară la munte***)

Dimineață de vară la munte...

Aici, la marginea dinspre pădure a poienii, noaptea trecuse pe nesimțite. Senzația de libertate, foșnetul lin al copacilor și susurul pârâului mă făcuseră să dorm neîntors.

Când am ieșit din cort, ziua se îngâna cu noaptea și era încă răcoare. Un cer albastru-azuriu, ce părea că izvorăște de undeva de dincolo de munți, cobora până departe, spre sud, de unde veniserăm ieri, pierzându-se într-o pâclă alburie.

Nicio stea, niciun nor, nici măcar somnoroasa lună nu-i mai tulbura chipul, lăsându-l singur și pierdut în imensitatea lui. Sub el, doar crestele îndepărtate, pădurile încă întunecate și noi, în poiana în care ne instalaserăm corturile. Până și cărăruia care șerpuia prin iarbă ascundea o tăcere misterioasă, repede însă tulburată de hoarda drumeților care se înghesuia la firul de apă cristalină.

Ca întotdeauna, am rămas ultimul din grup, iar asta nu i-a picat prea bine mamei, care a și început cu obișnuitele „dăscăleli". Dar pe mine mă atrăgeau liniștea și frumusețea locului, eram sătul de gălăgie și de totul făcut „repede-repede".

Așa că m-am așezat pe un bolovan mai mare, în mijlocul apei, și mi-am imaginat că sunt singur-singurel, că timpul și-a oprit curgerea, că firul apei duce cu sine toate nereușitele mele și că soarele de azi va găsi o altă lume, mai bună, mai calmă și surâzătoare, nu încrâncenată, alergând cu disperare după un „nu-știu-ce".

Din visare, a avut grijă să mă trezească iarăși mama, așa că, băiete, „dă-i bătaie că se face târziu"! Abia am avut timp să mă „refrișez" cu apa binefăcătoare și, cu părere de rău, am părăsit raiul pârâului și am luat-o spre corturi. În lipsa mea, soarele se ivise la răsărit și totul în jur își schimbase înfățișarea: crestele nu mai păreau atât de amenințătoare, pădurea avea acel farmec al zorilor care trezește lumea la viață, iar bobițele de rouă de pe firul ierbii străluceau în lumină ca niște cristale de mărgăritar.

Scanned with OKEN Scanner

Masa gata, corturile strânse, rucsacurile pregătite parcă nu mă așteptau decât pe mine să ne continuăm drumul. Mă întreb dacă vreunul a avut răbdare să se oprească pentru o clipă și să admire această dimineață care coborâse binecuvântată peste noi.

Și azi regret că Doamne-Doamne nu m-a făcut un copac, aici la marginea poienii, ca să le șoptesc tuturor grăbiților din lume: „Om bun, ai uitat ce e frumusețea?".

APLICAȚII IV. TEXTUL DESCRIPTIV

Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care *să descrii* un colț din natură.

În lucrarea ta, trebuie:

– să ai un conținut adecvat *descrierii* ca mod de expunere și temei date; (4/3/2/1/0p)

– să respecți convențiile specifice acestui mod de expunere; (4/3/2/1/0p)

– să ai o perspectivă proprie asupra temei date; (2/1/0p)

– să te înscrii în limita de spațiu indicată. (2/1/0p)

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

Notă! ***Alternative tematice pentru descrierea de tip tablou:*** **a.** *satul/orașul în care locuiesc;* **b.** *toamna în livadă;* **c.** *sfârșitul primăverii;* **d.** *locul din care n-aș mai pleca niciodată;* **e.** *viscolul de astă-iarnă;* **f.** *râul din apropiere;* **g.** *stejarul singuratic;* **h.** *drumul spre casa bunicilor;* **i.** *interiorul muzeului vizitat;* **j.** *școala în care am învățat.*

Alternative tematice pentru descrierea de tip portret: **a.** *omul pe care îl stimez;* **b.** *colegul/colega din banca a treia;* **c.** *medicul meu de familie;* **d.** *bătrâna din vecini;* **e.** *vânzătoarea de la magazinul din colț;* **f.** *motanul prietenului meu;* **g.** *câinele din curtea bunicilor;* **h.** *vulturul de la grădina zoologică;* **i.** *pasărea migratoare;* **j.** *cel mai îndrăgit animal.*

Scanned with OKEN Scanner

F.4. REDACTAREA UNUI TEXT NARATIV

Ca și în situația unui text descriptiv, în redactarea unui text narativ, trebuie să analizezi sumar tema dată, pentru stabilirea unui plan general al compunerii. Mai întâi, ținând cont de faptul că o narațiune este axată pe o relatare a „ceea ce se întâmplă cu cineva sau cu ceva", trebuie să răspunzi la următoarele întrebări:

- în ce ipostază te situezi în narațiune (de obicei ca *personaj-narator*: *fie martor al unei întâmplări, fie personaj implicat în acțiune: cumpărător într-un magazin, vizitator al unui muzeu, elev în sala de sport...*), ceea ce determină perspectiva (*marcat subiectivă*, prin folosirea unor forme verbale, adjectivale și pronominale de persoana I, *aparent obiectivă*, prin folosirea persoanei a III-a sau *combinată*);
- care este contextul spațio-temporal al narațiunii (detalii ale locului și timpului când are loc întâmplarea relatată: *la intrarea în magazin, în sala cu icoane pe sticlă din muzeu ...*);
- în ce constă întâmplarea și care sunt „personajele" implicate în acțiune (se recomandă să nu se folosească nume proprii, ci formulări de tipul: *mama, tata, ai mei, băiatul blond, fata cu pistrui, noul meu prieten ...*);
- care este percepția/viziunea ta asupra întâmplării și ce poate fi particular/specific în narațiune (întâmplarea, reală sau imaginară, trebuie să fie credibilă, fără exgerări, dar și fără banalități/locuri comune, pe care, ipotetic, le poate scrie oricine);
- eventual, cum poți integra în narațiune una-două replici și/sau scurte secvențe descriptive, evocative sau meditative.

EXEMPLIFICARE (tema: *o întâmplare dintr-o vizită*)

Băiatul paznicului...

În mașină, mi-a fost rău tot drumul. Nu știu, poate micul dejun, cu lapte, ouă fierte și bacon, poate sucul rece pe care l-am băut după aceea, poate ... mai știu eu ce, dar nu eram deloc în apele mele. Mama, bineînțeles că intrase în alertă și mă îndopase cu tot felul de pastile.

Am ajuns, în sfârșit, în parcarea castelului pe care urma să-l vizităm. Sincer, pe mine nu mă interesa prea mult, îl vizitasem și anul trecut, și în urmă cu doi ani. Dar mama, nu, și nu!... „Culturalizare! Cum să treci pe aici și nu-l vezi?"

Am intrat în curtea interioară, m-am așezat la umbră, pe o bancă lipită de zidul masiv de piatră, mi-am scos telefonul mobil dotat cu o cameră foto pe cinste și am început să fotografiez tot ce părea interesant. I-am spus mamei că îi aștept aici pe bancă, să nu fie îngrijorați de soarta mea. Tata mi-a aruncat doar o privire complice, tip „Lasă, că știm noi...!", dar n-a zis nimic și au dispărut curând în castel.

Tocmai mă pregăteam s-o termin cu fotografiatul, când, de pe banca de alături, un băiat cam de vârsta mea, modest îmbrăcat, m-a rugat să-i arăt și lui pozele. Cum altceva nu aveam ce face, m-am mutat lângă el și am început să vedem împreună proaspetele fotografii.

—Nu vrei să pozezi și armele de la subsol? mă întrebă el deodată, de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea.

Dumnezeule, cum să ratezi o asemenea ocazie! Am uitat și de burtă, și de promisiunea făcută părinților și, în scurt timp, după ce deschisese o ușă pe care scria „Intrarea oprită!" și-am coborât pe niște interminabile trepte de piatră, abia luminate de un bec chior, m-am trezit într-o pivniță imensă. Am rămas cu gura căscată când am văzut ce

Scanned with OKEN Scanner

era aici: tablouri cu bărboşi îmbrăcaţi în zale sau cu fragede domniţe în rochii de bal, o grămadă de halebarde, topoare cu două tăişuri, mâncate de rugină, armuri puse pe socluri vechi de lemn, un perete plin cu săbii şi spade de luptă, harnaşament pentru cai... Am tot fotografiat până am rămas fără baterie, bineînţeles în fiecare cadru apărând şi noul prieten care mă adusese aici şi căruia nu-i mai tăcea gura. Aşa am aflat despre el că este băiatul paznicului de la muzeu şi că se plictisea cumplit, stând toată ziua pe lângă vizitatorii care nu-i acordau niciun fel de atenţie.

Când am revenit în parcare, mama era un car de nervi, dar s-a abţinut să mă certe, probabil crezând că întârziasem acolo unde tot omul merge pe jos... Nici nu l-a luat în seamă pe băiatul care îmi oferise o aşa surpriză. A făcut doar o figură mirată când ne-am îmbrăţişat ca doi buni prieteni care se despart pentru multă vreme.

APLICAŢII IV. TEXTUL NARATIV

Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care *să relatezi o întâmplare* petrecută într-o excursie.

În lucrarea ta, trebuie:

– să ai un conţinut adecvat *naraţiunii* ca mod de expunere şi temei date; (4/3/2/1/0p)

– să respecţi convenţiile specifice acestui mod de expunere; (4/3/2/1/0p)

– să ai o perspectivă proprie asupra temei date; (2/1/0p)

– să te înscrii în limita de spaţiu indicată. (2/1/0p)

ATENŢIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerinţă este următorul:

a. conţinutul corect, coerent, nuanţat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuţia punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziţiei* – 1p; *coerenţa textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuaţia* – 2p; *aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obţinute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obţinut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operaţiilor aritmetice, se obţine ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulţit cu 4 şi împărţit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

Notă! ***Alternative tematice pentru compunerea narativă:*** **a.** *o amintire plăcută din vizita la muzeu;* **b.** *o întâmplare petrecută în vizită la bunici;* **c.** *un incident la care ai fost martor;* **d.** *o „năzbâtie" a fratelui tău mai mic;* **e.** *o întâmplare dintr-o zi de neuitat;* **f.** *o amintire plăcută din şcoala în care ai învăţat;* **g.** *un moment dificil, pe care l-ai depăşit cu bine;* **h.** *consecinţele unei clipe de neatenţie;* **i.** *un moment de sărbătoare din familia ta;* **j.** *o căzătură plină de învăţăminte.*

Scanned with OKEN Scanner

F.5. REDACTAREA UNUI TEXT DE TIP ARGUMENTATIV

Textul de tip argumentativ, fie *propriu-zis* (*exprimarea propriei opinii despre...*), fie *demonstrativ* (*motivarea apartenenței unui text la un gen literar/la o specie literară...*), are o structură specifică, similară structurii *introducere – cuprins – încheiere*, numai că se numește altfel, din cauza faptului că se operează cu alte concepte, deci cu alte înțelesuri. Pe scurt, *structura unui text argumentativ* este următoarea:

a. drept *introducere*, apare *ipoteza*, respectiv definirea/ enunțarea clară a opiniei tale despre faptul, ideea, semnificația... care îți este indicată prin cerință și a direcției în care merge argumentarea (conectori introductivi facultativi: *„în opinia mea", „consider"...*);
b. în partea de *conținut* a compunerii/a textului vei scrie *argumentele, motivațiile, justificările* cerute (mai întâi se enunță argumentul și apoi se justifică prin exemplificare, prin explicarea sintetică, prin comentare, prin comparare cu alte fapte de același tip, prin dezvoltare etc.); este obligatorie folosirea unor conectori de premisă (*„în primul rând", „în al doilea rând", „pe de o parte", „pe de altă parte", „pentru început", „mai întâi"...*) și a conectorilor de susținere a argumentelor, de explicație și de exemplificare, de modalitate/comparație, de exprimare a cauzei și a efectului etc.: *„de exemplu", „în ceea ce privește", „din acest motiv", „de asemenea", „de fapt", „spre deosebire de", „precum", „la fel ca", „în comparație cu", „din această cauză", „întrucât", „pentru că", „deoarece", „fiindcă", „în scopul", „având ca efect"* etc.;
c. în partea de *încheiere* vei scrie *concluzia* ta, care trebuie să întărească ipoteza, de obicei reprezentând o sinteză a argumentelor aduse; în niciun caz concluzia nu trebuie să contrazică ipoteza de la care ai pornit; este obligatorie folosirea unor conectori de concluzie/de încheiere: *„deci", „în concluzie", „în consecință", „prin urmare", „de aceea", „așadar", „ca atare", „drept care"* etc.

Atenție! Este obligatorie respectarea următoarelor convenții implicite în redactarea unui text de tip argumentativ:

– introducerea, fiecare dintre argumente și concluzia trebuie să fie marcate prin alineate; dacă unul dintre argumente conține mai multe idei esențiale, fiecare dintre ele trebuie marcată prin alineatul corespunzător;

– dezvoltarea/comentarea/exemplificarea fiecărui argument trebuie să fie în litera și în spiritul argumentului enunțat, clară și coerentă, pentru că orice informație ambiguă face ca mesajul să nu poată fi înțeles;

– orice dezvoltare a argumentului presupune aducerea unei informații noi, în măsură să completeze, să nuanțeze, să clarifice, și nu reluarea cu alte cuvinte a informației pe care o oferă enunțarea argumentului însuși;

– argumentele trebuie să fie distincte (în principiu, cu statut independent), eventual din unghiuri de vedere/din planuri diferite;

– mesajul transmis trebuie să fie clar, să exprime fără echivoc/aproximări/ „vorbe îndulcite", poziția emițătorului, tocmai pentru că scopul unui asemenea tip de text este cel persuasiv (de a convinge).

EXEMPLIFICARE (tema: *exprimarea unei opinii despre necesitatea ca fiecare școală să aibă o bibliotecă modernă*)

Scanned with OKEN Scanner

În opinia mea, nici nu trebuie pusă în discuție necesitatea ca fiecare școală să aibă o bibliotecă modernă, multifuncțională. Nu mai trăim în vremea în care manualul școlar este sfânt și suficient; în rest, fiecare să se descurce cum poate...

În primul rând, școala este o instituție de bază a societății, al cărei scop este pregătirea viitorului. Ea trebuie să descopere și să întrețină flacăra pasiunii fiecăruia. Copilul de azi e medicul, profesorul, IT-stul, inginerul sau chimistul de mâine. Și mai ales când face primii pași pe calea cunoașterii trebuie ajutat din plin. La școala la care am învățat, degeaba am avut o bibliotecară inimoasă. Ce să-ți ofere de pe rafturile dintr-o fostă sală de clasă dezafectată? Aceleași cărți vechi, pe care probabil le-a răsfoit și tata când învăța aici, aceeași atmosferă de îmbâcseală, de timp care s-a oprit, cine știe când și de ce. Nu e loc nici măcar pentru o masă cu câteva scaune, la care să răsfoiești în liniște cartea dorită. Parcă nimeni nu a auzit că au apărut calculatorul cu monitor gigant, internetul, biblioteca electronică, tableta, filmul didactic pentru tot ce vrei și ce nu vrei, harta interactivă, auxiliarele moderne și câte și mai câte.

În al doilea rând, cred că, la început, toți copiii au venit la școală cu emoție și cu plăcere. De ce, la unii, acestea încep să dispară cam după clasa a patra? Nu cumva pentru că premiantul vine des cu ultimul roman de succes de pe piață, că fata cu pistrui are cel mai frumos atlas de anatomie, că fetele din prima bancă au o colecție impresionantă de cărți și de programe de arhitectură pentru începători sau că nesuferita din banca a treia primește din străinătate ultimele reviste despre origami?

Să cred că doar cei avuți au privilegiul de a alege ceea ce le trebuie și le place, ceilalți doar ocazia de a opta pentru ceea ce li se oferă? Uneori mă simt vinovat că ai mei pot să-mi pună la dispoziție toate condițiile pentru a mă pregăti să devin un bun programator. Sutele de ore de pregătire asistată abia îmi sunt de ajuns. Dar colegul meu de bancă, ce visează de vreo doi ani ca tatăl lui să-i cumpere, în sfârșit, un dicționar de engleză, când va mai recupera timpul pierdut? Dar verișoara lui, în aceeași clasă cu noi, care vine la școală mai mult pentru programul „cornul și laptele"? Ambii sunt inteligenți, dar îi tot văd zi de zi cum „rămân de căruță", cum le dispare cheful de a mai învăța până și puținul din manual, cum îngroașă rândurile celor ce renunță. În școală, nu, în familie, nu, în jur, nici atâta, de unde tăria să reziste?

În concluzie, cred că toate școlile ar trebui obligate să pună la loc de frunte biblioteca multifuncțională, unde să vrei să intri și să nu mai pleci, unde să dispară toate diferențele dintre cei săraci și cei avuți, și abia după aceea alte dotări.

Este o logică normală a lucrurilor: mai întâi oferi din plin, și apoi ceri pe măsură!

APLICAȚII IV. TEXTUL ARGUMENTATIV

Scrie un text de tip argumentativ, de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *necesitatea ca fiecare școală să aibă cabinete și laboratoare bine dotate*. În compunerea ta, trebuie:

- să formulezi o opinie clară despre tema propusă (4p/3p/2p/1p/0p);
- să susții opinia formulată prin două argumente adecvate (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);
- să folosești convențiile de redactare a unui text de tip argumentativ (2p/1p/0p);
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte (2p/0p).

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:
a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);
b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);
c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

Notă! ***Alternative tematice pentru compunerea de tip argumentativ***: **a.** *încrederea în sfaturile primite;* **b.** *necesitatea de a negocia în soluționarea unui conflict;* **c.** *deprinderea de a citi zilnic;* **d.** *ce înseamnă să ai bun-simț;* **e.** *cum ar trebui să fie o vacanță reușită;* **f.** *activitățile de voluntariat;* **g.** *necesitatea de a reflecta înainte de a lua o decizie importantă;* **h.** *însemnătatea timpului liber;* **i.** *ce înseamnă a fi un om de succes;* **j.** *acordul/dezacordul față de ideea de a merge în excursia de săptămâna viitoare.*

G. GENURI LITERARE. OPERA LIRICĂ, EPICĂ ȘI DRAMATICĂ

G.1. GENUL LIRIC (noțiuni similare: *opera lirică, textul liric, textul poetic*)

Genul liric se definește prin aceea că este, prin excelență, genul subiectivității, al lumii interioare a poetului care, prin intermediul *eului liric*, își exprimă *viziunea, ideile, sentimentele/trăirile…*, în text identificabile prin *temă, idei poetice, mesaj* și *limbaj bazat pe expresivitate și pe capacitatea de sugestie.*

Într-un ***text liric***, expresivitatea și capacitatea de sugestie sunt obținute printr-o varietate de *mijloace artistice:*

a. procedee de expresivitate artistică: *figuri de stil* (*personificarea, alegoria, repetiția fonetică/aliterația, metafora, hiperbola, epitetul, comparația, repetiția, enumerația, antiteza;* de cele mai multe ori acestea sunt împletite/complexe: *epitet metaforic, comparație hiperbolică, metaforă personificatoare…*);

b. diverse tehnici și procedee artistice (*împletirea confesiunii lirice cu monologul adresat și, uneori, cu descrierea, cu evocarea și/sau cu meditația; insistența pe grupul nominal, format din substantiv și adjectiv cu valoare stilistică de epitet; tehnica asamblării detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză pluridimensională/plurivalentă; folosirea ingambamentului, constând în exprimarea ideii poetice în două sau mai multe versuri consecutive; tehnica planurilor paralele, organizate pe relații implicând opoziția și antiteza, de tipul: atunci-acum, departe-aproape, terestru-cosmic, tinerețe/împlinire-bătrânețe/regret, timpul trăirii-timpul mărturisirii…; utilizarea, cu rol expresiv, a elementelor de versificație: strofa, versul, ritmul, rima, măsura… și a punctuației* ș.a.m.d.);

Scanned with OKEN Scanner

c. imagini artistice (*vizuale, auditive, tactile, olfactive, de mișcare...*, deseori cumulative, de exemplu: o imagine vizuală poate fi împletită cu una auditivă și/sau cu o imagine de mișcare).

Speciile literare studiate, care aparțin acestui gen literar, sunt *doina* (populară) și *pastelul*. Drept texte-suport pentru cerințele de la Subiectul I al probei pentru Evaluarea Națională pot fi folosite diverse şi alte tipuri de texte lirice, care nu se încadrează celor două specii literare amintite.

Structura-tip a redactării unei compuneri cu tema *motivării/argumentării faptului că textul dat aparține unei opere lirice/genului liric*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale operei lirice (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre operă (eventuala apartenență la o specie literară studiată, tipul textului: *monolog confesiv, monolog adresat, descriere, meditație...*, tema etc.);
CUPRINS
a. primul argument: *prezența eului liric* (dezvoltarea argumentului se face prin comentarea și exemplificarea ipostazei poetului, a contextului spațio-temporal, a unor idei poetice esențiale, a viziunii și a perspectivei asupra temei, eventual cu sublinierea particularităților unor elemente de structură și de compoziție...); **b. al doilea argument:** *viziunea poetică asupra temei, susținută printr-o varietate de mijloace artistice* (Vezi mai sus!); în funcție de reperele date prin cerință, *figurile de stil, tehnicile și procedeele artistice, imaginile artistice* sunt comentate/dezvoltate, cu exemplificare obligatorie;
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de textul liric dat.

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***Lacul***, de Mihai Eminescu)

Genul liric se definește prin aceea că este, prin excelență, genul subiectivității, al lumii interioare a poetului care, prin intermediul eului liric, își exprimă viziunea, ideile, sentimentele/trăirile..., în text identificabile prin temă, idei poetice, mesaj și limbaj bazat pe expresivitate și pe capacitatea de sugestie.

Textul dat, aparținând genului liric, este un monolog confesiv, împletit cu descrierea și cu meditația, având ca temă natura și iubirea, într-un cadru romantic, nocturn, dominat de „lumina blândei lune".

În primul rând, este evidentă în text complexitatea prezenței eului liric. Conținutul de idei și imaginile artistice sunt distribuite în patru „roluri lirice", marcate prin persoane gramaticale diferite, exprimate ca atare sau sugerate: ***eu*** *(poetul în ipostaza îndrăgostitului care își așteaptă iubita),* ***el*** *(lacul, element-cheie al naturii în viziunea romantic-eminesciană),* ***ea*** *(iubita așteptată),* ***noi*** *(inclusă în formele verbale: „să sărim", „să plutim"*

Scanned with OKEN Scanner

sau în adjectivul participial „cuprinși"), desemnând imaginea cuplului. Perspectiva îndrăgostitului este marcat subiectivă, inițial dominată de febrilitatea așteptării: „Parc-ascult și parc-aștept/Ea din trestii să răsară/Și să-mi cadă lin pe piept", iar în final de tristețe: „Singuratic/În zadar suspin și sufăr".

În al doilea rând, viziunea poetică asupra temei este susținută printr-o diversitate de mijloace artistice. Monologul confesiv (centrat pe eu*) se împletește cu descrierea și cu elemente de meditație lirică (evidente mai ales în ultimul catren). Decorul întâlnirii de dragoste este sugerat mai ales prin imagini vizuale și auditive, având ca bază epitetul cromatic: „lacul codrilor albastru", nuferi galbeni", inversiunea: „lumina blândei lune", „unduioasa apă"sau personificarea metaforică: „îngânați de glas de ape". Astfel, prin asamblarea detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză, se obține un cadru romantic, plin de vrajă. Mișcarea elementelor naturii este armonioasă, îndemnând la visare: „vântu-n trestii lin foșnească", „tresărind în cercuri albe", iar trăirile îndrăgostitului merg de la certitudine („trec de-a lung de maluri") la incertitudine („parc-ascult și parc-aștept") și de la dorința iluzorie („să plutim cuprinși de farmec") la calmă resemnare („Dar nu vine...").*

În concluzie, ***Lacul*** *este o operă lirică, exprimând viziunea eminesciană asupra naturii și a iubirii, în imagini și sugestii de o frumusețe poetică inegalabilă.*

APLICAȚII IV. GENUL LIRIC

Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi apartenența la *genul liric* a textului-suport dat.

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului liric, identificate în textul dat (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să folosești convențiile de redactare a unui text de tip argumentativ (2p/1p/0p);

– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte (2p/0p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25) x 4}}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE-SUPORT

1. *A revenit frumoasa primăvară;*
Copacii parcă-s ninşi de-atâta floare;
Dorinţi copilăreşti, renăscătoare,
Fac inimile noastre să tresară…

Iubire e în razele de soare,
Şi farmec în a codrului fanfară,
Şi visuri dulci în razele de sară;
În cer şi pe pământ e sărbătoare.

Ascult, privesc, respir cu lăcomie,
Căci toată frumuseţea asta-mi pare
Că niciodată n-are să mai fie!

Şi-s fericit c-am fost o clipă-n stare
Să simt, în marea lumii simfonie,
A gândurilor mele întrupare.*

(Alexandru Vlahuţă, ***Sonet****)

* *întrupare*, s. f. – concretizare
* *sonet*, s. n. – poezie cu formă fixă, alcătuită din 14 versuri, repartizate în două catrene (strofe de patru versuri), cu rimă îmbrăţişată şi două terţine (strofe de trei versuri), cu rimă liberă

2. *Gândind la tine fruntea-acum mă doare.*
Nu ştiu ce rost mai are-a mea viaţă
Când n-am avut o clipă de dulceaţă:
Amar etern şi visuri peritoare!

De ce în noapte glasul tău îngheaţă!
Vedea-vor ochii-mi încă-o dată oare
Frumosul trup, — femeie zâmbitoare! –
Ce mi-a fost dat să-l strâng o clipă-n braţe?

Tu, blond noroc al unui vis deşert,
Tu, visul blond unui noroc ce nu e,
De-i mai veni, să ştii că nu te iert.

Căci dorul meu mustrări o să-ţi tot spuie
Şi sărutându-te am să te cert
Cu desmierdări cum n-am spus nimăruie.

(Mihai Eminescu, ***Gândind la tine***)

3. *— Ce te legeni, codrule,*
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
— De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul mi-l răreşte.
Bate vântul frunza-n dungă —
Cântăreţii mi-i alungă;
Bate vântul dintr-o parte —
Iarna-i ici, vara-i departe.
Şi de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec!

Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândurele,
Ducând gândurile mele
Şi norocul meu cu ele.
Şi se duc pe rând, pe rând,
Zarea lumii-ntunecând,
Şi se duc ca clipele,
Scuturând aripele,
Şi mă lasă pustiit,
Vestejit şi amorţit
Şi cu doru-mi singurel,
De mă-ngân numai cu el!

(*Mihai Eminescu, **Ce te legeni?…***)

Notă! *Alternative ale textelor-suport date:* **a.** *Varianta 7;* **b.** *Varianta 8;* **c.** *Varianta 11;* **d.** *Varianta 13;* **e.** *Varianta 17;* **f.** *Varianta 35.*

Scanned with OKEN Scanner

G.2. GENUL EPIC (noțiuni similare: *opera epică, textul epic, textul narativ*)

Genul epic reunește totalitatea operelor literare, în proză sau în versuri, care au drept trăsături definitorii: *prezența unui narator, acțiunea și conflictul, subiectul organizat în momente specifice sau în relația situație inițială-transformarea/devenirea-situație finală, prezența personajelor, narațiunea ca mod principal de expunere, deseori împletită cu dialogul și/sau cu scurte și expresive secvențe descriptive, narative sau evocative, precum și un mesaj care promovează valori etice și culturale.*

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/ argumentarea apartenenței textului dat la genul epic*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale operei epice (Vezi **D.2. Opera epică!**); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre operă (eventuala apartenență la o specie literară studiată, identificarea tipului de text sau a momentului subiectului, tema, perspectiva naratorului etc.);
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea a două trăsături definitorii: *prezența naratorului* și *folosirea narațiunii ca mod principal de expunere*; **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea altor trăsături identificabile în textul dat: *acțiunea și conflictul, organizarea subiectului, statutul personajelor*;
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de textul epic dat.

1. TEXTUL-SUPORT

S-a iscat un vârtej ca din senin. S-a înșurubat în pământ, apoi a pornit-o, tehui, peste câmp, curți și livezi, luând cu el tot ce găsea mai ușor în cale. Și dacă de pe jos fura flori, pene și hârtii, de pe o ramură luă un cărăbuș, un cărăbuș mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochișorii ca două neghinițe. Cărăbuș de primăvară. Când l-a luat vârtejul pe sus, și-a strâns și el piciorușele și a văzut că poate zbura fără să dea din aripi.

Vârtejul și-a făcut gustul, și-n mijlocul unui drum de țară, lângă o curte, s-a înțepenit o clipă ca un sfredel, apoi privi împrejur: un drum prăfuit. Și din capătul drumului, țanțoș, cu pieptul în platoșă, cu pintenii arcuiți, venea un cocoș. „Ia! Scap de unul și dau de altul, își zise cărăbușul; ăsta mă-nghite!". Cocoșul s-a apropiat, s-a uitat cu un ochi la cărăbuș și a trecut mândru înainte. „Am scăpat!" gândi cu bucurie cărăbușul și se întoarse să privească după cocoș. Atunci încremeni de spaimă. Din celălalt capăt al drumului sosea un curcan. Cărăbușul se făcu mai mic decât era, ținându-și sufletul: „Acum chiar c-am pățit-o!". Când ajunse curcanul în dreptul cocoșului, se roti, își înroși mărgelele și își dădu

Scanned with OKEN Scanner

capul pe spate; iar cocoşul scoase pieptul şi mai în afară, se înălţă în picioare şi forfecă aripile de câteva ori în pământ: îşi dădeau binețe. Cocoşul s-a dus, curcanul se feri parcă să nu calce cărăbuşul când îl ajunse, şi acesta, bietul, răsuflă: „Bine c-am avut noroc!". Dar deodată, de pe un gard, sări, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Pasărea se legănă o clipă, apoi îşi strânse coada şi zbură în drum. „De ăsta nu mai scap!" crezu cărăbuşul. Păunul s-a apropiat, l-a răsturnat cu ciocul pe spate, apoi iar l-a întors cum îl găsise şi, lăsându-l, îşi văzu de drum. Cărăbuşului nu-i venea să-şi creadă ochilor că mai e în viaţă. Dar uite! Colo e drumul, sub el hârtia, pe dreapta gardul, – trăieşte. Ia să zboare acuma, cât putea mai repede, de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-şi încerce aripile. Şi le desfăcu. În clipa aceea un pui de sturz, mai mărişor ceva decât o nucă, zbură spre el. „Ei! De aşa păsări mici, mai de seama mea, mi-i drag şi mie", gândi cărăbuşul, pregătindu-se să dea sturzului „ziua-bună". Dar sturzul se lăsă lângă bucăţica de hârtie, deschise pliscul, apucă, cu lăcomie, cărăbuşul şi: hap! hap! mai să se înece, îl înghiţi.

Săracul cărăbuş!

De pe gard, o vrabie, care văzuse multe în viaţa ei, îşi aşezase puişorii la rând, să privească, de cum zărise cărăbuşul jos. Şi acum îşi lua zborul într-alt loc, strigându-şi după dânsa odraslele care duceau în minte o învăţătură mai mult.

(Emil Gârleanu, ***Săracuţul!...***)

2. EXEMPLIFICARE (textul-suport de mai sus)

Genul epic reuneşte totalitatea operelor literare care au drept trăsături definitorii: prezenţa unui narator, acţiunea şi conflictul, subiectul cu o organizare specifică, prezenţa personajelor, naraţiunea ca mod principal de expunere, precum şi un mesaj care promovează valori etice şi culturale.

Textul dat, aparţinând genului epic, este o naraţiune alegorică pe tema dramelor cotidiene din natură, aducând în prim-plan imaginea naivului care îşi pierde viaţa tocmai atunci când este mai încrezător în sine.

În primul rând, se constată prezenţa unui narator aparent obiectiv (omniprezent şi omniscient, relatare la persoana a treia), în realitate subiectiv, fapt demonstrabil fie şi prin intervenţia afectivă, sugerând compasiunea pentru soarta personajului: „Săracul cărăbuş!". Pe de altă parte, modul principal de expunere este naraţiunea, cu inserţii ale unor monologuri exprimând gânduri, reflecţii/meditaţii ale cărăbuşului: „Acum chiar c-am păţit-o!", „Bine c-am avut noroc!"... şi cu scurte secvenţe descriptive ale personajelor: „mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochişorii ca două neghiniţe", „ţanţoş, cu pieptul în platoşă, cu pintenii arcuiţi"...

În al doilea rând, în text pot fi identificate alte trăsături definitorii pentru o operă epică. Acţiunea este concentrată, liniară, presupunând o succesiune de momente narative: vârtejul care ia cu sine cărăbuşul şi îl abandonează la marginea drumului, primele experienţe trăite de cărăbuş cu păsările curţii: cocoşul, curcanul, păunul, apoi întâlnirea fatală cu puiul de sturz şi, în final, învăţătura căpătată de puii vrabiei.

Subiectul are o organizare pe momente specifice: expoziţiunea şi conflictul (vârtejul care abandonează cărăbuşul într-un mediu necunoscut lui şi perceput ca ostil), desfăşurarea acţiunii/dezvoltarea conflictului (întâlnirile cu păsările curţii), punctul

Scanned with OKEN Scanner

culminant (întâlnirea cu puiul de sturz), deznodământul (moartea cărăbușului) și un scurt epilog (puii de vrabie duc în minte „o învățătură mai mult").

Personajele sunt alegorice, întruchipând tipuri și comportamente umane diverse. Cărăbușul, personaj central, întruchipează imaginea naivului, aruncat, fără voia lui, într-o lume ostilă, sfârșind dramatic drept hrană pentru altcineva, într-un nesfârșit ciclu viață-moarte în natură; cocoșul, curcanul și păunul întruchipează, în nuanțe diferite, imaginea omului comun, cu preocupările sale zilnice, iar puiul de sturz – imaginea vânătorului al cărui scop este procurarea hranei necesare supraviețuirii.

*În concluzie, **Sărăcuțul!** de Emil Gârleanu, este o operă epică ce are ca mesaj pericolele pe care le întâmpină oriunde cel nepregătit pentru viața și lumea reală.*

APLICAȚII IV. GENUL EPIC

Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi apartenența la *genul epic* a textului-suport dat.

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului epic, identificate în textul dat (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să folosești convențiile de redactare a unui text de tip argumentativ (2p/1p/0p);

– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte (2p/0p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

*Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține **nota finală** (ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *A plecat barza la cumătra vulpe, care-şi avea casa în marginea unei păduri.*

— Sunt bucuroasă de oaspeți, a zis vulpea. Ia poftim şi-i mânca ceva, că poate ți-o fi foame, cumetriță. Iaca eu am pregătit ceva bun pentru tine.

Scanned with OKEN Scanner

Şi vulpea aduse o farfurie de orez cu lapte dulce. Barza, hlop-hlop cu ciocul, dar nu putea ciuguli nimic din farfuria cu păsat, căci ciocul ei era prea lung şi subţire.

— Poate nu-ţi place mâncarea mea, zice vulpea. Iartă acum, că n-am altceva după gustul tău.

Şi cumătra vulpe s-a apropiat cu botul ei de farfurie şi cât ai clipi de două ori din ochi, a şters farfuria cu păsat.

— Mulţumesc şi pentru atâta. Poftim într-o zi şi pe la mine, a zis barza.

Şi a plecat barza la cuibul ei.

Iacă s-a dus şi vulpea la barză.

— Am o tocătură, cumetriţă vulpe, de-ţi lingi buzele numai când o vezi. Am făcut-o în cinstea ta şi după pofta inimii tale. Ia poftim şi ia din mâncarea mea!

Dar barza pusese tocătura într-un ulcior cu gâtul lung şi strâmt. Umbla vulpea în jurul ulciorului, îl mirosea, îl lingea, dar nu putea să ajungă până la gură şi nu mai putea de ciudă.

— Nu te supăra, cumătră vulpe, că n-am cum te primi mai bine.

Şi şi-a vârât barza ciocul ei pe gura ulciorului şi a început să mănânce tocătura.

Vulpea a plecat flămândă şi mânioasă de la casa berzii. Şi de atunci s-a stricat prietenia lor pentru totdeauna.

(*, *Vulpea şi barza*)**

2. *Locul unde se opriseră tatăl şi fiul era o vâlcea tăiată pe mijloc de un şanţ, o viroagă. Locul era plin de salcâmi şi de iarbă înaltă. Pe marginea şanţului însă, se înălţau spre cer, ca o barieră, un rând de plute drepte ca lumânarea şi al căror vârf abia putea fi văzut în timpul nopţii. Grădina era totuşi întunecată, deşi plutele înalte nu acopereau lumina cerului. Ceea ce umbrea întreaga vâlcea a grădinii era un salcâm uriaş care la început, pentru că era stufos şi înalt, nu se băga în seamă. Lângă el se oprise Moromete.*

— Nilă, zise el, până răsare soarele trebuie să-l trântim la pământ! Hai, pune mâna pe secure!

— Salcâmul?! întrebă flăcăul uimit.

Toată lumea cunoştea acest salcâm. Copiii se urcau în el în fiece primăvară şi-i mâncau florile, iar în timpul iernii jucau mija, alegându-l ca loc de întâlnire. Toamna, viroaga se umplea cu apă, iar în timpul iernii îngheţa. Când erau mici, Paraschiv, Nilă şi Achim curăţau şanţul de zăpadă şi gloduri şi netezeau cea mai lungă gheaţă de prin împrejurimi. Lunecuşul pornea de undeva din susul grădinii şi se oprea la rădăcina copacului. În fiecare iarnă era aici o hărmălaie nemaipomenită. Ajungând la capătul gheţuşului, vrând-nevrând, copiii îmbrăţişau tulpina salcâmului, lipindu-şi obrajii înfierbântaţi de scoarţa lui neagră şi zgrunţuroasă. Primăvara, coroana uriaşă a salcâmului atrăgea roiuri de albine sălbatice şi Achim se căţăra ambiţios în vârful lui să le prindă. Salcâmul era curăţat de crăci în fiecare an şi creştea la loc mai bogat [...]

Nilă îşi dădu pălăria pe ceafă şi întrebă încă o dată:

— Salcâmul ăsta? De ce să-l tăiem? Cum o să-l tăiem? De ce?!...

— Într-adins, răspunse Moromete. Într-adins, Nilă, îl tăiem, înţelegi? Aşa, ca să se mire proştii! Pune mâna, nu te mai uita, că se face ziuă.

— Cum să se mire proştii?! întrebă Nilă supărat, neînţelegând, trecându-i pentru întâia oară prin cap că la urma-urmei tatăl lui ar putea să ţină seama şi de ceea ce gândeşte el, aşa cum a fost seara trecută, când l-a întrebat ce să facă cu Achim.

Moromete se uită mirat la fiu, dar după aceea puse mâna pe secure şi-i încercă tăişul.

Scanned with OKEN Scanner

— Vrei să ştii în ce fel să se mire proştii? îl întrebă el. Să se uite şi să se mire până li s-o apleca.

— Bine, dar nu e salcâmul nostru! mai protestă Nilă.

— Dar al cui e? întrebă tatăl, apucând securea de coadă.

— Nu e al ga Măriei?! răspunse Nilă, crezând că totuşi tatăl n-are să încerce să taie salcâmul. Şi pe urmă, ziua n-avem timp? mai bombăni el nedumerit. Ce ți-a venit acuma, cu noaptea în cap?

Moromete nu-i răspunse. Începu să dea ocol salcâmului, căutând un anumit loc unde să înceapă a-l lovi. O clipă el mai rămase gânditor, apoi deodată ridică securea şi-o înfipse cu putere în coaja copacului. […]

(Marin Preda, ***Morometii***)

3. *În centrul atenției era colegul nostru Nasea, cel care protestase că teza e prea grea. Arăta foarte posomorât: era un băiat ambițios şi părea deprimat că nu-i ieşiseră bine toate soluțiile.*

— Dumneata ai copiat, mi-a spus apoi la ora următoare profesorul cu obişnuitul său sâsâit disprețuitor, oprindu-mi teza.

— De la cine, domnule profesor? l-am întrebat eu în sfârşit cu o ironie la care nu mi se mai putea răspunde.

— Cum de la cine? De la vecini!

— Vecinii mei au patru!

— O să vedem. Dacă ai copiat o să-ți dau trei, să ai media generală anuală trei.

— De unde puteam copia? Vreți cumva să spuneți, dom' profesor, că am copiat din manual? Sau de pe vreo fițuică?

A tăcut. Singur ne spunea că la tezele lui (şi avea dreptate), temele erau în aşa fel concepute de el, încât nici dacă ai fi stat liber cu manualul pe bancă, şi tot nu ți-ar fi folosit la ceva. În acest timp priviri nedumerite, dar nu admirative, se ridicau spre mine. Stăteam mai în spate şi cei din față se răsuciră şi se uitau increduli, nu prea curioşi, strâmbi ca în fața oricărei întâmplări care iese din albia obişnuinței: dacă putusem învăța de zece (fiindcă, mârâind de neplăcere, profesorul mă anunță că îmi dăduse zece, dar că mă va verifica îndată printr-un examen oral), atunci de ce luasem în două trimestre, trei?

Oamenilor nu le plac astfel de deturnări. Trei ai luat, cu trei să rămâi! Şi mulți au continuat să creadă, chiar şi după ce am dovedit că ştiam, că eu, cel adevărat, eram cel din primele trimestre, şi nu cel din ultimul, şi cea mai mare furie pe care o puteam stârni în sufletul lor era să determin mărturisirile de recunoaştere ale altora.

(Marin Preda, ***Viața ca o pradă***)

G.3. GENUL DRAMATIC (noțiuni similare: *opera dramatică, textul dramatic*)

Genul dramatic înglobează totalitatea operelor literare destinate reprezentării scenice, având drept trăsături definitorii: *prezența textului literar propriu-zis (dialogul dramatic) şi a intervențiilor autorului/dramaturgului sub forma didascaliilor/ a indicațiilor sau notațiilor scenice.*

Textul literar propriu-zis se bazează în exclusivitate pe ***dialogul dramatic,*** respectiv pe replicile pe care personajele le rostesc în reprezentarea scenică. (Pentru trăsăturile definitorii ale acestuia, vezi **D.3. Dialogul!**)

Scanned with OKEN Scanner

Intervențiile autorului în textul literar (care constituie și mijloace de caracterizare directă) se fac prin *didascalii/indicații scenice*, unele dintre ele fiind situate între paranteze și scrise cu alt caracter de literă decât replicile personajelor (lista cu *persoanele* care iau parte la conflict și prin care se definește statutul inițial al personajelor, textul împărțit în acte, scene, tablouri numerotate cu cifre, *notații scenice* care precizează atitudini și reacții ale personajelor sau oferă indicații despre jocul actorilor, despre mișcarea în scenă, despre trăirile personajelor care nu pot fi exprimate prin dialogul dramatic, despre decor, despre muzică și ambianță etc.).

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/argumentarea apartenenței textului dat la genul dramatic*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale operei dramatice (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre fragmentul dat (eventuala apartenență la o specie literară studiată, tema sau subiectul conflictului scenic etc.);
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/ detalierea/exemplificarea aspectelor identificate, privind *textul literar propriu-zis (dialogul dramatic)*; **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea aspectelor identificate în *didascalii/indicații sau notații scenice.*
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de textul epic dat.

1. TEXT-SUPORT

SCENA VII

Ghiță Pristanda și Cațavencu

PRISTANDA (apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă): *Poftiți, coane Nicule, poftiți...*(umilit) *și zău, să pardonați, în considerația misiei* mele, care ordonă* (serios) *să fim scrofuloși** la datorie. D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul: tată să-ți fie – trebuie să-l ridici? îl ridici! n-ai ce-i face: e misie. De aia* (foarte rugător) *mă rog să pardonați...*

CAȚAVENCU: *Îmi pare rău, Ghiță, că mai stăruiești cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția?* (sentențios) *Într-un stat constituțional un polițai nu e nici mai mult nici mai puțin ca un instrument!*

PRISTANDA: *Curat instrument!*

CAȚAVENCU: *Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu știu dacă l-ai citit?*

Scanned with OKEN Scanner

PRISTANDA: *Trebuie să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdeauna; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie...* (misterios) *altele am eu în sufletul meu, dar de! n-ai ce-i face: famelie mare, renumerație după buget mică...*

CAȚAVENCU: *Și în sfârșit, cum ar fi posibil martiriul, dacă n-ar exista călăul?*

PRISTANDA: *Curat, coane Nicule!*

(I.L. Caragiale, ***O scrisoare pierdută***)

* *misie* (misiune) = rol, rost, datorie

** *scrofulos* = de la *scrofuloză*, afecțiune cronică de natură tuberculoasă, stare de debilitate; Pristanda face o confuzie cu adjectivul *scrupulos*: corect, cinstit, conștiincios

2. EXEMPLIFICARE (textul-suport anterior)

Genul dramatic înglobează totalitatea operelor literare destinate reprezentării scenice, având drept trăsături definitorii: prezența textului literar propriu-zis (dialogul dramatic) și a intervențiilor autorului/dramaturgului sub forma didascaliilor/a indicațiilor sau notațiilor scenice.

Fragmentul dat, aparținând genului dramatic, are ca subiect discuția dintre reprezentantul puterii statului, polițaiul Pristanda, și adversarul politic al partidului de guvernământ, candidat în alegerile locale, Cațavencu, după ce acesta este eliberat din arest, la intervenția lui Zoe Trahanache.

În primul rând, textul dat se bazează pe dialogul dramatic, de fapt, o formă mascată de narare prin care avansează acțiunea scenică (schimbul de replici dintre personaje clarifică realitatea relațiilor dintre Pristanda și Cațavencu). În același timp, dialogul dramatic este mijlocul esențial prin care se pun în evidență mentalitățile, atitudinile și psihologia celor două personaje dramatice, precum și principala modalitate de caracterizare indirectă a acestora.

Pristanda, polițaiul orașului, care, teoretic, ar trebui să vegheze la apărarea legii, apare în condiția slujbașului umil în fața mai-marilor zilei, gata să justifice orice abuz prin îndeplinirea „misiei" („tată să-ți fie – trebuie să-l ridici? îl ridici! n-ai ce-i face: e misie"). Incult (confundă „scrofulos" cu „scrupulos" și „renumerație" cu „remunerație"), lingușitor și mincinos („eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdeauna"), polițaiul este preocupat doar de propriul interes, atitudine pe care o justifică prin salariul insuficient („altele am eu în sufletul meu, dar de! n-ai ce-i face: famelie mare, renumerație după buget mică...").

Cațavencu întruchipează imaginea demagogului lozincard („Într-un stat constituțional un polițai nu e nici mai mult nici mai puțin ca un instrument!"), mândru de sine („Eu chiar am scris un articol în privința asta."), perfect cunoscător al moravurilor vremii („Adică noi nu știm cum merge poliția?").

În al doilea rând, este evidentă prezența didascaliilor („SCENA VII", numele personajelor aflate în dialog, notațiile autorului), modalitate de caracterizare directă, oferind detalii despre mișcarea scenică („apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă") *sau despre atitudinea și profilul moral al personajelor („umilit", „serios", foarte rugător", „misterios").*

În concluzie, textul dat aparține genului dramatic, aducând în prim-plan, cu variate resurse ale comicului (de caracter și de moravuri, de situație, de limbaj...) imaginea veridică a relațiilor dintre „stâlpii societății" vremii.

Scanned with OKEN Scanner

APLICAȚII IV. TEXTUL DRAMATIC

Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi apartenența la *genul dramatic* a textului-suport dat.

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului *dramatic*, identificate în textul dat (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să folosești convențiile de redactare a unui text de tip argumentativ (2p/1p/0p);

– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte (2p/0p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1.

Personajele

CONU LEONIDA, pensionar, 60 de ani
COANA EFIMIȚA, consoarta lui, 56 de ani
SAFTA, slujnica lor

În Bucureşti, la Leonida

(O odaie modestă de mahala. În fund, la dreapta, o uşă; la stânga o fereastră. De-o parte şi de alta a scenii, câte un pat de culcare. În mijlocul odăii, o masă împrejurul căreia sunt aşezate scaune din paie. Pe masă, o lampă cu gaz: pe globul lămpii, un *abat-jour* cusut pe canava. În planul întâi, la stânga, o sobă cu uşa deschisă şi cu câțiva tăciuni pâlpâind. Leonida e în halat, în papuci şi cu scufia

Scanned with OKEN Scanner

de noapte; Efimița în camizol, fustă de flanelă roşie şi legată la cap cu tulpan alb. Amândoi şed de vorbă la masă.)

SCENA I

LEONIDA: *Aşa cum îți spusei, mă scol într-o dimineață, şi ştii obiceiul meu, pui mâna întâi şi-ntâi pe* Aurora democratică, *să văz cum mai merge țara. O deschiz... şi ce citesc? Uite, țiu minte ca acuma: „11/23 Făurar*... a căzut tirania! Vivat Republica!"*

EFIMIȚA: *Auzi colo!*

LEONIDA: *Răposata dumneei – nevastă-mea a d-întâi – nu se sculase încă. Sar jos din pat şi-i strig: „Scoală, cocoană, şi te bucură, că eşti şi dumneata mumă din popor; scoală c-a venit libertatea la putere!"*

EFIMIȚA (afirmativ): *Ei!*

LEONIDA: *Când aude de libertate, sare şi dumneei răposata din pat... că era republicană! Zic: „găteşte-te degrab', Mițule, şi... hai şi noi la revoluție". Ne îmbrăcăm, domnule, frumos, şi o luăm repede pe jos pân' la teatru...* (cu gravitate): *Ei, când am văzut... ştii că eu nu intru la idee cu una cu două...*

EFIMIȚA: *Ți-ai găsit!... dumneata nu eşti d-ăia. Ehei! Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.*

LEONIDA: *Ori să zici nu ştiu ce şi nu ştiu cum, că adicătele, „acu, unde eşti tu republican, ții partea națiunii..."*

EFIMIȚA: *Aş!*

LEONIDA: *Dar, când am văzut, am zis şi eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului!... Ce să veti, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tămbălău, lucru mare, şi lume, lume... de-ți venea amețeală, nu altceva.*

EFIMIȚA: *Bine că n-am fost în Bucureşti pe vremea aia! cum sunt eu nevricoasă, Doamne fereşte! pățeam alte alea...*

LEONIDA: *Ba nu zi asta; puteai trage un ce profit.* (schimbând tonul): *Ei, cât gândeşti c-a ținut toiul revoluției?*

EFIMIȚA: Până seara.

LEONIDA (*zâmbind de aşa naivitate, apoi cu seriozitate*): Trei săptămâni de zile, domnule.

EFIMIȚA (minunându-se): *Nu mă-nnebuni, soro!*

(I.L. Caragiale, ***Conu Leonida față cu reacțiunea***)

** Februarie, după calendarul popular; aici e vorba de răsturnarea domnitorului Al.I. Cuza, la 11 februarie 1866.*

2. ANCA: *Acu, ce stai? Trebuie să te găteşti de plecare.*

DRAGOMIR: *De plecare...*

ANCA: *Fireşte.*

DRAGOMIR: *De ce să mai plec?*

ANCA: *Ca să scapi şi tu şi să mă scapi şi pe mine. Dacă se află că eşti tot aici, şi eu am tăcut, se cheamă că amândoi l-am omorât... Eu... sunt nevinovată şi nu vreau să*

Scanned with OKEN Scanner

cază vina pe mine. Dacă vrei să stai, eu caut să mă duc în sat şi să spui tot, tot, tot... Dacă pleci, mă fac că găsesc pe Ion în puţ şi dau de ştire... N-ai grije; îţi las eu vreme destulă s-ajungi departe... Tu eşti fugarul, tu vinovatul... ş-am scăpat amândoi...

DRAGOMIR: *Vino şi tu.*

ANCA: *Dacă fug şi eu, cade vina şi pe mine: nu poci asta...* (Suie; după o pauză mare, coborând la el cu braţele încrucişate.) *Nu ţi-e ruşine! Nu ţi-a fost milă şi păcat de Dumnezeu!... Creştin eşti tu?... Om eşti tu?... Vine un biet păcătos în casa ta, îţi cere o bucăţică de pâine la masa ta, e obosit şi te roagă de adăpost sub acoperemântul tău, îţi spune taina lui, şi tu, fiară fără-de-lege, pui mâna pe cuţit şi spinteci omul!* (Dragomir face nişte ochi foarte miraţi .) *Cu ce-ţi greşise bietul nebun?... Ce piedică ţi-era el în lumea asta largă, unde e loc pentru toţi?* (Cu toată energia.) *De ce ai omorât pe Ion?*

DRAGOMIR: *Eu... Pe Ion!...*

ANCA: *Pe Ion.*

DRAGOMIR: *Eu... am omorât... pe Ion!* (Râde febril.)

ANCA: *Râzi? Nu tu, da' cine?* (El se uită la ea lung; ea îi înfruntă căutătura; merge la el şi-l apucă de pieptul cămăşii.) *Asta ce e? Sângele acesta al cui e? Nu-i sângele lui Ion?...*

DRAGOMIR (Îşi încheie repede minteanul la piept.): *Fugi d-aici!*

ANCA: *Nu te-ncheia, Dragomire; pe cămaşă e puţin; în odaie dincolo e mult; uite, ici e plin... Du-te în curte, e stropit peste tot; mergi de scoate o găleată din puţ, să vezi apa roşie... Tu, ucigaşule, tu! O să te gunoieşti de viu între pereţii de sare umezi până o socoti Dumnezeu c-a venit ceasul să te cheme ca să te judece el mai bine...*

(I.L. Caragiale, **Năpasta**)

3. SCENA IX

Zoe, Caţavencu

Caţavencu: *Iartă-mă, iartă-mă...*

Zoe (râzând): *Scoală-te, eşti bărbat, nu ţi-e ruşine! Scoală-te!*

Caţavencu (sculându-se ruşinat): *Iartă-mă...*

Zoe (cu dispreţ): *Eşti un om rău... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femeie bună... am să ţi-o dovedesc. Acuma sunt fericită... Puţin îmi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău şi n-ai putut. Nu ţi-a ajutat Dumnezeu, pentru că eşti rău; şi pentru că eu voi să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca şi până acum.*

Caţavencu (umilit): *Madam.*

Zoe: *Nu tremura! Pe parola mea de onoare, eşti scăpat...*

Caţavencu: *Sărut mâinile... devotamentul meu....*

Zoe: *Cu o condiţie: după alegere, o să fie manifestaţie publică... d-ta ai s-o conduci.*

Caţavencu (repede): *O conduc...*

Zoe: *D-ta ai să prezidezi banchetul popular din grădina primăriei...*

Caţavencu (asemenea): *Prezidez...*

Zoe: *O să chefuieşti cu poporul...*

Caţavencu (acelaşi joc): *Chefuiesc...*

(I.L. Caragiale, ***O scrisoare pierdută***)

Scanned with OKEN Scanner

H. SPECII LITERARE STUDIATE. DOINA. BALADA. BASMUL. PASTELUL. FABULA. SCHIȚA. NUVELA. ROMANUL

H.1. DOINA (POPULARĂ)

Doina este o specie a creației populare prin care se exprimă în mod direct, prin mărturisire nemijlocită, idei, gânduri, sentimente, diverse trăiri încercate de omul comun pe parcursul vieții.

Ca specie a liricii populare, are caracterele generale ale creației folclorice: *oral* (este transmisă prin viu grai), *anonim* (nu se cunoaște numele autorului popular), *colectiv* (până la forma finală, au contribuit generații succesive de creatori), *sincretic* (cunoaște împletirea mai multor arte, de obicei a versului cu muzica) și *tradițional* (creatorul anonim folosește teme, motive, idei și procedee constructive consacrate de tradiție și acceptate de colectivitatea în care trăiește).

În funcție de subiectul abordat, *doinele* pot fi *de dor, de dragoste, de jale, de înstrăinare, de haiducie, de cătănie, de sărăcie* etc., reprezentând expresia unei reacții/a unui sentiment provocat de o experiență individuală care l-a marcat profund pe omul comun/pe creatorul anonim și o descărcare, sub formă de artă, a preaplinului sufletesc al acestuia, astfel căpătând o valoare general umană, tocmai prin universalitatea temelor tratate.

Ca atare, doina se caracterizează prin *sinceritatea mărturisirii*, prin *absența figurației metaforice*, prin *marea încărcătură afectivă a destăinuirii*, precum și prin *aspectul de monolog confesiv* („cântec pentru și despre sine") sau de *monolog adresat* către un „personaj liric", individualizat (mândruța, badea, mama, Gheorghiță, *„fetiță cu ochi ca mura"*...) sau general/abstract (*„neagră străinătate"*, *„moarte, tu, cu coasa lungă"*, *„bătrânețe, haine grele"*...). Sub aspectul versificației, apar versul popular (scurt: 4 – 6 silabe sau lung: 6 – 8 silabe), rima împerecheată, uneori împletită cu monorima, și ritmul trohaic.

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/ argumentarea faptului că textul dat este o doină populară*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale doinei populare (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre text (tema, ipostaza creatorului anonim, particularitatea trăirilor etc.).
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea aspectelor identificate în temă, în ipostaza creatorului anonim și în conținutul de idei ale contextului imaginat de acesta (redate prin monolog confesiv și/sau prin monolog adresat unui „personajul liric"); **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea aspectelor identificate în versificație, în particularitățile de limbaj, în atmosfera pe care o sugerează etc.

Scanned with OKEN Scanner

ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de sentimentele, atitudinile, trăirile creatorului anonim.

1. TEXT-SUPORT: *Antologie de poezie populară,* de Lucian Blaga

Măi bădiță, floare dulce,
Unde te-aș găsi te-aș smulge,
Și-acasă la noi te-aș duce,
Și te-aș răsădi-n grădină,
Și te-aș secera cu milă;
Și te-aș face stog în prag,
Și te-aș îmblăti cu drag;
Și te-aș măcina mărunt
La morișca de argint;
Și te-aș cerne
Prin sprâncene,
Și te-aș frământa-n inele,
Și te-aș da inimii mele
Să se stâmpere de jele…

(***, ***Măi bădiță, floare dulce***)

2. EXEMPLIFICARE (textul-suport de mai sus)

Doina este o specie a creației populare prin care se exprimă în mod direct, prin mărturisire nemijlocită, idei, gânduri, sentimente, diverse trăiri încercate de omul comun pe parcursul vieții.

„Măi bădiță, floare dulce", din „Antologie de poezie populară" de Lucian Blaga, este o doină populară de dragoste, organizată ca o împletire de monolog confesiv și monolog adresat și caracterizată de sinceritatea și profunzimea mărturisirii sentimentelor.

În primul rând, creatorul anonim se transpune în ipostaza unei tinere fete îndrăgostite, care își mărturisește sentimentul dragostei mistuitoare către alesul inimii ei, aflat departe, în text identificabil printr-o formulă populară de alint: „Măi bădiță, floare dulce". Asocierea cu floarea, nu oricum, ci „dulce", sugerează frumusețea căreia nu i se poate rezista, gingășia și puritatea sentimentelor. De altfel, întreg conținutul de idei este centrat pe un ritual casnic-popular al muncilor agricole, în succesiunea lor tradițională: procurarea materialului săditor („te-aș smulge,/Și-acasă la noi te-aș duce"), plantatul („te-aș răsădi-n grădină"), seceratul și obținerea recoltei („te-aș secera", „te-aș face stog în prag", „te-aș îmblăti"), pregătirile pentru coacerea pâinii („te-aș măcina mărunt", „te-aș cerne"). Verbul la condițional-optativ și sugestia rezultată din folosirea unor atribuiri de factură populară („cu milă", „cu drag") sunt expresia necesității imediate de

Scanned with OKEN Scanner

potolire a focului dragostei, „floarea" devenind hrană nu pentru trup, ci pentru suflet:„Şi te-aş da inimii mele/Să se stâmpere de jele".

În al doilea rând, ca orice specie a liricii populare, şi această doină păstrează caracterele generale ale creaţiei folclorice: oral, anonim, colectiv, sincretic şi tradiţional. Elementele componente ale cadrului, unele substantive şi verbe desemnând acţiuni sunt de factură populară: floarea, „acasă la noi", grădina, morişca „de argint", „te-aş face stog", te-aş îmblăti" etc. Versificaţia este şi ea specifică unei creaţii lirice populare: construcţia monobloc a strofei, monorima împletită cu rima împerecheată, versul popular în combinaţie de 4 – 5 silabe cu 7 – 8 silabe, ritmul trohaic.

În concluzie, textul dat este o doină populară de dragoste, având ca mesaj ideea că iubirea nu îşi găseşte împlinirea decât în prezenţa omului iubit: „Dragostea nu are leac/ Decât ochii care-ţi plac!".

APLICAŢII IV. DOINA

Motivează, într-o compunere de 150 – 250 de cuvinte, faptul că textul poetic dat este o *doină* populară (specie literară a genului liric). **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale *doinei* populare, identificate în text; (4/3/2/1/0p)

– să ilustrezi aceste trăsături prin exemple extrase din text şi/sau prin comentarea acestora; (4/3/2/1/0p)

– să ai o structură adecvată tipului de text argumentativ şi cerinţei formulate; (2/1/0p)

– să te înscrii în limita spaţiului indicat. (2/1/0p)

ATENŢIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerinţă este următorul:

a. conţinutul corect, coerent, nuanţat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuţia punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziţiei* – 1p; *coerenţa textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuaţia* – 2p; *aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obţinute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obţinut (maximum 25) x 4}}{10}$$

Din efectuarea operaţiilor aritmetice, se obţine ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulţit cu 4 şi împărţit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE-SUPORT

1.

Bată-l crucea om bogat,
Om bogat şi făr' de sfat!
Toată vara l-am rugat
Să-mi dea bani pe adunat,
Măcar două, trei parale
Să-mi cumpăr la copii sare,
C-am făcut o turtă-n vatră
Ş-am făcut-o nesărată.
Dacă văzui şi văzui,
Îmi luai coasa din cui
Şi mi-o pusei pe spinare
Şi plecai la Lunca Mare.

(***, ***Doină voinicească – V***, colecţia Vasile Alecsandri)

2.

Mult mi-e dor şi mult mi-e sete
Să văd frunza-n codrul verde,
Să mai strâng vreo şapte cete!
Primăvară, muma noastră,
Suflă bruma din fereastră
Şi zăpada de pe coastă,
Să văd iar verzind în cale,
Să mă las iar în cea vale
Cu-o pereche de pistoale.
Frunza-n codru cât se ţine
Toţi voinicii trăiesc bine,
Iară frunza dacă-i lasă
Toţi voinicii merg pe-acasă
Şi la para focului
Zac de dorul codrului!
Frunză verde de susai,
De-ar veni luna lui mai
Să-mi aud cerul tunând,
Să văd norii fulgerând
Ierbuliţa-n şesuri dând,
Să mai văd focuri pe-afară,
Copilaşi cu pielea goală,
Cai în câmpuri nechezând
Şi voinici pe plai suind.

(***, ***Doină oltenească – II***, colecţia Vasile Alecsandri)

3.

Lumea-ntreagă ocolii,
Ce căutai nu găsii,
Căutai şir de mărgele
Să-l aduc mândruţei mele,
Dar cine cât mă vedea

Scanned with OKEN Scanner

Averile-şi ascundea.
Puiculiță fa, Marie,
Hai cu mine-n haiducie,
Ce-oi câştiga ţi-oi da ţie.
Şi-oi anina doi cercei,
Doi cercei de brebenei,
Să tragă ochii la ei,
Şi pe sânu-ţi drept mărgele
Oi lipi buzele mele
Să-ţi pară că-s rubiele.

(***, ***Doină oltenească – III***, colecția Vasile Alecsandri)

H.2. BALADA POPULARĂ

Balada populară este o specie este o *specie a genului epic în versuri*, de *mare întindere*, prin care se prezintă *fapte și întâmplări excepționale* ale unor *eroi cu statut legendar sau fabulos*, aflați *în plină acțiune*: haiduci, viteji, creatori de geniu, păstori, domnitori etc., având caracterele generale ale creației folclorice, respectiv caracter *oral, anonim, colectiv, sincretic, tradițional.*

În funcție de specificul subiectului abordat, baladele populare pot fi haiducești: *Toma Alimoș...*, legendare: *Monastirea Argeșului / Meșterul Manole...*, păstorești: *Miorița...*, vitejești: *ciclul Novăceștilor...*, istorice: *Constantin Brâncovanul...*, fantastice: *Soarele și luna...* etc.

Narațiunea în versuri este rectilinie/liniară, alcătuită dintr-o *succesiune de secvențe/de momente narative* și fixează, de obicei, un singur moment al conflictului (foarte rar apar două sau mai multe conflicte, situate însă unul în prelungirea celuilalt). În balada populară predomină *elementele narative* (accentul cade pe fapte și pe întâmplări, şi mai puțin pe gânduri și pe sentimente). De cele mai multe ori, apare *alternanța narațiune – dialog* (chiar monolog), vorbirea personajului fiind introdusă printr-un verb al „zicerii": *a zice, a spune, a grăi, a întreba, a răspunde* etc. Întotdeauna este prezentă *antiteza* (între personaje sau între situații), *formulele tradiționale* (inițiale, mediane, de încheiere), *clișeele convenționale, șabloanele, repetițiile complexe. Elementele de versificație* păstrează specificul popular: absența strofei (structură monobloc), versul popular lung (7 – 8 silabe) sau scurt (3 – 4 silabe), ritmul trohaic, rima împerecheată (uneori combinată cu monorima).

Conflictul, în principiu expresie a luptei care se duce între bine și rău (de unde și valoarea etică, moralizatoare), este tensionat, dramatic, ilustrând o ciocnire autentică de pasiuni și de interese ale eroilor, care se află în situații-limită ale existenței lor, în plină acțiune, învingând sau căzând.

Momentele subiectului apar, de obicei, în succesiunea expozițiune-intrigă-desfășurarea acțiunii-punct culminant-deznodământ. *Expozițiunea* conține formule introductive prin care se solicită atenția ascultătorului, prezentarea, în date generale, fără individualizări, a spațiului și a timpului acțiunii, a eroilor implicați în conflict, a unor detalii prin care se conturează contextul acțiunii. *Intriga* are scopul de a face posibilă apariția conflictului care acutizează la extrem starea

Scanned with OKEN Scanner

tensionată, punând eroii în situații-limită. *Desfășurarea acțiunii* conține o succesiune de secvențe narative și dialogate, uneori îmbinate cu descrierea și evocarea, care au menirea de a amplifica la extrem conflictul dintre eroi, accentul căzând pe sublinierea acțiunilor protagonistului (uneori apar direct exprimate gândurile și sentimentele încercate de acesta pe parcursul conflictului). *Punctul culminant* conține momentul de maximă tensiune, când se hotărăște soarta eroului principal. *Deznodământul* are o valoare moralizatoare, fie că protagonistul izbândește în luptă, fie că este înfrânt; pot apărea unele formule tipice de încheiere, exterioare cadrului acțiunii, prin care se sugerează sfârșitul conflictului.

Personajele sunt situate în *antiteză*, ilustrând *relația bine-rău*, uneori pe baza principiului corespondenței dintre fizic și psihic (trăsăturilor fizice le corespund trăsături morale complementare). În portretizare, apar deopotrivă procedee indirecte (trăsături morale desprinse din fapte și din comportament, din relațiile cu ceilalți, din vorbire, din mediul în care personajele sunt situate, din relația om-natură...) și procedee directe (elemente de portret fizic și moral prezentate de creatorul popular sau, în mod subiectiv, de către unul dintre personaje). *Personajul central pozitiv* are trăsături fundamentale de caracter care presupun valori tradiționale colective: inteligență, înțelepciune, îngăduință și înțelegere față de semeni, calm, simțul măsurii și al echilibrului, curaj, vitejie și eroism, tărie morală, generozitate, fidelitate față de sine și de alții, iar cel *negativ* are trăsături de caracter opuse/*negative*: viclenie, violență, spirit de răzbunare, meschinărie, egoism, avariție, josnicie, lașitate etc.

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/ argumentarea faptului că o operă literară studiată este o baladă populară* sau că *fragmentul dat aparține unei balade populare*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale baladei populare (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre textul integral sau fragmentar dat (tema, particularități ale trăsăturilor definitorii, particularități ale construcției personajelor etc.).
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea aspectelor identificate (în situația textului integral: temă, acțiune, conflict, subiect, personaje; în situația textului fragmentar: tema, trăsătura/trăsăturile epicului existente în fragmentul dat); **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea aspectelor identificate în folosirea narațiunii ca mod principal de expunere, în versificație, în particularitățile de limbaj, în atmosfera pe care o sugerează etc.
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de comportamentul personajului central sau de conținutul de idei al baladei.

Scanned with OKEN Scanner

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***Toma Alimoş***, varianta G. Dem. Teodorescu)

Balada populară este o specie a genului epic în versuri, de mare întindere, prin care se prezintă fapte şi întâmplări excepţionale ale unor eroi cu statut legendar sau fabulos, aflaţi în plină acţiune: haiduci, viteji, creatori de geniu, păstori..., având caracterele generale ale creaţiei folclorice: oral, anonim, colectiv, sincretic, tradiţional.

Toma Alimoş *(varianta G.Dem. Teodorescu, 1872) este o baladă haiducească ce aduce în prim-plan conflictul dintre două personaje cu valoare simbolică, aflate în antiteză (haiducul Toma Alimoş, viteaz, frumos şi demn, cu spirit justiţiar şi „stăpânul moşiilor", „domnul câmpiilor", Manea, urât, rău, viclean şi laş).*

În primul rând, naraţiunea în versuri este rectilinie/liniară, alcătuită dintr-o succesiune de secvenţe/de momente narative, iar subiectul baladei este organizat în manieră clasică. La început apare o amplă expoziţiune (cadrul spaţio-temporal fabulos, fără o determinare geografică precisă: „Pe câmpia verde,-ntinsă,/ Şi de cetine coprinsă", „La puţul porumbului"..., date generale despre personaje, pe principul corespondenţei fizic-psihic: haiducul „ 'Nalt la stat,/Mare la sfat/şi viteaz cum n-a mai stat" şi „Manea, grosul/ Şi-arţăgosul,/Manea slutul/Şi urâtul", precum şi contextul în care are loc conflictul – haiducul suferind de singurătate), apoi intriga (acuzaţiile aduse de Manea şi înjunghierea lui Toma), desfăşurarea acţiunii (convorbirea om-animal, urmărirea lui Manea), punctul culminant (prinderea, judecarea şi pedepsirea ucigaşului) şi deznodământul (moartea lui Toma). Personajele centrale, în antiteza pozitiv-negativ, se comportă şi acţionează corespunzător statutului iniţial pe care îl au, conform viziunii populare tradiţionale asupra binelui şi răului: Toma, erou popular îndrăgit, întruchipează imaginea haiducului justiţiar, iar Manea – imaginea stăpânului cu toate relele posibile (urâţenie, viclenie, agresivitate, laşitate, lipsa de scrupule, josnicie...). Celelalte personaje sunt alegorice/ personificate*: murgul, armele, codrul (ulmi, fagi, brazi, paltini). Finalul baladei are caracter deschis (odată cu moartea şi îngroparea haiducului Toma, nu dispare şi ideea de haiducie).*

În al doilea rând, naraţiunea poetică se împleteşte cu dialogul (convorbirea haiducului cu murgul) şi cu monologul (reflecţiile haiducului care suferă de singurătate), conţinând şi scurte secvenţe descriptive, evocative şi meditative (descrierea personajelor, comuniunea om-natură din expoziţiune, momentul îngropării haiducului etc.). Întotdeauna se remarcă prezenţa formulelor tradiţionale (iniţială: „Foicica fagului", mediană: „Foicică de rogoz", de încheiere: „Foicică micşunea"), a clişeelor convenţionale (de exemplu, în ritualul îngropării), a repetiţiilor complexe de versuri. Elementele de versificaţie păstrează specificul popular: absenţa strofei (structură monobloc), versul popular lung combinat cu versul scurt, ritmul trohaic, rima împerecheată, combinată cu monorima.

În concluzie, ***Toma Alimoş*** *este una dintre cele mai reprezentative balade haiduceşti din folclorul românesc, având ca temă imaginea omului de acţiune („homo activus"), a haiducului – eroul popular văzut ca apărător al dreptăţii celor mulţi.*

Scanned with OKEN Scanner

APLICAȚII IV. BALADA POPULARĂ

Motivează, într-o compunere de 150 – 250 de cuvinte, faptul că textul poetic dat este o *baladă* populară (specie literară a genului epic). **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale *baladei* populare, identificate în text; (4/3/2/1/0p)

– să ilustrezi aceste trăsături prin exemple extrase din text și/sau prin comentarea acestora; (4/3/2/1/0p)

– să ai o structură adecvată tipului de text argumentativ și cerinței formulate; (2/1/0p)

– să te înscrii în limita spațiului indicat. (2/1/0p)

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25) x 4}}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1.

Sus, pe câmpul Nistrului,
Sub poalele cerului,
La coada Ialpăului
Unde fată zmeoaicele
Și s-adun' zărnoaicele,
Și s-adap' leoaicele,
Multe-s, frate, și mai multe
Corturi mari, corturi mărunte!
Iar în chiar mijlocul lor
Nalță-se-un cort de covor,
Un cort mare și rotat,
Poleit și narămzat,
Cu țăruși de-argint legat,
Parcă-i cort de împărat!
Dar înăuntru cine șede?
Dar în el cine se vede?
Ghirai hanul cel bătrân
Cu hamger bogat la sân.
Mulți tătari stau împrejur
Cu ochi mici, ca ochi de ciur,
Și stau toți îngenuncheți,
Pe covor cu perii creți.
Iar la ușa cortului
Sub stejarul mortului,
Este-un biet român legat,
Legat strâns și ferecat
Ca un mare vinovat.
Român Grue Grozovanul,

Scanned with OKEN Scanner

Român Grue moldoveanul
Care-a sărăcit pe hanul.
Doi tătari ţeapa-i gătesc,
Doi amar mi-l chinuiesc,
Dar el cântă-n nepăsare
Parcă-ar fi la masă mare,
Şi dă semn de veselie
Parcă-ar fi la cununie!
Iată mârzăcițele
Şi cu tătărițele
Că la hanul năvălesc
Şi cu toate aşa-i grăiesc:

„Alei! Doamne han bătrân
Cu hamger bogat la sân!
Fă cu Grue ce vei face
Sufletul să ni se-mpace,
Că de când s-a ridicat
Şi-n Bugeac Grue-a intrat,
Mulți tătari el ți-a stricat
Şi tătarce-a văduvit,
Fete mari a bătrânit,
Bugeacul l-a pustiit,
Bugeacul pe jumătate
Şi Crâmul a treia parte!"

(***, **Român Grue Grozovanu,** colecția V. Alecsandri)

2. *Sus pe malul Dunărei,*
La perdeaua cu câini răi,
A Şalgăi, a vădanei,
Este-o turmă de cârlani
Păscută de opt ciobani,
Turma Şalgăi cea frumoasă
Ca şoimul de inimoasă.
La pierdea-n miezul nopții
Nimerit-au haiducii,
Nimerit-au, năvălit-au,
Paloşele zângănit-au,
Pe ciobani legatu-mi-au,
Dulăii împuşcatu-i-au.
Iar pe baciul cel mai mare
Îl fereca şi mai tare
Cu coatele la spinare,
De striga că rău îl doare:

„Căpitan Caracatuci,
Vătăjel peste haiduci!
Peste cinci sute şi cinci
Tot haiduci de cei voinici.
De-ai făcut vreodată bine,
Fă-ți o milă şi cu mine
Şi-mi dezleagă brațele,
Rău mă dor sărmanele!"
Căpitanul se-mblânzea,
Brațele-i le slobozea.
Iară baciul cum scăpa,
Mâna-n sânu-şi o băga,
Bucium de aur căta
Şi de trei ori buciuma.

(***, **Şalga,** colecția Vasile Alexandri)

3. *Corbac zace la-nchisoare*
De trei ani lipsiți de soare,
În oraş la Ţarigrad,
În beci la sultan Murad.
El oftează şi jeleşte
Şi prin gratii tot priveşte
Când la nori purtați de vânt
Care plouă pe pământ,
Când la cârduri de cocoare
Ce mereu zbor către soare.

Iată, mări, că-ntr-un nor
El zărea un corbuşor
Ce pe sus tot croncănea
Şi din aripi tot bătea.
„Alelei! Corbac zicea,
Căci n-am durdă, pui de corb,
Sângele să mi ți-l sorb!
Ce tot zbori şi croncăneşti?
Ori pe mine mă jeleşti,
Ori de mine tu-ți baţi joc?

Scanned with OKEN Scanner

Rămânere-ai fără cioc,
Şi ţi-ar cădea unghiile
Să n-acaţi cu dânsele!"
Corbul cât îl auzea
Din cel nor se repezea,
Pe fereastră se lăsa
Şi pe limbă-i cuvânta:
„Corbăcele, dragul meu!
Ce mă blestemi aşa rău?
Că umblu de rândul tău
De trei ani fără-ncetare
De când zaci la închisoare.
Maică-ta mi-a poruncit
Să tot zbor neobosit
Pe spinarea vântului
În jurul pământului,
Să te aflu, ca să ştiu
De eşti mort sau de eşti viu."
„Alei, corbe, de-i aşa,
Eu nu te-oi mai blestema,
Ci cu lacrimi te-oi ruga
Ca să faci pe gândul meu
Să-mi aduci cu pliscul tău
Cinci fuioare de mătase
De la mama, de acasă
Ş-încă iarba-fierului
Din codrul Neferului."

(***, ***Corbac,*** colecţia Vasile Alexandri)

H.3. BASMUL POPULAR

Basmul popular este o *specie a genului epic în proză*, de mare întindere, cu *personaje simbolice*, cu acţiune mai degrabă convenţională, conţinând o *împletire de elemente reale şi miraculoase* (fabuloase, fantastice, uneori supranaturale), axat pe ideea binelui care învinge întotdeauna răul şi având astfel o marcată *valoare etică/morală*. Basmul popular are caracterele generale ale creaţiei folclorice: *oral, anonim, colectiv, tradiţional.*

Principalele trăsături definitorii, prin care basmul se diferenţiază de alte creaţii populare epice, sunt următoarele: *forţele binelui triumfă în confruntare cu forţele răului; prezenţa formulelor specifice* (iniţiale, mediane, finale); *întrepătrunderea planurilor real-fabulos/miraculos; prezenţa unor motive narative diverse:* călătoria ca drum iniţiatic, lupta cu zmeii, victoria personajului pozitiv, probele depăşite de erou, prin care acesta îşi dovedeşte bărbăţia şi curajul etc.; *personajele simbolice, având calităţi excepţionale în situaţii excepţionale* (de exemplu, eroul se poate metamorfoza); *timpul şi spaţiul acţiunii sunt fabuloase, mitice; sunt prezente cifrele magice, simbolice; finalul este fericit, axat pe răsplata eroului.*

Personajele basmelor, prin raportare la *erou*, se pot clasifica în *răufăcători/ antagonişti* (al căror rol este de a tulbura ordinea existentă, de a aduce cu sine o nenorocire sau o nelegiuire, aflate în antiteză cu eroul), în *donatori* (personaje întâlnite de erou, care îi dăruiesc un obiect miraculos ce va contribui la depăşirea unui impas) şi în *ajutoare* (personaje care se pun la dispoziţia eroului, ca urmare a unui serviciu făcut de acesta).

Schema narativă (după V.I. Propp) conform căreia se construieşte basmul este următoarea: ca urmare a unei situaţii dificile, eroul pleacă la drum (prilej de iniţiere), trece diferite probe în care îi înfruntă pe răufăcători, având alături ajutoarele şi donatorii, la capătul călătoriei aşteptându-l răsplata binemeritată.

Scanned with OKEN Scanner

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/ argumentarea faptului că o operă literară studiată este un basm popular* sau că *fragmentul dat aparține unui basm popular*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale basmului popular (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre textul integral sau fragmentar dat (tema, particularități ale schemei narative și ale trăsăturilor definitorii, ale construcției personajelor etc.).
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea... a două trăsături definitorii identificate (în situația textului integral, la alegere: temă, schema narativă, acțiune, conflict, subiect, personaje...; în situația textului fragmentar: tema și cea mai evidentă trăsătură a basmului existentă în fragment); **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea... celorlalte trăsături definitorii identificate, a particularităților de limbaj, a construcției subiectului și a personajelor etc.
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de comportamentul eroului sau de conținutul de idei al basmului.

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***Prâslea-cel-Voinic și merele de aur***)

Basmul popular *este o specie a genului epic în proză, de mare întindere, cu personaje simbolice, cu acțiune mai degrabă convențională, conținând o împletire de elemente reale și miraculoase, axat pe ideea binelui care învinge întotdeauna răul și având caracterele generale ale creației folclorice: oral, anonim, colectiv, tradițional.*

Prâslea-cel-Voinic și merele de aur*, cules și publicat de Petre Ispirescu, este un basm popular, în care apar multiple trăsături definitorii ale acestei specii literare: acțiune și schemă narativă convențională, personaje simbolice (erou, răufăcători, donatori, ajutoare), stereotipii (formule tipice, cifre și obiecte magice...), timp fabulos/mitic, împletirea realului cu imaginarul/miraculosul, finalul fericit etc.*

În primul rând, acțiunea este convențională, alcătuită dintr-o succesiune de momente narative, comune și altor basme. Prâslea, pentru a depăși o situație dificilă (furtul merelor de aur), pleacă la drum (prilej de inițiere) și trece prin mai multe probe în confruntarea cu forțele răului și cu invidia fraților mai mari, pe parcursul cărora își demonstrează curajul și istețimea (călătoria pe „tărâmul celălalt", lupta cu zmeii și înfrângerea acestora, ajutorul dat puilor de zgripsor, revenirea în lumea reală, restabilirea adevărului...), la final fiind răsplătit prin căsătoria cu aleasa inimii și moștenirea împărăției tatălui său. În acțiune apar elemente reale/posibile (invidia fraților, dragostea lui Prâslea pentru fata cea mică a împăratului...), dar și elemente aparținând miraculosului (grădina cu merele de aur, lupta cu zmeii, „tărâmul celălalt", ajutorul dat de zgripsor etc.).

În al doilea rând, în basm apar formule tradiționale (inițială, care sugerează intrarea în timpul și în spațiul miraculos al basmului: „A fost odată ca niciodată"..., medială,

Scanned with OKEN Scanner

atenționând asupra continuității acțiunii: „și merse el ce merse"..., de încheiere/finală, sugerând sfârșitul conflictului, ieșirea din timpul fabulos al basmului și revenirea la realitate: „Și-am încălecat pe-o șa"...), cifrele magice (trei frați, trei fete de împărat, trei zile și trei nopți...), obiectele fermecate (furca de aur care toarce singură, cloșca cu puii de aur...), diferite alte clișee convenționale/șabloane.

Personajele sunt simbolice, conform schemei: erou *(Prâslea, cu trăsături fundamentale de caracter care presupun valori tradiționale colective: inteligență, înțelepciune, îngăduință și calm, simțul măsurii și al echilibrului, bărbăție și curaj, vitejie și eroism, tărie morală, generozitate etc.),* vrăjmași/antagoniști *(zmeii și, până la un punct, frații mai mari),* donatori și ajutoare *(fata cea mică, zgripsorul).*

În concluzie, ***Prâslea-cel-Voinic și merele de aur*** *este un basm popular tipic, punând în evidență ideea binelui care triumfă totdeauna în fața răului.*

APLICAȚII IV. BASMUL POPULAR

Redactează câte o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să argumentezi apartenența la specie a fragmentelor de *basm* date.

În compunerea ta, trebuie:

– să numești două dintre caracteristicile *basmului,* ca specie literară; (4/3/2/1p)

– să ilustrezi aceste caracteristici cu exemple din text și/sau prin comentare; (4/3/2/1p)

– să ai un conținut adecvat tipului de text argumentativ și cerinței formulate; (2/1p)

– să respecți limita de spațiu indicată (2/1p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *După aceea îi povesti că este zâna măiastră, că îl îndrăgostise, de când îl văzuse la vânat, că el rănise o turturică și că acea turturică era ea; și dacă nu s-a arătat lui așa cum este, a fost că, de va lua de bărbat un om de pre pământ, toată puterea ei piere. Mai spuse*

Scanned with OKEN Scanner

că, spre a-l putea vedea mai adesea, intrase găinăreasă la dânşii şi că tot ce ea făcuse era numai pentru dragostea lui.

După aceea ieşi la scară, bătu de trei ori din palme, şi iată o cărucioară, fără să fie trasă de cai, veni. Ea îşi luă zestrea numai de scumpeturi dintr-însa; apoi, curgându-i şiroaie de lacrimi din ochi, se întoarse şi zise feciorului de împărat: „Iată, pentru dragostea ta, mă lepăd de puterea mea cea măiastră. Numai şi tu să mă iubeşti, precum te iubesc eu".

Dete drumul cărucioarei şi rămase lângă fiul împăratului, carele în scurt timp se făcu sănătos. Apoi făcu o nuntă d-alea împărăteştile şi după moartea tatălui său, rămaseră ei în scaunul împărăției şi domnesc şi astăzi, dacă nu vor fi murit.
Încălecai p-o şa etc.

(*, Zâna munților)**

2. *Credea că acesta să fie Greuceanu, dară nu-şi putea da seamă de cum paloşul lui Greuceanu se află în mâna sfetnicului. Atunci băgă de seamă şi Greuceanu că-i lipseşte paloşul şi tocmai acum îi veni în minte pentru ce nu văzuse el stana de piatră decât după ce-şi găsise cuiul de la osie şi se întorcea la căruță cu dânsul. Pricepu el că nu e lucru curat.*

– Împărate prealuminate, zise el, toată lumea ştie că eşti om drept. Te rog să-mi faci şi mie dreptate. Mult ai aşteptat, mai aşteaptă, rogu-te, încă puțin şi vei vedea cu ochii adevărului.

Priimi împăratul a mai aştepta până ce să se întoarcă Greuceanu. Acesta se puse iarăşi în căruța lui cu cai cu tot de fier şi într-un suflet merse, până ce ajunse la stana de piatră, acolo unde Necuratul îi scosese cuiul de la căruță.

– Ființă netrebnică şi păgubitoare omenirii, zise el, dă-mi paloşul ce mi-ai furat, căci de nu, praful se alege de tine.

Piatra nici că se clinti din loc măcar.

Atunci Greuceanu se dete de trei ori peste cap, se făcu buzdugan cu totul şi cu totul de oțel, şi unde începu, nene, a lovi în stană de se cutremura pământul. De câte ori da, de atâtea ori cădea câte o zburătură din piatră. Şi lovi ce lovi până ce îi sfărâmă vârful. Apoi deodată începu stana de piatră a tremura şi a cere iertăciune. Iară buzduganul, de ce da, d-aia îşi întețea loviturile, şi dete, şi dete, până o făcu pulbere. Când nu mai fu în picioare nimic din stana de piatră, cătă prin pulberea ce mai rămăsese, şi-şi găsi Greuceanu paloşul ce-i furase Satana.

Îl luă şi, fără nici o clipă de odihnă, veni şi se înfățişă iarăşi la împăratul.

– Sunt gata, mărite împărate, zise el, s-arăt oricui ce poate osul lui Greuceanu. Să vină acel sfetnic neruşinat care a voit să te amăgească, spre a ne înțelege la cuvinte.

Împăratul îl chemă.

Acesta, dacă veni şi văzu pe Greuceanu cu sprinceana încruntată, începu să tremure şi-şi ceru iertăciune, spunând cum căzuse în mâinile lui paloşul lui Greuceanu.

După rugăciunea lui Greuceanu, dobândi iertare şi de la împăratul, dar acesta îi porunci să piară din împărăția lui. Apoi scoase pe fratele Greuceanului de la închisoare şi se făcu o nuntă d-alea împărăteştile, şi se încinse nişte veselii care ținură trei săptămâni...

Şi eu încălecai p-o şea, şi vă povestii d-voastră aşa.

(*, Greuceanu)**

Scanned with OKEN Scanner

3. *În aceeaşi vreme şi ginerele împăratului, argatul, plecă după lapte de pasere. El scutură frâul şi îndată veni bidiviul lui. Îi spuse ce voia, şi calul îi răspunse:*

– Ce e mai lesne, stăpâne; căci acolo locuiesc şi eu.

Încălecă şi porni. După ce ajunse, luă lapte de pasere de peste râul Iordanului şi în câteva zile se întoarse acasă, cam tot odată cu cumnaţii săi.

Aceştia merseră la împăratul, îi aduseră lapte de al lor, cu care dete pe la ochi împăratul şi rămase ca întâi, orb ca toţi orbii. Nu-i folosi nimic. Merse şi argatul şi-i aduse şi el lapte, dară adevărat lapte de pasere de peste râul Iordanului. Împăratul nu prea voia să dea pe la ochi. După stăruinţa împărătesei şi a sfetnicilor, se înduplecă şi se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de seamă că vede ca prin sită. Mai dete o dată, văzu ca prin ciur; când se unse şi a treia oară, văzu luminat ca toţi oamenii.

Împăratul iertă pe argat de fapta lui de mai-nainte. Ginerele său cel mic, dacă văzu aşa, rugă şi el pe împăratul să vie să le vază locuinţa. Împăratul se înduplecă şi merse. Când ajunse acolo, ce să-i vază ochii? Ce nu era în palaturile lui era în locuinţa ginerelui său cel mai mic.

Văzând mirarea de care era cuprins împăratul, ginerele său cel mai mic se încumetă şi zise:

– Eu sunt, mărite împărate, cel ce am venit de trei ori în biserică.

Împăratul aruncă ţintă ochii la el.

– Eu sunt cel ce ţi-am făcut grădina cea frumoasă.

Împăratul parcă nu-i venea să crează spuselor lui.

– Eu sunt, mai zise, cel ce v-am scăpat în război din mâna nelegiuiţilor ce se sculaseră să te răpuie.

Împăratul rămase stâlpit de mirare. Apoi, mai viindu-şi în fire, îi zise:

– Cum poţi dovedi zisele tale?

Atunci ginerele său cel mic ieşi afară, scutură frâul, scoase hainele de aur din găoacea de nucă unde le păstra, se găti frumos, îşi lăsă părul pe spate, încălecă pe cal şi, arătând împăratului degetul cu inelul, zise:

– Iată, mărite împărate, dovezile ziselor mele.

Şi începu a încurca calul prin curtea împăratului. Părul său cel de aur şi hainele cu care era îmbrăcat strălucea ca soarele.

Împăratul, uitându-se la dânsul, tot punea mâna la ochi, făcându-şi umbră. Vezi că se temea să nu orbească încă o dată.

El lăudă pe fie-sa pentru că-şi alesese un asemenea bărbat.

– Şi ai fi putut oare crede d-ta, tată, răspunse fata cea mică, că aş fi putut să-mi aleg de bărbat pe unul care să facă tatălui meu, împărat, ruşine în lume?

Atunci împăratul, şi bătrân fiind, se coborî din scaunul împărăţiei, pe care se urcă ginerele său cel mic. Şi împărăţiră în pace şi în linişte până ce trăiră.

(***, ***Făt-Frumos cel rătăcit***)

H.4. PASTELUL

Pastelul este *specia literară a genului liric*, în care se descrie, într-un *tablou expresiv*, cu mare capacitate de sugestie prin imaginile artistice pe care le conţine, *un peisaj/un aspect din natură sau un interior*, în măsură să genereze *o stare de spirit/o emoţie artistică*.

Scanned with OKEN Scanner

Denumirea de *pastel* (preluată din artele plastice) și specia literară însăși au fost introduse în literatura română de Vasile Alecsandri, care a publicat – între 1868 și 1869 – ciclul de poezii descriptive de natură, intitulat ***Pasteluri***.

Trăsăturile generale și specifice ale pastelului sunt cele ale oricărei descrieri literare:

1. Modul principal de expunere este *descrierea;* textul apare sub forma unei *descrieri literare/artistice în versuri de tip tablou (a unui peisaj din natură), statice sau dinamice,* de obicei din *perspectiva subiectivă a unui observator/privitor* care notează ceea ce vede, ceea ce simte și ce îl impresionează în jur (câteodată apar și elemente evocative sau meditative).

Uneori, perspectiva privitorului este aparent obiectivă (utilizarea persoanei a III-a, evitarea mărcilor implicării afective, mai ales a verbelor, a pronumelor și a adjectivelor pronominale la persoana I singular), dar și în acest caz *subiectivitatea eului liric este identificabilă prin ideile poetice exprimate sau sugerate, prin conturarea atmosferei poetice, prin preferința pentru anumite imagini artistice, prin deplasarea accentului asupra unor detalii semnificative din care se reconstituie întregul* etc.

2. Viziunea poetică asupra peisajului este susținută printr-o gamă de mijloace artistice, presupunând:

a. *figuri de expresivitate artistică: figuri de stil utilizate cu scop descriptiv* (în special epitetul, inversiunea, personificarea, comparația, hiperbola, metafora);

b. *alte tehnici și procedee artistice* (insistența pe grupul nominal, format din substantiv și adjectiv cu valoare stilistică de epitet; tehnica asamblării detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză cu mai multe dimensiuni; perspectiva privitorului care notează ceea ce vede, ce simte și ce îl impresionează în peisajul din jur; gradația, uneori dinspre plan îndepărtat spre planul apropiat, paralela, expresivitatea elementelor de versificație etc.);

c. *imagini artistice* (vizuale/cromatice, auditive, tactile, gustative, olfactive, de mișcare etc.).

Structura-tip a redactării unei compuneri cu tema *motivării/argumentării faptului că textul dat este un pastel*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale pastelului (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre operă (tema, ipostaza observatorului, perspectiva subiectivă sau aparent obiectivă etc.).
CUPRINS
a. primul argument: *descrierea ca mod principal de expunere* (dezvoltarea argumentului se face prin comentarea și exemplificarea ipostazei poetului, a contextului spațio-temporal, a viziunii și a perspectivei asupra peisajului, a particularităților unor elemente de structură și de compoziție...); **b. al doilea argument:** *viziunea poetică asupra peisajului susținută printr-o varietate de mijloace artistice* (Vezi mai sus!); în funcție de reperele date prin cerință, *figurile de stil, tehnicile și procedeele artistice, imaginile artistice* sunt comentate/dezvoltate, cu exemplificare obligatorie.

Scanned with OKEN Scanner

ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de textul liric dat.

1. TEXT-SUPORT: *Iarna* de Vasile Alecsandri

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară!
Cu o zale argintie se îmbracă mândra țară;
Soarele, rotund și palid, se prevede pintre nori
Ca un vis de tinerețe pintre anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopii înșirați se perd în zare,
Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele perdute sub clăbuci albii de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucește și dismiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie ușoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

2. EXEMPLIFICARE

Pastelul este specia literară a genului liric, în care se descrie, într-un tablou expresiv, cu mare capacitate de sugestie prin imaginile artistice pe care le conține, un peisaj/un aspect din natură, în măsură să genereze o stare de spirit/o emoție artistică.

Textul dat este unul dintre cele mai frumoase pasteluri consacrate anotimpului hibernal, organizat în două tablouri distincte: ninsoarea care copleșește natura (strofele I-III) și imaginea vieții care își recucerește drepturile (ultima strofă).

În primul rând, modul principal de expunere este descrierea. Textul apare ca o descriere artistică în versuri a unui peisaj, din perspectiva subiectivă a observatorului care notează ceea ce vede, ce simte și ce îl impresionează în jur. Mai întâi privirea se fixează asupra norilor („lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă"), de unde vine „cumplita iarnă" ce răspândește „fiori de gheață" și coboară treptat asupra universului terestru, copleșit de grandoarea fenomenului natural, perceput catastrofic/apocaliptic („Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară!", zăpada îmbrăcând totul „într-o zale argintie", întinderea fiind „pustie, fără urme, fără drum", satele, „perdute sub clăbuci albii de fum", plopii sunt văzuți ca „fantasme albe" etc.). Dacă în primul tablou soarele, simbol al vieții, este „rotund și palid", abia întrezărindu-se dintre nori și părând „un vis de frumusețe pintre

Scanned with OKEN Scanner

anii trecători", în al doilea tablou, consacrat imaginii triumfului vieții, este „doritul" care „strălucește și dismiardă".

În al doilea rând, viziunea poetică subiectivă asupra iernii este susținută printr-o varietate de mijloace artistice. Epitetul cromatic, deseori personificator, hiperbolic sau metaforic („umeri dalbi", „zale argintie", „rotund și palid", „fantasme albe", „clăbuci albii"...), repetiția, comparația și personificarea sunt figurile de stil dominante în descriere. Dintre tehnicile și procedeele artistice utilizate cu scop descriptiv, sunt de remarcat insistența pe grupul nominal, format din substantiv și adjectiv, tehnica asamblării detaliului (soarele, norii, satele, plopii, sania...) într-o imagine de sinteză pluridimensională, tehnica planurilor paralele (cosmic-terestru, începutul ninsorii – sfârșitul ninsorii...). Imaginile artistice sunt preponderent vizuale și auditive, în măsură să sugereze stări lirice opuse: groaza în fața dezlănțuirii naturii și bucuria revenirii acesteia la viață (imaginea saniei care trece în „clinchete de zurgălăi").

În concluzie, „Iarna" este un pastel care are ca mesaj ideea că, în natură, răul și anormalul sunt temporare, binele și normalul triumfând totdeauna.

APLICAȚII IV. PASTELUL

Redactează câte o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să argumentezi apartenența la specia literară *pastel* a textului dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să numești două dintre caracteristicile *pastelului*, ca specie literară; (4/3/2/1/0p)

– să ilustrezi aceste caracteristici cu exemple din text și/sau prin comentare; (4/3/2/1/0p)

– să ai un conținut adecvat tipului de text argumentativ și cerinței formulate; (2/1/0p)

– să respecți limita de spațiu indicată (2/1/0p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25) x 4}}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE-SUPORT

1. *Noaptea-i dulce-n primăvară, liniştită, răcoroasă,*
Ca-ntr-un suflet cu durere o gândire mângâioasă,
Ici, colo, cerul dispare sub mari insule de nori,
Scuturând din a lui poale lungi şi repezi meteori.

Pe un deal în depărtare un foc tainic străluceşte
Ca un ochi roş de balaur care-adoarme şi clipeşte.
Sunt păstori în şezătoare sau vro ceată de voinici?
E vro tabără de care sau un rond de tricolici?

Către munţi prin întuneric un lung bucium se aude.
El aminte suvenirul celor timpuri negre, crude,
Când din culme-n culme noaptea buciumele răsunau
Şi la lupte sângeroase pe români îi deşteptau.

Acum însă viaţa-i lină; ţara doarme-n nepăsare!
Când şi când, un câine latră la o umbră ce-i apare,
Şi-ntr-o baltă mii de broaşte în lung hor orăcăiesc,
Holbând ochii cu ţintire la luceafărul ceresc!

(Vasile Alecsandri, ***Noaptea***)

2. *Zi cu soare, ger cu stele!... Hai, iubită, la primblare.*
Caii muşcă-a lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuţa, cuib de iarnă, e cam strâmtă pentru doi...
Tu zâmbeşti?... Zâmbirea-ţi zice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpind sania uşoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuieşte; caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scântei.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se văd insule de codri, s-aud câini la vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunt mărgăritar
Saltă-o veveriţă mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poiene, acum trecem prin zăvoaie;
Crengile-aninate-n cale ning steluţe şi se-ndoaie.
Iată-o gingaşă mlădită cu şirag de mărţişori...
Tu o rupi?... Ea te stropeşte cu fulgi albi răcoritori.

(Vasile Alecsandri, ***Sania***)

Scanned with OKEN Scanner

3. *Pe lanul lung şi verde, cu grâul răsărit,*
O umbră călătoare se-ntinde-ncet şi trece,
Precum un râu de munte când gheaţa s-a topit
Se varsă peste maluri, câmpiile să-nece.

E umbra unor nouri, albii, uşori, mărunţi,*
Ce lunecă sub soare, clădind un lanţ de munţi;
Ei vin în miezul zilei, c-un surd şi tainic sunet
Şi, ca semnal de viaţă, aprind în cer un tunet.

(Vasile Alecsandri, ***Tunetul***)

* *albii* = albicioşi

H.5. FABULA

Fabula este *specia genului epic*, în proză sau în versuri, în care sunt *satirizate moravuri sau defecte omeneşti*, în scopul de *a le îndrepta*, prin intermediul *personajelor alegorice* (obiecte, animale, păsări, plante, chiar abstracţiuni, care au comportamente omeneşti/sunt umanizate). Fabula presupune:

a. *o structură specifică*, axată pe *povestirea/pe relatarea unei întâmplări* (cu tâlc/ pilduitoare), care pune în evidenţă *o morală reprezentând scopul relatării* (explicită, respectiv formulată în finalul textului, sau implicită, desprinsă din semnificaţia conflictului);

b. *prezenţa elementelor constitutive ale operei epice*, având drept caracteristici: *naratorul* (aparent obiectiv, în realitate fiind exponent al unor valori care exprimă binele, frumosul şi adevărul), *acţiunea concentrată* (uneori redusă la un singur moment al subiectului, cu un deznodământ imediat), *conflictul puternic*, chiar violent (pornind de la mentalităţi/perspective/opinii divergente), *personaje alegorice* întruchipând tipuri şi comportamente umane aflate în opoziţie, *naraţiunea* (deseori împletită cu dialogul şi cu scurte secvenţe descriptive şi/sau evocative), precum şi *un mesaj* concentrat în morală (deseori sub forma unei sentinţe), care promovează valori etice.

Subiectul fabulei este, de cele mai multe ori, un prilej de amuzament, dar în spatele râsului provocat de ineditul întâmplărilor şi al situaţiilor se ascund probleme grave, serioase, ale omului şi ale societăţii în care trăieşte.

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerinţă *motivarea/argumentarea faptului că textul dat este o fabulă*:

INTRODUCERE
– enunţarea trăsăturilor generale ale fabulei (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerinţa subiectului), dezvoltată prin inserţia unor date generale despre textul dat (tema, particularităţi ale conflictului şi ale construcţiei personajelor etc.).

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea structurii specifice; **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea specificului elementelor constitutive ale genului epic.
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* concentrat în morală.

1. TEXT-SUPORT: *Vulpea și bursucul,* de Alecu Donici

— Da' dincotro și unde
Alergi tu așa iute?
Bursucu întâlnind pe vulpe-a întrebat.
— Oh, dragă cumătre, am dat peste păcat,
Sunt, iată, surghiunită!
Tu știi că eu am fost în slujbă rânduită
La o găinărie.
Cu trebile ce-aveam, odihna-mi am lăsat,
Și sănătate-mi am stricat;
Dar tot eu am căzut în groaznica urgie,
Pe niște pâri nedovedite
Precum că luam mite.
Tu singur martor ești, în adevăr să spui:
De m-ai văzut cumva, măcar cu vreun pui?
— Nu, dragă cumătră; dar când ne întâlneam,
Eu cam ades vedeam:
Că tu pe botișor
Aveai și pufușor.
Se-ntâmplă și la noi de vezi,
Cum altul, având loc, așa se tânguiește,
Încât îți vine mai să-l crezi,
Că abia din leafă se hrănește.
Dar astăzi butcă, mâine cai,*
De unde oare-i vin? Și când ai vre să stai,
Să-i faci curată socoteală
Pentru venit și cheltuială,
N-ai zice ca bursucu: că are „pufușor
Pe botișor?"

**butcă* (arh.) – trăsură boierească, caleașcă

Scanned with OKEN Scanner

2. EXEMPLIFICARE

***Fabula** este specia genului epic, în proză sau în versuri, în care sunt satirizate moravuri sau defecte omenești, în scopul de a le îndrepta, prin intermediul personajelor alegorice (obiecte, animale, păsări, plante, chiar abstracțiuni, care au comportamente omenești/sunt umanizate).*

Textul dat este o fabulă pe tema corupției, autorul folosindu-se de personajele alegorice vulpea și bursucul, pentru a contura chipuri și comportamente umane din viața societății de ieri și de azi.

În primul rând, textul are structura specifică oricărei fabule: povestirea cu tâlc (disimulată/mascată în dialogul spumos dintre vulpe și bursuc) și morala implicită, ce se desprinde din comentariile și din reflecțiile naratorului (versurile 19-28). La întrebarea bursucului, vulpea își spune păsurile, plângându-se de faptul că, angajată la o „găinărie", a căzut „în groaznica urgie" și este acuzată că lua „mite", pe baza unor „pâri nedovedite", cerându-i să declare că n-a fost văzută „măcar cu vreun pui". Dar bursucul nu cade în capcana viclenei vulpi și mărturisește adevărul care o condamnă: „Că tu pe botișor/Aveai și pufușor". Morala este implicită, naratorul punând în paralel imaginea vulpii din fabulă cu cea a coruptului din oricare societate, astfel devenind un adevărat glas al opiniei publice. Ca atare, atunci când vede prosperitatea neașteptată a unuia sau a altuia dintre semeni („astăzi butcă, mâine cai", deși „abia din leafă se hrănește"), se întreabă precum bursucul, dacă nu cumva proaspătul îmbogățit are „pufușor/Pe botișor".

În al doilea rând, textul întrunește trăsăturile definitorii ale operei epice, utilizate însă la cerințele specifice fabulei. Naratorul este aparent obiectiv, în realitate intervenind în relatare cu propriile idei și reflecții (mai ales în morala implicită), acțiunea este concentrată (redusă la dialogul plin de semnificație dintre vulpe și bursuc), conflictul puternic, divergent, între două mentalități diferite (cea a coruptului care nu își recunoaște vinovăția și cea a omului comun, corect și cinstit), subiectul are deznodământ imediat (morala implicită, reprezentând chiar scopul relatării), iar personajele alegorice sunt alese tocmai pentru simbolurile pe care le întruchipează în mentalitatea tradițională (vulpea – șiretenia, necinstea, furtul..., bursucul – răbdarea, agoniseala „cu cap", munca cinstită...). Dialogul este de factură dramatică (având rolul de exprimare a psihologiei/a mentalităților personajelor și, prin aceasta, de caracterizare al lor), iar în narațiune se inserează secvențe meditative.

*În concluzie, **Vulpea și bursucul** este o fabulă care ilustrează ideea că îmbogățirea neașteptată este rezultatul necinstei și al furtului.*

APLICAȚII IV. FABULA

Redactează câte o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să argumentezi apartenența la specia literară *fabulă* a textului dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să numești două dintre caracteristicile *fabulei*, ca specie literară; (4/3/2/1p)

– să ilustrezi aceste caracteristici cu exemple din text și/sau prin comentare; (4/3/2/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– să ai un conținut adecvat tipului de text argumentativ și cerinței formulate; (2/1p)

– să respecți limita de spațiu indicată (2/1p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *Leul s-a-mbrăcat odată*
Într-o piele de măgar,
Să colinde țara toată
Din hotar până-n hotar,
Ca să vadă cum se poartă lupii (marii dregători)
Cu noroadele-i blajine de supuși rumegători.

Deci, trecând el într-o seară la o margine de crâng
Ca un biet măgar nătâng,
Niște lupi, cum îl văzură, se reped la el pe loc
Și-ntr-o clipă îl înșfacă, grămădindu-l la mijloc.

— Stați, mișeilor! Ajunge, – că vă rup în dinți acuși!
(Strigă leul, apărându-și pielea cea adevărată.)
Astfel vă purtați voi oare cu iubiții mei supuși?...

Lupii, cunoscându-i glasul, îndărăt s-au tras pe dată,
Și de frică se făcură mici, ca niște cățeluși.
— O, măria-ta! Iertare!
Zise cel mai diplomat, –
Semănai așa de tare
C-un măgar adevărat!...

(G. Topîrceanu, ***Leul deghizat***)

Scanned with OKEN Scanner

2. *Tot scormonind cocoşu-n bălegar,*
A dat de un mărgăritar
Şi s-a gândit cu creasta şi din partea cozii:
„Ce văd în el, de-l caută nerozii?"
S-a întrebat: „Să fie de folos
Pentru cuvântul numai că-i frumos?
Şi că de-aceea are trecere şi preţ?
Un bob de orz, urât şi lungăreţ,
Nu licăre pe nici o latură,
Dar îl mănânci şi satură."

Cocoş la minte e şi omul prost:
Ce nu pricepe prostul, nu are nici un rost.

(Tudor Arghezi, ***Cocoşul şi mărgăritarul***, adaptare după I.A. Krîlov)

3. *—Ei, vezi, mă rog, ce nătărău!*
Tot înapoi se dă.
Aşa un rac pe fiul său
*Odată ocără.**
— O, bunul meu părinte!
Răspunse racul fiu —
Cum mergi tu înainte?
Mă iartă că nu ştiu.
Şi dar, te rog, mă-nvaţă:
Dă-mi pildă drept povaţă,
Şi-apoi, eu după tine
Voi merge foarte bine!

(Al. Donici, ***Doi raci***)

* *a ocărî* —(aici) a certa cu vorbe grele

H.6. SCHIŢA

Schiţa este o *specie a genului epic în proză*, de *mică întindere*, cu *personaje puţine* şi cu *acţiune simplă*, având *un singur fir narativ* şi surprinzând *un moment semnificativ din viaţa personajului principal, caracterizat printr-o trăsătură definitorie a caracterului* (deseori văzută într-o diversitate de nuanţe).

Termenul provine din artele plastice, unde are sensul de *creionare rapidă a unui subiect*. Preluat de literatură, termenul denumeşte *cea mai restrânsă formă de proză scurtă*; schiţa cultivă *instantaneul*, are *caracter fragmentar*, iar modul principal de expunere *este naraţiunea în ritm alert, împletită cu dialogul de factură dramatică*.

Acţiunea schiţei este simplă, aproape convenţională, liniară, alcătuită dintr-o succesiune de momente narative şi se caracterizează prin ritmul alert, dat de

Scanned with OKEN Scanner

împletirea narațiunii cu dialogul viu/expresiv, desfășurându-se în secvențe cinematografice. *Subiectul* fixează un singur aspect din viața personajului și are o limitare de timp și de spațiu.

Personajele *sunt surprinse într-un moment de viață autentică, în măsură să le pună în evidență trăsăturile morale;* sunt creionate sumar, *pe baza unei singure trăsături definitorii a caracterului,* uneori văzută într-o diversitate de nuanțe. *În schițele lui I.L.Caragiale,* comicul *este o modalitate de caracterizare, în variatele sale forme:* de situație, de caracter și, mai ales, de limbaj.

De obicei, mesajul schiței are *o puternică funcție moralizatoare,* evidențiată de caracterul și de comportamentul personajelor.

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/ argumentarea faptului că o operă literară studiată este o schiță* sau că *fragmentul dat aparține unei schițe*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale schiței (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre textul integral sau fragmentar dat (tema, particularități ale conflictului și ale construcției personajelor etc.).
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/ exemplificarea a două trăsături definitorii identificate (în situația textului integral, la alegere: temă, narator, acțiune, conflict, subiect, personaje…; în situația textului fragmentar: tema și cea mai evidentă trăsătură a schiței existentă în fragment); **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea celorlalte trăsături definitorii identificate, a particularităților de limbaj, a construcției subiectului și a personajelor etc.
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de comportamentul personajului central sau de conținutul de idei al schiței.

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***D-l Goe…,*** de I.L. Caragiale)

Schița este o specie a genului epic în proză, de mică întindere, cu personaje puține și cu acțiune simplă, cu un singur fir narativ și surprinzând un moment semnificativ din viața personajului principal, caracterizat printr-o trăsătură definitorie de caracter.

D-l Goe... este o schiță care are ca temă educația în familie și care întregește tipologia „moftangiilor" lui I.L.Caragiale, prin aducerea în prim-plan a imaginii copilului răsfățat și obraznic dintr-o familie cu pretenții aristocratice, în realitate vulgară, cu apucături de mahala.

În primul rând, acțiunea este simplă, aproape convențională, liniară, alcătuită dintr-o succesiune de momente narative: așteptarea trenului pe peronul din „Urbea X", discuția

Scanned with OKEN Scanner

„filologică" despre corectitudinea pronunțării cuvântului „marinar", ocuparea locurilor în tren, pierderea de către Goe a pălăriei și a biletului de călătorie, blocarea băiatului în „compartimentul unde nu intră decât o singură persoană" etc.

Subiectul fixează un singur moment din viața personajului și are o limitare de timp și de spațiu (cele câteva ore ale călătoriei provincialilor: Goe, mam-mare, mamița, tanti Mița; peronul gării din „Urbea X"; trenul accelerat care circulă spre București).

Intriga apare înaintea expoziției („Ca să nu mai să nu mai rămâie repetent și anul acesta"), iar finalul deschis lasă impresia că șirul peripețiilor nu se va opri aici.

În al doilea rând, personajele, surprinse într-un moment de viață autentică, în măsură să le pună în evidență trăsăturile morale, întruchipează tipuri umane negative (copilul răsfățat și obraznic, adultul iresponsabil, incult și vulgar). Goe, personajul central, este prezentat pe baza unei singure trăsături definitorii a caracterului (obrăznicia, ca urmare a proastei-creșteri și a răsfățului din familie), fie prin modalități directe (fizic: „tânărul", „mititelul", „poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie"... și moral: „foarte impacient", „cu un ton de comandă"...), fie indirecte (caracterizare desprinsă din fapte și comportament, din relațiile cu mam-mare, cu mamița, cu tanti Mița, cu „urâtul", din vorbire, din mediul în care este situat, pe baza numelui pe care îl poartă, prin folosirea diferitelor forme ale comicului: de situație, de caracter, de limbaj...). Portretul moral este completat de trăsături precum lenea și prostia („repetent" admirat de mam-mare: „n-a învățat toată lumea carte ca d-ta"...), lipsa de respect față de persoanele adulte (însoțitoarele sale sunt „proaste", unul dintre călători este „urâtul"), aroganța și voința de a-i domina pe cei din jur („de ce nu vine?... Eu vreau să vie!"). De fapt, în această schiță totul este inversat: copilul se comportă ca un adult iresponsabil, iar însoțitoarele sale se maimuțăresc infantil.

Modul principal de expunere este narațiunea în ritm alert, derulată cinematografic, împletită cu dialogul viu, ceea ce apropie schița de genul dramatic.

*În concluzie, **D-l Goe...**, schiță realizată la nivel de capodoperă, pune în discuție valori precum educația, bunul-simț, politețea, rolul adulților în formarea caracterului copiilor, oferindu-se ca exemplu negativ comportamentul personajelor, numele Goe devenind generic pentru orice copil răsfățat și obraznic.*

APLICAȚII IV. SCHIȚA

Redactează câte o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să argumentezi apartenența la specia literară *schiță* a textului dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să numești două dintre caracteristicile *schiței*, ca specie literară; (4/3/2/1p)

– să ilustrezi aceste caracteristici cu exemple din text și/sau prin comentare; (4/3/2/1p)

– să ai un conținut adecvat tipului de text argumentativ și cerinței formulate; (2/1p)

– să respecți limita de spațiu indicată (2/1p).

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *— Dragă Costică, viu la tine sigur că n-ai să mă refuzi; știu cât pot conta pe amiciția ta și nu-mi pot permite a mă îndoi un moment că în cazul de față, fiind vorba, mă-nțelegi, de o chestiune care mă interesează în așa grad, încât dacă n-aș fi pe deplin convins că tu, care mi-ai dovedit totdeauna, fără să dezminți niciodată o afecțiune, ce pot zice că la rândul meu... în fine...*

— În fine, zise Ionescu, am înțeles... Nu trebuia să mă iei așa pe departe. Vii să mă rogi pentru vreo loază de elev de-ai mei!*

— Nu e loază, Costică, e un băiat dintr-o familie dintre cele mai bune, mi-e rudă.

— Cine știe ce leneș, ce dobitoc!

— Nu-i adevărat, dragă Costică, este un băiat prea cumsecade... Să nu mă lași!... Viu la tine sigur că n-ai să mă refuzi; știu cât pot conta pe amiciția ta și nu-mi permit a mă-ndoi un moment că în cazul de față, fiind vorba, mă-nțelegi, de o chestiune...

— Ei, lasă astea! știi că țiu la tine; ce mai încap între noi astfel de fraze banale?... Ce notă vrei să-i dau pârlitului tău de protejat?

— 7, dragă Costică...

— Apoi, dacă n-o fi știind nimic!

— Ei, acuma și tu! zi că nu știe; parcă el o să fie cel dintâi și cel de pe urmă care să treacă fără să știe... Te rog, dragă Costică! dacă rămâne băiatul repetent încă un an, e o nenorocire pentru familia lui – o familie dintre cele mai bune – și pentru mine o mare mâhnire...

(I.L. Caragiale, ***Lanțul slăbiciunilor****)*

2. *— Mitică... și mai cum?*

— E destul atâta: Mitică – de vreme ce și dumneata îl cunoști tot așa de bine ca și mine. Firește că trebuie să-l cunoaștem: îl întâlnim atât de des – în prăvălii, pe stradă, pe jos, în tramvai, [...], pe bicicletă, în vagon, în restaurant, la Gambrinus – în fine, pretutindeni.

Mitică este bucureșteanul par excellence. Și fiindcă Bucureștii sunt un mic Paris, și Mitică, se-nțelege, este un mic parizian.*

Scanned with OKEN Scanner

El nu e nici tânăr, nici bătrân, nici frumos, nici urât, nici prea-prea, nici foarte-foarte; e un băiat potrivit în toate; dar ceea ce-l distinge, ceea ce-l face să aibă un caracter marcat este spiritul lui original şi inventiv.

Mitică este omul care pentru fiecare ocaziune a vieţii găseşte un cuvânt de spirit la moment, şi pentru asta simpaticul parizian al Orientului este foarte căutat şi plăcut în societate.

Mitică are o magazie, un arsenal, o comoară de vorbe, de întrebări, de răspunsuri, care fac deliciile celor ce au fericirea să-l cunoască. […]

Exemple...

Când n-are tutun, îţi cere „o ţigară... suvenir".

Când merge să se-mprumute cu bani:

— Unde ai plecat, Mitică?

— La vânătoare de lei.

Îi zici:

— Mitică, faci cinste?

— Nu pot, monşer, că mă strânge un ciorap.

Până în anul 1900, când mă-ntâlnea la Sf. Vasile, îmi zicea:

— De un an nu ne-am văzut!

Dar în anul acela l-am găsit în seara de 31 decembre la Gambrinus, tot acolo l-am întâlnit a doua seară, la 1 ianuarie.

L-am salutat; s-a făcut că nu mă cunoaşte. După multă stăruinţă, şi-a adus în fine aminte cine sunt:

— Scuză-mă, neică, a zis Mitică, te uitasem: e un secol de când nu ne-am mai văzut!

(I.L. Caragiale, *Mitică*)

**par excellence*, expresie (fr.) – prin excelenţă, tipic.

3. *Zi-ntâi de mai stil nou 1900, zi de redeşteptare, ziua florilor, ziua triumfului primăverii, a fost ziua şi a unui alt mare triumf – triumful unei idei mari! ziua-n care s-a realizat în fine un ideal de multă vreme hrănit cu pasiune în sufletul celui mai neobosit dintre primarii urbani ai regatului, în sufletul bravului meu amic Leonida Condeescu, primar al urbei Mizil. Numai acela care a luptat în viaţa lui pentru o idee mare, numai acela care şi-a jertfit liniştea, odihna, totul, pentru o cauză publică, numai acela poate înţelege importanţa zilei de 1 mai 1900.* […]

Fără să renunţe a gândi la realizarea visului său într-un timp mai oportun, Leonida a început să stăruie ca barem să se strămute la Mizil Episcopia de Buzău. Fatalitate, însă! s-a opus Sinodul.

— Atunci, dacă nu se poate Episcopia, strămutaţi la Mizil măcar regimentul 32.

La aceasta s-a opus comenduirea corpului respectiv de armată.

— Atunci, dacă nu se poate regimentul 32, înfiinţaţi-ne un liceu clasic şi mutaţi la Mizil facultatea de medicină din Iaşi!

La aceasta s-a opus Ministerul Cultelor.

— Sau clădiţi-ne un teatru naţional cu o subvenţie din partea statului.

La aceasta s-a opus Direcţia generală a teatrelor.

„Mulţi vrăjmaşi are Mizilul!" a gândit cu amărăciune Leonida, şi la acest gând şi-a îndoit energia. A cerut o audienţă la Rege. La această audienţă, Leonida şi-a aşternut tot programul său de dezvoltare a Mizilului, arătând în culori vii Suveranului perspectiva unui măreţ oraş, care să fie cu vremea fala regatului.

— Sire, tot s-a făcut pentru alte oraşe; pentru Mizil, nimic! Noi n-avem reşedinţă de judeţ, n-avem tribunal, n-avem episcopie, n-avem regimentul 32, n-avem liceu, n-avem facultate

Scanned with OKEN Scanner

de medicină, n-avem teatru național, n-avem pod peste Dunăre, — n-avem nimic, nimic, Sire!... Rugăm pe Maiestatea Voastră să ni se dea și nouă ceva din toate astea. Să nu se uite că Mizilul este un oraș, care a luat totdeauna parte cu entuziasm la cele mai mari acte ale istoriei naționale; este păcat, Sire, ca Mizilul să fie astfel persecutat; că nu putem pentru ca să zicem alt decât că e o persecuțiune!

Suveranul a promis că va recomanda atențiunii guvernului stăruințele energicului primar, și-n adevăr, cum a văzut pe președintele consiliului, i-a vorbit despre Mizil, și despre Leonida.

Președintele consiliului a surâs cu bunătate și a spus Regelui:

— Sire, primarul Mizilului este un tânăr foarte meritos; însă are... are... nu un cusur, ci un exces de calitate: ține să facă cu orice preț și cât se poate mai iute din urbea sa măcar un port de mare...

Pe când Leonida medita asupra chestiunii arzătoare: „ce s-ar putea cere guvernului în favoarea dezvoltării Mizilului?" iată că Direcția Generală C.F.R. înființează expresul București-Berlin via Breslau. Leonida ia itinerariul oficial și vede... o scăpare din vedere, probabil! o greșeală de tipar, desigur!! În dreptul Mizilului nu se indică ora — o linie dreaptă, ca la Inotești și la Vintileanca! Aleargă la gară... Cercetează... Nenorocire! Nu e scăpare din vedere, nu e greșeală de tipar! Este exact: expresul trece pe la Mizil fără să se oprească, nici la dus, nici la întors!

A! asta e prea mult!

(I.L. Caragiale, ***O zi solemnă***)

H.7. NUVELA

Nuvela este o *specie a genului epic în proză, de dimensiuni medii (ca întindere se situează între schiță și roman),* cu un *fir narativ central* și *o construcție riguroasă a subiectului, cu un conflict concentrat,* care implică un *număr relativ redus de personaje.*

1. *Acțiunea nuvelei este mai dezvoltată decât a schiței, întâmplările sunt relatate în ritm alert și obiectiv, adesea în secvențe memorabile, în care narațiunea propriu-zisă* (relatarea *sau* povestirea) *se împletește cu dialogul, secvențele descriptive fiind rare, pentru că descrierea încetinește sau chiar întrerupe narațiunea.*

2. *Naratorul intervine relativ puțin prin considerații personale* (în multe dintre nuvelele din literatura română se observă tendința de obiectivare, de atenuare a prezenței naratorului care nu se implică în subiect și se detașează de personaje).

3. *Relațiile temporale și spațiale sunt clar delimitate;* spre deosebire de schiță, *acțiunea se desfășoară în timpuri și în spații diferite (construcția epică are amploare în timp și în spațiu).* Spre exemplu, în nuvela *Două loturi,* de I.L. Caragiale, acțiunea se pertece în casa familiei lui Lefter Popescu, la berărie, în casa chivuțelor, la minister, la bancă etc.

4. Personajul principal se află angrenat într-un puternic conflict, *menit să-i pună în lumină caracterul;* de cele mai multe ori, *ipostaza inițială a personajului este diferită de cea finală, datorită conflictului/ conflictelor în care se află angrenat și care îi determină transformarea* (Lefter Popescu este micul funcționar a cărui dramă se declanșează odată cu vestea câștigului la loterie, degradarea personalității sale producându-se treptat, ca urmare a iluziei îmbogățirii neașteptate, până la stadiul nebuniei, din final).

Scanned with OKEN Scanner

5. *În nuvelă* se acordă o importanță mai mare *caracterizării complexe* a personajelor *(în special prin modalități/procedee indirecte) decât acțiunii propriu-zise.*

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/argumentarea faptului că o operă literară studiată este o nuvelă* sau că *fragmentul dat aparține unei nuvele*:

INTRODUCERE
– enunțarea trăsăturilor generale ale nuvelei (Vezi mai sus!); – ipoteza (impusă prin chiar cerința subiectului), dezvoltată prin inserția unor date generale despre textul integral sau fragmentar dat (tema, particularități ale conflictului și ale construcției personajelor etc.).
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea a două trăsături definitorii identificate (în situația textului integral, la alegere: temă, narator, acțiune, conflict, subiect, personaje; în situația textului fragmentar: tema și cea mai evidentă trăsătură a nuvelei existentă în fragment); **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea celorlalte trăsături definitorii identificate, a particularităților de limbaj, a construcției subiectului și a personajelor etc.
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de comportamentul personajului central sau de conținutul de idei al nuvelei.

EXEMPLIFICARE (text-suport: ***Două loturi***, de I.L. Caragiale)

Nuvela este o specie a genului epic în proză, de dimensiuni medii, cu un fir narativ central și o construcție riguroasă a subiectului, cu amploare în timp și în spațiu și cu un conflict concentrat, care implică un număr relativ redus de personaje, complex caracterizate.

Două loturi *este o nuvelă ce are ca temă consecințele nefaste ale mirajului îmbogățirii prin câștigul la loterie, Lefter Popescu trecând rapid de la condiția inițială a micului funcționar la cea dorită și iluzorie a rentierului, în final decăzând la condiția perdantului și a ghinionistului care nu înțelege ce i s-a întâmplat.*

În primul rând, acțiunea are amploare în timp și în spațiu (se petrece în casa familiei lui Lefter Popescu, la berărie, în casa chivuțelor, la minister, la bancă etc.). Are ritmuri diferite, de la secvențe derulate cinematografic (căutarea biletelor, scena demisiei, scena de la bancă...), la secvențe în care este încetinită sau chiar întreruptă prin descriere (așteptarea trezirii chivuțelor), prin intercalarea în text a conținutului articolului de ziar, a scrisorii primite de d. Popescu, a demisiei de la minister, precum și prin scurte notații ale naratorului, prin care se evocă starea de moment a personajului. Conflictul principal este axat pe transformarea de comportament a lui Lefter, pentru care mirajul îmbogățirii pe neașteptate ar reprezenta ieșirea din condiția umilului funcționar; ca atare reacțiile

Scanned with OKEN Scanner

sale devin necontrolate (spargerea farfuriilor, insultarea soției, a bancherului etc.), finalul aducând chiar imaginea nebuniei personajului.

În al doilea rând, naratorul pune în evidență diferitele stadii ale trăirilor personajului principal: furie, disperare, umilință, extaz și din nou disperare..., în scene memorabile precum: căutarea febrilă a biletelor, solicitarea unui „congediu de două-trei zile", momentul „iluminării", urmat de spargerea farfuriilor, confruntarea cu chivuțele care nu știu nimic despre „belete", scena de la berărie, a doua vizită a lui Lefter la chivuțe, găsirea neașteptată a biletelor și prezentarea demisiei, semnate oficial cu numele Eleutheriu Popescu etc. Lefter este prezentat mai puțin prin procedee directe (detalii de portret fizic și moral fixate de către narator: „pesimist", „bolnav", „sfârâmat de oboseală", „un moșneag micuț, intrat la apă și scofâlcit"...), cât mai ales prin procedee indirecte (caracterizare desprinsă din fapte și comportament, din relațiile cu soția, cu căpitanul Pandele, cu chivuțele, cu „turbatul"..., din vorbire, din mediul în care este situat, pe baza numelui purtat, din detalii de vestimentație etc.). Comicul este o modalitate de caracterizare a personajelor, în variatele sale forme: de situație (căutarea disperată a biletelor, demisia, momentul adevărului de la bancă etc.), de caracter (degradarea comportamentului personajului central; relația iluzie-realitate), de moravuri (comportamentul abuziv al reprezentantului poliției, stimulat de promisiunea unui câștig substanțial) și, mai ales, de limbaj (clișee verbale: „stimabile", „viceversa", „mă rog"...; deformarea cuvintelor: „belete", „oțule", „haoleu"; formulele de adresare: „nene Turturene", „domnule șef", „nenorocito", „femeie"...).

În concluzie, nuvela lui I.L. Caragiale are ca mesaj ideea că iluzia câștigului, a îmbogățirii neașteptate conduce la degradarea iremediabilă a comportamentului uman.

H.8. ROMANUL

Romanul este o *specie a genului epic în proză* de *mari dimensiuni*, cu *acțiune complexă*, desfășurată pe *mai multe planuri narative*, cu *personaje numeroase* ce întruchipează o *varietate de tipuri umane*, având *conflicte puternice, ramificate*, bine construite epic. În funcție de subiectul abordat, romanul poate fi *istoric, social, de dragoste, de aventuri* etc., iar din perspectiva construcției subiectului și a personajelor, a ipostazei naratorului și a relației autor-operă, romanele pot fi clasificate în *tradiționale, moderne, obiective, de analiză psihologică* etc.

Spre exemplu, romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu, prin complexitatea subiectului și prin specificul conflictelor în care sunt implicate personajele, poate fi considerat un roman pastoral, al transhumanței, dar conține și elemente de roman mitic (își are originea în balada populară *Miorița*, de unde preia o serie de motive și de idei), de roman de formare a unui personaj (unul dintre planurile narative urmărește drumul inițiatic al lui Gheorghiță), de roman polițist (Vitoria urmărește să descopere adevărul despre dispariția lui Nechifor Lipan, îi demască, îi judecă și îi pedepsește pe ucigași) etc.

Prin raportare la *conflicte*, pot fi identificate în romanul citat mai multe planuri narative. Există, mai întâi, un plan al frământărilor sufletești ale Vitoriei, generate de absența prelungită, neașteptată, a lui Nechifor Lipan (redate prin elemente de analiză psihologică și de monolog interior), apoi un plan narativ care se concentrează asupra Vitoriei, ca om de acțiune (munteanca își pregătește cu migală și răbdare plecarea la drum, pe urmele soțului dispărut, pe parcursul călătoriei fiind implicată în diferite întâmplări, unele privind etapele esențiale ale vieții: botezul, nunta, moartea), suprapus peste acesta fiind planul urmăririi drumului

Scanned with OKEN Scanner

de inițiere parcurs de Gheorghiță, în formarea sa ca adult responsabil. Există și o *diversitate de conflicte secundare*, în centrul cărora se află personajul central feminin: între Vitoria și copiii săi, Gheorghiță și Minodora, între Vitoria și ucigașii Bogza și Cuțui, între Vitoria și autoritățile reprezentate de subprefect etc.

Sub aspectul *compoziției*, romanul *Baltagul* conține șaisprezece capitole, acțiunea desfășurându-se din toamnă până în primăvară, în diferite locuri: Măgura Tarcăului, bălțile Jijiei, satele întâlnite în drumul către Dorna.

Firul epic, axat pe urmărirea etapelor descoperirii adevărului cu privire la moartea oierului, conține trei mari părți, îmbinate armonios, care aduc în prim-plan imaginea Vitoriei, dar și o serie de alte aspecte care trădează complexitatea problematicii abordate de scriitor: viața muntenilor surprinsă monografic, destinul mioritic al lui Nechifor Lipan, drumul inițiatic parcurs de Gheorghiță.

Partea I (capitolele I–VI) conține *expoziționea și intriga* sau *situația inițială*, acțiunea fiind centrată pe evocarea frământărilor sufletești ale Vitoriei și a lumii satului moldovean de sub munte. De la evocarea monografică a lumii satelor de sub munte, treptat centrul atenției naratorului se fixează asupra imaginii Vitoriei Lipan, care este frământată de grijile pentru soarta bărbatului dispărut (punctul de plecare al intrigii romanului).

Partea a II-a (capitolele VII–XII) conține *desfășurarea acțiunii* sau *situația transformațională* și are un caracter dinamic, constând în căutarea înfrigurată a lui Nechifor Lipan, munteanca parcurgând drumul din Munții Tarcăului, pe firul Bistriței, către Vatra Dornei, prilej pentru narator de a evoca oameni, locuri, întâmplări și obiceiuri ale lumii românești tradiționale.

Partea a III-a (capitolele XIII–XI) conțin *punctul culminant și deznodământul* sau *situația finală*. Vitoria găsește rămășițele pământești ale soțului ei, organizează înmormântarea creștinească, îi judecă și îi pedepsește pe ucigași și se pregătește de întoarcere, pentru a relua viața cu noile responsabilități.

Relatarea faptelor se face la persoana a III-a (narator obiectiv, omniscient), iar modurile de expunere sunt narațiunea împletită cu descrierea (sub formă de portret sau de tablou de natură), cu dialogul, uneori apărând și secvențe evocative (lumea muntenilor, chipul lui Nechifor păstrat în memoria femeii) sau conținând elemente de analiză psihologică (când se evocă frământările sufletești ale Vitoriei).

I. SEMNIFICAȚIA TITLULUI

O compunere care are ca temă *motivarea/argumentarea semnificațiilor titlului unei opere literare*, păstrează convențiile redactării unui text de tip argumentativ.

Analiza de profunzime a cerinței subiectului conduce la concluzia că există două elemente în funcție de care se va distribui răspunsul: *titlul, privit ca un enunț propriu-zis* (având o structură semantică/referitoare la sensul lexical al cuvintelor componente și una gramaticală) și *textul dat*, în relație cu care titlul *exprimă ceva*, în mod direct, și *sugerează și altceva*, prin raportare la interpretarea semnificațiilor acestuia.

Drept urmare, semnificațiile titlului se vor obține prin însumarea răspunsurilor la întrebările de mai jos:

– *care este structura (semantică și gramaticală) a titlului?*

– *ce exprimă, în mod direct, titlul în raport cu textul dat?*

Scanned with OKEN Scanner

– *ce mai poate sugera titlul, prin raportare la semnificațiile textului (desprinse din interpretare)?*

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *motivarea/argumentarea semnificației titlului*:

INTRODUCERE
– enunțarea unor date generale despre textul integral sau fragmentar dat (apartenența la gen și/sau la specie, tema, trăsături definitorii...); – ipoteza motivării/argumentării (ținând cont de faptul că, în majoritatea cazurilor, semnificația titlului nu este univocă, ci permite interpretarea din mai multe perspective/cu multiple semnificații).
CUPRINS
a. primul argument centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea *componentei semantice* a titlului și a *ceea ce exprimă în relație directă cu textul* (tema/obiectul descrierii, numele personajului central, ideea centrală sau imaginea poetică centrală, poate fi o structură rezumativă conținutului de idei, poate pune în evidență structura operei sau apartenența la o specie literară etc.); **b. al doilea argument** axat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/detalierea/exemplificarea a *ceea ce mai poate sugera titlul*, prin *interpretarea semnificațiilor textului dat* (analiza conținutului de idei, a semnificației unor mijloace artistice, a perspectivei și a viziunii asupra temei etc.).
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus; – fie o subliniere a *mesajului* transmis de conținutul de idei.

1. TEXT-SUPORT: *Noapte de iarnă*, de G. Topîrceanu

Cad din cer mărgăritare
Pe orașul adormit...
Plopii, umbre solitare
În văzduhul neclintit,
Visători ca amorezii
Stau de veghe la fereastră,
Și pe marmura zăpezii
Culcă umbra lor albastră.
Reci podoabe-n ramuri goale

Din ogeacul de cărbune*
Face albă colonadă
Și pe trunchiuri negre pune
Capiteluri de zăpadă,
Iar prin crengile cochete
Flori de marmură anină –
O ghirlandă de buchete
Care tremură-n lumină.

Iarna!... Iarna tristă-mbracă
Streșinile somnoroase,
Pune văl de promoroacă
Peste pomi și peste case.
Scoate-o lume ca din basme
În lumini de felinare –
Umple noaptea de fantasme
Neclintite și bizare.

Plouă fără să le scuturi.
Ici, risipă de petale,
Colo, roi ușor de fluturi...

Scanned with OKEN Scanner

Dicționar
* *ogeac* – coș, horn

Analizând textul dat, conform precizărilor anterioare, se obțin următoarele informații de bază:

– structura (semantică și gramaticală) a titlului: *alcătuit din două substantive comune nearticulate, aflate în relație de subordonare, primul cu formă de nominativ, „Noapte", iar celălalt cu formă de acuzativ cu prepoziție, „de iarnă", titlul fixează cadrul temporal pe care poetul îl prezintă în discursul liric;*

– ce exprimă, în mod direct, titlul în raport cu textul: *indică tema/obiectul descrierii unei nopți de iarnă, așa cum este ea percepută de poet, și oferă o sugestie despre modul principal de expunere utilizat în text (descrierea) și despre specia literară căreia îi aparține fragmentul citat (pastelul);*

– ce mai poate sugera titlul, prin raportare la semnificațiile textului (desprinse din interpretare): *ipostaza poetului este aceea a observatorului/a martorului care notează, subiectiv, ceea ce vede, simte și îl impresionează în jur („orașul adormit", plopii, streșinile, casele etc.).*

2. EXEMPLIFICARE

„Noapte de iarnă" este un pastel (specie a genului liric, în care se descrie, într-un tablou expresiv, cu mare capacitate de sugestie prin imaginile artistice pe care le conține, un peisaj/un aspect din natură în măsură să genereze o stare de spirit/o emoție artistică), având ca temă imaginea iernii, percepută subiectiv.

În opinia mea, titlul operei este una dintre „cheile" de pătrundere în interiorul viziunii poetului despre tabloul iernii, de descifrare a ideilor poetice, a semnificației unor imagini artistice și a mesajului pe care acestea îl transmit.

În primul rând, titlul, alcătuit din două substantive comune nearticulate, aflate în relație de subordonare (primul cu formă de nominativ, „Noapte", iar celălalt cu formă de acuzativ cu prepoziție, „de iarnă"), indică tema/obiectul descrierii, fixând contextul temporal al acesteia (în text, sugerat prin imagini precum: „orașul adormit", „în lumini de felinare", „umple noaptea de fantasme"...). Totodată, titlul oferă o sugestie despre modul principal de expunere utilizat în text (descrierea) și despre specia literară căreia îi aparține fragmentul citat (pastelul).

În al doilea rând, titlul sugerează, deopotrivă, și ipostaza poetului de observator/de martor care notează, subiectiv, ceea ce vede, simte și îl impresionează în jur – imagini ale universului cosmic („mărgăritare" ce „cad din cer", „roi ușor de fluturi", „văzduhul neclintit"...) și ale universului terestru („pomii, umbre solitare", „streșinile somnoroase", „ogeacul de cărbune", „ramuri goale"...).

[**Notă!** În funcție de reperele indicate prin cerința inițială, se inserează o analiză sumară a unor *idei poetice* și/sau a semnificației unor *mijloace artistice* (*figuri de stil, procedee artistice, imagini artistice*).]

În concluzie, titlul concentrează tema pastelului, aducând în prim-plan viziunea poetului despre un peisaj iernatic nocturn, prin care transmite cititorului un mesaj: iarna, prin excelență un anotimp al tristeții și al înghețului, este și un prilej de a privi un cadru de o impresionantă frumusețe, ca din basmele copilăriei.

Scanned with OKEN Scanner

APLICAȚII IV. SEMNIFICAȚIA TITLULUI

Scrie un text de tip argumentativ, de 150–250 de cuvinte, în care să-ți exprimi opinia despre *semnificația titlului* pe care îl are textul-suport dat.

În compunerea ta, trebuie:

– să formulezi o opinie clară despre *semnificația titlului* (4p/3p/2p/1p/0p);

– să susții opinia formulată prin două argumente adecvate (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să folosești convențiile de redactare a unui text de tip argumentativ (2p/1p/0p);

– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte (2p/0p).

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:

a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);

b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);

c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *E cald şi lângă trunchiuri umbra treptat se face tot mai mică,*
Văzduhul tot nu se-nfioară de nici un zbor de rândunică.
Şi doar furnicile de-aleargă acuma fără de hodină,
Mărgele negre sămănate pe drumuri albe de lumină.

În straturi florile-s trudite; un crin din când în când se-ndoaie
Şi lung priveşte-n sus, să vadă: nu se purcede-un nor de ploaie?
Dar întristat în ţernă iarăşi îşi frânge trupul zvelt în două…
Ce n-ar da florile să aibă acum măcar un strop de rouă!

(Dimitrie Anghel, ***Amiaza***)

2. *Vii să-mi baţi iar la fereastră,*
Tânăr soare auriu,
Şi zăpada de pe coastă
Fuge ca argintul-viu.

Saltă gureşe şuvoaie,
Spumegate şi zglobii.
Cântă cinteze-n zăvoaie
Şi-n văzduhuri ciocârlii!

Scanned with OKEN Scanner

Ca zăpada care piere
După veacul iernii greu,
Piei şi tu de-acum, durere,
Iarna sufletului meu!

Albe la fereastră, două
Crengi de măr mi-au înflorit:
Vino, primăvară nouă,
Vreau să uit c-am suferit…"

(Şt.O. Iosif, ***Cântec de primăvară***)

3. *Un măgăruş şedea odată nemişcat, gânditor, cu botul sprijinit de un par al gardului.*

— La ce s-o fi gândind prostuţul? întrebă iedul, care, de câtăva vreme, îl privea mirat.

— Numai eu ştiu! interveni mânzul. El se gândeşte la loviturile pe care le-a primit ieri, din pricina stângăciei lui. Căci ştiţi ce-a făcut? A răsturnat ca un neghiob căruciorul cu zarzavaturi la care era înhămat! De altfel, aceasta i se citeşte destul de bine pe faţa lui mohorâtă...

— Fac prinsoare că nu-i aşa, zise la rândul ei o puicuţă moţată. El visează cât e de fericit că se află cu noi aici. Nu citiţi asta în ochii lui?*

Aceste diferite păreri atraseră atenţia câtorva cai care şedeau priponiţi în apropiere. Fiecare dându-şi câte o părere şi ţinând morţiş la ea, de la o vreme se iscă o ceartă aprinsă.

O vacă, intrând şi ea în vorbă, avu ideea că cel mai bun lucru ar fi să se ducă cu toţii la măgăruş, să le spună el la ce se gândeşte, fiindcă nimeni n-ar putea să ştie aceasta mai bine decât el. Se duseră deci şi-l întrebară:

— Hei, cumetre, de un ceas ne certăm aici ca să aflăm la ce te gândeai dumneata adineaori şi fiecare dintre noi a avut câte o părere. N-ai putea să ne dumireşti chiar dumneata, ca s-o ştim mai bine?

Măgăruşul, dând de câteva ori din cap, greoi, ca un gânditor, le răspunse:

— Drept să vă spun, domnilor, eu nu mă gândeam la nimic!...

(***, ***Poveşti de Paşti. Prea multă vorbă pentru un lucru de nimic***)

**puicuţă*, s.f. – găină tânără

Notă! ***Alternative ale textelor-suport date:*** **a.** *Varianta 2;* **b.** *Varianta 4;* **c.** *Varianta 11;* **d.** *Varianta 17;* **e.** *Varianta 32;* **f.** *Varianta 34.*

J. MESAJUL/SEMNIFICAŢIA MESAJULUI

În teoria comunicării, mesajul este informaţia transmisă de la un emiţător către un receptor, prin intermediul unui canal oarecare. În situaţia unei opere literare, canalul este lingvistic (cuvinte, expresii şi locuţiuni, diferite construcţii şi structuri, enunţuri…), iar emiţătorul poate fi diversificat (poetul în ipostaza X, naratorul în ipostaza Y, conţinutul de idei al textului, comportamentul unui personaj etc.).

Receptorul este cititorul comun, care are obligativitatea de a decoda mesajul (ideea, impresia, părerea, învăţătura morală cu care rămâne cititorul după citirea atentă a textului). În redarea mesajului, trebuie să se facă distincţia între *sens* (înţeles al cuvântului, al fragmentului, al imaginii artistice, al construcţiilor cu rol expresiv…) şi *semnificaţie* (importanţă, rol, rost, scop…; cu alte cuvinte, de ce este pus în contextul dat respectivul cuvânt, fragment…).

Scanned with OKEN Scanner

Structura-tip a unei compuneri care are drept cerință *explicarea, precizarea, motivarea semnificației mesajului*:

INTRODUCERE
– enunțarea unor date generale despre textul integral sau fragmentar dat (apartenența la gen și/sau la specie, tema, trăsături definitorii...); – ipoteza motivării/argumentării mesajului (ținând cont de faptul că, în majoritatea cazurilor, mesajul nu este univoc, ci permite interpretarea din mai multe prespective/cu multiple semnificații).
CUPRINS
a. primul argument – centrat pe enunțarea și dezvoltarea/comentarea/ detalierea/exemplificarea modului în care *conținutul de idei* oglindește mesajul/ semnificația acestuia; **b. al doilea argument** – axat *interpretarea semnificațiilor textului dat* (analiza semnificației unor mijloace artistice, a perspectivei și a viziunii asupra temei etc.).
ÎNCHEIERE
– fie o *sinteză* a dezvoltării argumentelor de mai sus, – fie o subliniere a *importanței mesajului* transmis de conținutul de idei.

1. TEXT-SUPORT: Grigore Băjenaru, ***Cișmigiu & comp.***

Îi venise rândul să-l asculte la Istorie, tot din bancă, bineînțeles. În spatele lui Simulescu, mă făcusem mic şi nevăzut ca să-i pot sufla cât mai bine. [...]

După primele întrebări la care Simulescu a răspuns strună, dirijat de mine, profesorul i-a pus următoarea întrebare:

— Cine nu era creştin în vremea aceea? (Ne aflam în Evul Mediu.)

Şi cum Simulescu aştepta cu nerăbdare răspunsul din spate, ce mi-a venit, nu ştiu, că i-am suflat şuierător, abia stăpânindu-mi un rânjet [...], *la gândul celor ce aveau să urmeze:*

— Papa nu era creştin!

Glasul lui Simulescu s-a auzit piţigăiat şi cu o siguranță de papagal:

— Papa nu era creştin!

— Cum, domnule? a întrebat profesorul stupefiat, nevenindu-i să-şi creadă urechilor; la care Simulescu a repetat cu candoare, convins că nu fusese auzit:

— Papa!

— Ei, bine, ce e cu Papa?

— ...Nu era creştin!

Un hohot de râs a răsunat în clasă, de se cutremurau băncile.

— Cum, domnule Simulescu? Cum poți să debitezi asemenea inepții, cu atâta senină naivitate? Papa nu era creştin?!... Îți dai seama ce-ai spus? Tocmai Papa, capul creştinătății apusene, domnule? Dar oricât de indulgent aş fi, răspunsul dumitale nu-l pot trece cu vederea. Şi unu este prea mult. Altă dată să judeci mai bine, înainte de a răspunde!

Scanned with OKEN Scanner

Bafta lui Simulescu s-a oprit aci. Şi-a întors spre mine o figură plouată şi plină de reproş: iar eu i-am spus printre dinţi:

— Băiatule, fă-te sănătos urgent, că ne-am săturat de chiulurile şi fiţele tale, ca de mere acre! A-nţărcat bălaia!

Şi i-a prins bine, că Simulescu, de frică să nu-i mai suflăm cine ştie ce trăsnăi, care să-l facă de râs şi la alte materii, s-a apucat să citească şi să răspundă cum trebuia, şi mai ales numai din capul lui. Şi-n cele din urmă a scos-o bine la capăt.

2. EXEMPLIFICARE

Fragmentul citat, aparţinând genului epic (unui roman al vieţii şcolăreşti de altădată), are ca temă „suflatul", meteahnă şcolară prin care elevii leneşi sau şmecheri încearcă să obţină nota dorită, fără să înveţe.

În opinia mea, mesajul transmis cititorului este axat pe o veche învăţătură morală a vieţii şcolare: „urciorul nu merge de multe ori la apă", iar cel care se bazează pe „suflat", mai devreme sau mai târziu, se compromite în faţa tuturor.

În primul rând, mesajul, ca învăţătură morală, este cuprins de conţinutul de idei al textului. Personajul-narator relatează cu haz o întâmplare de la ora de istorie, când leneşul Simulescu, bazându-se numai ceea ce îi „suflau" colegii, la întrebarea profesorului: „Cine nu era creştin în vremea aceea?", dă răspunsul de un comic absolut, prin paradoxul logic pe care îl conţine: „Papa nu era creştin!". Reacţia spontană a colegilor („Un hohot de râs a răsunat în clasă, de se cutremurau băncile."), nota primită („Şi unu este prea mult.") şi sentinţa dată de personajul-narator („...ne-am săturat de chiulurile şi fiţele tale") îl vor determina pe Simulescu să-şi schimbe atitudinea.

În al doilea rând, mesajul este întărit de viziunea personajului-narator asupra situaţiei relatate, care se bazează pe resursele comicului de situaţie şi de limbaj. Sunt des utilizate cuvintele şi construcţiile expresive, curent întâlnite în viaţa şcolară de ieri şi de azi: „piţigăiat", „papagal", „nevenindu-i să-şi creadă urechilor", „figură plouată", „chiulurile şi fiţele"..., ceea ce conferă un aer de autenticitate întâmplării relatate.

În concluzie, mesajul transmis promovează o valoare morală a vieţii şcolare: „suflatul" nu este calea reuşitei cinstite.

APLICAŢII IV. MESAJUL/SEMNIFICAŢIA MESAJULUI

Scrie un text de tip argumentativ, de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ţi exprimi opinia despre *semnificaţia mesajului* pe care îl transmite textul-suport dat.

În compunerea ta, trebuie:

– să formulezi o opinie clară despre *semnificaţia mesajului* (4p/3p/2p/1p/0p);

– să susţii opinia formulată prin două argumente adecvate (2p/1p/0p + 2p/1p/0p);

– să foloseşti convenţiile de redactare a unui text de tip argumentativ (2p/1p/0p);

– să respecţi precizarea referitoare la numărul de cuvinte (2p/0p).

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE! Baremul pentru răspunsul dat acestui tip de cerință este următorul:
a. conținutul corect, coerent, nuanțat/personalizat al compunerii: 12 puncte (Vezi distribuția punctajului pentru fiecare reper în parte!);
b. redactarea compunerii: 12 puncte (*unitatea compoziției* – 1p; *coerența textului* – 2p; *registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului* – 2p; *ortografia* – 3p; *punctuația* – 2p; *așezarea corectă în pagină, lizibilitatea* – 2p);
c. punctaj din oficiu: 1 punct. **PUNCTAJ TOTAL: 25 de puncte**

Calculul notei finale obținute (pe scala 1 – 10) se face astfel:

$$\frac{\textit{punctaj total obținut (maximum 25)} \times 4}{10}$$

Din efectuarea operațiilor aritmetice, se obține ***nota finală*** *(ca număr întreg sau ca număr cu două zecimale); de exemplu: 21 (punctaj total) înmulțit cu 4 și împărțit la 10 are ca rezultat 84 de puncte sau nota 8,40.*

TEXTE-SUPORT

1. *Stau în cerdacul tău… Noaptea-i senină.*
Deasupra-mi crengi de arbori se întind,
Crengi mari în flori de umbră mă cuprind
Și vântul mișcă arborii-n grădină.

Dar prin fereastra ta eu stau privind
Cum tu te uiți cu ochii în lumină.
Ai obosit, cu mâna ta cea fină
În val de aur părul despletind.

L-ai aruncat pe umeri de ninsoare,
Desfaci visând pieptarul de la sân,
Încet te-ardici și sufli-n lumânare…

Deasupră-mi stele tremură prin ramuri,
În întuneric ochii mei rămân,
Ș-alături luna bate trist în geamuri.

(Mihai Eminescu, ***Stau în cerdacul tău…***)

2. *Pe bancă, sub castanul din vie, te așază,*
Străine, ce venit-ai priveliștea s-o vezi,
Florica e acolo, cu casă, parc, livezi,*
Și peste drumul mare: zăvoiul. Înserează.

Câmpia e albastră și-n zare norii ard.
Sclipește Râul Doamnei înspre apus, o clipă…
Un taur muge; puțul cu lanț și roată țipă;
Și vrrr… un zbor de vrăbii zbucnește dintr-un gard…

Te-apleci mirat, străine, pe-amurg ca pe o ramă
Ce-ar străluci din umbra muzeului pustiu,
Și crezi, pornind aiurea, rănit de-un dor târziu,
Că ai cuprins Florica… Dar n-ai zărit, ia seamă,*

Scanned with OKEN Scanner

Pe-albastra depărtare a luncii de demult,
Trecutul meu ce arde sclipind în Râul Doamnei,
N-ai auzit, deodată rupând tăcerea toamnei,
Vrrr... timpu-n zbor, pe care cutremurat l-ascult.

(Ion Pillat, ***Străinul***)

* Florica, moșie a familiei Brătianu

3. — *Vezi ce bine-i şade lui – zice mam-mare – cu costumul de marinel?*
— *Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?*
— *Da' cum?*
— *Marinal...*
— *Ei! ziceți voi cum ştiți; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit întâi moda asta la copii – marinel.*
— *Vezi că sunteți proaste amândouă? întrerupse tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel...*
— *Da' cum, procopsitule? întrebă tanti Mița cu un zâmbet simpatic.*
— *Mariner...*
— *Apoi de! n-a învățat toată lumea carte ca d-ta! zice mam-mare şi iar sărută pe nepoțel, şi iar îi potriveşte pălăria de mariner.*

(I.L. Caragiale, ***D-l Goe...***)

Scanned with OKEN Scanner

BAREME ȘI RĂSPUNSURI

APLICAȚII I. FONETICA

1. Valorile fonetice (vocală, semivocală, literă ajutătoare/cu valoare fonetică zero, vocală nesilabică/*„i" șoptit*) ale literelor subliniate în cuvintele/grupurile de cuvinte: *licean* – (vocală + vocală), *frați* – (vocală nesilabică/*„i" șoptit*), *ceară* – (literă ajutătoare), *chemare* – (vocală + vocală), *cheamă* – (literă ajutătoare), *a chinui* – (vocală + vocală), *chinuială* – (vocală + semivocală), *chiar* – (literă ajutătoare), *a chiorî* – (literă ajutătoare), *chiulangiu* – (literă ajutătoare + literă ajutătoare), *cianură* – (vocală), *nuci* – (literă ajutătoare), *a munci* – (vocală), *ciot* – (literă ajutătoare), *ciudat* – (literă ajutătoare), *nicicând* – (vocală + literă ajutătoare), *deal* – (semivocală), *tragi* – (literă ajutătoare), *trage* – (vocală), *gheară* – (literă ajutătoare), *ghemuit* – (vocală + vocală), *triunghiul* – (vocală + literă ajutătoare), *totuși* – (vocală nesilabică,/*„i" șoptit*), *ulmi* – (vocală nesilabică/*„i" șoptit*), *iepuri* – (semivocală + vocală + vocală nesilabică/*„i" șoptit*).

2. Numărul de litere și de sunete pe care îl conțin următoarele cuvinte: *gheață* – (6 litere + 4 sunete), *Gheorghiță* – (10 litere + 7 sunete), *unghi* – (5 litere + 3 sunete), *geologie* – (8 litere + 8 sunete), *giardia* – (7 litere + 6 sunete), *giulgiu* – (7 litere + 5 sunete), *excursie* – (8 litere + 9 sunete), *weekend* – (7 litere + 6 sunete), *hobby* – (5 litere + 4 sunete), *show* – (4 litere + 3 sunete).

3. Selectarea diftongilor, a triftongilor și a vocalelor în hiat: *ieșean* – *(ie/ea* – diftongi ascendenți), *urecheau* – *(au* – diftong descendent), *vegheai* – *(ai* – diftong descendent), *voiai* – *(iai* – triftong), *cioară* – *(oa* – diftong ascendent), *chioară* – *(oa* – diftong ascendent), *georgian* – *(i-a* – vocale în hiat), *deodorant* – *(e-o* – vocale în hiat), *leoarcă* – *(eoa* – triftong), *două* – *(uă* – diftong ascendent), *aisberg* – *(ai* – diftong descendent), *licee* – *(e-e* – vocale în hiat), *perpetuu* – *(u-u* – vocale în hiat), *vasluian* – *(ia* – diftong ascendent), *creează* – *(ea* – diftong ascendent), *ghioagă* – *(oa* – diftong ascendent), *ucrainean* – *(ai* – diftong descendent, *ea* – diftong ascendent), *fiică* – *(ii* – diftong ascendent), *duios* *(io* – diftong ascendent), *înșeuează* – *(uea* – triftong), *dumneaei* – *(ea* – diftong ascendent, *ei* – pron. *ĭeĭ* – triftong), *ești* – *(e* – pron. *ĭe* – diftong), *ianuarie* – *(ia* – diftong ascendent, *u-a/i-e* – vocale în hiat), *mafiot* – *(i-o* – vocale în hiat), *magazioner* – *(io* – diftong ascendent).

4. Motivarea, din perspectivă fonetică, a folosirii cratimei în textele:
a. *Mâna ta să le culeagă / Și să ni le-mpartă-n doi. / E povestea noastră-ntreagă / Scrisă-n veștedele foi...* (Octavian Goga, *Amurg*)

Scanned with OKEN Scanner

– *să ni le-mpartă-n doi* – cratimele, semne de ortografie, fonetic marchează pronunțarea „legată" (fără pauză/în ritm rapid) a trei cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări fonetice: eliziunea/eliminarea vocalei ***î*** și dispariția a două silabe.
– *noastră-ntreagă* – cratima, semn de ortografie, fonetic redă pronunțarea „legată" a două cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări: eliziunea vocalei ***î*** și dispariția unei silabe;
– *Scrisă-n* – idem.
b. *El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre ziori / C-un văl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.* (Vasile Alecsandri, ***Gerul***)
– *ca pe-o mireasă* - cratima, semn de ortografie, fonetic redă pronunțarea „legată" a două cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări: transformarea vocalei ***e*** în semivocală, apariția diftongului ***e-o*** și dispariția unei silabe;
– *o-ncunună* - cratima, semn de ortografie, fonetic redă pronunțarea „legată" a două cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări: eliziunea vocalei ***î*** și dispariția unei silabe;
– *C-un văl* - cratima, semn de ortografie, fonetic indică pronunțarea în ritm rapid a două cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări: eliziunea vocalei ***u*** și dispariția unei silabe.

c. *Casele-adunate, ca niște urcioare / Cu vin îngroșat în fundul lor de lut, / Stau în țărmu-albastru-al râului de soare, / Din mocirla cărui aur am băut.* (Tudor Arghezi, ***Niciodată toamna***)
– *Casele-adunate* - cratima, semn de ortografie, fonetic redă pronunțarea fără pauză a două cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări: transformarea vocalei ***e*** în semivocală, apariția diftongului ***e-a*** și dispariția unei silabe;
– *țărmu-albastru-al râului* - cratimele, semne de ortografie, fonetic marchează pronunțarea „legată" a trei cuvinte diferite, însoțită de următoarele modificări fonetice: căderea sunetului ***l***, transformarea vocalei ***u*** în semivocală, apariția diftongilor ***u-a*** și dispariția a două silabe.

5. Despărțirea în silabe, conform regulilor pronunțării/silabației fonetice, a următoarelor cuvinte: *a a-bro-ga, a-cua-re-lă, a-di-ți-o-nal, ad-sorb-ți-e, a-us-tri-ac, bie-lo-rus, be-ne-fi-ciu, best-sel-ler, bi-ki-ni, ca-si-e-ri-e, câ-teo-da-tă, con-junc-tu-ră, con-ști-in-cios, croa-zi-e-ră, dea-su-pra, de-fi-ci-ent, de-lin-cvent, de-ma-chi-e-re, de-o-do-rant, fias-co, fi-țui-că, flu-o-res-cent, fo-to-o-biec-tiv, ga-i-ță, gang-ster, ge-nun-chi-e-ră, ge-o-gra-fi-e, ghei-zer, ha-cker, her-tzi-an, hi-brid, ho-lo-caust, im-pro-priu, in-ver-si-u-ne, în-jun-ghi-e-tu-ră, lait-mo-tiv, le-u-co-plast, ma-chi-aj, ma-iou, ma-ies-tu-os, ma-seur, me-trou, mo-și-e-ri-me, na-ți-o-nal, o-biec-ți-e, pi-o-ni-er, pro-pri-e-tar, pust-nic, ser-vice, su-biec-tiv.*

Scanned with OKEN Scanner

APLICAȚII II. VOCABULAR/LEXIC

2. Structura cuvintelor derivate: cuvântul de bază, rădăcina (și/sau radicalul), sufixele și prefixele: *falnic* (cuvânt de bază: *fală*, rădăcina: *fal-*, sufixul: *-nic*), *falimentar* (cuvânt de bază: *faliment*, rădăcina: *faliment-*, sufix: *-ar*), *flecăreală* (cuvânt de bază: *fleac*; rădăcină: *fleac-/flec-*, sufix: *-ar* = *flecar*; radical: *flecar-* + sufix: *-i* = *a flecări* + sufix: *-eală*), *a înfrumuseța* (cuvânt de bază: *frumos*, rădăcină: *frumos-/frumus-* + sufix: *-ețe* = *frumusețe*; prefix: *în-*, radical: *frumusețe-*, sufix: *-a*), *îngrămădeală* (cuvânt de bază: *grămadă*, rădăcină: *grămad-/grămăd-*, prefix: *în-* și sufix: *-eală*), *împăciuitor* (cuvânt de bază: *pace*, rădăcină: *pac-/păc-* + prefix: *în-* și sufix: *-ui* = *a împăciui* + sufix: *-tor*), *a împământeni* (cuvânt de bază: *pământ*, rădăcină: *pământ-* + sufix: *-ean*; radical: *pământean-/pământen-* + prefix: *în-* + sufix: *-i*), *a împărtăși* (cuvânt de bază: *parte*, rădăcină: *part-/părt-* + sufix: *-aș* = *părtaș*; radical: *părtaș-/părtăș-* + prefix: *în-* + sufix: *-i*), *a împuternici* (cuvânt de bază: *putere*, rădăcină: *puter-* + sufix: *-nic* = *puternic*; radical: *puternic-* + prefix: *în-* + sufix: *-i*), *a se încețoșa* (cuvânt de bază: *ceață*, rădăcină: *ceaț-/ceț-* + sufix: *-os* = *cețos*; radical: *cețos-* + prefix: *în-* + sufix: *-a*).

3. Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului, prin care s-au format cuvintele/locuțiunile de mai jos: *adăpostire* (derivare: *adăpost* + *-i*, conversiune: *a adăposti* + *-re*), *adeverință* (derivare: *a adeveri* + *-ință*), *adunător* (derivare: *a aduna* + *-ător*), *adunat* (conversiune: *a aduna* + *-at*), *adunătură* (derivare: *a aduna* + *-ătură*), *aducere aminte* (conversiunea locuțiunii verbale *a-și aduce aminte*), *afinată* (derivare: *afină* + *-ată*), *ambiguizare* (derivare: *ambiguu* + *-iza*; conversiune: *a ambiguiza* + *-re*), *băcăuan* (derivare: *Bacău* + *-an*), *ieșean* (derivare: *Iași* + *-ean*), *bărbie* (derivare: *barbă* + *-ie*), *biciuire* (derivare: *bici* + *-ui*; conversiune: *biciui* + *-re*), *binecuvântare* (compunere: *bine* + *cuvânta*; conversiune: *a binecuvânta* + *-re*), *binevoitor* (compunere: *bine* + *voi*; derivare: *a binevoi* + *-tor*), *bucătăreasă* (derivare/„lanț derivativ": *bucată* + *-ar*, *bucătar* + *-easă*), *călătorie* (derivare/„lanț derivativ": *cale* + *ător*, *călător* + *-i*, *a călători* + *-ie*), *depărtare* (compunere: *de* + *parte*; derivare: *departe* + *-a*; conversiune: *a depărta* + *-re*), *desființat* (derivare/„lanț derivativ": *a fi* + *-ință*, *în* + *ființă* + *-a*, *des* + *(în)ființa*; conversiune: *a desființa* + *-at*), *despăgubire* (derivare/„lanț derivativ": *pagubă* + *-i*, *des* + *păgubi*; conversiune: *a despăgubi* + *-re*), *îmbogățit* (derivare: *în* + *bogat* + *-i*; conversiune: *a îmbogăți* + *-it*).

4. Forma corectă a cuvintelor compuse: *binefacere, binemeritat, bună-cuviință, bunăstare, bun-plac, bun-platnic, bun-rămas, clarvăzător, după-amiază, fărădelege, formular-tip, fotosensibil, galben-închis, Lacul Roșu, lungmetraj, mamă-soacră, pursânge, răufăcător, răuvoitor, rea-voință, situație-limită, teleconferință, triplusalt, Vălenii de Munte, viceprim-ministru.*

5. Cuvintele obținute prin conversiune și partea de vorbire în care s-au convertit/valoarea morfologică actuală:
a. *asta* – adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere; *despodobiți* – adjectiv provenit din participiu/adjectiv participial; *atâtea* – adjectiv pronominal

Scanned with OKEN Scanner

nehotărât; *din fața* – locuțiune prepozițională pentru genitiv (provenită din locuțiune adverbială de loc); *atâtea* – adjectiv pronominal nehotărât;
b. *zadarnic* – adverb de mod (provenit din adjectiv); *ta* – adjectiv (pronominal) posesiv.
c. *grozav* – adverb de mod (provenit din adjectiv); *te* – pronume reflexiv (provenit din pronume personal).

6. Sinonime neologice ale cuvintelor, de exemplu: *acord* – pact, *adjunct* – secund, *ajutător* – auxiliar, *analog* – similar, *a alătura* – a anexa, *anterior* – precedent, *antipatie* – aversiune, *apreciabil* – considerabil, *candid* – inocent, *captivant* – fascinant, *carență* – deficiență, *celebritate* – reputație, *ceremonios* – protocolar, *clarviziune* – perspicacitate, *coerent* – ordonat, *colosal* – enorm, *compact* – dens, *competent* – capabil, *concis* – succint, *consecință* – repercusiune, *contemplativ* – meditativ, *credibil* – verosimil, *crucial* – decisiv, *cumplit* – atroce, *debutant* – novice, *defectuos* – imperfect, *definitoriu* – caracteristic, *definitiv* – irevocabil, *a denigra* – a calomnia, *a deranja* – a incomoda, *deziluzie* – decepție, *dezolant* – deprimant, *discutabil* – contestabil, *divers* – variat, *eficace* – eficient, *elocvent* – concludent, *eminent* – remarcabil, *a evolua* – a progresa, *fanatic* – intolerant, *favorabil* – benefic, *fluent* – cursiv, *fortuit* – accidental, *fraudă* – delapidare, *inimă* – cord, *împrejurare* – circumstanță, *înflăcărare* – ardoare, *însuflețit* – animat, *lacom* – avid, *năzuință* – aspirație, *obișnuit* – banal.

7. Câte un antonim pentru fiecare dintre cuvinte, de exemplu: *ghinion* – șansă, *glacial* – cordial, *haos* – ordine, *ilicit* – legal, *imparțial* – părtinitor, *inabordabil* – accesibil, *a incita* – a calma, *integru* – coruptibil, *lucid* – inconștient, *malefic* – benefic, *majoritar* – minoritar, *mărinimos* – egoist, *merit* – cusur, *modestie* – infatuare, *natural* – artificial, *obiectiv* – subiectiv, *onest* – necinstit, *optimism* – pesimism, *oriental* – occidental, *pentru* – împotriva, *permanent* – temporar, *persistent* – efemer, *privat* – public, *profund* – superficial, *progres* – regres, *a proteja* – a persecuta, *rapid* – lent, *răsplată* – pedeapsă, *realist* – idealist, *recent* – vechi, *a reliefa* – a estompa, *respect* – dispreț, *riguros* – superficial, *sacru* – profan, *simpatic* – antipatic, *solid* – firav, *spre* – dinspre, *stătător* – curgător, *strângător* – cheltuitor, *șef* – subaltern, *tandrețe* – violență, *total* – parțial, *transparent* – opac, *trudă* – trândăvie, *uniform* – variat, *ușurință* – dificultate, *veritabil* – fals, *virtuos* – vicios, *zăpușeală* – răcoare, *zvelt* – gras.

APLICAȚII III. MORFOSINTAXĂ. Testele sunt menite să fie rezolvate individual, iar corectitudinea răspunsului se verifică în intervalul orar stabilit de profesor, fie prin lecțiile de predare-învățare, fie prin lecții recapitulative.

APLICAȚII IV. NOȚIUNI DE TEORIE LITERARĂ. Testele sunt menite să fie rezolvate individual, iar corectitudinea răspunsului se verifică:
a. în intervalul orar stabilit de profesor, fie prin lecțiile de predare-învățare, fie prin lecții recapitulative;
b. individual, prin compararea cu modelul dat și cu baremul atașat cerinței.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

- MODELE DE SUBIECTE
(40 de variante)
- BAREME DE CORECTARE
ŞI DE NOTARE

MODELE DE SUBIECTE
(40 de variante)

Varianta 1

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Această mare e acoperită de adolescenți
care învață mersul pe valuri, în picioare,
mai rezemându-se cu brațul, de curenți,
mai sprijinindu-se de-o rază țeapănă, de soare.
Eu stau pe plaja-ntinsă tăiată-n unghi perfect
şi îi contemplu ca la o debarcare.
O flotă infinită de yole. Şi aştept*
un pas greşit să văd, sau o alunecare
măcar pân' la genunchi în valul diafan
sunând sub lenta lor înaintare.
Dar ei sunt zvelți şi calmi, şi simultan
au şi deprins să meargă pe valuri, în picioare.

(Nichita Stănescu, ***Adolescenți pe mare***)

**yolă* (*iólă, iole*), s. f. – ambarcațiune sportivă îngustă şi uşoară, cu o velă prinsă de un catarg, condusă de o singură persoană

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *infinită, diafan, simultan.* **6 puncte**
2. Explică rolul cratimei în structura *plaja-ntinsă.* **6 puncte**
3. Transcrie câte un fragment/o structură pentru fiecare dintre următoarele figuri de stil: epitet, comparație, metaforă. **6 puncte**
4. Menționează două trăsături ale genului liric, prezente în textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația titlului poeziei citate. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la *genul liric* a poeziei citate. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului liric, identificate în textul dat;
- să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
- să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

R.L.: În cartea ***Levantul*** ați împrumutat unui personaj vocea bunicului dinspre mamă, un bunic pe care l-ați numit „aproape legendar". De ce?

M.C.: *Este singurul bunic al meu pe care mi-l amintesc. Pe acest Dumitru Badislav îl ştiu într-un fel ca pe mine însumi. Când venea în Bucureşti şi trăgea la noi mă învârteam numai în preajma lui. După mama, este cel mai puternic personaj pe care l-am cunoscut şi descris vreodată. Era un om dintr-o bucată, nu era atins de civilizație. Ar putea semăna puțin cu Ilie Moromete, vorbea același grai muntenesc. Era deosebit de aspru, fără să fie cu adevărat rău. Nu-i plăceau copiii, parcă-l aud spunând mereu despre mine: „Haoleu, să fie el al meu, ce i-aş mai pune pielea-n băț!". Iar atunci când mergeam la el acasă, în satul Tântava, la 20 de kilometri de Bucureşti, acolo era pentru mine paradisul. Casa lui înconjurată de livadă, cu corcoduşi, cu gutui, cuptorul unde făcea mâncare, şopronul enorm ca un hangar, butoaiele uriaşe în care făcea țuică de prune, toate astea erau uluitoare pentru mine, copil crescut pe asfalt. Țin minte cum se adunau cu toții, el, mama şi surorile ei, seara, la lumina lămpii din perete, în fața mesei rotunde, în mijlocul căreia turnau mămăliga, pe care-o tăiau apoi cu ața... Apoi se punea mâncarea în fiecare strachină, iar alături erau păhărușele cu țuică în care pluteau boabe de piper... Luminile şi umbrele care cădeau atunci pe chipurile lor pâlpâitoare mi-au rămas foarte adânc în minte.*

(***Un interviu cu Mircea Cărtărescu***, www.atelier.liternet.ro, Roxana Lupu)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   - numele bunicului şi al personajului literar căruia îi semăna;
   - locul unde era paradisul copilăriei lui Mircea Cărtărescu. **4 puncte**
2. Precizează două elemente ale gospodăriei țărănești, care îi par *uluitoare copilului crescut pe asfalt*. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *Este singurul bunic al meu pe care mi-l amintesc. Pe acest Dumitru Badislav îl ştiu într-un fel ca pe mine însumi*. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Iar atunci când mergeam la el acasă, în satul Tântava, la 20 de kilometri de București, acolo era pentru mine paradisul.* **4 puncte**

5. Transcrie două propoziții subordonate din fraza următoare, precizându-le felul: *Țin minte cum se adunau cu toții, el, mama și surorile ei, seara, la lumina lămpii din perete, în fața mesei rotunde, în mijlocul căreia turnau mămăliga, pe care o tăiau apoi cu ața...* **4 puncte**

6. Contrage propoziția subordonată din fraza *Când venea în București.., mă învârteam numai în preajma lui* în partea de propoziție corespondentă ca sens, precizând două dintre modificările apărute prin această transformare. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o narațiune în care să prezinți o amintire plăcută din copilărie. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;
– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 2

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Prințesei mici îi pare bine
Că stăpânește țara de albine.
Cetățile dintre răchitele-argintii
Noroade au cu sutele de mii,
Și mâna-i cât o floare
Cârmuiește dulce zeci de popoare.

Scanned with OKEN Scanner

Ca să le placă
În in se îmbracă
Şi se stropeşte cu fum
De parfum,
Împresurată de un văzduh de boare
De levănţică şi răcoare.

Prinţesa mică-i bucuroasă.
Prisaca sună ca murmurul de coasă.
Fagurii sunt grei
În buricele moi ale degetelor ei.
În urzeala miilor de găuri de celule
Aşteaptă-ncovoiate larvele minuscùle
Să se trezească şi să-i zboare
Pe umeri, pe gulere, pe cingătoare.

A venit o solie
De o mie
Să-i cânte la ureche
Ruga bălţii veche.
Pâinea ei cu povidlă şi unt*
O înconjoară zborul trântorului, mărunt.
Pe cafeaua cu lapte
Au tăbărât şaptezeci şi şapte,
Şi roiurile avide
Se îmbulzesc la felia de cozonac cu stafide.

(Tudor Arghezi, ***Domniţa***)

**povidlă*, s.f. – magiun

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Desparte în silabe următoarele cuvintele: *parfum, văzduh, aşteaptă, povidlă, înconjoară, minuscùle.* **6 puncte**

2. Motivează accentuarea adjectivului *minuscùle* (*Aşteaptă-ncovoiate larvele minuscùle*). **6 puncte**

3. Transcrie şi numeşte două figuri de stil diferite din strofa a treia. **6 puncte**

4. Precizează tipul de rimă. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia titlului. **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenenţa la *genul liric* a poeziei citate. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului liric, identificate în textul dat;

Scanned with OKEN Scanner

– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Vara, fructele și legumele sunt variate și apetisante. Dar nu se reduce totul numai la gust, căci roșiile conțin licopen (substanță necesară pentru întreținerea pielii) și vitamina C, iar ardeii verzi, roșii sau galbeni sunt și ei surse excepționale de vitamina C. În 140 de gr. de ardei se găsesc mai mult de 140 de mgr. de vitamina C. Și procentul de betacaroten (provitamina A) este foarte ridicat, mai ales în compoziția ardeiului roșu. Asocierea dintre vitamina C și betacaroten este extrem de benefică pentru sănătatea pielii, dar și a sistemului cardio-vascular. Fasolea verde este excelentă pentru regimurile alimentare ale persoanelor supraponderale, căci aportul ei caloric este moderat (24 de calorii în 100 de grame de fasole verde). Vara este, de asemenea, sezonul pepenilor galbeni și verzi. Și aportul lor caloric este minim. În plus, conțin betacaroten (mai ales pepenii galbeni) și potasiu, care este esențial pentru prevenirea tulburărilor cardio-vasculare, iar cantitatea mare de apă ce se află în sucul lor ajută la hidratarea corpului în zilele călduroase. Nu rata nici caisele care sunt bogate și ele în betacaroten.

(***Enciclopedia sănătății***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – două dintre legumele și/sau fructele recomandate persoanelor supraponderale;
   – legumele și/sau fructele indicate pentru prevenirea afecțiunilor sistemului cardio-vascular. **4 puncte**
2. Precizează tema textului. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din enunțul *Nu rata nici caisele <u>care sunt</u> bogate <u>și</u> ele <u>în</u> betacaroten.* **4 puncte**
4. Numește funcția sintactică a cuvintelor subliniate din enunțul *Și <u>procentul</u> de betacaroten (provitamina A) este foarte ridicat, mai ales în compoziția ardeiului <u>roșu</u>.* **4 puncte**
5. Realizează extensia/expansiunea părții de propoziție subliniate în propoziția subordonată corespunzătoare și menționează rezultatul obținut: *...cantitatea mare de apă ajută la hidratarea corpului în zilele <u>călduroase</u>.* **4 puncte**
6. Realizează contragerea propoziției subordonate, din fraza următoare, în partea de propoziție corespunzătoare și menționează rezultatul obținut: *Fasolea verde este excelentă pentru regimurile alimentare ale persoanelor supraponderale, căci aportul ei caloric este moderat.* **4 puncte**

aportul ei caloric / – P. circumst. de cauză

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să-ți prezinți opinia despre utilitatea consumului regulat de fructe și legume. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să-ți prezinți părerea despre utilitatea consumului de legume şi fructe;
– să-ți motivezi opțiunea prin două argumente;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 3

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Sură-i sara cea de toamnă; de pe lacuri apa sură
Înfunda mişcarea-i creață între stuf la iezătură;
Iar pădurea lin suspină şi prin frunzele uscate
Rânduri, rânduri trece-un freamăt, ce le scutură pe toate.
De când codrul, dragul codru, troienindu-şi frunza toată,
Îşi deschide-a lui adâncuri, fața lunei să le bată,
Tristă-i firea, iară vântul sperios vo creangă farmă –
Singuratice izvoare fac cu valurile larmă.
Pe potica dinspre codri cine oare se coboară?
Un voinic cu ochi de vultur lunga vale o măsoară.
Şapte ani de când plecat-ai, zburător cu negre plete,*
Ş-ai uitat de soarta mândrei, iubitoarei tale fete!

(Mihai Eminescu, ***Călin* – file din poveste**, fragment)

**zburător* – (în mitologia populară) ființă fantastică

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Indică, prin subliniere, silaba accentuată din cuvintele: *iezătură, înfunda, scutură, sperios, singuratice, vultur.* **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

2. Motivează prezența semnelor de punctuație din ultimul vers. **6 puncte**
3. Transcrie un vers în care eul liric apare în mod explicit. **6 puncte**
4. Precizează tipul de rimă și măsura versurilor. **6 puncte**
5. Descrie, în cuvinte proprii, imaginea codrului din versurile: *...dragul codru, troienindu-și frunza toată,/ Își deschide-a lui adâncuri, fața lunei să le bată...* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi că fragmentul citat aparține unei *opere lirice*. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale unei opere lirice, identificate în textul dat;
- să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
- să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Când spui Mihai Tican Rumano, spui aventură. Ce altceva dacă nu aventura și împătimirea drumeției l-au împins pe copilul născut în 1895 în Berevoiești Muscelului spre București, Brăila, Constanța și apoi în lumea mare?

Rămas orfan de tată, angajat băiat de prăvălie în Câmpulung Muscel, avea doar 13 ani când ascuns în cala de cărbuni a unui vapor italian pleca spre necunoscut. Va zăbovi puțin în Italia, dar chemarea depărtărilor răsuna în el prea puternic pentru a se opri aici. La nici un an de la plecarea de-acasă, descindea dintr-un transatlantic la Buenos Aires, în îndepărtata Argentină, țară ale cărei contururi – după cum el însuși mărturisește – „abia de le pipăisem cu ochii în modesta mea carte de geografie de clasa a IV-a primară". La Buenos Aires muncește ca văxuitor de ghete, vânzător de ziare, hamal și șofer. Ajutat de o familie, își completează studiile, își însușește limbile spaniolă, portugheză și franceză și începe să scrie, publicând chiar o primă carte. Fără a sta tot timpul aici, a rămas în marea metropolă a emisferei sudice până în 1922.

Deși în acest răstimp colindase lumea în lung și-n lat, călătorind în America de Nord, Mexic, Australia, Noua Zeelandă, Antile, Italia, Grecia ori Turcia, trecând și prin România de două ori, marea sa pasiune – cercetarea continentului african – nu i se împlinise. Întâmplarea a făcut ca prima sa întâlnire cu Africa să o datoreze – potrivit mărturiei proprii – unui umil băț de chibrit care i-a adus prietenia unui oarecare Georges Lafitte (reprezentantul unei case de comerț din Congo) căruia i-a aprins o țigară. Era în 1923, se afla în portul argentinian La Plata și focul acelui chibrit a constituit, într-un fel, startul spre Africa.

După trecerea Atlanticului, Mihai Tican Rumano parcurge un itinerar ce trece prin Senegal, Mauritania, Guineea, Coasta de Fildeș, Nigeria, Gabon, Congo, Angola, cu alte cuvinte, 19 luni petrecute în Africa centrală și occidentală. Rodul acestor cutreierări este

Scanned with OKEN Scanner

cartea Viața albului în țara negrilor, *publicată mai întâi în limba spaniolă, la Barcelona, în 1927, şi doi ani mai târziu, în traducere, la Bucureşti.*

A doua întâlnire cu Africa s-a produs în 1934 când, după ce a învins multe greutăți şi sacrificii materiale, s-a îmbarcat pentru partea estică a continentului, colindând prin Somalia, Tanganica, Kenya, Madagascar, Zanzibar, Mozambic şi Abisinia.

(Adrian Săvoiu, ***Spiritul de aventură al globe-trotterului* – Mihai Tican Rumano***)

**glóbe-trotter, globe-trotteri*, s. m. – persoană care face înconjurul lumii pe jos

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
– marea pasiune a lui Mihai Tican Rumano în viața sa de globe-trotter;
– țările străbătute de explorator în prima sa călătorie în Africa. **4 puncte**

2. Precizează vârsta la care exploratorul şi-a început cea de-a doua aventură în Africa. **4 puncte**

3. Numeşte părțile de vorbire subliniate: *Fără a sta tot timpul aici, a rămas în marea metropolă a emisferei sudice până în 1922.* **4 puncte**

4. Transcrie subiectul, predicatul, un complement direct şi un complement circumstanțial de timp din propoziția *După trecerea Atlanticului, Mihai Tican Rumano parcurge un itinerar...* **4 puncte**

5. Realizează contragerea propoziției subordonate din fraza următoare, numind partea de propoziție obținută: *Când spui Mihai Tican Rumano, spui aventură.* **4 puncte**

6. Transcrie şi numeşte propozițiile subordonate din fraza următoare: *A doua întâlnire cu Africa s-a produs în 1934 când, după ce a învins multe greutăți şi sacrificii materiale, s-a îmbarcat pentru partea estică a continentului, colindând prin Somalia, Tanganica, Kenya, Madagascar, Zanzibar, Mozambic şi Abisinia.* **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să evidențiezi trăsăturile unei persoane/unei personalități despre care ai citit sau pe care ai cunoscut-o. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să prezinți două trăsături ale persoanei/personalității alese;
– să foloseşti un limbaj expresiv în descrierea persoanei/personalității alese;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 4

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.

Peste creştet de dumbravă
Norii suri îşi poartă plumbul,
Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe câmp porumbul.

Şi cum de la miazănoapte
Vine vântul fără milă,
De pe vârful şurii noastre
Smulge-n sbor câte-o şindrilă.

De viforniță păgână
Se-ndoiesc nucii, bătrânii,
Plânge-un pui de ciocârlie
Sus pe cumpăna fântânii.

Îl ascult şi simt sub gene
Cum o lacrimă-mi învie:
Ni s-aseamănă povestea,
Pui golaş de ciocârlie.

(Octavian Goga, ***Toamna***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Subliniază cu o linie vocalele şi cu două linii semivocalele din cuvintele *miazănoapte* şi *podoaba*. **6 puncte**
2. Transcrie un cuvânt derivat cu ajutorul unui sufix, respectiv, un cuvânt derivat cu ajutorul unui prefix. **6 puncte**
3. Precizează numele figurii de stil prezente în versurile *Plânge-un pui de ciocârlie/ Sus pe cumpăna fântânii.* **6 puncte**
4. Transcrie un vers care conține o imagine vizuală. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Numește sentimentul dominant care se desprinde din poezia *Toamna* de Octavian Goga și motivează-ți afirmația într-un text de 30 – 50 de cuvinte.
6 puncte

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la *genul liric* a poeziei citate. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului liric, identificate în textul dat;
– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

UTILIZĂRI	CUM SE FOLOSEȘTE	DE REȚINUT
Poxipol conține reactivi și rășini epoxidice. *Poxipol* lipește instantaneu metale, lemn, plastic, ceramică, porțelan și sticlă și fixează și asigură piulițe, șuruburi, noduri de gută pentru pescuit, ustensile din plastic etc. *Poxipol* repară bijuterii, jucării, veselă, furtunuri de cauciuc și de plastic, mobilier. *Poxipol* nu trebuie utilizat pentru reparațiile aparatelor de uz casnic, deoarece nu este rezistent la variații mari și rapide de temperatură.	Suprafețele ce vor fi lipite trebuie să fie curate și uscate și, de asemenea, trebuie să se îmbine perfect. Înainte de lipire, verificați dacă pe suprafața respectivă nu se află resturi de material de la o reparație anterioară. În caz că acestea există, eliminați-le în totalitate, apoi aplicați o singură picătură pe una din părțile ce urmează să fie lipite, pentru că o cantitate excesivă de adeziv întârzie întărirea, apoi presați ușor piesele lipite, timp de 60 de secunde. Înainte de utilizare, feriți de surse de căldură, de abur sau de apă.	Păstrați *produsul* la loc uscat și rece. Nu apăsați tubul când vârful de aplicare este obturat. Nu supuneți la încercări timp de o oră piesele lipite, iar dacă acest fapt s-a produs accidental, reluați operația de lipire făcând aceiași pași. Pe suprafețe mari, aplicați picături la doi centimetri distanță între ele. Utilizați cu atenție *produsul*, pentru că poate provoca o reacție alergică a pielii și o iritare gravă a ochilor. În caz de contact cu ochii, clătiți cu atenție cu apă călduță timp de câteva minute, iar în cazul contactului cu pielea, spălați imediat cu apă și săpun. Păstrați *produsul* la loc ferit de copii și animale.

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:
1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
– două dintre acțiunile care nu trebuie întreprinse atunci când se folosește *Poxipol*;
– motivul pentru care *Poxipol* trebuie ferit de copii și animale. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

2. Răspunde cu DA sau NU la următoarea întrebare şi motivează-ți răspunsul folosind numai informațiile oferite de textul de mai sus: *Ai putea lipi cu Poxipol furtunul de cauciuc, fisurat, al maşinii de spălat a părinților tăi?* **4 puncte**

3. Numeşte părțile de vorbire subliniate: *Poxipol* conține reactivi şi răşini epoxidice. **4 puncte**

4. Transcrie un predicat nominal pe care l-ai identificat într-un enunț din secțiunea **CUM SE FOLOSEŞTE.** **4 puncte**

5. Transcrie o propoziție subordonată (menționându-i felul) şi regenta acesteia din fraza *Nu supuneți la încercări timp de o oră piesele lipite, iar dacă acest fapt s-a produs accidental, reluați operația de lipire făcând aceiaşi paşi.* **4 puncte**

6. Scrie o propoziție subordonată atributivă care să completeze adecvat fraza Poxipol *lipeşte instantaneu metale, lemn, plastic, ceramică, porțelan şi sticlă şi fixează şi asigură piulițe…* **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să-ți exprimi părerea despre necesitatea respectării întocmai a instrucțiunilor de utilizare care însoțesc produsele achiziționate din magazinele de specialitate (medicamente, aparate de uz casnic, electronice etc.). **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre tema propusă;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând şi informațiile din textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 5

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Ursu, Dan şi Tic pleacă cu trenul la Vultureşti pentru a explora Cetatea Vulturilor. Ruinele erau, într-adevăr, într-o stare jalnică. Fosta cetate fusese aşezată la poalele unui

Scanned with OKEN Scanner

deal abrupt. Cândva, zidul din spatele ei făcuse joncțiune cu dealul. Dar zidul acela dispăruse aproape în întregime. Doar câteva rămăşiţe roase de vremuri şi sparte de mâna omului mai apăreau pe ici, colo. Din pereții laterali rămăseseră bucăți mai mari care se înfundau în pământ printre nişte gropi şi şanțuri. Din zidul din față, nimic. Oamenii îl dărâmaseră până în temelie, îl căraseră în sat şi îl transformaseră în fundații pentru locuințe. Locul în care fusese temelia zidului devenise un şanț adânc, care uneori se înfunda sub pământ, alcătuind nişte pivnițe. Găurile de sub pământ însă erau mocirloase, rău mirositoare, întunecoase. Atâta mai rămăsese din Cetatea Vulturilor de odinioară.

Cei trei prieteni îşi instalaseră cortul deasupra zidului de reazem sau, mai bine zis, deasupra locului unde fusese zidul din spatele cetății. Locul acela fiind mai înalt, puteau observa de acolo toată regiunea pe care o ocupase întăritura, aveau vedere liberă în față, iar în spate erau apărați de dealul abrupt, pietros.

Prima explorare nu le produse decât o impresie de jale şi de tristețe. La început, Dan voise să schițeze pe un caiet planul fostei cetăți, dar pe parcurs îşi abandonă gândurile. Era cu neputință, îşi spuse el, ca în ruinele acelea jalnice, scotocite în toate ungherele, să mai fi rămas ceva care să merite cel mai mic interes. Darămite un castel de marmură albă făcut anume pentru refugii domneşti. [...]

— Dar istoricii oare de ce n-au găsit nimic? întrebă Ursu. Ei au ajuns în mod sigur la o concluzie. La ce concluzie?

— Asta o ştie toată lumea, spuse Dan. Din moment ce nu se vorbeşte despre descoperirea Cetății Vulturilor şi a Castelului celor două cruci, înseamnă că nu s-a găsit nici urmă din ele aici.

— Ar fi, totuşi, bine să ne băgăm puțintel prin subsolurile ruinelor, propuse Ursu. N-avem voie să lăsăm tocmai asemenea locuri necercetate. Ce zici, Ticule?

Tic era gata. Şi Dan. Amândoi coborâseră totuşi cam cu silă pe urmele lui Ursu, într-o văgăună care părea mai mare şi mai interesantă. Într-adevăr, după ce păşiră câțiva metri pe pământ moale, noroios, simțiră sub tălpi o masă tare, parcă de piatră. Ațâțați, cei trei cercetaşi aprinseră lanternele. Se aflau la intrarea unui gang subteran căptuşit cu piatră. Descoperirea li se părea importantă. Înaintară cu prudență, luminându-şi bine drumul. La stânga şi la dreapta coridorului subteran se vedeau două găuri întunecoase. În lumina lanternelor, cele două găuri luară forma unor încăperi pustii şi părăsite.

Le cercetară pe rând, toți pereții, podeaua, dar nu mai descoperiră nicio altă cale de comunicare directă sau secretă. Se pregăteau să facă drumul înapoi. Dan spuse atunci la inspirație:

— Dar n-am cercetat tavanele!...

În camera din dreapta descoperiră într-un colț al tavanului o deschizătură în formă pătrată. Cireşarii se uitară uimiți unii la alții. Cetatea începea să devină interesantă. Tic începea parcă să vadă marmura albă a unor încăperi misterioase şi, înăuntru, într-o rochie lungă, foarte albă... Îi ceru voie lui Ursu să pătrundă el primul prin chepeneagul de sus...

(Constantin Chiriță, ***Cireşarii***)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Integrează în câte un enunț un sinonim al cuvântului *joncțiune*, respectiv un antonim al cuvântului *intrarea*. **6 puncte**
2. Motivează prezența virgulei în propoziția *Din zidul din față, nimic.* **6 puncte**
3. Transformă în vorbire indirectă secvența evidențiată. **6 puncte**
4. Descrie modul în care cei trei exploratori au hotărât să-şi instaleze cortul. **6 puncte**
5. Explică de ce Tic şi Dan coboară *cam cu silă pe urmele lui Ursu*, în subsolul cetății. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la *genul epic* a fragmentului de mai sus. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să precizezi patru dintre caracteristicile genului epic, identificate în fragmentul dat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
- să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

În anul 1993, în cadrul Consiliului European de la Copenhaga, statele membre ale Uniunii Europene (U.E.) au stabilit că „orice stat asociat la UE din Europa Centrală şi de Est care doreşte poate deveni membru U.E." de îndată ce acesta are capacitatea de a-şi asuma obligațiile de membru, satisfăcând criteriile economice şi politice cerute de Uniune. Astfel, calitatea de membru implică: instituții stabile, care garantează democrația, respectul legii, al drepturilor omului şi respectul față de minorități, o economie de piață funcțională capabilă de a face față concurenței şi forțelor de piață din U.E. şi adaptarea sistemului legislativ local la legislația comunitară.

- În 1995, România a depus cererea oficială de aderare la U.E., iar în decembrie 1999 Consiliul European de la Helsinki a decis deschiderea negocierilor de aderare cu şase state candidate, între care şi România. Au fost negociate 31 de domenii, întreg procesul încheindu-se în decembrie 2004. Pe data de 25 aprilie 2005 a fost semnat Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană a României şi Bulgariei.

- De la 1 ianuarie 2007, România a devenit Stat Membru al Uniunii Europene, calitate care implică atât drepturi, cât şi obligații. Toate aceste drepturi şi obligații derivă din tratatele şi legislația adoptate de Uniunea Europeană de la înființarea ei şi până în prezent, iar România trebuie să le respecte ca orice alt stat membru al Uniunii Europene. În prezent, Uniunea numără 28 de state membre. (www.voxeurop.eu)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Integrează în câte un enunț un sinonim al cuvântului *joncțiune*, respectiv un antonim al cuvântului *intrarea*. **6 puncte**
2. Motivează prezența virgulei în propoziția *Din zidul din față, nimic.* **6 puncte**
3. Transformă în vorbire indirectă secvența evidențiată. **6 puncte**
4. Descrie modul în care cei trei exploratori au hotărât să-și instaleze cortul. **6 puncte**
5. Explică de ce Tic și Dan coboară *cam cu silă pe urmele lui Ursu*, în subsolul cetății. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la *genul epic* a fragmentului de mai sus. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să precizezi patru dintre caracteristicile genului epic, identificate în fragmentul dat;
- să ilustrezi aceste caracteristici, cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
- să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

În anul 1993, în cadrul Consiliului European de la Copenhaga, statele membre ale Uniunii Europene (U.E.) au stabilit că „orice stat asociat la UE din Europa Centrală și de Est care dorește poate deveni membru U.E." de îndată ce acesta are capacitatea de a-și asuma obligațiile de membru, satisfăcând criteriile economice și politice cerute de Uniune. Astfel, calitatea de membru implică: instituții stabile, care garantează democrația, respectul legii, al drepturilor omului și respectul față de minorități, o economie de piață funcțională capabilă de a face față concurenței și forțelor de piață din U.E. și adaptarea sistemului legislativ local la legislația comunitară.

- În 1995, România a depus cererea oficială de aderare la U.E., iar în decembrie 1999 Consiliul European de la Helsinki a decis deschiderea negocierilor de aderare cu șase state candidate, între care și România. Au fost negociate 31 de domenii, întreg procesul încheindu-se în decembrie 2004. Pe data de 25 aprilie 2005 a fost semnat Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană a României și Bulgariei.

- De la 1 ianuarie 2007, România a devenit Stat Membru al Uniunii Europene, calitate care implică atât drepturi, cât și obligații. Toate aceste drepturi și obligații derivă din tratatele și legislația adoptate de Uniunea Europeană de la înființarea ei și până în prezent, iar România trebuie să le respecte ca orice alt stat membru al Uniunii Europene. În prezent, Uniunea numără 28 de state membre.

(www.voxeurop.eu)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
– câți ani au durat negocierile privind aderarea României la Uniunea Europeană;
– data la care România a devenit Stat Membru al Uniunii Europene. **4 puncte**

2. Enumeră două dintre condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un stat pentru a putea adera la Uniunea Europeană. **4 puncte**

3. Precizează valoarea morfologică pentru fiecare dintre cuvintele subliniate din enunțul *Au fost negociate 31 de domenii, întreg procesul încheindu-se în decembrie 2004.* **4 puncte**

4. Transcrie, fără a le califica, două atribute și două complemente din fraza următoare: *Toate aceste drepturi și obligații derivă din tratatele și legislația adoptate de Uniunea Europeană de la înființarea ei și până în prezent, iar Romania trebuie să le respecte ca orice alt stat membru al Uniunii Europene.* **4 puncte**

5. Segmentează fraza următoare în propoziții și precizează-le felul: *În 1995, România a depus cererea oficială de aderare la U.E., iar în decembrie 1999 Consiliul European de la Helsinki a decis deschiderea negocierilor de aderare cu șase state candidate, între care și România.* **4 puncte**

6. Completează enunțul următor cu o propoziție subordonată atributivă: *În prezent, Uniunea numără 28 de state membre, .* **4 puncte**

B. Tu ce părere ai despre informațiile din textul citat? Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să explici dacă ai fi interesat/ă să afli mai mult despre *drepturile și obligațiile* României ca stat membru al Uniunii Europene. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi dacă informațiile oferite de textul citat ți-au stârnit/nu ți-au stârnit dorința de a obține mai multe informații despre *drepturile și obligațiile* României în cadrul U.E.;
– să prezinți două motive credibile/adecvate pentru susținerea părerii pe care ai exprimat-o;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 6

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Actul I

Scena I

EFIMIȚA: *Adică, zău, bobocule, de! Eu cu mintea ca de femeie, pardon că te-ntreb şi eu un lucru: ce procopseală ar fi şi cu republica?*

LEONIDA (minunându-se de aşa întrebare): *Ei! Bravos! Ş-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi, asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuieşte-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi şi-întâi că dacă e republică, nu mai plăteşte nimenea bir...*

EFIMIȚA: *Zău?*

LEONIDA: *Zău... Al doilea că fieştecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate.*

EFIMIȚA: *Parol*?*

LEONIDA: *Parol... Par egzamplu, eu...*

EFIMIȚA: *Pe lângă pensie?*

LEONIDA: *Vezi bine; pensia e başca**, o am după legea veche, e dreptul meu; mai ales când e republică, dreptul e sfânt: republica este garanția tuturor drepturilor.*

EFIMIȚA (cu toată aprobarea): *Aşa da.*

(I.L. Caragiale, ***Conu Leonida față cu reacțiunea***)

**parol*, interj. din fr. *parole* – (întăreşte sau garantează exactitatea celor afirmate) pe cuvânt!, zău!, serios!

***başca*, adv., prep. (pop. şi fam.) – 1. adv. despărțit, deosebit, separat; în chip deosebit, în alt mod. 2. prep. (în) afară de..., exceptând, nepunând la socoteală...

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Transcrie trei cuvinte a căror formă nu este recomandată de actualele lucrări normative de specialitate. **6 puncte**
2. Numeşte procedeul prin care s-a format cuvântul *fieştecare*. **6 puncte**
3. Transformă primele două replici ale personajelor în vorbire indirectă. **6 puncte**
4. Explică rolul textului plasat între paranteze. **6 puncte**
5. Precizează tema discuției celor două personaje. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi faptul că textul dat aparține unei *opere dramatice*. **12 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi patru dintre trăsăturile definitorii ale genului dramatic identificate în text;
– să ilustrezi aceste trăsături prin exemple extrase din text sau prin comentarea acestora;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Graurii reprezintă o familie de circa 130 de specii, răspândite îndeosebi în regiunile tropicale ale Africii și în toată Europa. Multe dintre aceste specii au fost introduse de om în America de Nord, Australia și Noua Zeelandă. Sunt păsări robuste, puternice, cu ciocul lung, drept și ascuțit. Penajul este tare și lucios, aripile sunt în general ascuțite. Se deplasează ușor prin mers și alergat, sărind pe crengi, sau prin zbor rapid. Cuibăresc prin cavități de arbori, crăpături de ziduri, stânci sau în cuiburi închise, mai mult sau mai puțin sferice, cu deschidere laterală. Sunt păsări sociabile, trăind în grupuri numeroase. Au hrană foarte variată, fiind insectivore, fructivore și granivore. Distrug multe nevertebrate dăunătoare, dar le plac atât de mult fructele, că pot produce pagube în livezi sau vii, dacă acestea se află în zona de cuibărit.

(Dimitrie Radu, ***Mic atlas ornitologic***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să indici următoarele elemente care privesc textul citat:
– numărul speciilor din care este compusă familia graurilor;
– zonele de pe glob unde trăiesc graurii;
– locurile de cuibărit ale graurilor;
– sursele de hrană ale acestor păsări. **4 puncte**
2. Precizează un motiv pentru care graurii pot fi considerați dăunători/pot fi considerați utili pentru om. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *dar le plac și fructele.* **4 puncte**
4. Transcrie (fără a le clasifica) patru dintre atributele din fraza următoare: *Graurii reprezintă o familie de circa 130 de specii, răspândite îndeosebi în regiunile tropicale ale Africii și în toată Europa.* **4 puncte**
5. Realizează extensia/expansiunea funcției sintactice a cuvintelor subliniate din enunțul: *Sunt păsări foarte sociabile, trăind în grupuri numeroase*, menționând rezultatul obținut. **4 puncte**
6. Precizează felul ultimelor două propoziții din fraza următoare: *Distrug multe nevertebrate dăunătoare, dar le plac atât de mult fructele, că pot produce pagube în livezi sau vii, dacă acestea se află în zona de cuibărit.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să descrii un animal sălbatic folositor omului, care trăiește în țara noastră. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să motivezi alegerea animalului pe care îl vei descrie;

– să-i prezinți înfățișarea și mediul de viață;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 7

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Pe verdea margine de șanț
Creștea măceșul singuratic,
Dar vântul serii nebunatic
Pofti-ntr-o zi pe flori la danț.
Întâi pătrunse printre foi,
Și le vorbi cu voce lină,
De dorul lui le spuse-apoi,
Și suspină — cum se suspină...
Și suspină — cum se suspină...

Albeața lor de trandafiri,
Zâmbind prin roua primăverii,
La mângâierile-adierii
A tresărit cu dulci simțiri.
Păreau năluci de carnaval
Cum se mișcau catifelate,
Gătite toate-n rochi de bal,
De vântul serii sărutate,
De vântul serii sărutate.
Scăldate-n razele de sus,
Muiate în argintul lunii,

Scanned with OKEN Scanner

S-au dat în brațele minciunii,
Și rând pe rând în vânt s-au dus.
Iar vântul tainic le șoptea,
Luându-le pe fiecare,
Ș-un valț nebun le învârtea,*
Un valț — din ce în ce mai tare,
Un valț — din ce în ce mai tare.

(Alexandru Macedonski, ***Valțul rozelor***)

**valț* – (înv.) vals

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Transcrie, din text, trei cuvinte care aparțin câmpului lexical al termenului *floare*. **6 puncte**
2. Motivează folosirea cratimei în structura *mângâierile-adierii*. **6 puncte**
3. Selectează, din strofa a doua, o inversiune și o personificare. **6 puncte**
4. Precizează rima și măsura primelor patru versuri. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația versurilor: *Iar vântul tainic le șoptea,/ Luându-le pe fiecare,/ Ș-un valț nebun le învârtea,/ Un valț — din ce în ce mai tare,/ Un valț — din ce în ce mai tare.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să prezinți semnificația titlului poeziei *Valțul rozelor* de Alexandru Macedonski, prin raportare la conținutul textului. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre semnificația titlului, prin raportare la conținutul poeziei;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
– să utilizezi o structură și un conținut adecvate cerinței formulate;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Dragobetele *(care era numit și Năvalnicul sau Logodnicul Păsărilor) era un zeu tânăr al dacilor care era sărbătorit în Muntenia, Dobrogea, Oltenia și Transilvania la o dată fixă în același sat. Data varia de la o zonă la alta (între 24 februarie și 28 februarie, 1 martie și 25 martie). Dragobetele era considerat patronul dragostei și al bunei dispoziții pe meleagurile românești. În unele tradiții este considerat Cap de primăvară, Cap de vară, fiu al Babei Dochia și cumnat al eroului vegetațional Lăzărică. Dragobetele este identificat cu Cupidon, zeul dragostei din mitologia romană, și cu Eros, zeul iubirii în mitologia greacă. Dragobetele este de asemenea o sărbătoare dedicată zeului dragostei cu nume omonim. La*

Scanned with OKEN Scanner

Dragobete, păsările nemigratoare se strâng în stoluri, ciripesc, se împerechează şi încep construirea cuiburilor. Asemenea păsărilor, fetele şi băieţii trebuiau să se întâlnească pentru a fi îndrăgostiţi pe parcursul întregului an. Cel care nu se întâlnea cu un prieten în ziua de Dragobete se spune că nu era iubit tot anul. Dacă timpul era favorabil, fetele şi băieţii se adunau în cete şi ieşeau la pădure chiuind pentru a culege primele flori ale primăverii. Din zăpada netopită până la Dragobete fetele şi nevestele tinere din Muntenia, Oltenia, Dobrogea şi Transilvania făceau rezerve de apă cu care se spălau în anumite zile ale anului, pentru păstrarea frumuseţii.

(internet, ***Tradiţii şi obiceiuri româneşti. Dragobetele***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele aspecte referitoare la textul dat:
– data la care se sărbătorea Dragobetele;
– motivul pentru care fetele şi băieţii se întâlneau de Dragobete. **4 puncte**
2. Precizează numele zeului identificat cu Dragobetele în mitologia romană şi în mitologia greacă. **4 puncte**
3. Menţionează ce parte de vorbire şi în ce caz este fiecare dintre cuvintele subliniate din secvenţa: *Asemenea păsărilor, fetele şi băieţii trebuiau să se întâlnească pentru a fi îndrăgostiţi pe parcursul întregului an.* **4 puncte**
4. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate din secvenţa: *Cel care nu se întâlnea cu un prieten în ziua de Dragobete se spune că nu era iubit tot anul.* **4 puncte**
5. Transcrie o propoziţie subordonată din fraza următoare, precizând termenul ei regent: *Cel care nu se întâlnea cu un prieten în ziua de Dragobete se spune că nu era iubit tot anul.* **4 puncte**
6. Construieşte o frază alcătuită din două propoziţii în care să existe o propoziţie subordonată subiectivă, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *de*. **4 puncte**

B. Alcătuieşte o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să-ţi exprimi opinia despre păstrarea tradiţiilor autohtone în lumea de astăzi. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre tema propusă;
– să-ţi susţii opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând şi informaţiile din textul dat;
– să ai un conţinut adecvat cerinţei;
– să respecţi limitele de spaţiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziţiei – 1 p.; coerenţa textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuaţia – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 8

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Am legat copacii la ochi
Cu-o basma verde
Şi le-am spus să mă găsească.

Şi copacii m-au găsit imediat
Cu un hohot de frunze.

Am legat păsările la ochi
Cu-o basma de nori
Şi le-am spus să mă găsească.

Şi păsările m-au găsit
Cu un cântec.

Am legat tristeţea la ochi
Cu un zâmbet,
Şi tristeţea m-a găsit a doua zi
Într-o iubire.

Am legat soarele la ochi
Cu nopţile mele
Şi i-am spus să mă găsească.

— Eşti acolo, a zis soarele,
După timpul acela,
Nu te mai ascunde.

Nu te mai ascunde,
Mi-au zis toate lucrurile
Şi toate sentimentele
Pe care am încercat să le leg
La ochi.

(Marin Sorescu, ***Am legat...***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Notează trei termeni din familia lexicală a verbului *a lega*. **6 puncte**
2. Explică rolul cratimei în structura *le-am spus*. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Selectează un epitet și o personificare din text. **6 puncte**
4. Transcrie un vers care conține o imagine vizuală și un vers care conține o imagine auditivă. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația versurilor: *Am legat păsările la ochi/ Cu-o basma de nori/ Şi le-am spus să mă găsească.// Şi păsările m-au găsit/ Cu un cântec.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să prezinți semnificația titlului poeziei *Am legat...* de Marin Sorescu, prin raportare la conținutul textului. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre semnificația titlului, prin raportare la conținutul poeziei;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
– să utilizezi o structură și un conținut adecvate cerinței formulate;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

„Eu sunt Malala" de Malala Yousafzai

Malala Yousafzai avea doar zece ani când talibanii au pus stăpânire pe regiunea Swat. Aceştia spuneau că muzica este un păcat, femeilor le interziceau să meargă singure pe stradă şi fetelor să meargă la şcoală. Deşi a crescut într-o zonă a Pakistanului stăpânită de înfricoşătoarea umbră a terorismului, Malala a învățat de mică să aibă curajul să vorbească în numele convingerilor sale. Iar convingerea ei cea mai puternică a fost dreptul la educație. În 9 octombrie 2012, cauza pentru care lupta a fost cât pe-aci să-i aducă moartea. Nimeni nu se aştepta să scape cu viață. Dar Malala a supraviețuit, iar astăzi e simbolul protestului paşnic şi cel mai tânăr câştigător al Premiului Nobel pentru Pace.

*

După cum se menționează în prezentarea cărții, Malala a crescut într-o regiune pakistaneză unde talibanii îşi exercitau înfricoşătoarea dominație. Pentru ei totul este un păcat: muzica, filmele, distracția. [...] *După multe lupte, guvernul Pakistanului reuşeşte să limiteze puterea teroriştilor, însă chiar şi aşa aceştia au atentat la viața Malalei, împuşcând-o. Aceasta are noroc şi ajunge să fie operată şi tratată în Anglia. Îşi revine şi, împreună cu familia sa, rămâne să locuiască în statul englez departe de talibani.*

Povestea ei este auzită în toată lumea și astfel Malala este susținută de foarte mulți oameni. Ea este cea mai tânără câştigătoare a Premiului Nobel pentru Pace. Ziua ei de naştere devine Ziua Malala în care se celebrează dreptul tuturor copiilor de a avea acces la educație.

Scanned with OKEN Scanner

Malala este un model de curaj, ambiție, fiind capabilă să ne dea tuturor o lecție despre cum trebuie să ne implicăm pentru a ne ajuta aproapele. Ea este o luptătoare și merită din plin premiile câștigate. Să sperăm că vom putea trăi într-o lume mai bună în care toți oamenii să aibă aceleași drepturi și în care nimeni să nu le poată încălca. Pentru asta trebuie să ne implicăm cu toții și să nu fim indiferenți la nevoile celor din jur!

Dacă nu ați citit povestea Malalei, nu mai așteptați! O puteți achiziționa din librării sau online de aici.

(www.editura-arthur.ro, prezentare de carte ***Eu sunt Malala*** de Malala Yousafzai)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele informații, folosind date extrase din textul citat:
   – valoarea universală care se celebrează de Ziua Malala;
   – numele țării și al regiunii în care s-a născut Malala. **4 puncte**
2. Scrie titlul cărții prezentate și numele premiului obținut de autoarea sa. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Să sperăm că vom putea <u>trăi</u> într-o lume mai bună, <u>în care</u> toți oamenii să aibă <u>aceleași</u> drepturi și în care <u>nimeni</u> să nu le poată încălca.* **4 puncte**
4. Stabilește funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Povestea <u>ei</u> este auzită în <u>toată</u> lumea.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziții subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Deși a crescut într-o zonă a Pakistanului stăpânită de înfricoșătoarea umbră a terorismului, Malala a învățat de mică să aibă curajul să vorbească în numele convingerilor sale.* **4 puncte**
6. Contrage o propoziție subordonată atributivă identificată în text în partea de propoziție corespunzătoare ca sens, precizând două modificări care apar prin această transformare. **4 puncte**

B. Tu ce părere ai despre informațiile care apar în textul citat? Scrie un text de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți motivezi acordul sau dezacordul cu o idee/o informație identificată în text. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să exprimi propria părere (acordul sau dezacordul) față de ideea/de informația identificată în textul dat;
– să precizezi două motive credibile/adecvate pentru susținerea părerii pe care ai exprimat-o;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 9

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

— Trebuie să plecăm acum. Draga mea, e un semn! Te duc chiar acum în Regatul meu, pe care ţi l-am promis, şi te fac regina mea. Draga mea, vom zbura până acolo! Tu eşti înger, ai aripi, iar eu mă voi ţine de mâna ta. [...]

Dintr-odată, dragostea pentru cavalerul său îi dădu un curaj nebănuit.

— Da, ai dreptate! Vom zbura! mai zise ea, trăgându-l pe Valet pe marginea raftului, îndrăznind să arunce o privire în hăul de dedesubt.

— Mare greşeală! comentă chicotind lupul din bârlogul lui. Eşti doar un bibelou. De la înălţimea asta te vei face praf. [...]

Se întâmplă ceva ciudat. Fetiţa-înger căzu de pe raft, ca o piatră aruncată în fundul unui puţ. Încercă să dea din aripile ei mici şi dantelate, dar în zadar. Scăpă mâna iubitului său, în vreme ce covorul se apropia cu o viteză ameţitoare mai mult şi mai mult...

— Ajutor! strigă ea cu o voce slabă.

În schimb, Valetul de Cupă, eliberat din strânsoarea fetiţei-bibelou, plutea. Se simţea ca şi cum nişte aripi nevăzute i-ar fi răsărit pe neaşteptate şi cădea uşor, în rotocoale graţioase, spre pământ. O pală de vânt îl ridică şi mai sus, schimbându-i direcţia şi îndepărtându-l de draga lui, pe care deja o uitase. Aproape că făcu o piruetă în aer, privind cu încântare sufrageria deasupra căreia plana lin. Niciodată nu mai văzuse o asemenea privelişte: covorul ca o mirişte maro, îndepărtată, pernele de pe canapea în culori fanteziste, ca nişte mici planete primitoare [...]. *Pe toate le privea de sus, toate erau ale lui.*

— Oau! Zbor! exclamă Valetul de Cupă. Pot zbura! A trebuit să-mi părăsesc Regatul şi să plec în lume ca să-mi aflu adevăratul destin şi să învăţ să zbor. Sunt cel mai grozav cavaler din lume. Ce-or să crape carourile de ciudă când le voi povesti...

În cele din urmă, ateriză exaltat pe covor, nu departe de piciorul măsuţei unde aspiratorul îl speriase prima dată. Însă asta era demult... Se îndrepta cu pas voios şi cutezător spre casă. „Ce-o să mă laude Regina mea. O să mă facă prim-cavaler!" Atunci auzi în urma sa o voce sfâşietoare:

— Cavalerul meu, te rog, ajută-mă!

Recunoscu vocea şi în cele din urmă întoarse capul, poate din milă, poate din curiozitate. Fetiţa-înger zăcea pe covor, la câţiva paşi de el. O aripă de porţelan i se desprinsese de spate şi era ceva mai încolo, frântă în două. [...]

— Dragul meu cavaler, am reuşit... Am ajuns! murmură fetiţa şi încercă cu mari sforţări să zâmbească.

„Ce mi-o fi plăcut la ea? E urâtă.", îşi zise cavalerul, ridicând din umeri. Şi plecă mai departe...

(Adina Popescu, ***Doar un zbor al valetului de cupă***)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Precizează numărul de litere și de sunete din cuvintele următoare: *chicotind, sufrageria, exaltat.* **6 puncte**
2. Motivează utilizarea semnului *două puncte* în secvența *Niciodată nu mai văzuse o asemenea privelişte: covorul ca o mirişte maro, îndepărtată, pernele...* **6 puncte**
3. Transcrie din text două formule de adresare. **6 puncte**
4. Precizează două trăsături (fizice și/sau morale) ale fetiței-înger. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: — *Oau! Zbor! exclamă Valetul de Cupă. Pot zbura! A trebuit să-mi părăsesc Regatul și să plec în lume ca să-mi aflu adevăratul destin și să învăț să zbor. Sunt cel mai grozav cavaler din lume. Ce-or să crape carourile de ciudă când le voi povesti...* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să prezinți semnificația titlului narațiunii *Doar un zbor al valetului de cupă* de Adina Popescu. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația titlului, prin raportare la conținutul textului; **4 puncte**
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat; **4 puncte**
- să utilizezi o structură și un conținut adecvate cerinței formulate; **2 puncte**
- să respecți limitele de spațiu indicate. **2 puncte**

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Orăşelul Sebeş-Alba, de-o înfăţişare în parte medieval-germană, în parte tipic burgheză, izbutea, azi puţin, mâne puţin, să mă lege de ale sale colţuri, făpturi şi privelişti. Mai mult de jumătate din populaţie era românească, dar atmosfera ce se răspândea din centru se datora burgheziei săseşti cu aşezările ei seculare. [...] *O ţineam câteodată singur în lungul zidurilor vechi şi puternice, ce timp de veacuri au făcut scut cetăţii, ca un inel. Cunoşteam de la şcoală că cetatea număra un trecut de şapte sute de ani* [...].

Localul şcolii făcea parte dintr-un splendid ansamblu de clădiri roase de vremi. Miezul îngrămădirii îl alcătuia străvechea biserică succesiv clădită din părţi, una în stil romanic, a doua în stil gotic, de înălţimi foarte inegale, dar frumos răzbunate de-un turn mândru, cu vârf ascuţit, jucăuş, flancat de alte patru minuscule turnuleţe. Ne minunam în faţa vitraliilor ogivale cu răsfrângeri multicolore, şi a porţilor pline de inscripţii în graiul latinesc al umaniştilor. Intram, noi, copiii, uneori, şi în naos, ca să ascultăm sunetele de orgă şi înălţarea la cer a sufletelor protestante! De obicei aşteptam însă aci numai să se deschidă poarta şcolii [...]. *Şcoala însăşi era o zidire recentă de pe la mijlocul secolului al nouăsprezecelea. Pe frontispiciu se citea ca pe un pergament deschis, gata de a se aduna sul, dacă ţi-ar fi scăpat din mână, o inscripţie cu litere mari:* Bildung ist Freiheit! *(„Cultura e libertate"). Învăţătorii şi profesorii, chemaţi să facă educaţia băieţilor, erau, cei mai mulţi, feţe umblate*

Scanned with OKEN Scanner

pe la universitățile din Germania. Se învățau pe dinafară baladele lui Schiller, şi aveam prilejul să le aud declamate cu patos tineresc, acasă, prin parc, pe coridoare, şi pretutindeni, unde ne învârteam. [...] *De altminteri, cel mai însemnat eveniment ce avu loc la şcoală, în răstimpul cât urmai clasele primare (1902 – 1906), fu comemorarea a o sută de ani de la moartea lui Schiller. Cu această ocazie ni s-au împărțit gratuit, şi-n împrejurări deosebit de solemne, tuturor elevilor, câte trei, patru broşuri şi cărțulii despre viața şi opera scriitorului. Cunoşteam trecerea pe pământ a lui Schiller şi m-aş fi priceput să desenez, după ilustrațiile văzute, chiar şi numai din amintire, casa în care el s-a născut* [...]. *De câte ori nu m-am furişat până în apropierea celor mai mari de la şcoală, tot pe lângă pintenii gotici ai bisericii, pe sub înaltele vitralii, ca să adun noi amănunte din viața Poetului, căci vreo câteva săptămâni numai despre el s-a vorbit.*

(Lucian Blaga, ***Hronicul şi cântecul vârstelor***, fragment)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să indici următoarele elemente care privesc textul citat:
– vechimea cetății care împrejmuia orășelul Sebeș-Alba;
– cel mai însemnat eveniment care a avut loc la şcoală. **4 puncte**
2. Scrie numele autorului şi titlul cărții din care face parte fragmentul memorialistic dat. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din enunțul: *Cunoşteam trecerea pe pământ a lui Schiller şi m-aş fi priceput să desenez, după ilustrațiile văzute, chiar şi numai din amintire, casa în care el s-a născut.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din enunțul: *Şcoala însăşi era o zidire recentă de pe la mijlocul secolului al nouăsprezecelea.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziții subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul lor: *De câte ori nu m-am furişat până în apropierea celor mai mari de la şcoală, tot pe lângă pintenii gotici ai bisericii, pe sub înaltele vitralii, ca să adun noi amănunte din viața Poetului, căci vreo câteva săptămâni numai despre el s-a vorbit.* **4 puncte**
6. Contrage propozițiile subordonate identificate în fraza următoare şi precizează rezultatul obținut: *m-aş fi priceput să desenez... casa în care el s-a născut.* **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să descrii şcoala în care ai învățat. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să prezinți patru elemente legate de aspectul şi organizarea şcolii;
– să utilizezi indici de spațiu şi figuri de stil;
– să ai un conținut adecvat tipului de text şi cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Scanned with OKEN Scanner

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 10

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

10 iulie

S-a sfârșit școala.

Iar eu sunt sigur că am rămas corigent la matematică. Am rămas corigent pentru că am vrut eu; sau, mai exact, nu am promovat, pentru că nu am vrut.

Nu mi-e rușine. Știam de mult că sunt cu desăvârșire lipsit de voință. Numai inocenții mei colegi mă pot socoti un băiat voluntar, pentru că citesc până noaptea târziu cărți de știință.

Eu le-am spus că mie-mi place să citesc, nu-mi impun asta.

Dar ei nu au vrut să înțeleagă.

Totul s-a petrecut firesc și cum era de așteptat. În cea din urmă lecție, Vanciu ne-a spus:

— Cei care vor să-și îndrepte notele să vină peste trei zile la orele două după-amiază, la școală. Pot să-și îndrepte orice notă, pentru că îi întreb din materia fiecărui trimestru.

Eu aveam pe toate trimestrele media „insuficient". M-am ridicat pe o bancă și am strigat către clasă:

— În noaptea asta nu se doarme, *băieți!*

Spuneam oricui voia să mă asculte:

— Mă apuc să învăț la două. Lucrez până la zece noaptea. Mănânc, mă culc, mă scol la două. Lucrez până mâine-dimineață...

(Mircea Eliade, ***Romanul adolescentului miop***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Notează câte un antonim pentru sensul din text al cuvintelor: *noaptea, să vină, firesc.* **6 puncte**
2. Explică rolul virgulelor în enunțul: *Mănânc, mă culc, mă scol la două.* **6 puncte**
3. Numește trei trăsături ale *adolescentului* și transcrie câte un fragment care să le justifice. **6 puncte**
4. Precizează două argumente care justifică încadrarea textului în genul epic. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Exprimă-ți opinia, în 30 – 50 de cuvinte, despre modalitatea prin care elevul hotărăște să încerce să promoveze la matematică.

6 puncte

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să exprimi punctul de vedere despre mesajul care se poate desprinde din fragmentul de roman scris de Mircea Eliade. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să-ți prezinți punctul de vedere;

– să-l susții cu ajutorul a două argumente potrivite, valorificând textul dat;

– să utilizezi un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;

– să respecți limita minimă de spațiu indicată.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

COLECȚII

Clădirea care adăposteşte muzeul este, ea însăşi, monument istoric, ridicat la sfârşitul veacului al XIX-lea, în stil neoclasic, de inspirație germană. Structura clădirii a fost serios afectată de cutremurele din 1940 şi 1977, aşa încât procesul de reabilitare a devenit principala preocupare a noastră, în ultimul deceniu. [...]

Muzeul Național de Istorie ocupă 8 000 de m.p. şi reuneşte în cca. 60 de săli exponate deosebit de valoroase. Parcurgându-le, putem face cunoştință cu mărturii despre prezența omului pe teritoriul României încă din paleolitic (600 000 ani – 6 000 ani î.Ch.), cultura materială şi spirituală a geto-dacilor, războaiele daco-romane şi transformarea Daciei în provincie a Imperiului roman, apariția şi definitivarea structurilor de putere ale statului în societatea medievală, domniile fanariote, revoluția burghezo-democratică de la 1848, câştigarea independenței, declanşarea celor două războaie mondiale şi intrarea României sub influență rusească. Datorită faptului că muzeul nostru se află în reparații capitale, cea mai mare parte a expozițiilor noastre sunt temporar închise sau în reorganizare. Pe măsură ce lucrările de consolidare a clădirii vor avansa, expoziția istorică permanentă va fi redeschisă, segment de segment, iar site-ul nostru o va putea prezenta într-o nouă formă grafică. Până atunci, sunt vizitabile expozițiile permanente Tezaur şi Columna lui Traian (subsol), Lapidarium (parter), cât şi expozițiile temporare din holul central al clădirii.

(site-ul **Muzeului Național de Istorie a României** din București)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte referitoare la textul dat:
   – sursa articolului;
   – numele muzeului;

Scanned with OKEN Scanner

– suprafața ocupată de muzeu;
– locul unde se desfășoară expozițiile temporare. **4 puncte**

2. Enumeră expozițiile permanente care pot fi vizitate în prezent. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *Clădirea care adăpostește muzeul este, ea însăși, monument istoric, ridicat la sfârșitul veacului al XIX-lea.* **4 puncte**
4. Numește funcția sintactică a cuvintelor subliniate în text: *Daciei, nostru.* **4 puncte**
5. Precizează felul propoziției subliniate din fraza: *Clădirea care adăpostește muzeul este, ea însăși, monument istoric, ridicat la sfârșitul veacului al XIX-lea, în stil neoclasic, de inspirație germană.* **4 puncte**
6. Transcrie propoziția principală din fraza: *Datorită faptului că muzeul nostru se află în reparații capitale, cea mai mare parte a expozițiilor noastre sunt temporar închise sau în reorganizare.* **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care, pe baza informațiilor din textul dat, să-ți motivezi interesul/lipsa interesului față de ideea de a vizita colecțiile Muzeului Național de Istorie. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre tema propusă;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 11

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Lumea toată-i trecătoare,
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde,
Ce un suflet le pătrunde,

Scanned with OKEN Scanner

Treierând necontenit
Sânul mării infinit.

Numai poetul,
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului:
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde păsări ca el
Se-ntrec în cântări.

(Mihai Eminescu, ***Numai poetul***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Alcătuiește două enunțuri pentru a ilustra omonimia cuvântului *unde*. **6 puncte**

2. Explică rolul cratimei în structura: *toată-i*. **6 puncte**

3. Precizează măsura primelor două versuri ale poeziei. **6 puncte**

4. Menționează două trăsături ale genului liric, prezente în textul dat. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația titlului poeziei. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți prezinți opinia despre semnificația mesajului poeziei *Numai poetul* de Mihai Eminescu. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre semnificația mesajului poeziei;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Focul mărilor

La 12 octombrie 1492, la orele 10 seara, caravela lui Cristofor Columb se afla cam de 150 km de uscat când marinarul de cart anunța că observase focuri tremurând pe fața apei, asemenea unui imens dans de lumănări. Toată lumea a ieşit pe punte. Dar după câteva minute lumina s-a stins aşa cum se aprinsese. Marinarii au rămas cu convingerea că era vorba de focurile Infernului, de lumina lui Lucifer. Deşi oamenilor lui Cristofor Columb acest dans de lumini peste suprafața valurilor li s-a părut un miracol, fenomenul era cunoscut încă din Antichitate. [...]

Scanned with OKEN Scanner

Abia în anul 1885, zoologul francez Raphael Dubois a descoperit cele două substanțe din corpul plantelor și animalelor care dau naștere la lumină printr-o reacție chimică.

La ora actuală se știe că fenomenul de bioluminiscență este destul de răspândit în natură, fiind întâlnit la plantele inferioare, la toate nevertebratele, iar dintre vertebrate, la pești. Însă cele mai spectaculoase manifestări ale bioluminiscenței le întâlnim la suprafața mării.

Cine se plimbă pe litoral poate asista la un spectacol într-adevăr uimitor. Milioane de luminițe galbene inundă cu lumina lor fiecare val ce se apropie de țărm. Apa mării în aceste momente pare că „ia foc". Această dâră de lumină asemănătoare Căii Laptelui este produsă de niște organisme unicelulare cunoscute sub numele de noctiluci care cuprind protozoare din grupa flagelatelor, cum ar fi lumânările de mare (Noctiluca miliaris sau Gonyaulax polyedra), sau a radiolarilor (Tlialssicola, Cytocladus, Sphaerozoum etc). [...]

Bioluminiscența este un fenomen pasionant (și încă puțin cunoscut) care nu interesează doar biologia, ci și anumite ramuri tehnice. Randamentul extrem de ridicat al acestei iluminații reci (98 – 99%) față de cel al surselor de lumină caldă (35 – 45%) indică bioluminiscența ca pe o probabilă sursă de iluminare în viitor.

(Tudor Opriș, ***Enciclopedia curiozităților naturii***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – ce a anunțat marinarul de cart *la 12 octombrie 1492*;
   – două clase de animale care manifestă *fenomenul de bioluminiscență*. **4 puncte**
2. Precizează numele autorului lucrării din care face parte fragmentul și titlul cărții. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *Milioane de luminițe galbene inundă cu lumina lor fiecare val ce se apropie de țărm.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Abia în anul 1885, zoologul francez Raphael Duboisa descoperit cele două substanțe din corpul plantelor și animalelor care dau naștere la lumină printr-o reacție chimică.* **4 puncte**
5. Transcrie propozițiile subordonate din fraza următoare, precizându-le felul: *Marinarii au rămas cu convingerea că era vorba de focurile Infernului, de lumina lui Lucifer. Deși oamenilor lui Cristofor Columb acest dans de lumini peste suprafața valurilor li s-a părut un miracol, fenomenul era cunoscut încă din Antichitate.* **4 puncte**
6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție subordonată circumstanțială de timp, având ca termen regent un adverb. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o narațiune în care să prezinți o modalitate plăcută de petrecere a vacanței de vară. **12 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

În compunerea ta, trebuie:
– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;

– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 12

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneș; de leneș ce era, nici îmbucătura din gură nu și-o mesteca. Și satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire și altora. Și așa, se aleg vreo doi oameni din sat și se duc la casa leneșului, îl umflă pe sus, îl pun într-un car cu boi, ca pe un butuc nesimțitor, și hai cu dânsul la locul de spânzurătoare! Așa era pe vremea aceea. Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care sămăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi țărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre țărani; să ierte cinstită față dumnevoastră, dar aista e un leneș care nu credem să fi mai având pereche în lume, și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fărădelege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacătă curtea pe costișa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia așa, pentru împrejurări grele, Doamne ferește! A mânca la posmagi și-a trăi și el pe lângă casa mea, că doar știu că nu m-a mai perde Dumnezeu pentr-o bucățică de pâne. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alții.

— I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana; că te-a pune la coteț, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! Sari degrabă din car și mulțămește cucoanei, că te-a scăpat de la moarte și-ai dat peste belșug, luându-te sub aripa dumisale. [...] *Bine-a mai zis cine-a zis că: „Boii ară și caii mănâncă". Hai dă răspuns cucoanei, ori așa, ori așa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.*

Scanned with OKEN Scanner

— Dar muieți-s posmagii? zise atunci leneșul, cu jumătate de gură, fără să se cârnească din loc.

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieți-s posmagii?

— Vai de mine și de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să și-i moaie?

— Auzi, măi leneșule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?

— Ba, răspunse leneșul. Trageți mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!

Atunci unul dintre săteni zise cucoanei:

— Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar degeaba mai voiți a strica orzul pe gâște. Vedeți bine că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai așa, de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiți? Un sat întreg n-ar fi pus oare mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? Doar lenea-i împărătească mare, ce-ți bați capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoința ce ave, se lehămesește și de binefacere și de tot, zicând:

— Oameni buni, faceți dar cum vă va lumina Dumnezeu!

(Ion Creangă, ***Povestea unui om leneș***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Transcrie câte un cuvânt format prin derivare cu sufix, compunere prin sudare și conversiune. **6 puncte**
2. Motivează folosirea virgulelor în enunțul *Vai de mine și de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit!*. **6 puncte**
3. Transcrie o replică a leneșului care îi ilustrează defectul. **6 puncte**
4. Formulează două idei principale/secundare din textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: **6 puncte**

— I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana; că te-a pune la coteț, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! Sari degrabă din car și mulțămește cucoanei, că te-a scăpat de la moarte și-ai dat peste belșug, luându-te sub aripa dumisale. [...] *Bine-a mai zis cine-a zis că: „Boii ară și caii mănâncă".*

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia despre mesajul transmis sau despre o semnificație a fragmentului dat din *Povestea unui om leneș*, de Ion Creangă, susținută prin argumente adecvate.

12 puncte

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre mesajul fragmentului dat;
- să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Trăim de două decenii în ceea ce este numită deja era digitală, o lume virtuală care a deschis perspective nebănuite în urmă cu o jumătate de secol. Noile tehnologii prind şi ele viteză, dar au mai rămas câteva vise ale omului care aşteaptă să se împlinească. [...] *Între timp, Revoluţia digitală, în miezul căreia trăim de vreo două decenii şi ceva, nu este un vis al omenirii precum este cel al zborului, de pildă. Este mai degrabă o provocare tehnologică gândită de un grup de oameni interesaţi în schimbare.*

Nimeni, de-a lungul mileniilor, nu a visat la Internet, el există astăzi şi este folositor tuturor precum a fost la un moment dat trenul sau maşina. Deşi a adus o mulţime de facilităţi, atât de importante încât cei care folosesc azi Internetul, cam jumătate de planetă, nici nu îşi imaginează cum ar putea trăi fără el, Internetul e departe de a fi un vis al omenirii. Mai ales că, alături de alte tehnologii digitale, telefonul, cardul bancar, fotografia sau reţelele de socializare, au devenit între timp mijloace de supraveghere a utilizatorilor, ajutând la crearea a ceea ce de mai bine de un deceniu se numeşte Big Brother, „urechea" care ne supraveghează orice mişcare şi intră în cele mai tainice unghere ale vieţii noastre private.

Sigur, Internetul nu e ca apa, la o adică ne-am putea lipsi de el şi întoarce la era analogică din urmă cu cinci decenii, spre deosebire de apă, fără de care nu putem trăi mai mult de şapte zile. Sunt voci care analizează impactul erei digitale asupra oamenilor [...]. *Nicholas Carr, de pildă, dedică o carte generaţiei Internetului pe care o numeşte „Superficialii".*

Cultura digitală e subţire ca o apă de izvor, în comparaţie cu o cultură temeinică, profundă, analogică, existentă în urmă cu cinci decenii. În cartea sa, Nicholas Carr analizează unde ne duce Internetul şi cum ne afectează el creierul. Şi alte inovaţii tehnologice ne fac uneori rău, deşi iniţial ele au fost prezentate ca mari ajutoare ale omului. [...]

Aşadar, tehnologiile sunt ca medicamentele: sunt un pas înainte pentru civilizaţie (penicilina, chimioterapia), dar lasă în urmă organisme debilitate de efectele secundare şi lipsite de viitor.

(George Cuşnarencu, ***Încotro ne duc noile tehnologii?***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele informaţii, folosind date extrase din textul citat:
   – un efect negativ al Internetului;
   – motivul pentru care nu ne putem lipsi de apă. **4 puncte**
2. Precizează un avantaj şi un dezavantaj al tehnologiilor, aşa cum rezultă din concluzia articolului. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunţul *Nimeni, de-a lungul mileniilor, nu a visat la Internet, el există astăzi şi este folositor tuturor.* **4 puncte**
4. Stabileşte funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în enunţul: *...ajutând la crearea a ceea ce de mai bine de un deceniu se numeşte Big Brother.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziţii subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Deşi a adus o mulţime de facilităţi, atât de importante încât cei*

Scanned with OKEN Scanner

care folosesc azi Internetul, cam jumătate de planetă, nici nu își imaginează cum ar putea trăi fără el, Internetul e departe de a fi un vis al omenirii. **4 puncte**

6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție subiectivă, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, având ca termen regent o expresie verbală impersonală. **4 puncte**

B. Tu ce părere ai despre informațiile care apar în textul citat? Scrie un text de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți motivezi acordul sau dezacordul cu o idee/o informație identificată în text. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să exprimi propria părere (acordul sau dezacordul) față de ideea/de informația identificată în textul dat;
- să precizezi două motive credibile/adecvate pentru susținerea părerii pe care ai exprimat-o;
- să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
- să te înscrii în limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 13

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

În grămezi greoaie, norii
Dintr-o parte străbătură
Și de chipul lor pătrunsă,
Fața lacului e sură.

Lângă apă, singuratic,
Plopul trist, fără veșmânt,
Jeluindu-și frunza moartă
Se îndoaie după vânt.
Pleacă unde după unde
Și mișcarea lor domoală

Scanned with OKEN Scanner

Colo-n trestie pătrunde,
Legănând o luntre goală...

Mult aș vrea în feeria
Unei nopți de mai, senine,
Să plutesc pe apa-ți clară,
Cu iubita lângă mine,

Și a undelor poveste
Nesfârșită, s-o ascult...
Dar așa, cum ești acuma,
Lacule, îmi placi mai mult!

(George Topîrceanu, ***Lacul***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Transcrie, din text, trei termeni din câmpul lexico-semantic al cuvântului *apă*. **6 puncte**

2. Explică rolul virgulei în versul: *Lacule, îmi placi mai mult!* **6 puncte**

3. Precizează două mărci ale subiectivității din textul dat. **6 puncte**

4. Menționează două trăsături ale genului liric, prezente în textul dat. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația titlului poeziei. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți prezinți opinia despre semnificația mesajului poeziei *Lacul* de George Topîrceanu. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre semnificația mesajului poeziei;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Norvegienii, conduși de Roald Amundsen, au ajuns în Golful Balenelor, din Antarctica pe 14 ianuarie 1911. Cu sănii trase de câini, ei se pregăteau să concureze cu britanicii în cursa către Polul Sud.

„12 septembrie – marți. Vizibilitate redusă. Un vânt urât dinspre sud. – 52°C. Câinii – în mod clar afectați de frig. Oamenii – țepeni în hainele lor înghețate, mai mult sau mai puțin mulțumiți după o noapte în ger... perspectiva de vreme bună – îndoielnică."

Scanned with OKEN Scanner

Autorul acestei concise note de jurnal era Roald Amundsen, un explorator norvegian care, cu cinci ani înainte, devenise celebru după ce străbătuse, în premieră, legendarul Pasaj de Nord-Vest, de la Atlantic la Pacific, prin Oceanul Arctic. Acum se afla la celălalt cap de lume, în Antarctica, aspirând la cel mai prestigios trofeu încă disponibil exploratorilor: Polul Sud. [...] *După calculele lui Amundsen, dacă ar fi cucerit Polul Sud, faima și finanțarea expedițiilor viitoare erau asigurate.*

Tot spre sud se îndrepta, cu mare tam-tam, și Expediția Antarctică Britanică, sub comanda căpitanului Robert Falcon Scott. Amundsen era perfect conștient de existența rivalului său, după cum arată nota de jurnal din 12 septembrie. Obsedat de perspectiva că Scott l-ar putea învinge, Amundsen a pornit prea devreme, înainte de sosirea primăverii polare și a vremii suportabile. Rezultatul a fost că a pierdut câini valoroși și că oamenii au suferit degerături la picioare, care au necesitat o lună de îngrijiri. Revenind precipitat la bază, la Framheim (numită după celebra sa navă Fram, care înseamnă „înainte"), Amundsen a abandonat doi însoțitori, care au ajuns, cu chiu, cu vai, în tabără cu o zi mai târziu. [...]

Aceste erori evidente merită puse în lumină nu pentru a-i găsi vreo vină lui Amundsen, ci pentru a spulbera un mit care a rezistat multă vreme: cucerirea polului ar fi fost doar o demonstrație de experiență și ambiție, la rece, iar Amundsen însuși, prin urmare, un profesionist anost. Această caracterizare contrastează viguros cu percepția despre Scott, care, împreună cu temerara sa echipă, a dovedit hotărâre și curaj, luptând pentru fiecare kilometru, și care a murit tragic pe gheață.

(Caroline Alexander, ***Omul care a ajuns primul***,
revista ***National Geographic***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele informații, folosind date extrase din textul citat:
   – numele celor doi exploratori care au condus expediții în „cursa către Polul Sud";
   – motivul pentru care Amundsen voia să cucerească Polul Sud. **4 puncte**
2. Scrie titlul articolului și numele celebrei nave a exploratorului norvegian. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Autorul acestei concise note de jurnal era Roald Amundsen, un explorator norvegian care, cu cinci ani înainte, devenise celebru....* **4 puncte**
4. Stabilește funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Acum se afla la celălalt cap de lume, în Antarctica, aspirând la cel mai prestigios trofeu încă disponibil exploratorilor: Polul Sud.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziții subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Rezultatul a fost că a pierdut câini valoroși și că oamenii au suferit degerături la picioare, care au necesitat o lună de îngrijiri.* **4 puncte**
6. Transformă cuvântul subliniat din enunțul *...percepția despre Scott, care, împreună cu temerara sa echipă, a dovedit hotărâre...*, în propoziția subordonată

Scanned with OKEN Scanner

corespunzătoare, precizând rezultatul obținut și două modificări care apar prin această transformare. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să explici motivul pentru care ai dori/nu ai dori să fii „omul care a ajuns primul", valorificând textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre tema propusă;
- să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, în care poți să valorifici și informațiile din textul dat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 14

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Ce vreme frumoasă era ieri. Și acum... Păcat! Tocmai în prima zi de școală! [...]

Magotu zice să nu iau ghiozdanul cu mine, pentru că astăzi nu facem lecții. Nici mâine, nici în restul săptămânii. [...]

Pe coridoarele liceului, e o larmă asurzitoare: elevi din toate clasele forfotesc încoace și-ncolo, fără astâmpăr, ca apa răscolită. Cei mici se fugăresc unii pe alții. Ceilalți, de la clasele superioare, se strâng în grupuri și discută zgomotos. [...]

Clasa noastră e în fundul coridorului, pe dreapta, lângă a VIII-a. Când deschid ușa, simt cum îmi bate inima de emoție. Ivirea lui Magotu stârnește țipete de bucurie. Băieții își părăsesc locurile, se reped buluc asupra lui. Strângerile de mână, îmbrățișările și pupăturile nu mai contenesc. La mine trag cu coada ochiului, sfioși, ca și cum s-ar întreba: „Cine-o mai fi și ăsta?" Magotu îmi face cunoștință cu o mulțime de colegi, așa încât nu-i chip să le țin minte numele tuturor. Mi-a fost de folos, dacă veneam singur, m-aș fi simțit foarte stingher. Căutăm loc într-una din băncile din fund. Dar sunt ocupate de cei care s-au grăbit să vină devreme, într-adins pentru asta. Lui Magotu nu-i convine.

— *Uite colo, banca a treia... E liberă.*

— *Ce?! Mai bine mă spânzur!*

Scanned with OKEN Scanner

Nu înțeleg de ce ține morțiș să stăm în fundul clasei. Din primele rânduri poți să auzi mai bine explicațiile profesorului. Magotu însă nu se gândește la asta. Zice că aici se poate dormi în timpul lecțiilor, iar la teze se copiază în lege, fără să fii prins.

Ce nostim e Magotu! Nu-mi închipui cum un elev poate să doarmă în timpul lecțiilor. Și de ce trebuie să copieze?

(Mihail Drumeș, ***Elevul Dima dintr-a șaptea***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Alcătuiește două enunțuri pentru a ilustra sensul propriu și sensul figurat al cuvântului *inimă*. **6 puncte**
2. Motivează folosirea cratimei în structura *într-una*. **6 puncte**
3. Transcrie un enunț care exprimă, direct sau indirect, o trăsătură morală a colegului Magotu. **6 puncte**
4. Precizează două trăsături ale genului epic din textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Ce nostim e Magotu! Nu-mi închipui cum un elev poate să doarmă în timpul lecțiilor. Și de ce trebuie să copieze?* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să-ți exprimi opinia despre mesajul transmis sau despre o semnificație a textului citat, susținută prin argumente adecvate. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să formulezi o opinie despre mesajul fragmentului dat;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Cheile Galbenei şi Izbucul Galbenei

Valea Galbenei este un culoar de drenare a majorității apelor din Bazinul Padiş spre Depresiunea Beiuşului. Aceasta se situează în sud-vestul şi vestul Bazinului Padiş – Cetățile Ponorului şi cuprinde sectoare de chei înguste, mărginite de pereți de stâncă înalți de câteva sute de metri.

În Cheile Galbenei există numeroase repezişuri şi cascade din cauza terenului accidentat, iar cea mai impresionantă este cascada Evantai de aproximativ 7 metri. Traseul are o dificultate ridicată, fiind recomandat turiştilor cu experiență şi condiție fizică bună. Nu se recomandă parcurgerea lui pe vreme rea şi în perioada de viituri.

Izbucul Galbenei este un ochi de apă de circa 7 metri diametru situat la baza unui perete de stâncă. În aval, apa se prăvăleşte în cascade.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Peştera Urşilor

Situată în localitatea Chişcău, comuna Pietroasa, judeţul Bihor, Peştera Urşilor a fost descoperită cu ocazia dinamitării executate la cariera de marmură din zonă, la 17 septembrie 1975. Având o lungime totală de 1,5 km (521 metri au fost declaraţi rezervaţie ştiinţifică şi se poate vizita doar partea superioară – 488 metri), numele îi vine de la numeroasele resturi din scheletul ursului de cavernă, care se estimează că a dispărut în urmă cu 15 000 de ani.

Aici s-au mai descoperit şi fosile ale caprei negre, ibex, hiena de peşteră. Peştera e formată din trei galerii, cea a Urşilor, galeria Emil Racoviţă, galeria Lumânărilor şi 4 săli: sala Lumânărilor, Spaghetelor, Racoviţă şi a Oaselor care adăposteşte 1 500 de piese şi 140 de cranii. Cele mai interesante formaţiuni sunt Plantele Fermecate, Lacul cu nuferi, Mastodontul, Căsuţa Piticilor şi Statul Bătrânilor.

Legenda spune că aici, în urma căderii unei stânci peste gura peşterii, au fost închişi aproximativ 140 de urşi înfometaţi. În cele din urmă, ei s-au atacat reciproc până când au murit toţi, ceea ce ar explica prezenţa celor 140 de cranii din Sala Oaselor.

(***Excursii în Munţii Apuseni,*** www.casamotului.ro)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele informaţii, folosind date extrase din textul citat:
   – numele localităţii unde este situată Peştera Urşilor şi data la care a fost descoperită;
   – denumirea a două dintre galeriile care alcătuiesc peştera. **4 puncte**
2. Precizează, în 30 – 50 de cuvinte, care sunt atracţiile turistice de pe Valea Galbenei. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunţul: *În Cheile Galbenei există numeroase repezişuri şi cascade din cauza terenului accidentat, iar cea mai impresionantă este cascada Evantai de aproximativ 7 metri.* **4 puncte**
4. Stabileşte funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în enunţul: *Peştera Urşilor a fost descoperită cu ocazia dinamitării executate la cariera de marmură din zonă.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziţii subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *numele îi vine de la numeroasele resturi din scheletul ursului de cavernă, care se estimează că a dispărut în urmă cu 15 000 de ani.* **4 puncte**
6. Construieşte o frază alcătuită din două propoziţii în care să existe o propoziţie completivă directă, introdusă prin adverbul relativ *unde*. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o naraţiune în care să prezinţi o întâmplare reală sau imaginară, petrecută cu prilejul unei excursii cu clasa într-o zonă montană. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;

– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 15

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Călărețiî împlu câmpul și roiesc după un semn
Și în caii lor sălbateci bat cu scările de lemn,
Pe copite iau în fugă fața negrului pământ,
Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt,
Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizontu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni,
• *Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie…*
Urlă câmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.
În zadar striga-mpăratul ca și leul în turbare,
Umbra morții se întinde tot mai mare și mai mare;
În zadar flamura verde o ridică înspre oaste,
Căci cuprinsă-i de pieire și în față și în coaste,
Căci se clatină rărite șiruri lungi de bătălie,
Cad asabii ca și pâlcuri risipite pe câmpie,
În genunchi cădeau pedeștri, colo caii se răstoarnă,
Când săgețile în valuri, care șuieră, se toarnă
Cad, lovind în față,-n spate, ca și crivățul și gerul,
Pe pământ lor li se pare că se năruie tot cerul…
Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare […].

(Mihai Eminescu, ***Scrisoarea III***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:
1. Selectează din text două perechi de sinonime și una de antonime. **6 puncte**
2. Explică rolul expresiv al verbului, utilizat frecvent în fragmentul dat. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează tipul de rimă, ritmul și măsura din primele patru versuri. **6 puncte**

4. Transcrie un vers care conține o imagine auditivă și un vers care conține o imagine de mișcare. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,/Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți prezinți opinia despre rolul procedeelor de expresivitate artistică în fragmentul poetic dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să formulezi o opinie despre procedeele de expresivitate artistică din fragmentul dat;
– să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Păltinişul este o opțiune interesantă pentru un weekend prelungit destinat sporturilor de iarnă sau plimbărilor prin rezervația lezerele Cindrelului, la faimoasele lacuri glaciare. Odată ajuns la Păltiniş, nu ai cum să te plictiseşti.

Poți să schiezi, să urci crestele împădurite din apropiere pe trasee accesibile sau doar să admiri panorama care ți se deschide în față.

Poți să vizitezi Schitul şi Casa memorială Constantin Noica. Fie că stai o zi sau o vacanță întreagă, un lucru este sigur: te vei bucura, te vei simți bine, iar Păltinişul îți va rămâne mult timp în inimă.

Stațiunea a fost întemeiată de Societatea Carpatină Ardeleană a Turiştilor – SKV în 1894, fiind cea mai veche stațiune montană din România.

Stațiunea este situată pe coasta de nord-est a munților Cindrel (Carpații Meridionali), în mijlocul unei păduri de conifere, la 32 km sud-vest de Sibiu, de care este legată printr-o şosea modernizată. Este stațiunea montană situată la cea mai mare altitudine (1442 m) din țară. [...]

Temperatura medie anuală este de +4 grade Celsius (media lunii iulie este de 12 grade C, iar a lunii ianuarie de – 6 grade C). Ploile sunt frecvente, dar de scurtă durată, iar stratul de zăpadă este prezent 120 de zile pe an. Un fenomen meteorologic frecvent întâlnit la Păltiniş este inversiunea temperaturii.

Condițiile de schi sunt excelente începând din decembrie şi până în aprilie. Pârtiile din stațiune sunt accesibile pentru toți împătimiții sporturilor de iarnă.

Scanned with OKEN Scanner

Din nucleul inițial de vile, stațiunea conservă Casa turiștilor (1894), Casa medicilor (1895), Sala Monaco (1898) și încă o vilă, toate declarate monumente istorice.

Un important obiectiv turistic în stațiune îl constituie Schitul, o biserică de lemn ridicată în deceniul al treilea al secolului XX, unde se află mormântul filozofului român Constantin Noica.

(***Păltinișul***, www.turism.sibiu.ro/ro/paltinis.htm)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte referitoare la textul dat:
– numele articolului;
– numele unei personalități culturale care este legată de acest loc;
– denumirea unui fenomen meteorologic frecvent la Păltiniș;
– luna cu temperatura medie cea mai mică. **4 puncte**

2. Transcrie două date numerice importante pentru localizarea stațiunii. **4 puncte**

3. Menționează valoarea morfologică pentru fiecare dintre cuvintele subliniate în text: *prin rezervația, îți.* **4 puncte**

4. Precizează funcția sintactică pentru fiecare dintre cuvintele subliniate în text: *prin rezervația, îți.* **4 puncte**

5. Indică numărul propozițiilor subordonate din fraza: *Poți să schiezi, să urci crestele împădurite din apropiere pe trasee accesibile sau doar să admiri panorama care ți se deschide în față.* **4 puncte**

6. Numește subordonata din fraza: *Odată ajuns la Păltiniș, nu ai cum să te plictisești.* **4 puncte**

B. Imaginează-ți că ai fost într-o tabără de schi, la Păltiniș. Alcătuiește o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să povestești o peripeție prin care ai trecut în tabăra din vacanța de iarnă, la Păltiniș. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să descrii împrejurimile și organizarea taberei;
– să relatezi o întâmplare memorabilă din tabăra de schi, dezvoltând două dintre momentele textului narativ/subiectului;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 16

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Eram într-o livadă nu foarte întinsă, în orice caz lunguiață – mi-ar fi greu să spun de unde-mi venea această impresie, când marginile oricum nu le zăream –, o fâşie de pământ mai mult îngustă şi lungă urcând pe un deal lin, o colină abia simțită şi totuşi destul de înaltă din moment ce din vârful ei – acolo unde livada devenea numai un unghi ascuțit însemnat printr-un dud aproape veştejit în toamnă – se putea vedea limpede şi îmbătător o regiune largă de dealuri acoperite cu pomi împrăştiați inegal şi inegal îngălbeniți, înroşiți de anotimp. Era toamnă, în privința asta nu încăpea nicio îndoială, o toamnă aurie de culoarea mierii de salcâm, cu frunzele atât de galbene, încât păreau generatoare de lumină şi aveai tendința, privindu-le, să-ți mijeşti ochii într-un instinctiv şi poate exagerat gest de protecție. Nu mă refer la frunzele gutuilor care, într-o ciudată, aproape neplăcută încăpățânare, îşi păstrează până în iarnă verdele negru acoperit de peri deşi, ca de o argintie blăniță vegetală. Frunzele gutuilor erau aşa cum le ştiam dintotdeauna, din copilăria aromată de şiruri lungi de fructe aşezate pe marginea dulapurilor […]. *Frunzele gutuilor erau şi acum verzi-negre, neatinse de timp, formând un fel de savant contrast fructelor pe care le camuflau cu neglijență, imperfectelor globuri de aur, care atârnau miraculos pe crengi subțiri, plecate spre pământ, legate de ele prin incredibile, aproape inexistente codițe de lemn. Pământul era acoperit cu o iarbă roşcată, uscată, devenită fân fin şi mirositor în amiază, ca un covor întins şi omogen țesut din mii de fire subțiri şi multicolore, pe care frunzele căzute apăreau altfel, mai puțin strălucitoare, dar mai calde decât întunericul înfrunzit al ramurilor.*

(Ana Blandiana, ***Toamna – Amintiri din copilărie***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Scrie trei expresii/locuțiuni care să conțină cuvântul *lemn*. **6 puncte**
2. Precizează care dintre următoarele cuvinte conțin vocale în hiat: *lunguiață, impresie, fâşie, împrăştiați, îndoială, marginea*. **6 puncte**
3. Transcrie câte o structură pentru a ilustra următoarele figuri de stil: epitet, comparație, inversiune. **6 puncte**
4. Exemplifică, prin două structuri din text, indicii spațio-temporali ai descrierii. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Era toamnă, în privința asta nu încăpea nicio îndoială, o toamnă aurie de culoarea mierii de salcâm, cu frunzele atât de galbene, încât păreau generatoare de lumină.* **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi faptul că fragmentul citat este o descriere artistică de *tip tablou*. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două trăsături definitorii ale modului de expunere descrierea (de tip tablou), identificate în fragmentul dat;

– să ilustrezi aceste trăsături prin comentarea exemplelor extrase din text;

– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;

– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Plantele, legumele și fructele au fost și vor fi aliatele noastre în obținerea frumuseții naturale. Folosirea plantelor în cosmetică și în medicină este atestată de documente foarte vechi. De la începutul secolului al XIX-lea, tratamentul pe bază de plante a cedat locul produselor chimice de sinteză. Același lucru s-a întâmplat și în domeniul parfumeriei. În ziua de azi, medicii și farmaciștii se îndreaptă din nou spre natură din ce în ce mai mult, încercând să recucerească vechea tradiție inspirată de „farmacia verde" a naturii.

Cosmetica naturală se bazează pe tot ce oferă natura, de la uleiuri volatile obținute din plante, la grăsimi naturale de origine diversă (ceara de albine), substanțe ceroase din pește (balenă, delfin, cașalot) și până la ingredienți activi din fructe, flori, rădăcini de plante sau tulpini de arbori. [...]

Principalele ingrediente care se pot folosi și acasă sunt: ceaiurile de plante (gălbenele, iasomie, mușețel), uleiurile (ulei de ricin, de germeni de grâu, de avocado), ceara de albine sau ceara albă, propolisul purificat, dar și drojdia de bere, untul de cacao, lecitina de soia, glicerina vegetală. Unele dintre aceste componente sunt ușor de obținut de la farmacie, altele sunt fabricate în laboratoarele fabricilor de biocosmetică. Totuși, este de reținut faptul că aceste ingrediente au o durată scurtă de viață, se alterează rapid, chiar și în frigider, de aceea cosmetica naturală nu ocolește diferiți conservanți care să păstreze cât mai bine calitățile de bază ale cremelor.

(Iulia Preda, ***Principii naturale folosite în cosmetică***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele informații, folosind date extrase din textul citat:
   – perioada când produsele chimice de sinteză au înlocuit tratamentul pe bază de plante;
   – două ingrediente naturale care se pot folosi și acasă. **4 puncte**
2. Selectează din text un dezavantaj al ingredientelor naturale folosite în cosmetică. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Totuși, este de reținut faptul că aceste ingrediente au o durată scurtă de viață.* **4 puncte**
4. Stabilește funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Cosmetica naturală se bazează pe tot ce oferă natura, de la uleiuri volatile obținute din plante, la grăsimi naturale.* **4 puncte**
5. Precizează numărul propozițiilor principale și al propozițiilor subordonate din ultima frază a textului de mai sus. **4 puncte**
6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție completivă indirectă, introdusă prin adverbul relativ *când* și având ca termen regent o locuțiune verbală. **4 puncte**

B. Alcătuiește o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți exprimi părerea despre avantajele și dezavantajele utilizării ingredientelor naturale în produsele de igienă personală, pornind de la informațiile din textul dat. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o părere despre tema propusă;
– să-ți susții părerea prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 17

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Cu grele răsuflete apele dorm,
Pe lanuri dorm spicele grele,
Asupra pădurii veghează de sus
Cetatea eternelor stele.
Luceafărul bólnav în lumea de-nghеț
Clipește din gene molatic,
Când dorul pribeag, de pe-o creastă de ulm,
Și-l geme porumbul sălbatic...

Scanned with OKEN Scanner

În geamăt se-nalță durerea la cer,
Câmpii de lumini să-nfioare,
Luceafărul simte văpaia arzând
Și tremură, bietul, și moare.
Cu ochii plânși, stelele toate se duc
Pe patul de nori să se culce;
Din dragostea stinsă în neguri de zări
Lin picură liniștea dulce. [...]

Din funduri de peșteri vin umbre șirag
S-asculte amarul cântării,
De patima doinei și umbrele mor,
Cu lacrimi plâng genele zării.
Și doina se zbate, și frunzele plâng,
Și codrul prelung se-nfioară,
Când, iată, prin neguri cu sârg străbătând
O rază solie coboară:

Deschideți larg poarta, cărunților brazi,
Să vie-mpăratul măririi,
Să mângâie jalea nestinsului dor,
Să-mpace durerile firii...

(O. Goga, ***Dimineața***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un antonim potrivit pentru cuvintele subliniate în text: *eternelor, stinsă, dulce.* **6 puncte**

2. Precizează rolul virgulei în structura: *Deschideți larg poarta, cărunților brazi.* **6 puncte**

3. Transcrie câte o structură pentru a ilustra următoarele figuri de stil: metaforă, personificare, inversiune. **6 puncte**

4. Menționează două trăsături ale genului liric, prezente în textul dat. **6 puncte**

5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Deschideți larg poarta, cărunților brazi,/ Să vie-mpăratul măririi/ Să mângâie jalea nestinsului dor,/ Să-mpace durerile firii...* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi faptul că poezia *Dimineața* de O. Goga este [redacted] un portret. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două trăsături definitorii ale modului de expunere descrierea (de tip tablou), identificate în fragmentul dat;
– să ilustrezi aceste trăsături prin comentarea exemplelor extrase din text;

Scanned with OKEN Scanner

– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

O navă care făcea contrabandă cu țigări din Turcia – spune povestea – a naufragiat aici într-o noapte din anul 1983. A fost trasă la mal pe plaja Navagio, devenind imaginea emblematică a insulei. Ca orice călător îndrăgostit de Grecia, văzusem de multe ori, pe la standurile de vederi, imagini cu faimoasa plajă, însă când am ajuns la fața locului, am constatat că este cu mult mai frumos decât în fotografii.

Navagio poate fi văzută de sus, dintr-un punct aflat în apropierea satului Volimes, însă la plajă nu se poate ajunge decât pe apă. Transportul este asigurat zilnic cu mici ambarcațiuni din diverse puncte ale insulei; cel mai apropiat e Porto Vromi. Puteți petrece o zi întreagă pe plajă (și merită), ultima cursă de întoarcere e în general înainte de apus.

Dar Zakynthos are multe alte locuri ce merită descoperite. Capitala Zante este un oraș încântător, reconstruit în totalitate după marele cutremur din 1953 care a lăsat în picioare doar trei clădiri. [...]

Din punct de vedere istoric, insula a fost sub dominația venețiană timp de mai multe secole. Amprenta italiană se regăsește în special în vechile sate din munți (unele din sec. al XIV-lea). O parte dintre ele au fost mai puțin afectate de marele cutremur. [...]

Zakynthos reprezintă un important habitat pentru țestoasele de mare Caretta-Caretta, unele dintre cele mai vechi viețuitoare de pe Pământ. Între lunile mai – august, aproximativ 80% din întreaga populație de Caretta-Caretta din Mediterana își depun ouăle aici. În 1999, în zona Golfului Laganas s-a înființat un parc național pentru protejarea lor. În vederea armonizării turismului cu biodiversitatea, unele plaje din cadrul parcului național au anumite restricții: pe parcursul nopții sunt închise, iar în timpul zilei accesul în zonele unde sunt depuse ouăle nu este permis.

(Sorin Ghencea, ***Insula neștiută de dincolo de Navagio***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – importanța insulei pentru țestoasele de mare *Caretta-Caretta*;
   – două restricții impuse pentru protejarea țestoaselor. **4 puncte**
2. Precizează denumirea insulei pe care se află plaja Navagio și a capitalei sale. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *Dar Zakynthos are multe alte locuri ce merită descoperite.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Ca orice călător îndrăgostit de Grecia, văzusem...* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Transcrie propozițiile subordonate din fraza următoare, precizându-le felul: *...însă când am ajuns la fața locului, am constatat că este cu mult mai frumos decât în fotografii.* **4 puncte**

6. Dezvoltă partea de propoziție subliniată în enunțul *Navagio poate fi văzută de sus*, în propoziția subordonată corespunzătoare ca sens, precizând felul ei. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o narațiune în care să prezinți o întâmplare palpitantă (trăită sau imaginată), petrecută în timpul unei călătorii pe mare. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;

– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 18

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Mai văzusem de vreo două ori mașini de scris, când mersesem cu mama la notariat. [...] *Tânărul nu era de fapt chiar așa tânăr. Trebuie să fi avut aproape treizeci de ani. Dar silueta lui firavă, fața îngustă, triunghiulară, părul lung, care-i cădea peste urechi în șuvițe dezordonate, șaten-închis, îl făceau să pară de cel mult douăzeci și cinci de ani. Oricum, pentru mine, cea de-atunci, nu era mare diferență între douăzeci și treizeci de ani. Tânărul era pentru mine un „om mare". Era concentrat, mâinile lui căutau literele claviaturii, care păreau că-l fascinează, dar nu bătea nici pe departe atât de repede ca dactilografele de la notariat. Ochii căprui întunecat aveau gene lungi și dese. Sprâncenele se arcuiau senin asupra lor. Nasul îi era drept, cu nări prelungi, iar obrajii galbeni, scobiți. O mustață*

Scanned with OKEN Scanner

destul de rară era încadrată, ca de două paranteze, de niște cute care ar fi arătat obișnuința de-a râde mult dacă n-ar fi fost în același timp sceptice și amare. Gura îi era cărnoasă, deopotrivă senzuală și austeră, ar fi putut fi gură de sfânt slăbănog, în veșnică luptă cu ispitele.* […] *În stânga mașinii de scris, chiar sub carul care se tot deplasa tresărind, am mai văzut un teanc de foi dactilografiate. Prima avea titlul REM. Erau multe, cel puțin o sută* […]. *Din când în când se oprea din scris, recitea, pe tambur, o frază sau două, se uita pe fereastră... Era concret, era acolo, în puloverul lui vișiniu, în pantalonii de velur închis, cu șosete crem în picioare. Mi-l amintesc în cele mai neînsemnate detalii.* […] *Mi-am adunat tot curajul de care mă simțeam în stare ca să-l ating pe umăr. Atunci el s-a oprit, a întors fața spre mine (fețele noastre, cum era așezat pe scaun, se aflau la același nivel) și mi-a zâmbit, ca și cum m-ar fi așteptat. A ridicat mâna stângă și m-a mângâiat pe păr. Apoi a luat teancul de foi scrise la mașină și le-a pus pe pat, făcându-mi semn să citesc. Eram prea ametită și tulburată ca să citesc tot manuscrisul, de altfel nici nu l-aș fi isprăvit decât în câteva zile.* […] *Era povestea mea, era vorba despre mine.* […] *Scria despre jocul nostru de-a Reginele și despre tot ce s-a întâmplat în timpul lui, în săptămâna cât am stat la tanti Aurica. Scria că am intrat în fine în REM și că l-am găsit pe tânăr bătând la mașină și că el m-a mângâiat pe păr și mi-a dat să citesc povestea aceea.*

(Mircea Cărtărescu, *REM*)

**auster*, adj. – sobru, cumpătat, sever

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Scrie trei expresii/locuțiuni care să conțină cuvântul *față*. **6 puncte**
2. Explică rolul virgulei în enunțul: *Dar silueta lui firavă, fața îngustă, triunghiulară, părul lung...* **6 puncte**
3. Transcrie câte o structură pentru a ilustra următoarele figuri de stil: epitet, comparație, antiteză. **6 puncte**
4. Precizează personajele și naratorul din text. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *În stânga mașinii de scris, chiar sub carul care se tot deplasa tresărind, am mai văzut un teanc de foi dactilografiate. Prima avea titlul REM. Erau multe, cel puțin o sută* […]. *Din când în când se oprea din scris, recitea, pe tambur, o frază sau două, se uita pe fereastră...* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi faptul că fragmentul citat din proza *REM* de Mircea Cărtărescu este o *descriere* artistică de tip *portret*. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două trăsături definitorii ale modului de expunere descrierea (de tip portret), identificate în fragmentul dat;
– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;

Scanned with OKEN Scanner

– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

*Pe 16 iunie ne-am întâlnit cu un scriitor și traducător dintre cei mai calzi și mai umani, un om al cuvintelor cu așa un talent de povestitor, încât le vorbește pe limba lor celor mici și mari, deopotrivă. Numele invitatului nostru este Florin Bican, cunoscut drept tălmăcitorul în limba română al scriitorilor Lewis Carroll, T.S. Eliot, Shel Silverstein, Roald Dahl, dar și al lui Gellu Naum înspre limba engleză (**Cartea cu Apolodor** și **Poezii alese**).*

*Scrie poezie pentru copii, **Cântice mârlănești** (Humanitas Educațional) și **Reciclopedia de poveşti cu rimă şi fără tâlc** (Editura Arthur), volum distins cu Trofeul Arthur și cu premiul Galei „Bun de Tipar" la secțiunea „Literatură pentru copii și tineret", 2014. În 2014, i-a apărut și volumul **Şi v-am spus povestea aşa: aventurile cailor năzdrăvani rememorate de ei înşişi** (tot la Editura Arthur).*

Florin Bican, scriitor, traducător și, mai ales, vrăjitor, scrie poezie politic incorectă și fermecător ireverențioasă, pentru copiii de toate vârstele, care nu uită că joaca e o chestie foarte serioasă.

Îi plac scriitori precum Mark Twain și Joyce, regizori ca Aki Kaurismäki și Jim Jarmusch, dar și un compozitor şi un violonist precum italianul Tomaso Albinoni. La „Ce mai faci, scriitorule?", Florin Bican și Nadine Vlădescu vor vorbi despre cele mai frumoase cărți scrise și traduse, despre Joyce și alte personaje fabuloase ale literaturii și despre câte și mai câte încap într-o seară de vară caldă, pe terasă, lângă o limonadă rece, rece.

(***Florin Bican la „Ce mai faci, scriitorule?"***, www.bookaholic.ro)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele informații, folosind date extrase din textul citat:
   – denumirea evenimentului la care este invitat scriitorul Florin Bican;
   – numele a doi oameni de cultură (scriitori, muzicieni etc.) preferați de invitat.
   4 puncte
2. Numește o carte a lui Florin Bican care, datorită titlului, ți-ar stârni curiozitatea să o citești și motivează-ți alegerea într-un enunț. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *La „Ce mai faci, scriitorule?", Florin Bican și Nadine Vlădescu vor vorbi despre cele mai frumoase cărți scrise și traduse...* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Stabilește funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Florin Bican, scriitor, traducător și, mai ales, vrăjitor, scrie poezie politic incorectă și fermecător ireverențioasă, pentru copiii de toate vârstele.* **4 puncte**
5. Transcrie, din textul dat, o propoziție subordonată circumstanțială consecutivă și o propoziție subordonată completivă directă. **4 puncte**
6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție circumstanțială de mod, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *cu cât*. **4 puncte**

B. Alcătuiește o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să explici motivul pentru care ai dori să participi la o întâlnire cu un scriitor, pornind de la informațiile din textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi motivul participării la o întâlnire cu un scriitor;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 19

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Azi am să-ncrestez în grindă
Jos din cui acum, oglindă!
Mama-i dusă-n sat! Cu dorul
Azi e singur puișorul,
Și-am închis ușa la tindă
Cu zăvorul.

Iată-mă! Tot eu cea veche!
Ochii? Hai, ce mai pereche!
Și ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui! Și la ureche
Uite-o floare.

Scanned with OKEN Scanner

Asta-s eu! Şi sunt voinică!
Cine-a zis că eu sunt mică?
Uite, zău, acum iau seama
Că-mi stă bine-n cap năframa
Şi ce fată frumuşică
Are mama!

Mă gândeam eu că-s frumoasă!
Dar cum nu! Şi mama-mi coasă
Şorţ cu flori, minune mare -
Nu-s eu fată ca oricare:
Mama poate fi făloasă
Că mă are. [...]

O, că-mi stă mie-n tot felul!
Să mă port cu-ncetinelul:
Uite salbă, brâu, şi toate!
Şi cosiţe cumpărate,
*Stai, să-nchei şi testemelul**
Pe la spate. [...]

De-ar şti mama! Vai, să ştie
Ce-i fac azi, mi-ar da ea mie!
D-apoi! N-am să fiu tot fată,
Voi fi şi nevast-odată:
Las' să văd cât e de bine
Măritată.

Brâu-i pus! Acum, din ladă
Mai ieu şorţu! O să-mi şadă
Fată cum îmi stă nevastă...
Aolio! Mama-n ogradă!
Era gata să mă vadă
Pe fereastră.

Ce să fac? Unde-mi stă capul?
Grabnic, hai să-nchid dulapul
Să mă port să nu mă prindă.
Salbă jos! Şi-n cui oglindă!
Ce-am uitat? Închisă uşa
De la tindă.

(George Coşbuc, ***La oglindă***)

**testemel* s. n. (pop.) – basma, tulpan, năframă

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Alcătuieşte trei enunţuri pentru a ilustra omonimia cuvântului *ochi*. **6 puncte**

2. Explică rolul semnelor întrebării şi semnelor exclamării în strofa a doua. **6 puncte**

3. Transcrie câte o structură pentru a ilustra următoarele figuri de stil: epitet, enumeraţie. **6 puncte**

4. Formulează, într-un enunţ, ideea principală a primelor patru strofe citate. **6 puncte**

5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia secvenţei: *Ce să fac? Unde-mi stă capul?/ Grabnic, hai să-nchid dulapul/ Să mă port să nu mă prindă./ Salbă jos! Şi-n cui oglindă!/ Ce-am uitat? Închisă uşa/ De la tindă.* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi faptul că fragmentul citat din *La oglindă*, de George Coşbuc este o *descriere* artistică în versuri, *de tip portret*. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi două trăsături definitorii ale modului de expunere descrierea (de tip portret), identificate în fragmentul dat;

Scanned with OKEN Scanner

– să ilustrezi aceste trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Ștefan Luchian (1868 – 1916) a fost un pictor român, supranumit „poetul plastic al florilor". […]

În 1900 participă cu două pasteluri la „Expoziția Universală" de la Paris. În același an apar primele manifestări ale unei afecțiuni ale măduvei spinării, maladie cunoscută sub numele de scleroză multiplă, care, după ameliorări trecătoare alternând cu noi agravări, îl lasă infirm pentru tot restul vieții. […]

Din 1909 până la sfârșitul vieții va fi țintuit în fotoliu. Fixase însă în memorie „splendorile scânteietoare" ale peisajului românesc, pe care îl va reda într-o serie întreagă de opere, adevărate miracole de simplitate și de finețe, de sinteză cromatică și arhitecturală a formelor, de colorit strălucit și delicat totodată. Tehnicii uleiului Luchian îi alătură, pentru peisaj și pentru multe dintre naturile moarte cu flori, pastelul, cu care ajunge la o măiestrie neegalată. Fluiditatea contururilor, delicatețea catifelată a petalelor le-a evocat cel mai bine prin intermediul pastelului. Luchian începuse să picteze flori mai dinainte, dar abia din 1908 el își concentrează în această direcție toată energia creatoare, toată pasiunea pentru natură, toată dragostea pentru viață și pentru frumos. Iată de ce „florile" lui Luchian au acea intensitate aproape dramatică a sentimentului, acea lumină interioară, acea simplitate gravă care fac din multe dintre ele – este de ajuns să menționăm ***Anemonele**** *– adevărate capodopere.*

Către sfârșitul vieții nu mai putea ține penelul cu degetele paralizate. Punea pe cineva să i-l lege de încheietura mâinii. Astfel se sfârșea, în flacăra unei inepuizabile pasiuni pentru arta sa, viața unui pictor.

(***Ștefan Luchian***, wikipedia)

**anemonă, anemone*, s. f. – plantă erbacee cu flori mari de diferite culori, care înflorește de obicei primăvara

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele informații, folosind date extrase din textul citat:
– cum este supranumit pictorul Ștefan Luchian;
– perioada în care pictorul a fost țintuit în fotoliu. **4 puncte**
2. Menționează două evenimente ale vieții pictorului, care au avut loc în anul 1900. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Către sfârșitul vieții nu mai putea ține penelul cu degetele paralizate. Punea pe cineva să i-l lege de încheietura mâinii.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Stabilește funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Tehnicii uleiului Luchian îi alătură, pentru peisaj și pentru multe dintre naturile moarte cu flori, pastelul.* **4 puncte**

5. Transcrie din fraza următoare o propoziție subordonată atributivă: *În același an apar primele manifestări ale unei afecțiuni ale măduvei spinării, maladie cunoscută sub numele de scleroză multiplă, care, după ameliorări trecătoare alternând cu noi agravări, îl lasă infirm pentru tot restul vieții.* **4 puncte**

6. Construiește o frază alcătuită din trei propoziții în care să existe o propoziție subordonată subiectivă și o propoziție subordonată predicativă, având ca termen regent verbul *a însemna*. **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să-ți imaginezi și să descrii o pictură reprezentând flori, intitulată, de exemplu: *Anemone, Maci, Crizanteme, Gladiole, Albăstrele* sau *Flori de primăvară*, valorificând și informațiile din textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să prezinți patru caracteristici ale tabloului (real sau imaginat), într-un limbaj expresiv și/sau de specialitate;
– să-ți prezinți impresiile provocate de pictura descrisă;
– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 20

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

— Douăsp'ce trecute, Mândico! Ce naiba faci, soro?

Așa strigă cocoana Lucsița, foarte nervoasă, intrând în odaia unde-și face toaleta madam Piscopesco.

Iar madam Piscopesco, din fața oglinzii, răspunde și mai nervoasă:

— Uf! Lasă-mă dracului și dumneata, mamițo! Nu vezi cum m-a pocit dobitoaca? Fir-ar afurisită să fie!

Scanned with OKEN Scanner

Dobitoaca este guvernantă la copii și piaptănă și pe madam Piscopesco; cocoana Lucsița este mama lui madam Piscopesco, iar madam Piscopesco este soția lui d. Piscopesco, proprietarul uneia dintre cele mai elegante și mai confortabile vile din Sinaia, vilă care poartă frumosul nume al fiicei cocoanei Lucsiții, vila „Esmeralda".

De la șase ceasuri dimineața, pe când soarele nu s-a ridicat bine peste Piscul Cânelui, locuitorii vilei „Esmeralda" umblă de colo până colo, cuprinși toți ca de niște friguri.

Ce este? Ce s-a-ntâmplat în familia Piscopesco pentru ca toată lumea din vila „Esmeralda" să fie așa de emoționată și de nervoasă? [...] Doamna și domnul Zefir Piscopesco sunt invitați pentru astăzi, la ora 1 d.a., a lua dejunul la castelul Peleș!

— Unde-i dobitoaca, mamițo? Trăsni-o-ar Dumnezeu s-o trăsnească! zice madam Piscopesco, ciufulindu-și tare necăjită cârlionții de la ceafă, cari nu vor să stea cum vrea dumneaei.

— Lasă-mă, soro, să te potrivesc, îi zice coana Lucsița. [...] Apoi, cu mai multă atenție, supune și aranjează cârlionții rebeli.

— Douăsp'ce și un sfert, soro! ce dracu faceți? Tot nu te-ai mai isprăvit?... Vrei să-ntârziem? Nu face pentru ca să ne aștepte, mai ales întâia oară!

Dar madam Piscopesco, fără s-asculte vorbele domnului Zefir Piscopesco, și încovoindu-se de talia ei elegantă în fața oglinzii, așa ca să-și poată vedea turnura, întreabă:

— Sunt bine la spate, mamițo?

— Ești surdă, soro? zbiară cu severitate d. Piscopesco; vrei să ne atârne lingurile de gât? Nu face pentru ca să ne aștepte! Întâia oară! Înțelege-mă!

— Uf! Fir-ar a dracului și-afurisită de viață! zice madam Piscopesco. Unde-mi sunt mănușile?

Caută cocoanele-n sus... caută-n jos...

— Cheamă pe dobitoaca... Unde-i dobitoaca? Fir-ar a dracului să fie! Ea știe unde le-a pus.

— Uite-le! strigă coana Lucsița.

— Haide odată, soro! Că te las și merg singur! Sunt douăsprezece și jumătate. Încă o privire-n oglindă.

În sfârșit, madam Esmeralde Piscopesco suie în trăsură cu soțul său.

— La Peleș! Și mai iute! zice către birjar d. Piscopesco, după ce și-a încrucișat brațele și s-a așezat bine.

Birjarul mână.

— Mamițo! strigă madam Piscopesco, uitându-se-napoi către coana Lucsița, care de pe verandă o scuipă, să n-o deoache; mamițo, bagă de seamă la cheile dulapului, că iar fură zahăr dobitoaca, fir-ar a dracului să fie!

(I.L. Caragiale, ***La Peleș***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Transcrie câte un cuvânt format prin derivare, respectiv prin compunere și prin schimbarea valorii gramaticale. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

2. Motivează utilizarea semnelor ortografice și de punctuație în enunțul:
— *Douăsp'ce trecute, Măndico! Ce naiba faci, soro?* **6 puncte**
3. Transformă în vorbire indirectă secvența subliniată. **6 puncte**
4. Prezintă două argumente care justifică încadrarea textului în genul epic. **6 puncte**
5. Explică, în 30–50 de cuvinte, motivul agitației locatarilor din *vila „Esmeralda"*. **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să o caracterizezi pe madam Piscopesco, folosind numai informațiile din textul dat. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi modalitățile/procedeele de caracterizare utilizate de narator;
– să indici cel puțin două trăsături ale personajului, pe care să le ilustrezi cu exemple din text;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Împăratul persan Darius I (c. 550 – 486 î.H.), fiul lui Histaspe, regele Parției, s-a suit pe tron în anul 522 î.H. Opera de reorganizare a vastului imperiu care se întindea de la Marea Mediterană la fluviul Indus și din Valea Nilului la munții Caucaz relevă la Darius calitățile unui genial om de stat, unul dintre cei mai străluciți reformatori și organizatori ai lumii antice. Imperiul (cu o suprafață de peste 5 milioane de km²) este împărțit în 20 de provincii (satrapii)*, legate de reședințele regale Susa și Persepolis printr-un sistem de drumuri care asigura o maximă viteză transmiterii știrilor, ordinelor și trupelor, înlesnind în egală măsură legăturile comerciale.*

Imperiul se va extinde continuu, oștile persane ajungând până la Dunărea de Jos, fără a reuși totuși să-și impună dominația asupra geților. La 12 august 490, la Marathon, atenienii conduși de Miltiade, deși inferiori numeric, învinge într-o bătălie celebră uriașa oaste persană. Este evenimentul care prevestește declinul imperiului, demonstrând că orgoliul nemăsurat al celor puternici nu este suficient pentru a-i învinge pe cei ce-și apără libertatea. Peste numai patru ani, Darius moare, fiind urmat la tron de fiul său Xerxe I (486 – 465 î.H.).

(Horia C. Matei, ***Civilizația Orientului Antic***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să indici următoarele elemente care privesc textul citat:
– câți ani a domnit Darius și ce vârstă avea în momentul morții;
– cum era organizat imperiul condus de Darius. **4 puncte**
2. Precizează ce anume a demonstrat victoria obținută de atenieni la Marathon. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Indică ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din enunțul următor: *Imperiul se va extinde continuu, oștile persane ajungând până la Dunărea de Jos.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din propoziția: *care se întindea de la Marea Mediterană.* **4 puncte**
5. Realizează extensia funcției sintactice a cuvântului *nemăsurat* (*orgoliul nemăsurat*) în propoziția subordonată corespunzătoare, menționând rezultatul obținut. **4 puncte**
6. Integrează într-o frază alcătuită din două propoziții o subordonată circumstanțială de timp introdusă prin adverbul relativ *cum*. **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți exprimi punctul de vedere cu privire la utilitatea studiului istoriei în școală. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să prezinți minimum două motive pentru sau împotriva utilității studiului istoriei în școală;
– să folosești un limbaj adecvat exprimării punctului tău de vedere;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 21

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Moș Nichifor era harabagiu. Căruța lui [...] *era o căruță bună, încăpătoare și îndemânatică.* [...] *Două iepe, albe ca zăpada și iuți ca focul, se sprijineau mai totdeauna de oiștea căruței; mai totdeauna, dar nu totdeauna, căci moș Nichifor era și geambaș de cai, și când îi venea la socoteală, făcea schimb, ori vindea câte-o iapă chiar în mijlocul drumului, și atunci rămânea oiștea goală pe de-o parte. Îi plăcea moșneagului să aibă tot iepe tinere și curățele; asta era slăbiciunea lui.* [...]

De glumeț, glumeț era moș Nichifor, nu-i vorbă, dar de multe ce dăduse peste dânsul, se făcuse cam hursuz.

Scanned with OKEN Scanner

Băbătia lui, de la o vreme încoace, nu știu ce avea, că începuse a scârțâi: ba c-o doare ceea, ba c-o doare ceea [...] și tot umbla din babă în babă cu descântece și cu oblojeli, încât lui moș Nichifor acestea nu-i prea veneau la socoteală, și de-aceea nu-i erau acum mai niciodată boii acasă. Ba chiar se făcuse buclucaș, hărțăgos și de tot hapsân, când sta câte două – trei zile pe lângă casă, încât biata băbușca lui era bucuroasă uneori și răsbucuroasă în sufletul ei să-l vadă cum l-a vedea urnit de-acasă.

Se vede lucru că și moș Nichifor era făcut pe drumuri, căci cum ieșea afară la drum parcă era altul; nu mai sta din pocnit cu biciul, de șuguit cu toți drumeții pe câți îi întâlnea și de povestit despre toate locurile însemnate pe unde trecea.

(Ion Creangă, ***Moș Nichifor Coțcariul***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Menționează câte un sinonim din limbajul literar pentru trei regionalisme identificate în text. **6 puncte**
2. Selectează din text un cuvânt format prin derivare cu prefix și două cuvinte formate prin derivare cu sufix. **6 puncte**
3. Transcrie câte un fragment/o structură pentru fiecare dintre următoarele figuri de stil: o comparație, o repetiție. **6 puncte**
4. Precizează o trăsătură a unui mod principal de expunere identificat în textul dat. **6 puncte**
5. Explică semnificația expresiilor/locuțiunilor din enunțul: *lui moș Nichifor acestea nu-i prea veneau la socoteală, și de-aceea nu-i erau acum mai niciodată boii acasă.* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să caracterizezi personajul *moș Nichifor*, pe baza fragmentului dat din narațiunea lui Ion Creangă. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să precizezi cel puțin două modalități/procedee de caracterizare a personajului care se regăsesc în fragmentul dat;
- să indici cel puțin două trăsături ale personajului, pe care să le ilustrezi cu exemple din text;
- să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
- să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Pe data de 5 octombrie 186…, în orașul Baltimore din S.U.A., președintele asociației Gun-Club (Clubul-Tun), Impey Barbicane, anunța lumii că intenționează să construiască un tun capabil să trimită un proiectil pe Lună. Deoarece Luna nu evoluează în jurul Pământului pe o traiectorie circulară, ci pe una alungită, așadar distanța între cele două obiecte cosmice nu este mereu aceeași, a fost aleasă pentru lansare ziua de 1 decembrie, ora

Scanned with OKEN Scanner

10 și 47 de minute, deoarece la 4 decembrie Luna urma a se afla la distanța cea mai mică de Pământ, iar obuzului i-ar fi fost necesare patru zile pentru a ajunge la ținta sa. Proiectilul, fiind gol pe dinăuntru, va urma să transporte trei călători: doi americani, președintele Barbicane și căpitanul Nicholl, și un francez, Michel Ardan. Iată cum combate Michel Ardan neîncrederea scepticilor față de posibilitatea existenței vieții pe alte planete:

– Obiecția are valoarea ei, dar eu cred că se poate combate cu succes. Dacă eram fizician, aș fi spus că dacă se cheltuiește mai puțină energie calorică pentru planetele vecine Soarelui, și, din contră, mai multă pentru planetele îndepărtate, acest simplu fenomen ajunge pentru a echilibra căldura și a regla temperatura în aceste lumi, suportabilă pentru ființe organizate cum suntem noi. Dacă eram naturalist, aș fi spus că, după afirmația mai multor savanți iluștri, natura ne oferă pe Pământ exemple de animale trăind în condiții cu totul diferite – că amfibiile au o dublă existență destul de dificil de explicat, că anumiți locuitori ai mărilor se mențin în straturi de apă la mare adâncime și suportă, fără a fi striviți, presiuni enorme, că diverse insecte acvatice, insensibile la temperatură, se întâlnesc în același timp în izvoarele fierbinți și în apele înghețate ale Oceanului Nordic. Dacă aș fi chimist, aș spune că meteoriții, aceste corpuri fără îndoială formate în afara lumii terestre, au dezvăluit la analize urme neîndoielnice de carbon, iar această substanță nu-și datorește originea decât unor ființe de origine animală. Dar eu nu sunt nici chimist, nici naturalist, nici fizician. De aceea, în perfecta mea neștiință a marilor legi care dirijează universul, eu mă limitez să răspund: nu știu dacă lumile sunt locuite și, pentru că nu știu, mă duc să văd!

(Jules Verne, ***De la Pământ la Lună***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să numești următoarele elemente care privesc textul citat:
   – scopul călătoriei celor trei;
   – naționalitatea călătorilor;
   – motivul pentru care plecarea a fost stabilită la o anumită dată;
   – argumentele naturaliștilor în sprijinul ideii că viața este posibilă și în condiții extreme. **4 puncte**
2. Precizează modul în care Michel Ardan intenționează să ajungă pe Lună. **4 puncte**
3. Indică numărul pronumelor din enunțul: *Obiecția are valoarea ei, dar eu cred că se poate combate cu succes.* **4 puncte**
4. Precizează numărul părților de propoziție din enunțul următor: *Luna nu evoluează în jurul Pământului pe o traiectorie circulară.* **4 puncte**
5. Numește felul propoziției subordonate din fraza: *Obiecția are valoarea ei, dar eu cred că se poate combate cu succes.* **4 puncte**
6. Transcrie continuarea propoziției al cărei început este: *De aceea, în perfecta mea neștiință a marilor legi...* **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți imaginezi și să descrii pregătirile celor trei în vederea călătoriei lor fantastice. **12 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

În compunerea ta, trebuie:
– să enumeri materialele absolut necesare zborului cosmic în proiectilul construit de cei trei călători;
– să descrii calitățile necesare unor astfel de exploratori;
– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
– să respecți limita minimă de spațiu indicată.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 22

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Iar pe la începutul lui decembrie, odată cu primii fulgi de zăpadă, începură să pice și tezele, una după alta!

Au fost cele mai grele și mai pline de emoții teze din cariera mea școlărească, desigur și pentru că au fost primele lucrări scrise date la liceu. La mai toate materiile am obținut note bunicele: 7 și 8, că învățam cu destulă conștiinciozitate.

La română, însă, a fost ceva la care nu m-așteptam: nici eu și nici colegii mei. În clasa I-a, la limba maternă, s-au perindat trei profesori: Dimitrie Caracostea, care era titularul catedrei, și după el, doi suplinitori, între care scriitorul Camil Petrescu, profesor eminent. În timpul despre care povestesc era profesor Camil Petrescu. […]

A sosit ziua tezei. Un singur subiect: „O amintire din viață". M-am frământat vreun sfert de oră până să încep. Ce amintire să scriu, că aveam atâtea și atâtea?! Și cum războiul de-abia se terminase, am socotit că n-ar fi tocmai nepotrivit să povestesc „Întoarcerea tatii din război".

Am scris două pagini impresionante și pline de duioșie. Eram mulțumit de felul cum făcusem teza, și de un lucru eram sigur: că o scrisesem cât se poate de corect ca punctuație și ortografie. Am așteptat aducerea tezelor la română cu aceeași nerăbdare cu care așteptasem și rezultatul celorlalte teze. În sfârșit, a venit și ziua mult dorită!

Șeful clasei a fost chemat la catedră, ca să-i ajute profesorului, și distribuirea a început. Câțiva au luat „trei", câțiva „cinci", restul „șase" și „șapte" și unul singur, Constantinescu Dumitru, care făcea compuneri foarte frumoase, „nouă"!

Ah, cum l-am fericit pe Constantinescu, când am auzit că a luat nouă! Ce bine de el...!

Scanned with OKEN Scanner

— Popescu-Băjenaru Grigore!

— Prezent!

— Zece!

Doamne sfinte!... Visez sau e o glumă?! Mă-ndrept spre catedră, împleticindu-mă, şi întind mâna tremurătoare, ca să iau teza...

Camil Petrescu mi-o dă şi mă opreşte o clipă la catedră:

— Într-adins am lăsat teza ta la urmă, pentru că e cea mai bună din clasă. Du-te la loc şi citeşte-o tare, ca s-o cunoască şi colegii tăi! [...]

În drum spre bancă, mi se-ntind mâini prietenoase:

— Bravo, Băjenare!

Botez şi Ben privesc cu mândrie în jurul lor. În definitiv era un succes, în primul rând, al băncii noastre.

Am citit-o foarte emoţionat şi, la unele pasagii, mi-au tremurat lacrimi pe gene. Doar în teza mea era vorba de tata, care se-ntorsese <u>rănit,</u> în cârji, de pe front. Din această fericită zi mi s-a stabilit faima, pe care m-am străduit să n-o dezmint <u>niciodată</u> în cei opt ani şcoală, de a fi cel mai tare din clasă la română.

(Grigore Popescu-Băjenaru, ***Cişmigiu et Comp.***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Precizează mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *şcolărească, rănit, niciodată*, subliniate în text. **6 puncte**
2. Explică rolul utilizării punctelor de suspensie din secvenţa: *Doamne sfinte!...* **6 puncte**
3. Transcrie două cuvinte/grupuri de cuvinte din text care se referă la timpul acţiunii. **6 puncte**
4. Transformă în vorbire indirectă fragmentul următor şi menţionează două consecinţe în plan morfosintactic: *— Într-adins am lăsat teza ta la urmă, pentru că e cea mai bună din clasă. Du-te la loc şi citeşte-o tare, ca s-o cunoască şi colegii tăi!* **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia secvenţei: *Am citit-o foarte emoţionat şi, la unele pasagii, mi-au tremurat lacrimi pe gene. Doar în teza mea era vorba de tata, care se-ntorsese rănit, în cârji, de pe front. Din această fericită zi mi s-a stabilit faima, pe care m-am străduit să n-o dezmint niciodată în cei opt ani de şcoală, de a fi cel mai tare din clasă la română.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul-narator, elevul Popescu-Băjenaru Grigore, din textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să prezinţi două trăsături ale personajului, prin valorificarea textului dat;

– să ilustrezi două modalităţi de caracterizare folosite în text;

– să ai un conţinut adecvat cerinţei formulate;

– să respecţi precizarea privind numărul de cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

În perioada octombrie 2014 – mai 2015, o echipă de profesori şi studenţi din Departamentul de Sociologie, Universitatea din Bucureşti, a studiat manualele şcolare pentru clasele I – IV, urmărind să înţeleagă lumea pe care acestea o deschid copiilor.

Printr-o explorare care a inclus abecedare, manuale de educaţie civică şi manuale de limba şi literatura română, din 1982 până în prezent, cercetătorii au schiţat o hartă a „Ţării Manualelor". Principala concluzie este că lumea manualelor şcolare de azi rămâne anacronică – provenind, prin texte şi imagini, din secolul al XX-lea şi, nu în mică măsură, din secolul al XIX-lea. România are un sector IT&C puternic şi în creştere, dar tehnologia informaţiei este periferică în manualele şcolare, predominând tehnologii ale secolelor trecute. Personajele care dau viaţă acestui univers sunt puternic stereotipizate: bunicii sunt sedentari şi nu aud bine, femeile sunt mai ales mame care pregătesc masa, învăţătoare sau doctoriţe, în timp ce bărbaţii apar într-o diversitate de meserii, dar prea puţin ca taţi. Aceste tendinţe generale ascund însă o diversitate considerabilă a manualelor – unele cărţi fiind mai apropiate de vieţile actuale ale copiilor.

Ce este de făcut?

- *O astfel de analiză atrage atenţia asupra nevoii unor standarde naţionale privind mesajele implicite pe care manualele le promovează cu privire la ocupaţiile viitoare ale copiilor, precum şi la diversitatea lumii sociale, economice şi tehnologice actuale.*
- *Ministerul Educaţiei Naţionale poate realiza, împreună cu organizaţiile implicate în educaţia şcolară (institute de cercetare, departamente universitare, organizaţii neguvernamentale), atât un set de standarde minimale, cât şi un ghid privind educaţia pentru diversitate.*

(coord. C. Rughiniş, L. Grünberg, R. Popescu, ***Alice în Ţara Manualelor. O explorare a personajelor care îi inspiră pe copii în şcoală***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele informaţii, folosind date extrase din textul citat:
   – un exemplu de personaj stereotipizat care apare în manualele şcolare;
   – principala concluzie a cercetării prezentate. **4 puncte**
2. Menţionează autorul şi titlul unei cărţi pentru copii la care face aluzie titlul lucrării din care face parte fragmentul dat. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunţul: *România are <u>un</u> sector IT&C puternic şi în creştere, <u>dar</u> tehnologia informaţiei <u>este</u> periferică în manualele şcolare, <u>predominând</u> tehnologii ale secolelor trecute.* **4 puncte**
4. Stabileşte funcţia sintactică a cuvintelor subliniate în enunţul: *Ministerul Educaţiei Naţionale poate <u>realiza</u>..., atât un set de standarde <u>minimale</u>, cât şi un ghid <u>privind educaţia</u> pentru diversitate.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Transcrie o propoziție subordonată din fraza următoare, precizând felul ei:
Personajele care dau viață acestui univers sunt puternic stereotipizate: bunicii sunt sedentari și nu aud bine, femeile sunt mai ales mame care pregătesc masa, învățătoare sau doctorițe, în timp ce bărbații apar într-o diversitate de meserii, dar prea puțin ca tați. **4 puncte**

6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție circumstanțială de timp, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *până să*. **4 puncte**

B. Alcătuiește o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ți exprimi părerea despre efectele ilustrațiilor dintr-o carte sau dintr-un manual asupra cititorului, pornind de la informațiile din textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o părere despre tema propusă;
– să-ți motivezi opțiunea prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 23

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

A rămas Mara, săraca, văduvă cu doi copii, sărăcuții de ei, dar era tânără și voinică și harnică și Dumnezeu a mai lăsat să aibă și noroc.

„Tot n-are nimeni copii ca mine!", își zice ea, și nimeni nu poate s-o știe aceasta mai bine decât dânsa, care ziua toată vede mereu copii și oameni și nu poate să vadă ființă omenească fără ca s-o pună alături de copiii ei. Dacă-i iese-n cale vreo femeie care-i place și ca fire, și ca stare, și ca înfățișare, ea-și zice cu tainică mulțumire: „Așa are să fie Persida mea!" Iar dacă bărbat e cel ce-i place, ea-și zice: „Așa are să fie Trică al meu!" [...]

Ieșind din școală, Trică a luat-o, ca de obicei, drept spre pod, unde mumă-sa își vindea mărfurile. Cât s-a bătut cu Costi și cât a stat în genunchi, o singură lacrimă nu i se ivise în

Scanned with OKEN Scanner

ochi, abia acum, după ce se văzu singur, începu să șteargă din când în când câte o lacrimă. Ah! cum ar fi voit să-l poată mușca pe Costi, încât urma dinților să-i rămâie toată viața! Costi era însă mai tare decât dânsul.

„O să-l spui eu mamei", își zise băiatul. Când însă vorba era s-o facă, el n-o putea. Degeaba i-ar fi spus: o făcea numai să se plângă, ca alte dăți, că e văduvă și că toți își bat joc de copiii ei, fiindcă n-au tată, ca să-i ocrotească.

„Ah! zise el suspinând, de ce nu mai e Sida aici?!" Da! singură ea putea să știe ce va să zică a fi bătut de Costi. El se strecură fără de veste pe lângă un car peste pod, apoi, trecut odată pe celălalt țărmure, se duse ca din pușcă până la mănăstirea de călugărițe și spuse, după ce i se deschise, că mumă-sa l-a trimis să-i aducă soră-si ceva.

— Ce e?! întrebă ea răstită.

— Uite, zise el încet, Costi m-a bătut.

— Te-a bătut el pe tine, și tu, prostule, te-ai lăsat să te bată!

— Dacă el e mai tare!

Persida rămase câtva timp pe gânduri, cu răsuflarea oprită și cu ochii țintă la un colț.

— Haide!... zise apoi și îl apucă de braț, ca să-l ducă spre ieșire, unde cheia era în ușă. [...]

De câte ori, vara, au trecut ei Murășul pe luntrița de la vreo moară! Acum însă nu era vară, ci primăvară, și Murășul era lat, foarte lat, tulbure-gălbui și plin de spumă și de vultori. Morile, care alte dăți se aflau în apropierea țărmurelui, de care erau legate prin o podișcă, acum rămăseseră departe spre mijlocul râului. Cum să ajungă ei acolo, ca să roage pe vreuna dintre calfele de morar să-i treacă?! Nu era chip! [...]

— Stai! strigă deodată Persida. Trebuie să fie pe aici pe lângă țărmure vreo luntriță. N-ai să te temi! Tu știi că eu mă pricep la lopată.

— Eu să mă tem?! răspunse Trică. N-am vâslit vara și eu?!

Mare lucru nici n-ar fi fost, dacă ai fi putut, ca vara, să dai cu lopata de fund, ca să duci luntrița precum îți place; acum însă Murășul n-avea fund, valurile erau cu mult mai iuți decât ți se păreau de la țărmure și luntrița-i ducea pe cei doi copii după cum voia bunul Dumnezeu.

Ochii căprui ai Persidei erau plini de văpaie: era frumos și bine, mare minune, mai ales pe la vultori, când luntrița se învârtea. Oamenii de pe țărmuri se speriară, cu toate acestea, când văzură luntrița ușoară cu cei doi copii neajutorați în ea și începură să alerge spre mori, ca să ieie o luntriță și să le vie într-ajutor.

Ce ar fi putut adică să li se întâmple? Îi duceau valurile cât îi duceau și trebuia să-i scoată în cele din urmă la țărmure, cum scoate apa râului tot ceea ce plutește pe ea. Mai era însă în drum și podul, de care nu o dată se izbesc și se sfarmă plutele aduse din Ardeal. Lumea alerga dar spre pod pentru ca de acolo să le vie cumva într-ajutor. [...]

Mara, podărița, vedea că o mișcare neobișnuită s-a pornit spre pod. Sări dar de la locul ei. Uitându-se apoi încotro se uitau și oamenii, zări deodată luntrița purtată de valuri și alte două luntrițe mânate de vâslași voinici, care grăbeau să o ajungă.

— Vai de mine! strigă ea, cuprinsă de spaimă. La moarte s-ar fi gândit, dar nu că sunt chiar ai ei copiii din luntrița care venea, venea mereu și iute spre pod. [...] Sfinte

Scanned with OKEN Scanner

Arhanghele! strigă apoi crucindu-se. Sfântă Marie, Maică Preacurată! Bată-vă să vă bată, copii! Nu, grăi dânsa mângâiată, copii ca ai mei nimeni nu are! [...]

Persida nu ştia să spună decât adevărul. Ieşind din luntriţă, ea trecu iute, îndrăzneaţă şi cu capul ridicat printre cei adunaţi pe ţărmure.

— L-a bătut, grăi dânsa iute, i-a scos păr din cap, l-a lovit cu pumnii-n coaste, i-a rupt gulerul de la cămaşă şi l-a zgâriat la gât.

— Cine l-a bătut?

— Costi Balcovici, răspunse Trică rar şi răspicat. Domnul învăţător s-a dus să prindă peşte, şi Costi Balcovici a fost obraznic, iar eu nu m-am lăsat bătut.

— Şi eu vreau să-i arăt, adause Persida, că n-are să bată pe fratele meu pentru că e mai mic şi n-are pe nimeni să-l ajute.

(Ioan Slavici, *Mara*)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Stabileşte sensul expresiei *a se duce ca din puşcă* (*...se duse ca din puşcă până la mănăstirea de călugăriţe...*). **6 puncte**
2. Motivează utilizarea ghilimelelor în enunţul: *„Tot n-are nimeni copii ca mine!"*, *îşi zice ea.* **6 puncte**
3. Explică de ce traversarea Mureşului era periculoasă. **6 puncte**
4. Precizează atitudinea Marei faţă de „aventura" celor doi copii ai ei. **6 puncte**
5. Scrie o caracterizare de 30 – 50 de cuvinte a unuia dintre cei doi copii, utilizând numai informaţiile oferite de textul dat. **6 puncte**

B. Rezumă textul dat în 150 – 250 de cuvinte, respectând regulile de alcătuire a unui asemenea tip de compunere. **12 puncte**

În rezumat, trebuie:
– să rămâi fidel faţă de text;
– să respecţi convenţiile specifice rezumatului;
– să ai un conţinut adecvat tipului de text şi cerinţei formulate;
– să te înscrii în limita de spaţiu indicată.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

*Volumul **Percy Jackson şi Olimpienii** prezintă aventurile lui Percy, un puşti de doisprezece ani care descoperă că este semizeu, fiind fiul unei muritoare şi al zeului Poseidon. Ştim că tinerii cititori nu sunt foarte atraşi de poveştile mitologiei clasice, considerând că acest tip de lectură este dificilă şi lipsită de conexiuni cu societatea din zilele noastre. Dar cartea lui Rick Riordan contracarează aceste neajunsuri, fiind un excelent îndrumar mitologic, plin de aventură şi pe gustul copiilor cu vârsta cuprinsă între 10 şi 15 ani. Rick Riordan reuşeşte, cu multă abilitate, să plaseze istorisirile din cărţile lui Homer într-un context actual, folosindu-se de umor şi reconstruind aventurile clasice într-un ritm alert, ce ţine cititorul cu sufletul la gură.*

Scanned with OKEN Scanner

Circa 15 milioane de exemplare ale seriei despre Percy Jackson s-au vândut în primii patru ani de la apariție, iar întreaga serie este prezentă de aproape 300 de săptămâni în topul publicației ***The New York Times*** *la categoria celor mai bine vândute cărți dedicate publicului tânăr. Romanul este listat de către Young Adult Library Services Association ca una dintre cele mai bune apariții editoriale pentru tineri.*

(www.editura-arthur.ro)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – enunțul care, din punctul tău de vedere, conține o informație esențială pentru cititorul cărții despre Percy Jackson;
   – o informație pe care ai fi dorit să o mai conțină textul prezentării. **4 puncte**
2. Precizează scopul pentru care consideri că a fost scris acest text. **4 puncte**
3. Transcrie toate prepozițiile din propoziția *Circa 15 milioane de exemplare ale seriei despre Percy Jackson s-au vândut în primii patru ani de la apariție.* **4 puncte**
4. Scrie şi numeşte două predicate de tipuri diferite din fraza *Ştim că tinerii cititori nu sunt foarte atraşi de poveştile mitologiei clasice, considerând că acest tip de lectură este dificilă şi lipsită de conexiuni cu societatea din zilele noastre.* **4 puncte**
5. Realizează extensia/expansiunea părții de propoziție subliniate în propoziția subordonată corespunzătoare și menționează rezultatul obținut: *…ține cititorul cu sufletul la gură.* **4 puncte**
6. Integrează într-un enunț propoziția *Romanul este listat de către Young Adult Library Services Association ca una dintre cele mai bune apariții editoriale pentru tineri,* astfel încât aceasta să devină subordonată completivă directă. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să explici motivul pentru care ai dori/nu ai dori să citești una dintre cărțile seriei despre Percy Jackson. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi tipul de cărți pe care îți place să le citești;
– să explici în ce măsură volumul prezentat corespunde preferințelor tale;

– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 24

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Nu mă bate, Doamne, rău,
Că şi io-s copil de-al tău;
Nu mă bate, Doamne, tare,
Că şi io-s de-al dumitale.
Cât e omul tinerel
Se ţine doru de el;
Dacă omu bătrâneşte,
Doru se călătoreşte.
Ferice, codre, de tine,
Că nu-mbătrâneşti ca mine.
Toamna tu îngălbeneşti,
Primăvara înfrunzeşti.
Omu dacă bătrâneşte,
Altu-n veci nu-ntinereşte.
Pare-mi rău şi mult mi-i jele
De tinereţele mele.
De-aia cânt şi îmi petrec,
Că văd că zilele trec.

(***Doină…***, culeasă de Alexandru Viman,
Antologie de folclor din Maramureş)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Precizează mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *mele, îngălbeneşti, dumitale.* **6 puncte**
2. Motivează utilizarea semnelor ortografice şi de punctuaţie în versurile: *Ferice, codre, de tine,/ Că nu-mbătrâneşti ca mine.* **6 puncte**
3. Transcrie din text două cuvinte care indică adresarea. **6 puncte**
4. Precizează ritmul, tipul rimei şi măsura versurilor acestei opere lirice populare. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia versului: *Nu mă bate, Doamne, rău,/ Că şi io-s copil de-al tău.* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care motivezi faptul că textul dat este o *doină* (populară). **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două trăsături specifice doinei, identificate în textul dat;

Scanned with OKEN Scanner

– să le ilustrezi adecvat, cu citate și/sau cu dezvoltări/argumentări;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

După suprafața însămânțată cu grâu, ne plasăm pe locul patru în UE, în urma Franței, Germaniei şi Poloniei. Asta ar arăta că suntem deja o putere europeană. Numai că, atunci când ajungem să vorbim de randamente, România se situează pe ultimele locuri în spațiul comunitar. În grânarul de odinioară al Europei e nevoie de ani excepționali ca să se obțină peste trei tone de grâu la hectar, în timp ce polonezii şi lituanienii scot peste patru, iar cehii aproape şase. Performanțe de şapte – opt tone la hectar din agriculturile intensive ale Franței, Danemarcei, Marii Britanii sau Germaniei par rupte din basme.

Şi tot aşa: la porumb suntem liderii de necontestat ai Uniunii, însă avem cel mai redus randament față de principalii competitori. La floarea-soarelui deținem prima suprafață cultivată, dar al unsprezecelea randament. La cartofi, degeaba dispunem de a treia suprafață cultivată, dacă obținem o treime din randamentul Belgiei şi jumătate din cel al Spaniei.

(Ionuț Bălan, ***Agricultura – o afacere în care nu se poate da greş***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – locul ocupat de România la cultura de floarea-soarelui;
   – locul ocupat după randamentul la producția de porumb. **4 puncte**
2. Transcrie, din text, enunțul care conține aprecierea autorului cu privire la cultura cartofului în Romania. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *După suprafața <u>însămânțată</u> cu grâu, <u>ne</u> plasăm pe locul <u>patru</u> în <u>UE.</u>* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *În grânarul de odinioară al Europei <u>e</u> <u>nevoie</u> <u>de ani</u> excepționali ca să se obțină peste <u>trei</u> tone de grâu la hectar.* **4 puncte**
5. Contrage propoziția subordonată din fraza următoare în parte de propoziție corespondentă ca sens, precizând două dintre modificările apărute prin această transformare: *Asta ar arăta că suntem deja o putere europeană.* **4 puncte**
6. Integrează într-o frază alcătuită din două propoziții o subordonată circumstanțială consecutivă, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o scurtă narațiune în care să prezinți/să imaginezi o întâmplare petrecută în timpul unei lecții practice/aplicative despre științele naturii. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
- să relatezi întâmplarea, respectând convențiile de redactare a unei narațiuni;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 25

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Frunzuliță foi de fag,
Mult mi-a fost pe lume drag:
Codrul cu cântecele,
Și cerul cu stelele.
De-aș trăi cât aș trăi,
Toată viața aș iubi.
Aș iubi numai cântând,
Mândra de n-aș fi uitând.
Și-aș muri om fericit,
Căci aș ști că am trăit,
Am iubit și-am fost iubit,
Foaie verde mărgărit.
Mândră, ca să nu te uit,
Trimite-mi un siminoc,
Să-l port, mândro, la mijloc,
Și c-un fir de iasomie

Scanned with OKEN Scanner

Ca să-l port la pălărie,
Să-mi fii dragă numai mie.

(*Doină*, din volumul ***Flori alese din poezia populară***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Precizează mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *frunzuliță, mândra, numai.* **6 puncte**
2. Motivează utilizarea cratimei în structura *de-aș trăi.* **6 puncte**
3. Transcrie din text două cuvinte care indică adresarea. **6 puncte**
4. Precizează ritmul, tipul rimei și măsura versurilor acestei opere lirice populare. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația versurilor: *De-aș trăi cât aș trăi,/ Toată viața aș iubi./Aș iubi numai cântând,/Mândra de n-aș fi uitând.* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi faptul că textul dat este o *doină* populară. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două trăsături specifice doinei, identificate în textul dat;
– să le ilustrezi adecvat, cu citate și/sau cu dezvoltări/argumentări;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Am făcut într-o vară o întrecere cu mine însămi, un fel de maraton, cam câte cărți aș putea să citesc într-o vacanță. Trecusem, cred, în clasa a şaptea. Nu eram prea cool, nici nu-i greu să vă dați seama de asta. Nu eram vedeta cartierului, dar nici prima tocilară. Doar mă plictiseam.

Am luat la rând tot ce s-a putut, de la clasicii ruşi la romanele polițiste de buzunar. Mi-am făcut şi o listă, îmi notam acolo tot ce citeam. Atunci am observat şi care e ritmul cu care citesc, mai exact... cam câte pagini „duc" pe oră. Astfel încât ştiam dinainte cât o să dureze până termin cartea. Mă concentram, mă chinuiam, erau zile în care îmi plăcea să fac asta, erau altele crunte în care nu mai reuşeam să termin cartea şi nu înțelegeam nimic. La final, trecutul titlului pe listă era cea mai frumoasă victorie.

La sfârşitul zilei, cel mai tare mă întrista cât de multe cărți necitite mai sunt în bibliotecă. Apoi, cât de multe cărți necitite mai sunt în toate bibliotecile, în toate librăriile, în toate depozitele, pe toate rafturile din lumea asta. Îmi spuneam că este atât de stupid cum niciodată, dar niciodată, nu vom apuca să citim toate, absolut toate cărțile pe care ni le dorim. Eram în clasa a şaptea, pentru mine cam astea erau problemele cele mai importante.

(Lavinia Bădulescu, ***Din amintirile unei tocilare***, www.adevarul.ro)

Scanned with OKEN Scanner

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
– care este scopul *maratonului* pe care l-a făcut autoarea textului;
– cum procedează autoarea pentru a nu uita titlurile cărților citite. **4 puncte**
2. Transcrie, din text, enunțul care conține concluzia autoarei despre cititul cărților. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *Am luat la rând tot ce s-a putut.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Mi-am făcut și o listă, îmi notam acolo tot ce citeam.* **4 puncte**
5. Transcrie propozițiile subordonate din fragmentul: *erau zile în care îmi plăcea să fac asta...*, precizându-le felul. **4 puncte**
6. Integrează într-o frază alcătuită din două propoziții o subordonată circumstanțială condițională, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*. **4 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte (text argumentativ), în care să-ți formulezi opinia despre cititul cărților, mai ales în vacanța mare. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi opinia despre nevoia și plăcerea de a citi;
– să motivezi opțiunea prin două argumente adecvate ipotezei;
– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 26

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

În munții Catrinului,
În pădurea Pinului,
*Odihnea Baba-Novac**
La umbra unui copac
Și pân' vis el tot videa
Pe feciorul său, Gruia.
Iată-un corb că se ivea
Și pe-o creangă se punea

Scanned with OKEN Scanner

Chiar deasupra capului,
Capului Novacului;
Corbuleţul uşurel
Avea-n pliscu-i un inel
Care gios cădea din el
Chiar în barba lui Novac,
Lui Novac, Baba-Novac.
Adormitul se trezea
Şi inelul cât videa,
Scotea haine novăceşti
De punea călugăreşti,
*Scotea cuca** de Novac*
*Şi punea un comănac***,*
Şi-ncăleca voinicește,
Şi purcedea vulturește,
Cu desagi, cu buzdugele
*Pline de mahmudele****.*
El mergea şi iar mergea,
În Ţarigrad agiungea,
La divan că se ducea
Şi din gură-aşa zicea:
— Auzit-am auzit
De-un voinic ce mi-aţi robit.
Iată-mă-s că am sosit
Să vi-l plătesc îndoit.
El desagii deşerta,
Turcii toţi năvală da
Şi pe gios se tăvălea,
Unul pe-altul se-mpingea.
Iar Novac că alerga,
Pe Grue mi-l dezlega,
Un paloş în mână-i da
Şi din gură cuvânta:
— Bate tu marginile,
Eu să bat mijloacele
Că le ştiu soroacele.
Ei tăia la turci, tăia,
Pân' ce bine ostenea,
Apoi iute purcedea
Amândoi de se ducea
În codrii Catrinului,
În pădurea Pinului
Unde corbii locuiesc
Şi ca frunza se-nmulţesc
Şi bine hălăduiesc!

(***, ***Novac şi corbul***, *fragment*)

**Baba Novac* (c. 1530 – 1601) – căpetenie de haiduci, căpitan în oastea lui Mihai Viteazul

***cucă, cuci*, s.f. – căciulă înaltă, uneori împodobită cu pene (de struț), pe care o purtau căpeteniile în timpul ceremoniilor

****comănac, comănace*, s.n. – acoperământ al capului, de formă cilindrică, purtat de călugări

*****mahmudea, mahmudele*, s.f. – monedă turcească de aur, care a circulat şi în ţările româneşti

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Precizează mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *voinicește, său (feciorul său), îndoit.* **6 puncte**
2. Motivează utilizarea semnului de punctuaţie două puncte în textul dat. **6 puncte**
3. Transcrie din text două versuri care sugerează diferite trăsături de caracter ale personajului Novac. **6 puncte**
4. Precizează ritmul, tipul rimei şi măsura versurilor acestei opere epice populare. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia versurilor 1 – 4 din fragmentul citat. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care motivezi faptul că fragmentul reprodus aparține unei *balade* populare. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două trăsături specifice baladei, identificate in textul dat;

– să le ilustrezi adecvat, cu citate și/sau cu dezvoltări/argumentări;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Rep: Cum a început pasiunea pentru matematică: a fost o constrângere sau o plăcere încă de la început?

Dan Suciu: *Greu de spus, dar în niciun caz constrângere. Pasiunea vine printr-o reacție pozitivă: dacă copilul face bine la matematică, cei din jur îl încurajează și atunci el/ea face și mai bine.*

Rep: Care sunt primele dumneavoastră amintiri despre matematică?

Dan Suciu: *Țin minte o problemă naivă, la care am fost expus în clasa a IV-a. Problema este: avem un pește, corpul cântărește cât coada și capul împreună, iar capul cântărește jumătate din greutatea corpului; dacă coada are 4kg, cât cântărește peștele? Părinții mei și prieteni de-ai lor (părinții altor copii) erau interesați să explice problema asta la nivelul unui elev de clasa a IV-a, probabil ca să ajute pe unul dintre copiii din grupul nostru de prieteni, dar singura lor abordare folosea algebra. Eu am reușit să „explic" problema în mod elementar și asta m-a făcut eroul zilei și mi-a dat un prim stimulent pentru matematică.*

(Raluca Pantazi, ***Interviu cu Dan Suciu, profesor român strălucit la University of Washington,*** www.hotnews.ro)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
– cum explică Dan Suciu începutul pasiunii pentru matematică a unui copil;
– cum au încercat părinții să rezolve problema de matematică. **4 puncte**
2. Transcrie, din text, enunțul care conține concluzia întâmplării din copilărie. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: … *mi-a dat un prim stimulent pentru matematică.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Greu de spus, dar în niciun caz constrângere.* **4 puncte**
5. Contrage propoziția subordonată din fraza următoare în partea de propoziție corespondentă ca sens, precizând două dintre modificările apărute prin această transformare: *Părinții mei și prieteni de-ai lor (părinții*

Scanned with OKEN Scanner

altor copii) erau interesați să explice problema asta la nivelul unui elev de clasa a IV-a. **4 puncte**

6. Integrează într-o frază o subordonată circumstanțială concesivă, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*. **4 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să prezinți momentul în care ai descoperit pasiunea pentru una dintre disciplinele studiate în anii de școală. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să prezinți momentul în care ți-ai descoperit pasiunea pentru una dintre disciplinele studiate;
- să motivezi opțiunea prin două argumente adecvate ipotezei;
- să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
- să te înscrii în limita spațiului indicat.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 27

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

La Picior-de-Munte,
Pe dealuri mărunte,
Prin plaiuri tăcute,
De vânturi bătute,
Urcă și scoboară
Și drumul măsoară
Trei turme de oi,
De oi tot țigăi,
Cu harnici dulăi,
Ș-un mândru cioban,
Tânăr moldovean,
Cu trei dorojani,
Feciori de mocani.
Sub poale de munte,
Pe dealuri mărunte,
Prin crânguri tăcute,
Apa-i răcoroasă,
Frunza e umbroasă
Și iarba pletoasă
Apa de băut,
Frunza de șezut,
Iarba de păscut.
Foaie ș-o lalea,
Cioban, d-ajungea,
Crângul de vedea,
Stân-apropia,
Semn i se făcea
Și-n loc se oprea

Scanned with OKEN Scanner

Dulăi odihnea
Pe gânduri cădea.
Dar pe când şedea
De se tot gândea,
O oaie bârsană,
Oaie năzdrăvană,
Nici iarbă păştea,
Nici apă nu bea,
Nici umbra-i plăcea,
Ci mereu umbla
Şi mereu zbiera.

(***Oiţa năzdrăvană***, fragment din balada culeasă de G. Dem. Theodorescu)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Precizează mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *tăcute, moldovean, năzdrăvană.* **6 puncte**
2. Motivează utilizarea cratimei în structura: *Stân-apropia.* **6 puncte**
3. Transcrie din text trei grupaje de câte două versuri, care arată trăsăturile fizice şi/sau morale ale personajelor implicate în acţiune. **6 puncte**
4. Precizează ritmul, tipul rimei şi măsura versurilor acestei opere epice populare. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia comportamentului *oii năzdrăvane.* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi faptul că un text studiat de tine în gimnaziu este o *baladă* (populară). **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două trăsături specifice baladei, identificate în textul studiat;
– să le ilustrezi adecvat, cu citate şi/sau cu dezvoltări/argumentări;
– să ai o structură adecvată tipului de text şi cerinţei formulate;
– să te înscrii în limita spaţiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Au trecut câteva zile de la moartea lui Gabriel García Márquez (petrecută la 17 aprilie 2014) şi lumea întreagă continuă să-l omagieze pe scriitorul originar dintr-o localitate obscură din Columbia, Aracataca, pe care a reuşit să o facă legendară, reinventând-o ca „Macondo".

Gabriel García Márquez (aşa se pronunţă: marches şi nu marcheş, cum se poate auzi uneori la câte un post de radio sau televiziune) s-a născut la 6 martie 1927. Principala sa carte, romanul Un veac de singurătate, *publicat în 1967, a cucerit lumea şi i-a adus autorului, în 1982, şi Premiul Nobel. Autorul a scris numeroase alte cărţi bune,* Toamna patriarhului, Cronica unei morţi anunţate, Dragostea în vremea holerei [...], *dar* Un veac de singurătate *a atras atenţia asupra sa. Şi nu numai asupra sa, ci şi asupra prozei sud-americane în general, care în scurtă vreme a cucerit Europa (şi în cele din urmă întreaga planetă), generând o modă literară, cu o durată de aproximativ două decenii.*

Scanned with OKEN Scanner

Gabriel García Márquez a produs valuri atât de mari în literatura lumii, un adevărat tsunami, povestind pur şi simplu ce a trăit, începând din copilărie. Dar povestind ce a văzut el, nu ce au văzut alţii, care nu ştiu să vadă. Ţinutul pe care l-a creat, Macondo, plecând de la amintirile din primii săi ani de viaţă, este fantasmagoric şi neverosimil. În acelaşi timp, din perspectiva sensibilităţii şi visului, este cu totul şi cu totul real, iar cartografii ar trebui să îl ia în considerare şi să-l treacă pe o hartă sentimentală a Columbiei.

(Alex Ştefănescu, ***În Macondo, Gabriel García Márquez încă există***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – anul în care Gabriel García Márquez a primit Premiul Nobel;
   – numele ţinutului imaginar din opera lui Gabriel García Márquez.
   4 puncte
2. Precizează în ce constă noutatea adusă în literatură de operele lui Gabriel García Márquez. **4 puncte**
3. Menţionează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate: *să-l treacă pe o hartă sentimentală a Columbiei.* **4 puncte**
4. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate: *Dar povestind ce a văzut el, nu ce au văzut alţii, care nu ştiu să vadă.* **4 puncte**
5. Transcrie propoziţiile subordonate din fraza următoare, indicându-le felul: *În acelaşi timp, din perspectiva sensibilităţii şi visului, este cu totul şi cu totul real, iar cartografii ar trebui să îl ia în considerare şi să-l treacă pe o hartă sentimentală a Columbiei.* **4 puncte**
6. Construieşte o frază în care să existe şi o propoziţie subordonată predicativă, introdusă prin adverbul relativ *cum.* **4 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să prezinţi un colţ din natură într-o dimineaţă de primăvară. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două elemente ale contextului spaţio-temporal al descrierii;
– să prezinţi două trăsături ale peisajului pentru care ai optat;
– să ai o structură adecvată tipului de text şi cerinţei formulate;
– să respecţi limitele de spaţiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziţiei – 1 p.; coerenţa textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuaţia – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 28

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Pandurii din Baia-Mare,*
Ce erau la priveghеare,
Pe Pintea cum îl vedeau,
Cu toţii-n cale-i ieşeau,
*Armele şi le găteau***
Şi din gură-aşa-i strigau:
— Pinteo, să te dai legat,
Că de nu, vei fi-mpuşcat
Cu trei fire de grâu sfânt
Şi c-un plumbuţ de argint
Subsuoară de-a stânga,
C-acolo-i puterea ta!
Pintea-atuncea cuvânta,
Pandurilor le zicea:
— Fraţilor, pandurilor,
Spuneţi voi şi domnilor
Că eu legat nu mă dau
Până pe picioare stau,
Şi că nu mă dau supus
Până-mi mai stă capul sus;
Că să ştiţi că de prunc mic
Pân' la moarte-am fost voinic!
Eu de moarte nu am frică,
Că de mult mi-e ibovnică;
Dar mi-e jale să v-ascult,
*Că fârtaţii*** m-au vândut*
Şi fârtaţii mei v-au spus
La ce moarte sunt supus.
De v-au spus ei ca să scape
Peste munţi şi peste ape,
Doamne, atunci îi poţi ierta
Şi pe mine-a mă certa;
Dar de-au spus că să mă vânză
Şi pandurii să mă prinză,
Doamne, atuncea tu să-i baţi,
Că nu-s fraţi adevăraţi!

Şi vorba cum isprăveşte,
Iute arma şi-o goleşte,
Pe panduri îi tăvăleşte.
Dar scoţând sabia nouă,
Iată că se rumpe-n două;
Şi scoţând sabia veche,
Iată că se rumpe-n şepte!
Atunci un pandur bătrân
Iute bagă mâna-n sân,
Ia trei fire de grâu sfânt
Şi plumbuţul de argint,
Puşca bine-nţepeneşte,
Pe biet Pintea mi-l ocheşte,
Subsuoară-i nimereşte,
Subsuoară de-a stânga,
C-acolo-i stă puterea.
Pintea la pământ cădea,
Lumea cu el se-nvârtea,
Calu-i jalnic necheza.
Şi când sufletul şi-l da,
Pintea astfel cuvânta:
— O sută cincizeci ai mei,
Toţi voinici ca nişte zmei,
Rămâneţi în codru verde,
Unde urma vi se pierde.
Şi ţineţi toţi laolaltă
Şi nu vă daţi niciodată!
Nu daţi sfatul
La fârtatul,
Că fârtatul
Pune capul!
Ascultaţi, voinici, de mine,
Sfatul nu vi-l daţi la nime;
Cui îi daţi pâine şi sare,
Ăla te mâncă mai tare;
Cui eşti frate şi părinte,
Ăla mai întâi te vinde!...

(***, ***Pintea Viteazul***, fragment)

Scanned with OKEN Scanner

*pandur, panduri, s. m. – soldat din oastea muntenească neregulată de la începutul sec. XIX, ostaș în serviciul poliției

**a-și găti (armele) – a pregăti

*** *fârtat*, fârtați, s.m. – (pop.) prieten nedespărțit al cuiva, legat de el prin jurământ până la moarte, frate de cruce; tovarăș

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *adevărați, nimerește, puterea.* **6 puncte**
2. Explică rolul cratimei în structura *cu toții-n.* **6 puncte**
3. Transcrie două cuvinte/grupuri de cuvinte din text care se referă la locul acțiunii. **6 puncte**
4. Formulează două idei principale/secundare din textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: — *Fraților, pandurilor,/ Spuneți voi și domnilor/ Că eu legat nu mă dau/ Până pe picioare stau,/ Și că nu mă dau supus/ Până-mi mai stă capul sus;/ Că să știți că de prunc mic/ Pân' la moarte-am fost voinic!* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la specie a baladei populare Pintea Viteazul, valorificând textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să precizezi patru trăsături ale baladei populare;

– să ilustrezi două trăsături ale baladei populare, valorificând textul dat;

– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;

– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Agent diplomatic al domnitorului Grigore Ghica la Constantinopol pe la 1660, după călătorii repetate în Franța, Germania și Suedia, Spătarul Nicolae Milescu a ajuns în cele din urmă la Curtea Imperială din Rusia, devenind preceptor al viitorului împărat Petru cel Mare și șef al corpului de traducători al Consiliului diplomatic din Moscova. Din însărcinarea țarului Aleksei Mihailovici, între 1675 și 1678, a efectuat o călătorie diplomatică în China ca să culeagă informații despre această țară și despre drumurile ce duc la ea.*

Scrierile lui, traduse din rusește în grecește, treceau drept izvor principal pentru cunoașterea Asiei, iar harta pe care a lucrat-o a fost întrebuințată de geografii ulteriori.

*Iată câteva însemnări pe care Spătarul Nicolae Milescu le-a făcut în cartea sa, **Jurnal de călătorie în China**:*

„Orașul Pekin [Beijing] *are în partea de miazăzi două ziduri de o construcție puternică și se povestește că pe aceste ziduri pot alerga fără nicio piedică 12 călăreți, atât sunt de late, căci între ziduri au turnat pământ de l-au bătătorit.* [...]

Scanned with OKEN Scanner

În oraşul Pekin puţine sunt uliţele care să nu fi fost aşternute cu piatră, iar pe uliţe se află săpate fântâni şi de amândouă părţile sunt săpate şanţuri mari îndreptate spre râuri şi lacuri. Şi când plouă, prin aceste şanţuri se scurge apa de pe uliţe şi ulicioare, iar din curţi apa de ploaie se scurge în uliţe tot prin nişte tuburi."

„Opera lui Milescu nu este numai ziarul plin de peripeţii al unei ambasade trimise în misiune diplomatică în China, ci este, în acelaşi timp, o carte modernă de explorare ştiinţifică a unor ţinuturi până atunci puţin cunoscute europenilor. Călătorind pe drumuri necunoscute, printre popoare şi rase diferite, vâslind pe râuri pe care nu mai vâslise niciun european până la el, curiozitatea veşnic trează a acestui moldovean din secolul al XVII-lea se opreşte asupra configuraţiei solului, descrie în amănunt râurile pe care le străbate, notează aspectul particular al munţilor, face măsurători topografice. Dar pe Milescu nu-l interesează numai aspectul geografic al ţinuturilor, ci şi cel etnografic. Privirea lui iscoditoare caută să prindă şi viaţa specific omenească, pe care o trăiesc populaţiile aşa de variate ca înfăţişare, pe acele îndepărtate meleaguri: ocupaţia, armele, manifestările religioase, superstiţiile. Opera aceasta i-a câştigat pe drept lui Milescu un renume european [...] *şi îl aşază printre marile figuri ale culturii universale din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea."*

(***Nicolae Milescu Spătarul***, www.amintiridincalatorie.ro)

**preceptór, preceptori*, s. m. – persoană însărcinată cu educarea şi instruirea particulară a unui copil (dintr-o familie bogată); (înv.) dascăl

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele informaţii, folosind date extrase din textul citat:
   – scopul călătoriei întreprinse de Spătarul Nicolae Milescu în China şi durata călătoriei;
   – numele ţarului care l-a trimis în călătoria diplomatică. **4 puncte**
2. Menţionează titlul cărţii care a cuprins însemnările de călătorie ale Spătarului Nicolae Milescu şi utilitatea ei în epocă. **4 puncte**
3. Transcrie din următorul enunţ câte un verb predicativ la diateza pasivă, reflexivă, un verb copulativ şi un verb auxiliar: *În oraşul Pekin puţine sunt uliţele care să nu fi fost aşternute cu piatră, iar pe uliţe se află săpate fântâni...* **4 puncte**
4. Stabileşte valoarea morfologică şi funcţia sintactică a numeralelor subliniate în textul de mai sus. **4 puncte**
5. Transcrie două propoziţii subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Oraşul Pekin are în partea de miazăzi două ziduri de o construcţie puternică şi se povesteşte că pe aceste ziduri pot alerga fără nicio piedică 12 călăreţi, atât sunt de late, căci între ziduri au turnat pământ de l-au bătătorit.* **4 puncte**
6. Scrie o frază alcătuită din două propoziţii în care să existe o subordonată circumstanţială de mod, având ca termen regent un adverb, şi introdusă prin locuţiunea conjuncţională *de parcă*. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o narațiune cu titlul *O călătorie neobișnuită*, în care să prezinți o întâmplare reală sau imaginară. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;

– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;

– să ai un conținut adecvat cerinței;

– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 29

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

După aceea îi povesti că este zâna măiastră, că îl îndrăgostise, de când îl văzuse la vânat, că el rănise o turturică și că acea turturică era ea; și dacă nu s-a arătat lui așa cum este, a fost că, de va lua de bărbat un om de pre pământ, toată puterea ei piere. Mai spuse că, spre a-l putea vedea mai adesea, intrase găinăreasă la dânșii și că tot ce ea făcuse era numai pentru dragostea lui.

După aceea ieși la scară, bătu de trei ori din palme, și iată o cărucioară, fără să fie trasă de cai, veni. Ea își luă zestrea numai de scumpeturi dintr-însa; apoi, curgându-i șiroaie de lacrimi din ochi, se întoarse și zise feciorului de împărat: „Iată, pentru dragostea ta, mă lepăd de puterea mea cea măiastră. Numai și tu să mă iubești, precum te iubesc eu". Dete drumul cărucioarei și rămase lângă fiul împăratului, carele în scurt timp se făcu sănătos. Apoi făcu o nuntă d-alea împărătești și după moartea tatălui său, rămaseră ei în scaunul împărăției și domnesc și astăzi, dacă nu vor fi murit.

Încălecai p-o șa etc.

(***, *Zâna munților*)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Explică ortografia structurii subliniate: *...nu <u>s-a arătat</u> lui așa cum este.* **6 puncte**

2. Numește modul (sau modurile) de expunere din text. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

3. Argumentează, într-un text de maximum cinci rânduri, cărui moment al subiectului operei literare consideri că îi aparține fragmentul citat. **6 puncte**

4. Precizează condiția pe care o impune zâna fiului de împărat pentru a se căsători cu acesta. **6 puncte**

5. Explică de ce curg *șiroaie de lacrimi* din ochii zânei. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să argumentezi apartenența la specie a unui basm studiat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să numești două dintre caracteristicile basmului, ca specie literară;
– să ilustrezi aceste caracteristici cu exemple din text;
– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
– să respecți limita de spațiu indicată.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Vraja contemplării minunatelor specii de fluturi amazonieni este întreruptă adeseori de un zgomot cadențat destul de puternic, produs de renumitul fluture-pocnitor din specia Hamadryas. Acesta reprezintă una dintre cele mai interesante curiozități ale lumii animale. Iată cum relatează un celebru naturalist întâlnirea cu această specie:

„Deodată în aer se aud trosnituri sonore ca și cum ar pocni cineva cu putere din degete. Sunt fluturii-pocnitori. Ei se așază de obicei pe trunchiurile copacilor cu coajă de culoare asemănătoare cu a corpului lor. Zeci de ani, naturaliștii au fost păcăliți de aceste pocnete ciudate a căror proveniență, în ciuda strădaniei lor, nu au putut-o identifica. Mecanismul pocnitor din trupul fluturilor, care nu e mai gros de trei bețe de chibrit așezate unul lângă altul, a rămas totuși o enigmă.

Fluturii-pocnitori se odihnesc stând pe trunchiul copacilor cu capul în jos, ținând aripile întinse. Este o poziție neobișnuită pentru niște fluturi diurni, dar coloritul dorsal albastru bălțat cu gri se îmbină perfect cu coaja copacului. Aripile sunt lipite întins de copac, astfel că ele apar ca făcând parte din suprafața lui. Acesta este un mod de apărare eficientă de ochiul prădătorului."

(Elena Bărbulescu, Ioan Stănoiu, ***Fluturi exotici***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să indici următoarele elemente care privesc textul citat:
– numele complet al animalului descris în text;
– regiunea de pe planetă unde trăiește;
– modalitatea prin care se apără de dușmani;
– culoarea acestuia. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

2. Precizează motivul pentru care animalul descris este considerat o curiozitate a lumii vii. **4 puncte**
3. Transcrie un verb predicativ la un mod nepredicativ şi un verb copulativ la un mod predicativ. **4 puncte**
4. Precizează funcţia sintactică a cuvintelor subliniate din următoarea propoziţie: *Fluturii-pocnitori se odihnesc stând pe trunchiul copacilor.* **4 puncte**
5. Transcrie o propoziţie subordonată atributivă. **4 puncte**
6. Scrie o frază alcătuită din două propoziţii, în care să existe o subordonată concesivă introdusă prin locuţiunea conjuncţională *măcar că*. **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să descrii un animal care trăieşte în ţara noastră. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să motivezi alegerea animalului pe care îl vei descrie în compunerea ta;
– să-i prezinţi înfăţişarea şi mediul de viaţă;
– să redactezi un conţinut adecvat cerinţei formulate;
– să respecţi limita de spaţiu indicată.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziţiei – 1 p.; coerenţa textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuaţia – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 30

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

— *Voi cerca şi eu, mărite împărate, dacă-mi vei da voie.*

— *Du-te, băiete, dacă te trage aţa la moarte.*

Şi, luându-şi ziua bună de la împăratul, voinicul se duse la calul său şi-i spuse tot ce auzise de la împăratul, şi tot ceea ce hotărâse el să facă.

— *Să mergem, răspunse calul, însă cu cugetul tot la Dumnezeu, şi el nu ne va lăsa să pierim.*

Vezi că nu ştiu de ce, dară voinicul simţi că parcă fata împăratului să fie scrisă lui, şi parcă nu mai avea odihnă în oase.

Se pregăti şi porni. Şi merse, şi merse, şi merse, zi de vară până-n seară, ca cuvântul din poveste, care d-aci încolo mai frumos este, până ce au ajuns la o poiană verde şi dezmierdătoare. Aci dacă stătură în popas, prinse a se sfătui cu calul, ce şi cum să facă, iară

Scanned with OKEN Scanner

calul, ca un năzdrăvan ce era el, îi spuse cum să apuce lucrurile ca să meargă la izbândă, la dor de copilă blândă.

Şi mai merse ce mai merse şi ajunse la palaturile zmeoaicei. Aceste palaturi erau cu totul şi cu totul de sticlă, şi străluceа de la soare te puteai uita, dară la dânsele ba.

Până a nu intra în curţile palatului stătură şi spionară, ca să ştie cum stau lucrurile în această curte. Trei zile şi trei nopţi umblară prin preajma palaturilor şi mai ispitind, aflară că zmeoaica cu zmeul nu erau acasă.

Atunci Făt-Frumos călare intră în palaturi şi se opri drept la scară. Fata, cum îl văzu, ieşi afară. Vorbi cu Făt-Frumos... şi se înţeleseră la cuvinte. Fata, văzând că are a face cu un viteaz, intră în cămară, luă cu dânsa o gresie, o basma cu chenar pe margine şi o perie, ieşi repede din casă, se puse pe calul lui Făt-Frumos şi o luară la sănătoasa.

Cum păşiră pragul porţii, începură curţile şi palaturile a hăui, de se ferească Dumnezeu! Şi auzind zmeoaica de unde era dusă, într-o clipă se întoarse acasă. Aci dacă sosi şi văzu că fata este răpită, se luă după dânşii şi goneşte-i, şi goneşte-i, până ce, când era să puie mâna pe ei, fata aruncă peria înaintea zmeoaicei şi îndată se făcu o pădure mare şi deasă, de nu putea pui de pasăre să răzbată printr-însa.

Zmeoaica făcu ce făcu, roase la copaci, cățărându-se din cracă în cracă şi strecurându-se prin desişi, până ce trecu dincolo şi să te ţii după dânşii!

Calul zbura ca vântul, dară zmeoaica venea după dânşii ca gândul. Când să puie mâna pe dânşii, fata aruncă în urma ei basmaua. Odată se făcu o apă mare, mare de d-abia i se vedea marginea şi de jur împrejur înconjurată de foc. Zmeoaica se făcu luntre şi punte şi trecu. Dete prin foc şi prin apă, şi după dânşii, tot după dânşii, şi din goană nu-i slăbea!

N-apucase calul să se depărteze o bucată de loc mai de Doamne-ajută şi iată că zmeoaica iară îi ajunse.

Atunci fata aruncă d-a-nfuga şi gresia. Odată se făcu între dânşii şi zmeoaică un munte, numai şi numai de piatră.

(***Făt-Frumos cu carâta* de sticlă***, basm popular cules de Petre Ispirescu)

**carâta* (reg.) – caretă, trăsură închisă, cu patru roți

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Transcrie trei termeni populari și indică forma lor literară actuală. **6 puncte**

2. Explică rolul virgulei în secvența: — *Să mergem, răspunse calul, însă cu cugetul tot la Dumnezeu.* **6 puncte**

3. Transcrie, din textul dat, o comparație și o repetiție. **6 puncte**

4. Formulează două idei principale/secundare din textul dat. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Calul zbura ca vântul, dară zmeoaica venea după dânşii ca gândul. Când să puie mâna pe dânşii, fata aruncă în urma ei basmaua. Odată se făcu o apa mare, mare de d-abia i se vedea marginea şi de jur împrejur înconjurată de foc. Zmeoaica se făcu luntre şi punte şi trecu.* **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la specie a *basmului popular Făt-Frumos cu carâta de sticlă*, valorificând textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi patru trăsături ale basmului popular;
– să ilustrezi două trăsături ale basmului popular, valorificând textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Odată cu începerea Postului Crăciunului, în satul tradițional se instalează o stare de agitație. [...] *Toată atenția comunității se îndreaptă înspre activitățile de pregătire a sărbătorilor de iarnă. Tot acum, încep șezătorile.*

Lumea satului participa la șezătoare cu un sentiment ritualic, supunându-se rânduielii obștei tradiționale. Obiceiul se raporta la destinul uman individual sau colectiv și era, totodată, un obicei de inițiere a tinerilor în muncă, joc și viață, un loc de întâlnire a fetelor cu feciorii, un prilej de etalare a hărniciei și inteligenței. Spre deosebire de clacă, în șezătoare fiecare participantă lucra pentru ea, dar erau situații când lucrau și pentru gazda șezătorii. Șezătorile se organizau în special pentru torsul lânii sau al cânepii. Aici, femeile și fetele prezente, cântau cântece satirice, spuneau snoave, povești, ghicitori, jucau tot felul de jocuri distractive, dar nu uitau nici să povestească tot ce se vorbea prin sat despre „unii și alții". Se mâncau boabe de cucuruz fiert, fructe uscate, nuci, alune și alte bunătăți pregătite de gazdă sau aduse de celelalte femei. Pentru ca la șezătoare să participe și feciorii, se executau o serie de practici prin care aceștia erau aduși la casa unde avea loc întâlnirea [...]. *După venirea feciorilor, sporul lucrului scădea considerabil, aceștia luându-le fusul pentru a obține drept plată „câte-o gură", sau încurcându-le în alte moduri, scopul însă fiind același: sărutarea drept răsplată. Aveau și feciorii cântecele și jocurile lor, care însă nu le excludeau pe femei și fete. În repertoriul obiceiului găsim cântece, dar și jocuri precum „gâsca", „puricele", care stârneau hazul celor prezenți. Pentru tinerii satelor, șezătoarea reprezenta o experiență existențialistă fundamentală, cu caracter social accentuat, având ca finalitate căsătoria. Aici fetele și feciorii se cunoșteau, legau prietenii și, de cele mai multe ori, acestea duceau la căsătorie.*

(Maria Golban Șomlea, ***Sărbători de iarnă în satul românesc***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele informații, folosind date extrase din textul citat:
– perioada când începeau șezătorile;
– două alimente care se consumau la șezători. **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

2. Transcrie două semnificații ale șezătorilor, potrivit autoarei articolului. **4 puncte**

3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din enunțul: *Se mâncau boabe de cucuruz fiert, fructe uscate, nuci, alune și alte bunătăți pregătite de gazdă sau aduse de celelalte femei.* **4 puncte**

4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din secvența: *După venirea feciorilor, sporul lucrului scădea considerabil, aceștia luându-le fusul pentru a obține drept plată „câte-o gură"...* **4 puncte**

5. Transcrie două propoziții subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Pentru ca la șezătoare să participe și feciorii, se executau o serie de practici prin care aceștia erau aduși la casa unde avea loc întâlnirea.* **4 puncte**

6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție circumstanțială de timp, introdusă prin conjuncția subordonatoare *până*. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să prezinți impresiile pe care ți le-a făcut participarea, reală sau imaginară, la o manifestare tradițională. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să stabilești coordonatele (prilejul, participanții, locul, timpul etc.) participării tale la o manifestare tradițională;
– să-ți exprimi impresiile provocate de eveniment, apelând la două întâmplări/observații/constatări etc.;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 31

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat evlavios și bun. El avea trei feciori. Pe lângă multe bunătăți ce făcuse oamenilor din împărăția lui, a ridicat și o monastire de care să se ducă pomina.

Scanned with OKEN Scanner

A împodobit-o cu aur, cu pietre nestemate şi cu tot ceea ce meşterii din acea ţară au socotit mai scump şi mai frumos. O mulţime de stâlpi de marmură şi poleiţi erau prin biserică şi pe dinaintea ei. Zugrăvelele cele mai preţioase, policandre de argint suflate cu aur, candele de argintul cel mai bun şi mari cât doniţa, cărţile cele mai alese erau zestrea monastirii aceleia. Cu cât se bucura împăratul de frumuseţea ei, cu atât se întrista că nu putea să o săvârşească pe deplin, căci turnul se surpa. „Cum se poate, zise împăratul, să nu pot sfârşi astă sântă biserică? Iată am cheltuit toată starea, şi ea nu este încă târnosită."*

Şi dete sfară în ţară că orice meşter se va găsi care să poată să-i ridice turnul, să ştie că va dobândi de la dânsul mari daruri şi boierie. Pe lângă acestea, poruncă dete ca în toate bisericile să se facă rugăciuni şi privegheri, ca să se îndure milostivul Dumnezeu a-i trimete un meşter bun.*

Iară a treia noapte visă împăratul că dacă va aduce cineva pasărea măiastră de pe tărâmul celălalt şi să-i aşeze cuibul în turn, se va putea face monastirea desăvârşit.

Spuse fiilor acest vis, iară ei se întreceau care de care să plece mai-nainte, şi să se închine cu slujba la tată-său împăratul. Atunci împăratul le zise:

— Eu văz, feţii mei, că toţi aveţi dorinţă de a vă face datoria către Dumnezeu; însă nu vă puteţi duce toţi deodată. Acum să se ducă fiul meu cel mai mare; şi dacă nu va putea el să izbutească, să se ducă altul, şi tot aşa pe rând, până când Dumnezeu îşi va arăta mila lui către noi.

Copiii tăcură şi se supuseră; iară feciorul cel mare al împăratului se găti de drum. Merse ce merse şi dacă trecu de hotarele tatălui său, stete să conăcească într-o dumbravă frumoasă. După ce făcu focul, sta acolo până să se gătească mâncarea, când văzu deodată înaintea lui un vulpoi care îl rugă să-şi lege ogarul, să-i dea şi lui un codru de pâine, un pahar de vin şi să-l lase să se încălzească şi el la ăl foc. Fiul împăratului, în loc să asculte rugăciunea, dete drumul ogarului, care se luă după dânsul. Atunci vulpoiul făcu un semn asupra lui şi îl schimbă în stană de piatră.*

Văzând împăratul că fiul său cel mare nu se mai întoarce ascultă rugăciunea fiului celui mijlociu, şi îi dete voie să meargă şi dânsul. Acesta, după ce se găti şi îşi luă merinde de drum, porni şi dânsul. La locul unde se împietrise frate-său, păţi ca dânsul; fiindcă nu voi să dea ascultare rugăciunilor ce-i adusese vulpoiul, ci voia să-l prinză ca să-i ia pielea.

Împăratul se puse pe gânduri văzând că după atâta mare de timp nu se mai întoarse fiii săi nici cu pasărea măiastră, nici fără dânsa, când fiul cel mai mic îi zise:

— Tată, iată este acum destul timp de când fraţii mei cei mari au plecat să aducă pasărea măiastră şi nu s-au mai întors nici cu ispravă, nici fără ispravă.

Să-mi dai bani de cheltuială
Şi haine de primeneală,
ca să-mi cerc şi eu norocul. Şi de voi izbuti, te vei bucura, tată, că ţi se împlineşte dorinţa, iară de nu, eu nu voi suferi nicio umilinţă.

— Fraţii tăi cei mari, zise împăratul, după cum se vede, n-au putut să facă nimic spre a aduce acea pasăre măiastră, ba poate să-şi fi răpus capetele, deoarece sunt duşi de atâta timp şi nu se mai întoarce niciunul. Eu sunt bătrân de aci înainte; dacă vei lipsi şi tu, cine să-mi dea ajutor la greutăţile împărăţiei, şi dacă voi muri, cine să se suie pe scaunul meu, dacă nu tu, fiul meu? Rămâi aci, dragul tatei, nu te mai duce.

(***Pasărea măiastră***, basm popular cules de Petre Ispirescu)

Scanned with OKEN Scanner

* *târnosită* – sfințită
* *a da sfară în țară* – (pop.) a da de știre, a răspândi o veste
**a conăci* – (înv.) a face popas, a poposi; a se odihni

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *rugăciuni, dumbravă, măiastră.* **6 puncte**
2. Explică rolul virgulei în enunțul: — *Tată, iată este acum destul timp.* **6 puncte**
3. Transcrie două cuvinte/grupuri de cuvinte din text care se referă la timpul acțiunii. **6 puncte**
4. Formulează două idei principale/secundare din textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Fiul împăratului, în loc să asculte rugăciunea, dete drumul ogarului, care se luă după dânsul. Atunci vulpoiul făcu un semn asupra lui şi îl schimbă în stană de piatră.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la specie a basmului popular *Pasărea măiastră*, valorificând fragmentul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi patru trăsături ale basmului popular;
– să ilustrezi două trăsături ale basmului popular, valorificând fragmentul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

R.L.: Ce fel de copil ați fost, timid, singuratic, necomunicativ?

M.C.: *Am fost un copil foarte şters, care se mulțumea cu locul trei, patru în ierarhia copiilor din grup. Stăteam deoparte, modest, cu unul sau doi prieteni la fel de liniştiți ca mine, însă mă bucuram foarte tare de copiii care conduceau grupurile, îi admiram mult. Am fost mereu fascinat de personaje, dar n-am vrut să fiu eu însumi un personaj. Eu stăteam într-un colț şi-i priveam ca şi când ei ar fi fost pe o scenă, îi iubeam ca pe niște actori de cinema sau de circ.*

R.L.: Vă amintiți un bun prieten din copilărie, o figură care se distinge între celelalte?

M.C.: *Da, este unul care mi-a rămas mai puternic în minte. Se numea Lucian, era un băiat extraordinar. Avea părul cârlionțat, ceea ce mi-l făcea şi mai atrăgător, şi vorbea aproape numai despre cai. Îmi amintesc mulți alți prieteni din gaşca din spatele blocului, mulțimea de băieți – pentru că fetele aveau jocurile lor separat – în care rolurile erau foarte*

Scanned with OKEN Scanner

bine distribuite. Vara hoinăream toată ziua ca niște nomazi prin Parcul Circului. Între cam 8 și 13 ani a fost cea mai frumoasă perioadă a vieții mele, cea care trăiește mai cu seamă în ***Nostalgia****, dar și în pagini din* ***Orbitor****.*

(Roxana Lupu, ***Un interviu cu Mircea Cărtărescu***, www.atelier.literet.ro)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte referitoare la textul dat:
   – cea mai frumoasă perioadă a vieții scriitorului;
   – titlul cărților în care și-a transpus copilăria. **4 puncte**
2. Scrie numele autorului intervievat și al jurnalistei cu care acesta dialoghează. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din secvența: *Vara hoinăream toată ziua ca niște nomazi prin Parcul Circului.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din secvența: *Da, este unul care mi-a rămas mai puternic în minte.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziții subordonate diferite din fraza următoare, precizând felul acestora: *Am fost mereu fascinat de personaje, dar n-am vrut să fiu eu însumi un personaj. Eu stăteam într-un colț și-i priveam ca și când ei ar fi fost pe o scenă.* **4 puncte**
6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție circumstanțială de mod, având ca termen regent un adjectiv. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să realizezi portretul unui prieten din copilărie. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să prezinți câte două trăsături (fizice și morale) pe care le consideri caracteristice prietenului, motivându-ți alegerea;
– să utilizezi două imagini artistice diferite în descrierea acestuia;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 32

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Într-o zi, prin asfinţit,
Şoaricele a-ndrăznit
Să se creadă în putere
A prăda stupul de miere.

El intrase pe furiş,
Strecurat pe urdiniş.
Se gândea că o albină-i
Slabă, mică şi puţină,
Pe când el, hoţ şi borfaş,
Lângă ea-i un uriaş.

Nu ştiuse că nerodul
Va da ochii cu norodul

Şi-şi pusese-n cap minciuna
Că dă-n stup de câte una.

Roiul, cum de l-a zărit
C-a intrat, l-a copleşit.
Socoteală să-i mai ceară?
Nu! L-au îmbrăcat cu ceară,
De la bot până la coadă
Tăbârâte mii, grămadă,
Şi l-au strâns cu meşteşug,
Încuiat ca-ntr-un coşciug.

Nu ajunge, vream să zic,
Să fii mare cu cel mic,
Că puterea se adună
Din toţi micii împreună.

(Tudor Arghezi, ***Tâlharul pedepsit***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Menţionează relaţia semantică (sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie) dintre următoarele cuvinte din text: *hoţ – borfaş, nerodul – norodul, (să) ceară – (cu) ceară.* **6 puncte**
2. Explică scrierea cu cratimă şi scrierea legată a cuvintelor subliniate: *l-a zărit, până la coadă.* **6 puncte**
3. Precizează două mijloace de caracterizare a şoarecelui, din a doua strofă. **6 puncte**
4. Transcrie un vers care conţine o enumeraţie şi un vers care conţine o comparaţie. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia titlului. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să-ţi prezinţi opinia despre semnificaţia moralei din fabula *Tâlharul pedepsit* de Tudor Arghezi. **12 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

În compunerea ta, trebuie:
- să formulezi o opinie despre semnificația moralei din fabula dată;
- să susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând textul dat;
- să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
- să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Familia de albine se compune din matcă, trântori și lucrătoare. [...]

Albinele lucrătoare prezintă adaptări pentru: cules (aparat bucal dezvoltat), producerea cerii (glande cerifere), apărarea cuibului (acul veninos), hrănirea puietului (glande faringiene) și pentru supraviețuire în timpul iernii (corp gras). În perioadele de intensă activitate, durata vieții este de 30–35 de zile, de 40–60 de zile în perioadele de activitate mai redusă și de 5–8 luni pentru cele care ies din ou toamna.

Harnicele lucrătoare asigură curățirea cuibului, încălzirea, ventilația, hrănirea puietului, recoltarea, primirea și prelucrarea nectarului, a polenului, a apei, propolisului, apărarea stupului și construirea fagurilor.

Familia sau colonia de albine ocupă un anumit spațiu, numit cuib. În mod natural, albinele își construiesc cuibul în scorburile copacilor sau crăpăturile stâncilor, dar acceptă stupii, care sunt adăposturi realizate de om și în interiorul cărora construiesc fagurii. Fagurele are poziție verticală și este alcătuit din celule hexagonale, de forme și mărimi diferite. [...]

Transformările prin care trece albina, de la ieșirea din ou până ce ajunge să semene cu părinții ei, constituie metamorfoza albinei, ea având trei faze: larvă – nimfă – adult. Metamorfoza completă pentru albinele lucrătoare durează 21 de zile, pentru matcă este de 16 zile, iar pentru trântori este de 24 de zile.

(Stela Spirescu, ***Biologia albinelor***, în volumul ***Prietenii naturii***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte referitoare la textul dat:
   - numele autoarei;
   - titlul articolului;
   - componența unei familii de albine;
   - fazele metamorfozei unei albine. **4 puncte**
2. Enumeră două dintre „ocupațiile" albinelor lucrătoare. **4 puncte**
3. Separă părțile flexibile de vorbire de cele neflexibile, din lista următoare, așa cum apar acestea în textul dat: *își, și, a, în.* **4 puncte**
4. Precizează funcția sintactică pentru fiecare dintre cuvintele subliniate în text: *toamna, (un) spațiu, diferite, (prin) care.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Transcrie subordonata predicativă din fraza: *Transformările prin care trece albina, de la ieşirea din ou până ce ajunge să semene cu părinţii ei, constituie metamorfoza albinei.* **4 puncte**

6. Scrie o frază formată din două propoziţii aflate în raport de coordonare concluzivă. **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, cu titlul *Dacă aş fi o albină...*, în care să-ţi imaginezi lumea din perspectiva harnicei insecte, pornind de la informaţiile din textul dat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să-ţi exprimi un punct de vedere despre tema propusă, valorificând şi informaţiile din textul dat;
- să descrii două aspecte ale existenţei acestei insecte, utilizând imagini artistice;
- să ai un conţinut adecvat cerinţei;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerinţelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziţiei – 1 p.; coerenţa textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuaţia – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 33

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Într-o vreme la-nceput
Şi-ntr-un leat nemaiştiut,
Care, nu pot să însemn,
Casele erau de lemn
Şi ulucile de scânduri,
Ca şi azi, întinse rânduri,
Puse strâmb şi cap în cap
Şi proptite cu proţap.
Dar zburau cu fiecare
Vânt mai tare,
Case, garduri şi pătule;
Şi în timpurile toate
Grijile erau destule.
Le-adunai împrăştiate
Şi-ncepea din nou şi iar
Truda muncii în zadar,
Ca să scoli din clătinare
Iarăş doagele-n picioare
Şi din nou să le anini
Cu te miri ce rădăcini.

Scanned with OKEN Scanner

Năzdrăvan, cum altul nu-i,
Un băiat al nimănui
Născoci, atunci, un cui.
Şi l-a scos şi arătat.
Cuiul nou o săptămână
A umblat din mână-n mână.
A fost strâns şi pipăit,

Pus pe limbă, mirosit,
Niciun om nu înţelege
Cuiul ţeapăn cum să lege,
Fără funii şi curele,
Scândurile între ele.
Năzdrăvanul şi golanul.
Îl înfipse cu ciocanul.

Zice unul: – „Dragul meu,
Aşa cui făceam şi eu,
Poate chiar mai dichisit,
Însă, vezi, nu m-am gândit."

(Tudor Arghezi, ***Cuiul***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Scrie câte un sinonim pentru sensul din text al următoarelor verbe: *să însemn, puse, născoci.* **6 puncte**

2. Motivează utilizarea cratimei în versul *Şi-ntr-un leat nemaiştiut.* **6 puncte**

3. Numeşte modul/modurile de expunere prezent/e în text. **6 puncte**

4. Transcrie versul/versurile în care este descris băiatul. **6 puncte**

5. Scrie un enunţ care să conţină morala întâmplării prezentate în textul dat. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi apartenenţa la specia literară fabula a poeziei *Cuiul* de Tudor Arghezi. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi patru trăsături ale fabulei, care se întâlnesc în poezia dată;
– să ilustrezi două trăsături ale fabulei, valorificând textul dat;
– să ai un conţinut adecvat cerinţei formulate;
– să respecţi precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Horoscop: *Rac* (22.06 – 21.07), săptămâna 06. – 12.11.2015. *Vineri, deşi este ultima zi de şcoală din această săptămână, vei avea de furcă la ora de biologie unde te aşteaptă o lucrare de verificare a cunoştinţelor. În weekend îţi faci de cap: vei petrece dimineţile pe terenul de sport, iar apoi părinţii îţi permit să dai o tură cu prietenii tăi prin mall. Vei avea şi o surpriză plăcută: o vei întâlni acolo pe colega de bancă şi prietena ta din şcoala primară, Oana, care plecase cu părinţii în Olanda şi acum a revenit în ţară pentru o scurtă vacanţă. Luni apar din nou probleme la şcoală, dar, ca de obicei, nu le vei da prea mare importanţă. Marţi seara, după şedinţa de la şcoală, vei avea o discuţie cu părinţii care te va afecta mult, căci îi iubeşti şi-ţi pare rău când îi superi, pentru că nu-ţi valorifici potenţialul. Miercuri ar fi bine să renunţi la cele două ore de antrenament la judo şi să te pui cu burta pe carte mai ales pentru teza la română, care bate la uşă şi pentru care ai mult de recuperat. Joi este ziua*

Scanned with OKEN Scanner

ta norocoasă: vei primi note mari atât la istorie, cât şi la franceză, dar e bine să nu te bucuri peste măsură, căci mai ai încă mult de recuperat până la vacanța de iarnă. Caracteristica săptămânii: Vei avea mult de muncă şi rişti să fii cam nepoliticos cu cei din jur. Este normal să te simți obosit, însă ai grijă la tonul folosit când vorbeşti: ceilalți nu au nicio vină pentru problemele pe care ți le-ai creat singur în ultima vreme.

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
- ziua/zilele pe care le consideri cele mai plăcute pentru nativul din zodia Racului;
- ziua/zilele când Racul va avea probleme la școală;
- o posibilă modalitate a Racului de a-şi îmbunătăți relația cu părinții;
- principala pasiune a Racului. **4 puncte**

2. Transcrie un enunț care conține un sfat adresat nativului din zodia Racului. **4 puncte**

3. Scrie o propoziție în care cuvântul *tăi* (*prietenii tăi*) să aibă altă valoare morfologică decât cea din text şi indică această valoare. **4 puncte**

4. Precizează felul subiectelor din fraza: *Miercuri ar fi bine să renunți la cele două ore de antrenament la judo şi să te pui cu burta pe carte mai ales pentru teza la română, care bate la uşă şi pentru care ai mult de recuperat.* **4 puncte**

5. Numește felul propozițiilor subliniate din fraza: *Marți seara, după şedința de la şcoală, vei avea o discuție cu părinții care te va afecta mult, căci îi iubeşti <u>şi-ți pare rău să-i superi</u>, pentru că nu-ți valorifici potențialul.* **4 puncte**

6. Realizează extensia funcției sintactice a structurii *cu părinții* (*vei avea o discuție cu părinții*) în propoziția subordonată corespunzătoare, menționând rezultatul obținut. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să explici în ce măsură consideri că previziunile dintr-un horoscop precum cel de mai sus pot fi credibile. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
- să precizezi măsura în care eşti interesat de lectura unor astfel de texte;
- să exprimi punctul tău de vedere despre posibilitatea de a prevedea viitorul cu atâta precizie;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 34

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Racul, broasca şi o ştiucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grâu încărcat.
Şi la el toţi se înhamă:
Trag, întind, dar iau de samă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit.
Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Ştiuca foarte se izbea
Şi nimic nu isprăvea.
Nu ştiu cine-i vinovat;
Însă, pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-au tras,
Ci tot pe loc au rămas.

Aşa-i şi la omenire,
Când în obşte nu-i unire:
Nicio treabă nu se face
Cu izbândă şi cu pace.

(Alecu Donici, ***Racul, broasca şi ştiuca***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Numeşte procedeul/procedeele prin care s-au format cuvintele *neunit* şi *omenire*. **6 puncte**
2. Integrează în câte un enunţ un antonim al cuvântului *sus*, respectiv un sinonim al cuvântului *neclintit*. **6 puncte**
3. Motivează comportamentul celor trei animale. **6 puncte**
4. Precizează consecinţa modului neunitar în care au acţionat cei trei. **6 puncte**
5. Rescrie în cuvinte proprii morala fabulei. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi apartenenţa la specia literară fabula a poeziei *Racul, broasca şi ştiuca* de Alecu Donici. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi patru trăsături ale fabulei, care se întâlnesc în poezia dată;
– să ilustrezi două trăsături ale fabulei, valorificând textul dat;
– să ai un conţinut adecvat cerinţei formulate;
– să respecţi precizarea privind numărul de cuvinte.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Piţigoii-papagal formează o mică familie cu circa 12 specii răspândite în Europa şi în regiunile muntoase din Asia Centrală şi de Sud-Est. Au ciocul variabil ca formă,

Scanned with OKEN Scanner

caracteristica dominantă fiind însă curbura asemănătoare celui de papagal. Majoritatea speciilor au pe cap un penaj mai alungit, ce se poate ridica, formând o creastă micuță.

În țara noastră trăiește un singur reprezentant al familiei, pițigoiul de stuf. Are ciocul conic, cu vârf ascuțit, deosebit de al celorlalte specii din această familie. Coloritul este galben-lutos, dar capul este albăstrui cu o „mustață", care însă lipsește la femele. Trăiește în zonele joase, fiind numeros în Delta Dunării, unde se simte excelent în marile întinderi de stufăriș. Cuibul în formă de cupă și-l face între câteva fire de stuf, deasupra apei, pentru ca astfel să fie ferit de prădători de uscat precum vulpile, dihorii sau bursucii. Ouăle, în număr de 5 – 7, de coloritul smântânii, cu pete și liniuțe subțiri, sunt depuse din a doua jumătate a lunii aprilie. Părinții clocesc alternativ o perioadă de 12 – 13 zile. Puii ajung la maturitate în circa o lună, iar apoi devin total independenți de părinți. Iarna hoinăresc în stoluri după hrană, prin stufării și vegetația acvatică uscată.

(Dimitrie Radu, ***Mic atlas ornitologic***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – o diferență între înfățișarea pițigoiului de stuf și a celorlalte specii ale familiei pițigoiului-papagal;
   – descrie cuibul pițigoiului de stuf. **4 puncte**
2. Menționează scopul pentru care a fost scris acest text. **4 puncte**
3. Transcrie câte un verb aparținând fiecăreia dintre cele patru conjugări. **4 puncte**
4. Precizează numărul părților de propoziție din enunțul *Coloritul este galben-lutos.* **4 puncte**
5. Realizează contragerea propoziției subordonate din fraza următoare într-o parte de propoziție, menționând rezultatul obținut: *Cuibul în formă de cupă și-l face între câteva fire de stuf, deasupra apei, pentru ca astfel să fie ferit de prădători de uscat precum vulpile, dihorii sau bursucii.* **4 puncte**
6. Alcătuiește un enunț în care forma verbală *să fie ferit* să fie regentă pentru o propoziție subordonată circumstanțială de timp. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să-ți exprimi opinia despre utilitatea consultării de către elevii de gimnaziu a unor lucrări științifice precum atlasele botanice, ornitologice, geografice etc. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să explici de ce sunt folositoare diversele atlase precum cele botanice, ornitologice sau geografice;
– să justifici utilitatea uneia dintre aceste lucrări științifice pentru un elev de gimnaziu;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 35

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text și scrie răspunsul pentru fiecare cerință.

Cad din cer mărgăritare
Pe orașul adormit…

Plopii, umbre solitare
În văzduhul neclintit,
Visători ca amorezii
Stau de veghe la fereastră,
Și pe marmura zăpezii
Culcă umbra lor albastră.

Iarna!… Iarna tristă-mbracă
Streșinile somnoroase,
Pune văl de promoroacă
Peste pomi și peste case.
Scoate-o lume ca din basme
În lumini de felinare —
Umple noaptea de fantasme
Neclintite și bizare.
Din ogeagul de cărbune*
*Face albă colonadă***
Și pe trunchiuri negre pune
*Capiteluri*** de zăpadă,*
Iar prin crengile cochete
Flori de marmură anină, —
O ghirlandă de buchete
Care tremură-n lumină.

(George Topîrceanu, ***Noapte de iarnă***)

**ogeag* (forma literară *hogeag*) — (reg.) coș (la o casă)
***colonadă* — ansamblu de coloane dispuse într-unul sau mai multe șiruri și formând, în cadrul unui edificiu, un peron sau o galerie ori fiind constituit dintr-o unitate independentă cu rol decorativ
****capitel* — partea superioară a unei coloane

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Desparte în silabe cuvintele: *fereastră, culcă, streșinile, fantasme, trunchiuri, ghirlandă.* **6 puncte**
2. Scrie un sinonim, respectiv, un paronim al cuvântului *solitare* (*umbre solitare*). **6 puncte**
3. Transcrie, din strofa a doua, două cuvinte care sugerează culorile iernii. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Precizează două trăsături ale genului liric, prezente în fragmentul dat. **6 puncte**

5. Identifică metafora din distihul inițial și precizează, în 30–50 de cuvinte, sensul acesteia. **6 puncte**

B. Argumentează, într-o compunere de 150 – 250 de cuvinte, că *Noapte de iarnă* de George Topîrceanu este un *pastel*. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două dintre caracteristicile pastelului;
– să ilustrezi caracteristicile pastelului cu exemple extrase din text;
– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește cu atenție textul următor:

Monstrul din Loch Ness *este un animal despre care se spune că trăiește în lacul Loch Ness din Scoția. „Dovezile" existenței acestui animal sunt alcătuite din puține, dar mult disputate fotografii și înregistrări cu sonarul*: nu au fost descoperite schelete, exemplare vii sau țesuturi. Localnicii l-au botezat* Nessie, *un nume cunoscut azi în toată lumea.*

Legenda modernă s-a născut pe 2 mai 1933 când în presă a apărut prima mențiune despre acest monstru: doi localnici au susținut că l-au văzut traversând un drum în apropierea țărmului.

Ziarele britanice au trimis reporteri în Scoția, iar la fața locului aceștia au observat urmele unui imens animal patruped. Mulajele urmelor găsite au fost trimise Muzeului Britanic de Istorie Naturală, dar specialiștii au anunțat că acestea aparțineau unui hipopotam. Era totuși greu de crezut că un animal originar din Africa putea trăi în libertate în Scoția.

În 1934, o fotografie devenită ulterior faimoasă prezenta o creatură asemănătoare unui dinozaur, al cărei gât lung ieșea din apele învolburate ale lacului. Fotografia i-a făcut pe unii „specialiști" să speculeze că Nessie ar fi supraviețuitorul unei specii de dinozaur, plesiozaurul, despre care se știe că a dispărut, împreună cu restul dinozaurilor, acum 65 de milioane de ani.

În anii '60, mai multe universități britanice au organizat expediții la Loch Ness, utilizând un sonar pentru a cerceta adâncurile. Nu a fost descoperit nimic concludent, dar un semn de întrebare rămâne, fiindcă la fiecare expediție operatorii sonarului au detectat imense obiecte subacvatice care se mișcau, fenomen care nu a putut fi explicat în mod convingător.

În 1975, Academia de Științe Aplicate din Boston a combinat sonarul cu fotografia subacvatică observând posibila înotătoare imensă a unei creaturi asemănatoare plesiozaurului.

Scanned with OKEN Scanner

Au mai fost organizate expeditii și în anii '80 și '90, dar fără rezultate concludente. Cercetări se fac în continuare, entuziasmul turiștilor, mai ales, și al investigatorilor amatori neputând fi stăvilit.

Chiar dacă Nessie nu s-a lăsat abordat până acum de oamenii de știință, pentru localnici el a devenit o mină de aur datorită numeroșilor turiști veniți din întreaga lume care continuă să-l pândească și să spere că îl vor întâlni.

(*Enciclopedia ființelor bizare*)

**sonar* - echipament pentru telecomunicații subacvatice, folosit pentru reperarea unor obiecte submarine

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț in care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
– data și locul primei semnalări a lui Nessie;
– ce specie de animal se presupune că ar fi putea fi monstrul din *Loch Ness*.
4 puncte
2. Precizează tema textului citat. **4 puncte**
3. Transcrie un verb la diateza reflexivă şi un verb la diateza pasivă din textul de mai sus. **4 puncte**
4. Transcrie subiectul și predicatul propoziției următoare și precizează-le felul: *Mulajele urmelor găsite au fost trimise Muzeului Britanic de Istorie Naturală.*
4 puncte
5. Numește felul primei și ultimei propoziții din fraza subliniată. **4 puncte**
6. Realizează extensia funcției sintactice a cuvântului *concludente* (*dar fără rezultatele concludente*) în propoziția subordonată corespunzătoare, menționând rezultatul obținut. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să explici în ce măsură consideri că informațiile despre existența lui Nessie, precum cele din textul dat, pot fi credibile. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi măsura în care ești interesat/ă de această temă;
– să explici dacă argumentele din text te-au convins de posibila existență a unor viețuitoare precum Nessie;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 36

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Crivățul din miază-noapte vâjâie prin vijelie,
Spulberă zăpada-n ceruri de pe deal, de pe câmpie,
Valuri albe trec în zare, se aşază-n lung troian
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frământă lumea!... Lupii suri ies după pradă,
Alergând, urlând în urmă-i prin potopul de zăpadă.

Turmele tremură; corbii sbor vârtej, răpiți de vânt
Şi răchițile se-ndoaie lovindu-se de pământ.

Sbieret, răget, țipăt, vaiet, mii de glasuri spăimântate
Se ridică de pe codri, de pe dealuri, de prin sate.
Şi-ndeparte se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal şi călător!

(Vasile Alecsandri, ***Viscolul***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Scrie câte o propoziție care să conțină un antonim al cuvântului *miază-noapte*, respectiv al cuvântului *lung*. **6 puncte**
2. Motivează folosirea, în strofa a doua, a formei verbale *(corbii) sbor*, în locul formei verbale acordate *sboară* (literar: zboară). **6 puncte**
3. Transcrie două structuri care conțin o comparație, respectiv o metaforă. **6 puncte**
4. Selectează un fragment de cel mult un vers, care să indice prezența eului liric. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația versului final: *Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal şi călător!* **6 puncte**

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să argumentezi apartenența poeziei *Viscolul* de Vasile Alecsandri la *genul liric*. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două dintre trăsăturile definitorii ale genului liric, identificate în text;

Scanned with OKEN Scanner

– să ilustrezi aceste trăsături prin exemple extrase din text sau prin comentarea acestora;
– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Dintr-un studiu despre preocupările copiilor în timpul liber a reieșit faptul că și fetele, și băieții petrec mult timp în fața calculatorului. Răspunsul la întrebarea „Vă plac jocurile pe calculator?" este „Da" în proporție de 91% la fete și de 97% la băieți. Acest lucru este normal până la un punct: între 8 și 11 ani se dezvoltă capacitățile imaginative. Adeseori însă, cauza reală este lipsa unei relații de comunicare autentică dintre copil și părinte. Totuși, elevii din grupul de vârstă 10 – 14 ani consideră că utilizatorul tipic de calculator este amuzant (68%), are prieteni (84%), este creativ (94%), interesant (88%), deștept (91%), înțelegător (82%) și învață bine (91%). Studiul a relevat că 89% dintre elevii intervievați au cel puțin un calculator acasă și în 55% din cazuri acesta este folosit de toată familia. 61% dintre fete utilizează calculatorul zilnic, față de 84% dintre băieți.

(Teodora Ștefănescu, ***Timpul liber***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – procentul fetelor cărora le plac jocurile pe calculator;
   – cele mai importante două trăsături ale utilizatorului tipic al calculatorului, așa cum rezultă din studiul Teodorei Ștefănescu. **4 puncte**
2. Precizează cauza reală a faptului că *atât fetele, cât și băieții petrec mult timp în fața calculatorului.* **4 puncte**
3. Menționează valoarea morfologică a fiecăruia dintre cuvintele subliniate din enunțul următor: *Dintr-un studiu despre preocupările copiilor în timpul liber a reieșit faptul că și fetele, și băieții petrec mult timp în fața calculatorului.* **4 puncte**
4. Numește funcția sintactică a cuvintelor din propoziția: *Vă plac jocurile pe calculator?* **4 puncte**
5. Transcrie și numește propoziția subordonată din fraza: *Dintr-un studiu despre preocupările copiilor în timpul liber a reieșit faptul că și fetele, și băieții petrec mult timp în fața calculatorului.* **4 puncte**
6. Realizează contragerea propoziției subordonate, din fraza următoare, în partea de propoziție corespunzătoare și menționează rezultatul obținut: *Studiul a relevat că 89% dintre elevii intervievați au cel puțin un calculator acasă.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să descrii o modalitate plăcută de petrecere a timpului liber. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi câteva (două – trei) dintre modalitățile cele mai plăcute, în accepția ta, de petrecere a timpului liber;
– să descrii una dintre aceste modalități;
– să ai un conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 37

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citeşte următorul text:

Când ies de dimineață din casă; o trăsură din trap mare intră pe strada mea; în trăsură, madam Caliopi Georgescu, o bună prietină. O salut respectos. Cum mă vede, oprește trăsura, înfigând cu putere vârful umbreluței în spinarea birjarului.

— Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiându-mă.

— La dumneata veneam! răspunde cucoana emoționată.

— La mine?

— Da... Te rog să nu mă lași!

Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amiciția: să vedem cât ne ești de prietin!

— Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

— Poți!... să nu zici că nu poți!... știu că poți!... trebuie să poți!

— În sfârșit, ce e? de ce e vorba?

— Dumneata cunoști pe... Știu că-l cunoști!

— Pe cine?

— Ți-este prietin... știu că ți-e prietin! să nu zici că nu ți-e prietin!...

— Cine?

— Popescu, profesorul de filosofie.

— Suntem cunoscuți, ce e drept; dar chiar așa buni prietini, nu pot să zic.

— Las' că știu eu...

Scanned with OKEN Scanner

— Ei?

— Ei! trebuie numaidecât să te sui în birje cu mine, să mergem la el, să-i vorbeşti pentru Ovidiu.

Cititorul trebuie să ştie că madam Caliopi Georgescu are trei copii — Virgiliu, Horaţiu şi Ovidiu Georgescu. Virgiliu este în anul al treilea la Facultatea de Drept, Horaţiu în al doilea, şi Ovidiu vrea să intre în anul întâi, la aceeaşi facultate. Ovidiu trece acuma examenul sumar de şapte clase liceale, şi, cu toată bravura lui, pe cât spune cocoana Caliopi, după ce a biruit toate obiectele, s-a-nţepenit la Morală.

(I.L. Caragiale, ***Bacalaureat***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Transcrie două perechi de sinonime din textul dat. **6 puncte**
2. Explică formarea cuvintelor derivate: *umbreluţă, amiciţie, liceal.* **6 puncte**
3. Explică valoarea expresivă a repetiţiei verbului din enunţul: *Poţi!... să nu zici că nu poţi!... ştiu că poţi!... trebuie să poţi!* **6 puncte**
4. Precizează *situaţia semnificativă* din viaţa personajelor, înfăţişată în fragmentul de schiţă dat. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, semnificaţia secvenţei: *Ovidiu trece acuma examenul sumar de şapte clase liceale, şi, cu toată bravura lui, pe cât spune cocoana Caliopi, după ce a biruit toate obiectele, s-a-nţepenit la Morală.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să prezinţi structuri ale textului epic specifice schiţei, pe baza fragmentului dat din *Bacalaureat* de I.L. Caragiale. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să menţionezi trăsături ale schiţei, existente în fragmentul dat;
– să ilustrezi două dintre trăsături valorificând textul dat;
– să ai un conţinut adecvat cerinţei;
– să respecţi limitele de spaţiu indicate.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Timişoara nu e ca alte oraşe. Dacă ştii să asculţi şi ştii să priveşti, casele deschid ochi somnoroşi, iar străzile încep să spună poveşti.

Trei zile cât am stat la Timişoara, am umblat mai mult pe jos. Asfaltul era fierbinte, dar vântul bătea răcoros, aducând cu el mirosul greu al florilor de tei. Nu ştiu cum e Timişoara atunci când plouă, dar ştiu că soarele are darul lui aparte de a dezghioca un oraş. Lumina lui încă blândă, de iunie, înviora culorile şi îndulcea reliefurile, aşezându-se peste clădiri ca o haină de zile mari. Era forfotă în piaţa Operei, cântau din ocarină câţiva bolivieni, porumbeii se agitau, zburau în stol de pe un acoperiş pe altul. Era atât

Scanned with OKEN Scanner

de frumoasă Timişoara, cu străzile înţesate de prăvălii, că, dacă aş fi putut, aş fi pitit-o în buzunar s-o iau acasă. Dar oraşul e una, iar orăşenii sunt alta. Urma să înţeleg, stând de vorbă cu ei, că entuziasmul meu de bucureştean în trecere n-avea nimic de-a face cu părerile aşezate ale locuitorilor dintotdeauna. [...]

*Ce-aş fi putut face, dac-aş fi locuit la Timişoara? Păi, eventual să dau o raită pe la „Schimb de cărţi", întâlnirea pasionaţilor de lectură, care se ţine lunar într-o cafenea din Piaţa Unirii. Oamenii vin cu cărţi de acasă, fac schimb şi povestesc, râd, se ceartă sau se îndrăgostesc. De-acolo, cu o carte sub braţ (**Răul**, romanul suedezului Jan Guillou, a făcut, se pare, furori printre timişoreni), aş fi plecat la marginea oraşului, la Muzeul Satului Bănăţean, unde, în fiecare septembrie, se întâmplă **Plai**, cel mai mare festival de voluntari de la noi din ţară.*

(Dia Radu, ***Occidentul de la marginea Orientului. Timişoara, la vremea teilor înfloriţi***, în revista ***Formula As***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele următoare:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele aspecte referitoare la textul dat:
   – titlul articolului;
   – numele *întâlnirii pasionaţilor de lectură* din Timişoara. **4 puncte**
2. Transcrie un enunţ în care se semnalează diferenţa dintre două realităţi. **4 puncte**
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în text: *de a dezghioca, lui, face, păi.* **4 puncte**
4. Transcrie subiectul şi predicatul din propoziţia: *Era forfotă în piaţa Operei.* **4 puncte**
5. Numeşte felul ultimei propoziţii din fraza: *Dacă ştii să asculţi şi ştii să priveşti, casele deschid ochi somnoroşi, iar străzile încep să spună poveşti.* **4 puncte**
6. Realizează extensia funcţiei sintactice a cuvântului *fierbinte* (*Asfaltul era fierbinte*) în propoziţia subordonată corespunzătoare, menţionând rezultatul obţinut. **4 puncte**

B. Alcătuieşte o compunere de 150–250 de cuvinte, în care să-ţi exprimi impresiile provocate de participarea ta – reală sau imaginară – la un eveniment cultural sau social, cu prilejul vizitării unui oraş. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să stabileşti coordonatele (prilejul, participanţii, locul, timpul etc.) participării tale la un eveniment cultural sau social, cu prilejul vizitării unui oraş;
– să-ţi exprimi impresiile provocate de eveniment, apelând la două întâmplări/ observaţii/ constatări etc.;
– să ai un conţinut adecvat cerinţei;
– să respecţi limitele de spaţiu indicate.

Scanned with OKEN Scanner

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 38

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Asta e culmea!... strigă d. Lefter, ștergându-și fruntea, pe când madam Popescu, consoarta sa, caută fără preget ... Nu e și nu e!...

— Femeie, trebuie să fie-n casă... Dracu n-a venit să o ia!... Dar ce au pierdut? Ce caută?

Caută două bilete de loterie, cu care d. Lefter Popescu a câștigat.

Însă oricine mă poate întreba:

— Bine, dacă a pierdut beletul, de unde știe d. Lefter de câștig?

— E lucru simplu. Biletele le-a fost cumpărat cu bani împrumutați, ca de cabulă, de la d. căpitan Pandele, fiindcă îi spuseseră mulți, când se tot plângea că n-are noroc la joc, să-ncerce a juca cu bani de-mprumut... Și a făcut învoială, pe onoare, față cu martori, să dea din câștig, dacă s-o întâmpla, zece la sută căpitanului.*

Când a cumpărat biletele, d. Lefter a râs pesimist:

— Ți-ai găsit! Eu și noroc!

Dar d. căpitan Pandele, mai optimist:

— De unde știi dumneata norocul meu?

Ș-a pus pe d. Lefter să-i însemneze în carnet numerele biletelor.

A trecut mult de la aceasta. Lotăriile, amânate de atâtea ori, s-au tras în sfârșit amândouă în aceeași zi. La prima (Lotăria „Societății pentru fundarea unei Universități Române în Dobrogea, la Constanța"), lotul cel mare de 50 000 lei l-a câștigat numărul 076 384; iar la a doua (Lotăria „Asociațiunii pentru fundarea și înzestrarea unui Observatoriu Astronomic la București"), lotul cel mare de 50 000 lei l-a câștigat numărul 109 520.

D. Lefter, până adineaori, habar n-avea că se trăseseră ieri amândouă lotăriile. Era seară; omul ședea la masă cu consoarta sa în sălița de intrare, vorbind în ticnă despre cum se scumpește viața din zi în zi, când aude o birje oprindu-se-n poartă, apoi pași apăsați în curticică și pe urmă bătând cineva tare grăbit la geamlâcul d-afară. D. Lefter sare să deschidă bănuind în gând:

„Hait! Iar ne cheamă deseară la serviciu extraordinar turbatul (turbatul e șeful), să ne canonească până la miezul nopții, ca să se recomande ministrului că e grozav!" – iar madam Popescu se repede în odaie, fiindcă era în négligé. D. căpitan Pandele intră ca o furtună și, vorbind din ce în ce mai tare, ca și cum d. Lefter ar fi surd:

— Bine, nene, păcatele mele! De ce n-ai venit la berărie?... Se poate să fii așa de indiferent? Te caut ca un nebun de atâtea ceasuri?

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

— Ne-a ținut până adineaori turbatul la cantilerie... De ce?
— Leftere!... nu știi nimica?
— Ce!
— Ieri s-a tras lotăriile noastre!
— Ei?
— Am câștigat!
— Nu mă-nnebuni!... Cât?
— La amândouă am câștigat loturile mari! Ale mari de tot! Și căpitanul pune pe masă listele oficiale și alături carnetul său. În adevăr, carnetul sună tocmai ca-n liste: 076 384 Universitate-Constanța, 109 520 București-Astronomie.
Cititorul a înțeles acuma ce căuta de trei zile pe brânci soții Popescu. [...]

(I.L. Caragiale, ***Două loturi***)

* *cábulă, cabule*, s. f. (rar) – superstiție de jucător (de cărți)
** *négligé* [*neglijéu,neglijeuri*], s. n. (franțuzism învechit) – ținută comodă de casă; haină femeiască de casă

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Scrie 3 termeni din familia de cuvinte a verbului *a câștiga*. **6 puncte**
2. Integrează în câte un enunț un sinonim al cuvântului *consoartă*, respectiv un antonim al cuvântului *noroc*. **6 puncte**
3. Transcrie un enunț din care să rezulte părerea despre sine a d. Lefter Popescu. **6 puncte**
4. Precizează momentul zilei când d. Lefter află că a câștigat *amândouă loturile mari*. **6 puncte**
5. Explică motivul agitației din casa d. Lefter Popescu. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul preferat dintr-o *nuvelă* studiată. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două mijloace/procedee de caracterizare a personajului ales;
– să ilustrezi cu exemple din text două trăsături ale personajului;
– să motivezi prin două argumente preferința pentru personajul ales;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citește următorul text:

Decebal ocupă tronul Daciei într-un moment în care tendințele expansioniste ale Imperiului Roman, stăpân al întregii Peninsule Balcanice, deveneau tot mai amenințătoare pentru dacii de la nord de Dunăre. În vara anului 87 d.H., o armată comandată de Cornelius Fuscus, compusă din 6 legiuni, traversează Dunărea și începe prima campanie romană în Dacia, dar va fi înfrântă, însuși comandantul ei fiind ucis. Răgazul obținut îi

permite lui Decebal să încheie alianțe împotriva romanilor cu sarmații și marcomanii, dar în anul următor, la Tapae, va fi învins de armata împăratului Domițian care însă, deși fusese victorios, trebuie să încheie o pace dezavantajoasă, deoarece în Panonia vecină izbucniseră revolte, iar romanii nu puteau duce războaie pe mai multe fronturi.

Urcarea pe tron a lui Traian va schimba raportul de forțe. În anul 101, la Tapae, dacii sunt înfrânți, dar revolta sarmaților și a bastarnilor din Moesia îl obligă pe Traian să încheie pace cu Decebal, cu toate că sorții îi fuseseră potrivnici. Este totuși mai degrabă un armistițiu, căci între 103 și 105, Apollodor din Damasc construiește între Pontes și Drobeta un pod de piatră peste Dunăre, o capodoperă a ingineriei timpului, pe care vor trece legiunile romane, declanșând al doilea război dacic. Abandonat de aliați și atacat din trei direcții, Decebal se retrage la Sarmisegetuza și se va sinucide pentru a nu cădea viu în mâinile romanilor. În vara anului 106 cea mai mare parte a Daciei va fi cucerită, rămânând în cei aproape două sute de ani ce vor urma, în mod indisolubil legată de istoria Imperiului Roman.

(Horia Matei, ***Mic dicționar al lumii antice***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – numele comandantului roman învins de regele Decebal;
   – aliații lui Decebal în lupta contra romanilor, menționați în text. **4 puncte**
2. Descrie în cuvinte proprii campania romană care se va încheia cu înfrângerea definitivă a lui Decebal. **4 puncte**
3. Transcrie și numește toate părțile de vorbire neflexibile din fraza *O armată comandată de Cornelius Fuscus, compusă din 6 legiuni, traversează Dunărea și începe prima campanie romană în Dacia.* **4 puncte**
4. Scrie, fără a le califica, patru atribute din fraza următoare: *Răgazul obținut îi permite lui Decebal să încheie alianțe împotriva romanilor cu sarmații și marcomanii.* **4 puncte**
5. Segmentează fraza următoare în propoziții și precizează-le felul: *În anul 101, la Tapae, dacii sunt înfrânți, dar revolta sarmaților și a bastarnilor din Moesia îl obligă pe Traian să încheie pace cu Decebal, cu toate că acestuia sorții îi fuseseră potrivnici.* **4 puncte**
6. Completează enunțul următor cu o propoziție subordonată atributivă: *Urcarea pe tron a lui Traian va schimba raportul de forțe.* **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să-ți exprimi părerea cu privire la importanța cunoașterii istoriei țării noastre. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să prezinți minimum două motive în favoarea importanței cunoașterii istoriei țării noastre;
– să folosești un limbaj potrivit exprimării unui punct de vedere;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 39

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Azi-dimineață s-au rânduit bănci în curtea liceului, s-a adus o catedră, câteva scaune și o masă pe care s-au așezat cărțile de premii. Băieții se adunau grupuri, îmbrăcați de sărbătoare, cu fețele luminate, mai serioși și nerăbdători. Unii se apropiau pe furiș de masă și-și aruncau ochii pe cărțile cu numele premianților. Se întorceau, și vestea se împrăștia printre bănci. Cel premiat, înroșindu-se, se prefăcea că nu crede.

— Nu-l ascultați... minte!

De fapt, însă, crezuse cel dintâi. [...]

La zece și jumătate începu „serbarea". Domnul director, pe catedră, rostește o cuvântare ocazională. Arată „activitatea liceului, procentul de promovați și de premianți", sfârșind prin îndemnuri.

— ...la liceul nostru, doamnelor și domnilor, munca elevului, stăruința lui, inteligența și perseverența – mai bine zis – a acestui elev stăruitor și inteligent, care nu și-a pierdut timpul, ci a profitat de luminile pe care i le-a dăruit fără zgârcenie liceul nostru, stăruința acestui elev, care sunt mulți în liceul nostru, a fost răsplătită. Să spunem deci, doamnelor și domnilor, după acest al șaptelea an de existență a liceului nostru, după faptă și răsplată...

Băieții [...] *aplaudau și chicoteau pe sub bănci. La răstimpuri, profesorii întorceau capetele și îi priveau aspru. Când s-a coborât d-l director, maestrul de muzică a început să-și adune băieții pentru fanfară. Nu găsise decât nouă.*

— D-l Boloveanu?... întrebă, mai mult din ochi, directorul. Maestrul exaspera.

— Haideți, domnilor, ce D-zeu? Unde e toba mare? Câți trompetiști alto *sunt?*

Trompetist alto *eram și eu. Dar mi se umflau buzele și răsuflam obosit după fiecare ședință. Ceea ce m-a hotărât să nu mai vin la repetiții, de două luni. Ca să nu mă vadă, mă pitii sub bancă.*

Maestrul și-a strâns bagheta și – obez iluminat – a început. „Marșul" era una din numeroasele sale compoziții. Fără tromboane suficiente și cu un toboșar anemic, fanfara nu izbutea să emoționeze. Melodia se pierdea pe alocuri, acoperită de acompaniamentul

Scanned with OKEN Scanner

trompetelor alto. *Finalurile se împlineau mai întotdeauna fals, spre ciuda d-lui director. Maestrul se zăpăcise cu totul. Când metalul tremura cu un semiton mai jos, se apropia de cântăreț și-l lovea cu bagheta.*

— Am să te spun d-lui director... Apoi, către „dreagă fanfară":

— [...]... Forte, acolo, forte!...

Aplauzele prea lungi au făcut să roșească pe director și pe maestru.

— Să cânte Potpuriul *dumitale, propuse imperativ d-l director. Băieții așteptau ca pe o delicioasă revelație ultima compoziție a maestrului.*

— Bravo! Bravo!...

O privire de lângă catedră îi liniști.

Părinții deveniseră nerăbdători. Premianții transpirau.

— Sst!. La patru, începeți... Un, doi...

„Potpuriul național" începea cu o doină. Dar solistul, un brun înalt și scofâlcit, obosise. Când trebuia să țină nota mai mult de trei măsuri, își umfla obrajii, stacojii, și închidea ochii. Sunetele se îngroșau, se înăspreau.

— Firănescule, mai cu putere!... imploră maestrul, strângând bagheta. Un grup de elevi dinapoia fanfarei repetară încurajarea:

— Nu te lăsa, Firănescule!...

Solistul răsuflă umed când se sfârși doina și începu sârba. Întreaga fanfară zâmbea publicului, maestrul zâmbea fanfarei, iar publicul acompania cu vârful ghetelor.

Grupurile de elită din fund organizară un acompaniament pe pupitre. Părinții întorceau capetele, întrebători. Atunci, d. director se ridică și, în mijlocul sârbei, glăsui:

— Hei! Voi, ăia din fund, vă dau afară...

Diletanții amuțiră. Amuți, peste puțin, și fanfara, acoperită cu aplauze. Cinci minute pauză. Apoi, începu premiile. Un secretar, peltic, striga.

— Brădescu Mihail, clasa a VI-a reală, premiul I cu cunună.

Fanfara intona arpegiul glorificator:

— Do-mi-sol-do. Do-sol-mi-dooo... Do-mi-sol-do...

(Mircea Eliade, ***Romanul adolescentului miop***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele următoare:

1. Precizează mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *câteva* (scaune), *întotdeauna*, *scofâlcit*. **6 puncte**
2. Motivează utilizarea punctelor de suspensie din fragmentul: *— Hei! Voi, ăia din fund, vă dau afară...* **6 puncte**
3. Transcrie fragmentul în care naratorul reproduce pronunțarea defectuoasă a unor cuvinte de către unul dintre personajele din scenă. **6 puncte**
4. Precizează trei etape ale serbării școlare, identificate în fragmentul citat. **6 puncte**
5. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, rolul ghilimelelor în fragmentul: *La zece și jumătate începu „serbarea"*. **6 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

B. Scrie o compunere de 150 – 250 de cuvinte, în care să motivezi faptul că textul dat este un fragment de *roman*. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi două trăsături ale romanului, identificate în textul dat;
– să le ilustrezi adecvat, cu citate și/sau cu dezvoltări/argumentări;

– să ai o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate;
– să te înscrii în limita spațiului indicat.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Cine învață de mic germana are pe viitor șanse mai bune de studiu și carieră, căci „engleza și franceza știe oricine". Așa cred părinții multor copii din România. Unii dintre aceștia și-au dat copiii la grădinița germană Kinderwelt, *de la Timișoara.* [...]. *Și totuși, trei dintre cele optsprezece educatoare de acolo vor lua drumul Germaniei.*

„E vorba de experiență și de bani", își motivează pasul Martina, o tânără educatoare de la Kinderwelt. *Colega ei, Alina, a semnat deja contractul și începe lucrul în luna septembrie, la o grădiniță, Kita cum îi spun nemții, din Stuttgart. „Pentru mine este o ocazie să-mi îmbunătățesc cunoștințele de limbă germană, să învăț procesele pedagogice. Sunt curioasă ce e acolo", spune ea într-un interviu recent* [...].

Diferența la bani este probabil cel mai puternic motiv al exodului forței de muncă din România. Iar o sincronizare salarială la nivel european e încă departe. Însă și șansa de a învăța metode pedagogice diferite, de a cunoaște locuri și oameni noi, le animă pe candidatele la posturi în învățământ peste hotare.

La Stuttgart au mai fost angajate anul trecut opt românce, în grădinițe. Nu în toate cazurile, echivalarea diplomelor a mers ca pe roate. Însă pentru absolventele de liceu german și cu diploma de educatoare, completarea pregătirii a fost relativ simplă, prin 25 de zile de școlarizare la Oficiul de Tineret.

(www.hotnews.ro, 14 mai 2014)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – cum motivează Martina opțiunea de a lucra în Germania;
   – cum motivează Alina opțiunea de a lucra în Germania. **4 puncte**
2. Precizează, conform textului, ce condiții minime trebuie să îndeplinească o candidată pentru a fi angajată ca educatoare într-o grădiniță din Germania. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate: *Nu în toate cazurile, echivalarea diplomelor a mers ca pe roate.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate: *Unii dintre aceștia și-au dat copiii la grădinița germană.* **4 puncte**
5. Transcrie propozițiile subordonate din fraza următoare, precizându-le felul: *Cine învață de mic germana are pe viitor șanse mai bune de studiu și carieră, căci „engleza și franceza știe oricine".* **4 puncte**
6. Contrage propoziția subordonată din fraza *Sunt curioasă ce e acolo* în parte de propoziție corespondentă ca sens, precizând două dintre modificările apărute prin această transformare. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o scurtă compunere în care să prezinți o întâmplare (reală sau imaginară) petrecută cu prilejul vizitării unui oraș (într-o excursie cu clasa/ cu familia). **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;
– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal al întâmplării;
– să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
– să respecți limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Varianta 40

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

Subiectul I (42 de puncte)

Citește următorul text:

Capitolul XI: *Un călugăr ciudat*

Goeleta Speranța *lăsase de curând în stânga insula Tenedos și naviga pe o mare răscolită, împinsă de un vânt puternic, care de la ieșirea din Dardanele continua să sufle neschimbat dinspre nord-est.*

Gherasim ținea cârma, iar Haralamb cu Mihu și cu Cristea Busuioc stăteau lângă el, altceva neavând de făcut.

Pe Mihu îl chinuia un gând și nu știa căruia dintre ei ar putea să-l destăinuiască. [...]

Oamenii se întinseră sub catargul din prova și dormeau sau priveau cerul, pe tăcute, că nu se mai auzea nicio vorbă. Mihu rămase o vreme nemișcat, cu ochii pe marea pustie,

Scanned with OKEN Scanner

muncit de același gând care-l urmărea de azi-dimineață și nu știa dacă se cuvine să-l spună, de vreme ce nu se bizuia pe ceva temeinic, ci poate doar pe o închipuire.

Dar nici să stea locului n-avea liniște, ca și când simțea că în preajmă-i se petrec nu știu ce fapte ciudate. Întoarse de câteva ori capul, uitându-se pe puntea unde nu mișca nimeni, apoi o pornire stăruitoare îl făcu să se ridice și să-și arunce ochii în cabină. Călugărul stătea în fața patului, pe dăsagă, cu cartea în mână. Dar de data asta, lui Mihu i se păru că nu-și ține ochii în pagini, ci pândește ușa, dincolo de care, în bucătărie, Ismail își vedea de treabă, zdrăngănind cratițele. Îl privi așa o vreme până ce, călugărul prinzând de veste, își ridică ochii spre el și-l fulgeră cu privirea.

Mihu o luă la fugă și nu se opri decât la cârmă.

— Ce-i, Mihule? îl întrebă căpitanul.

— Voiam să-ți spun ceva, domnule. Mie călugărul ăsta...

Aici Mihu se opri, temându-se să nu facă o prostie.

— Ce-i cu tine, băiete? Ce ți s-a întâmplat?

— Să vezi, domnule...

Băiatul șovăi iarăși o clipă, apoi șopti repede, cu răsuflarea la gură:

— Călugărul nu citește cărți sfinte!

Anton Lupan începu să râdă:

— Ce vorbești? Și asta te-a făcut să-ți pierzi firea? Eu am văzut călugări care jucau cărți, la cârciumă, ba mai și înșelau pe deasupra... Dar de unde știi tu ce anume citește?

— Am văzut cartea, azi-dimineață, sub pernă; când m-a simțit s-a supărat și mi-a smucit-o din mână.

— Ei, că s-a supărat să nu te mire. Sigur că nu-i place să-l știm cu ochii în cărți lumești. Și ce carte era aia?

— Contele de Monte-Cristo!

— În românește? se miră căpitanul. [...]

Mihu nu-și dădea seama cum adormise și cât durase somnul, când se trezi, sub apăsarea aceleiași neliniști ciudate, care îl urmărea de noaptea trecută, când mai vie, când mai nelimpede, dar care parcă acum crescuse și îl strângea de inimă. O clipă mai înainte, cineva ieșise din cabină încet, în vârful picioarelor, și lăsase ușa deschisă. Ismail sforăia lângă ușă. În patul din față se auzea răsuflarea liniștită a unui om care dormea adânc. Mihu se aplecă și privi în jos. Atât cât putea să vadă, acum după ce se deprinsese cu întunericul, călugărul nu era la locul lui.

[Băiatul caută în dăsagii călugărului și, găsind pașaportul lui Pierre Vaillant, îl anunță pe căpitan care își dă seama că acesta este ucigașul prietenului său.]

Căpitanul se opri cu câțiva pași în spatele lui și spuse, cu glas calm, în timp ce scotea revolverul din buzunar:

— Bună-dimineața, Pierre Vaillant!

Scanned with OKEN Scanner

La auzul acestor cuvinte, călugărul sări ca ars. Mihu se opri o clipă privindu-l cu un ochi ciudat, apoi se năpusti asupra lui, îi băgă mâna în barbă şi înainte ca el să se poată feri, i-o smulse, lăsându-l cu obrazul gol.

— Spânu! strigă Gherasim, scăpând cârma din mâini.

În clipa aceea, cu o mişcare neaşteptată, piratul îl înşfăcă pe Mihu în braţe şi se trase cu el lângă parapet, ţinându-l în faţă ca pe un scut.

— Dacă tragi, îl omori întâi pe el! scrâşni printre dinţi.

Căpitanul rămase descumpănit. Se ivirăHaralamb, apoi Cristea Busuioc, fiecare cu câte o puşcă în mâini.

— Lăsaţi armele jos! porunci Spânu. Dacă nu vă supuneţi, îl arunc peste bord.

Toate se petrecură în mai puţin timp decât ar fi fost nevoie ca să le poţi judeca. Oamenii se priveau încremeniţi, neînţelegând ce s-a întâmplat. Dar iată că, deodată, o umbră neagră ţâşni, zbură prin aer şi se opri în spinarea piratului.

— Negrilă! strigă Mihu, zbătându-se să scape din strânsoarea braţelor. Nu te lăsa, nu-l slăbi, aşa!

Spânu se prăbuşi pe punte, horcâind, se răsuci de câteva ori, încercând să descleştezecolţii câinelui, care-l sugrumau, apoi rămase pe o parte, încovrigat, bâţâind din picioare ca un om care-şi dă duhul.

(Radu Tudoran, ***Toate pânzele sus!***)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *răscolită, continua, să sufle, fapte, veste, descumpănit.* **6 puncte**
2. Integrează într-un enunţ o expresie/locuţiune care să conţină substantivul *ochi.* **6 puncte**
3. Enumeră membrii echipajului goeletei *Speranţa* prezenţi în text. **6 puncte**
4. Precizează două repere geografice care permit identificarea traseului urmat de goletă. **6 puncte**
5. Explică modul în care piratul Spânu şi-a trădat identitatea. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul preferat dintr-un *roman* studiat. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi două mijloace/procedee de caracterizare a personajului ales;
- să ilustrezi cu exemple din text două trăsături ale personajului;
- să motivezi prin două argumente preferinţa pentru personajul ales;
- să respecţi limitele de spaţiu indicate.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Citeşte următorul text:

Acid acetilsalicilic (aspirină)

Indicaţii terapeutice	Contra-indicaţii	Precauţii	Mod de administrare	Păstrare	Supradozaj
Combate durerile de intensitate slabă sau moderată, în cefalee (durere de cap), nevralgii, dureri dentare.	*Ulcer gastric sau duodenal activ; Astm bronşic, insuficienţă renală sau cardiacă.*	*Medicamentele care conţin acid acetilsalicilic se pot administra la copii sub 12 ani care nu au afecţiuni virale numai la recomandarea medicului pentru că este posibilă apariţia sindromului Reye, o boală rară, dar gravă.*	*Comprimatele se înghit întregi, cu o cantitate suficientă de apă, de preferinţă după mese.* Adulţi: *se administrează un comprimat la interval de 4 ore.* Copii sub 12 ani: *se face la recomandarea medicului şi sub stricta lui supraveghere.* Copii peste 12 ani: *se administrează ½ comprimat şi se repetă în funcţie de necesităţi la 4 – 8 ore.*	*Se păstrează la temperaturi sub 25°C, în ambalajul original. Nu se utilizează după data înscrisă pe ambalaj.*	*Simptomele pot varia în funcţie de gradul supradozajului şi sunt moderate (tulburări de auz, ameţeli, greaţă) sau grave (febră, insuficienţă respiratorie). În cazul supradozajului moderat se scade doza, iar în cazul supradozajului grav pacientul trebuie internat rapid într-o unitate de terapie intensivă.*

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos:

1. Formulează câte un enunţ în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – modul în care poate fi folosit preparatul de către copii având 12 sau mai mulţi ani;
   – unul dintre simptomele cauzate de supradozaj. **4 puncte**
2. Răspunde cu DA sau NU la următoarea întrebare şi motivează-ţi răspunsul folosind numai informaţiile oferite de prospectul de mai sus: *I-ai recomanda prietenului tău Dănuţ, în vârstă de 11 ani şi care ţi s-a plâns că de o vreme îl dor dinţii, să-şi calmeze durerea cu un comprimat de aspirină?* **4 puncte**
3. Scrie un enunţ în care cuvântul *şi* (*se face la recomandarea medicului* şi *sub stricta lui supraveghere*) să aibă o altă valoare morfologică decât cea din text, precizând-o. **4 puncte**
4. Transcrie, fără a le califica, toate complementele din propoziţia *Se păstrează la temperaturi sub 25°C, în ambalajul original.* **4 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

5. Realizează extensia funcției sintactice a cuvântului *supradozaj* (*Simptomele pot varia în funcție de gradul supradozajului*), în propoziție subordonată corespunzătoare, menționând rezultatul obținut. **4 puncte**

6. Completează enunțul următor cu o propoziție subordonată circumstanțială de cauză: *Nu se utilizează după data înscrisă pe ambalaj.* **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o compunere în care să-ți exprimi părerea despre importanța utilizării medicamentelor numai cu prescripția medicului și după lectura atentă a prospectului care le însoțește întotdeauna. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să formulezi o opinie despre tema propusă;
– să-ți susții opinia formulată prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

BAREME DE CORECTARE ȘI DE NOTARE

Varianta 1

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *infinită* – nesfârșită, *diafan* – străveziu, *simultan* – concomitent. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: Cratima (semn de ortografie), din punct de vedere *fonetic*, marchează pronunțarea legată a două cuvinte diferite, datorită ritmului rapid al vorbirii, ceea ce are drept consecință eliminarea vocalei *î* și dispariția unei silabe; *morfologic*, indică despărțirea accidentală a două părți de vorbire diferite: substantivul *plaja* și adjectivul *întinsă*, iar *stilistic*, marchează conservarea metricii versului, respectiv menținerea aceluiași ritm și a aceleiași măsuri. (6p/3p/1p)

3. de exemplu: epitet – (*rază*) *țeapănă*; comparație – *îi contemplu ca la o debarcare*, metaforă – *o flotă infinită de yole*. (2p+2p+2p)

4. de exemplu: exprimarea în mod direct a sentimentelor poetului prin „vocea" eului liric, mărcile lingvistice ale subiectivității/comunicarea la persoana I singular, monologul liric, prezența unor procedee de expresivitate în descriere etc. (3p+3p)

5. Titlul, o posibilă „cheie" de lectură, poate fi descifrat pe mai multe paliere: **a.** constituit dintr-o structură nominală ai cărei termeni sunt reluați în primul vers al poeziei, indică ipostaza umană și cadrul descrierii; **b.** raportat la text, conține motivele centrale și anticipează atitudinea contemplativă și admirația eului liric față de adolescenți etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) Motivarea apartenenței textului dat la *genul liric* necesită enumerarea unor trăsături, ilustrate apoi pe baza textului dat, într-o structură adecvată tipului de text și cerinței formulate.

De exemplu: Poezia dată aparține *genului liric*, genul subiectivității, al lumii interioare, în care viziunea, ideile și sentimentele sau trăirile poetului sunt exprimate în mod *direct*, prin intermediul *eului liric, într-un limbaj artistic, expresiv. Modurile de expunere specifice sunt descrierea* și *monologul liric*.

Pentru a proba apartenența textului la genul liric, poți sublinia următoarele trăsături definitorii:

a. Poezia constituie *o descriere artistică*, un portret al adolescenților în decor marin, din perspectiva admirativă a eului liric contemplator; *prezența eului liric*

Scanned with OKEN Scanner

se face simțită prin mărci lexico-gramaticale ale subiectivității, în text fiind prezente verbe și pronume de persoana I singular (*eu, stau, contemplu*), sugerând confesiunea lirică și perspectiva subiectivă asupra ideilor poetice exprimate;

b. *Ideile poetice* sunt susținute printr-o gamă variată de *mijloace artistice*, presupunând: *figuri de stil* (epitetul, inversiunea, personificarea etc.), *procedee artistice* (împletirea confesiunii cu descrierea, tehnica asamblării detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză etc.) și *imagini artistice* (preponderent vizuale). De exemplu, cadrul natural marin este redat cu ajutorul epitetelor (*plaja-ntinsă tăiată-n unghi perfect, valul diafan* etc.) care constituie imagini vizuale, statice, în contrast cu portretul adolescenților realizat în mișcare (*Această mare e acoperită de adolescenți/ care învață mersul pe valuri, în picioare*), cu ajutorul metaforei *O flotă infinită de yole*, al epitetelor *zvelți și calmi* etc.

Formularea unei concluzii, de exemplu: Așadar, prin subiectivitate, expresivitate și muzicalitate, poezia discutată este o operă lirică și transmite sentimente de admirație și încredere în forța acestei vârste a începuturilor.

– precizarea a două dintre trăsăturile definitorii ale *genului liric*, identificate în textul dat (2p/1p+2p/1p);

– ilustrarea acestor trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora (2p/1p+2p/1p);

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p);

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte (2p).

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *Dumitru Badislav; Ilie Moromete;* (2p)

– de exemplu: *acasă la bunic, în satul Tântava, la 20 de kilometri de București.* (2p)

2. de exemplu: *Casa lui înconjurată de livadă..., șopronul..., butoaiele uriașe...* (4p)

3. *singurul* – adjectiv propriu-zis, *al meu* – adjectiv pronominal posesiv; *mi* – pronume reflexiv; *însumi* – adjectiv pronominal de întărire. (4x1p)

4. *Tântava* – atribut substantival apozițional, *paradisul* – subiect simplu. (2p+2p)

5. de exemplu: *cum se adunau cu toții, el, mama și surorile ei, seara, la lumina lămpii din perete, în fața mesei rotunde* – subordonată completivă directă; *în mijlocul căreia turnau mămăliga* – subordonată atributivă etc. (2p+2p)

6. de exemplu: *La venirea lui în București... mă învârteam numai în preajma lui;* transformarea elementului de relație subordonator și a verbului predicat. (2p+2p)

B. (12p) În realizarea compunerii trebuie să prezinți elementele indicate în cerință. Întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spațio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu se folosească numele proprii (decât în situația denumirilor oficiale ale unor instituții, ale unor organizații etc.), personajele implicate în acțiune identificându-se prin denumiri generice: *bunicul, vecinul meu, fetița cu păr blond*

Scanned with OKEN Scanner

etc. Este permisă utilizarea dialogului adecvat situației prezentate, însă este recomandată limitarea acestuia la una – două replici.

– relatarea întâmplării, respectând succesiunea logică a evenimentelor și convențiile de redactare a unei narațiuni; (4p/3p/2p/1p)

– precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 2

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *par-fum, văz-duh, aș-teap-tă, po-vid-lă, în-con-joa-ră, mi-nus-cù-le.* (6x1p)

2. pentru conservarea rimei: *mi-nus-cù-le, ce-lu-le.* (3p+3p)

3. comparație: *Prisaca sună ca murmurul de coasă*; epitet: *buricele moi.* (2p+2p)

4. rimă împerecheată. (6p)

5. de exemplu: Titlul unei creații literare este, de obicei, o „cheie" de lectură. În cazul de față, titlul *Domnița*, exprimat printr-un substantiv articulat, anunță de la început cititorului tema poeziei, portretul unei fetițe, dar și atitudinea poetului față de ființa descrisă: iubire, duioșie. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că motivarea apartenenței textului la *genul liric* necesită enumerarea unor trăsături, ilustrate apoi pe baza textului dat. Este de reținut că *liricul*, prin excelență, genul subiectivității, al lumii interioare, exprimă, prin intermediul *eului liric*, viziunea și sentimentele/trăirile poetului; acestea pot fi identificate atât la nivelul ideilor, cât și al limbajului poetic bazat pe elemente de expresivitate artistică.

De exemplu: În poezia lui Tudor Arghezi, perspectiva poetică este aparent neutră, căci este folosită în exclusivitate persoana a III-a, în ansamblu textul fiind o *descriere artistică* de tip portret.

Ideile poetice sunt susținute printr-o serie de *mijloace artistice*, în principal *figuri de stil* precum comparații (*mâna-i cât o floare, prisaca sună ca murmurul de coasă*), enumerații (*boare de levănțică și răcoare, să-i zboare pe umeri, pe gulere, pe cingătoare*) și epitete (*cârmuiește dulce, buricele moi*). Poetul utilizează cuvinte care sugerează finețea, imponderabilul, minusculul: *fum de parfum, văzduh de boare de levănțică și răcoare, urzeala miilor de găuri de celule, larvele minuscule, țară de albine*, în acord cu portretul *prințesei mici*. Impresia generală este de gingășie și armonie între cele două lumi descrise, a copilului și a gâzelor.

Scanned with OKEN Scanner

– precizarea a două dintre trăsăturile definitorii ale *genului liric*, identificate în textul dat; (2p/1p+2p/1p)
– ilustrarea acestor trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)
1. – de exemplu: fasolea verde, pepenii galbeni şi verzi; (2p)
– de exemplu: ardeii verzi, roşii şi galbeni, pepenii galbeni şi verzi, caisele. (2p)
2. de exemplu: beneficiile consumului de legume şi fructe. (4p)
3. *care*: pronume relativ; *sunt*: verb copulativ; *şi*: adverb; *în*: prepoziție simplă. (4x1p).
4. *procentul*: subiect simplu; *roşu*: atribut adjectival. (2p+2p)
5. de exemplu: *...cantitatea mare de apă ajută la hidratarea corpului în zilele/* care sunt călduroase; subordonată atributivă. (2p+2p)
6. de exemplu: *Fasolea verde este excelentă pentru regimurile alimentare ale persoanelor supraponderale*, datorită aportului (caloric moderat); complement circumstanțial de cauză. (2p + 2p)

B. (12p) În motivarea alegerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbe de opinie: *a crede, a considera* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc.
De exemplu:
Consumul regulat de legume şi fructe îl consider nu doar plăcut, ci şi benefic pentru oricare dintre noi, iar în rândurile următoare îmi voi argumenta opinia.
Beneficiile sunt reprezentate, cred eu, mai cu seamă de aportul de vitamine, în principal A şi C, care ajută la prevenirea unor boli cum sunt cele de piele sau cardio-vasculare. De asemenea, sunt utile în prevenirea creşterii exagerate în greutate. În plus, vara, prin cantitatea mare de apă, ajută la hidratarea corpului.
Pe de altă parte, fructele, mai ales, au şi un gust plăcut, înlocuind cu succes dulciurile care, şi ele, mai ales în exces, nu sunt recomandate.
Fără îndoială, acestea nu sunt singurele beneficii, dar consider că le-am numit pe cele mai importante.
– prezentarea părerii despre utilitatea consumului de legume şi fructe; (4p/2p/1p)
– motivarea opțiunii prin două argumente; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 3

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *ie-ză-tu-ră, în-fun-da, scu-tu-ră, spe-ri-os, sin-gu-ra-ti-ce, vul-tur.* (6x1p)

2. virgula enumeră părți de propoziție de același fel; semnul exclamării indică adresarea directă. (3p+3p)

3. de exemplu: *De când codrul, dragul codru, troienindu-și frunza toată; Șapte ani de când plecat-ai, zburător cu negre plete; Ș-ai uitat de soarta mândrei, iubitoarei tale fete!* (6p)

4. împerecheată, 16 silabe. (3p+3p)

5. de exemplu: Toamna frunzele codrului au căzut, astfel încât luna poate să-i lumineze cele mai tainice ascunzișuri. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că motivarea apartenenței textului la *genul liric* necesită enumerarea unor trăsături, ilustrate apoi pe baza textului dat. Este de reținut că *liricul*, prin excelență, genul subiectivității, al lumii interioare, exprimă, prin intermediul *eului liric*, viziunea și sentimentele/trăirile poetului; acestea pot fi identificate atât la nivelul ideilor, cât și al limbajului poetic bazat pe elemente de expresivitate artistică.

De exemplu: Fragmentul din poemul ***Călin – file din poveste*** este o descriere. Cadrul temporal (început de toamnă) și spațial (pădure, munte, locuri singuratice) și atmosfera generală (tristă, melancolică) sunt surprinse din perspectiva privitorului (a eului liric). Prezentarea este realizată în mod sugestiv prin intermediul imaginilor vizuale (*apa sură, frunzele uscate, dragul codru, troienindu-și frunza toată*) și auditive (*pădurea lin suspină, singuratice izvoare fac cu valurile larmă*) și cu ajutorul figurilor de stil precum aliterația (*sură-i sara*), personificarea (*pădurea ...suspină, vântul sperios*), epitetul cromatic (*apă sură, sară sură*) sau personificator (*vântul sperios*). Toate contribuie la conturarea atmosferei melancolice. Același efect se realizează și prin sugestia transmisă de *frunzele uscate* ale toamnei.

Prezența eului liric se manifestă prin alternarea persoanei a treia cu persoana a doua, a adresării directe (*Șapte ani de când plecat-ai, zburător cu negre plete,/ Ș-ai uitat de soarta mândrei, iubitoarei tale fete!*), dar și prin valorificarea valorilor expresive ale unor categorii lexico-semantice precum formele regionale *sara, vo, farmă*.

– precizarea a două dintre trăsăturile definitorii ale *genului liric*, identificate în textul dat; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea acestor trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – cercetarea continentului african; (2p)
– Senegal, Mauritania, Guineea, Coasta de Fildeş, Nigeria, Gabon, Congo, Angola. (2p)

2. 39 de ani. (4p)

3. *a rămas:* verb predicativ; *în*: prepoziție simplă; *marea*: adjectiv variabil cu două terminații; *metropolă*: substantiv comun. (4x1p)

4. subiect: *Mihai Tican Rumano*; predicat: *parcurge*; complement direct: *un itinerar*; complement circumstanțial de timp: *după trecerea.* (4x1p)

5. Spunând *Mihai Tican Rumano, spui aventură*: complement circumstanțial de timp. (2p+2p)

6. *după ce a învins multe greutăți şi sacrificii materiale*: subordonată completivă circumstanțială de timp; *când s-a îmbarcat pentru partea estică a continentului, colindând prin Somalia, Tanganica, Kenya, Madagascar, Zanzibar, Mozambic şi Abisinia*: subordonată completivă circumstanțială de timp. (2p+2p)

B. (12p) De exemplu: poți să-l portretizezi chiar pe Mihai Tican Rumano.

Mihai Tican Rumano a fost primul român care a călătorit în Africa. S-a născut într-o familie modestă, încât numai *ambiția* şi un *curaj extraordinar* i-au fost atuurile în împlinirea marii sale pasiuni: explorarea continentului african. Desigur, a avut şi şansa de a întâlni oameni dezinteresați, care l-au ajutat în viață. Aşa a fost familia din Buenos Aires care l-a îndemnat să-şi completeze studiile, dar mai ales necunoscutul Georges Lafitte, cel care i-a înlesnit primul drum în Africa.

Trebuie totuşi subliniat că toate aceste şanse probabil că s-ar fi irosit dacă n-ar fi existat *spiritul de aventură* şi *perseverența* care l-au ajutat să depăşească toate obstacolele ivite în cale.

Aşa se face că nu s-a dat în lături să muncească şi ca văxuitor de ghete, şi ca vânzător de ziare, şi ca hamal ori şofer, toate acestea departe de casă, printre necunoscuți.

Cred că Mihai Tican Rumano a fost un om deosebit.

– prezentarea celor două trăsături ale persoanei/personalității alese; (2p/1p+2p/1p)
– folosirea unui limbaj expresiv în descrierea persoanei/personalității alese; (4p/2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 4

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *miazănoapte; podoaba.* (3p+3p)

2. cuvinte derivate cu ajutorul sufixelor: *argintie, lămâiță, viforniță*; cuvinte derivate cu ajutorul prefixelor: *împodobit, învie* (3p+3p)

3. personificare. (6p)

4. de exemplu: *Văl de brumă argintie, Norii suri își poartă plumbul.* (6p)

5. de exemplu: tristețe, melancolie, jale etc.

Argumente posibile: frecvența unor cuvinte/structuri care sugerează tristețea: *plumbul, lacrimă, vântul fără milă, plânge-un pui de ciocârlie;* imagini vizuale mohorâte: *norii suri, De vifornița păgână/ Se-ndoiesc nucii, bătrânii*; titlul. (6p/3p/1p)

B. (12p) Motivarea apartenenței textului dat la *genul liric* necesită enumerarea unor trăsături, ilustrate apoi pe baza textului dat.

De exemplu: Trăsături definitorii ale genului liric, posibil de identificat în poezia lui Octavian Goga sunt: exprimarea în mod direct a sentimentelor poetului prin „vocea" eului liric, existența mărcilor lingvistice ale subiectivității, precum comunicarea la persoana I singular, monologul liric, prezența unor mijloace și procedee de expresivitate artistică etc.

În ilustrarea acestor trăsături este util să pornești de la ideea că textul este o *descriere artistică* de tip tablou. Există o varietate de *mijloace artistice*: *figuri de stil* precum epitete (*brumă argintie, podoaba zdrențuită*) și personificări (*vântul fără milă, Plânge-un pui de ciocârlie*) care apar de cele mai multe ori combinate; *imagini artistice variate*: vizuale (*Văl de brumă argintie, Norii suri își poartă plumbul*), de mișcare (*Norii suri își poartă plumbul, Vântul .../ Smulge-n sbor câte-o șindrilă*). Prezența eului liric se manifestă cu precădere în final, prin adresarea directă: *Ni s-aseamănă povestea,/ Pui golaș de ciocârlie*, care conferă poeziei forma unui monolog adresat.

– precizarea a două dintre trăsăturile definitorii ale *genului liric*, identificate în textul dat; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea acestor trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: Nu apăsați tubul când vârful de aplicare este obturat. Nu supuneți la încercări timp de o oră piesele lipite. Nu-l utilizați pentru reparațiile aparatelor de uz casnic. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

– de exemplu: Pentru că poate provoca o reacție alergică a pielii și o iritare gravă a ochilor. (2p)

2. de exemplu: NU, deoarece *Poxipol* nu este rezistent la variații mari și rapide de temperatură. (4p)

3. *Poxipol*: substantiv propriu; *și*: conjuncție coordonatoare copulativă; *reactivi*: substantiv comun; *epoxidice*: adjectiv variabil cu patru terminații. (4x1p)

4. *să fie curate și uscate.* (4p)

5. *...iar[1]/dacă acest fapt s-a produs accidental,[2]/reluați operația de lipire făcând aceiași pași.[1]/*

1. principală regentă; (2p)
2. subordonată completivă circumstanțială condițională. (2p)

6. de exemplu: Poxipol *lipește instantaneu metale, lemn, plastic, ceramică, porțelan și sticlă și fixează și asigură piulițe/* de care depinde buna funcționare a mecanismelor. (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a releva propria opinie, dar și mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc., eventual valorificând informații din textul dat.

De exemplu: Eu cred că primul lucru ce trebuie făcut înainte de a utiliza un produs nou (medicament, aparat de uz casnic, electronice) este să citim prospectul care conține instrucțiuni de utilizare corectă.

În partea de conținut a compunerii, se impune să prezinți credibil/adecvat cele două argumente prin care *să susții* și *să dezvolți* afirmația/ipoteza. (Ai grijă ca argumentele invocate să nu contrazică, total sau parțial, ipoteza respectivă!) Este necesar ca fiecare dintre argumente să aibă câte un paragraf separat, marcat prin conectori de tipul: *în primul rând..., în al doilea rând...; un prim motiv ar fi acela că..., un al doilea motiv...; susțin această idee pentru că/deoarece/fiindcă/întrucât..., iar apoi...* etc.

De exemplu: În primul rând numai astfel poți fi sigur/ă că vei beneficia de toate avantajele/calitățile produsului. De exemplu, deși *Poxipol* lipește instantaneu metale, lemn etc., dacă suprafețele ce trebuie lipite nu sunt curate și uscate și nici nu se îmbină perfect, produsul nu este eficient.

De asemenea, dacă încercăm să utilizăm prea repede obiectul lipit, există riscul ca el să se degradeze, deoarece, conform instrucțiunilor, nu trebuia supus la încercări timp de o oră după ce a fost lipit.

Încheierea compunerii trebuie să fie destinată concluziei asupra părerii exprimate în introducere și asupra argumentelor aduse pentru susținerea acesteia, obligatoriu marcată cu alineat și cu un conector de tipul: *în concluzie, în consecință, ca atare, prin urmare* etc.

De exemplu: Ca atare, prin cele două argumente prezentate, ca și prin exemplele care le însoțesc, cred că am demonstrat convingător necesitatea respectării întocmai a instrucțiunilor de utilizare care însoțesc produsele achiziționate din magazinele de specialitate (medicamente, aparate de uz casnic etc.).

– formularea opiniei despre tema propusă; (4p)

Scanned with OKEN Scanner

– susținerea opiniei formulate prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 5

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *joncțiune* – împreunare, unire...; *intrarea* – ieșirea. (3p+3p)

2. de exemplu: rol de substituție – evidențiază lipsa unui verb predicativ (*nu rămăsese*). (6p/3p/1p)

3. de exemplu: Ursu se întrebă dacă istoricii n-au găsit nimic, căci ei au ajuns cu siguranță la o concluzie. Dan îi răspunse că asta o știa toată lumea, fiindcă dacă nu se vorbește despre descoperirea Cetății Vulturilor și a Castelului celor două cruci, asta înseamnă că nu s-a găsit nicio urmă a lor. Ursu propuse totuși să intre puțin în subsolurile ruinelor, întrucât n-aveau voie să le lase necercetate și-l întrebă pe Tic ce părere are. (6p/3p/1p)

4. de exemplu: Și-au instalat cortul deasupra zidului cetății, pentru că, locul fiind înalt, puteau observa întreaga regiune, iar dealul abrupt și pietros din spate îi proteja. (6p/3p/1p)

5. de exemplu: Pentru că văgăuna era întunecoasă, iar pământul era noroios. (6p/3p/1p)

B. (12 p) De exemplu: Caracteristici ale *genului epic*, identificate în text: prezența naratorului, acțiunea și conflictul, subiectul, personajele, modul principal de expunere – narațiunea; (2p/1p+2p/1p)

Ilustrarea acestor caracteristici: narațiune la persoana a III-a, din perspectiva unui narator-martor; personaje: Ursu, Tic și Dan; acțiunea se desfășoară la Cetatea Vulturilor; subiectul este legat de explorarea ruinelor cetății în speranța descoperirii unui castel misterios; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – 5 ani; (2p)
– 1 ianuarie 2007. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

2. de exemplu: să aibă instituții stabile, care să garanteze democrația, drepturile omului și respectul față de minorități; să aibă o economie de piață funcțională, capabilă a face față concurenței și forțelor de piață din U.E.; să adapteze sistemul legislativ local la legislația comunitară. (2p+2p)

3. *au fost negociate*: verb (*a negocia*) la diateza pasivă; *domenii*: substantiv comun; *se*: pronume reflexiv; *în*: prepoziție simplă. (4x1p)

4. de exemplu: atribute – *toate, aceste, adoptate, membru, al Uniunii Europene*; complemente – *din tratatele, de la înființarea, până în prezent*. (4x1p)

5. În 1995, România a depus cererea oficială de aderare la U.E.,[1]/ iar în decembrie 1999 Consiliul European de la Helsinki a decis deschiderea negocierilor de aderare cu șase state candidate, între care și România.[2]/

1. principală; 2. principală. (2p+2p)

6. de exemplu: *În prezent, Uniunea numără 28 de state membre*[1]/ care colaborează în domenii variate precum drepturile omului, economia de piață sau legislația.[2]/ (4p)

B. (12p) Compunerea ar trebui să înceapă prin a preciza dacă informațiile din text ți-au stârnit sau nu ți-au stârnit interesul de a afla mai mult. În funcție de acest răspuns vei prezenta și motivele.

De exemplu: Dacă răspunsul este DA, poți enumera motive precum dorința de a obține mai multe informații despre drepturile cetățenilor români care călătoresc în țări din U.E., despre felul în care este organizat învățământul în alte țări, despre drepturile copilului etc. Dacă răspunsul este NU, poți invoca faptul că, la vârsta pe care o ai, interesul tău se îndreaptă spre alte domenii sau faptul că în acest moment îți dedici tot timpul pregătirii pentru admiterea în liceu etc.

– precizarea măsurii în care ești interesat/ă să afli mai multe informații; (4p/2p/1p)
– prezentarea celor două motive; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 6

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *stăi, spui, niminea, egzamplu*. (2p+2p+2p)

2. compunere. (6p)

3. Transformarea replicilor în vorbire indirectă (*trecerea verbelor și a pronumelor de la persoana I și a II-a, la persoana a III-a, păstrarea, pe cât e posibil, a cuvintelor vorbitorului, evidențierea replicilor prin verbe care exprimă acțiunea de* a spune,

Scanned with OKEN Scanner

eliminarea vocativelor, ortografia și punctuația adecvate: 6p; *ezitări, inconsecvențe, care nu alterează totuși rezolvarea cerinței*: 3p)

4. Conține indicații scenice despre atitudinea personajelor/ actorilor. (6p)

5. Se consideră corect răspunsul (indiferent de formulare) care indică, drept temă a discuției, prezentarea avantajelor republicii ca formă de guvernare. (6p)

B. (12p) Numirea a patru dintre caracteristicile genului dramatic: textul dramatic este destinat a fi reprezentat pe scenă; este împărțită în acte și scene; autorul își face simțită prezența doar prin indicațiile scenice plasate între paranteze; modul de expunere este dialogul; intervenția personajelor se numește replică și este indicată nu prin linie de dialog, ca în textele narative, ci prin scrierea numelui celui ce vorbește etc.; (4p/2p/1p)

– ilustrarea acestor caracteristici cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text și cerinței formulate: claritatea și coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *circa 130 de specii;*
– *regiunile tropicale ale Africii, Europa, America de Nord, Australia, Noua Zeelandă;*
– *cavități de arbori, crăpături de ziduri, stânci, în cuiburi închise;*
– *nevertebrate* și *fructe.* (4 x 1p)

2. de exemplu: Graurii pot fi considerați dăunători pentru că distrug multe nevertebrate dăunătoare; pot produce pagube în livezi sau în vii. (4p)

3. *dar* – conjuncție coordonatoare; *le* – pronume personal; *plac* – verb predicativ; *și* – adverb de mod. (4 x 1p)

4. de exemplu: *130, de specii, răspândite, tropicale, ale Africii, toată.* (4 x 1p)

5. *Sunt păsări foarte sociabile,*[1]/ ce trăiesc în grupuri[2]/ care sunt numeroase.[3]/
2. subordonată atributivă; 3. subordonată atributivă. (2p + 2p)

6. circumstanțială consecutivă, circumstanțială condițională. (2p + 2p)

B. (12 p.) În motivarea alegerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I, dar și mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/ locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc. (4p/2p/1p)

– descrierea înfățișării animalului și a mediului său de viață; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text și cerinței formulate: claritatea și coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitei de spațiu indicate (2p).

Scanned with OKEN Scanner

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 7

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *măceșul, foi, trandafiri* etc. (2p+2p+2p)

2. marchează rostirea legată a două cuvinte, ajută la păstrarea măsurii și a ritmului etc. (6p)

3. de exemplu: inversiune – *dulci simțiri*; personificare – *De vântul serii sărutate.* (3p+3p)

4. de exemplu: rima îmbrățișată, măsura de 8 – 9 silabe. (3p+3p)

5. de exemplu: imaginea auditivă și dinamică a vântului, personificarea vântului și a florilor (ipostaza vântului de cavaler seducător al florilor invitate la dans), refrenul, muzicalitatea, sugestia etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere, de exemplu, faptul că textul dat aparține *genului liric*, prin excelență genul subiectivității, care exprimă în mod *direct* sentimentele și trăirile poetului, pe care titlul le sintetizează/ sugerează/ anticipează. În susținerea ideilor, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Introducere: Titlul unei opere lirice, o posibilă „cheie" de lectură, are rol sugestiv și anticipativ în raport cu tema și mesajul poeziei și anume, valsul ca metaforă a armoniei elementelor naturii în anotimpul primăvara.

Cuprins: Semnificația titlului poate fi descifrată pe mai multe paliere:

a. *Alcătuire: structura titlului (părți de vorbire/ structuri sintactice/ trăsături de vocabular/ semne de punctuație), sensul propriu/ sensul figurat al termenilor, valoarea procedeelor artistice (rolul sugestiv).*

Titlul este alcătuit dintr-o sintagmă ai cărei termeni sunt reluați în poezie, având rol de motive literare centrale (*valsul* și *rozele*). Structura are sens figurat, fiind realizată din personificarea florilor și simbolul dansului. Titlul anticipează atmosfera generală (plină de vrajă și iubire)/ atitudinea eului liric (de admirație)/ sentimentele transmise etc.

b. *Relația dintre titlu și text. Prezentarea ideilor poetice evidențiate în text cu ajutorul figurilor de stil și al imaginilor artistice, comentarea a cel puțin două procedee artistice relevante pentru relația dintre titlu și text.*

Raportat la text, titlul conține motivele centrale reluate ca atare în discursul liric (*Dar vântul serii nebunatic/ Pofti-ntr-o zi pe flori la danț*), dar și prin utilizarea unor termeni din câmpul lexico-semantic al *rozelor* (*flori, trandafiri, albeață*) și anticipează

Scanned with OKEN Scanner

tabloul realizat din preponderența imaginilor dinamice (*Ș-un valț nebun le învârtea*) și auditive (*Și suspină — cum se suspină...*), alături de cele vizuale (*Albeața lor de trandafiri*). Mijloacele artistice folosite în transmiterea mesajului și în conturarea atmosferei sunt, predominant, figurile de stil precum epitetul (*singuratic*), personificarea (*Iar vântul tainic le șoptea*), comparația (*Păreau năluci de carnaval/ Cum se mișcau catifelate*), inversiunea (*dulci simțiri*). Elementele de versificație conferă muzicalitate textului (măsura de 8 – 9 silabe, rima încrucișată, refrenul etc.).

Încheiere: În ansamblu, textul urmăreşte să transmită starea de vrajă/ de armonie a naturii în anotimpul primăvara, redată prin metafora dansului – ***Valțul rozelor***, titlul având rol sugestiv, prin asocierea într-o singură sintagmă a unor imagini artistice variate.

– formularea unei opinii despre semnificația titlului, prin raportare la conținutul poeziei; (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente potrivite, valorificând textul dat (de exemplu două mijloace artistice prin care este susținută ideea sugerată de titlu etc.); (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *la o dată fixă în acelaşi sat; Data varia de la o zonă la alta (între 24 februarie şi 28 februarie, 1 martie şi 25 martie).* (2p).

– de exemplu: *pentru a fi îndrăgostiți pe parcursul întregului an.* (2p)

2. Dragobetele este identificat cu zeul dragostei, Cupidon, din mitologia romană, şi cu Eros, zeul iubirii din mitologia greacă. (2p+2p)

3. parte de vorbire și caz: *păsărilor* – substantiv comun, caz dativ; întregului – adjectiv propriu-zis, caz genitiv. (4x1p).

4. funcția sintactică: *care* – subiect, *de Dragobete*– atribut substantival prepozițional, *cu un prieten* – complement indirect, *tot* – atribut adjectival.

5. subordonată subiectivă – *că nu era iubit tot anul* (termen regent verbul *se spune*); subordonată atributivă – *care nu se întâlnea cu un prieten în ziua de Dragobete* (termen regent pronumele demonstrativ *cel*). (2p+2p)

6. de exemplu: *Nu se știe/*[1] *de voi veni.*[2]*/* (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a releva propria opinie, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, posibil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, consecutiv, final, conclusiv etc.; trebuie să prezinți elementele indicate în cerință, valorificând informații din textul dat. De exemplu:

Formularea opiniei: Consider că păstrarea tradițiilor autohtone în lumea de astăzi este o obligație, dar și o dificultate pentru noi, tinerii, deoarece aparținem

Scanned with OKEN Scanner

în același timp atât unui popor cu tradiții puternice, cât și unei lumi în continuă schimbare.

Argumente: Pe de-o parte, păstrarea tradițiilor în lumea de astăzi, supusă globalizării, ajută la păstrarea specificului național, la conturarea unui loc aparte între celelalte popoare, asemenea altor valori trecute sau actuale. De exemplu, obiceiurile de Crăciun, recunoașterea zilei de Dragobete ca zi a îndrăgostiților sau conservarea iei ca articol vestimentar.

Pe de altă parte, tocmai din cauza globalizării, a expunerii mediatizate la sărbătorile altor popoare și a promovării lor agresive, mai ales la televiziune, tradițiile românești pierd teren în fața unora străine (ca Sfântul Valentin sau Halloween).

Concluzie: Așadar, suntem datori să ne cunoaștem și să ne păstrăm tradițiile, chiar dacă suntem în contact cu informații și tradiții ale lumii întregi.

– formularea opiniei despre tema dată; (4p/2p/1p)
– susținerea opiniei formulate prin două argumente; (2p+2p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 8

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *legare, legătură, legător, legătorie* etc. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: marchează rostirea legată a două cuvinte etc. (6p)

3. de exemplu: epitet – *verde*; personificare – *Am legat copacii la ochi* etc. (3p+3p)

4. de exemplu: imagine vizuală – *Cu-o basma verde*, imagine auditivă – *Cu un hohot de frunze.* (3p+3p)

5. de exemplu: jocul de-a baba oarba devine metaforă a relației dintre eu și lume, pasărea – simbol al poetului, iar cântecul – metaforă a poeziei; mărcile subiectivității, imagini vizuale și auditive, personificarea, metafora, simetria, versul liber etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere, de exemplu, faptul că textul dat aparține genului liric, prin excelență genul subiectivității, care exprimă în mod direct sentimentele și trăirile poetului, iar titlul are rol sugestiv și, de obicei, sens figurat. În susținerea ideilor, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Scanned with OKEN Scanner

Introducere: Titlul unei opere lirice, o posibilă „cheie" de lectură, are rol sugestiv și anticipativ în raport cu tema și mesajul poeziei/ pentru conținutul de idei și sentimente ale textului liric (și anume...).

Cuprins: Semnificația titlului poate fi descifrată pe mai multe paliere:

a. *Alcătuire: structura titlului (părți de vorbire/ structuri sintactice/ trăsături de vocabular/ semne de punctuație), sensul propriu/ sensul figurat al termenilor, valoarea acestora ca procedee artistice (rolul sugestiv).*

Alcătuit dintr-un verb la perfect compus, de persoana I, numărul singular, urmat de puncte de suspensie, titlul este reluat în poezie de patru ori, la începutul fiecărei secvențe lirice. Structura verbală are sens figurat, amintind de jocul de-a baba oarba. Titlul anticipează atitudinea eului liric (ludică față de aspectele vieții) etc.

b. *Relația dintre titlu și text (rolul anticipativ). Prezentarea ideilor poetice evidențiate în text cu ajutorul figurilor de stil și al imaginilor artistice, comentarea a cel puțin două procedee artistice relevante pentru relația dintre titlu și text.*

Raportat la text, titlul susține confesiunea eului liric prin forma de persoana I, numărul singular și sugerează tema jocului și a cunoașterii, fiind reluat ca atare într-o gradație ascendentă, în structuri simetrice (*Am legat... la ochi/Cu.../ Şi le-am spus să mă găsească*), în asociere cu motivele lirice personificate: *copacii, păsările, tristețea, soarele.* Utilizarea unor termeni din câmpul lexico-semantic al naturii terestre, cosmice, al sentimentelor și al timpului dezvoltă ideea vieții ca joc. Alternează imaginile vizuale (*o basma verde*) și auditive (*un hohot de frunze*). Natura este umanizată cu ajutorul personificării ca principală figură de stil. Versul liber și simetria obținută prin repetarea structurii din titlu la începutul fiecărei secvențe lirice conferă textului o muzicalitate inedită.

Încheiere: În concluzie, titlul creează cititorului un orizont de așteptare și contribuie la descifrarea mesajului poeziei, verbul de persoana I, singular *Am legat…* fiind o marcă a confesiunii lirice și a viziunii ludice despre viață.

– formularea unei opinii despre semnificația titlului, prin raportare la conținutul poeziei; (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente potrivite, valorificând textul dat; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *dreptul tuturor copiilor de a avea acces la educație;* (2p)

– țara *Pakistan, regiunea Swat.* (1p+1p)

2. ***Eu sunt Malala****; Premiul Nobel pentru Pace.* (2p+2p)

3. *trăi* – verb predicativ; în care – pronume relativ precedat de prepoziție simplă; *aceleași* – adjectiv pronominal demonstrativ; *nimeni* – pronume negativ. (4x1p)

4. *ei* – atribut pronominal genitival, *toată* – atribut adjectival. (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

5. de exemplu: subordonată completivă circumstanțială concesivă – *Deși a crescut într-o zonă a Pakistanului stăpânită de înfricoșătoarea umbră a terorismului*; subordonată completivă directă – *să aibă curajul*; subordonată atributivă – *să vorbească în numele convingerilor sale.* (2p+2p)

6. de exemplu: *...(să aibă curajul) de a vorbi în numele convingerilor sale* (2p); transformarea elementului de relație subordonator și a verbului predicat. (1p+1p)

B. (12p) În compunerea ta, trebuie, în partea de introducere, să identifici în text o idee sau o informație (de exemplu: *trebuie să ne implicăm și să nu fim indiferenți la nevoile celor din jur!*) și, dacă este cazul, să o formulezi cu propriile cuvinte, iar apoi să-ți exprimi părerea (acordul sau dezacordul) față de aceasta.

În partea de conținut a compunerii, trebuie să prezinți credibil/adecvat cele două motive prin care *să susții* și *să dezvolți* părerea pe care ai exprimat-o. Este necesar ca fiecare dintre motive să fie prezentat în câte un paragraf separat, marcat prin conectori de tipul: *în primul rând..., în al doilea rând...; un prim motiv ar fi acela că..., un al doilea motiv...* etc. Încheierea compunerii trebuie să conțină o concluzie asupra părerii exprimate în introducere și asupra motivelor aduse în sprijinul acesteia, obligatoriu marcată cu alineat și cu un conector de tipul: *în concluzie, în consecință, ca atare, prin urmare.*

– exprimarea propriei păreri (acordul sau dezacordul) față de o idee/o informație identificată în text; (4p/2p/1p)

– precizarea a două motive credibile/adecvate pentru susținerea părerii exprimate; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 9

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *chicotind* – 9 litere, 8 sunete, *sufrageria* – 10 litere, 10 sunete, *exaltat* – 7 litere, 8 sunete etc. (2p+2p+2p)

2. urmează o enumerație. (6p)

3. de exemplu: *Draga mea, Cavalerul meu* etc. (3p+3p)

4. de exemplu: curaj, naivitate, *e urâtă* etc. (3p+3p)

5. de exemplu: Valetul de Cupă este încântat că poate să zboare, este lăudăros și trufaș, se gândește doar la propria faimă; reprezintă tipul tânărului superficial; caracterizare indirectă prin limbaj etc. (6p/3p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul dat aparține genului epic, în care ideile și sentimentele autorului se transmit în mod indirect, prin acțiune, personaje, narator, iar titlul are rol sugestiv și anticipativ în raport cu aspecte definitorii ale narațiunii. În susținerea ideilor, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Introducere: Titlul, o posibilă „cheie" de lectură, are rol sugestiv și anticipativ în raport cu tema și mesajul textului narativ/ cu întâmplarea prezentată/ cu principalele personaje (și anume...).

Cuprins: Semnificația titlului poate fi descifrată pe mai multe paliere:

a. *Alcătuire: structura titlului (părți de vorbire/ structuri sintactice/ elemente de vocabular/ semne de punctuație)* – aici, o structură sintetică, nominală, *sensul propriu/ sensul figurat al termenilor, elementele textului epic desemnate* (aici, întâmplarea și personajul principal).

Titlul are o structură sintetică, un grup nominal ce desemnează întâmplarea (*un zbor*) și personajul principal (*valetul de cupă*), fiind anticipat de adverbul doar, care sugerează unicitatea întâmplării și anticipează efectele acesteia.

b. *Prezentarea aspectelor relevante pentru relația dintre titlu și text, de exemplu: elementele acțiunii (timp, spațiu, conflict), povestirea sumară și evidențierea semnificației întâmplării, trăsăturile personajului eponim evidențiate de faptele, vorbele și relația cu alte personaje etc.*

Acțiunea: Valetul de Cupă a convins-o pe Fetița-înger, un bibelou îndrăgostit de el, să zboare împreună până în regatul lui, unde o va face regină, dar ea s-a prăbușit și s-a spart, în timp ce el a plutit prin cameră. Locul acțiunii: *pe raft, sufrageria, pe covor.*

Personajele principale: o carte de joc, Valetul de Cupă, și Fetița-înger, un bibelou naiv și îndrăgostit; personaj episodic: bibeloul lup; însușirile Valetului de Cupă sunt evidențiate de gândurile lui (*Ce mi-o fi plăcut la ea? E urâtă.*), de fapte (este nesincer cu bibeloul îndrăgostit de el, pe care îl convinge să sară de pe raft doar pentru a-i da lui elanul necesar) și, în mod direct, prin autocaracterizare (*A trebuit să-mi părăsesc Regatul și să plec în lume ca să-mi aflu adevăratul destin și să învăț să zbor. Sunt cel mai grozav cavaler din lume*). Este nerecunoscător față de Fetița-înger, pe care o disprețuiește după sacrificiul ei.

Ca *moduri de expunere*, alături de narațiune și dialog cu rol în caracterizarea „eroului", apare o descriere (a sufrageriei, din perspectiva Valetului de Cupă aflat în zbor) care relevă atât plăcerea de a zbura, cât și egoismul personajului.

Încheiere: În concluzie, titlul contribuie la descifrarea mesajului textului narativ, adverbul *doar* nuanțând nu numai unicitatea întâmplării (*un singur zbor*), ci și efectul ei devastator (ipocrizia cărții de joc față de îngerul-bibelou, care se sparge).

– formularea opiniei despre semnificația titlului, prin raportare la conținutul textului; (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente potrivite, valorificând textul dat; (2p/1p+2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – șapte sute de ani; (2p).
– *comemorarea a o sută de ani de la moartea lui Schiller.* (2p)

2. Lucian Blaga, ***Hronicul și cântecul vârstelor***. (2p+2p)

3. *lui* – articol hotărât; și – conjuncție coordonatoare copulativă; *fi* – verb auxiliar; *văzute* – adjectiv provenit din verb la participiu. (4x1p)

4. *însăși* – atribut adjectival, *o zidire* – nume predicativ, *recentă* – atribut adjectival, *al nouăsprezecelea* – atribut adjectival. (4x1p)

5. subordonată completivă circumstanțială de scop – *ca să adun noi amănunte din viața Poetului*; subordonată completivă circumstanțială de cauză – *căci vreo câteva săptămâni numai despre el s-a vorbit*. (2p+2p)

6. de exemplu: *(m-aș fi priceput) la desenat... casa nașterii sale*; se obțin un complement indirect și un atribut. (2p+2p)

B. (12p) De exemplu, poți înșirui elementele descrierii în ordinea *departe* (localitate/cartier, stradă) – *aproape* (școală), *afară* (curte, teren de sport etc.) – *înăuntru* (interiorul școlii). Poți integra figuri de stil precum enumerația, comparația, epitetul.
– patru elemente legate de aspectul și organizarea școlii; (4p/2p/1p)
– indici de spațiu și figuri de stil; (4p/2p/1p)
– utilizarea unui conținut adecvat tipului de text și cerinței formulate; (2p/1p)
– respectarea limitei de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 10

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *noaptea – ziua, să vină – să plece, firesc – nefiresc*. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: marchează un raport de coordonare prin juxtapunere în frază. (6p)

3. de exemplu: orgolios – *Am rămas corigent pentru că am vrut eu*; lăudăros – *Spuneam oricui voia să mă asculte: Mă apuc să învăț la două.*; pasionat de lectură – *mie-mi place să citesc, nu-mi impun asta.* (2p+2p+2p)

4. de exemplu: existența naratorului, a acțiunii, a personajelor etc. (3p+3p)

Scanned with OKEN Scanner

5. indiferent de punctul tău de vedere despre modalitatea aleasă de personaj pentru a promova la matematică, este necesar să foloseşti verbe de opinie – *a crede, a considera* etc.; adverbe de mod potrivite exprimării subiectivității evaluative – *posibil, probabil, desigur* etc.; cuvinte cu rol argumentativ – *pentru că, încât, aşadar* etc., iar textul trebuie să fie logic, coerent şi să respecte normele ortografice şi de punctuație. (6p/3p/1p)

B. (12p)

– formularea punctului de vedere despre mesajul pe care îl transmite textul; (4p/2p/1p)

– ilustrarea cu ajutorul a două argumente potrivite, valorificând textul dat; (4p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință (claritatea şi coerența ideilor; echilibru între părțile compunerii: enunțarea opiniei, argumentarea, concluzia); (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – site-ul **Muzeului Național de Istorie a României** din București – http://www.mnir.ro;

– **Muzeul Național de Istorie a României;**

– 8 000 de m.p. şi reuneşte cca 60 de săli;

– holul central al clădirii. (4x1p)

2. expozițiile permanente: Tezaur şi Columna lui Traian (subsol); Lapidarium (parter). (4p)

3. *care* – pronume relativ; *la sfârşitul* – locuțiune prepozițională. (2p+2p)

4. *Daciei* – atribut substantival genitival; *nostru* – atribut adjectival. (2p+2p)

5. atributivă. (4p)

6. *Datorită faptului* [...] *cea mai mare parte a expozițiilor noastre sunt temporar închise sau în reorganizare.* (4p)

B. (12p) De exemplu: argumente pro – clădirea este un monument istoric, are 60 de săli care conțin exponate foarte vechi și valoroase (încă din paleolitic), dar și mărturii despre cultura geto-dacilor, despre societatea românească medievală și modernă, Tezaurul, Columna lui Traian etc.; argumente contra – clădirea este în reparații capitale și multe săli nu se pot vizita, nu locuiesc în București, interesul meu este legat mai ales de problemele prezentului etc. În argumentare trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: a crede, a considera, a presupune etc.; adverbe/ locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: probabil, posibil, desigur, fără îndoială, cu siguranță etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, consecutiv, final, conclusiv etc.

– formularea opiniei despre tema dată; (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente; (4p/2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinţei formulate: claritatea şi coerenţa ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spaţiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziţiei (1p); coerenţa textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuaţia (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 11

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *Unde mergem? (în ce loc?* – adverb interogativ); *Soarele se reflectă în unde* (masă de apă în mişcare la suprafaţă – substantiv comun) etc. (3p+3p)

2. marchează pronunţarea legată a două cuvinte. (6p)

3. 8 – 7 silabe. (3p+3p)

4. de exemplu: exprimarea în mod direct a sentimentelor poetului, prezenţa unor procedee de expresivitate în descriere etc. (3p+3p)

5. Titlul, o posibilă „cheie" de lectură, poate fi descifrat pe mai multe paliere: **a.** alcătuire şi semnificaţie: rolul poetului în lume, unicitatea destinului său sunt desemnate de un substantiv comun articulat, folosit cu sens propriu şi precedat de adverbul *numai*; poetul este o ipostază a creatorului; **b.** raportat la text, evidenţiază tema condiţia creatorului de geniu, singurul om care învinge timpul prin opera lui; titlul este sugestiv pentru admiraţia faţă de „cântecul" (metaforă a creaţiei poetice) care scoate poetul din efemeritate, prezentat în analogie cu păsările etc. (6p/3p/1p)

B. (12p)

– formularea opiniei despre semnificaţia mesajului din opera lirică dată; (4p/2p/1p)

De exemplu: Poetul reprezintă o ipostază a creatorului de geniu faţă de care se exprimă un sentiment de admiraţie; poezia este o artă poetică, având ca temă triada creator – creaţie – timp, iar ca mesaj ideea că, prin „cântec" (metaforă a creaţiei poetice), poetul este proiectat în eternitate, spre deosebire de ceilalţi oameni sortiţi efemerităţii (*Ca şi miile de unde*).

– susţinerea opiniei formulate prin două argumente, valorificând textul (de exemplu: structura poeziei, modul de expunere descrierea se realizează prin elemente din câmpul semantic al lacului, prin figuri de stil şi imagini artistice exemplificate; ipostaza lirică, sentimentele transmise, mărcile subiectivităţii etc.); (2p/1p +2p/1p)

De exemplu: Poezia este formată din două strofe ale căror idei sunt dispuse în antiteza dintre efemeritatea condiţiei umane (*Lumea toată-i trecătoare,/*

Scanned with OKEN Scanner

Oamenii se trec şi mor) şi eternitatea poetului, dobândită prin creaţie (*Numai poetul,/ [...]/ Trece peste nemărginirea timpului*). Fiecare strofă se realizează pe baza unei comparaţii. Limbajul poetic este sentenţios, cu verbe la prezent şi în absenţa mărcilor subiectivităţii de persoana I sau a II-a, ceea ce sugerează exprimarea unor adevăruri cu caracter general-valabil.

În transmiterea ideilor poetice, se apelează mai întâi la termeni din câmpul lexical al mării şi la imagini vizuale cu valoare simbolică: marea reprezintă viaţa, oamenii sunt asemănaţi cu *miile de unde* ale mării, iar poetul cu *păsări ce zboară/ Deasupra valurilor.* Însă în cele patru versuri din final, imaginarul poetic se abstractizează, prin folosirea metaforei *ramurile gândului*, urmate de o imagine auditivă a Parnasului, locul sacru al poeţilor: *Unde păsări ca el/ Se-ntrec în cântări.*

Sobrietatea limbajului, folosirea câtorva figuri de stil (comparaţii, metafore, inversiuni) conferă clasicitate expresiei. Versificaţia este neobişnuită: strofe cu număr inegal de versuri, măsură inegală, rimă aleatorie, dar poezia nu este lipsită de o muzicalitate aparte, având tonalitatea unui cântec trist provocat de reflecţia asupra condiţiei umane pieritoare, dar şi un elogiu al forţei creatoare a poetului care învinge timpul.

– adecvarea conţinutului la cerinţă; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *marinarul de cart anunţa că observase focuri tremurând pe faţa apei, asemenea unui imens dans de lumănări*; (2p)
– de exemplu: *toate nevertebratele, iar dintre vertebrate, la peşti, organisme unicelulare.* (1p+1p)

2. Tudor Opriş, ***Enciclopedia curiozităţilor naturii.*** (2p+2p)

3. *milioane* – numeral cardinal cu valoare substantivală; *lor* – pronume personal; *fiecare* – adjectiv pronominal nehotărât; *se* – pronume reflexiv. (4x1p)

4. (în) anul – complement circumstanţial de timp; *două* – atribut adjectival. (2p+2p)

5. subordonată atributivă – *că era vorba de focurile Infernului, de lumina lui Lucifer*; subordonată completivă circumstanţială concesivă – *Deşi oamenilor lui Cristofor Columb acest dans de lumini peste suprafaţa valurilor li s-a părut un miracol.* (2p+2p)

6. *Am ajuns la şcoală devreme,*[1]*/ înainte să vină ceilalţi colegi.*[2]*/* (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii trebuie să prezinţi elementele indicate în cerinţă. Întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spaţio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu se folosească numele proprii (decât în situaţia denumirilor oficiale ale unor instituţii, ale unor organizaţii etc.), personajele implicate în acţiune identificându-se prin denumiri generice: *antrenorul, vecinul meu, băiatul cu bicicletă* etc. Este permisă utilizarea dialogului adecvat situaţiei prezentate, însă este recomandată limitarea acestuia la una, două replici.

Scanned with OKEN Scanner

– relatarea întâmplării, respectând succesiunea logică a evenimentelor și convențiile de redactare a unei narațiuni; (4p/3p/2p/1p)

– precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 12

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: derivare cu sufix – *bunătate*, compunere prin sudare – *binefacere*, conversiune – *leneșul*. (2p+2p+2p)

2. izolează vorbirea directă de vorbirea indirectă. (6p)

3. de exemplu: — *Dar muieți-s posmagii?* (6p)

4. de exemplu: O cucoană vrea să-l salveze pe leneș. Leneșul refuză pentru că posmagii nu sunt muiați. (3p+3p)

5. de exemplu: Replica săteanului care se adresează leneșului cu îndemnul de a-i mulțumi salvatoarei sale exprimă disprețul omului din popor pentru acest defect, prin apelativul *uriciunea oamenilor*. Proverbul citat exprimă nedreptatea destinelor umane, prin asemănare cu utilizarea unor animale: *„Boii ară și caii mănâncă"*. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul dat aparține genului epic, în care ideile și sentimentele autorului se transmit în mod indirect, prin acțiune, personaje, narator. În susținerea afirmațiilor tale, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Introducere: Părerea mea este că textul narativ ***Povestea unui om leneș***, de Ion Creangă are un mesaj didactic: lenea este un năravca o boală fără leac, care trebuie sancționată drastic, iar leneșii excluși din comunitate spre a nu da un exemplu negativ celorlalți.

Cuprins: În primul rând, acțiunea este redusă la întâlnirea leneșului, transportat într-o căruță spre spânzurătoare, cu o cucoană milostivă, care încearcă să-l salveze de la moarte. Ea îi face o propunere generoasă, aceea de a sta în hambarul ei și a mânca posmagi, dar este refuzată de leneș pentru că *el nu poate*

Scanned with OKEN Scanner

să și-i moaie. Locul acțiunii este vag precizat – *pe drum*, într-un sat, iar timpul – *era odată, pe vremea aceea*, dovadă că întâmplarea poate fi citită ca o pildă, ca o învățătură. Textul narativ nu este cu adevărat o *poveste*, după cum anunță titlul, din ea lipsind supranaturalul, construcția specifică a subiectului și a personajelor; în schimb, coordonatele spațio-temporale sunt vagi și este prezentă formula inițială ușor modificată. Conflictul constă în opoziția leneșului față de încercările celorlalți oameni, sătenii și cucoana, de a-l schimba în bine.

În al doilea rând, mesajul fragmentului este transmis prin construcția personajului leneșul, în care năravul este adânc înrădăcinat, încât nici oferta generoasă a cucoanei și nici frica de moarte nu-l determină să se schimbe. Replica emblematică pentru lenea omului este *Dar muiești-s posmagii?*, care confirmă caracterizarea directă de la începutul „poveștii": *un om grozav de leneș*. Uimirea cucoanei și răspunsul ei arată că nici salvatorii nu pot face nimic pentru omul care are acest defect.

Încheiere: Așadar, „povestea" lui Ion Creangă este, de fapt, o parabolă plină de tâlc care ilustrează concepția populară despre lene, văzută ca un defect fără leac, care trebuie eradicat din comunitate.

– formularea opiniei despre semnificația mesajului fragmentului; (4p/2p/1p)
– susținerea opiniei formulate prin două argumente, valorificând textul; (2p/1p + 2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *ne afectează creierul*; (2p)
– de exemplu: *fără de care nu putem trăi mai mult de șapte zile.* (2p)

2. de exemplu: avantaj – *sunt un pas înainte pentru civilizație (penicilina, chimioterapia)*; dezavantaj – *lasă în urmă organisme debilitate de efectele secundare și lipsite de viitor.* (2p+2p)

3. *Nimeni* – pronume negativ; *de-a lungul* – locuțiune prepozițională; *astăzi* – adverb de timp; *tuturor* – pronume nehotărât. (4x1p)

4. *ceea ce* – subiect; *un* – atribut adjectival. (2p+2p)

5. de exemplu: *Deși a adus o mulțime de facilități, atât de importante* – subordonată completivă circumstanțială concesivă; *cum ar putea trăi fără el* – subordonată completivă directă. (2p+2p)

6. de exemplu: *Este bine*[1]*/dacă rămâi aici...*[2]*/* (2p+2p)

B. (12p) În compunerea ta, trebuie, în partea de introducere, să identifici în text o idee sau o informație (de exemplu: *Internetul există astăzi și este folositor tuturor precum a fost la un moment dat trenul sau mașina; Nicholas Carr, de pildă, dedică o carte generației Internetului pe care o numește „Superficialii"; Cultura digitală e subțire ca o apă de izvor, în comparație cu o cultură temeinică, profundă, analogică,*

Scanned with OKEN Scanner

existentă în urmă cu cinci decenii.) și, dacă este cazul, să o reformulezi cu propriile cuvinte, iar apoi să-ți exprimi părerea (acordul sau dezacordul) față de aceasta.

În partea de conținut a compunerii, trebuie să prezinți credibil/ adecvat cele două motive prin care *să susții* și *să dezvolți* părerea pe care ai exprimat-o. Este necesar ca fiecare dintre motive să fie prezentat în câte un paragraf separat, marcat prin conectori de tipul: *în primul rând…, în al doilea rând…; un prim motiv ar fi acela că…, un al doilea motiv…* etc. Încheierea compunerii trebuie să conțină concluzia asupra părerii exprimate în introducere și asupra motivelor aduse pentru susținerea acesteia, obligatoriu marcată cu alineat și cu un conector de tipul: *în concluzie, în consecință, ca atare, prin urmare.*

– exprimarea propriei păreri (acordul sau dezacordul) față de o idee/o informație identificată în text; (4p/2p/1p)

– precizarea a două motive credibile/adecvate pentru susținerea părerii exprimate; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 13

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *lac, unde, nori* etc. (2p+2p+2p)

2. izolează un substantiv în vocativ de restul enunțului. (6p)

3. de exemplu: verbe și pronume de persoana I (*aș vrea, mine, îmi*) și a II-a (*ți, placi*) etc. (3p+3p)

4. de exemplu: exprimarea în mod direct a sentimentelor poetului prin „vocea" eului liric, mărcile lingvistice ale subiectivității/comunicarea la persoana I singular, monologul liric, prezența unor procedee de expresivitate în descriere etc. (3p+3p)

5. Titlul, o posibilă „cheie" de lectură, poate fi descifrat pe mai multe paliere: **a.** un substantiv comun articulat, constituie motivul central, reluat în mai multe strofe și face obiectul descrierii, amintind de poezia eminesciană; devine simbol al solitudinii; **b.** raportat la text, anticipează atitudinea contemplativă, reflexivă și reveria eului liric realizată cu ajutorul imaginilor artistice și al figurilor de stil etc. (6p/3p/1p)

B. (12p)

– formularea opiniei despre semnificația mesajului din opera lirică dată (4p/2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

De exemplu: *Lacul* este motivul central, cadrul acvatic al visului de iubire, interlocutorul imaginar al eului liric și simbolul solitudinii; poezia are ca temă natura și solitudinea, exprimă atitudinea lirică de contemplație, nostalgie, reverie, iar sentimentele transmise sunt aspirația spre iubire, admirația față de frumusețea naturii etc.

– susținerea opiniei formulate prin două argumente, valorificând textul (de exemplu: structura poeziei, modul de expunere *descrierea*; ipostaza lirică, sentimentele transmise, mărcile subiectivității etc.); (2p/1p +2p/1p)

De exemplu: Primele trei strofe constituie descrierea cadrului naturii acvatice cu termeni din câmpul semantic al lacului (*unde, trestie, luntre*) alături de simbolul singurătății – *plopul*. Descrierea este realizată prin intermediul imaginilor vizuale și auditive (*Jeluindu-și frunza moartă/ Se îndoaie după vânt*), cu ajutorul figurilor de stil: epitet (*grămezi greoaie*), personificare (*Jeluindu-și frunza moartă*); verbele sunt folosite cu precădere la modul indicativ, timpul prezent (*se îndoaie, pleacă, ...*). Atmosfera generală (de liniște, de tihnă, dar cu o notă de melancolie, nostalgie) este surprinsă din perspectiva solitarului.

În celelalte două strofe, se accentuează planul uman, subiectiv, prin apariția unor mărci ale eului liric, precum verbe și pronume de persoana I și a II-a singular (*aș vrea, lângă mine, -ți*). Modul de expunere este monologul liric adresat, care se încheie printr-o personificare contrazicând nostalgia iubirii (*Dar așa, cum ești acuma,/ Lacule, îmi placi mai mult!*).

Astfel, ipostazele lirice sunt solitarul (*o luntre goală*) și îndrăgostitul (*Să plutesc pe apa-ți clară,/ Cu iubita lângă mine*). În ansamblu, textul transmite sentimente de nostalgie și de admirație a naturii.

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *Roald Amundsen, Robert Falcon Scott*; (1p+1p)

– de exemplu: *faima și finanțarea expedițiilor viitoare erau asigurate.* (2p)

2. ***Omul care a ajuns primul***; *Fram.* (2p+2p)

3. *acestei* – adjectiv pronominal demonstrativ; *Roald Amundsen* – substantiv propriu; *norvegian* – adjectiv propriu-zis; *cinci* – numeral cardinal (cu valoare adjectivală). (4x1p)

4. *celălalt* – atribut adjectival, *Polul Sud* – atribut substantival apozițional. (2p+2p)

5. de exemplu: subordonată predicativă – *că a pierdut câini valoroși*; subordonată atributivă – *care au necesitat o lună de îngrijiri.* (2p+2p)

6. *(...a dovedit) că este hotărât*; propoziția subordonată completivă directă; transformarea elementului de relație subordonator și a verbului predicat. (4x1p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a ilustra propria opinie, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera*, etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod: *probabil, posibil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ; trebuie să prezinți elementele indicate în cerință, valorificând informații din textul dat.

În formularea opțiunii, poți alege unul dintre cele două cazuri exemplificate mai jos, pe care le vei dezvolta prin relatarea unor întâmplări și date ilustrative, aspecte selectate din fragmentul dat:

Aș dori să fiu „omul care a ajuns primul", depășind o situație dificilă, dacă aș fi explorator sau sportiv de performanță sau inventator. Astfel, exploratorul norvegian Amundsen..."

Nu aș dori să fiu „omul care a ajuns primul", depășind o situație dificilă, pentru că există destule pericole și sacrificii pe care un om de succes trebuie să le facă. În acest caz...

– formularea opiniei despre tema dată; (4p/2p/1p)
– susținerea opiniei formulate prin două argumente; (2p+2p);
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 14

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: sens propriu – *Sportivul are o inimă sănătoasă*; sens figurat – *Voi păstra mereu în inimă această întâlnire* etc. (3p+3p)

2. de exemplu: marchează rostirea legată a două cuvinte. (6p)

3. de exemplu: *Ce nostim e Magotu!; Zice că aici se poate dormi în timpul lecțiilor...* (6p)

4. de exemplu: exprimarea în mod indirect a gândurilor și sentimentelor autorului, prin acțiune, personaje, narator etc. (3p+3p)

5. de exemplu: Personajul-narator se amuză din cauza atitudinii față de învățătură a colegului Magotu și se miră de dorința lui de a trage chiulul; fragmentul arată antiteza între un elev serios și un leneș; narator-personaj, mărcile subiectivității etc. (6p/3p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul dat aparține genului epic, în care ideile și sentimentele autorului se transmit în mod indirect, prin acțiune, personaje, narator. În susținerea afirmațiilor tale, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Introducere: Părerea mea este că mesajul fragmentului narativ este redat din perspectiva subiectivă a unui narator-personaj, un elev nou, față de prima zi de școală. De asemenea personajele, elevii Dima și Magotu, evidențiază două atitudini opuse față de învățătură.

Cuprins: În primul rând, întâmplarea, cadrul acțiunii și impresiile naratorului (elevul cel nou) despre prima zi de școală evidențiază mesajul. Întâmplarea evocată din perspectiva naratorului, începutul anului școlar, este plină de emoție (*Când deschid ușa, simt cum îmi bate inima de emoție*), dar însoțită și de o notă comică, optimistă, dată de prezența colegului Magotu, care îl prezintă colegilor și detensionează atmosfera prin glumele și opiniile lui despre școală. Timpul acțiunii este o zi de septembrie (*Ce vreme frumoasă era ieri. Și acum... Păcat!*), iar spațiul conturează atmosfera trepidantă a primei zile de școală (*Pe coridoarele liceului, e o larmă asurzitoare; Clasa noastră e în fundul coridorului, pe dreapta*).

În al doilea rând, mesajul fragmentului este transmis prin contrastul dintre tipologia celor două personaje: elevul leneș, dar popular, *nostimul* Magotu, și elevul nou-venit, serios, interesat de școală (*Nu înțeleg de ce ține morțiș să stăm în fundul clasei. Din primele rânduri poți să auzi mai bine explicațiile profesorului. Magotu însă nu se gândește la asta. Zice că aici se poate dormi în timpul lecțiilor, iar la teze se copiază în lege, fără să fii prins.*).

Încheiere: Așadar, portretele celor doi colegi de clasă ilustrează două atitudini față de școală: loc al prieteniilor, distracției și trișatului la învățătură, respectiv loc al prieteniilor oneste și al educației.

– formularea opiniei despre semnificația mesajului fragmentului; (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente, valorificând textul; (2p/1p + 2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – localitatea Chișcău, la 17 septembrie 1975; (1p+1p)

– de exemplu: galeria Urșilor, galeria Emil Racoviță, galeria Lumânărilor. (1p+1p)

2. de exemplu: cheile înguste, mărginite de pereți de stâncă înalți de câteva sute de metri; numeroasele repezișuri și cascade; Peștera Urșilor etc. (4p/2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

3. *Cheile Galbenei* – substantiv propriu compus; *din cauza* – locuțiune prepozițională; *accidentat* – adjectiv provenit din verb la participiu; *este* – verb copulativ. (4x1p)

4. *a fost descoperită* – predicat verbal, *din zonă* – atribut substantival prepozițional. (2p+2p)

5. subordonată atributivă – *care se estimează*; subordonată subiectivă – *că a dispărut în urmă cu 15 000 de ani.* (2p+2p)

6. de exemplu: Știm[1]/ unde vom pleca.[2]/ (2p+2p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să prezinți elementele indicate în cerință. Întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spațio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu folosești nume proprii (decât în situația denumirilor oficiale ale unor instituții, ale unor organizații etc.), identificând personajele implicate în acțiune prin denumiri generice: *tata, mama, sora mea, prietenul meu* etc. Narațiunea, modul de expunere predominant, se poate îmbina eventual cu elemente de descriere (într-un limbaj expresiv, în prezentarea contextului spațio-temporal și a portretelor) și chiar cu utilizarea dialogului, dar limitat doar la una, două replici.

Poți avea în vedere situații ca: o întâlnire neobișnuită (cu un urs, cu un pui de căprioară etc.), un accident (pierderea telefonului, o entorsă a unui coleg etc.), o farsă făcută unor colegi etc.

– relatarea întâmplării, respectând succesiunea logică a evenimentelor; (4p/3p/2p/1p)

– precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 15

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu – sinonime: *moarte – pierire, urlă – strigă, luptă – bătaie*; antonime: *cad – ridică* etc. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: conferă dinamism tabloului de luptă etc. (6p/3p/1p)

3. rimă împerecheată (aabb); ritm iambic, măsura 15 silabe. (2p+2p+2p)

4. imagine auditivă (de exemplu: *Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie*); imagine de mișcare (de exemplu: *Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare*). (3p+3p)

5. prezentarea adecvată a semnificației secvenței, în limitele de spațiu indicate (de exemplu: secvența evidențiază geniul militar și patriotismul domnitorului Mircea cel Bătrân, care conduce cavalcada românilor în lupta împotriva adversarilor; procedee artistice: hiperbola, repetiția, epitetul, inversiunea). (6p/3p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) – formularea opiniei despre rolul procedeelor de expresivitate în fragmentul dat (de exemplu: frecvența și diversitatea procedeelor contribuie la realizarea unei măreţe scene de luptă, a unui tablou dinamic ce transmite sentimentul de mândrie față de abilitatea în luptă a înaintașilor etc.); (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei; (4p/2p/1p)

– stilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *Păltinișul;*

– Constantin Noica;

– inversiunea temperaturii;

– ianuarie. (4x1p)

2. *la 32 km sud-vest de Sibiu; stațiunea montană situată la cea mai mare altitudine (1442 m) din țară* etc. (2p + 2p)

3. *Prin rezervația* – substantiv comun precedat de prepoziție simplă; *îți* – pronume personal. (2p + 2p)

4. *Prin rezervația* – atribut substantival; *îți* – complement indirect. (2p + 2p)

5. 4 propoziții subordonate. (4x1p)

6. *Cum să te plictiseşti* – subordonată completivă directă. (4p)

B. (12p)

În realizarea compunerii, trebuie să îmbini narațiunea cu descrierea şi să relatezi la persoana I; poți valorifica sugestii din textul dat.

– descrierea împrejurimilor (de exemplu: localizare, detaliile cadrului natural, imagini artistice etc.) și a organizării taberei (de exemplu: participanți, program, activități); (4p/2p/1p)

– relatarea unei întâmplări memorabile din tabăra de schi: câte 2 puncte pentru dezvoltarea a două dintre momentele subiectului (situația inițială, cauza acțiunii, desfășurarea acțiunii, situația dificilă, situația finală); (2p+2p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 16

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: a fi de lemn, a ajunge la sapă de lemn, a rămâne de lemn, a îngheța lemn, e ger de crapă lemnele etc. (2p+2p+2p)

2. *impresie, fâșie, împrăștiați.* (2p+2p+2p)

3. de exemplu: epitet – *îngustă*, comparație – *verdele negru acoperit de peri deși, ca de o argintie blăniță vegetală*, inversiune – *neplăcută încăpățânare* etc. (2p+2p+2p)

4. de exemplu: *Eram într-o livadă nu foarte întinsă; Era toamnă* etc. (3p+3p)

5. de exemplu: percepția subiectivă asupra toamnei cu insistență asupra cromaticii redate printr-o succesiune de imagini artistice, realizate prin figuri de stil, precum epitete (*o toamnă aurie, frunzele atât de galbene*), comparație (*cu frunzele atât de galbene, încât păreau generatoare de lumină*) etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) În alcătuirea compunerii, în introducere trebuie să precizezi (cel puțin) două trăsături definitorii ale descrierii identificabile în textul dat, iar în cuprins să le ilustrezi cu exemple adecvate sau prin comentarea acestora.

În fragmentul dat, *descrierea literară de tip tablou* este un *mod principal de expunere*, o tehnică literară axată pe *sublinierea unor trăsături* expresive ale unor elemente ale peisajului, *din perspectiva subiectivă* a unui observator-martor al frumuseții naturii, într-un limbaj artistic, expresiv. *Descrierea pune în evidență caracteristicile* unei livezi în anotimpul toamna.

Vei prezenta elementele peisajului descris, relevând modalitățile artistice valorificate (figuri de stil, imagini artistice etc.):

– identificarea *obiectului descrierii* (un peisaj autumnal) și a *indicilor spațio-temporali* (*eram într-o livadă; era toamnă*);

– tehnica asamblării detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză, gradarea de la general la particular, dinspre planul îndepărtat spre planul apropiat/ dinspre exterior către interior, insistența privirii asupra unor detalii etc.;

– stabilirea *perspectivei privitorului* (cine descrie, din ce punct de vedere etc.) și a sentimentelor/ atitudinii față de peisajul descris;

– *viziunea subiectivă* este pusă în evidență printr-o varietate de *mijloace artistice: imagini artistice* exemplificate (olfactive, vizuale, cromatice, tactile: *mai puțin strălucitoare, dar mai calde*), *figuri de stil* (exemple comentate: enumerația, dublul epitet *fân fin și mirositor*, metafora *imperfectelor globuri de aur*, inversiunea *incredibile, aproape inexistente codițe de lemn*, comparația *verdele negru acoperit de peri deși, ca de o argintie blăniță vegetală*), frecvența utilizării grupului nominal format din substantiv și adjectiv cu valoare stilistică de epitet etc.

În susținerea ideilor, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Scanned with OKEN Scanner

– precizarea a două trăsături definitorii ale modului de expunere *descrierea* (de tip portret), identificate în fragmentul dat; (4p/2p/1p)

– ilustrarea acestor trăsături, cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *De la începutul secolului al XIX-lea*; (2p)

– de exemplu: *ceaiurile de plante, ceara de albine sau ceara albă, propolisul purificat, dar și drojdia de bere, untul de cacao, lecitina de soia* etc. (2p)

2. de exemplu: *au o durată scurtă de viață, se alterează rapid, chiar și în frigider*. (4p)

3. *totuși* – adverb de mod; *este de reținut* – expresie verbală impersonală; *aceste* – adjectiv pronominal demonstrativ; *o* – articol nehotărât. (4x1p)

4. *pe tot* – complement indirect; *ce* – complement direct; *natura* – subiect; *din plante* – complement indirect. (4x1p)

5. două propoziții principale și trei propoziții subordonate. (2p+2p)

6. de exemplu: *Nu ne aducem aminte*[1]/ când am vizitat peștera.[2]/ (2p+2p)

B. (12p)

De exemplu: **Formularea opiniei:** Consider că utilizarea ingredientelor naturale în produsele de igienă personală are atât avantaje, cât și dezavantaje, după cum se arată și în articolul citat.

Argumente: Pe de-o parte, avantajele provin din faptul că produsele naturale ne garantează efectele terapeutice pozitive, fiind extrase din tot ce ne înconjoară (ca de exemplu...). De asemenea, putem să preparăm acasă o serie de asemenea produse, dacă avem ingredientele: plante medicinale, miere și ceară de albine...

Pe de altă parte, deși sunt foarte sănătoase, ingredientele naturale nu pot fi conservate timp îndelungat, după cum se arată în articol (exemplu...), iar produsele bio cumpărate din magazine au un preț mai mare.

Concluzie: Așadar, deși e mai comod și mai ieftin să folosim produse de sinteză, e mult mai sănătos să alegem utilizarea cotidiană a ingredientelor naturale în produsele de igienă personală.

– formularea opiniei despre tema dată; (4/2/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente, valorificând textul; (2p+2p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 17

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *eternelor* – efemerelor, *stinsă* – aprinsă, *dulce* – amară. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: Virgula izolează o structură în vocativ de restul enunțului. (6p)

3. de exemplu: metaforă – *câmpii de lumini, vin umbre șirag*; personificare – *Luceafărul simte văpaia*; inversiune – *Lin picură liniștea* etc. (2p+2p+2p)

4. de exemplu: exprimarea în mod direct a sentimentelor poetului prin „vocea" eului liric, mărcile lingvistice ale subiectivității/comunicarea la persoana I singular, monologul liric, prezența unor procedee de expresivitate în descriere etc. (3p+3p)

5. de exemplu: Monologul liric adresat conține un îndemn adresat brazilor personificați de a preamări răsăritul soarelui, redat de metafora *-mpăratul măririi* etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că descrierea artistică presupune *prezentarea sugestivă a trăsăturilor unor obiecte, personaje sau fenomene, pe baza unor mijloace artistice*. Motivarea apartenenței *necesită enumerarea unor trăsături ale modului de expunere*, ilustrate apoi prin comentarea unor exemple din textul dat.

În ***Dimineața*** de O. Goga, modul de expunere principal este descrierea artistică în versuri de tip tablou, deoarece este surprins un aspect din natură (aici, un moment al zilei), în mod sugestiv, cu ajutorul unor mijloace artistice (figuri de stil, imagini artistice). Discursul liric conturează imaginea răsăritului, ca o trecere treptată și dureroasă dinspre întuneric spre lumină. Privirea surprinde tabloul în totalitate, de la ansamblu la detalii, de la planul cosmic la cel terestru, pentru ca, în final, ivirea soarelui să provoace întoarcerea către cer.

Cadrul temporal (sfârșitul nopții și răsăritul) și spațial (cosmic – *cer, luceferi, patul de nori* și terestru – *peșteri, zarea, codrul, brazii*) și atmosfera generală (tristă) sunt surprinse din perspectiva privitorului (a eului liric). Prezentarea este realizată în mod sugestiv prin intermediul imaginilor vizuale și auditive (*Cu grele răsuflete apele dorm,/Pe lanuri dorm spicele grele*) realizate cu ajutorul figurilor de stil precum personificarea, inversiunea, epitetul. Toate contribuie la conturarea atmosferei melancolice. Același efect se realizează și prin sugestia transmisă de termenii din câmpul semantic al plânsului: *Luceafărul bólnav, geamăt, durerea, ochii plânși, amarul cântării, doina, Cu lacrimi plâng genele zării./ Și doina se zbate, și frunzele plâng*. Finalul poeziei schimbă tonalitatea cu o notă de optimism provocată de apariția soarelui: *Să vie-mpăratul măririi/ Să mângâie jalea nestinsului dor.*

Adresarea se face la persoana a doua (*Deschideți larg poarta, cărunților brazi*).

Scanned with OKEN Scanner

Caracterul descriptiv este ilustrat atât la nivelul limbajului expresiv, cât și al structurilor morfologice. Predomină grupul nominal, sintagmele formate din substantiv și adjectiv cu valoare stilistică de epitet (*porumbul sălbatic*), inversiune (*cărunților brazi*), personificare (*Cu ochii plânși, stelele*), metaforă (*-mpăratul măririi*). Utilizarea verbelor la timpul prezent conferă eternitate peisajului descris (*se-nalță, picură*), momentul răsăritului fiind imortalizat în tabloul literar.

Cromatismul este înlocuit de alternarea întuneric-lumină, ca un tablou realizat în clarobscur, datorită momentului zilei înfățișat.

– precizarea a două dintre trăsăturile definitorii ale modului de expunere *descrierea* (de tip tablou), identificate în textul dat; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea acestor trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: Între lunile mai – august, aproximativ 80% din întreaga populație de Caretta-Caretta din Mediterana își depun ouăle aici. (2p)

– de exemplu: *pe parcursul nopții sunt închise, iar în timpul zilei accesul în zonele unde sunt depuse ouăle nu este permis.* (2p)

2. *Zakynthos, Zante.* (4p)

3. *Dar* – conjuncție coordonatoare adversativă, *multe* – adjectiv pronominal nehotărât, *ce* – pronume relativ, *descoperite* – adjectiv participial. (4x1p)

4. *orice* – atribut adjectival, *de Grecia* – complement indirect. (2p+2p)

5. de exemplu: *când am ajuns la fața locului* – subordonată completivă circumstanțială de timp, *că este cu mult mai frumos decât în fotografii* – subordonată completivă directă. (2p+2p)

6. de exemplu: Navagio poate *să fie văzută de sus*; subordonată completivă directă. (2p+2p)

B. (12p) În realizarea compunerii trebuie să prezinți elementele indicate în cerință. Întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spațio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu se folosească numele proprii (decât în situația denumirilor oficiale ale unor instituții, ale unor organizații etc.), personajele implicate în acțiune identificându-se prin denumiri generice: *marinarul, tovarășul de drum, căpitanul* etc. Este permisă utilizarea dialogului adecvat situației prezentate, însă este recomandată limitarea acestuia la una, două replici.

– relatarea întâmplării, respectând succesiunea logică a evenimentelor și convențiile de redactare a unei narațiuni; (4p/3p/2p/1p)

– precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 18

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: în față, de față, față de..., față în față, a se schimba la față etc. (2p+2p+2p)

2. separă termenii unei enumerații. (6p)

3. de exemplu: epitet – *(fața) îngustă, triunghiulară*, etc., comparație – *O mustață destul de rară era încadrată, ca de două paranteze, de niște cute...*, antiteză – *senzuală și austeră.* (2p+2p+2p)

4. fetița/copilul și tânărul/scriitorul; fetița este personajul-narator. (2p+2p+2p)

5. de exemplu: fragmentul conține descrierea unui scriitor surprins în momentul creației, dactilografiind o amplă narațiune cu titlul *REM*; enumerația de verbe la imperfect surprinde succesiunea gesturilor personajului etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) În alcătuirea compunerii, în introducere trebuie să precizezi (cel puțin) două trăsături definitorii ale descrierii identificabile în textul dat, iar în cuprins să le ilustrezi cu exemple adecvate sau prin comentarea acestora.

De exemplu:

În fragmentul dat, descrierea literară de tip portret este un *mod principal de expunere*, o tehnică literară axată pe *sublinierea trăsăturilor* unui tânăr, *din perspectiva subiectivă* a unui personaj-narator copil, într-un limbaj artistic, expresiv. Descrierea pune în evidență *trăsături fizice și morale*, conturând portretul unui tânăr scriitor.

Vei realiza *portretul fizic și portretul moral*, cu relevarea modalităților artistice valorificate (figuri de stil, imagini artistice etc.):

– identificarea *obiectului descrierii* (personajul descris), a *statutului* său (vârstă, ocupație); numirea și ilustrarea cu citate a *trăsăturilor, a detaliilor fizice, morale*, de comportament; situarea temporală și spațială a ființei descrise (indicii spațio-temporali);

– tehnica asamblării detaliului semnificativ într-o imagine de sinteză, gradarea de la general la particular, dinspre plan îndepărtat către plan apropiat și dinspre exterior către interior, insistența privirii asupra unor detalii etc.;

– stabilirea *perspectivei privitorului* (cine descrie, din ce punct de vedere etc.) și a sentimentelor/atitudinii față de ființa descrisă; sentimentele provocate de ființa/obiectul descris;

Scanned with OKEN Scanner

– *viziunea subiectivă* este pusă în evidență printr-o gamă de *mijloace artistice: imagini artistice* (preponderent vizuale, cromatice) exemplificate, *figuri de stil* (de exemplu: enumerația și epitetele conturează portretul fizic, prin surprinderea detaliilor feței în enunțul *Nasul îi era drept, cu nări prelungi, iar obrajii galbeni, scobiți*).

În susținerea ideilor, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

– precizarea a două trăsături definitorii ale modului de expunere *descrierea* (de tip portret), identificate în fragmentul dat; (4p/2p/1p)

– ilustrarea acestor trăsături, cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *„Ce mai faci, scriitorule?"*; (2p)

– de exemplu: *Mark Twain, Joyce, Aki Kaurismäki* etc. (2p)

2. de exemplu: Mă interesează ***Reciclopedia de poveşti cu rimă şi fără tâlc*** pentru că are un titlu amuzant, al unei cărți mai neobișnuite, deși pe o temă bine cunoscută etc. (4p)

3. *ce* – pronume interogativ; *scriitorule* – substantiv comun; *vor* – verb auxiliar; *scrise* – adjectiv provenit din verb la participiu. (4x1p)

4. *scriitor* – atribut substantival apozițional; *politic* – complement circumstanțial de mod; *ireverențioasă* – atribut adjectival, *(de...) vârstele* – atribut substantival prepozițional. (4x1p)

5. de exemplu: subordonată completivă circumstanțială consecutivă – încât le vorbește pe limba lor celor mici și mari, deopotrivă; subordonată completivă directă – *că joaca e o chestie foarte serioasă.* (2p+2p)

6. de exemplu: Cu cât citești mai mult,[1]/ cu atât îți dezvolți imaginația.[2]/ (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, vei folosi verbe și pronume la persoana I pentru a releva propria opțiune, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, posibil, desigur*, etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, consecutiv, final, conclusiv etc.; trebuie să prezinți elementele indicate în cerință, valorificând informații din textul dat.

Motive posibile:

– pentru a cunoaște omul care a creat cărțile preferate/ cărțile pentru copii, persoana aflată în spatele obiectului cultural cartea;

– pentru a-i asculta poveștile/ mărturisirile legate de scrierea cărților, de propria experiență de lectură, de viața sa, motivul pentru care scrie;

Scanned with OKEN Scanner

– pentru a petrece un timp agreabil în prezența unui scriitor și a unor cititori pasionați, pentru a face schimb de idei și impresii cu aceștia;
– formularea opiniei despre tema dată; (4/2/1p)
– susținerea opiniei formulate prin două argumente, valorificând textul; (2p+2p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 19

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: Vulturul are ochi ageri. Două ochiuri de geam lăsau lumina să pătrundă în cameră. Bicicleta era dotată regulamentar cu ochi-de-pisică. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: fragmentul de monolog liric surprinde frământările și admirația fetei față de propria frumusețe într-o succesiune de exclamații și interogații retorice; semnul întrebării marchează sfârșitul unor propoziții interogative autoadresate, iar semnul exclamării, al unor propoziții exclamative care exprimă admirația etc. (6p/3p/1p)

3. de exemplu: epitet – *frumoasă, voinică*, enumerație – *Uite salbă, brâu, și toate!/ Și cosițe cumpărate.* (3p+3p)

4. de exemplu: *Fata rămasă singură acasă se admiră în oglindă.* (6p/3p/1p)

5. de exemplu: monologul fetei reflectă spaima de a nu fi prinsă la oglindă de mamă, graba cu care așază lucrurile la loc, printr-o succesiune de propoziții interogative și exclamative, prin imagini artistice și figuri de stil etc. (6p/3p/1p)

B. (12 p) În alcătuirea compunerii, în introducere trebuie să precizezi cele două trăsături definitorii ale descrierii identificate în textul dat, iar în cuprins să le ilustrezi cu exemple adecvate sau prin comentarea acestora. În susținerea ideilor, este necesar să utilizezi mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie, conectori precum adverbele și locuțiunile adverbiale, conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale cu rol argumentativ etc.

Introducere: În fragmentul dat, descrierea literară de tip portret este un *mod principal de expunere*, o tehnică literară axată pe *sublinierea trăsăturilor* unei fete care se admiră „la oglindă", fiind realizată într-un limbaj artistic, expresiv. Descrierea pune în evidență *trăsături fizice și morale*, conturând autoportretul unei adolescente.

Cuprins: Cadrul spațio-temporal al portretului este acasă, la oglindă, în absența mamei. Contemplarea propriului chip în oglindă pornește de la o impresie de ansamblu: *Iată-mă! Tot eu cea veche!*

Scanned with OKEN Scanner

Portretul fizic se constituie din detalii surprinse descendent, de la cap spre detaliile vestimentare ale trupului, care pot fi surprinse în oglindă. Detaliile chipului se reduc la: ochi (*ce mai pereche!*), *la ureche/ Uite-o floare,* iar impresia generală este de frumusețe (*Și ce cap frumos răsare!, Și ce fată frumușică/ Are mama!, Mă gândeam eu că-s frumoasă!*). Admirația de sine este redată într-o succesiune de propoziții exclamative și interogative, iar ca figură de stil predomină epitetul. Frumusețea constatată este o compensație a unei trăsături de vârstă (*Cine-a zis că eu sunt mică?*), o posibilă piedică în calea dorinței de măritiș a fetei, exprimată în versurile *Las' să văd cât e de bine/ Măritată.*

Detaliile vestimentare completează portretul unei tinere țărăncuțe și constituie o pagină etnografică autentică, turnată în monologul liric autoadresat: *năframa, Șorț cu flori, minune mare, Uite salbă, brâu, și toate!/ Și cosițe cumpărate,/ Stai, să-nchei și testemelul...*

Portretul moral este conturat indirect, din cuvintele fetei: este mândră de frumusețea sa, se admiră, visează să fie nevastă, dar se teme de mamă, având candoarea vârstei: *Aolio! Mama-n ogradă!/ Era gata să mă vadă.* Mijloacele artistice folosite în conturarea autoportretului sunt, predominant, figurile de stil precum epitetul (*Asta-s eu! Și sunt voinică*), enumerația (*Uite salbă, brâu, și toate!*), interogația retorică (*Și ce cap frumos răsare! Nu-i al meu? Al meu e oare?*).

Încheiere: Autoportretul țărăncuței transmite sentimente de admirație de sine și dragoste de viață, dorința de măritiș a fetei fiind în consonanță cu idealul feminin de împlinire, dar amuzantă prin precocitatea și candoarea sa.

– precizarea a două trăsături ale modului de expunere *descrierea* (de tip portret), identificate în fragmentul dat; (4p/2p/1p)

– ilustrarea acestor trăsături cu ajutorul exemplelor extrase din text sau prin comentarea acestora; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – „poetul plastic al florilor"; (2p)

– *Din 1909 până la sfârșitul vieții* sau *1909 – 1916.* (2p)

2. *participă cu două pasteluri la „Expoziția Universală" de la Paris; apar primele manifestări ale unei afecțiuni ale măduvei spinării, scleroză multiplă.* (2p+2p)

3. *putea* – verb predicativ; *ține* – verb predicativ; *cineva* – pronume nehotărât compus; *i* – pronume personal. (4x1p)

4. *tehnicii, îi, pentru multe* – complemente indirecte; *pastelul* – complement direct. (4x1p)

5. *...care, după ameliorări trecătoare alternând cu noi agravări, îl lasă infirm pentru tot restul vieții.* (4p)

6. de exemplu: Să pictezi[1]/ înseamnă[2]/ să-ți exprimi sensibilitatea.[3]/ (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) În realizarea descrierii propuse (o pictură reprezentând flori), vei utiliza etapele specifice descrierii de tip tablou: identificarea obiectului descris, impresia de ansamblu, detaliile, sentimentele produse etc. În plus, vei avea în atenție identificarea centrului de interes și deplasarea privirii de la planul apropiat la cel îndepărtat. Vei utiliza un limbaj adecvat domeniului pictură, cu termeni de specialitate cunoscuți de la disciplina școlară specifică, precum *formă, culoare, tușe, pastel, contururi* etc.

De exemplu:

Tabloul ***Anemone*** de Ștefan Luchian este o *natură moartă cu flori*, realizată prin tehnica *pastelului*. Pictura impresionează prin *fluiditatea contururilor, delicatețea catifelată a petalelor* și culorile alese.

În centrul de interes al tabloului este așezată o cană verde de lut în care se odihnesc gingașe anemone roșii, albe și violet. Alături, sunt căzute câteva flori albe. Forma lor rotundă, reluată în cercuri concentrice, contrastul dintre roșul aprins sau albul strălucitor și centrul negru, întunecat, al staminelor surprinde o imagine aproape umanizată a acestor diafane ipostaze vegetale. Fiecare culoare din tablou are o semnificație: roșu – viața, violet – moartea, alb – serenitatea.

Pe fundal, o catifea în tușe roșu-închis și negre realizează un contrast cu delicatețea florilor, sugerând o senzație de tristețe apăsătoare. Impresia este că anemonele sunt o imagine grațioasă a frumuseții vieții, o imortalizare a clipei care trece, smulsă veșniciei morții.

Florile de anemone sunt un simbol al tinereții și al efemerității, iar tabloul maestrului Ștefan Luchian constituie indiscutabil o capodoperă.

Detalierea punctajului:

– prezentarea a patru caracteristici ale tabloului (real sau imaginat), într-un limbaj expresiv și/sau de specialitate; (4x1p)

– prezentarea impresiilor provocate de pictura descrisă; (4p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 20

I. (42 de puncte)

1. de exemplu: derivare – *locuitorii*; compunere – *douăsprezece*; schimbarea valorii gramaticale – (din) *fața*. (2p+2p+2p)

2. Linia de dialog (punctuație) indică începutul vorbirii unei persoane care ia parte la o convorbire; apostroful (ortografie) indică eliminarea unor sunete

Scanned with OKEN Scanner

din interiorul unui cuvânt, marcând astfel o caracteristică a vorbirii personajului (limbaj familiar, vorbire precipitată etc.); virgula (punctuație) izolează un substantiv în cazul vocativ de restul propoziției; semnul exclamării (punctuație) subliniază intonația apăsată a rostirii substantivului în cazul vocativ; virgula (punctuație) izolează un substantiv în cazul vocativ de restul propoziției; semnul întrebării (punctuație) marchează grafic intonația unei propoziții interogative. (6px1p)

3. de exemplu: Domnul Zefir Piscopesco îi spune soției că este douăsprezece și un sfert, iar ea tot n-a isprăvit de îmbrăcat, că vor întârzia și nu este politicos să se lase așteptați, mai ales prima oară [când sunt invitați]. (6p)

4. de exemplu: *existența naratorului, a acțiunii și a conflictului, a subiectului* (organizat în momente specifice), *a personajelor* etc. (3p+3p)

5. de exemplu: Soții Piscopesco sunt invitați la ora 1 d.a. să ia dejunul la castelul Peleș. (6p)

B. (12p) Caracterizarea directă, de către narator (îi laudă în mod ironic frumusețea, eleganța, bogăția, relațiile sociale – ia prânzul la Palatul Regal), dar mai ales indirectă, prin nume (și-a franțuzit numele: Esmeralde Piscopesco – din Smaranda, alintată Mândica de mama sa, pentru a părea că aparține „lumii bune"), prin comportament (prost-crescută: incapabilă să fie punctuală, deși este invitată la Palat – se gătește de la șase dimineața și tot nu este gata; zgârcită: ca să nu plătească o servitoare, se folosește tot de guvernantă și pentru treburile casnice; locuiește într-una dintre cele mai luxoase vile din Sinaia, dar își ține dulapurile încuiate de teamă că guvernanta ar putea fura puțin zahăr), prin limbaj (drăcuie, își numește guvernanta „dobitoacă") etc.

– precizarea celor două modalități/ procedee de caracterizare a personajului, care se regăsesc în fragmentul dat; (2p+2p)

– indicarea a cel puțin două trăsături ale personajului; (2p+2p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

– 36 și 64 de ani; (2p)

– 20 de provincii (satrapii), legate de reședințele regale Susa și Persepolis printr-un sistem de drumuri. (2p)

2. Victoria de la Marathon a demonstrat că orgoliul celor puternici nu este suficient pentru a-i învinge pe cei ce-și apără libertatea. (4p)

3. *imperiul* – substantiv comun; *se* – pronume reflexiv; *continuu* – adverb de mod; *de* – prepoziție simplă. (4x1p)

4. *care* – subiect; *se întindea* – predicat verbal. (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

5. de exemplu: ...*orgoliul*[1]/ care era *nemăsurat*[2]/
2. subordonată atributivă.
6. de exemplu: *Cum* ajung acasă[1]/, îți dau de veste.[2]/

B. (12p) În realizarea compunerii, poți folosi argumente precum: cunoașterea trecutului ajută la înțelegerea prezentului, educația, șansa alegerii unor modele de viață etc.
– prezentarea celor două motive; (4p/2p/1p)
– folosirea unui limbaj expresiv; (4p/2p/1p)
– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text și cerinței formulate: claritatea și coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)
– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 21

I. (42 de puncte)

A. (30p)
1. de exemplu: *harabagiu* – căruțaș, *hărțăgos* – arțăgos, *de șuguit* – de glumit. (2p+2p+2p)
2. de exemplu: prefix – *răsbucuroasă*; sufix – *harabagiu, încăpătoare* etc. (2p+2p+2p)
3. de exemplu: o comparație – *două iepe, albe ca zăpada,* o repetiție – *de glumeț, glumeț era...* (3p+3p)
4. de exemplu: În textul dat (portretul unui personaj), descrierea, care subliniază trăsături fizice și morale, se împletește cu evocarea, fapt sugerat de utilizarea verbelor la imperfect și la mai-mult-ca-perfect (*era, îi venea, îi plăcea, se făcuse* etc.). (6p)
5. de exemplu: Lui moș Nichifor nu-i conveneau preocupările babei și de aceea nu era liniștit. (6p/3p/1p)

B. (12p) Caracterizarea personajului, pe baza fragmentului dat, necesită identificarea unor modalități/procedee de caracterizare (directă – de către narator; indirectă – prin fapte, atitudini, opinia altui personaj) ilustrate cu citate din text, dar și a unor trăsături care compun portretul acestui căruțaș.
– precizarea a cel puțin două modalități/procedee de caracterizare a personajului, care se regăsesc în fragmentul dat; (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

– indicarea a cel puțin două trăsături ale personajului; (2p+2p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – pentru că *nu știu dacă lumile sunt locuite, [...] mă duc să văd!;*

– doi americani și un francez;

– *deoarece Luna nu evoluează în jurul Pământului pe o traiectorie circulară, ci pe una alungită, așadar, distanța dintre cele două obiecte cosmice nu este mereu aceeași;*

– *deoarece pe Pământ natura oferă exemple de animale trăind în condiții cu totul diferite.* (4x1p)

2. cu ajutorul unui tun gigantic, călătorind în interiorul gol al proiectilului (4p).

3. 3 pronume (personale: *ei, eu*; reflexiv: *se*). (4p)

4. de exemplu: 5 părți de propoziție (2 – principale: *Luna, nu evoluează*; 3 – secundare: *în jurul Pământului, pe o traiectorie, circulară*). (4p)

5. *Obiecția are valoarea ei,/[1] dar eu cred/[2] că se poate combate cu succes./[3]*

3. subordonată completivă directă. (4p)

6. continuarea propoziției: *eu mă limitez.* (4p)

B. (12p) În redactarea compunerii, este important să pornești de la ideea acceptării neobișnuitului situației propuse de Jules Verne: o călătorie într-un proiectil lansat de un tun uriaș, și nu de o rachetă precum Apollo 11, în care au zburat Neil Armstrong și Buzz Aldrin, primii pământeni care, la 11 iulie 1969, au păşit pe Lună.

– enumerarea materialelor necesare zborului cosmic în neobișnuitul vehicul; (4p/2p/1p)

– descrierea calităților necesare unor exploratori care vor întreprinde o călătorie atât de neobișnuită; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitei minime de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 22

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *şcolărească* – derivare cu sufix, *rănit* – conversiune, *niciodată* – compunere prin sudare. (2p+2p+2p)

2. marchează o pauză afectivă, provocată de surpriza plăcută a notei obținute de elev etc. (6p)

3. *pe la începutul lui decembrie, odată cu primii fulgi de zăpadă, la liceu* etc. (3p+3p)

4. de exemplu: *Profesorul îi spune că* într-adins i-a lăsat teza la urmă, pentru că e cea mai bună din clasă şi să se ducă la loc şi să o citească tare, ca s-o cunoască şi colegii lui. (4p); două consecințe: trecerea formelor verbale și pronominale de la persoana a II-a la persoana a III-a, subordonarea etc. (1p+1p)

5. de exemplu: rememorarea clipei de glorie din viața de elev, mărci ale subiectivității, trăsăturile personajului (sensibilitate, talent, sârguință, *cel mai tare din clasă la română*), autocaracterizarea etc. (6p/3p/1p)

B. (12 p) Introducere: Elevul Popescu-Băjenaru Grigore este atât personajul-narator, cât și personajul principal din fragmentul dat, deoarece se află în centrul acțiunii, iar faptele celorlalte personaje se raportează la el.

Cuprins: Fragmentul prezintă doar *trăsăturile lui morale*, cele *fizice* fiind absente. Întâmplările rememorate conturează portretul unui proaspăt licean care dobândește, cu prilejul primei teze, recunoșterea talentului de a scrie compuneri și *faima de a fi cel mai tare din clasă la română*. Aprecierea vine din partea profesorului, ilustrul scriitor Camil Petrescu. Tipologiile evidențiate de episodul narat sunt elevul bun la română valorizat de *profesorul eminent* în fața colegilor.

Dintre modalitățile de caracterizare valorificate, doar câteva trăsături sunt precizate în mod direct, de naratorul-personaj: *învățam cu destulă conştiinciozitate, cel mai tare din clasă la română*. Predomină însă mijloacele de caracterizare indirectă: fapte, vorbe, gânduri, gesturi, relații cu alte personaje. Astfel, întâmplarea de la teză, nota obținută și gândurile personajului conturează portretul elevului sârguincios și bun la română: *A sosit ziua tezei. Un singur subiect: „O amintire din viață". M-am frământat vreun sfert de oră până să încep; Ah, cum l-am fericit pe Constantinescu, când am auzit că a luat nouă!* Gesturile reflectă emoția elevului apreciat cu nota zece: *Mă-ndrept spre catedră, împleticindu-mă, şi întind mâna tremurătoare, ca să iau teza...* Atitudinea celorlalte personaje față de elevul merituos dovedește aprecierea lor: profesorul, un scriitor important, îi cere să citească teza colegilor, iar aceștia îi arată gesturi de apreciere (*În drum spre bancă, mi se-ntind mâini prietenoase*).

Încheiere: Așadar, personajul Popescu-Băjenaru Grigore întruchipează tipul elevului sârguincios, fericit pentru că a obținut la teză un mare succes la materia preferată.

– prezentarea a două trăsături ale personajului, prin valorificarea textului dat; (2p/1p+2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– ilustrarea a două modalități de caracterizare folosite în text; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *bunicii sunt sedentari și nu aud bine; femeile sunt mai ales mame care pregătesc masa, învățătoare sau doctorițe;* (2p)
– de exemplu: *lumea manualelor școlare de azi rămâne anacronică.* (2p)

2. Lewis Carroll, ***Alice în Țara Minunilor.*** (2p+2p)

3. *un* – articol nehotărât; *este* – verb copulativ; *dar* – conjuncție coordonatoare adversativă; *predominând* – verb predicativ. (4x1p)

4. *realiza* – complement direct, *minimale* – atribut adjectival, *privind* – atribut verbal, *educația* – complement direct. (4x1p)

5. de exemplu: subordonata atributivă *care dau viață acestui univers* etc. (4p)

6. de exemplu: *Am sosit*[1]*/ până să ajungi tu.*[2]*/* (4p)

B. (12p) În motivarea părerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbe de opinie: *a crede, a considera* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc.

De exemplu: Părerea mea este că ilustrațiile dintr-o carte sau dintr-un manual au un efect puternic asupra cititorilor copii pentru că le deschid calea spre o anumită lume.

Dacă, după cum se arată în studiul menționat în text, *lumea manualelor școlare de azi rămâne anacronică,* arătând meserii și ocupații de acum o jumătate de secol, iar *personajele care dau viață acestui univers sunt puternic stereotipizate,* pregătirea generației tinere pentru viață va fi deficitară.

În plus, atât *ilustrațiile din manuale ar trebui să fie mai apropiate de viețile actuale ale copiilor,* cât și tema, personajele și ilustrațiile din lecturile vârstei să fie mai accesibile pentru a fi îndrăgite. Copiii sunt atrași de cărți care înfățișează aspecte din actualitate, ale universului lor de preocupări, și nu vorbesc despre lumi imposibil de cunoscut în mod nemijlocit.

Fără îndoială, acestea nu sunt singurele aspecte de luat în discuție, dar sunt dintre cele mai importante, odată ce au făcut și obiectul unei cercetări științifice a *Universității din București.*

– prezentarea părerii despre tema propusă; (4/2/1p)
– motivarea opțiunii prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat; (2/1p+2/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 23

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. foarte repede, rapid; (6p.)

2. indică reproducerea întocmai a vorbelor spuse de cineva; (6p)

3. pentru că Mureșul era adânc, iar valurile erau cu mult mai iuți decât păreau de pe țărm, iar luntrea copiilor era fragilă (o *luntriță*); (6p/3p/1p)

4. de exemplu: este mândră, deși copiii au făcut un lucru necugetat (*Bată-vă să vă bată, copii! Nu, grăi dânsa mângâiată, copii ca ai mei nimeni nu are!*); (6p/3p/1p)

5. Când scrii o caracterizare, fie și sumară, a unui personaj, trebuie să începi prin a preciza modalitățile/procedeele de caracterizare identificate în textul dat, care pot fi: directă, efectuată de către narator (trăsături fizice și/sau morale; statutul inițial al personajului); de alte personaje (caracterizare subiectivă, în raport de relațiile dintre personaje); de personajul însuși (autocaracterizare/autoportret).

Caracterizarea poate fi desprinsă, prin interpretare, din: gânduri, fapte, atitudini, comportament; relațiile cu celelalte personaje; limbaj (al personajului însuși sau al personajelor/al naratorului, care vorbesc despre personajul dat); mediul în care este situat personajul (societatea, epoca istorică etc.);

În partea de conținut a lucrării, vei sublinia trăsăturile personajului, începând cu cele fizice (dacă există) și continuând cu cele morale, identificate prin modalitățile/procedeele enunțate de tine în introducere. (6p/3p/1p)

B. (12p) Atenție la convențiile specifice rezumatului: fidelitatea față de textul dat; relatarea la persoana a III-a; utilizarea modurilor și a timpurilor verbale potrivite; trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, fără dialog inserat; relatarea obiectivă, fără intervenții emoțional/subiective și fără citate. Trebuie să ai în vedere, de asemenea, estetica lucrării/așezarea în pagină (alineat; scris lizibil) și respectarea normelor de exprimare corectă, de ortografie și de punctuație.

– fidelitatea față de textul dat; (4p/2p/1p);

– respectarea unor convenții specifice rezumatului; (4p/2p/1p);

– adecvarea conținutului la cerință (claritatea și coerența ideilor; echilibru între părțile compunerii); (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *Circa 15 milioane de exemplare ale seriei despre Percy Jackson s-au vândut în primii patru ani de la apariție; întreaga serie este prezentă de aproape 300 de săptămâni în topul publicației The New York Times la categoria celor mai bine vândute cărți dedicate publicului tânăr.* (2p)

– de exemplu: cum poate fi procurat volumul, prețul etc. (2p)

2. de exemplu: este o reclamă, deci are scop persuasiv. (4p/2p/1p)

3. *de, despre, în, de la.* (4x1p)

4. *știm*: predicat verbal; *nu sunt foarte atrași*: predicat nominal. (2p+2p)

5. de exemplu: …ține[1]/ pe cine citește…[2]/;

2. subordonată completivă indirectă. (2p+2p)

6. de exemplu: Ziarele au scris[1]/ *că romanul este listat de către Young Adult Library Services Association ca una dintre cele mai bune apariții editoriale pentru tineri.*[2]/ (2p+2p)

B. (12p) De exemplu: Îmi plac cărțile de aventuri și, de asemenea, sunt pasionat/ă și de mitologie. De aceea sunt interesat/ă de astfel de cărți care îmbină plăcerea cu posibilitatea de a învăța lucruri noi. În plus, sunt curios/curioasă să aflu modul în care scriitorul a îmbinat ficțiunea cu realitatea zilelor noastre. Sper ca povestea aventurilor lui Percy Jackson să-mi confirme așteptările.

– precizarea tipului de cărți pe care îți place să le citești; (4p)

– explicarea măsurii în care volumul prezentat corespunde preferințelor tale; (4p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 24

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *mele* – conversiune (adjectiv pronominal posesiv), *îngălbenești* – derivare cu sufix și prefix/parasintetică, *dumitale* – compunere prin alăturare. (2p+2p+2p)

2. Primele două virgule (semne de punctuație) marchează izolarea unui substantiv în vocativ/vocativul adresării (*codre*), iar a treia virgulă are funcție demarcativă (semn de punctuație obligatoriu pentru delimitarea subordonatei

Scanned with OKEN Scanner

cauzale *Că nu-mbătrânești ca mine* față de regenta sa). Cratima (semn de ortografie), din punct de vedere *fonetic* marchează pronunțarea legată a două cuvinte diferite, datorită ritmului rapid al vorbirii, ceea ce are drept consecință eliminarea vocalei „*î*" și dispariția unei silabe; *morfologic*, indică despărțirea a două părți de vorbire diferite (adverbul de mod de negație *nu* și verbul predicativ *îmbătrânești*), iar *stilistic*, marchează conservarea metricii versului, respectiv menținerea aceluiași ritm și a aceleiași măsuri. (2p+2p+2p)

3. de exemplu: *Doamne, codre*. (3p+3p)

4. de exemplu: ritmul trohaic, rima împerecheată, măsura de 7 – 8 silabe. (2p+2p+2p)

5. de exemplu: Versul citat, în care durerea se împletește cu revolta, este expresia convingerii populare că omul este copilul lui Dumnezeu pe pământ, aici exprimând încredințarea naivă a creatorului anonim că Bunul Părinte îl pedepsește mai mult și, oarecum, nemeritat decât pe ceilalți din jur (în context, verbul *a bate* are sensul: *a fi obidit, a avea o soartă grea/nemeritată, a fi lovit de necazuri* etc.). (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul citat aparține *genului liric* (prin excelență genul subiectivității, al lumii interioare, care exprimă viziunea, ideile și sentimentele/trăirile creatorului anonim). *Doina* este o specie a creației populare prin care se exprimă în mod direct, prin mărturisire nemijlocită, idei, gânduri, sentimente, diverse trăiri încercate de omul comun pe parcursul vieții, având caracterele generale ale creației folclorice: *oral* (este transmisă prin viu grai), *anonim* (nu se cunoaşte numele autorului popular), *colectiv* (până la forma finală, au contribuit generații succesive de creatori), *sincretic* (cunoaște împletirea mai multor arte, de obicei a versului cu muzica) şi *tradițional* (creatorul anonim folosește teme, motive, idei şi procedee constructive consacrate de tradiție şi acceptate de colectivitatea în care trăieşte). Textul citat se caracterizează prin sinceritatea mărturisirii, prin absența figurației metaforice, prin marea încărcătură afectivă a destăinuirii (deznădejdea, revolta, suferința, jalea etc.), precum și prin aspectul de confesiune pe care îl are textul („cântec pentru și despre sine") sau prin adresarea directă către „personaje lirice" (*Doamne, codre*). Apar versul popular (de 7 – 8 silabe), rima împerecheată şi ritmul trohaic; sunt prezente repetiții complexe, comparații/analogii, afirmații categorice/sentințe etc.

– precizarea a două trăsături ale *doinei*, identificabile în text; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea trăsăturilor identificate; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea para- grafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *deținem prima suprafață cultivată, dar al unsprezecelea randament;* (2p)
– *avem cel mai redus randament față de principalii competitori.* (2p)

2. *La cartofi, degeaba dispunem de a treia suprafață cultivată, dacă obținem o treime din randamentul Belgiei și jumătate din cel al Spaniei.* (4p)

3. *însămânțată* – adjectiv provenit din participiu; *ne* – pronume reflexiv (provenit din pronume personal); *patru* – numeral cardinal cu valoare substantivală; (în) *UE* – substantiv propriu compus, abreviat. (4x1p)

4. *e* – predicat verbal (indică existența); *nevoie* – subiect (simplu/unic); *de ani* – complement indirect; *trei* – atribut adjectival (numeral cardinal cu valoare adjectivală). (4x1p)

5. de exemplu: *Asta ar arăta deja a fi o putere europeană./ Asta ar arăta deja prezența/ existența unei puteri europene…*; eliminarea elementului de relație subordonator + transformarea verbului – predicat al subordonatei. (2p+2p+2p)

6. de exemplu: *Așa de tare <u>a țipat</u>,[1]/ că <u>m-am speriat</u>.[2]/* (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii trebuie să prezinți elementele indicate în cerință, eventual valorificând sugestii din textul dat. Întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spațio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu se folosească numele proprii (decât în situația denumirilor oficiale ale unor instituții, ale unor organizații etc.), personajele implicate în acțiune identificându-se prin formulări de tipul: *doamna profesoară, colegul meu de bancă, premianta clasei, fata cu pistrui* etc. Este permisă utilizarea dialogului adecvat situației prezentate, însă este recomandată limitarea acestuia la una-două replici.

– precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

– relatarea întâmplării, respectându-se convențiile de redactare a unei narațiuni; (4p/3p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text și cerinței formulate: claritatea și coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 25

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *frunzuliță* – derivare cu sufix (substantival diminutival); *mândra* – conversiune; *numai* – compunere prin sudare. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: Cratima (semn de ortografie), din punct de vedere *fonetic*, marchează pronunțarea legată a două cuvinte diferite, datorită ritmului rapid al vorbirii, ceea ce are drept consecință transformarea vocalei *e* în semivocală, apariția diftongului *ea* și dispariția unei silabe; *morfologic*, indică despărțirea a două părți de vorbire diferite (conjuncția subordonatoare *de* și verbul auxiliar *a avea* cu forma *aș*), iar *stilistic*, marchează conservarea metricii versului, respectiv menținerea aceluiași ritm și a aceleiași măsuri. (6p/3p/1p)

3. de exemplu: *mândră, mândro*. (3p+3p)

4. ritmul trohaic, rima împerecheată și monorimă, măsura de 7 – 8 silabe. (2p+2p+2p)

5. de exemplu: Versurile citate exprimă ideea că, pentru omul din popor, viața înseamnă cântec și iubire, chiar dacă durata vieții sale nu depinde de el, fapt sugerat de folosirea verbelor la condițional-optativ *De-aș trăi cât aș trăi* etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul citat aparține *genului liric* (prin excelență genul subiectivității, al lumii interioare, care exprimă viziunea, ideile și sentimentele/trăirile creatorului anonim).

Doina este o specie a creației populare prin care se exprimă în mod direct, prin intermediul mărturisirii nemijlocite, idei, gânduri, sentimente, diverse trăiri încercate de omul comun pe parcursul vieții, având caracterele generale ale creației folclorice: *oral, anonim, colectiv, sincretic* şi *tradițional*. Textul citat, o doină de dragoste, se caracterizează prin sinceritatea mărturisirii, prin absența figurației metaforice, prin încărcătura afectivă a destăinuirii iubirii, care se împletește cu dragostea de cântec, precum și prin aspectul de confesiune pe care îl are textul (*cântec pentru și despre sine*) sau prin adresarea directă către fata iubită, *mândra*. Apar versul popular (de 7 – 8 silabe), rima împerecheată și monorima, ritmul trohaic; sunt prezente repetiții, afirmații categorice/sentințe etc.

– precizarea a două trăsături ale doinei, identificabile în text; (2p/1p+2p/1p)
– ilustrarea trăsăturilor identificate; (2p/1p+2p/1p)
– utilizarea unui conținut adecvat cerinței; (2p/1p)
– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *...cam câte cărți aș putea să citesc într-o vacanță;*
– de exemplu: *Mi-am făcut și o listă, îmi notam acolo tot ce citeam. [...] La final, trecutul titlului pe listă era cea mai frumoasă victorie.* (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

2. de exemplu: ... *niciodată, dar niciodată, nu vom apuca să citim toate, absolut toate cărțile pe care ni le dorim.* (4p)

3. de exemplu: *am* – verb auxiliar (auxiliarul morfologic *a avea* folosit în formarea perfectului compus); *la rând* – locuțiune adverbială de mod; *tot* – pronume nehotărât; *ce* – pronume relativ (simplu, invariabil). (4x1p)

4. *mi* – atribut pronominal în dativul posesiv (o listă *a mea*); *îmi* – complement indirect (*mie însumi/pentru mine*); *tot* – complement direct; *ce* – complement direct. (4x1p)

5. de exemplu: *în care îmi plăcea* – subordonată atributivă; *să fac asta* – subordonată subiectivă. (2p+2p)

6. *de exemplu: De vrei,*[1]*/ vii și tu la film.*[2]*/*

1. subordonată completivă circumstanțială condițională (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a releva propria opinie, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc., eventual valorificând informații din textul dat.

În partea de conținut a compunerii, se impune să prezinți credibil/adecvat cele două argumente prin care *să susții* și *să dezvolți* părerea pe care ai exprimat-o. (Fii atentă/atent ca argumentele invocate să nu contrazică, total sau parțial, opinia respectivă!) Este necesar ca fiecare dintre argumente să aibă câte un paragraf separat, marcat prin conectori de tipul: *în primul rând..., în al doilea rând...; un prim motiv ar fi acela că..., un al doilea motiv...; susțin această idee pentru că/deoarece/ fiindcă/întrucât...; iar apoi...* etc.

Încheierea compunerii trebuie să fie destinată concluziei asupra părerii exprimate în introducere și asupra argumentelor aduse pentru susținerea acesteia, obligatoriu marcată cu alineat și cu un conector de tipul: *în concluzie, în consecință, ca atare, prin urmare* etc.

– precizarea opiniei despre nevoia și plăcerea de a citi; (4p/2p/1p)

– motivarea opțiunii prin două argumente adecvate ipotezei; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 26

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *voinicește* – derivare cu sufix; *său* – conversiune (adjectiv pronominal posesiv); *îndoit* – derivare cu prefix + conversiune (adjectiv provenit din participiu). (2p+2p+2p)

2. de exemplu: *Două puncte* (semn de punctuație) au o *funcție demarcativă*, indicând sfârșitul vorbirii indirecte (printr-un *verb dicendi: zicea, cuvânta*) și începutul vorbirii directe (replica personajului). (6p/3p/1p)

3. de exemplu: *Și-ncăleca voinicește,/ Și purcedea vulturește; Ei tăia la turci, tăia* etc.

4. ritmul trohaic, combinație de rimă împerecheată cu monorimă, măsura versurilor de 7 – 8 silabe. (2p+2p+2p)

5. de exemplu: Versurile citate sugerează locul acțiunii, printr-o gradație, dinspre plan îndepărtat către plan apropiat. În ciuda unor denumiri/nume proprii, locul nu are o determinare geografică precisă, ci se înscrie pe coordonatele fabulosului, procedeu de stabilire a contextului spațio-temporal specific unei creații populare, implicit baladei. Numele protagonistului și ipostaza sa inițială favorizează apariția întâmplării excepționale. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul citat aparține *genului epic* (ale cărui trăsături definitorii sunt: prezența naratorului/a povestitorului, acțiunea și conflictul/conflictele, subiectul organizat într-o succesiune de momente specifice, personajele, narațiunea ca mod principal de expunere…).

Balada populară (specie a genului epic în versuri, de mare întindere, prin care se prezintă fapte şi întâmplări excepționale ale unor eroi cu statut legendar sau fabulos, aflați în situații-limită ale existenței lor) are caracterele generale ale creației folclorice: *oral, anonim, colectiv* şi *tradițional; acțiunea* este liniară, alcătuită dintr-o succesiune de secvențe/de momente narative, uneori împletite cu descrierea și/sau evocarea, *conflictul* este tensionat, dramatic, ilustrând o ciocnire autentică de pasiuni şi de interese între eroi; *subiectul* este organizat în succesiunea: expoziție – intrigă – desfășurarea acțiunii – punct culminant – deznodământ, cu formule tradiționale (inițiale, mediane, de încheiere), clişee de construcție, şabloane, repetiții complexe; în *expoziție* apare prezentarea, în date generale, fără individualizări, a spațiului şi a timpului acțiunii, precum și prezentarea, pe baza principiului *corespondenței dintre fizic şi psihic*, a eroilor implicați în conflict; *desfășurarea acțiunii*, într-o împletire de secvențe narative și scurte secvențe descriptive, pune accentul pe sublinierea acțiunilor personajului principal pozitiv (deseori apar exprimate, în mod direct, gândurile şi sentimentele încercate de acesta pe parcursul conflictului); *personajele* întruchipează tipuri umane aflate în antiteză etc. În fragmentul citat, apar *punctul culminant* și *deznodământul* baladei. Novac, personajul principal, primește inelul de la fiul său, Gruia, întemnițat de turci la Țarigrad, prin intermediul corbului, animal fabulos, eroul fiind surprins apoi în acțiune, într-o situație-limită: eliberarea fiului din robie.

Scanned with OKEN Scanner

– precizarea a două trăsături specifice baladei, identificabile în textul citat; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea adecvată a trăsăturilor, cu citate și/sau cu dezvoltări/ argumentări; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unui conținut adecvat cerinței; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *Pasiunea vine printr-o reacție pozitivă: dacă copilul face bine la matematică, cei din jur îl încurajează și atunci el/ea face și mai bine.* (2p)

– de exemplu: … *singura lor abordare folosea algebra.* (2p)

2. de exemplu: *Eu am reușit să „explic" problema în mod elementar și asta m-a făcut eroul zilei și mi-a dat un prim stimulent pentru matematică.* (4p)

3. *mi* – pronume personal; *un* – articol nehotărât (proclitic); *prim* – numeral ordinal neologic, cu valoare adjectivală; *pentru* – prepoziție. (4x1p)

4. *de spus* – subiect simplu/unic (al predicatului eliptic *e greu*); *constrângere* – subiect simplu/unic (al verbului-predicat eliptic, indicând existența, *a fost*). (2p+2p)

5. de exemplu: *Părinții mei și prieteni de-ai lor (părinții altor copii) erau interesați de explicarea acestei probleme/de a explica problema asta la nivelul unui elev de clasa a IV-a*; dispariția elementului de relație subordonator și transformarea verbului-predicat al subordonatei. (2p+2p)

6. de exemplu: *Că <u>vrei</u>,[1]/ că <u>nu vrei</u>,[2]/ tot dai examen![3]/*

1. subordonată completivă circumstanțială concesivă; 2. subordonată completivă circumstanțială concesivă (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a releva propria opinie, dar și mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc., eventual valorificând informații din textul dat.

În partea de conținut a compunerii, se impune să prezinți credibil/adecvat cele două argumente prin care *să susții* și *să dezvolți* afirmația/ipoteza. (Fii atentă/atent ca argumentele invocate să nu contrazică, total sau parțial, ipoteza respectivă!) Este necesar ca fiecare dintre argumente să aibă câte un paragraf separat, marcat prin conectori de tipul: *în primul rând…, în al doilea rând…; un prim motiv ar fi acela că…, un al doilea motiv…; susțin această idee pentru că/deoarece/ fiindcă/întrucât…; iar apoi…* etc.

Încheierea compunerii trebuie să fie destinată concluziei asupra părerii exprimate în introducere și asupra argumentelor aduse pentru susținerea acesteia, obligatoriu marcată cu alineat și cu un conector de tipul: *în concluzie, în consecință, ca atare, prin urmare* etc.

Scanned with OKEN Scanner

– precizarea momentului apariției pasiunii pentru una dintre disciplinele studiate în anii de școală; (4p/2p/1p)

– motivarea opțiunii prin două argumente adecvate ipotezei; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text și cerinței formulate: claritatea și coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 27

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *tăcute* – conversiune (adjectiv provenit din participiu); *moldovean* – derivare cu sufix; *năzdrăvană* – derivare cu prefix negativ *(ne- + zdravăn).* (2p+2p+2p)

2. de exemplu: Cratima (semn de ortografie), din punct de vedere *fonetic,* marchează pronunțarea legată a două cuvinte diferite, datorită ritmului rapid al vorbirii, ceea ce are drept consecință eliminarea vocalei *a* și dispariția unei silabe; *morfologic,* indică despărțirea a două părți de vorbire diferite (substantivul *stâna* și verbul *apropia*), iar *stilistic,* marchează conservarea metricii versului, respectiv menținerea aceluiași ritm și a aceleiași măsuri. (6p/3p/1p)

3. de exemplu: baciul moldovean: *Ş-un mândru cioban,/ Tânăr moldovean;* ceilalți ciobani: *Cu trei dorojani,/Feciori de mocani;* miorița: *O oaie bârsană,/Oaie năzdrăvană.* (2p+2p+2p)

4. de exemplu: ritmul trohaic, combinație de rimă împerecheată cu monorimă, măsura versurilor de 5 – 8 silabe. (2p+2p+2p)

5. de exemplu: Versurile din finalul fragmentului sunt expresia motivului popular, des întâlnit din baladele păstorești, *al oiței năzdrăvane.* În textul citat, *oaia* se comportă nefiresc, pentru a atrage atenția baciului moldovean asupra faptului că urmează să se întâmple ceva neobișnuit/excepțional (comportament premonitoriu), în vizibil dezacord cu aparenta armonie dintre ciobani. (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul citat aparține *genului epic* (ale cărui trăsături definitorii sunt: prezența naratorului/a povestitorului, acțiunea și conflictul/conflictele, subiectul organizat într-o succesiune de momente specifice, personajele, narațiunea ca mod principal de expunere…).

Balada populară (specie a genului epic în versuri, de mare întindere, prin care se prezintă fapte și întâmplări excepționale ale unor eroi cu statut legendar sau fabulos, aflați în situații-limită ale existenței lor) are caracterele generale ale creației folclorice: *oral, anonim, colectiv* și *tradițional; acțiunea* este liniară,

Scanned with OKEN Scanner

alcătuită dintr-o succesiune de secvențe/de momente narative, uneori împletite cu descrierea și/sau evocarea, *conflictul* este tensionat, dramatic, ilustrând o ciocnire autentică de pasiuni şi de interese dintre eroi; *subiectul* este organizat în succesiunea: expoziţiune – intrigă – desfăşurarea acțiunii – punct culminant – deznodământ, cu formule tradiționale (inițiale, mediane, de încheiere), clişee de construcție, şabloane, repetiții complexe; în *expoziţiune* apare prezentarea, în date generale, fără individualizări, a spațiului şi a timpului acțiunii, precum și prezentarea, pe baza principiului *corespondenței dintre fizic şi psihic*, a eroilor implicați în conflict; *desfășurarea acțiunii*, într-o împletire de secvențe narative și scurte secvențe descriptive, pune accentul pe sublinierea acțiunilor personajului principal pozitiv (deseori apar exprimate, în mod direct, gândurile şi sentimentele încercate de acesta pe parcursul conflictului); *personajele* întruchipează tipuri umane aflate în antiteză etc.

– precizarea a două trăsături specifice *baladei* pentru care ai optat; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea adecvată a trăsăturilor, cu citate și/sau cu dezvoltări/ argumentări; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – … în 1982.

– *Macondo.* (2p+2p)

2. de exemplu: Gabriel García Márquez, *povestind pur şi simplu ce a trăit, începând din copilărie,* însă *povestind ce a văzut el, nu ce au văzut alții, care nu știu să vadă,* a creat un ținut *fantasmagoric şi neverosimil, Macondo,* a cărui imagine a produs în literatura lumii *un adevărat tsunami.* (4p)

3. *-l* – pronume personal; *pe* – prepoziție simplă; *o* – articol nehotărât (proclitic); *a* – articol posesiv genitival. (4x1p)

4. *ce* – complement direct; *care* – subiect simplu. (2p+2p)

5. cartografii […] *să îl ia în considerare* – subordonată subiectivă; *și să-l treacă pe o hartă sentimentală a Columbiei.* (2p+2p) – subordonată subiectivă.

6. de exemplu: *Problema lui era*[1]*/ cum să învețe la chimie.*[2]*/*

2. subordonată predicativă (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, se indică:

a. formularea unui titlu expresiv, adecvat conținutului de idei;

b. eventuala folosire a unor verbe și a unor pronume la persoana I, în precizarea contextului spațio-temporal și a propriilor considerații despre peisajul prezentat;

Scanned with OKEN Scanner

c. utilizarea descrierii, ca mod principal de expunere (*cum arată cineva sau ceva*), eventual împletită cu evocarea (*ce și cum a fost cândva*); în acest caz, se impune corelarea timpurilor verbale (mai-mult-ca-perfectul, perfectul compus și imperfectul ilustrează evocarea în plan îndepărtat);

d. sublinierea, fără exagerări, a frumuseții sau a ineditului peisajului, prin mijloace artistice (*figuri de stil, procedee artistice, imagini artistice*), strict necesare unei descrieri (vor fi apreciate finețea observațiilor, capacitatea de asamblare a detaliilor într-o imagine de sinteză, expresivitatea exprimării, încheierea adecvată, personalizată, a compunerii).

Se recomandă să nu se utilizeze decât numele proprii strict necesare, imposibil de evitat în prezentare.

– precizarea celor două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

– prezentarea nuanțată, utilizând convențiile descrierii, a două trăsături ale peisajului pentru care ai optat; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 28

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *adevărați* – mincinoși, falși, *nimerește* – ratează, greșește, *puterea* – slăbiciunea, vulnerabilitatea. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: Cratima (semn de ortografie), din punct de vedere *fonetic*, marchează pronunțarea legată a două cuvinte diferite, datorită ritmului rapid al vorbirii, ceea ce are drept consecință dispariția unei silabe; *morfologic*, indică despărțirea a două părți de vorbire diferite, iar *stilistic* marchează conservarea metricii versului, respectiv menținerea ritmului și a măsurii. (6p/3p/1p)

3. de exemplu: *Baia-Mare, în codru verde* etc. (3p+3p)

4. de exemplu: idei principale – Pandurii îi cer lui Pintea să se predea. Pintea este ucis cu ajutorul unor obiectele magice. (3p+3p)

5. de exemplu: Versurile citate constituie răspunsul haiducului și un mijloc de caracterizare indirectă prin limbaj, a eroului, prin care sunt exprimate trăsăturile lui morale: curajul, demnitatea în fața morții; personajul întruchipează tipul „voinicului"; eroul este portretizat într-o situație-limită. (6p/3p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) Introducere: Balada populară este o specie a genului epic în versuri, de mare întindere, prin care se prezintă fapte şi întâmplări excepţionale ale unor eroi cu statut legendar sau fabulos, aflaţi în situaţii-limită ale existenţei lor şi care se confruntă cu personaje aflate în antiteză. Fiind o operă populară, are trăsăturile folclorului: caracter oral, anonim, colectiv, tradiţional.

Opera din care face parte fragmentul dat se înscrie în seria baladelor haiduceşti.

Cuprins: În primul rând, în baladă se povestesc fapte ieşite din comun. În fragmentul citat, momentele subiectului sunt *punctul culminant* şi *deznodământul*, care prezintă încercuirea şi uciderea haiducului Pintea, trădat de fârtaţi. Faptele reale se împletesc cu cele fantastice, precum vraja de protecţie pe care o află adversarii săi în urma trădării fârtaţilor. Timpul şi spaţiul sunt mitice (*Peste munţi şi peste ape*).

În al doilea rând, eroul cu statut legendar este surprins în acţiune, într-o situaţie-limită: trădat de fârtaţi şi încercuit de panduri, este ucis cu obiecte magice. Pintea este un personaj exemplar, un model de curaj şi demnitate în faţa morţii (*Că eu legat nu mă dau/ Până pe picioare stau*), şi exponenţial, pentru că este reprezentativ pentru o întreagă categorie – a haiducilor. Eroul are însuşiri supranaturale (a fost vrăjit de mamă să fie invincibil), dar este ucis cu obiectele magice dezvăluite. Personajele sunt prezentate în antiteză din punct de vedere moral: viteazul Pintea şi fârtaţii trădători, respectiv pandurii. Hiperbola, un procedeu artistic specific baladei, prezintă ceata de haiduci: *O sută cincizeci ai mei,/ Toţi voinici ca nişte zmei.*

În plus, limbajul este popular (*nime, ăla, să mă vânză, fârtat, plumbuţ*), iar versificaţia este specifică folclorului (poezia astrofică, măsura de 7 – 8 silabe, ritm trohaic, rimă împerecheată şi monorimă).

Încheiere: În concluzie, fragmentul dat are trăsăturile unei balade populare şi evidenţiază vitejia haiducului Pintea, un erou legendar.

– precizarea a patru trăsături specifice *baladei* pentru care ai optat; (4x1p)

– ilustrarea adecvată a două trăsături, cu citate şi/sau cu dezvoltări/ argumentări; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conţinutului la cerinţă; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *să culeagă informaţii despre această ţară şi despre drumurile ce duc la ea; între 1675 şi 1678*; (2p)

– *ţarul Aleksei Mihailovici.* (2p)

2. ***Jurnal de călătorie în China;*** *izvor principal pentru cunoaşterea Asiei.* (2p+2p)

3. verb predicativ la diateza pasivă – *să nu fi fost aşternute*, verb predicativ la diateza reflexivă – *se află*; verb copulativ – *sunt;* verb auxiliar – *fi, fost.* (4x1p)

4. *amândouă* – numeral colectiv, atribut adjectival; *al şaptesprezecelea* – numeral ordinal, atribut adjectival. (4x1p)

5. de exemplu: *că pe aceste ziduri pot alerga fără nicio piedică 12 călăreţi* – subordonată subiectivă; *căci între ziduri au turnat pământ* – subordonată completivă circumstanţială de cauză. (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

6. de exemplu: *L-a primit bine,*[1]*/ de parcă era un oaspete de seamă.*[2]*/* (4p)
2. subordonată completivă circumstanțială de mod (4p)

B. (12p) În compunerea ta, întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spațio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu se folosească numele proprii (decât în situația denumirilor oficiale ale unor instituții, ale unor organizații etc.), personajele implicate în acțiune identificându-se prin denumiri generice: *prietenii, căpitanul, străinul* etc. Narațiunea, modul de expunere predominant, se poate îmbina cu elemente de descriere (într-un limbaj expresiv, în prezentarea contextului spațio-temporal și a portretelor) și cu utilizarea dialogului limitat la una – două replici.
– relatarea întâmplării, respectând succesiunea logică a evenimentelor; (4p/2p/1p)
– precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 29

I. (42 de puncte)

A. (30p)
1. de exemplu: dispariția/elidarea unei vocale, rostirea împreună a celor două cuvinte, dispariția unei silabe etc. (6p)
2. narațiune și dialog. (3p+3p)
3. deznodământul: rezolvarea cauzei care a declanșat acțiunea (turturica rănită era, de fapt, zâna care se îndrăgostise de erou), nunta celor doi îndrăgostiți, formula finală (*Încălecai p-o șa*). (6p)
4. *…tu să mă iubești, precum te iubesc eu.* (6p)
5. de exemplu: pentru că *se leapădă de puterea* ei *cea măiastră*, devenind un om obișnuit. (6p/3p/1p)

B. (12p) Precizarea a două caracteristici ale basmului popular dintre următoarele: specie a genului epic, în proză; acțiunea este convențională; se relatează întâmplări fabuloase, împletite cu cele reale; lupta se dă între bine și rău, între inteligență și forța fizică brută; personajul principal are frumusețe fizică și

Scanned with OKEN Scanner

morală, isteţime; trăsături ale creaţiei populare – caracter oral, anonim, colectiv, tradiţional etc.; (2p+2p)

– ilustrarea trăsăturilor numite cu exemple adecvate din text; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinţei formulate: claritatea şi coerenţa ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitei de spaţiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *fluture-pocnitor din specia Hamadryas;*

– Amazonia;

– *coloritul dorsal albastru bălţat cu gri se îmbină perfect cu coaja copacului; aripile lipite întins de copac apar ca făcând parte din suprafaţa lui;*

– *albastru bălţat cu gri.* (4x1p)

2. de exemplu: datorită zgomotului cadenţat şi destul de puternic pe care îl produce. (4p)

3. *stând, este.* (2p+2p)

4. *Fluturii-pocnitori* (subiect); *se odihnesc* (predicat verbal); *pe trunchiul* (complement circumstanţial de loc), *copacilor* (atribut substantival genitival). (4x1p)

5. de exemplu: *care nu e mai gros de trei beţe de chibrit aşezate unul lângă altul* (atributivă). (4p)

6. de exemplu: *Măcar că* s-a pregătit întregul an,[1]/ tot are emoţii înainte de examen.[2]/

1. subordonată completivă circumstanţială concesivă (4p)

B. (12p) În motivarea alegerii, trebuie să foloseşti verbe şi pronume la persoana I, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera* etc.; adverbe/locuţiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivităţii: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranţă* etc.; conjuncţii/locuţiuni conjuncţionale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc.;

– descrierea înfăţişării şi a mediului de viaţă; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinţei formulate: claritatea şi coerenţa ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitei de spaţiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziţiei (1p); coerenţa textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuaţia (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 30

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *dară* – dar; *d-aci* – de-aici; *desişi* – desiș etc. (2p+2p+2p)

2. virgula (semn de punctuație) izolează o propoziție principală incidentă de restul enunțului, vorbirea indirectă de vorbirea directă, a personajului etc. (6p)

3. de exemplu: comparație – *Calul zbura ca vântul*, repetiție – *o apă mare, mare.* (3p+3p)

4. de exemplu: idei principale – Voinicul pornește în căutarea fetei de împărat. Făt-Frumos o răpește pe fată de la zmei. (3p+3p)

5. de exemplu: Secvența cuprinde întâmplarea fabuloasă la care participă personajele himerice (calul năzdrăvan și zmeoaica) care întruchipează forțele binelui și ale răului ce se confruntă, iar eroul este ajutat de cal pentru a o salva pe fată etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) Basmul popular este o narațiune pluriepisodică în proză, de mare întindere, în care se împletesc întâmplările fabuloase cu cele reale; personajele reprezentând binele și răul au însușiri omenești și puteri supranaturale. Lupta dintre bine şi rău se încheie cu victoria binelui. Personajul principal întruchipează binele, un ideal de frumusețe fizică şi morală. Fiind o operă populară, are trăsăturile folclorului: caracter oral, anonim, colectiv, tradițional.

Fragmentul dat face parte din desfășurarea acțiunii și prezintă călătoria eroului, întâlnirea cu fata împăratului și două confruntări cu zmeoaica. Apare motivul literar al trecerii probelor.

Timpul și spațiul sunt vagi, neprecizate, iar eroul străbate tărâmul acesta și tărâmul celălalt (*o poiană, palaturile zmeoaicei*).

Se folosește formula mediană (*Şi merse, şi merse, şi merse, zi de vară până-n seară, ca cuvântul din poveste, care d-aci încolo mai frumos este*).

Întâmplările fabuloase sunt: confruntarea eroului cu zmeoaica, zborul eroului cu calul năzdrăvan, metamorfozele (peria devine pădure, iar gresia, munte).

Fragmentul evidențiază conflictul specific basmelor, lupta dintre bine și rău, constând în confruntarea dintre erou și personajul antagonist, zmeoaica. Impresionează curajul protagonistului care o salvează pe fată. Sunt prezente personaje „himerice", cu puteri supranaturale (calul năzdrăvan, zmeoaica), cifre și obiecte magice (*o gresie, o basma cu chenar pe margine* şi *o perie*).

– precizarea a patru trăsături specifice *basmului popular* pentru care ai optat; (4x1p)

– ilustrarea adecvată a două trăsături, cu citate și/sau cu dezvoltări/ argumentări; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *odată cu începerea Postului Crăciunului;* (2p)

– *boabe de cucuruz fiert, fructe uscate, nuci, alune.* (1p+1p)

2. de exemplu: *un obicei de inițiere a tinerilor în muncă, joc și viață, un loc de întâlnire a fetelor cu feciorii, un prilej de etalare a hărniciei și inteligenței.* (2p+2p)

3. *se* – pronume reflexiv; *alte* – adjectiv pronominal nehotărât; *aduse* – adjectiv participial; *celelalte* – adjectiv pronominal demonstrativ. (4x1p)

4. *după venirea* – complement circumstanțial de timp; *considerabil* – complement circumstanțial de mod; *le* – complement indirect; *pentru a obține* – complement circumstanțial de scop. (4x1p)

5. de exemplu: propoziție subordonată circumstanțială de scop – *Pentru ca la șezătoare să participe și feciorii*; propoziție subordonată atributivă – *prin care aceștia erau aduși la casa* etc. (2p+2p)

6. de exemplu: *Nu plec*[1]/ până nu te văd.[2]/(4p)

2. subordonată completivă circumstanțială de timp. (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a releva impresiile provocate de participarea la eveniment, dar și mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, posibil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; trebuie să prezinți elementele indicate în cerință, valorificând sugestii din textul dat.

– stabilirea coordonatelor (prilejul, participanții, locul, timpul etc.) participării la o manifestare tradițională (o sărbătoare religioasă, o nuntă, colindatul etc.); (4p/2p/1p)

– exprimarea impresiilor provocate de participarea la eveniment, apelând la două întâmplări/ observații/ constatări etc.; (4p/2p/1p)

– utilizarea unui conținut adecvat cerinței; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 31

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *rugăciuni* – rugi; implorări, *dumbravă* – pădure; *măiastră* – fermecată, minunată etc. (2p+2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

2. virgula (semn de punctuație) izolează un substantiv în vocativ de restul enunțului. (6p)

3. de exemplu: *A fost odată ca niciodată, după atâta mare de timp.* (3p+3p)

4. de exemplu: idei principale – Turnul mânăstirii se surpa. Împăratul visează că pasărea măiastră va face posibilă terminarea bisericii. (3p+3p)

5. de exemplu: fiul împăratului se arată trufaș, nemilostiv, lacom; vulpoiul, personaj himeric, vorbitor, înzestrat cu puteri supranaturale, îl pedepsește; întâmplarea fabuloasă/ metamorfoza etc. (6p/3p/1p)

B. (12p) Caracteristici ale basmului popular sunt: specie a genului epic, în proză, în care se relatează întâmplări fabuloase, împletite cu cele reale; lupta se dă între bine şi rău și se încheie cu victoria binelui; personajul principal întruchipează binele, un ideal de frumusețe fizică şi morală. Fiind o operă populară, are trăsăturile folclorului: caracter oral, anonim, colectiv, tradițional.

Fragmentul dat constituie începutul unui basm popular și cuprinde expoziționea, intriga și o parte din desfășurarea acțiunii. Motive literare existente sunt surparea zidurilor, visul și superioritatea mezinului. Sunt prezente timpul și spațiul mitice, vag precizate (*A fost odată; împărăția lui; tărâmul celălalt; o dumbravă frumoasă*), formula introductivă (*A fost odată ca niciodată*) și formula mediană (*Merse ce merse*), întâmplări fabuloase (turnul se surpa inexplicabil, întâlnirea fiilor de împărat cu vulpoiul vorbitor), cifra magică trei (*avea trei feciori*), personaje cu puteri supranaturale (pasărea măiastră, vulpoiul) etc.

– precizarea a patru trăsături specifice *basmului popular* pentru care ai optat; (4x1p)

– ilustrarea adecvată a două trăsături, cu citate și/sau cu dezvoltări/ argumentări; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – între 8 şi 13 ani; (2p)

– *Nostalgia* şi *Orbitor*. (1p+1p)

2. Mircea Cărtărescu, Roxana Lupu. (2p+2p)

3. *vara* – adverb de timp; *toată* – adjectiv pronominal nehotărât; *ziua, nomazi* – substantive comune. (4x1p)

4. *este* – predicat verbal; *unul* – subiect. (2p+2p)

5. propoziție subordonată completivă directă – *să fiu eu însumi un personaj;* propoziție circumstanțială de mod – *ca şi când ei ar fi fost pe o scenă.* (2p+2p)

6. de exemplu: *Era mai ascultător*[1]*/ pe măsură ce creștea.*[2]/(4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, vei folosi verbe și pronume la persoana I, precizarea propriilor sentimente față de persoana descrisă. Vei utiliza descrierea de tip portret, impresia generală despre persoana evocată, trăsăturile fizice și

Scanned with OKEN Scanner

morale, contextul spațio-temporal al întâlnirii/ al evocării prietenului, o situație ilustrativă a calităților morale și un limbaj expresiv, mijloace artistice diversificate (*figuri de stil, imagini artistice*), frecvența grupului nominal cu rol de epitet, enumerație, comparație etc. Se recomandă să se evite numele proprii, recurgându-se la sintagme de tipul: *în acest oraș, prietenul meu cel mai bun* etc.

– prezentarea a câte două trăsături (fizice și morale) caracteristice prietenului, motivând alegerea; (2/1p+2/1p)

– utilizarea a două imagini artistice diferite în descrierea acestuia; (2/1p+2/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 32

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu – sinonimie: *hoț – borfaș;* paronimie: *nerodul – norodul;* omonimie lexico-gramaticală: (să) *ceară* – (cu) *ceară.* (2p+2p+2p)

2. de exemplu: *l-a zărit* – cratima marchează despărțirea a două părți de vorbire diferite; *până la coadă* – prepoziție simplă. (3p+3p)

3. de exemplu – caracterizare directă, realizată de către narator: *hoț și borfaș;* caracterizare indirectă, prin fapte, gânduri etc. (3p+3p)

4. enumerație: *Slabă, mică și puțină* și comparație: *Încuiat ca-ntr-un coșciug.* (3p+3p)

5. prezentarea adecvată a semnificației titlului, în limitele de spațiu indicate (de exemplu: accentuează semnificația morală a întâmplării: cel care se crede puternic și se comportă ca un tâlhar este pedepsit de cei mulți etc.). (6p/3p/1p)

B. (12p) Formularea opiniei despre semnificația moralei din fabula dată (de exemplu: puterea celor „mici" și slabi învinge adversarul „mare" – hoț, ca în fabulă sau conducător nedrept, ca în societate; fabula critică nedreptatea socială etc.); (4p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente (de exemplu: structura textului, caracterizarea sumară a personajelor, întâmplarea etc.), valorificând textul dat; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text și cerinței formulate: claritatea și coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

II. (36 de puncte)

A. (24)

1. – Stela Spirescu;
– *Biologia albinelor;*
– *matcă, trântori și lucrătoare;*
– *trei faze: larvă – nimfă – adult.* (4x1p)

2. de exemplu: *asigură curățirea cuibului, încălzirea, ventilația, hrănirea puietului* etc. (2p+2p)

3. flexibile: *își, a;* neflexibile: *și, în.* (4x1p)

4. *toamna* – complement circumstanțial de timp, (*un*) *spațiu* – complement direct, *diferite* – atribut adjectival, (*prin*) *care* – complement indirect. (4x1p)

5. subordonata predicativă: *să semene cu părinții ei.* (4p)

6. de exemplu: A fost atent la explicațiile profesorului,[1]/ deci a înțeles lecția.[2]/ (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să folosești verbe și pronume la persoana I pentru a releva propria opinie, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc.; trebuie să imaginezi, din perspectiva unei albine personificate, elementele indicate în cerință, valorificând informații din textul dat.

– exprimarea unui punct de vedere despre tema propusă, valorificând și informațiile din textul dat; (4p/2p/1p)

– descrierea a două aspecte ale existenței acestei insecte, utilizând imagini artistice; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 33

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *să însemn* – să scriu, să notez, să indic; *puse* – aşează, aranjă; *născoci* – inventă, scorni, ticlui. (2p+2p+2p)

2. pentru conservarea măsurii versului. (6p)

3. narațiunea, dialogul. (3p+3p)

4. *Năzdrăvan, cum altul nu-i,/ Un băiat al nimănui.* (6p)

Scanned with OKEN Scanner

5. de exemplu: după război, mulți viteji s-arată. (6p)

B. (12p) – *specie a genului epic*, în proză sau în versuri, cu o structură specifică, implicând povestirea/relatarea unei întâmplări (cu tâlc/pilduitoare), finalizate printr-o *morală* (care reprezintă chiar scopul relatării) plasate mai ales la sfârșitul textului, mai rar la început; uneori morala este doar implicită, putând fi desprinsă de cititor din semnificația conflictului; prezența unui *narator* (doar aparent obiectiv, în realitate acesta fiind exponentul unor valori care exprimă binele, frumosul și adevărul); *acțiune concentrată* (uneori redusă la *un singur moment al subiectului*, cu *desfășurare rapidă* și cu un *deznodământ imediat*); *personaje alegorice* (întruchipând tipuri și comportamente umane bine definite), cel mai adesea alese din lumea animalelor, dar și oameni; *intenție satirică/educativă* etc. (4p/2p/1p)

– ilustrarea oricăror două trăsături ale fabulei, valorificând textul dat; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: sâmbătă, duminică, joi;

– de exemplu: vineri, luni;

– să recupereze restanțele la învățătură;

– sportul. (4x1p)

2. *Ar fi bine să renunți la cele două ore de antrenament la judo și să te pui cu burta pe carte.* (4p)

3. Ai tăi ți-au permis să dai o tură prin mall cu prietenii: pronume posesiv. (4p)

4. (*să renunți*): subiect inclus (tu); (*să te pui cu burta pe carte*): subiect inclus (tu); *care*: subiect simplu; (*ai*): subiect inclus (tu). (4x1p)

5. *și-ți pare rău* – subordonată completivă circumstanțială de cauză; *să-i superi* – subiectivă. (2p+2p)

6. de exemplu: *...vei avea o discuție*[1]/ cu cine știi tu.[2]/ 2. completivă indirectă. (2p+2p)

B. (12p) – precizarea măsurii în care ești interesat de lectura unor astfel de texte; (4p)

– în exprimarea punctului tău de vedere, trebuie să folosești verbe de opinie (*a crede, a considera* etc.) și pronume la persoana I; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc.; (4p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 34

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. derivare. (3p+3p)
2. de exemplu: jos; statornic. (3p+3p)
3. de exemplu: Animalele au fost alese având în vedere specificul comportamentului lor: racul pare că merge cu spatele, broasca se deplasează sărind, știuca, fiind un pește răpitor, înoată în mare viteză și este capabilă să-și schimbe rapid direcția. (2p+2p+2p)
4. de exemplu: N-au reușit să ducă la bun sfârșit ceea ce și-au dorit (*Sacul în iaz nu s-au tras,/ Ci tot pe loc au rămas*). (6p)
5. de exemplu: Când oamenii acționează neunitar, nu reușesc în ceea ce și-au propus să întreprindă. (6p)

B. (12p) Specie a *genului epic*, în proză sau în versuri, cu o *structură specifică*, implicând povestirea/relatarea unei întâmplări (cu tâlc/pilduitoare), finalizate printr-o *morală* (care reprezintă chiar scopul relatării), plasată mai ales la sfârșitul textului, mai rar la început; uneori morala este doar implicită, putând fi desprinsă de cititor din semnificația conflictului; prezența unui *narator* (doar aparent obiectiv, în realitate acesta fiind exponentul unor valori care exprimă binele, frumosul și adevărul); *acțiune concentrată* (uneori redusă la *un singur moment al subiectului*, cu *desfășurare rapidă* și cu un *deznodământ imediat*); *personaje alegorice* (întruchipând tipuri și comportamente umane bine definite), cel mai adesea alese din lumea animalelor, dar și oameni; *intenție satirică/educativă* etc. (4p/2p/1p)

– ilustrarea oricăror două trăsături ale fabulei, valorificând textul dat; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: Pițigoiul de stuf are ciocul conic, cu vârf ascuțit, ciocul celorlalte specii având curbura asemănătoare celui de papagal. (2p)

– de exemplu: Are formă de cupă, fiind făcut între câteva fire de stuf, deasupra apei. (2p)

2. de exemplu: Are un caracter descriptiv./ Descrie caracteristicile unei specii de păsări. (4p)

Scanned with OKEN Scanner

3. *formează* (a forma); *au* (a avea); *depuse* (a depune); *trăiește* (a trăi); (4x1p)
4. *două părți de propoziție.* (4p)
5. de exemplu:... pentru a fi ferit (de prădători); complement de scop. (2p+2p)
6. de exemplu: ...*să fie ferit de frig*/ când va veni iarna. (4p)

B. (12p) De exemplu: Atlasele școlare conțin, într-un spațiu relative redus, informații diverse din domeniile respective; ajută la înțelegerea/clarificarea unor probleme cu care te confrunți la școală; permit îmbogățirea culturii generale; sunt ușor de consultat; au un aspect plăcut (conțin diverse planșe, imagini în culori, diagrame etc.). Indiferent de atlasul despre care vei scrie, în redactarea compunerii nu uita să folosești verbe de opinie (*a crede, a considera* etc.) și pronume la persoana I; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc.

– explicarea utilității diverselor atlase (botanice, ornitologice sau geografice); (4p/2p/1p)
– justificarea utilității uneia dintre aceste lucrări științifice; (4p/2p/1p)
– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte.(2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 35

I. (42 de puncte)

A. (30p)
1. *fe-reas-tră, stre-şi-ni-le, fan-tas-me, trun-chiuri, cul-că, ghir-lan-dă.* (6x1p)
2. de exemplu: singuratice, izolate; solidare. (3p+3p)
3. *marmura* (sugerează culoarea albă), *albastră.* (3p+3p)
4. de exemplu: subiectivitatea; genul liric exprimă viziunea, ideile și sentimentele/trăirile poetului; acestea sunt exprimate prin intermediul *eului liric* și pot fi identificate la nivelul ideilor poetice și al limbajului bazat pe elemente de expresivitate artistică. (3p+3p)
5. de exemplu: În primul vers al poeziei, *Cad din cer mărgăritare,* substantivul metaforic *mărgăritare,* sinonim al cuvântului *perlă* (boabă rotundă de culoare albă), sugerează căderea fulgilor de zăpadă, de un alb-strălucitor, în *lumini de felinare.* (6p/3p/1p)

B. (12p) În compunerea ta, trebuie să ai în vedere, de exemplu, faptul că pastelul este o specie a genului liric, prin excelență genul subiectivității, care exprimă sentimentele, trăirile poetului prin intermediul limbajului poetic și

Scanned with OKEN Scanner

al elementelor de expresivitate artistică; că este o descriere artistică în versuri, cu elemente ale cadrului spațio-temporal (*orașul adormit, noapte de iarnă* etc.); că atmosfera generală sugerează tristețe, melancolie (*Plopii, umbre solitare/ În văzduhul neclintit,/Visători ca amorezii; larna tristă*); că există imagini vizuale statice (*Plopii, umbre solitare/În văzduhul neclintit, [...]/Stau de veghe la fereastră*), cromatice (*pe marmura zăpezii/Culcă umbra lor albastră*); că există mijloace artistice care au rolul de a contura atmosfera, de exemplu: epitetul cromatic, metafora; elementele de versificație (ritm trohaic, rimă încrucișată) etc.

– precizarea celor două caracteristici ale pastelului; (2p+2p)

– ilustrarea caracteristicilor pastelului; (4p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință (claritatea și coerența ideilor; echilibru între părțile compunerii); (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – 2 mai 1933, lacul Loch Ness din Scoția; (2p)

– un plesiozaur. (2p)

2. de exemplu: prezentarea unei legende moderne: Monstrul din Loch Ness; (4p)

3. de exemplu: *se fac, au fost organizate*; (2p+2p)

4. subiect simplu: *mulajele*; predicat verbal: *au fost trimise*; (2p+2p)

5. subordonată concesivă: *Chiar dacă Nessie nu s-a lăsat abordat până acum de oamenii de știință.*; subordonată completivă directă: *că-l vor întâlni.* (1p+1p+1p+1p)

6. de exemplu: (*...dar fără rezultate*) care să fie concludente. – subordonată atributivă (4p)

B. (12p) Compunerea ar trebui să înceapă prin precizarea măsurii în care eşti interesat/ă de acest subiect şi a măsurii în care consideri credibile informațiile din textul dat. În funcție de aceste afirmații, va trebui apoi să-ți construiești argumentarea.

De exemplu: Dacă eşti sceptic/ă, poți invoca absența oricăror dovezi materiale, singurele care contează în lumea științei. De asemenea, te poți referi la interesul presei de a avea cât mai mulți cititori, dar și al localnicilor care întreţin „misterul" pentru atragerea turiștilor. Dacă înclini să dai crezare dovezilor, poți invoca numeroasele expediții ale unor instituții universitare, așadar ale unor specialiști, urmele găsite, fotografiile.

– precizarea măsurii în care eşti interesat/ă de această temă; (4p/2p/1p)

– discutarea celor două argumente; (2p/1p+2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

Varianta 36

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: Navigatorii călătoreau spre miazăzi; Este dificilă atingerea obiectivului în timpul scurt rămas. (3p+3p)

2. pentru conservarea măsurii şi a ritmului. (6p)

3. de exemplu: *Valuri albe trec în zare, se aşează-n lung troian/Ca nisipurile dese din pustiul african* (comparaţie); *valuri albe* (metaforă). (3p+3p)

4. *Vai de cal şi călător!* (6p)

5. de exemplu: Versul reprezintă, în ansamblul poeziei, un fel de concluzie, fiind totodată şi singurul în care putem identifica prezenţa eului liric. Viscolul este atât de cumplit, încât nu poţi decât să-l compătimeşti pe călătorul care este nevoit să-l înfrunte. Iar venirea nopţii şi prezenţa lupilor amplifică acest sentiment. (6p/3p/1p)

B. (12p) Motivarea apartenenţei textului la *genul liric* necesită enumerarea unor trăsături, ilustrate apoi pe baza textului dat. Trebuie să ai în vedere faptul că *genul liric* este, prin excelenţă, genul subiectivităţii, al lumii interioare, şi exprimă, prin intermediul *eului liric*, viziunea, ideile şi sentimentele/trăirile poetului; acestea pot fi identificate la nivelul ideilor poetice şi al limbajului poetic bazat pe elemente de expresivitate artistică. În cazul dat, pentru a proba apartenenţa textului la genul liric, poţi sublinia următoarele trăsături definitorii: **a.** *prezenţa eului liric* care sugerează o perspectivă subiectivă (*Vai de cal şi călător!*); **b.** *ideile poetice* care sunt susţinute printr-o gamă variată de *mijloace artistice*, presupunând, între altele, existenţa *figurilor de stil* (comparaţia – *Valuri albe trec în zare, se aşează-n lung troian/Ca nisipurile dese din pustiul african*; metafora – *valuri albe*; aliteraţia – *vâjâie prin vijelie*; enumeraţia – *Spulberă zăpada-n ceruri de pe deal, de pe câmpie; Sbieret, răget, ţipăt, vaiet, mii de glasuri spăimântate/Se ridică de pe codri, de pe dealuri, de prin sate*), dar şi a punctuaţiei (punctele de suspensie care par a sugera imposibilitatea poetului de a exprima tot ceea ce simte; semnele de exclamare, care atrag atenţia asupra intensităţii emoţiei). Mai poţi avea în vedere atmosfera generală (senzaţia de frig, groaza, impresia de sfârşit de lume).

– precizarea celor două trăsături definitorii ale genului liric, identificate în text; (2p+2p)

– ilustrarea acestor trăsături prin exemple extrase din text sau prin comentarea acestora; (4p/2p/1p)

– adecvarea conţinutului la cerinţă (claritatea şi coerenţa ideilor; echilibru între părţile compunerii); (2p/1p)

– respectarea limitelor de spaţiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *91%;*

– *este creativ (94%), deştept (91%), învaţă bine (91%).* (2p+2p)

Scanned with OKEN Scanner

2. *...lipsa unei relații de comunicare autentică dintre copil și părinte.* (4p)

3. *în* – prepoziție; *a* – verb auxiliar; *că* – conjuncție subordonatoare; *și* – adverb. (4x1p)

4. *vă* – complement indirect; *plac* – predicat verbal; *jocurile* – subiect simplu; *pe calculator* – atribut substantival prepozițional. (4x1p)

5. *...că și fetele, și băieții petrec mult timp în fața calculatorului.* – subordonată atributivă. (2p+2p)

6. *...(a relevat)* procentajul (posesorilor de calculator) – complement direct. (2p+2p)

B. (12 p.)

– precizarea celor mai plăcute (două – trei) modalități de petrecere a timpului liber; (4p/2p/1p)

– descrierea uneia dintre aceste modalități; (4p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință (claritatea și coerența ideilor; echilibru între părțile compunerii); (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 37

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *cucoana – madam, birje – trăsură.* (3p+3p)

2. de exemplu: rădăcină+sufix – *umbrelu<u>ță</u>, amici<u>ție</u>, licea<u>l</u>* etc. (2p+2p+2p)

3. de exemplu: repetiția verbului – efect de insistență. (6p)

4. de exemplu: apelul unor părinți lipsiți de morală la „prieteni", pentru a rezolva situația școlară a copiilor etc. (6p)

5. de exemplu: Ironia naratorului, redată de cuvintele: *bravură, a biruit, s-a-nțepenit,* se îndreaptă împotriva fiului incult, dar și a mamei protectoare și necinstite. (6p/3p/1p)

B. (12p) – menționarea unor trăsături ale schiței, existente în fragmentul dat; (4p/2p/1p)

– ilustrarea a două trăsături (de exemplu: situația semnificativă înfățișată, logica acțiunii, timp și spațiu, moduri de expunere, numărul personajelor, relațiile dintre personaje, modalități de caracterizare etc.), valorificând textul dat; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

Scanned with OKEN Scanner

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – *Occidentul de la marginea Orientului. Timişoara, la vremea teilor înfloriți;*
– *„Schimb de cărți"*. (2p+2p)

2. de exemplu: *Dar oraşul e una, iar orăşenii sunt alta.* (4p)

3. *de a dezghioca* – verb predicativ/mod infinitiv; *lui* – pronume personal; *face* – verb predicativ/mod infinitiv; *păi* – interjecție. (4x1p)

4. *era* – predicat verbal; *forfotă* – subiect simplu. (2p+2p)

5. *să spună poveşti.* – completivă directă. (4p)

6. de exemplu: *Asfaltul era*[1]*/ cum nu se putea mai fierbinte.*[2]*/*
2. subordonată predicativă. (4p)

B. (12p) În realizarea compunerii, trebuie să foloseşti verbe şi pronume la persoana I pentru a releva impresiile provocate de vizită, dar şi mijloace lingvistice specifice, cum ar fi verbele de opinie: *a crede, a considera, a presupune* etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității: *probabil, posibil, desigur, fără îndoială, cu siguranță* etc.; trebuie să prezinți elementele indicate în cerință, valorificând sugestii din textul dat.

– stabilirea coordonatelor (prilejul, participanții, locul, timpul etc.) participării la un eveniment cultural sau social, cu prilejul vizitării unui oraş; (4p/2p/1p)

– exprimarea impresiilor provocate de eveniment, apelând la două întâmplări/ observații/constatări etc.; (4p/2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 38

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: câştig, câştigător, câştigătoare, necâştigător. (2p+2p+2p)

2. de exemplu: *consoartă* – nevastă, soție...; *noroc* – ghinion, neşansă...; *Soția mea e ocupată. Am avut ghinion la cărți.* (3p+3p)

3. – *Ți-ai găsit! eu și noroc!* (6p)

4. seara. (6p)

5. de exemplu: pierderea celor două bilete câştigătoare, de loterie. (6p)

Scanned with OKEN Scanner

B. (12p) Poți alege oricare dintre personajele studiate în gimnaziu sau, dacă îți este mai uşor, te poți folosi de fragmentul reprodus, caracterizându-l pe Lefter Popescu.

În partea introductivă trebuie să precizezi modalitățile/procedeele de caracterizare a personajului, identificate în textul dat. Ai de ales între caracterizare directă efectuată de către narator (trăsăturile fizice şi/sau morale; statutul inițial al personajului), de către alte personaje sau de personajul însuşi (autocaracterizare) şi caracterizare indirectă, desprinsă, prin interpretare, din gânduri, fapte, atitudini, comportament, relațiile cu celelalte personaje, limbaj, mediul în care trăieşte, nume.

În partea de conținut a lucrării, vei sublinia trăsăturile personajului, începând cu cele fizice (dacă există) şi continuând cu cele morale, identificate prin modalitățile/procedeele enunțate în introducere.

– precizarea celor două mijloace/procedee de caracterizare a personajului ales; (2p+2p)

– ilustrarea cu exemple din text a celor două trăsături ale personajului; (4p/3p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – Cornelius Fuscus; (2p)

– sarmații şi marcomanii. (2p)

2. După ce Apollodor din Damasc a construit podul de piatră peste Dunăre, la Drobeta, Traian intră nestingherit în Dacia şi-l atacă pe Decebal din trei direcții. Neputându-i ține piept, Decebal se retrage la Sarmisegetuza şi, în cele din urmă, se sinucide, pentru a nu fi prins viu de romani. (4p/3p/2p/1p)

3. *de* (prepoziție simplă), *din* (prepoziție simplă), *şi* (conjuncție coordonatoare), *în* (prepoziție simplă). (4x1p)

4. *obținut, împotriva romanilor, sarmații, marcomanii.* (4x1p)

5. În anul 101, la Tapae, dacii sunt înfrânți,[1]/ *dar revolta sarmaților şi a bastarnilor din Moesia îl obligă pe Traian*[2]/ să încheie pace cu Decebal,[3]/ *cu toate că acestuia sorții îi fuseseră potrivnici.*[4]/ 1 – principală, 2 – principală, 3 – subordonată completivă indirectă, 4 – subordonată completivă circumstanțială concesivă. (4x1p)

6. de exemplu: *Urcarea pe tron a lui Traian va schimba raportul de forțe*[1]/ care se stabiliseră până atunci între cele două armate.[2]/ (4p.)

B. (12p) În realizarea compunerii, poți folosi argumente precum: îmbogățirea culturii generale, cunoaşterea trecutului care ajută la mai buna înțelegere a prezentului, posibilitatea alegerii unor modele etc. În redactarea compunerii, nu uita să foloseşti verbe de opinie (*a crede, a considera* etc.) şi pronume la persoana I; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod: *probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță*

Scanned with OKEN Scanner

etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ, pentru exprimarea raporturilor de tip cauzal, conclusiv etc.

– prezentarea celor două motive în favoarea importanței cunoașterii istoriei țării noastre; (2p+2p)

– folosirea unui limbaj potrivit exprimării unui punct de vedere; (4p/3p/2p/1p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 39

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. de exemplu: *câteva* – compunere prin alăturare (*câte* + *-va*) și conversiune (adjectiv pronominal nehotărât); *întotdeauna* – compunere prin alăturare (*în+totdeauna*); *scofâlcit* – conversiune (adjectiv provenit din participiu). (2p/1p+2p+2p)

2. de exemplu: Punctele de suspensie (semn de punctuație) au, deopotrivă, o *funcție substitutivă*, marcând absența unor cuvinte care ar întregi comunicarea, și o *funcție expresivă*, marcând implicarea afectivă a personajului ce rostește amenințarea. (6p/3p/1p)

3. de exemplu: *„dreagă fanfară"*. (6p)

4. de exemplu, de selectat trei dintre următoarele momente ale acțiunii: pregătirea scenei pentru serbare, discursul directorului, spectacolul prezentat de fanfara elevilor, anunțarea premiilor școlare. (2p+2p+2p)

5. de exemplu: Ghilimelele își pierd aici rolul de semne ale citării, dând cuvântului *serbare* un alt sens decât cel comun, un sens ironic. În context, serbarea școlară, privită din perspectiva personajului-narator, nu este receptată în dimensiunea ei solemnă/festivă, ci drept un spectacol generator de efecte comice, bazate pe contrastul dintre aparență și esență (discursul directorului, comportamentul profesorului care dirijează fanfara, reacțiile soliștilor și ale publicului etc.) (6p/3p/1p)

B. (12 p.) În compunere, trebuie să ai în vedere faptul că textul citat aparține *genului epic* (ale cărui trăsături definitorii sunt: prezența naratorului/a povestitorului, acțiunea și conflictul/conflictele, subiectul organizat într-o succesiune de momente specifice, personajele, narațiunea ca mod principal de expunere...).

Întrucât textul citat aparține unui *roman* (specie a genului epic în proză de mari dimensiuni, cu acțiune complexă, desfășurată pe mai multe planuri, cu personaje numeroase ce întruchipează o varietate de tipuri umane, având

Scanned with OKEN Scanner

conflicte puternice, bine construite epic), asemenea trăsături se nuanțează; *acțiunea* este complexă, cu ramificații/arborescentă, privirea personajului-narator fixându-se alternativ asupra scenei, a publicului și a unor personaje cu rol-cheie: directorul, dirijorul...; *conflictele* sunt puternic conturate (o diversitate de conflicte secundare); *subiectul* este dezvoltat în scene/momente de referință, bine motivate epic; *personajele* sunt complex caracterizate îndeosebi indirect, pe baza relației dintre ele și prin fapte, gesturi, atitudini, reacții, opinii etc.

– precizarea a două trăsături ale *romanului*, identificabile în text; (2p/1p+2p/1p)

– ilustrarea adecvată a trăsăturilor identificate; (2p/1p+2p/1p)

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinței formulate: claritatea şi coerența ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spațiu indicate. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – de exemplu: *E vorba de experiență și de bani.* (2p)

– de exemplu: *Pentru mine este o ocazie să-mi îmbunătățesc cunoștințele de limbă germană, să învăț procesele pedagogice. Sunt curioasă ce e acolo.* (2p)

2. de exemplu: absolvirea unui liceu german și diploma de educatoare; completarea pregătirii se face *prin 25 de zile de școlarizare la* Oficiul de Tineret. (4p)

3. *nu* – adverb de mod de negație; *toate* – adjectiv pronominal nehotărât; *echivalarea* – substantiv comun; *ca pe roate* – locuțiune adverbială de mod. (4x1p)

4. *unii* – subiect simplu/unic; *dintre aceștia* – atribut pronominal prepozițional; *și* – atribut pronominal în dativul posesiv (*copiii lor*); *germană* – atribut adjectival. (4p)

5. de exemplu: *cine învață de mic germana* – subordonată subiectivă; *căci „engleza și franceza știe oricine"* – subordonată completivă circumstanțială de cauză. (4x1p)

6. de exemplu: *Sunt curioasă de condițiile existente acolo.*; transformarea elementului de relație subordonator și a verbului-predicat. (2p+2p)

B. (12p) – precizarea adecvată a două elemente ale contextului spațio-temporal; (2p/1p+2p/1p)

În realizarea compunerii trebuie să prezinți elementele indicate în cerință. Întâmplarea relatată poate fi reală sau imaginară, însă credibilă/verosimilă, iar coordonatele ei spațio-temporale trebuie precizate de la început. Este indicat să nu se folosească numele proprii (decât în situația denumirilor oficiale ale unor instituții, ale unor organizații etc.), personajele implicate în acțiune identificându-se prin formulări de tipul: *domnul profesor, doamna profesoară, colegul meu, mama, tata, sora mea/ fratele meu* etc. Este permisă utilizarea dialogului adecvat situației prezentate, însă este recomandată limitarea acestuia la una-două replici.

– relatarea întâmplării, respectându-se convențiile de redactare a unei narațiuni; (4p/2p/1p)

Scanned with OKEN Scanner

– utilizarea unei structuri adecvate tipului de text şi cerinţei formulate: claritatea şi coerenţa ideilor, echilibru între componente, dispunerea paragrafelor – adecvată contextului; (2p/1p)

– respectarea limitelor de spaţiu indicate. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziţiei (1p); coerenţa textului (2p); registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuaţia (2p/1p/0p); aşezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Varianta 40

I. (42 de puncte)

A. (30p)

1. *răs-co-li-tă, con-ti-nu-a,* să su-fle, *fap-te, ves-te, des-cum-pă-nit.* (6x1p)

2. a lua la ochi…, a nu pierde din ochi…, cu ochi şi cu sprâncene…, a face ochi dulci…; de exemplu: *Pentru că nu învăţase, profesoara îl luase la ochi.* (6p)

3. Gherasim, Haralamb, Mihu, Cristea Busuioc, căpitanul, Ismail. (6x1p)

4. insula Tenedos; ieşirea din Dardanele. (3p+3p)

5. Deşi se deghizase în călugăr, citea o carte de aventuri, *Contele de Monte Cristo.* (6p)

B. (12p) Poţi alege oricare dintre personajele de roman despre care ai studiat în gimnaziu sau, dacă îţi este mai uşor, te poţi folosi de fragmentul reprodus, caracterizându-l pe Mihu.

În partea introductivă trebuie să precizezi modalităţile/procedeele de caracterizare a personajului, identificate în textul dat. Ai de ales între caracterizare directă efectuată de către narator (trăsăturile fizice şi/sau morale; statutul iniţial al personajului), de către alte personaje sau de personajul însuşi (autocaracterizare) şi caracterizare indirectă, desprinsă, prin interpretare, din gânduri, fapte, atitudini, comportament, relaţiile cu celelalte personaje, limbaj, mediul în care trăieşte, nume.

În partea de conţinut a lucrării, vei sublinia trăsăturile personajului, începând cu cele fizice (dacă există) şi continuând cu cele morale, identificate prin modalităţile/procedeele enunţate în introducere.

– precizarea celor două mijloace/procedee de caracterizare a personajului ales; (2p+2p)

– ilustrarea cu exemple din text a celor două trăsături ale personajului; (4p/3p/2p/1p)

– adecvarea conţinutului la cerinţă; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

II. (36 de puncte)

A. (24p)

1. – se administrează ½ comprimat şi se repetă în funcţie de necesităţi la 4 – 8 ore; (2p)

Scanned with OKEN Scanner

– tulburări de auz, amețeli, greață, febră, insuficiență respiratorie. (2p)

2. NU, deoarece pentru copiii sub 12 ani, aspirina nu poate fi administrată decât la recomandarea medicului și sub stricta lui supraveghere. (4p)

3. Am povestit și prietenului meu ce mi s-a întâmplat în vacanță. (*și* – adverb). (2p+2p)

4. la temperaturi, în ambalajul. (2p+2p)

5. *Simptomele pot varia în funcție de gradul*[1]/ pe care îl are supradozajul.[2]/
2. subordonată atributivă. (2p+2p)

6. de exemplu: *Nu se utilizează după data înscrisă pe ambalaj,*[1]/ deoarece se pot produce reacții alergice.[2]/ (4p.)

B. (12p) În mod normal, opinia ta ar trebui să fie că NU este recomandată utilizarea medicamentelor fără prescripția medicului, iar lectura atentă a prospectului care le însoțește întotdeauna este obligatorie. În consecință, argumentele ar trebui să fie cel puțin cele din prospectul reprodus mai sus, la care poți adăuga, eventual, și altele, din propria ta experiență.

De exemplu:

– unele medicamente, precum aspirina, sunt contraindicate în cazul în care o persoană suferă de ulcer gastric sau duodenal activ, de astm bronșic sau de insuficiență renală sau cardiacă;

– în cazul copiilor sub 12 ani, aspirina poate provoca boli grave, chiar și în cazul copiii peste 12 ani fiind recomandată doar o anumită doză;

– supradozajul poate provoca reacții grave: tulburări de auz, amețeli, greață, febră, insuficiență respiratorie;

– administrarea medicamentelor trebuie să se conformeze anumitor reguli. De exemplu, comprimatele de aspirină se înghit întregi, cu o cantitate suficientă de apă, de preferință după mese.

– formularea opiniei despre tema propusă; (4p/3p/2p/1p)

– susținerea opiniei formulate prin două argumente potrivite, valorificând și informațiile din textul dat; (2p+2p)

– adecvarea conținutului la cerință; (2p/1p)

– respectarea precizării privind numărul de cuvinte. (2p)

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel: unitatea compoziției (1p); coerența textului (2p); registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului (2p/1p); ortografia (3p/2p/1p/0p); punctuația (2p/1p/0p); așezarea corectă a textului în pagină (1p); lizibilitatea (1p).

Scanned with OKEN Scanner

ANEXE

Evaluarea Națională pentru absolvenții clasei a VIII-a (anul școlar 2015 – 2016). Subiect și barem

Programa pentru disciplina Limba şi literatura română, Evaluarea Națională pentru elevii clasei a VIII-a – 2017

Scanned with OKEN Scanner

EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI A VIII-A

Anul şcolar 2015 – 2016

Probă scrisă

Limba şi literatura română

Varianta 7

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 2 ore.**

SUBIECTUL I **(42 de puncte)**

Citeşte următorul text:

ACTUL 1

Scena goală, pustie. E mult înainte de spectacol. Cortina e ridicată. Un singur bec arde pe undeva, în față.

SCENA 1

NENEA COSTICĂ [...] ŞI FETIȚA (După bătăile reglementare de gong, nenea Costică [...] zice:)

NENEA COSTICĂ: *Ei? Ce-i facem, fetițo?* (Pauză.) *Îi mai zicem o dată?* (Ca şi când i-ar fi răspuns cineva şi l-ar fi contrazis, argumentează.) *Ei, nu se poate să ne dăm bătuți! Ori, ori! Acum ori niciodată!* [...] *Am făcut eu şi actori mai mari decât tine. Numai cuşca aceea şi cu mine ştim de unde le-a pornit succesul. Aşa, fetițo! Ascultă ce-ți spun eu.* (Pauză). *Ei, hai! Ia-ți inima-n dinți şi mai dă-i drumul odată.*

FETIȚA (apare din dosul unui arlechin*, târându-şi picioarele de oboseală şi năduf): *Oooof! Nea Costică, zău că n-are niciun rost.*

NENEA COSTICĂ: *De ce, fetițo?*

FETIȚA: *Cum crezi că am să ajung eu să joc rolul coanei Mica, şi încă la premieră...*

NENEA COSTICĂ: *Cred, de ce să nu cred! Nu da din cap, că ştie bătrânul ce spune.* (Supărat deodată.) *Mă rog, sunt eu ori nu sunt sufleur* în teatrul ăsta de treizeci de ani?*

FETIȚA: *Ce are a face una cu alta?*

NENEA COSTICĂ: *Iar nu răspunzi la întrebare? Sunt ori nu sunt?*

FETIȚA: *Eşti, nea Costică, eşti! [...]*

NENEA COSTICĂ: *Sunt eu om bătrân ori nu sunt?*

FETIȚA: *Eşti, nea Costică.*

NENEA COSTICĂ: *Spusu-ți-am eu, vreodată, o vorbă care nu s-a împlinit întocmai?*

FETIȚA: *Nu țiu minte ...*

NENEA COSTICĂ: *Păi cum să ții, dacă nu ți-am spus? Spuneam eu de un actor că o să aibă succese şi n-a avut, ori c-o să cadă şi n-a căzut?*

FETIȚA: *Nu ştiu, nea Costică.*

Scanned with OKEN Scanner

NENEA COSTICĂ: *Păi cum să știi, dacă n-am spus? Și ti-am făgăduit eu ție vreodată ceva și nu m-am ținut de vorbă? Hai?*

FETIȚA: *Dar bine, nea Costică, d-ta uiți că diseară nu e un spectacol obișnuit, e premieră și încă o premieră originală, iar autorul e sclifositul cela...*

NENEA COSTICĂ: *Păi tocmai de aceea, fetițo. Lasă-l pe nen-tu Costică să învârtească el șuruburile cum știe* [...]. *Vasăzică hai, încă o dată.*

FETIȚA: *Mai stai o clipă, nea Costică, nu pot – zău nu pot. A ieșit toată apa din mine.*

NENEA COSTICĂ: *Bine, foarte bine! Multă sudoare, mult succes; puțină sudoare, puțin succes, și ioc* sudoare, ioc succes. Dar nu-i oboseala de vină. Tu, fetițo, n-ai încredere în vorba mea.*

(Victor Ion Popa, ***Răzbunarea sufleurului***)

**arlechin* s.m. parte laterală a unei scene
**sufleur* s.m. persoană care suflă actorilor replicile pe care urmează să le spună
**ioc* (pop. și fam.) defel, câtuși de puțin

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos.

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *succesul, am făgăduit, obișnuit.* **6 puncte**
2. Explică rolul cratimei în structura *n-a căzut.* **6 puncte**
3. Transcrie două cuvinte/grupuri de cuvinte din text care se referă la cadrul temporal. **6 puncte**
4. Formulează două idei principale/secundare din textul dat. **6 puncte**
5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, semnificația secvenței:
   NENEA COSTICĂ: *Bine, foarte bine! Multă sudoare, mult succes; puțină sudoare, puțin succes, și ioc sudoare, ioc succes.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150 – 250 de cuvinte în care să motivezi apartenența la genul dramatic a textului dat. **12 puncte**
În compunerea ta, trebuie:
– să precizezi patru trăsături ale genului dramatic;
– să ilustrezi două trăsături ale genului dramatic, valorificând textul dat;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea privind numărul de cuvinte.

SUBIECTUL al II-lea **(36 de puncte)**

Citește cu atenție textul:

Bistrițeanul Tibi Ușeriu a câștigat cel mai greu maraton din lume, „6633 Arctic Ultra", pe care l-a denumit „cursa vieții", ajungând primul la capătul celor 566 de kilometri din zona Cercului Polar.

Pentru prima dată în istoria acestui maraton, a pus steagul României dincolo de Cercul Polar. Tiberiu Ușeriu a trecut linia de start la ora 4:44, după ce a alergat pe gheață 566 de kilometri, la temperaturi care au ajuns până la -62 de grade. [...]

Tibi Ușeriu a condus cursa infernală de la început până la sfârșit, de cele mai multe ori s-a aflat chiar cu câteva ore înaintea celorlalți concurenți. A înfruntat temperatura

Scanned with OKEN Scanner

care în unele zile a fost şi de -62 de grade, ninsoarea deasă şi vântul care a suflat cu peste 80 de km/h.

Românii au participat la ultra-maratonul extrem pentru o cauză nobilă. Ei susțin proiectul „Pădurea copiilor", care promovează plantarea unui puiet pentru fiecare nou-născut din România şi reîmpădurirea terenurilor degradate din sudul țării. [...]

Maratonul arctic „Ultra 6633" presupune alergarea pe gheață pe o lungime de 566 de kilometri, dincolo de Cercul Polar şi a început vineri, 11 martie, şi s-a terminat după 150 de ore de la start. Prima ediție a maratonului s-a desfăşurat în anul 2007 şi de atunci doar 19 oameni au reuşit să termine cursa.

(Mihaela Stoica, ***Românul Tibi Uşeriu a câştigat cel mai greu maraton din lume, dincolo de Cercul Polar***, **www.descopera.ro**)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos.

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
   – numele proiectului susținut de românii care au participat la maratonul „6633 Arctic Ultra";
   – anul în care a avut loc prima ediție a acestui maraton. **4 puncte**

2. Scrie numele autoarei şi titlul articolului din care este extras fragmentul. **4 puncte**

3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare dintre cuvintele subliniate din secvența: *Bistrițeanul Tibi Uşeriu a câştigat cel mai greu maraton din lume, „6633 Arctic Ultra", pe care l-a denumit „cursa vieții", ajungând primul la capătul celor 566 de kilometri din zona Cercului Polar.* **4 puncte**

4. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din secvența: *Pentru prima dată în istoria acestui maraton, a pus steagul României dincolo de Cercul Polar.* **4 puncte**

5. Transcrie o propoziție principală şi propoziția subordonată din fraza următoare, precizând felul acesteia: *Prima ediție a maratonului s-a desfăşurat în anul 2007 şi de atunci doar 19 oameni au reuşit să termine cursa.* **4 puncte**

6. Construieşte o frază alcătuită din două propoziții, în care să existe o propoziție subordonată subiectivă, introdusă prin pronumele relativ *care*. **4 puncte**

B. Redactează, în 150 – 250 de cuvinte, o narațiune în care să prezinți o întâmplare reală sau imaginară petrecută în timpul unei competiții. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:
– să relatezi o întâmplare, respectând succesiunea logică a evenimentelor;
– să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
– să ai un conținut adecvat cerinței;
– să respecți precizarea referitoare la numărul de cuvinte.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie.
Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări (unitatea compoziției – 1 p.; coerența textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; ortografia – 3 p.; punctuația – 2 p.; aşezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2 p.).

Scanned with OKEN Scanner

EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ELEVII CLASEI A VIII-A
Anul școlar 2015 – 2016

Probă scrisă
Limba și literatura română

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Varianta 7

- **Se punctează oricare alte formulări/modalități de rezolvare corectă a cerințelor.**
- **Nu se acordă fracțiuni de punct. Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.**
- **Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total obținut pentru lucrare.**

Subiectul I **(42 de puncte)**

A.

1. câte 2 puncte pentru notarea oricărui sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor subliniate (de exemplu: *succesul* – reușita; *am făgăduit* – am promis; *obișnuit* – comun) **3 x 2 p. = 6 puncte**
2. explicarea rolului cratimei în structura dată (de exemplu: marchează rostirea legată a două cuvinte; marchează elidarea unei vocale) **6 puncte**
3. câte 3 puncte pentru transcrierea oricăror două cuvinte/grupuri de cuvinte din text, care se referă la cadrul temporal (de exemplu: *mult înainte de spectacol; diseară*) **2 x 3 p. = 6 puncte**
4. câte 3 puncte pentru formularea oricăror două idei principale/secundare din text **2 x 3 p. = 6 puncte**
5. prezentarea semnificației secvenței date **6 puncte**
   - prezentare adecvată – 5 p.; prezentare parțial adecvată – 3 p.; încercare de prezentare – 1 p.
   - respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 p.

B.

– câte 1 punct pentru precizarea oricăror patru trăsături ale genului dramatic **4 x 1 p. = 4 puncte**

– câte 2 puncte pentru ilustrarea oricăror două trăsături ale genului dramatic, valorificând textul dat **2 x 2 p. = 4 puncte**

(Punctele pentru ilustrarea fiecărei trăsături a genului dramatic se acordă astfel:
- ilustrarea adecvată a trăsăturii – 2 p.
- prezentare superficială a trăsăturii/schematism – 1 p.)

Scanned with OKEN Scanner

– adecvarea conținutului la cerință – 2 p.; adecvarea parțială a conținutului la cerință – 1 p. **2 puncte**
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte **2 puncte**

Subiectul al II-lea **(36 de puncte)**

A.

1. câte 2 puncte pentru formularea corectă a fiecăruia dintre cele două enunțuri cerute (de exemplu: Numele proiectului susținut de românii care au participat la maratonul „6633 Arctic Ultra" este „Pădurea copiilor".; Prima ediție a acestui maraton a avut loc în 2007.) **2 x 2 p. = 4 puncte**
2. câte 2 puncte pentru scrierea numelui autoarei și a titlului articolului (Mihaela Stoica; ***Românul Tibi Uşeriu a câştigat cel mai greu maraton din lume, dincolo de Cercul Polar)*** **2 x 2 p. = 4 puncte**
3. câte 1 punct pentru menționarea fiecărei părți de vorbire (*pe* – prepoziția simplă; *l-* – pronume personal; *primul* – numeral ordinal; *zona* – substantiv comun) **4 x 1 p.= 4 puncte**
4. câte 2 puncte pentru precizarea fiecărei funcții sintactice (*acestui* – atribut adjectival; *steagul* – complement direct) **2 x 2 p.= 4 puncte**
5. – câte 1 punct pentru transcrierea integrală a oricărei propoziții principale *(Prima ediție a maratonului s-a desfășurat în anul 2007; de atunci doar 19 oameni au reuşit)* și a propoziției subordonate *(să termine cursa)* **2 x 1 p. = 2 puncte**
   – câte 1 punct pentru precizarea felului propoziției subordonate transcrise: *să termine cursa* – propoziție subordonată completivă directă **2 x 1 p. = 2 puncte**
6. construirea unei fraze alcătuite din două propoziții, în care să existe o propoziție subordonată subiectivă, introdusă prin pronumele relativ *care* **4 puncte**
   – construirea unei fraze alcătuite din două propoziții – 1 p.
   – construirea corectă a propoziției subordonate indicate introduse prin pronumele relativ *care* – 3 p.

B. – relatarea unei întâmplări petrecute în timpul unei competiții: cu respectarea succesiunii logice a evenimentelor – 4 p.; fără respectarea succesiunii logice a evenimentelor – 2 p. **4 puncte**
– câte 2 puncte pentru precizarea fiecăruia dintre cele două elemente ale contextului spațio-temporal **2 x 2 p. = 4 puncte**
– adecvarea conținutului la cerință – 2 p.; conținut parțial adecvat - 1 p. **2 puncte**
– respectarea precizării privind numărul de cuvinte **2 puncte**

12 puncte se acordă pentru redactare, astfel:
– unitatea compoziției **1 punct**
– coerența textului **2 puncte**
– registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2 p.; adecvarea parțială – 1 p. **2 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

– ortografia (0 erori: 3 p.; 1 – 2 erori: 2 p.; 3 – 4 erori: 1 p.; 5 sau mai multe erori: 0 p.) **3 puncte**
– punctuația (0 erori: 2 p.; 1 – 2 erori: 1 p.; 3 sau mai multe erori: 0 p.) **2 puncte**
– așezarea corectă a textului în pagină **1 punct**
– lizibilitatea **1 punct**

Scanned with OKEN Scanner

PROGRAMA
pentru disciplina Limba şi literatura română, Evaluarea Națională pentru elevii clasei a VIII-a – 2017

I. STATUTUL DISCIPLINEI

Limba şi literatura română are, în cadrul Evaluării Naționale de la finalul clasei a VIII-a, statut de disciplină obligatorie.

Prezenta programă pentru Evaluarea Națională de la finalul clasei a VIII-a la disciplina Limba şi literatura română vizează evaluarea competențelor elevilor de receptare a mesajului scris, din texte literare şi nonliterare, în scopuri diverse, de exprimare scrisă şi de utilizare corectă şi adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse. Deoarece competențele de evaluat sunt ansambluri de cunoştințe, deprinderi şi atitudini formate în clasele a V-a – a VIII-a, subiectele pentru Evaluarea Națională vor evalua atât competențele specifice şi conținuturile asociate acestora, conform programei şcolare actualizate pentru clasa a VIII-a (aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării şi Inovării cu nr. 5097/09.09.2009), cât şi conținuturile din programele şcolare actualizate pentru clasele a V-a – a VII-a.

Prin Evaluarea Națională la Limba şi Literatura română, în evaluarea unităților de conținut care privesc domeniul *limba română* (*Elemente de construcție a comunicării*), se are în vedere *viziunea comunicativ-pragmatică, abordarea funcțională şi aplicativă* a elementelor de construcție a comunicării, cu accent pe identificarea rolului acestora în construirea mesajelor şi pe utilizarea lor corectă şi adecvată în propria exprimare scrisă. Sarcinile de lucru vizează exerciții de tip analitic (de recunoaştere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) şi de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție), de subliniere a valorilor stilistice şi de evidențiere a aspectelor de ortografie şi de punctuație, în situațiile care impun o asemenea abordare.

În evaluarea unităților de conținut ale domeniului *lectură*, sarcinile de lucru implică cerințe care privesc înțelegerea unui text dat, literar sau nonliterar (identificarea ideilor principale, a unor trăsături generale şi particulare ale textului şi exprimarea unui punct de vedere asupra acestora etc.), precum şi redactarea de către elev a unor compuneri având ca reper un text literar sau nonliterar (rezumat, caracterizare de personaj, comentarea sumară a unor secvențe,

Scanned with OKEN Scanner

identificarea ideilor principale, exprimarea unui punct de vedere privind ideile sau structurarea textului etc.). De asemenea, sarcinile de lucru vor avea în vedere evaluarea competențelor de redactare a unor texte argumentative (exprimarea argumentată a unui punct de vedere privind textul studiat sau la prima vedere, motivarea apartenenței la un gen literar sau la o specie literară), reflexive şi imaginative (compuneri care presupun exprimarea propriilor sentimente, evidențierea trăsăturilor unui obiect într-o descriere, scurte narațiuni, continuarea logică a unor dialoguri etc.).

Pentru competențele de receptare şi de producere a mesajelor orale, profesorii vor organiza activități specifice şi vor realiza evaluarea de parcurs a progresului elevilor.

II. COMPETENȚE DE EVALUAT

Tabelul de mai jos cuprinde competențele generale care vizează receptarea şi producerea mesajelor scrise din programa şcolară pentru clasa a VIII-a (*Receptarea mesajului scris din texte literare şi nonliterare, în scopuri diverse; Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse*), detalierile lor în competențele specifice şi conținuturile asociate, din programele şcolare pentru clasele a V-a – a VIII-a.

1. Receptarea mesajului scris din texte literare şi nonliterare, în scopuri diverse

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1. dovedirea înțelegerii unui text literar sau nonliterar, pornind de la cerințe date	– idei principale, idei secundare; ordinea logică şi temporală a ideilor/a întâmplărilor dintr-un text; – moduri de expunere (narațiune, descriere, dialog); – structuri în textele epice (logica acțiunii, timp, spațiu, modalități de caracterizare a personajelor, relațiile dintre personaje, naratorul) şi lirice (concordanța dintre forma grafică a poeziei şi ideea transmisă de aceasta, eul liric); – subiectul operei literare, momentele subiectului; – procedee de expresivitate artistică în textele studiate (figuri de stil: personificarea, alegoria, repetiția fonetică/aliterația, metafora, hiperbola, epitetul, comparația, repetiția, enumerația, antiteza); – sensul propriu şi sensul figurat al unor cuvinte într-un context dat; – elemente de versificație (măsura, rima, piciorul metric, ritmul, versul, strofa); – trăsăturile specifice genului epic, liric şi dramatic în opere literare studiate sau în texte la prima vedere; – trăsături ale speciilor literare: schița, basmul popular, pastelul, fabula, nuvela, romanul, doina populară, balada populară; – texte literare (populare şi culte – aparținând diverselor genuri şi specii); texte nonliterare;

Scanned with OKEN Scanner

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.2. sesizarea corectitudinii și a valorii expresive a categoriilor morfosintactice, a mijloacelor de îmbogățire a vocabularului și a categoriilor semantice studiate, a ortografiei și punctuației	– arhaisme, regionalisme și neologisme; cuvinte derivate, compuse sau obținute prin schimbarea valorii gramaticale/ conversiune; – categorii semantice studiate: sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice; construcții pleonastice; sensurile cuvintelor în contexte diferite; – mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (derivarea, compunerea, schimbarea valorii gramaticale/conversiunea), familia de cuvinte; mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului; – ortografierea diftongilor, a triftongilor și a vocalelor în hiat; – despărțirea cuvintelor în silabe; – semne de punctuație: punctul, virgula, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, cratima, punctul și virgula, linia de pauză; – semne ortografice: cratima, punctul; – valori expresive ale nivelurilor limbii (fonetic, lexical și morfosintactic) într-un text dat; elemente de limbă și de stil în textul literar; figurile de stil, versificația; – categorii morfologice specifice părților de vorbire (conform programelor școlare pentru clasele a V-a – a VIII-a): părțile de vorbire flexibile (verbul, substantivul, articolul, pronumele, numeralul, adjectivul) și neflexibile (adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția); relații și funcții sintactice; – elemente de sintaxă a propoziției și a frazei (probleme de acord; funcții sintactice; tipuri de propoziții principale și subordonatele indicate de programa școlară; propoziția regentă, elementul regent, cuvintele și construcțiile incidente; relații sintactice; topică și punctuație; valori stilistice ale folosirii acestora în textul dat);
1.3. identificarea valorilor etice și culturale într-un text, cu exprimarea impresiilor și preferințelor	– elemente etice și culturale în texte literare și nonliterare și exprimarea propriei atitudini față de acestea.

Scanned with OKEN Scanner

2. Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse

Competenţe specifice	Conţinuturi asociate
2.1. redactarea diverselor texte, cu scopuri şi destinaţii diverse, adaptându-le la situaţia de comunicare concretă	– elemente de redactare a unor compuneri pe o anumită temă/ urmărind un plan dat sau conceput de elev; părţile componente ale unei compuneri; organizarea planului unei compuneri pe o temă dată; structurarea detaliilor în jurul ideii principale; dispunerea în pagină a diverselor texte; scrierea îngrijită, lizibilă şi corectă; – redactarea unor texte reflexive şi imaginative (compuneri care presupun exprimarea propriilor sentimente cu ocazia unui eveniment personal, social sau cultural; evidenţierea unor trăsături ale unui obiect (peisaj, operă de artă, persoană) într-o descriere; – redactarea unor scurte naraţiuni; continuarea unor dialoguri; redactarea unor texte argumentative (susţinerea preferinţelor şi a opiniilor); redactarea unor compuneri având ca suport texte literare studiate sau la prima vedere – rezumat, caracterizare de personaj; – motivarea apartenenţei unui text studiat sau la prima vedere la o specie literară sau la un gen literar; – prezentarea unui punct de vedere asupra unor secvenţe din texte la prima vedere, pe baza unor cerinţe date (de exemplu: elemente de structură a operei literare, figurile de stil studiate, elemente de versificaţie etc.) sau exprimarea argumentată a opiniei personale privind structura textului, semnificaţia titlului, procedeele de expresivitate artistică învăţate şi semnificaţia/mesajul textului dat; – exprimarea argumentată a unui punct de vedere privind un text studiat sau textul la prima vedere; aprecieri personale referitoare la fragmente din textele studiate sau la prima vedere;
2.2. utilizarea în redactarea unui text propriu a cunoştinţelor de lexic şi de morfosintaxă, folosind adecvat semnele ortografice şi de punctuaţie	– elemente de lexic studiate în clasele V – VIII; – aplicarea corectă a cunoştinţelor de morfosintaxă în exprimarea scrisă; – folosirea corectă a semnelor de punctuaţie la nivelul propoziţiei şi al frazei (coordonare, subordonare, incidenţă); – enunţul, fraza, părţi de propoziţie şi propoziţii studiate (predicatul şi propoziţia subordonată predicativă, subiectul şi propoziţia subordonată subiectivă; atributul şi propoziţia subordonată atributivă; complementul direct şi propoziţia subordonată completivă directă; complementul indirect şi propoziţia subordonată completivă indirectă; complementele circumstanţiale şi propoziţiile subordonate circumstanţiale corespunzătoare (de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop); propoziţia subordonată circumstanţială condiţională, concesivă, consecutivă; expansiunea şi contragerea.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Cuvânt-înainte 5

Calendarul de desfăşurare a Evaluării Naționale pentru absolvenții clasei a VIII-a în anul şcolar 2016 – 2017 6

PARTEA I

• „CE TREBUIE SĂ ȘTIU?“, „CUM TREBUIE SĂ FAC?“ – sinteze şi aplicații 9

I. Fonetică 9
A. Sunet. Literă. Corespondența dintre litere și sunete 9
B. Vocale. Semivocale. Diftongi. Triftongi. Hiat 10
C. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe 11
Aplicații I. Fonetică 14

II. Lexic/vocabular 14
A. Cuvântul 14
B. Sensul cuvântului și contextul 15
C. Mijloacele de îmbogățire a vocabularului 16
C.1. Derivarea 16
C.2. Compunerea 20
C.3. Conversiunea 21
D. Sinonime, antonime, omonime, paronime 23
D.1. Sinonime 23
D.2. Antonime 24
D.3. Omonime 25
D.4. Paronime 25
E. Greșeli de exprimare. Cacofonia. Pleonasmul 26
Aplicații II. Lexic/vocabular 27

III. Morfosintaxă 29
A. Observații asupra substantivului 29
B. Conversiunea pronumelui în adjectiv pronominal 32

Scanned with OKEN Scanner

C. Numeralul. Valori de întrebuințare morfologică 34
D. Verbele copulative 35
E. Prepoziția și locuțiunea prepozițională 36
F. Conjuncția și locuțiunea conjuncțională 37
F.1. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale coordonatoare 37
F.2. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare 38
G. Adverbele și locuțiunile adverbiale predicative 39
H. Funcțiile sintactice ale verbelor la moduri nepersonale 40
I. Expansiunea și contragerea 41
J. Observații asupra subiectului 43
K. Observații asupra atributului 46
L. Observații asupra subordonatei predicative 50
M. Observații asupra unor complemente 51
M.1. Complementele necircumstanțiale 51
M.2. Complementele circumstanțiale 53
N. Construcții de fraze 55
Aplicații III. Morfosintaxă 56

IV. Lectură şi noțiuni de teorie literară 58
A. Textul literar și textul nonliterar 58
B. Despre cum se citește un text literar sau nonliterar 60
C. Cerințe și răspuns. Înțelegerea baremului 61
D. Despre principalele moduri de expunere 63
D.1. Descrierea 64
D.2. Narațiunea. Opera epică 65
D.3. Dialogul 68
E. Despre eul liric 69
Aplicații IV. Noțiuni de teorie literară 71

F. Redactarea diferitelor tipuri de texte. Rezumatul. Caracterizarea unui personaj. Textul descriptiv. Textul narativ. Textul de tip argumentativ 74
F.1. Rezumatul 75
Aplicații IV. Rezumatul 76
F.2. Caracterizarea unui personaj 80
Aplicații IV. Caracterizarea personajului 81
F.3. Redactarea unui text descriptiv 83
Aplicații IV. Textul descriptiv 85
F.4. Redactarea unui text narativ 86
Aplicații IV. Textul narativ 87
F.5. Redactarea unui text de tip argumentativ 88
Aplicații IV. Textul argumentativ 89
G. Genuri literare. Opera lirică, epică şi dramatică 90
G.1. Genul liric 90
Aplicații IV. Genul liric 92

Scanned with OKEN Scanner

G.2. Genul epic 94
Aplicații IV. Genul epic 96
G.3. Genul dramatic 98
Aplicații IV. Textul dramatic 101
H. Specii literare studiate. Doina. Balada. Basmul. Pastelul. Fabula. Schița. Nuvela. Romanul 104
H.1. Doina (populară) 104
Aplicații IV. Doina 106
H.2. Balada populară 108
Aplicații IV. Balada populară 111
H.3. Basmul popular 113
Aplicații IV. Basmul popular 115
H.4. Pastelul 117
Aplicații IV. Pastelul 120
H.5. Fabula 122
Aplicații IV. Fabula 124
H.6. Schița 126
Aplicații IV. Schița 128
H.7. Nuvela 131
H.8. Romanul 133
I. Semnificația titlului 134
Aplicații IV. Semnificația titlului 137
J. Mesajul/Semnificația mesajului 138
Aplicații IV. Mesajul/Semnificația mesajului 140

- BAREME ȘI RĂSPUNSURI 143

PARTEA A II-A

- MODELE DE SUBIECTE (40 de variante) 149
- BAREME DE CORECTARE ȘI DE NOTARE 263

ANEXE

Evaluarea Națională pentru absolvenții clasei a VIII-a (anul școlar 2015 – 2016). Subiect și barem 339

Programa pentru disciplina Limba şi literatura română, Evaluarea Națională pentru elevii clasei a VIII-a – 2017 345

Scanned with OKEN Scanner

Spre deosebire de majoritatea lucrărilor de profil, cartea de față reprezintă *un ghid complet de pregătire individuală* pentru Evaluarea Națională. Complet deoarece, în opinia autorilor, este important nu doar să înveți conținuturile prevăzute de programă, ci și să le utilizezi corect și creativ în condiții de examen. Răspunzând celor mai frecvente întrebări ale elevilor, autorii deconspiră, astfel, mici secrete despre cum trebuie citite subiectele și baremele de notare, pentru o raportare adecvată la cerințe. Parcurgând un asemenea ghid, învățarea devine mai ușoară și mai eficientă, asigurând succesul candidaților.

Lucrarea cuprinde, de asemenea:

- cele mai importante noțiuni teoretice, în prezentări concise și clare (atât noțiunile gramaticale, cât și noțiunile de teorie literară);
- 40 de teste elaborate după modelul oficial și soluțiile acestora;
- programa școlară pentru examen;
- subiectul oficial propus la ultima sesiune a Evaluării Naționale.

ISBN 978-606-710-398-4

Scanned with OKEN Scanner